

Arthur Conan Doyle

Wicah Clarke

Arthur Conan Doyle

Micah Clarke

**Hans beretning om visse begivenheder i hans ungdom,
således som han fortalte dem til sine børnebørn Joseph,
Gervas og Reuben i den strenge vinter 1734.**

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Arthur Conan Doyle: *Micah Clarke* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Arthur Conan Doyle: *Micah Clarke* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1. Fændrik Joseph Clarke af Cromwells kyrasserer

Det kan måske være, mine kære børnebørn, at jeg ved forskellige lejligheder har fortalt jer næsten alle de tildragelser, jeg har oplevet i mit eventyrlige liv, – i alt fald ved jeg, at jeres fader og moder kender dem alle.

Men når jeg ser, hvorledes tiden går, og jeg ved, at hukommelsen begynder at svinge, når de grå hår kommer, vil jeg anvende disse lange vinteraftener til at fortælle jer det alt sammen lige fra begyndelsen, så at I ad åre kan gemme det i jeres erindring som en troværdig overlevering, som I igen kan overgive til jeres efterkommere.

For nu, da huset Brunswick sidder trygt på Englands trone, og fred hersker i landet, vil det blive vanskeligere år for år for jer at forstå de følelser, vi nærede på den tid, da engelskmænd stod i våben mod engelskmænd, og han, som skulle have været sine undersåtters skjold og værn, ikke tænkte på andet end at pånøde dem det, som de mest afskyede og forbandede.

Min historie er af den art, at I trygt kan gemme den i jeres erindring og atter fortælle den til andre; for det er ikke sandsynligt, at der i hele grevskabet Hampshire, måske ikke i hele England, er nogen mand i live, som af egen erfaring kan tale om disse begivenheder, eller som selv har spillet en så fremtrædende rolle i dem som jeg.

Jeg skal søge at skildre jer alt, som jeg kender til, uden overdrivelse og i den rette orden. Jeg skal forsøge at gøre disse

døde mænd lyslevende for jer og at hente frem af glemslens grå tåge hine optrin, der var livlige nok, da de foregik, skønt de har fået et så tørt og kedsommeligt udseende hos de værdige mænd, som har skildret dem i historien.

Kan hænde, at også mine ord i en fremmeds øren ikke vil lyde anderledes end en gammel mands tale. Men for jer, som ved, at disse øjne, som nu ser på jer, også har skuet de begivenheder, jeg beretter om, og at denne hånd har ført sværdet for den gode sag, – for jer vil dette være anderledes, det ved jeg.

Mens I lytter til min fortælling, må I tillige erindre, at det var jeres kamp så vel som vor egen, vi kæmpede, og når I nu vokser op som frie mænd i et frit land, hvor I frit kan tænke og bede, som jeres samvittighed byder, så kan I takke Gud, at I får lov at høste frugten af den sæd, som jeres fædre såede i blod og lidelse, dengang da huset Stuart var på tronen.

Jeg er født i året 1664 i Havant, en blomstrende landsby noget borte fra hovedvejen til London, nogle få engelske mil fra Portsmouth, og her tilbragte jeg størstedelen af min barndom.

Havant er nu som dengang et behageligt, sundt sted med et hundrede teglstenshuse eller der omkring, spredt langs en enkelt kroget gade, hvert med en lille have foran og måske et par frugttræer på bagsiden. Midt i landsbyen lå den gamle kirke med sit firkantede tårn og den store solskive som en rynke i sit vejrbidte ansigt.

I udkanten havde presbyterianerne deres kapel, men da Uniformitetsakten [Note 1](#) blev udstedt, blev deres gode præst, mester Breckinridge, hvis taler så ofte havde fyldt kapellets uhøvlede bænke, mens kirkens magelige sæder stod tomme, kastet i fængsel og hans hjord adsplittet.

Independenterne, som fader hørte til, var også i lovens band, men de holdt sammenkomster i Emsworth, hvor vi drog hen hver eneste søndag morgen, enten det så var regn eller solskin. Disse møder blev mere end en gang opløst, men menigheden bestod at sådanne uskadelige mennesker, så afholdte og hædrede af deres naboer, at øvrigheden efterhånden begyndte at ignorere dem og lade dem drive deres gudsyndelse, som de selv ville. Der fandtes også katolikker blandt os, men de måtte gå helt til Portsmouth for at komme til messe.

I forstår, at vor landsby, så liden den var, dog var et tro miniaturebillede af det hele land: vi havde vore sekter og vore partier, som alle stod så meget mere bitre overfor hinanden, som de var indskrænket til et begrænset område.

Min fader, Joseph Clarke, var bedst kendt på de kanter under navnet Kyrasser-Joe; for i sin ungdom havde han tjent i Yaxley-kompagniet af Oliver Cromwells berømte rytterregiment. Og han havde præket så betagende og kæmpet så tappert, at gamle Noll [Note 2](#) selv havde kaldt ham frem fra geledet efter slaget ved Dunbar og forfremmet ham til fændrik.

Men kort efter hændte det sig, at min fader kom i disput med en af sine folk om mysteriet med Guds treenighed. Manden, som var en halvgal fanatiker, slog min fader i ansigtet, hvilken opmærksomhed han gengældte med et hug af sit slagsværd, som sendte hans modstander derhen, hvor han personligt kunne undersøge, om hans tro var den rette.

I de fleste hære ville det være blevet indrømmet, at min fader havde gjort ret i straks at straffe et sådant åbenbart brud på disciplinen; men Cromwells soldater havde en så høj mening

om sin betydning og sine personlige rettigheder, at de blev forbitrede over denne summariske justits over deres kammerat.

Min fader blev stillet for en krigsret, og efter al sandsynlighed ville han være blevet ofret for at stille soldaternes vrede, hvis ikke lord-protektoren selv havde lagt sig imellem og nedsat straffen til udstødelse af hæren.

Fændrik Clarke blev så berøvet våbenkjole og hjelm. Han rejste derefter ned til Havant, hvor han slog sig ned som læderhandler og garver. På den måde mistede Parlamentet så brav en soldat, som nogensinde drog sværdet i dets tjeneste.

Da det gik godt med forretningen, giftede han sig med Mary Stepstone, en ung kvinde af statskirken, og jeg, Micah Clarke, blev den første frugt af denne forbindelse.

I den tid, jeg først kan erindre min fader, var han høj og rank, temmelig bred over skuldrene og med et vældigt bryst. Hans ansigt var furet og alvorligt med grove og barske træk, buskede bryn, krum, kødfuld næse og fyldige læber, der blev stramme og kneb sig sammen, når han var vred. Hans grå øjne havde et gennemborende og krigersk blik, men jeg har dog set dem lysne op til et venligt eller muntert blink.

Hans stemme var den stærkeste og mest skrækindjagende, jeg har hørt, og jeg har let ved at tro, hvad der er blevet mig fortalt, at da han sang den hundrede salme, mens han red frem mellem de blå hjelme ved Dunbar, hørtes hans stemme over trompeternes skingren og kanonernes torden, som det dybe drøn af bølgen, der brydes mod stranden.

Endskønt han besad alle de egenskaber, der kunne have bragt ham frem til officer, havde han ikke desto mindre aflagt alle sine soldatervaner, da han trådte tilbage til det borgerlige liv.

Da det gik ham godt, og han efterhånden blev en rig mand, kunne han vistnok have båret et sværd ved siden; men i stedet bar han altid en lille udgave af den hellige skrift på det sted i sit bælte, hvor andre mænd hang deres våben.

Han var afmålt og nøgtern i sin tale, og det var sjældent, selv i familiens skød, at han ville fortælle om de optrin, han havde deltaget i, eller om de store mænd, Fleetwood og Harrison, Blake og Ireton, Desborough og Lambert, hvoraf flere havde været menige ryttere som han selv, da urolighederne begyndte.

Han var nøjsom med sin levemåde, nærede uvilje mod stærke drikke og tillod sig ikke anden fornøjelse end tre piber Orinocotobak daglig, som han altid havde i en brun krukke ved den svære egetræsstol, til venstre på kaminhylden.

Til trods for al hans selvbeherskelse kunne dog af og til den gamle surdej begynde at gære i ham og fremkalde udbrud, som hans fjender ville kalde fanatisme og hans venner nidkærhed, skønt det må indrømmes, at denne nidkærhed var tilbøjelig til at give sig et heftigt og lidenskabeligt udtryk.

Når jeg tænker tilbage, står et eller to tilfælde i denne retning så tydeligt for min erindring, som det skulle være en scene, jeg nylig havde set i teatret, i stedet for et barndomsminde, der ligger mere end tre snese år tilbage i tiden, nemlig da Charles den Anden var på tronen.

Det første hændte, da jeg var så ung, at jeg hverken kan huske, hvad der foregik før eller umiddelbart efter. Det er blevet hængende i mit barnesind, mens andre ting er gået tabt. Vi sad alle inde i huset en varm sommeraften, da der med et hørtes trommehvirvler og hovslag, som fik min moder og min fader til at gå ud i døren, – hun med mig i sine arme, for at jeg også

skulle få lov at se. Det var et kavaleriregiment på vej fra Chichester til Portsmouth med vajende faner og klingende spil, det stolteste syn, mine unge øjne endnu havde skuet.

Med hvilken beundring betragtede jeg ikke de lette dansende gangere, de blinkende stålhjelme, officerernes fjerbesatte hatte, skulderbånd og skærf. efter min opfattelse havde aldrig en stoltere trop været samlet, og jeg klappede i hænderne og lo højt af fryd.

Min fader smilede alvorligt og tog mig fra min mors arm.

"Nej, min dreng, du er en soldats søn og burde vide bedre end at fryde dig over en slig bande som denne. Kan du ikke se, barn, at deres våben er i dårlig stand, deres stigbøjler rustne og deres rækker uden orden og sammenhæng? De har ikke sendt en fortrop ud – hvilket altid bør gøres, selv i fredstid – og deres bagtrop er spredt herfra og til Bedhampton."

"Ja, i sandhed," blev han ved, idet han truede mod rytterne og råbte til dem: "I er modent korn for seglen og venter kun på høstfolkene."

Nogle af dem standsede deres heste ved dette pludselige udbrud.

"Slå den langørede kæltring over fjæset, Jack," råbte en af dem til en anden og kastede sin hest rundt. Men der var noget i min fars ansigt, som fik ham til atter at rykke ind i geledet uden at fuldføre sin hensigt.

Regimentet raslede videre hen ad vejen, og min moder lagde sin hånd på fars arm og bortmanede på sin smukke, stilfærdige måde den sovende dæmon, som var begyndt at vågne i ham.

Jeg kan erindre en anden lejlighed fra mit syvende eller ottende år, hvor hans vrede brød løs med endnu farligere

virkning.

En eftermiddag om foråret, idet jeg legede omkring ham, mens han arbejdede på garveripladsen, kom to statelige herrer med guldsnore på deres blå frakker og svære kokarder på siden af deres trekantede hatte spankulerende ind gennem den åbne port. Som jeg senere fik høre, var det marineofficerer, der rejste gennem Havant. Da de så os arbejde på gårdspladsen, kom de ind for at spørge om vejen.

Den yngste af dem henvendte sig til min fader og begyndte sin tale med en strøm af ord, som dengang var fuldstændig hebraisk for mig, men som jeg nu forstår var en lang kæde af sådanne eder, der er almindelige i en sømands mund. Det har altid været mig en gåde, hvorfor de mænd, som er mest udsat for pludselig at kaldes for den Almægtiges domstol, alligevel skal være de værste til at spotte ham.

Med kraftig streng røst bød min fader ham tale med mere ærbødighed om de hellige ting; men efter det brugte begge herrer deres mund ti gange værre end før og kaldte min fader en salmesyngende slyngel og en glatfæset Presbyter-Jack.

Jeg kan ikke vide, hvad mere de kunne have fundet på at sige, for min fader greb den svære valse, han glattede læderet med, og sprang hen og gav den ene mand et så fejende slag under øret, at han aldrig i dette liv ville have bandet mere, hvis ikke hans stive hat havde taget af for slaget. Desuagtet faldt han over ende som en stok på den stensatte gårdsplads, mens hans kammerat trak sin kårde og gjorde et rasende stød. Men min fader, som var lige så hurtig som stærk, sprang til side, og ved et velrettet slag af sin valse knuste han officerens udstrakte arm så let som røret på en tobakspibe.

Denne sag vakte ikke lidet postyr, for det hændte netop på samme tid, som disse ærkeløgnere Oates, Bedloc og Carstairs forstyrrede folk med rygter om sammensværgelser, og hele landet ventede på efterretning om en eller anden opstand.

Inden få dage taltes der overalt i Hampshire om den oprørske garver, som havde knust hoved og arm på to af Hans Majestæts tjenere. Forhøret beviste imidlertid, at der ikke var noget landsforræderi med i spillet, og da officererne tilstod, at de havde talt det første ord, så nøjede dommerne sig med at idømme min fader en mulkt og pålægge ham at holde sig rolig i en tid af seks måneder.

Jeg fortæller jer disse tildragelser, for at I skal forstå den nidkære og alvorlige gudsfrygt, som besjælede ikke blot jeres stamfader, men den største del af de mænd, som havde gjort tjeneste i Parlamentets hære. I mange henseender lignede de mere de fanatiske saracenere, som tror at kunne omvende folk ved sværdet, end tilhængere af den kristne tro. Men de fleste af dem besad dog den store dyd, at de selv førte et rent og rosværdigt levnet, for de bøjede sig selv nidkært under de samme love, som de gladelig ville have påtvunget andre med sværdet. Det er sikkert sandt, at der blandt så mange mennesker var dem, hvis fromhed kun var et skjul for ærgerrighed, og andre, som hemmeligt dyrkede, hvad de offentligt bekæmpede, men selv den bedste sag har hyklere blandt sine tilhængere.

At de fleste af "de hellige", som de selv kaldte sig, førte et nøjsomt og gudfrygtigt levesæt, viser dog den kendsgerning, at de gamle soldater efter opløsningen af den republikanske hær nedsatte sig som næringsdrivende over hele landet og

gennemgående vandt anerkendelse som flittige og pålidelige folk. Der er mange af Englands rige forretningshuse i vor tid, som har en af disse Cromwells eller Iretons menige lanseknægtes flid og hæderlighed at takke for, at de nu eksisterer.

Men for at bringe jer til at forstå jeres oldefars karakter skal jeg fortælle en tildragelse, som viser, hvor de var brændende og ægte, disse følelser, som gav sig så voldsomme udslag som de, jeg har fortalt jer om.

Jeg var dengang omtrent tolv år; mine brødre, Hosea og Ephraim, henholdsvis ni og syv, mens min søster, lille Ruth, knapt kunne være mere end fire. Det begav sig således, at en af independenternes vandrende prædikanter havde slået sig ned i vort hus et par dage i forvejen, og hans religiøse virksomhed havde gjort min fader heftig og mørk til sinds. En aften da jeg som vanlig var gået til sengs og lå trygt og sov sammen med mine brødre, blev vi vækket og bedt om at komme nedenunder. Vi kastede klæderne på og fulgte ham ned i køkkenet, hvor min moder sad bleg og bange med Ruth på sit skød.

"Samler Eder omkring mig, mine børn," sagde han med dyb, skælvende røst, "at vi alle kan møde forenede frem for tronens fod. Herrens rige er nu nær. – O, vær rede til at modtage ham! Endnu denne nat, mine elskede, skal I få Ham at se i al Hans herlighed, med englene og ærkeenglene i al deres magt og glans. I den tredje time kommer Han – den selvsamme time, som nu nærmer sig."

"Kære Joe," sagde min moder med beroligende stemme, "du skræmmer blot børnene og dig selv til ingen nytte. Hvis

meneskesønnen virkelig nu kommer, hvad forskel gør det, om vi ligger til sengs eller er oppe?"

"Stille, kvinde!" svarede han med alvor, "har Han ikke sagt, at Han vil komme som en tyv om natten, og at det bør os at forvente hans komme? Deltag da med mig i bøn og påkaldelse, at vi må findes blandt dem, som er iført bryllupsklædningen. Lad os opsende taksigelser for, at Han nådigt har advaret os gennem sin tjeners ord. O store Gud! se ned til denne lille hjord og før den til din færesti! Bland ikke disse få hvedekorn med den store verden af avner. O nådige Fader! se i nåde til min hustru og tilgiv hende erastianismens [Note 3](#)) vildfarelser; for hun er blot en kvinde og lidet skikket til at afkaste Antikrists åg, under hvilket hun er født. Også disse mine små, Micah og Hosea, Ephraim og Ruth, alle opkaldt efter dine tro tjenere i gammel tid, o, lad dem i aften stå ved din højre side!"

Således bad han videre med en strøm af brændende, bønfoldende ord. Han lå på gulvet og vred sig i sin nidkære påkaldelse, mens vi, stakkels skælvende kryb, hang ved vor mors skørter og stirrede med skræk på den forvredne skikkelse, som kunne skimtes ved det svage lys fra en tarvelig olielampe.

Pludselig meldte klangen fra den nye kirkeklokke, at timen var kommet. Min fader sprang op fra gulvet, løb ud under tagskægget og stirrede med forvildede, forventningsfulde øjne op mod den stjernestrøede himmel. Enten han nu fremmanede syner i sin ophidsede hjerne, eller de stærke følelser overvældede ham, da hans forventninger blev skuffet, så er det i alt fald sikkert, at han løftede sine svære arme i vejret, udstødte et hæst råb og faldt med skum om læberne og skælvende lemmer om på gulvet.

I mere end en time var min moder og jeg ikke fra hans side og gjorde hvad vi kunne for at berolige ham, mens børnene stod og klynkede i en krog; til sidst rejste han sig op og bad os med korte, afbrudte ord at gå op på vort kammer.

Jeg hørte ham aldrig senere hentyde til dette, ej heller forklarede han os nogensinde grunden til, at han så sikkert havde ventet Herrens andet komme just hin aften. Jeg har dog senere erfaret, at den prædikant, som havde besøgt os, var af dem, som man i de dage kaldte "tilhængere af det femte rige", og at just denne sekt nærede disse forestillinger. Jeg tvivler ikke om, at det var denne mand, som havde bragt min fader på den tanke, og at hans egen ildfulde natur havde ført den videre.

Dette får være tilstrækkeligt om jeres oldefar, Kyrasser-Joe [Note 4](#). Jeg har foretrukket at fortælle jer disse historier om ham; for eller den grundsætning, at gerninger taler mere end ord, har jeg fundet det rigtigere at forklare mandens karakter og tankesæt ved at nævne et par træk fra hans liv end ved at give en vidtløftig og almindelig beskrivelse af ham.

Hvis jeg havde sagt, at han var voldsom i sin gudsyndelse og henfalden til underlige udbrud af fromhed, så havde disse ord måske kun gjort lidet indtryk på jer; men efter fortællingen om, hvorledes han anfaldt officererne på garveripladsen og kaldte os ned ved midnatstide for at afvente Herrens andet komme, kan I selv dømme, hvor langt hans religiøse overbevisning kunne føre ham.

For øvrigt var han en udmærket forretningsmand, ærlig, ja endog fintfølende i handel, agtet af alle, men afholdt af få; for hans natur var alt for indesluttet til at vække nogen virkelig

hengivenhed. For os var han en alvorlig og hård fader; han straffede os strengt for alt, som syntes ham galt i vor opførsel.

Han havde et helt oplag af ordsprog som: "Giv et barn, hvad det begærer, og en hvalp, hvad den vil have, og ingen af dem vil anstrenge sig", eller "børn er sikre plager, men usikre glæder".

Med dette ville han holde min mors mere kærlige følelser tilbage. Han kunne ikke tåle, at vi legede tagfat på fælleden eller dansede med de andre børn lørdag aften.

Hvad min moder, den kære sjæl, angår, så var det hendes rolige, fredelige indflydelse, som holdt min fader inden visse grænser og mildnede hans strenge regimente. Det var virkelig sjældent, selv i hans mørkeste sindsstemning, at ikke berøringen af hendes hånd og hendes milde stemme formåede at dæmpe hans opfarende sind.

Hun stammede fra en statskirkelig slægt og klamrede sig til sin bekendelse med et stille favntag, som modstod ethvert forsøg på at vende hende fra den. Jeg indbilder mig, at hendes husbond i sin tid kan have talt meget med hende om arminianismen [Note 5\)](#) og det syndige ved simonien [Note 6\)](#), men at han fandt sine forestillinger så frugtesløse, at han har måttet opgive sagen og aldrig vendt tilbage til det emne, uden ved meget sjældne anledninger.

Til trods for at hun var tilhænger af den episkopale kirke, forblev hun dog altid en trofast whig [Note 7\)](#), og hendes loyalitet mod tronen gjorde hende aldrig blind i hendes bedømmelse af monarkens gerninger.

Kvinderne var gode husmødre for halvtreds år siden, men hun har uden tvivl været blandt de bedste. Når man så hendes snehvide halværmer og uplettede forklæde, kunne man næppe

tænke sig, hvor meget hun arbejdede. Det var kun det velordnede hus og de støvfrie værelser, der talte om hendes stadige flid. Hun tilberedte salver og øjenvand, pulver og sukrede frugter, styrkedrikke og hostedråber, orangevand og kirsebærbrændevin, hver ting til sin rette årstid og alt sammen af bedste sort. Hun var også kyndig i lægende urter og husråd. Landsbyens beboere eller markarbejdere foretrak altid hendes husråd mod deres sygdomme frem for at gå til dr. Jackson i Purbrook, som aldrig lavede en mikstur, der kostede mindre end en sølvkrone. I hele omegnen var der ikke en kvinde, der bedre fortjente den agtelse, hun nød, eller nogen, som var mere afholdt af høj og lav.

Således var mine forældre, som jeg erindrer dem fra min barndom. Hvad mig selv angår, skal jeg lade min fortælling skildre, hvorledes min udvikling artede sig. Mine søskende var alle solbrændte, stærke landsbybørn uden nogen særlige egenskaber undtagen en vis lyst til at gøre gale streger, der dog blev holdt i tømme af deres fader.

Disse, som her er nævnt, tilligemed tjenestepigen Martha dannede hele vor husstand i mine drengeår, den tid, da barnets modtagelige sind hærdes til manddommens faste karakter. Hvorledes de forskellige indflydelser berørte mig, skal jeg gemme til næste gang.

Hvis mine fortællinger skulle trætte jer, må I mindes, at jeg fremstiller disse ting mere til jeres gavn end til jeres fornøjelse, for at I på jeres vej gennem livet skal forstå, hvorledes andre allerede har banet vejen for jer.

2. Hvorledes jeg kom på skole, og hvorledes jeg kom ud af den igen

Med den påvirkning i mit hjem, jeg nu har fortalt om, vil det let forstås, at mit unge sind meget tidligt vendtes til grublerier over religionen, så meget mere, som min fader og moder havde aldeles forskellige anskuelser om den.

Den gamle puritanersoldat mente, at alt, som var nødvendigt til frelse, indeholdtes i Bibelen. Om det end kunne være ønskeligt, at de, som var begavet med visdom eller veltalenhed, skulle fortolke skrifterne for deres brødre, så var det alligevel ikke påkrævet, men langt oftere skadeligt, at en organiseret stand at biskopper og præster skulle have nogen som helst særegne rettigheder eller indtage en stilling som mæglere mellem skaber og skabning.

For de rige statskirkens velærværdigheder, der kom rullende i deres magelige vogne til de store domkirker for at forkynde deres herres lærdomme, hans, som sled sine sandaler ud på landevejen, udtrykte han sin bitre foragt. Ej hellere dømte han mildere om de mere fattige medlemmer af præstestanden, som skælvede for deres velyndere for at kunne sikre sig en plads ved deres bord, og som hellere ville sidde en hel aften som tavse vidner til synd og skam end sige farvel til osten og vinflaskerne.

At sådanne mænd skulle repræsentere den kristne tro, stod som en afskyelighed for hans tanke. Ej heller ville han have

givet sit samtykke til den form for kirke styre, som presbyterianerne hylder, nemlig at et almindeligt præsteråd styrer kirkens anliggender; ifølge hans mening var alle mennesker lige i den Almægtiges øjne, og ingen havde ret til at kræve nogen forret frem for sin næste i religiøse sager. Bibelen var skrevet for alle, og alle var lige meget i stand til at læse den, forudsat at deres forstand oplystes af den helligånd.

Min moder derimod fremholdt, at kirkens egentlige grundvold og væsen var, at den skulle have et hierarki og et efter rang ordnet styre indenfor sin egen midte, med kongen øverst, under ham ærkebiskopperne, så biskopperne under dem igen og videre ned igennem det hele præsteskab helt ned til lægfolket.

Således var efter hendes mening kirken grundlagt fra først af, og uden denne ordning kunne ikke nogen religion kalde sig den sande eller rette. For hende var liturgien lige så vigtig som moralen, og hvis en hvilken som helst bonde eller håndværker skulle få lov til selv at lave sine bønner eller forandre gudstjenesten, som han selv fandt for godt, så ville det blive umuligt at bevare den kristne tro ren og uforfalsket.

Hun indrømmede, at religionen havde sin grundvold i Bibelen, men Bibelen var en bog, som indeholdt megen mørk tale, og med mindre denne mørke tale blev tolket af en rigtig udnævnt og indviet Herrens tjener, en virkelig efterfølger af apostlene, kunne ikke al jordisk visdom hjælpe til at forstå den rettelig. Dette var min mors standpunkt, og hverken overtalelse eller trusler kunne rokke hende fra det. Det eneste trosspørgsmål, hvor mine forældre mødtes i lige stor iver, var deres fælles afsky og mistillid til den romersk katolske form af

gudstjenesten; i dette stykke var statskirke-kvinden i alle henseender lige så fast som den fanatiske independent.

Det kan måske synes jer besynderligt i denne tolerancens tid, at tilhængerne af den ærværdige katolske tro skulle møde en så almindelig uvilje hos den engelske nation gennem flere slægtled. Nu erkender vi, at der ikke findes nyttigere og mere loyale borgere end vore katolske brødre, og man ser ikke nu mere ned på Alexander Pope eller nogen som helst anden papist for deres tro end på William Penn for hans kvæker-anskuelser under kong James' regering.

Vi har vanskeligt ved at tro, at adelsmænd som lord Stafford og teologer som ærkebiskop Plunkett med flere blev slæbt til skafottet som følge af de allernedrigste menneskers vidnesbyrd, uden at en røst hævede sig til deres forsvar, eller hvorledes det kunne betragtes som en patriotisk handling af en engelsk protestant at bære en kølle fyldt med bly under sin kuppe for med den at slå sin harmløse nabo, fordi han i religiøse sager nærede andre anskuelser end han selv. Det hele var en langvarig galskab, som nu heldigvis er forbi, eller i det mindste viser sig mere sjældent og i mildere former.

Så tåbeligt det end nu forekommer os, var der dog stærke årsager til delte forhold. I har uden tvivl hørt, hvorledes det store, spanske rige voksede og blomstrede et århundrede, før jeg blev født. Landets skibe herskede på alle have. Dets hære vandt sejr, hvor de drog frem. I litteratur og videnskab, i alle krigens og fredens sysler var spanierne de fremmeste blandt Europas nationer. I har også hørt om det fjendskab, der herskede mellem denne store nation og os, hvorledes vore eventyrere hærgede deres besiddelser hinsides Atlanterhavet,

mens de hævnede sig ved at brænde så mange de fik fat i af vore søfolk ved hjælp af deres djævelske inkquisition og ved at true vore kyster både fra Cadiz og deres provinser i Nederlandene. Til sidst blev striden så varm, at de andre nationer holdt sig tilbage og lod den spanske kæmpe og det seje lille England kæmpe kampen til ende alene. Under alt dette optrådte Philip den Anden som pavens drabant og den krænkede romerske kirkes hævner. Det er ganske vist sådan, at lord Howard og mangel anden gentleman af den gamle bekendelse kæmpede tappert imod "don'erne"; men folket kunne aldrig glemme, at det var under den protestantiske bekendelses mærke de havde sejret, og at pavestolens velsignelse havde hvilet over deres slagne modstandere. Dertil kom Maria Stuarts tåbelige og grusomme forsøg på at påtvinge dem en tro, som de ikke havde nogen sympati for, og endelig truede en anden romersk-katolsk magt vor frihed fra fastlandet.

Frankrigs voksende magt fremkaldte en tilsvarende mistro til katolikkerne i England, der nåede sit højdepunkt, da Louis XIV omtrent på denne tid truede med indfald i England, samtidig med, at han ved ophævelsen af det nantiske edikt viste sin intolerance mod den bekendelse, som vi var hengiven.

Englands snæversynede protestantisme var ikke så meget en religiøs følelse som et patriotisk svar på vore fjenders bigotte anmasselser. Vore katolske landsmænd var upopulære, ikke så meget fordi de troede på transsubstantiationen [Note 8\)](#), som fordi de med uret mistænktes for at sympatisere med kejseren af Østrig eller med kongen af Frankrig.

I min barndom havde særegne grunde opflammet denne uvilje mod katolikkerne, og den var blevet så meget bitrere, som

man nærede frygt for fare udenfra. Så længe katolikkerne blot var et ubetydeligt parti, kunne man overse dem; men da det ved enden af Charles II.s begæring syntes at blive aldeles sikkert, at et katolsk fyrstehus ville komme på tronen, og at katolicismen således ville blive hoffets religion og den sikreste vej til forfremmelse, følte man, at en hævnens dag truede dem, som havde trådt på den, mens den var forsvarsløs.

Der var ængstelse og uro i alle stænder. Englands statskirke, som støtter sig på monarken ligesom en stenhvælving støtter sig på slutstenen, adelsstanden, som havde beriget sig ved plyndring af klostrene, folkets masse, hvis forestillinger om pavedømmet var isprængt tanker om tommelskruer og Fox's "*Fortællinger om Martyrerne*", alle blev lige urolige. Og der syntes heller ikke at være noget godt at vente for deres sag.

Charles var en overmåde lunken protestant, og han viste endog på sin dødsseng, at han overhovedet slet ikke var protestant. Der var ikke længere nogen mulighed for, at han skulle få legitimt afkom. Hertugen af York, hans yngre broder, var derfor arving til tronen, og han var kendt som en ivrig, snæversynet papist, mens hans gemalinde, Maria af Modena, endog var mere bigot end han selv. Fik de børn, behøvede man ikke at tvivle på, at de ville blive opdraget i deres forældres tro, og at et katolsk kongehus kom til at sidde på Englands trone. For statskirkefolk som min moder og for nonkonformister som min fader var denne udsigt lige utålelig.

Jeg har fortalt jer alt dette af vor historie, for at I skal kunne forstå, at denne tingenes tilstand til sidst havde sat hele nationen i sådan gæring, at selv en simpel landsbydreng som jeg blev trukket ind i malstrømmen, og at det havde en

bestemmende indflydelse for hele mit senere liv. Hvis jeg ikke havde forklaret jer begivenhedernes gang, ville I næppe have kunnet forstå den indflydelse, som havde så stor betydning for mig. Imidlertid vil jeg endnu minde jer om, at da kong James II besteg tronen, skete det under mørk tavshed fra de fleste af hans undersåtters side, og at begge mine forældre var ivrige tilhængere af en protestantisk tronfølge.

Som jeg allerede har nævnt, var min barndom trist. Når der var marked på Portsdown Hill, eller en rejsende kunstner opslog sin fjællebod i landsbyen, hændte det af og til, at min moder kunne give mig lidt af sine husholdningspenge og med en advarende finger på sin mund sende mig afsted for at se de mærkværdige ting. Dette var dog sjældne oplevelser, men de gjorde så stærkt indtryk på mig, at jeg endog som sekstenårig knægt gerne kunne regne op på mine fingre, hvad jeg havde set af verden. Først var det William Harker, den stærke mand, som løftede bonden Alcots rødskimlede hoppe; så var det dværgen Tubby Lawson, som kunne krybe ned i en syltetøjskrukke – jeg husker godt disse to, som slog min unge sjæl med den dybeste forbavselse. Så var det dukketeater og forevisning af den fortryllede ø og mr. Münster fra Nederlandene, som kunne dreje sig rundt på en spændt line, mens han samtidig spillede yndigt på sin lut.

Sidst, men dog allerbedst i mine tanker, var det storartede skuespil på Portsdown marked, som hed: "Den sandfærdige og ældgamle historie om Maudlin, datter af købmanden i Bristol, og hendes tro elsker Antonio. Hvorledes de blev kastet i land på barbariske folks kyster, hvor havfruerne kan ses at svømme på

bølgerne og forudsige deres fare." Dette lille stykke voldte mig større glæde end den, jeg i senere år følte ved at se de mest storartede dramaer af Congreve og Dryden, skønt de blev spillet af Kynaston, Betterton og det kongelige selskabs bedste kræfter. Jeg erindrer også, at jeg i Chichester betalte en penny for at se den venstre sko af det par, som havde tilhørt Potifars hustrus yngste søster; men den lignede nok så meget en hvilken som helst anden gammel sko, og den passede akkurat til hende, som foreviste den. Jeg har ofte haft mine tvivl om, at denne penny faldt i hænderne på bedragere.

Der var dog andre skuer, som jeg kunne nyde gratis; og dog var de langt mere virkelige, og i enhver henseende lige så interessante som dem, jeg betalte for. På en helligdag kunne det af og til hænde, at jeg fik lov til at gå ned til Portsmouth – første gang tog endog min fader mig foran sig på hesten. Da vandrede jeg med ham gennem gaderne med forundrede øjne og studsede over alt det mærkelige jeg så rundt om mig: murene og fæstningsgravene, portene og skildvagterne, den lange High Street med regeringsbygningerne, og den stadige lyd af trommer og trompeter fik mit lille hjerte til at slå hurtigere under vadmælstrøjen.

Her var det hus, hvor omtrent tredive år i forvejen den stolte hertug af Buckingham var faldet for snigmorderens dolk. Her var også guvernørens palads, og jeg husker, at mens jeg stod og så, kom han ridende rød og barsk i ansigtet og med en næse, som kun passede for en guvernør, og brystet dækket med guldbroderier.

"Er ikke han en pæn mand?" spurgte jeg og så op på min fader.

Han lo og drog sin hat ned i panden. "Det er første gang, jeg har set sir Ralph Lingards ansigt," sagde han, "men jeg så hans ryg i slaget ved Preston. Nej, min dreng, så stolt han end ser ud, hvis han så gamle Noll komme ind gennem døren, ville han ikke finde det under sin værdighed at krybe ud af vinduet."

Klirren af stål eller synet af en våbenkjole kunne altid vække de gamle "rundhoveders [Note 9\)](#)" krigslyst.

Men der var andet at se i Portsmouth end rødkjolerne og deres guvernør. Byen var den næststørste orlogshavn i riget efter Chatham, og der stod altid nye krigsskibe på stablen. Så kunne en eskadre orlogsskibe eller endog hele flåden fra Spithead ligge der; da var gaderne opfyldt af søfolk, med ansigter så brune som mahogni og med piske i nakken, som var næsten ligeså stive og hårde som deres huggerter. At se deres vuggende gang og høre de besynderlige talemåder og mærkelige eventyr fra de hollandske krige var et sjældent traktament for mig, og undertiden, når jeg var alene i byen, slog jeg følge med en flok af dem og tilbragte dagen med at drive fra værtshus til værtshus.

Men en dag forlangte en af dem, at jeg skulle dele hans glas kanarisk vin med ham, og derpå overtalte han mig af ondskab til at tage et til, hvilket havde den følge, at jeg blev sendt målløs hjem med fragtvognen og aldrig mere fik lov til at tage alene til Portsmouth.

Min fader tog sagen langt mere roligt, end jeg havde ventet, og mindede min moder om, at Noah havde været ude for det samme uheld. Han fortalte også om en vis feltpræst Grant af Desboroughs regiment, som efter en varm og støvet dag havde drukket adskillige flasker mumme [Note 10\)](#) og derefter var

begyndt at synge ugudelige viser og danse på en måde, der ikke var overensstemmende med hans hellige kald. Fremdeles om, hvorledes Grant senere hen havde forklaret dem, at sådanne tilbagefald ikke måtte betragtes som vedkommende persons fejl, men derimod som en direkte indskydelse af den Onde selv, som på denne måde forsøgte at lede de troende i fristelse og endog gjorde de mest gudfrygtige til genstand for sine onde anslag.

Feltpræstens dygtige forsvar frelste min ryg; for min fader, der opdrog os efter Salomos principper, havde en tyk askestok og en stærk arm rede, når han syntes, vi veg af fra den rette vej.

Fra den dag jeg lærte bogstaverne af ABC'en i min mors skød, søgte jeg enhver lejlighed til at udvide mine kundskaber, og jeg slugte med begærlighed alle de bøger, jeg fik fat på. Men fader drev sine trosfællers almindelige foragt for lærdom [Note 11](#)) så vidt, at han ikke ville se verdslige bøger i sit hus. For at skaffe mig læsning målte jeg ty til et par kammerater i landsbyen, som lånte mig et bind ad gangen af deres små bogsamlinger. Dette plejede jeg så at bære indenfor skjorten og turde kun trække det frem, når jeg kunne slippe ud i marken og ligge skjult i det høje græs, eller om natten, når tællelyset endnu brændte, og min fars snorken overbeviste mig om, at jeg ikke behøvede at frygte opdagelse.

På denne måde arbejdede jeg mig frem fra "*Don Bellianis af Grækenland*" og "*Kristendommens syv Helte*", gennem Tarletons "*Spøg*" og andre sådanne bøger, indtil jeg kunne nyde Waders og Herricks poesi eller Massingers og Shakespeares skuespil.

Hvor var ikke de timer herlige, når jeg kunne lægge alle tanker på menneskets frie vilje og prædestinationen til side og

ligge med hælene i vejret i den duftende kløver og høre gamle Chaucer fortælle den dejlige historie om den tålmodige Grisel eller græde over den forstødte Desdemona og sørge over hendes tapre gemals alt for tidlige død. Der var tider, da jeg rejste mig med sjælen fyldt af den ædle poesi og så udover omegnens smukke bakkedrag med det glitrende hav udenfor og øen Wights purpurfarvede omrids i horisonten; da kunne der komme over mig en følelse af, at det væsen, som havde skabt alt dette og givet menneskene evnen til at frembringe sådanne herlige tanker, ikke kunne være en eller anden sekts eller denne eller hin nations ejendom, men en kærlig fader for alle de småbørn, som han havde sluppet ud på denne skønne legeplads.

Det bedrøvede mig dengang, og det bedrøver mig endnu, at en så from mand, der havde et så ophøjet mål for øje som jeres bedstefar, skulle være så bundet i doktriner, at han kunne tro, at hans skaber var så karrig med sin barmhjertighed, at han skulle kunne nægte de ni og halvfems af hundrede den. Nuvel, et menneske er, hvad han opdrages til, og hvis min fader bar et snæversindet hoved på sine brede skuldre, så havde han i det mindste det fortrin, at han altid var villig til at gøre og lide hvad som helst for det, som han holdt for sandt og ret. Hvis I, mine kære, har mere oplyste anskuelser, så lad mig se, at det bringer jer til at føre et så meget bedre levned.

Da jeg var fjorten år gammel, en gulhåret, solbrændt knægt, blev jeg sendt til en privatskole i Petersfield; der gik jeg et år, idet jeg kom hjem den sidste lørdag i hver måned. Jeg bragte med mig et tarveligt udvalg af skolebøger, tillige med Lillys

latinske grammatik og Ross' "Udsigt over alle Verdens Religioner fra Skabelsen og ned til vor Tid", hvilken sidste blev slukket mig i hånden som en afskedsgave af min gode moder. Med dette lille udstyr af bøger var det måske ikke gået videre frem med mine kundskaber, hvis det ikke havde truffet sig så, at min kære lærer, mr. Thomas Chillingfoot, selv havde ejet et godt bibliotek, og han havde fornøjelse af at låne sine bøger ud til dem af hans elever, der viste lyst til at udvide sine kundskaber.

Under denne brave, gamle mands vejledning tilegnede jeg mig ikke blot et overfladisk kendskab til latin og græsk, men jeg fik også anledning til at bese mange gode engelske oversættelser af klassikerne, og til at erhverve mig kundskab i mit eget fædrelands og andre landes historie. Jeg voksede allerede hurtigt både legemligt og åndeligt, i kræfter og i kundskaber, da min skolegang pludselig blev afbrudt ved intet mindre end en ubetinget og vanærende bortvisning fra skolen.

Hvorledes denne uforudsete afslutning på mine studier gik for sig, skal jeg nu fortælle jer.

Petersfield havde altid været en af statskirkens faste borge, og der fandtes næppe en nonkonformist inden for dets grænser. Grunden til dette var, at den største del af grundejendommene tilhørte ivrige tilhængere af statskirken, som nægtede alle dissenterne at nedsætte sig der. Sognepræsten, hvis navn var Pinfold, udøvede på den måde stor magt i byen, og da han i hele sin fremtræden var overordentlig stolt, fordringsfuld og højtidelig, indgød han de stiltfærdige indvånere en betydelig respekt.

Jeg synes endnu at kunne se hans spidse næse, runde mave og krumme ben, som syntes at have givet efter under vægten at den lærdomshyrde, de måtte bære. Han spadserede langsomt med højre hånd stift udstrakt og stødte for hvert trin tungt i fortovet med sin metalbeslåede stok. Han plejede at standse for hvert menneske han mødte og vente for at se, om han fik den hilsen, som han fandt, at hans værdighed krævede. Denne høflighed kunne det aldrig falde ham ind at gengælde, undtagen når det gjaldt nogle af hans rigeste sognebørn; men hvis det hændte sig, at nogen glemte at hilse, plejede han at ile efter forbryderen, true ham med stokken og forlange huen af.

Hvis vi drenge mødte ham på vejen, plejede vi at smyge os til side som en flok kyllinger for en stor kalkunhane, og selv vor værdige lærer viste tilbøjelighed til at dreje af i en anden gade, når sognepræstens vældige skikkelse sås komme rullende i vor retning.

Denne hovmodige prælat pralede blandt andet også af, at han kendte hvert eneste menneske i sin menighed, og da han fik at vide, at jeg var søn af en independent, talte han strengt til mr. Chillingfoot om den mangel på årvågenhed, han havde vist ved at slippe mig ind i sin skole. Det var ene og alene min mors gode ry for at være ortodoks, som afholdt ham fra at forlange mig bortvist fra skolen.

I den anden ende af landsbyen var der en stor dagskole, og dens elever og drengene i vor skole lå i stadig fejde med hinanden. Ingen kunne forklare, hvorledes krigen fra først af var begyndt; men i en række af år havde der hersket krigstilstand mellem de to partier, der efterhånden førte til

skærmydsler, baghold og overfald, ja nu og da endog til et større slag.

Der blev aldrig gjort nogen større skade i disse opgør; for våbnene var sædvanligvis snebolde om vinteren, og fyrrekogler eller jordklumper om sommeren. Selv når vi kom i håndgemæng, og vi gik over til næsestyvere, var et par skrammer og nogle få dråber blod det værste, der kunne komme ud af det. Vore modstandere var flere end vi; men vi havde den fordel altid at være samlet og at have et sikkert tilflugtssted at trække os tilbage til, mens de andre, som boede spredt i hver sit hjem ud over hele sognet, savnede en fælles operationsbase.

En å med to broer flød midt igennem byen, og den var grænsen, som skilte vore modstanderes område fra vort. Den dreng, som gik over broen, befandt sig i fjendtligt land.

Det hændte sig i det første sammenstød, som fandt sted efter min ankomst til skolen, at jeg udmærkede mig ved at opsøge den mest frygtede af vore fjender og give ham et sådant slag, at han faldt i besvimelse og blev båret bort af vor afdeling som fange.

Denne våbendåd grundlagde mit ry som kriger således, at jeg til sidst blev øverstkommanderende for vor hær og set op til af drenge, der var ældre end jeg selv. Denne forfremmelse kildrede min ærgerrighed i høj grad, og jeg besluttede at vise min overlegenhed ved at finde på nye og geniale planer til at ødelægge vore fjender.

En vinteraften fik vi underretning om, at vore modstandere havde besluttet at foretage et togt mod os i dække af nattens mørke, og at de havde planlagt at gå over åen på den lille og

næsten aldrig brugte plankebro for ikke at vække vor opmærksomhed.

Denne bro lå næsten udenfor byen og bestod af en eneste bred planke uden rækværk, og var lagt der for at benyttes af byskriveren, som boede lige ovenfor den.

Vi bestemte os til at skjule os i krattet på vor side og foretage et uventet angreb, når de ubudne gæster kom over. Men da vi skulle afsted, huskede jeg en genial krigslist, som jeg havde læst blev brugt i de tyske krige. Da jeg havde meddelt mine begejstrede kammerater den, tog vi mr. Chillingfoots brændesav med og drog til kamppladsen.

Da vi nåede broen, var alt stille og roligt. Det var fuldstændig mørkt og temmelig koldt, da det var lige før jul. Vore modstandere var endnu ikke at se.

Vi rådslog hviskende om, hvem der skulle udføre den forvovne dåd; men da de andre trak sig tilbage, og jeg var for stolt til at foreslå noget, som jeg selv ikke vovede at udføre, greb jeg saven og satte mig overskrævs og begyndte at save planken over på midten.

Min hensigt var at svække den så meget, at den blot skulle kunne bære en enkelt mand. Men når en hel flok af vore fjender på en gang stormede over, ville den knække, og de intet anende krigere falde på hovedet i det iskolde vand. Elven var kun et par fod dyb på dette sted, så de ville slippe fra det med skrækken og en dukkert. En så kold modtagelse turde afskrække dem fra at overfalde os igen og stadfæste mit ry som dygtig hærfører.

Reuben Lockarby, min næstkommanderende og søn af gamle John Lockarby, værten i "Hvedeneget", førte kommandoen over vore tropper bag hækken, mens jeg savede voldsomt løs på

planken, indtil jeg næsten havde savet den over. Jeg havde ingen skrupler over at ødelægge broen, for jeg havde så meget forstand på tømrerhåndværket, at jeg indså, at en god tømrer når som helst kunne gøre den stærkere end før ved at sætte en støtte under på det sted, hvor jeg havde savet den over. Da jeg til sidst følte, at planken gav sig, og at jeg havde gjort nok, og den mindste tyngde på den ville knække den, krøb jeg forsigtigt ind til bredden, indtog min plads blandt kammeraterne og afventede de fjendtlige troppers komme.

Jeg havde knapt nået at skjule mig, før vi hørte skridt, som nærmede sig ned ad stien, der førte til broen. Vi krøb ned bag buskene, overbevist om, at lyden måtte komme fra en spejder, som vore modstandere havde sendt foran sig – en stor fyr antagelig, for skridtene lød tunge og langsomme og afbrødes nu og da af en klirrende lyd, som vi ikke kunne finde ud af, hvad kom fra. Lyden kom nærmere og nærmere, indtil en utydelig skikkelse trådte frem af mørket på den anden bred; efter at have standset et øjeblik, gik den lige hen imod broen.

Det var først, da han satte foden på planken og forsigtigt begyndte at føle sig frem med stokken, at vi genkendte skikkelsen, og den frygtelige sandhed gik op for os, at den fremmede, som vi havde antaget for fjendens forpost, i virkeligheden ikke var nogen anden end sognepræst Pinfold, og at det var det taktfaste stød af hans stok, som vi havde hørt mellem skridtene. Fasttryllede af synet lå vi der, ude af stand til så meget som at advare ham – en lang hække stirrende øjne.

Et skridt, to skridt, tre skridt tog den værdige kirkens tjener, så lød der et knæk, og han forsvandt med et mægtigt plask i den stærkt strømmende å. Han måtte være faldet på ryggen, for vi

kunne se det runde omrids af hans føre legeme rage op over vandet, mens han af alle kræfter forsøgte at komme på benene igen. Til sidst fik han rejst sig og nåede ind til bredden under en sådan blanding af gudfrygtige udråb og vanhellige eder, at vi selv ikke i vor skræk kunne afholde os fra at le. Og idet vi føg op omkring ham som en flok vildfugle, styrtede vi afsted over markerne og tilbage til skolen, hvor vi, som I nok forstår, ikke sagde noget til vor kære lærer om, hvad der var sket.

Sagen var dog for alvorlig til, at den kunne dysses ned. Den pludselige afkøling forstyrrede i høj grad nydelsen af den gode vin, som sognepræsten netop havde drukket sammen med byskriveren, og et gigtanfald lagde ham til sengs i fjorten dage. Imens havde en besigtigelse af broen vist, at den var savet over, og den igangsatte efterforskning syntes at udpege mr. Chillingfoots unge kostelever som synderne. For at hele skolen ikke skulle blive jaget bort fra byen, var jeg nødt til at træde frem og fortælle, at jeg både var misgerningens ophavsmand og udøver.

Mr. Chillingfoot var aldeles i sognepræstens magt, så han blev nødt til offentligt at holde en lang straffepræken for mig – som han dog afsvækkede ved en kærlig afskedstale i enrum – og at bortvise mig fra skolen. Jeg har aldrig set min gamle lærer igen, for han døde ikke mange år efter. Men jeg har hørt, at hans anden søn, William, fremdeles fortsætter skolen, som nu er større og rigere end dengang. Hans ældste søn blev kvæker og rejste over til mr. Penns koloni, hvor han siges at være dræbt af de vilde.

Denne historie forfærdede min moder dybt; men min fader syntes udmærket godt om den og lo, så hele landsbyen genlød

af hans stentorjubel. Det mindede ham om en lignende krigslist, sagde han, som den gudfrygtige kriger, oberst Pride, havde udført ved Drayton, hvorved en kaptajn og tre menige af Lunsfords eget kavaleriregiment druknede og mange andre faldt hovedkulds i en å til stor ære for den sande kirke og glæde for det udvalgte folk. Selv blandt statskirkefolket var der mange, som glædede sig over det uheld, som havde ramt sognepræsten, for hans overgreb og hovmod havde gjort ham forhadet over hele egnen.

Jeg voksede imidlertid op til en stærk, bredskuldret knægt, og for hver måned blev jeg større og stærkere. Da jeg var seksten år, kunne jeg bære så tung en melsæk eller øltønde som nogen i landsbyen, og jeg kunne kaste en femten pund tung sten 36 fod, hvilket var fire fod længere, end grovsmeden Ted Dowson kunne. Da min fader en dag ikke magtede at bære en skindballe ud af gården, slængte jeg den på ryggen og drog afsted med den.

Den gamle plejede ofte at se alvorligt på mig under sine buskede øjenbryn og ryste sit gråsprængte hoved, mens han sad i sin armstol og pattede på sin pibe.

"Du er snart for stor til reden, min dreng," plejede han gerne at sige. "Jeg tror, at du en skønne dag spreder vingerne og flyver ud."

Jeg længtes af hjertet efter, at den dag snart måtte komme; for jeg var træt af landsbyens ensformige liv og længtes efter at se den store verden, som jeg havde hørt og læst så meget om. Jeg kunne ikke se mod syd, uden at min sjæl rørtes inden i mig, når mine øjne faldt på de sorte bølger, hvis hvide toppe er som

et vajende signal, der altid vinker ad enhver ung englænder,
vinker ham ud mod eller andet ukendt, men ærefuldt mål.

3. To ungdomsvenner

Jeg frygter, mine børn, at I finder indledningen at være alt for lang; men man må mure grundmuren, før man bygger huset, og min fortælling ville blive trist og kedelig hvis I ikke har lært de personer at kende, som optræder i den. Vær derfor tålmodige, mens jeg fortæller jer om mine gamle ungdomsvenner. Om nogle af dem skal I få høre mere siden; andre derimod blev tilbage i landsbyen, men også de har haft indflydelse på min udvikling.

Først blandt de mange, jeg har kendt, må jeg nævne Zachary Palmer, landsbyens tømrer, en mand, hvis gamle og arbejdsslidte legeme indesluttede den reneste, troskyldigste sjæl. Dog var ikke hans enfold en følge af uvidenhed; for fra Platons til Hobbes' læresætninger var der få filosofiske systemer, som han ikke havde studeret og overvejet. Bøger var langt dyrere i min ungdom, end de er nu, og tømrere blev slettere lønnet dengang, men gamle Palmer havde hverken hustru eller børn at forsørge og brugte lidet til mad og klæder. Således gik det til, at han i hylden over sin seng havde en bedre udvalgt bogsamling – om end tallet ikke var stort – end godsejeren og præsten. I disse bøger havde han læst, til han ikke blot forstod dem selv, men kunne meddele deres indhold til andre.

Denne hvidskæggede og ærværdige landsbyfilosof plejede at sidde i døren til sin hytte om sommeraftenerne og var aldrig så fornøjet, som når en af de unge gutter forlod boldspillet eller ringkastningen og lagde sig i græsset ved hans fødder og

udspurgte ham om fortidens store mænd, deres ord og gerninger.

Men af hele ungdomsflokken var Reuben Lockarby, værtshusholderens søn, og jeg hans yndlingselever, for vi kom først og gik sidst, når vi fik lov sidde og høre på, hvad den gamle fortalte. Ingen fader kunne have holdt mere af sine børn end han af os, og han sparede ingen umage for at udvide vore kundskaber og kaste lys over det, som var os gådefuldt.

Som al opvoksende ungdom havde vi brudt vore hoveder med problemet om verdens tilblivelse. Vi havde stirret vore drengeøjne blinde ned i disse uendelige dyb, hvor de mest skarpsynede af menneskeslægten ikke har kunnet øjne nogen bund. Men når vi så os omkring i vor egen lille landsbyverden og så den bitterhed og fordom, som var rådende i religionspartierne, kunne vi ikke lade være at lænke, at der måtte være fejl ved et træ, som bar sådanne frugter. Dette var tanker, som vi ikke gik til vore forældre med, men til den gamle, gode Zachary, og han havde meget at sige om dette, som trøstede og glædede os.

"Al denne uenighed og kævl," sagde han, "stikker ikke så dybt og kommer af den uendelige forskellighed hos menneskene, som altid vil tilegne sig den tro, der passer med deres tankegang. Det er kun den inderste kerne, der findes i enhver kristen religion, som har betydning. Havde I blot levet blandt romerne eller grækerne i hine dage, førend denne nye lære blev prædiket, ville I forstå den forandring, den har påtvunget verden. Hvorledes dette eller hint skriftsted skal fortolkes, har ikke stort at sige, hvor heftige menneskene end kan blive over den slags. Hvad der derimod er af allerstørste vigtighed, er, at

ethvert menneske bør have et godt og stærkt grundlag til at føre et nøjsomt og rent levned. Denne grund har kristendommen givet os."

"Jeg ville nødig, at I skulle være gode af frygt," sagde han ved en anden ledighed. "Dog har et langt livs erfaring lært mig, at synden altid straffes i denne verden, hvad der end vil komme i den næste. Der må altid betales en bod for enhver uret, enten det nu bliver et skår i ens sundhed, velbefindende eller sjælefred. Dette gælder lige så vel nationer som den enkelte. Se, hvorledes de pragtelskende, overdådige babylonere blev undervundet af de nøjsomme persere, og hvorledes de samme persere, da de havde lagt sig til rigdommens laster, blev overvundet af grækerne. Læs og læg mærke til, hvorledes de blødagtige grækere senere blev nedtrådt af de stærke og jernhårde romere, og endelig hvorledes romerne, da de havde mistet deres mandige dyder, blev underkuet af folkeslagene i nord.

Lastefuldhed og tilintetgørelse kom altid hånd i hånd. Således bragte Forsynet efter tur det ene folk til at straffe det andets fejltrin. Sligt sker ikke tilfældigt, det har alt sammen sin plads i et stort system, som også I er underkastet. Jo længere I lever, desto bedre vil I forstå, at synd og sorg aldrig er langt fra hinanden, og at ingen sand lykke eksisterer uden i forbindelse med et dydigt liv."

En ganske anden læremester var søulken Solomon Sprent, som boede i den næstsidste hytte på venstre side af landsbyens hovedgade. Han var en af de gamle matroser, som havde kæmpet mod franskmænd, spanioler, hollændere og maurere,

indtil en kanonkugle tog hans ene ben væk og således gjorde ende på hans krige for alle tider.

Af ydre var han mager, brun og barket, let og smidig som en kat med kort krop og meget lange arme, som endte i et par store næver, der altid var fast knyttede, som halede de i et tov.

Fra isse til fodsål var han dækket af de sælsomste tatoveringer, i blå, rødt og grønt. De begyndte med Skabelsen på hans hals og endte med Himmelfarten på hans venstre ankel. Aldrig har jeg set mage til vandrende kunstgalleri. Han plejede sige, at hvis han druknede og hans legeme blev skyllet i land på de vildes strand, ville de indfødte kunne lære hele det velsignede evangelium ved at beskue hans døde krop.

Med sorg må jeg dog sige, at sømandens religiøsitet i den grad syntes at være garvet ind i hans skind, at der var blevet meget lidt tilovers til indvendig brug. Den havde slået ud som pletfeberen, mens hans organisme for øvrigt var gået fri. Han kunne bande på elleve sprog og fire og tyve dialekter, og han lod ikke denne sin kundskab gå tabt af mangel på øvelse.

Han bandede, når han var glad, og når han var bedrøvet, når han var vred, og når han var blid; men hans banden var kun sproglblomster uden spor af ondskab eller bitterhed, så ikke engang min fader kunne blive vred på den gamle synder. Men eftersom tiden skred frem, blev han mere stille og eftertænksom, indtil han på sine gamle dage vendte tilbage til den enfoldige barnetro og bekæmpede Djævelen med det samme urokkelige mod, hvormed han havde mødt sit fædrelands fjender ansigt til ansigt.

Gamle Solomon var en uudtømmelig kilde til morskab og underholdning for min ven Lockarby og mig. Ved større

anledninger plejede han indbyde os til middag og beværte os med labskovs og sildesalat eller måske endog med udenlandske retter, for han var berømt som kok og kunne lave alle nationers yndlingsretter.

Og hele tiden, mens vi sad hos ham, plejede han fortælle os de mest forunderlige historier om Rupert, under hvem han havde tjent til orlogs, om hvorledes han fra skansen plejede at kommandere sin eskadre: "Højre om!" eller "Holdt!" eller "Fremad!", som om han fremdeles kommanderede sit kavaleriregiment.

Også om Blake havde han mange historier; men Blakes navn var dog ikke så dyrebart for den gamle sømand som admiralen, sir Christopher Mings. Solomon havde engang været hans kvartermester og kunne i timevis snakke løs om de tapre bedrifter, hvormed admiralen havde udmærket sig, lige fra den dag han begyndte i marinen som kahytsdreng, til han faldt på sin egen skanse som engelsk admiral og blev båret til graven på Chatham kirkegård af sit grædende skibsmandskab.

"Hvis det er sådan, at der i Himlen er et hav af jaspis," sagde den gamle sømand, "så skal jeg gerne vædde på, at sir Christopher sørger for, at det engelske flag deroppe er tilbørlig respekteret, og at vi ikke holdes for nar af udlændinge. Jeg har tjent under ham i denne verden og ønsker ikke noget bedre end at blive hans kvartermester i den næste – hvis han da skulle have en sådan plads ledig."

Disse erindringer plejede altid ende med, at han bryggede en bolle punsch og højtideligt tømte et bæger til minde om den døde helt.

Så spændende Solomon Sprents fortællinger om hans gamle chefer end kunne være, så havde de dog ikke så stor virkning på os, som når hans erindrings flom vældede frem ved det andet eller tredje glas, og han i lange baner fortalte om de lande, han havde besøgt, og de mennesker, han havde truffet.

Time efter time kunne vi to unge mennesker sidde foroverbøjede i stolen med hagen i hånden og blikket fæstet på den gamle eventyrer og indsuge hvert ord, mens han fornøjet over den spænding, han satte os i, pattede langsomt på sin pibe og fortalte den ene historie efter den anden, om hvad han havde set og gjort.

I de dage, mine kære små, var der ingen Defoe, som fortalte os om verdens vidundere, ingen *Spectator* lå på vort morgenbord, ingen Gulliver tilfredsstillede vor eventyrtrang ved at fortælle om sådanne eventyr, som aldrig er hændt. Ikke én gang om måneden fik vi en almindelig avis i hænde.

Personlige oplevelser havde derfor dengang langt større værd end nu, og fortællinger af en mand som gamle Solomon var et helt bibliotek i sig selv. For os var det alt sammen virkelighed. Hans hæse stemme og ikke netop velvalgte ord lød som engletale for os, og vor livlige fantasi udfyldte hist og her detaljerne og supplerede, hvad der manglede.

På en eneste aften var vi i kamp med en maurisk sørøver i Gibraltarstrædet, vi sejlede ned langs kysten af Afrika, så Spanskesøens bølger bryde mod det gule sand og passerede de sorte elfenbenskøbmænd med deres menneskeladninger; vi trodsede de frygtelige storme, som altid raser ved Kap Det gode Håb, og endelig sejlede vi over det store Indiske Ocean mellem palmeklædte koraløer, fuldt overbeviste om, at levningerne af

præstekongen Johannes [Note 12\)](#) måtte ligge skjult et eller andet sted bag den gyldne sky, der dæmrede hist i himmelbrynet.

Når vi eller et sådant togt vendte tilbage til vor lille Hampshire-by og landsbylivets kedelige ensformighed, følte vi os som vilde fugle, der er fanget og sat i et trangt bur. I sådanne stunder måtte jeg tænke på min fars ord: "En dag vil du mærke, at du har fået vinger, og flyve ud!" Jeg blev så urolig til sinds, at alle Zachary Palmers vise ord ikke kunne hjælpe mig.

4. Om den mærkelige fisk, som vi fangede ved Spithead

En aften i maj 1685, i slutningen af månedens første uge, lånte min ven Reuben Lockarby og jeg Ned Marleys lystbåd og drog ud for at fiske udenfor Langston-bugten. Jeg var dengang næsten en og tyve år gammel, og min kammerat var et år yngre. Der var opstået et trofast venskab mellem os, grundet på gensidig agtelse, for han, en lille undersætsig fyr, var stolt af min styrke og andre legemlige fortrin, mens mit drømmende og noget tunge sind fandt behag i det liv og den munterhed, som altid fulgte med ham, og i det vid, der så klart og uskyldigt som sommerlyset strålede ud af hvert ord, han sagde.

Han var lille af vækst og bredskuldret med et rundt ansigt og rødmossede kinder, og han havde en smule anlæg for fedme, hvad han aldrig ville indrømme; det var mere en klædelig fyldighed, som efter hans sigende vore forfædre netop anså for at være idealet at mandlig skønhed. Hvad vi i fællesskab havde prøvet af farer og strabadser, gav mig ret til at sige, at ingen kunne ønske sig en mere trofast og pålidelig ven end ham. Og da det nu engang var en afgjort sag, at han for fremtiden skulle være min følgesvend, var det kun rimeligt, at han sad ved min side hin majaften, da vore eventyr begyndte.

Vi roede ud forbi Warner-stranden til et sted midtvejs mellem den og The Nab [Note 13](#), hvor der var en udmærket fiskeplads. Vi kastede den tunge sten, som brugtes til anker, overbord og gjorde vore snører i stand. Solen sank langsomt

bag en tågebanke og sendte skarlagensrøde striber ud over den vestlige horisont, imod hvilken øen Wights skovklædte bakkedrag tegnede sig diset og purpurfarvet.

Fra sydøst blæste en frisk brise, som hist og her plettede de lange, grønne bølger med frådende kamme og overstænkede os med salte stænk. Henne ved St. Helens Point sejlede et orlogsskib ned gennem Kanalen, mens en enlig stor brig var ved at vende nogle få kabellængder fra det sted, hvor vi lå. Vi var så tæt på den, at vi fik et glimt af folkene på dækket, da den lagde sig op i brisen, og vi kunne høre det knage i dens ræer og dens vejrbidte sejldug slå, idet den gik over stag.

"Se på den, Micah," sagde min ven og så op fra sin fiskesnøre. "Det er et vældig dumt skib, som ikke vil komme frem her i verden. Se, hvorledes hun ligger op vinden, idet hun hverken holder kurs eller vender; det er rigtig en vejrhane på søen – en oceanets lord Halifax."

"Ja, der må være noget i vejen med hende," svarede jeg og stirrede på skibet med hånden over øjnene. "Hun girer, som om der ikke var nogen ved roret. Nu bakkede de storraen! Nu braser de atter fuldt! Jeg tror folkene på dækket enten slås eller danser. Op med ankeret, Reuben, og lad os ro hen til hende!"

"Op med ankeret og lad os komme af vejen!" svarede han, fremdeles stirrende på det fremmede skib. "Hvorfor vil du stikke din næse op i alt muligt? Hun fører hollandsk flag; men hvem kan sige, hvor hun kommer fra? Det skulle være hyggeligt, om vi blev opsnappet af en fribytter og solgt nede på plantagerne!"

"En fribytter udenfor Portsmouth!" udbrød jeg spottende, "så bliver det næste syn vi får at se, at det sorte flag hejses i

Emsworth Creek. Men hør! Hvad er det?"

Knaldet af et musketskud hørtes ombord i briggen. Derefter fulgte et øjeblikks stilhed, så lød nok et skud, efterfulgt af et kor af skrig og råb. Straks efter svingede ræerne tilbage i stilling, brisen fyldte alle sejl, og skibet skummede afsted med en kurs, der snart ville føre det forbi Bembridge Point og ud i Kanalen.

Som det fløj afsted, blev roret pludselig lagt hårdt ned. En røgsky skød ud fra dets låring, og en kanonkugle kom hoppende og plaskende henover bølgerne og fo'r forbi os i mindre end hundrede favnes afstand. Efter denne afskedshilsen faldt briggen atter af for vinden og fortsatte sin kurs sydover.

"Nådige Himmel!" råbte Reuben gabende af forbavselse. "Sikke nogle mordlystne kæltringe!"

"Jeg ville ønske, at orlogsmanden derhenne ville tage sig af dem!" råbte jeg hidsigt, for dette anfald var så umotiveret, at det vakte min vrede. "Hvad mente vel de skurke med det? De må virkelig enten være drukne eller vanvittige!"

"Hal ankeret op, mand! Hal ankeret op!" råbte min kammerat og sprang op fra toften. – "Nu forstår jeg det! Hal ankeret op!"

"Hvad sker der?" spurgte jeg, mens jeg hjalp ham at hale den tunge sten op, til den kom dryppende ind over bådens ræling.

"De skød ikke på os, de sigtede på nogen i vandet mellem os og dem. Ro, Micah! Læg kræfterne i! Det må være en stakkels sjæl, som er ved at drukne!"

"Ja, sandelig!" sagde jeg, idet jeg så mig tilbage, mens jeg roede, "der er hans hoved på toppen af en bølge. Forsigtig der, ellers ror vi over ham! To tag til og vær så klar til at gribe ham. Hold dig oppe, ven! Her kommer hjælp!"

"Bring hjælp til dem, som trænger til den," sagde en stemme fra søen. "Guds død, mand, pas din åre! Jeg er mere bange for at få et klaps af den end for vandet."

Disse ord blev ytret med en så rolig og behersket slemme, at vor ængstelse for svømmeren forsvandt. Vi tog vore årer ind og vendte os for at tage ham i øjesyn; båden var kommet ham så nær, at han kunne have taget fat i rælingen, hvis han ville.

"Pokker også," råbte han med krænket stemme, "tænke sig, at min broder Nonus skulle spille mig et sådant puds! Hvad ville vel vor velsignede moder have sagt, hvis hun havde set det? Alt mit tøj er gået i hundene, for ikke at tale om min andel i turens udbytte. Og nu har jeg sparket et par nye helstøvler af mig, som kostede seksten rigsdaler hos Vanseddar i Amsterdam. Jeg kan ikke svømme i helstøvler, og heller ikke kan jeg undvære dem, når jeg går på gaden."

"Vil De ikke komme op fra det våde, min herre?" spurgte Reuben, som med nød og næppe kunne bare sig for at le ad den fremmedes udseende og tale.

Et par lange arme skød op af vandet, og på et øjeblik halede manden sig med en smidig, slangeagtig bevægelse op i båden og anbragte sin lange krop på agtertoften. Han var meget høj og meget tynd med et skarpt, hårdt ansigt, glatraget og solbrændt, og hans hud furet af tusind små rynker. Han havde mistet sin hat, og det korte, stride hår, let isprængt med gråt, stod som børster over hele hans hoved.

Det var vanskeligt at gætte hans alder; men han kunne knapt være under halvtreds, om end den lethed, hvormed han havde svunget sig op i vor båd, viste, at hans kraft og energi var usvækket. Af alle ejendommeligheder ved ham var der dog

intet, der således trak opmærksomheden til sig, som hans øjne; de var næsten halvt lukkede at de nedhængende øjenlåg, og dog glimtede der et forunderlig skarpt blik ud gennem de smalle spalter, som var tilbage. Et flygtigt øjekast kunne give én den tanke, at han var træt og sov halvvejs; men et nøjere eftersyn ville opdage disse glimtende, skiftende lysstriber og advare en forstandig mand mod at tro for meget på det første indtryk.

"Jeg kunne godt have svømmet til Portsmouth," bemærkede han og rumsterede i lommerne på sin gennemblødte trøje. "Jeg kan næsten svømme, hvor langt det skal være. Jeg svømmede engang over Donau fra Gran til Buda, mens hundrede tusinde janitsharer dansede af raseri på bredden. Ved St. Peters nøgler, det gjorde jeg! Wessenburgs Pandourer [Note 14](#) ville kunne fortælle jer, at Decimus Saxon kan svømme. Hør mit råd, unge mænd, og hav altid jeres tobak i en vandtæt metalæske!"

Mens han sagde dette, havde han trukket en flad dåse op af sin lomme samt en del trærør, som han skruede sammen til en pibe. Denne stoppede han fuld af tobak, og efter at have tændt den ved hjælp af flint, stål og et stykke fyrsvamp, som han tog ud af æsken, krummede han benene under sig og satte sig således på østerlandsk vis til at nyde sin pibe.

Der var noget så ejendommeligt ved hele vor oplevelse og noget så udfordrende komisk ved mandens handlemåde og tale, at vi begge brød ud i es stormende latter, som varede, til vi blev nødt til at standse udelukkende af udmattelse.

Han hverken deltog i vor fornøjelse eller lod til at blive fornærmet over den, men vedblev at patte på sin pibe med et fuldkommen ubevægeligt og ligegyldigt ansigt; han lukkede halvt øjnene og så hurtigt fra den ene til den anden af os.

"I vil holde os undskyldt for vor latter, min herre," sagde jeg til sidst. "Min ven og jeg er uvante med sådanne eventyr og er glade over det lykkelige udfald. Må jeg spørge, hvem det er, vi har fisket op?"

"Decimus Saxon er mit navn," svarede den fremmede. "Jeg er en værdig faders tiende barn, som mit latinske navn antyder. Der er kun ni mellem mig og en arv. Hvem ved? Kopperne kunne gøre det, eller pesten!"

"Vi hørte et skud ombord i briggen," sagde Reuben.

"Det var min broder Nonus, som skød på mig," sagde den fremmede og rystede sørgmodigt på hovedet.

"Men der faldt et skud til?"

"Å ja, det var mig, som skød på min broder Nonus."

"Gud bedre det!" råbte jeg, "jeg håber, at I ikke sårede ham!"

"Et kødsår i værste tilfælde," svarede han. "Jeg anså det dog for heldigst at komme af vejen, før det kom til virkelig kamp. Jeg er sikker på, at det var ham, som rettede nipunderen mod mig, mens jeg lå i vandet. Kuglen rørte ved mit hår. Han var altid meget flink til at skyde med kanon. Han kan dog ikke have været såret, siden han kunne komme sig ned fra halvdækket til stordækket på den korte tid."

Der fulgte en pause, og den fremmede trak en lang kniv fra sit bælte og rensede sin pibe. Reuben og jeg lagde årerne ud, og efter at have trukket vore fiskesnører ind, som havde slæbt efter båden, begyndte vi at ro ind mod land.

"Nu er spørgsmålet," sagde den fremmede, "hvor vi skal ro hen."

"Vi skal ro ind i Langston-bugten," svarede jeg.

"Nå skal vi det, skal vi virkelig det?" råbte han spottende. "Er I sikre på det, – hvad? Er I sikre på, at vi ikke tager os en lille tur til Frankrig? Jeg ser, at vi har sejl og mast og vand på dunken. Vi mangler bare nogle få fisk, som der skal være nok af i disse farvand, så kunne vi tage en lille tur til Barfleur."

"Vi skal ro ind i Langston-bugten," gentog jeg koldt.

"På søen råder den stærkeste, forstår I," forklarede han med et smil, som furede hele ansigtet op i dybe rynker. "Jeg er en gammel soldat, en fæl slagsbroder, og I er to grønne knægte. Jeg har kniv, og I er ubevæbnede. Forstår I, hvad jeg mener? – Spørgsmålet er nu, hvor skal vi ro hen?"

Jeg vendte mig mod ham med åren i hånden.

"I pralede af, at I kunne svømme til Portsmouth," sagde jeg, "og det skal I få lov til. I vandet med Jer, vandslange, eller jeg skal lempe jer ud, så sandt jeg hedder Micah Clarke."

"Kast kniven, eller jeg støder bådshagen igennem jer!" råbte Reuben og rettede den fremad indtil et par tommers afstand fra mandens strube.

"Men dog! er det dog ikke storartet," sagde han, stak sin kniv i skeden og lo dæmpet. – "Jeg glæder mig altid, når jeg kan få lidt liv i unge fyre. Jeg er stålet, forstår I, som slår gnisterne af Eders flint. En udmærket lignelse, som i alle henseender var Samuel Butler værdig, den vittigste mand, som nogensinde har levet. – Dette," fortsatte han og klappede på noget, som stak ud fra hans bryst, "er ikke en naturlig gevækst, men et eksemplar af hin uskattérilige "*Hudibras*", som forener den fine satire hos Horats med det grovkornede skæmt hos Catullus. Hehe – hvad synes I om den kritik?"

"Kom hid med kniven!" sagde jeg barsk.

"Værsgod!" sagde han og rakte mig den med et høfligt buk. "Har I noget andet rimeligt forlangende, hvormed jeg kan stå til tjeneste? Jeg vil udlevere jer alt, hvad I måtte forlange – undtagen mit gode navn og min soldaterære, eller dette nysnævnte eksemplar af "*Hudibras*", som jeg – sammen med en latinsk lærebog i krigskunst, skrevet af en vis Fleming og trykt i Liege i Nederlandene – altid bærer på mit bryst."

Jeg satte mig ved hans side med kniven i hånden.

"Ro med begge årer, Reuben," sagde jeg. "Jeg skal passe på den fyr her, at han ikke spiller os et puds. Jeg tror næsten, at du har ret, han er ganske sikkert intet mindre end en sørøver. Han skal blive overleveret til politiet, så snart vi kommer til Havant."

Det forekom mig, at vor passagers koldblodighed forlod ham et øjeblik, og at hans ansigt fik et bekymret udtryk.

"Vent lidt," sagde han: "jeg syntes, jeg hørte, at Jeres navn var Clarke, og at I hører hjemme i Havant. Er I i slægt med Joseph Clarke, den gamle rundhoved, som bor der?"

"Han er min fader," svarede jeg.

"Nej, hør nu engang," råbte han under et kort latterudbrud. "Jeg kan da den kunst at komme ned stående. Se på dette, knægt! Se her!"

Han trak en pakke breve, som var indsvøbt i voksdug, op af lommen på indersiden af sin trøje, åbnede den, valgte et brev ud og lagde det på mit knæ.

"Læs!" sagde han og pegede på det med sin lange pegefinger. Der stod skrevet med store, tydelige bogstaver:

"Til Joseph Clarke, læderhandler i Havant. Skal overrækkes af mester Decimus Saxon, parthaver i briggen "Providence", på rejse fra Amsterdam til Portsmouth."

På begge sider var det forsynet med et stort rødt segl og desuden ombundet med et bredt silkebånd.

"Jeg har tre og tyve sådanne at aflevere i omegnen," bemærkede han, "det viser den tiltro, folk har til Decimus Saxon. Tre og tyve menneskers liv eller frihed er i min hånd. Nej, knægt, fakturaer og konnossementer bliver ikke forseglet på den måde. Det gælder ikke en ladning flamske huder, som er undervejs til den gamle mand. Indenfor disse huder slår gode engelske hjerter, ja, og der er gode engelske sværd i næverne til at slå et slag for frihed og samvittighed. Jeg vover mit liv for at føre dette brev til Eders fader, og I, hans søn, truer med at overlevere mig til politiet! For en skam! For en skam! Jeg må blues over Eder!"

"Jeg forstår ikke, hvad I hentyder til," svarede jeg. "I må tale tydeligere, hvis jeg skal forstå Eder."

"Kan vi stole på ham der?" spurgte han og nikkede hen imod Reuben.

"Som på mig selv."

"Højst fortryllende!" sagde han med noget imellem et smil og en grimasse. "David og Jonathan – eller for at udtrykke mig mere klassisk og mindre bibelsk: Damon og Pythias – hvad? Så vid da, at disse papirer er fra de trofaste i udlændighed, de landflygtige i Holland, forstår I, som tænker at få en rejsning i stand og komme over og besøge kong James i hans eget land med sværd i hånd. Brevene er til dem, de venter sympati fra, og underretter dem om, hvor og når de vil gøre landgang. Så nu, min unge ven, vil I forstå, at i stedet for at jeg er i Eders magt, er I tværtimod i min, så der kun behøves et ord fra mig for at

ødelægge hele Eders familie. Men Decimus Saxon er tro, og dette ord bliver aldrig udtalt."

"Hvis nu alt dette er sandt," sagde jeg, "og hvis Eders mission virkelig er den, som I foregiver, af hvilken grund foreslog I da just nu at rejse til Frankrig?"

"Meget rigtigt spurgt, og dog er svaret ligetil nok," svarede han. "Så smukke og opvakte jeres ansigter end er, kunne jeg dog ikke læse i dem, at I var whigger og tilhængere af den gamle, gode sag. I kunne måske have ført mig derhen, hvor lovens tjenere gerne snuser og kigger, og således have bragt min sendelse i fare. Da hellere en rejse i åben båd til Frankrig end det."

"Jeg skal føre Eder til min fader," sagde jeg efter nogle øjeblikkes eftertanke. "I kan aflevere Eders breve og bevise sandheden af Eders fremstilling for ham. Hvis I har talt sandt, vil I blive hjertelig modtaget; men skulle I, som jeg frygter, vise Eder at være en kæltring, må I ikke vente nogen barmhjertighed der."

"Velsignet være den knægt; han taler, som han var lord storkansleren af England selv. Hvad siger ikke den gamle digter:

Han kunne ikke åbne munden
undtagen til alarmsignal –

men der burde have stået "trussel", for det er en vare, som I er rundhåndet med:

Han kunne ikke lade være
at true folk hvert øjeblik –,

Hvad synes I om den, hvad? Waller selv kunne ikke have lavet et nydeligere vers."

Reuben havde brugt sine årer hele tiden; vi var nu kommet ind i Langston-bugten og skød raskt henover det smule vand. Jeg sad på agtersædet og tænkte over, hvad denne fyr havde sagt. Jeg havde kigget over hans skuldre og set adresserne på nogle af brevene: *Steadman*, Basingstoke, *Wintle*, Alresford, *Fortesque*, Bognor, – alle velkendte førere for dissenterne. Hvis brevene indeholdt, hvad han sagde, var det ingen overdrivelse at sige, at han holdt disse mænds lykke og skæbne i sin hånd. Regeringen ville være særdeles fornøjet ved at få et fuldgældigt påskud til at ramme de mænd, som den frygtede. Det var i det hele taget bedst at være forsigtig i denne sag, hvorfor jeg tilbageleverede vor fange kniven og behandlede ham med større hensynsfuldhed.

Det var næsten mørkt, da vi trak båden op, og helt mørkt, inden vi nåede Havant. Dette var heldigt; for vor dyngvåde følgesvend, som tilmed manglede støvler og hat, ville sikkert have sat folks tunger i bevægelse, hvilket atter kunne have ledet til forespørgsler fra de offentlige myndigheder. Nu mødte vi knapt en sjæl, før vi kom til min fars dør.

5. Manden med de halvlukkede øjenlåg

Mine forældre sad i sine højryggede stole på hver sin side af kaminen, da vi kom. Han røg sin aftenpibe, og hun arbejdede med sit broderi.

I det samme jeg lukkede op døren, trådte vor fremmede følgesvend rask ind, bukkede for de gamle og begyndte raptunget at gøre undskyldninger for sit besøg så sent på aftenen og at forklare, hvorledes vi havde truffet ham.

Jeg kunne ikke andet end smile over den forbavselse, som afspejledes i min mors ansigt, mens hun betragtede ham; for tabet at hans knæstøvler havde afsløret et par ubeskrivelig lange skanker, der dannede en skrigende modsætning til de sækkeformede nederlandske knæbukser, som omgav dem. Hans trøje var af gråt, mørkfarvet dyffel med flade, nyforgylde messingknapper, og under denne havde han en hvid kalemankes vest med sølvkanter. Om halsen havde han en nedfaldende, bred, hvid krave af hollandsk facon, hvorfra hans lange, rynkede hals stak op, på hvis ende det runde hoved med hårtjavserne balancerede som den kålrabi på en stang, som vi kastede til måls efter på markederne.

I dette antræk stod han der, glippende og blinkende mod lysskæret, og fremførte sine undskyldninger med lige så mange skrabud og buk som sir Peter Witling i komedien.

Jeg ville just følge ham ind i stuen, da Reuben trak mig i ærmet for at holde mig tilbage.

"Nej, jeg vil ikke følge med ind, Micah," sagde han, "der kommer sandsynligvis noget galt ud af dette. Min fader kan nok sidde og knurre over sit ølkrus, men han er en tilhænger af statskirken og en hidsigper for det. Det er bedst, jeg holder mig udenfor."

"Du har ret," svarede jeg. "Det er ikke værd, at du blander dig i sagen. Sig ingenting om det, du har hørt."

"Så tavs som en mus," sagde han, trykkede min hånd og forsvandt i mørket.

Da jeg kom ind igen, så jeg, at min moder var gået ud i køkkenet, hvor lyden af knasende træpinde fortalte, at hun var i færd med at tænde op. Decimus Saxon sad på kanten at den jernbeslåede egetræskiste ved siden af min fader og iagttog ham skarpt med sine små, blinkende øjne, mens den gamle mand satte sine hornbriller på og brød seglet på det store brev, som den fremmede netop havde rakt ham.

Da min fader fik øje på underskriften under det lange, tætskrevne brev, så jeg, at der gik et flygtigt drag af overraskelse over hans ansigt, og så sad han ubevægelig et minut eller så og stirrede på det. Derefter tog han fat på begyndelsen og læste det meget omhyggeligt igennem; så vendte han det atter om og læste det en gang til.

Det var klart, at det bragte ham velkomne nyheder; for hans øjne tindrede af glæde, hver gang han så op under læsningen, og mere end en gang lo han højt.

Til sidst spurgte han Saxon, hvorledes brevet var kommet i hans besiddelse, og om han kendte til indholdet.

"Hvad det første angår," sagde budbringeren, "blev det mig overrakt af ingen ringere person end Dicky Rumbold selv og i

nærvær af andre, som det ikke er nødvendigt at nævne. Angående indholdet vil jeres egen forstand kunne sige Eder, at jeg næppe ville vove min hals ved at bringe et budskab uden at vide, hvad det indeholdt. Jeg er ingen kylling i slige sager, min herre. Dueller, *pronunciationes*, udfordringer, parlamentærflag og forslag om *waffenstilstand*, som tyskerne kalder det – alt sådant har gået gennem mine hænder, og aldrig er et eneste gået fejl."

"Virkelig!" udbrød min fader. "Og I er selv en af de trofaste?"

"Jeg håber, at jeg er en af dem, som vandrer på den trange og tornede sti," sagde han og talte gennem næsen, som de ivrigste sekterere plejede gøre.

"En sti, hvor ikke nogen prælat kan vise os vej," sagde min fader.

"Hvor mennesker er intet, og Gud er alt," faldt Saxon ind.

"Godt, godt!" råbte min fader. "Micah, før denne værdige mand til mit værelse og skaf ham en tør skjorte og lad ham få min næstbedste klædning af Utrecht-fløjl. Den kan nok gå an, til hans egne klæder bliver tørre. Mine støvler kan måske også være brugelige – ridestøvlerne af ugarvet læder. En hat med sølvsnor hænger over dem i klædeskabet. Se til, at han ikke mangler noget, som huset kan yde. Aftensmåltidet vil være færdigt, så snart han har skiftet klæder. Jeg beder Eder, gå straks, gode mester Saxon, ellers kan I blive forkølet."

"Der er blot en ting, som vi har glemt," sagde vor gæst og rejste sig højtideligt fra stolen, idet han slog sine lange, nervøse hænder sammen. "Lader os ikke længere nøle med at opsende et takkens ord til den Almægtige for hans mangfoldige velsignelser og for den barmhjertighed, hvormed han fiskede

mig og brevene op fra dybet, ligervis som Jonas frelstes trods de onde mænds vold, som kastede ham i havet og måske endog affyrede kanoner efter ham, skønt det ikke siges i den hellige skrift. Lader os bede, mine venner!"

Derefter opsendte han med høj, syngende røst en takkebøn, som endte med anrøbelse om nåde og oplysning for huset og dets samtlige beboere. Da han havde endt med et højlydt Amen, lod han sig omsider nøde til at føres ovenpå. Og moder, som imidlertid havde listet sig ind og med megen opbyggelse lyttet til hans ord, skyndte sig ud for at tilberede ham en bolle grøn krydderbrændevin med ti dråber af Daffys Elik sir, som var hendes bedste kur mod følgerne af et ufrivilligt bad.

Der gaves ikke den begivenhed i livet, fra barnedåb til bryllup, som ikke havde sin specielle mad eller drikke i mors kokebog, og ikke nogen sygdom eller noget ildebefindende, som hun ikke havde et udmærket middel mod i sit velforsynede skab.

I min fars sorte Utrecht-dragt og ugarvede ridestøvler så mester Decimus Saxon ud som en ganske anden mand end den tilsølede skibbrudne, der som en stor havål var kravlet op i vor fiskerbåd. Det var, som om han havde skiftet væsen med klædedragten; for under aftensmåltidet førte han sig over for min moder med et anstrøg af værdig, alvorlig ridderlighed, som klædte ham bedre end den næsvise og raptungede opførsel, han havde vist overfor os i båden.

Sandt at sige havde han meget gode grunde til at holde sig mere rolig, for han gjorde sådant indhug i madfadene, at der kun blev lidt tid til overs til at passiare.

Da han endelig havde gjort sin runde fra den kolde steg til kapunpostej og sluttet med en topunds aborre og skyllet det hele ned med et vældigt krus øl, smilede han blidt til os alle og sagde, at hans jordiske fornødenheder for øjeblikket var tilfredsstillet.

"Det er min vane," bemærkede han, "at følge den gyldne regel, at en mand bør rejse sig fra bordet, om han end føler, at han endnu kunne spise lige så meget som det, han allerede har nydt."

"Jeg forstår af Eders tale, at I har taget manganen hård tårn," sagde min fader, da der var taget af bordet, og moder havde trukket sig tilbage til soveværelset.

"Jeg er en gammel kriger" svarede vor gæst, mens han skruede sin pibe sammen, "en mager, gammel hund, af en race, som kan holde godt fast på sit bytte. Min krop bærer mærker efter mangt et hug og flænge, som jeg for det meste har fået i den protestantiske tros tjeneste, om der end er nogle, som skriver sig fra kampen for kristendommen i sin almindelighed, fra den tid vi sloges med tyrkerne. Mit blod har plettet hele Europas kort, min herre. Jeg må dog bekende, at ikke alt dette har flydt for nogen almen sag, men for at hævde min personlige ære, i privat duel eller holmgang, som nordboerne kaldte det. Det er nødvendigt for en Fortunas tilbeder, der som oftest er en fremmed i et fremmed land, at være noget nøjeregnende med den slags, da han på en måde står som en repræsentant for sit fædreland, hvis ære er ham kærere end hans egen."

"Jeg formoder, at Eders våben ved sådanne lejligheder var sværdet?" spurgte min fader og flyttede sig urolig på stolen, som han altid plejede at gøre, når de gamle instinkter vågnede.

"Slagsværd, kårde, pallask, lanse, stridsøkse, langt eller kort spyd, morgenstjerne og hellebard. Med al tilbørlig beskedenhed tror jeg, jeg tør sige, at med sværd og dolk, sværd og skjold eller med hvilket som helst våben skal jeg kunne tage det op med hvem det skal være, når jeg undtager min ældre broder Quartus."

"Ved min tro," sagde min fader med lynende øjne, "hvis jeg var tyve år yngre skulle jeg prøve Eder! Min våbenfærdighed er blevet rost af tapre krigere. Men Gud tilgive mig, at mit hjerte endnu kan vende tilbage til sådan forfængelighed."

"Jeg har hørt gudfrygtige mænd berømme Eder," bemærkede Saxon. "Mester Richard Rumbold selv fortalte hertugen af Argyle om Eders krigsbedrifter. Var det ikke en skotte, en Storr eller Stour?"

"Jo, jo! Storr af Drumlithie. Jeg kløvede ham næsten til sadelknappen i en skærmydsel aftenen før slaget ved Dunbar. Så Dicky Rumbold havde ikke glemt det endnu? Han var en hård nød både til at bede og til at slås. Vi har redet knæ ved knæ over slagmarken og sammen søgt sandheden i lønkammeret. Så Dick vil endnu en gang trække i sit harnisk! Han kan ikke holde sig borte, når der skal slås et slag for den undertrykte tro. Hvis krigens flodbølge kommer denne vej, kunne også jeg – hvem ved, hvem ved?"

"Og her er en stovt krigsmand," sagde Saxon, idet han strøg sin hånd ned over min arm. "Han har muskler og sener og kan tillige bruge stolte ord, hvad jeg allerede under vort korte samvær har haft anledning til at erfare. Kunne det ikke ordnes sådan, at også han fik lov til at slå et slag i denne strid?"

"Vi skal tale om det," sagde min fader og så tankefuldt på mig under sine buskede bryn. "Men jeg beder Eder, ven Saxon, at meddele os en nøjere fremstilling af denne sag. Så vidt jeg forstår, trak min søn Micah Eder op af vandet. Hvorledes kom I der?"

Decimus Saxon dampede et minut eller så eftertænksomt på sin pibe. Så sagde han:

"Det gik således for sig: Da Johan af Polen havde jaget tyrkerne væk fra Wiens porte, blev der fred i Donau-fyrstendømmerne, og mangen en krigsmand blev uden beskæftigelse; således også jeg. Der var ikke krig nogetsteds undtagen nogle små italienske tumulter, hvor en soldat hverken kunne vente at høste mønt eller ære.

Så vandrede jeg tilbage gennem kontinentet. højst bedrøvet over den forunderlige fred, som herskede allevegne.

Til sidst kom jeg til Nederlandene, hvor jeg tilfældigvis hørte, at "Providence", der ejes og føres af mine brødre Nonus og Quartus, skulle afgå fra Amsterdam på en ekspedition til Guineakysten. Jeg foreslog dem, at jeg skulle være med, og jeg blev optaget som parthaver på den betingelse, at jeg skulle betale en tredjedel af, hvad ladningen kostede.

Mens jeg lå og ventede i havnen, traf jeg tilfældigvis sammen med nogle af de landflygtige. Da disse hørte om min hengivenhed for den protestantiske sag, førte de mig til hertugen og til mester Rumbold, som betroede disse breve til min varetægt. Nu ved I, hvorledes det gik til, at brevene kom i min besiddelse."

"Men ikke hvorledes I og brevene kom i vandet," sagde min fader.

"Å, det var bare den reneste tilfældighed," svarede eventyreren noget forvirret. "Det var *fortuna belli* eller rettere *pacis*. Jeg havde bedt mine brødre at stikke ind om Portsmouth, for at jeg kunne blive af med disse breve, hvortil de på en uhøvisk og umanerlig måde svarede, at de endnu ventede på de tusind guineas, som skulle være min indsats i foretagendet.

Til dette svarede jeg med broderlig ligefremhed, at det var en bagatel, og at de skulle betales af rejsens udbytte.

Deres svar var, at jeg havde lovet at betale pengene, og pengene ville de have kontant.

Jeg begyndte da at bevise dem både eller den aristoteliske, platoniske og deduktive metode, at når der ingen guineas fandtes i min besiddelse, var det umuligt for mig at fremskaffe et tusinde af dem, og jeg fremhævede på samme tid, at en forretningsforbindelse med en hæderlig mand i og for sig burde være tilstrækkeligt vederlag, da deres eget navn og rygte var blevet noget luftigt. Endvidere tilbød jeg mig i samme frejdige og venskabelige ånd at møde hver af dem enten med kårde eller pistol, en ordning, som burde have tilfredsstillet enhver ærekær gentleman.

Men i stedet for drev deres smålige kræmmersjæle dem til at gribe hver sit gevær, hvoraf Nonus affyrede det ene mod mig, og det er sandsynligt, at Quartus ville have fulgt eksemplet, havde jeg ikke snappet geværet ud af hans hånd og affyret det for at forebygge flere ulykker. Under affyringen er jeg dog bange for, at en af kuglerne blæste et hul i broder Nonus.

Da jeg indså, at der var at udsigt til mere uenighed ombord i skibet, besluttede jeg straks at forlade det. Og idet jeg gjorde det, blev jeg nødt til at spænde mine herlige knæstøvler af mig,

om hvilke Vanseddars selv havde sagt, at det var det bedste par, der nogensinde havde forladt hans butik, bredsnudede, dobbeltsålede – ak! ak!"

"Det var et mærkeligt træf, at I skulle blive fisket op netop af den mands søn, som I havde et brev til."

"Forsynets tilskikkelse," svarede Saxon. "Jeg har to og tyve andre breve, som alle må overleveres personligt. Hvis I vil tillade mig at bo i Eders hus en tid, så vil jeg opslå mit hovedkvarter her."

"Brug det, som det var Eders eget," sagde min fader.

"Eders allertaknemmeligste tjener, min herre," råbte han, sprang op og bukkede med hånden på hjertet. "Dette er sandelig en tilflugtshavn efter mine brødres ugudelige og vanhellige selskab. Skal vi så ikke opsende en takkebøn og søge hvile efter dagens byrde?"

Min fader samtykkede villigt, og vi sang "Oh happy Land", hvorefter jeg fulgte vor gæst til sit værelse. Den ikke ganske tømte flaske krydderbrændevin, som moder havde ladet blive stående på bordet, tog han med sig. Han tog den med, forklarede han, som et lægemiddel mod den persiske gift, som han havde pådraget sig, mens han kæmpede mod ottomanerne, og som plejede at vende tilbage ved de mest mærkværdige lejligheder.

Jeg forlod ham i vort bedste gæsteværelse og vendte tilbage til min fader, som fremdeles sad i sin vante krog, hensunken i dybe tanker.

"Hvad synes du om mit fund, fader?" spurgte jeg.

"En rigt udstyret og from mand," svarede han, "og han har bragt mig nyheder, så velkomne og efter mit eget hjerte, at han

ville være mig velkommen, selv om han havde været paven i Rom."

"Hvilke nyheder?"

"Disse, disse!" udbrød han glad og tog brevet frem fra sit bryst. "Jeg skal læse det for dig, min dreng. – Nej, jeg bør måske først sove på det og læse det i morgen, når vore hoveder er klarere. Måtte Gud lede min vej og styrte tyrannen! Bed om oplysning, dreng; for både dit og mit liv står måske på spil."

6. Brevet, som kom fra Nederlandene

Morgenen efter var jeg tidligt oppe, og efter landets skik gik jeg op på vor gæsts værelse for at se, om der var noget, jeg kunne være ham til tjeneste med. Da jeg ville åbne døren, fandt jeg, at den ikke var til at få op, hvilket forundrede mig, da jeg vel vidste, at der hverken var slå eller nøgle på indersiden. Da jeg trykkede på den, mærkede jeg, at den gav efter, og jeg kunne se, at en tung dragkiste, som ellers stod nær vinduet, nu var skubbet hen foran døren for at hindre, at nogen trængte ind.

Denne forholdsregel, som han havde taget i min fars hus, ligesom om han boede i et veritabelt tyvehul, ærgrede mig, og jeg gav døren et puf med skulderen, så kisten blev skudt så meget til side, at jeg kunne komme ind.

Saxon sad oprejst i sengen og stirrede rundt omkring sig, som om han for øjeblikket ikke var ganske sikker på, hvor han var. Han havde bundet et hvidt tørklæde om hovedet i stedet for nathue, og hans markerede, glatragede ansigt, som stak ud fra den, i forbindelse med hans knoglede skikkelse gav ham udseende af en kæmpestor gammel kvinde. Flasken med krydderbrændevinen stod tømt ved sengen, så det var klart, at hans frygt havde været velgrundet; han havde sikkert haft et anfald af den persiske gigt.

"Jaså, min unge ven!" sagde han omsider. "Er det skik i denne egn af landet at løbe storm på Eders gæsts værelse på morgenkvisten?"

"Er det skik og brug," spurgte jeg heftigt, "at barrikadere døren, når man sover under en hæderlig mands tag? Hvad havde I her at frygte, siden I har taget sådanne forholdsregler?"

"Ja, I er sandelig en hidsigprop," svarede han og sank tilbage på puden og trak tæpperne om sig, "en feuerkopf, som tyskerne kalder det, eller en tollkopf, som de også siger, hvilket ordret oversat betyder et tosehoved. Eders fader var, efter hvad jeg har hørt, en stærk og stridbar karl, da ungdomsblodet endnu randt i hans årer, men så vidt jeg kan se, står I ingenlunde tilbage for ham.

Vid da, at en, som har vigtige papirer – *dokumenta preciosa sed periculosa* [Note 15](#) i sin varetægt, er forpligtet til ikke at lade tilfældet råde i nogen henseende, men på enhver måde søge at beskytte det, som er ham betroet. Det er sandt, at jeg er i en hæderlig mands hus: men jeg kan ikke vide, hvem som kunne komme eller gå i nattens løb. Sandelig for den sags skyld, – men nok sagt. Jeg skal straks være hos Eder."

"Eders klæder er tørre og ligger færdige," sagde jeg.

"Godt, godt," svarede han, "jeg har forresten intet imod den dragt, som Eders fader lånte mig. Det kan vel være, at jeg er bedre vant; men den går an. Lejren er ikke hoffet."

Det var klart, at min fars klædning var langt bedre både med hensyn til stof og snit end den, han havde haft på. Da han imidlertid havde trukket sit hoved fuldstændig ned under sengetøjet, var der intet mere at sige. Så gik jeg nedenunder, hvor jeg fandt min fader ivrigt beskæftiget med at sætte et nyt spænde i sit sværdbælte, mens min moder og pigen var ved at gøre morgenmaden klar.

"Kom ud i gården med mig, Micah," sagde min fader, "jeg vil tale lidt med dig."

Arbejdsfolkene var endnu ikke kommet til arbejdet. Vi spadserede ud i den friske, kølige morgenluft og satte os på den lave stenforhøjning, hvor huderne blev bearbejdet.

"Jeg har været ude i dag og prøvet mine kræfter i at føre sværdet," sagde han. "Jeg mærker, at jeg er så rask som nogensinde til at gøre et udfald; men mine hug er bedrøveligt stive. Jeg kunne måske endnu gøre nytte i en kneben vending; men ak, jeg er ikke længere den samme fægter, der førte venstre fløj i det smukkeste rytterregiment, som nogensinde fulgte lyden af en pauke. Herren gav, og Herren tog! Men hvis jeg er gammel og slidt, så kan mit afkom træde i mit sted og svinge samme sværd for samme sag. Du må gå i mit sted, Micah."

"Gå! Gå hvorhen?"

"Tys, min dreng, hør her! Lad ikke din moder ane for meget; for kvindernes hjerter er bløde. Jeg tror ikke, at Abraham fortalte Sara meget om, at han ville ofre sin førstefødte. Ved du, hvem Dicky Rumbold er?"

"Ja, jeg har hørt, at du har nævnt ham som en af dine gamle kammerater."

"Netop, en stærk og pålidelig mand. Så trofast var han, at han ikke trak sin nidkærhed af sammen med våbenkjolen, da de retfærdiges hær blev opløst. Han slog sig ned som maltgører i Haddesdon, og det var i hans hus, at den navnkundige Rughus-sammensværgelse blev planlagt, hvori så mange brave mænd blev indviklet."

"Var ikke det et lumsk mordkomplot?" spurgte jeg.

"Nej, nej, lad dig ikke lede på afveje af talemåder. Det er en nedrig opdigttelse at ondskabsfulde mennesker, at disse mænd pønsede på mord. Hvad de havde foresat sig at gøre, det ville de gøre i fuldt dagslys; tredive mand ville stå imod halvtreds af den kongelige garde, når Charles og James drog forbi på deres vej til Newmarket. Hvis de kongelige brødre var blevet ramt af pistolkugler eller sværdhug, ville det være sket i åben kamp, og angriberne ville have risikeret deres liv. Det var ærligt spil, og ikke mord."

Han tav og så spørgende på mig. Jeg kunne dog ikke med sandhed sige, at jeg tænkte som han, for et angreb på våbenløse og intetanende mænds liv kunne ikke efter min mening retfærdiggøres ved, at de var omgivet af en livvagt.

"Da sammensværgelsen ikke lykkedes," fortsatte min fader, "måtte Rumbold flygte over hals og hoved, men det lykkedes ham at undslippe fra sine forfølgere og komme over til Nederlandene. Her fandt han, at mange af regeringens fjender havde samlet sig. Gentagne budskaber fra England, især fra de vestlige grevskaber og fra London, forsikrede dem, at hvis de kun ville gøre et indfald, kunne de regne med hjælp både af folk og penge.

De manglede imidlertid i lang tid en fører med tilstrækkelig anseelse til at lede et så stort foretagende; men nu har de omsider fundet en, som er den bedste, de kunne have fået – ingen anden end den højtelskede protestantiske leder James, hertug af Monmouth, Charles den Andens søn."

"Uægte søn," bemærkede jeg.

"Måske eller måske ikke. Der er dem, som siger, at Lucy Walter var hans retmæssige hustru. Uægte født eller ikke, så

holder han på den sande kirkes sunde grundsætninger, og han er elsket af folket. Lad ham vise sig i vesten, og der vokser soldater frem som blomster om foråret."

Han tav og førte mig bort til den fjerneste krog af gårdspladsen, for arbejdsfolkene begyndte at komme og samle sig om garvekarrene.

"Monmouth kommer over," fortsatte han, "og han venter, at enhver brav protestant vil møde under hans fane. Hertugen af Argyle skal lede en speciel ekspedition, som skal plante oprørsfanen blandt Skotlands højlændere. De nærer det håb at kunne bringe de troendes forfølger på knæ.

Men der hører jeg Saxons stemme, og jeg må ikke lade ham få det at sige, at jeg har behandlet ham dårligt. Her er brevet, min dreng! Læs det med eftertanke og husk, at når tapre mænd kæmper for deres ret, er det ikke mere end billigt, at der skal være en ætling af den gamle oprører Clarke blandt dem."

Jeg tog brevet, vandrede ud på marken og satte mig under et skyggefuldt træ og begyndte at læse. Del gule ark, som jeg nu holder i min hånd, er det selv samme, som Decimus Saxon bragte, og som blev læst af mig hin majmorgen i skyggen af hvidtjørnehækken. I skal få det ordret:

Til min ven og fælle i Herrens sag,
Joseph Clarke.

Vid, ven, at Israels forløsning er nær, og at den ugudelige konge og de, som støtter ham, skal styrtes og nedtrædes, indtil man ikke længere skal kendes ved dem på det sted i landet, hvor de bor. Skynd dig da at bekende din egen tro, at du ikke skal savnes på trængslens dag.

Fra tid til anden har mange tilhængere af den lidende kirke, både fra vort eget land og fra Skotland, samlet sig i denne gode, lutherske by Amsterdam, indtil her nu er mange nok til at påbegynde et godt arbejde. For af vore egne folk er det mylord, greven af Work, Wade og Dare fra Taunton, Ayloff, Holmes, Hollis, Goodenough og andre, som du kender. Af skotter er det hertugen af Argyle, som har lidt meget for Covenantens [Note 16](#) skyld, sir Patrick Hume, Fletcher fra Saltoun, sir John Cochrane, dr. Ferguson, major Elphinstone og andre. Til disse ville jeg endnu gerne have føjet Locke og gamle Hal Ludlow, men de er ligesom hine i Laodicea [Note 17](#). hverken kolde eller varme.

Nu er det dog indtruffet, at Monmouth, der længe har levet i samkvem med den midianitiske kvinde, kendt under navnet Wentworth, endelig har vendt sig mod højere ting og har samtykket i at gøre et greb efter kronen.

Det viste sig imidlertid, at skotterne helst ville følge en høvding af sine egne, og det er derfor besluttet, at Argyle – M'Callum More, som de bukseløse vilde mennesker fra Inverary kalder ham – skal stå i spidsen for en speciel ekspedition, som skal gøre landgang på vestkysten af Skotland.

Der håber han at kunne rejse fem tusind Campbell'er, og at alle covenanter og de vestlige whigger vil slutte sig til ham. Dette er mænd, som

nok ville være stof til en hær af den gamle, gode sort, havde de blot gudfrygtige førere med fjendskab til krigskunsten og erfaring i virkelig krigsførelse. Med sådant følge ville han være i stand til at holde Glasgow og trække de kongelige hære nordover. Ayloff og jeg drager med Argyle. Det er sandsynligt, at vi vil betræde skotsk grund, førend dine øjne læser disse ord.

Hovedstyrken følger Monmouth selv og lander på et bekvemt sted i vesten, hvor vi er forsikret om at finde mange venner. Jeg tør ikke nævne stedet for det tilfælde, at denne skrivelse skulle falde i urette hænder; men du skal snart blive underrettet om det. Jeg har skrevet til alle gode mænd langs kysten og bedt dem understøtte rejsningen.

Kongen er svag, og de fleste af hans undersætter bader ham. Der behøves kun et kraftigt slag for at bringe hans trone til at vakle. Monmouth afrejser om nogle få uger, når hans rustning er fuldendt og vejret bliver gunstigt. Hvis du kan komme, min gamle kammerat, ved jeg, at du ikke behøver at blive bedt om at stille dig under vort banner.

Skulle måske ønsket om at tilbringe et fredeligt liv og svindende livskraft stille sig i vejen for din tilslutning, er det min fortrøstning, at du vil kæmpe for os i bøn ligesom den gamle profet; og da jeg hører, at du har haft lykken med dig i henseende til denne verdens gods, kunne du måske være i stand til at udruste en lanseknægt

eller to eller sende en gave til krigskassen, som ikke er alt for fuld. Ganske vist stoler vi ikke på gullet, men på stålet og vor gode sag, men ikke desto mindre vil guld være velkomment.

Skulle vi falde, så falder vi som mænd og kristne. Skulle vi sejre, skal vore øjne skue, hvorledes denne ménsvorne James, de helliges forfølger, med et hjerte som den underste møllesten, en mand, som lo, da de trofastes tommelfingre blev vredet af led i Edinburgh – vi skal se, hvor mandig han kan bære modgangen, når den falder på ham. Måtte den Almægtiges hånd være over os.

Jeg ved kun lidet om overbringeren af dette, med undtagelse af, at han siger sig at tilhøre de udvalgte. Hvis du drager til Monmouths lejr, så se til, at du får ham med; for jeg hører, at han sidder inde med gode erfaringer fra de tyske, svenske og tyrkiske krige.

Din broder i Christo

Richard Rumbold.

Overbring min ærbødige hilsen til din hustru. Lad hende læse Pauli første brev til Thimoteus, 3. kapitel, 9. til 15. vers."

Meget omhyggeligt læste jeg dette lange brev, stak det derpå i lommen, og gik hjem til frokost. Da jeg trådte ind, så min fader på mig med et spørgende blik; men jeg havde intet svar at give ham; for mit sind var uklart og vaklende.

Den dag forlod Decimus Saxon os for at gøre en rundrejse i omegnen og aflevere sine breve; men han lovede at komme snart tilbage.

Førend han gik, indtraf der et mindre uheld. Mens vi talte om hans tur, legede min broder Hosea med fars messingkrudthorn. På en eller anden måde gik der pludselig ild i det; det sprang med et smæld, og væggene spækkedes med metalsplinter. Smældet var så stærkt og uventet, at både min fader og jeg sprang op, men Saxon, som sad med ryggen til Hosea, blev siddende urokkelig i sin stol uden at se sig om eller at forandre en mine i sit furede ansigt.

Det gik så heldigt, at ingen kom til skade, selv ikke min broder; men denne hændelse fik mig til at nære bedre tanker om vor gæst.

Da han vandrede afsted ned gennem landsbyens gade, vakte hans lange, tynde krop og hans underlige, vejrbidte ansigt med fars sølvsnorede hat på sned mere opmærksomhed, end jeg ønskede, når jeg tænkte på de vigtige brevskaber, han førte med sig, der utvivlsomt ville blive opdaget, hvis han blev anholdt som en anden omstrejfer.

Heldigvis fik dog landsbyboernes nysgerrighed dem kun til at samles i døre og vinduer, hvor de betragtede ham med store øjne, mens han, glad over den opmærksomhed, han var genstand for, skridtede fremad med knejsende hoved og svingende min stok i hånden.

I vort hjem efterlod han sig et godt indtryk, han havde vundet min fars velvilje ved sin fromhed og de ofre, han foregav at have bragt den sande tro. Han havde lært min moder, hvordan de serbiske kvinder bærer deres slør, og havde også

lært hende en ny måde at konservere roser på, som han havde lært et eller andet sted i Lithauen.

Hvad mig selv angår, må jeg tilstå, at jeg havde beholdt en smule mistro til manden og foresat mig ikke at sætte min lid til ham mere end nødvendigt. For øjeblikket havde vi dog intet andet valg end at behandle ham som en udsending fra venner.

Og jeg? Hvad skulle jeg vel gøre? Skulle jeg følge min fars ønsker og for første gang drage mit sværd og stille mig på oprørernes side, eller skulle jeg afvente begivenhedernes gang? Det passede sig jo bedre, at jeg og ikke han tog afsted. Men på den anden side var jeg ikke nogen religiøs fanatiker som han. Papisme, statskirke, dissenterne – jeg troede, at der var noget godt hos alle, men at det, som skilte, ikke var værd at betales med menneskeblod.

Kong James kunne vel være både en meneder og en skurk, men ikke desto mindre, så vidt jeg kunne se, var han den retmæssige konge af England, mens ingen fabler om hemmeligt ægteskab eller jernbyrd kunne forandre den kendsgerning, at hans rival var en uægte søn, der ingen ret havde til tronen. Hvem kunne vel sige, at én ond handling af kongen berettigede hans folk til at afsætte ham? Hvem var dommer i en sådan sag? På den anden side havde manden unægtelig brudt sine løfter, og det måtte sikkert nok løse hans undersætter fra deres troskab.

Det var et indviklet spørgsmål for en dreng fra landet at besvare. Men løses måtte det, og det snart. Jeg tog min hat og vandrede ned ad landsbyens gade, mens jeg overvejede sagen for mig selv.

Det var imidlertid ikke let for mig at tænke rigtig alvorligt på noget inde i landsbyen; for jeg var, når jeg selv skal sige det, alles yndling, både de gamles og unges, så jeg kunne ikke gå ti skridt uden at blive hilst på eller tiltalt. Der kom mine egne brødre i hælene på mig, bager Mitfords børn trak mig i trøjen, og møllebyggerens to småpiger hang mig en i hver hånd. Og da jeg havde overtalt disse unge urostiftere til at lade mig være i fred, kom moder Fullarton med en lang og bedrøvelig fortælling om, at hendes møllesten var kommet i ulave, og at hverken hun eller nogen anden i huset kunne få den i orden igen.

Jeg ordnede da dette for hende og fortsatte min vej; men jeg kunne ikke komme forbi værtshuset *Hvedeneget*, uden at John Lockarby, Reubens fader, kom ud og af al magt forlangte, at jeg skulle komme ind til ham og få et bager på morgenkvisten.

"Det bedste glas mjød, som findes på disse kanter, og brygget under mit eget tag," sagde han stolt, mens han skænkede i. "Velsigne dig, unge Micah, en mand med sådan et legeme har brug for en god slump malt til at holde det vedlige."

"Og malt som dette fortjener også at komme i et velskabt legeme," sagde Reuben, som var ved at ordne flaskerne.

"Hvad mener du, Micah?" sagde værten. "Godsejeren fra Milton kom her i morges sammen med Johnny Fernely nede fra stranden, og de påstod, at der fandtes en mand i Foreham, som kunne tage dig i brydning i tre omgange. Du kunne selv bestemme stedet og indsatsen."

"Nej, stop der," svarede jeg, "I ville vel have mig til at være en væddekamps-bulbider og vise tænder ad hele egnen. Hvad har det at sige, om han kan lægge mig ned eller jeg ham?"

"Hvad det har at sige? Hele Havants ære," svarede han. "Er ikke det noget? Men du har ret," fortsatte han og tog en slurk af sit horn. "Hvad er vel dette landsbyliv med sine små sejre for en sådan en som dig. Du er lige så lidt på din rette plads som druevin ved et høstgilde. Hele det store England og ikke gaderne i Havant er den rette tumleplads for sådan en mand. Hvad skal vel du med at banke huder og garve skind?"

"Min fader vil have, at du skal drage ud som en vandrende ridder, Micah," indkastede Reuben og lo. "Så kunne du måske få din egen hud banket og dit eget skind garvet."

"Har nogen før set så lang en tunge i så kort en krop!" råbte værtshusholderen. "Men oprigtig talt, unge Micah, det er mit fulde alvor, når jeg siger dig, at du sandelig spilder dine ungdomsår, mens livet er sprudlende og friskt, og at du vil angre det, når du har nået alderdommens flove og duftløse bærme."

"Der talte bryggeren," sagde Reuben, "men sandelig, Micah, min fader har ret, om han end udtrykker sig på denne humlevands-maner."

"Jeg skal tænke over det," sagde jeg og fortsatte min vej med et nik til de to venner.

Zachary Palmer var i færd med at høvle en planke, da jeg gik forbi. Han så op og hilste godmorgen.

"Jeg har en bog til dig, knægt," sagde han.

"Jeg har først nu læst *"Comus"* færdig," svarede jeg; for han havde lånt mig dette digt af Milton. "Men hvad er det for en ny bog, fader?"

"Den er af den lærde Locke og handler om politik og statskunst. Den er ganske lille; men hvis man lægger

visdommen i den på vægtskålen, opvejer den mangt et bibliotek. Du skal få den, når jeg har læst den færdig, måske i morgen eller i overmorgen. Mester Locke er en god mand. Er han ikke i dette øjeblik landflygtig i Nederlandene i stedet for at bøje knæ for det, som hans samvittighed forkaster?"

"Der er mange gode mænd blandt de landflygtige, ikke sandt?" spurgte jeg.

"Landets bedste mænd," svarede han. "Dårligt går det det land, som jager sine bedste borgere fra sig. Den dag vil komme, er jeg bange for, da enhver mand vil skulle vælge mellem sin tro og sin frihed. Jeg er en gammel mand, Micah, men jeg kan endnu leve længe nok til at få mærkelige ting at se i dette kongelige, som engang var protestantisk."

"Men hvis disse landflygtige får deres vilje," indvendte jeg, "vil de sætte Monmouth på tronen og således forandre tronfølgen på ulovlig vis."

"Nej, nej," svarede gamle Zachary og lagde høvlen fra sig. "Hvis de bruger Monmouths navn, er det kun for at styrke deres sag og for at vise at de har en anset fører. Hvis James bliver drevet fra tronen, vil Englands stænder træde sammen i parlamentet og udnævne hans efterfølger. Der er mænd i Monmouths følge, som ikke ville røre sig af stedet, hvis det ikke forholdt sig således."

"Sig mig da," sagde jeg, – "jeg kan stole på Eder, og jeg ved, at I vil fortælle mig, hvad I virkelig mener – ville det være rigtigt af mig at stille mig under Monmouths banner, hvis det bliver rejst?"

Tømmermanden strøg sit hvide skæg og funderede en stund.

"Det er et alvorligt spørgsmål," sagde han til sidst, "og dog synes jeg, at der kun kan være et svar, især for din fars søn. Skulle der gøres ende på kong James' styre, er det ikke endnu for sent at bevare nationen i dens gamle tro; men hvis denne sygdom får lov at brede sig, kunne det hænde, at selv tyrannens fald ikke ville kunne hindre den onde sæd i at spire. Jeg synes derfor, at skulle de landflygtige gøre et forsøg, er det enhver mands pligt, som sætter pris på samvittighedens frihed, at samles om dem.

Og du, min søn, landsbyens stolthed, hvad bedre brug kunne vel du gøre af dine kræfter end at vie dem til at hjælpe dit land ud af dette utålelige åg? Det er et højforræderisk og farligt råd, et råd, som måske kan føre til et kort skriftemål og en blodig død; men så sandt Herren lever, om du var mit eget kød og blod, ville jeg sige det samme."

Således talte den gamle tømmermand med en stemme, som skælvede af bevægelse. Han gav sig atter til at høvle på sin planke, mens jeg efter et par taknemmelige ord fortsatte min vej, grublende over, hvad han havde sagt mig.

Jeg var dog ikke kommet langt, før Solomon Sprents hæse røst afbrød mine funderinger.

"Hej der! Ohøj!" brølede han, skønt hans mund kun var nogle alen fra mit øre. "Ville du sejle forbi mit hus uden at mindske farten? Giv op! Forstår du, giv op! [Note 18\)](#)"

"Javel, kaptajn," sagde jeg. "Jeg så jer ikke. Jeg gik rent i tanker."

"Drivende fuldstændig for vind og vejr og uden udkig," skreg han, idet han krøb igennem et hul i havehækken. "Du store kineser, menneske! Man har da ikke så mange venner, ser du, at

du skulle sejle forbi uden at sænke flaget engang. Gud hjælpe mig, havde jeg en bøsse, skulle jeg sende dig et skud for boven."

"Det var ikke meningen at fornærme Jer," sagde jeg, for veteranen lod til at være stødt, "jeg har meget at tænke på denne morgenstund."

"Og det har jeg også, kammerat," svarede han meget mildere i stemmen. "Hvad synes du vel om min rig, hvad?"

Mens han sagde dette, drejede han sig langsomt rundt i solskinnet, og jeg så, at han var klædt med usædvanlig omhu. Han havde jakke af blåt klæde forsynet med otte rader knapper og knæbukser af samme slags tøj med svære sløjfer ved knæene. Vesten var af lysere blåt og udstafferet med sølvankre og kantet med fingerbrede silkehånd. Hans støvler var så brede, at det så ud, som om han havde stukket foden i en spand. Ved siden havde han en huggert stukket i et bøffellæders bælte, som hang over hans højre skulder.

"Jeg har pudset hele skuden op," sagde han og blinkede med øjnene. "Carramba! det gamle skrog er endnu vandtæt! Hvad ville du nu sige, om jeg kastede min slæber ombord i en lille pram og tog den på slæb?"

"En ko [Note 19](#)?" udbrød jeg.

"En ko! Hvad tager du mig for? – En pige, mand, og det så stolt et lidet fartøj, som nogensinde sejlede ind i ægteskabets havn."

"Jeg har ikke hørt bedre nyhed på mangan god dag," svarede jeg; "jeg vidste ikke engang, at I var forlovet. Hvornår skal da brylluppet stå?"

"Sejl forsigtigt, min ven, sejl forsigtigt og brug loddet, du er kommet ud af kurs og er på grundt vand. Jeg har aldrig sagt

noget om, at jeg var forlovet."

"Hvad så?" spurgte jeg.

"Jeg holder netop på at lette anker for at løbe ned og praje hende. Hør her, min dreng," vedblev han, idet han tog huen af og kløede sig i det tjavsede hår. "Jeg har haft med piger at gøre før nu, fra Levanten til Antillerne, den slags piger, som søfolk møder, som er bare sminke og stads. Det er bare at smide en håndgranat, så stryger de flag. Dette er et fartøj med finere linjer, og hvis jeg ikke styrer forsigtigt, kan hun give mig et skud i vandgangen, før jeg kommer på skudhold. Hvad synes du om det, hvad? Skulle jeg tappert styre op på siden af hende og entre hende med en stang, eller skulle jeg først krydse mig godt op og give hende en bredside på langt hold? Jeg er ikke en af disse slebne, glattungede landkrabbeprokuratorer, men hvis det er sådan, at hun vil have en livsledsager, skal jeg stå ved hendes side i storm og uvejr, så længe mine planker holder sammen."

"Jeg kan næppe give Jer noget råd i denne sag," svarede jeg; "for min erfaring i den slags er mindre end Jeres. Jeg tror dog, at det var bedst, I talte til hende lige ud af hjertet og i ligefremt sømandssprog."

"Javel, hun kan tage mig eller lade være. Phoebe Dawson er det, grovsmedens søster. Lad os krydse tilbage og få os en dråbe af den ædle Nantes, før vi går. Jeg har nylig fået et anker, som ikke har betalt kongen en styver."

"Nej, det burde I helst lade være med," sagde jeg.

"Siger du det? Godt, du har måske ret. Kast los fortøjningerne da og sæt sejl, for vi må afsted."

"Men det kommer da ikke mig ved," sagde jeg.

"Kommer ikke dig ved. Kommer –?"

Han var alt for overvældet til at fortsætte og kunne blot se på mig med et ansigt, der var fyldt af bebrejdelse.

"Jeg troede bedre om dig, Micah. Vil du virkelig lade dette gamle skrog lægge ud til slag uden at ligge klar til at løsne en bredside?"

"Hvad vil I da, at jeg skal gøre?"

"Å, du kunne hjælpe mig, hvis det viser sig nødvendigt. Hvis jeg bestemmer mig for at entre, kunne du krydse op foran boven på hende og bestryge hende langskibs. Skulle jeg komme op på bagbords låring, så må du ligge om styrbord. Skulle jeg få grundskud, må du henlede hendes ild på dig, indtil jeg får stoppet lækagen. Hvad, mand, du vil da vel ikke lade mig i stikken?"

Den gamle sømands udtryk og talemåder var ikke altid klare for mig, men det var indlysende, at han havde sat sig i hovedet, at jeg skulle følge ham; dette var jeg imidlertid lige så fast bestemt på ikke at gøre. Til sidst fik jeg ham til at forstå, at min nærværelse ville være til større skade end gavn og sandsynligvis forspilde alle chancer for et heldigt udfald.

"Godt, godt," mumlede han til sidst, "jeg har aldrig før været ude på en sådan ekspedition. Og hvis det er skik og brug at kæmpe skib mod skib, vil jeg lade det stå til alene. Men du må dog følge mig på afstand og krydse frem og tilbage uden for, eller sænke mig, hvis jeg flytter mig et skridt længere!"

Mit sind var fyldt af min fars planer og af tanken på den fremtid, som lå foran mig. Gamle Solomon mente det dog alvorligt, så der ikke var andet valg for mig i øjeblikket end at holde mig i nærheden og se udfaldet på hans eventyr.

"Husk, Solomon," sagde jeg, "at jeg følger Jer ikke længere end til døren."

"Ja ja, kammerat, du kan gøre, som du selv synes. Vi må krydse os frem hele vejen. Hun er på udkig, for jeg prajede hende i går aftes og lod hende vide, at jeg ville sætte kurs mod hende ved syv glas på dagvagten."

Mens vi gik hen ad vejen, og jeg tænkte på, at Phoebe nok ville behøve kendskab til sømandssproget for at forstå, hvad den gamle mand mente, standsede han med et og slog sig med hænderne på lommerne.

"Guds død!" råbte han. "Jeg har glemt at tage pistoler med."

"I Himlens navn," sagde jeg forfærdet, "hvad vil I med pistoler?"

"Til at signalere med vel," sagde han. "Forunderligt at jeg skulle have glemt det. Hvordan skal ens kammerat vide, hvorledes affærerne skrider frem, hvis flagskibet ikke fører artilleri? Hvis pigen viser sig at være blid, skulle jeg have affyret et skud, for at du kunne vide det."

"Nå," sagde jeg, "hvis I ikke kommer ud igen, forstår jeg, at det er i orden. Hvis det går galt, får jeg jer snart at se."

"Javel – nej stop! Jeg vil hejse et hvidt flag i porten. Et hvidt flag betyder, at hun har strøget. Ved alle guder, den gang jeg var krudtlanger ombord på den gamle fregat *Lion* hin dag, da vi lagde til kamp med *Spiritus Sanctus* på to rækker kanoner – den første gang jeg hørte en kanonkugles piben – hamrede mit hjerte ikke sådan, som det gør nu. Synes du ikke, at vi skal løbe tilbage for god vind og slå spunsen af det anker fra Nantes?"

"Nej, lad stå til, mand," sagde jeg; for vi havde nu nået den vedbendklædte hytte, bag hvilken landsbysmedjen lå. "Nej,

Solomon! En engelsk sømand frygtede aldrig nogen fjende, med eller uden skørter."

"Nej, forbandet være han, om han gjorde," genmælede Solomon og skød brystet frem. "Ikke en eneste en, hverken spaniol, djævel eller hollænder! Lad det så stå til."

Med disse ord forsvandt han ind i hytten, mens jeg blev stående ved havelågen, halvt fornøjet og halvt ærgerlig over denne afbrydelse i mine grublerier.

Det viste sig, at sømanden ikke havde synderlig vanskelighed med sit frieri, og det lykkedes ham snart at tage sin prise, for at bruge hans egne talemåder. Fra haven kunne jeg høre lyden af hans dybe røst og en god del lattersalver, der endte med et svagt smæld, som lod mig formode, at han var kommet på nært hold. Så blev der et øjeblik stilhed, og til sidst fik jeg øje på et hvidt lommelørklæde, der viftede fra vinduet. Jeg lagde mærke til, at det var Phoebe selv, som holdt det.

Godt, hun var en flink og godhjertet pige, og jeg var inderligt glad over, at den gamle sømand skulle få hende til at passe på sig.

Her var da endelig en god ven kommet til ro for livet. En anden havde fortalt mig, at jeg kastede mine bedste år bort i en landsby. En tredje, den mest agtede af dem alle, rådede mig rent ud til at slutte mig til oprørerne, hvis jeg fik lejlighed til det. Hvis jeg nægtede at gøre det, ville jeg opleve den skam at se min gamle fader drage i krig, mens jeg blev tilbage derhjemme.

Og hvorfor skulle jeg vel sige nej? Havde det ikke længe været mit hjertes hemmelige ønske at komme til at se noget af den store verden? Kunne jeg vel få en bedre lejlighed? Mine ønsker, mine venners råd og min fars håb, alt pegede i én retning.

"Fader," sagde jeg, da jeg kom hjem, "jeg er rede til at gå, hvor du vil."

"Herren være lovet," udbrød han højtideligt. "Måtte han våge over dit unge liv og holde dit hjerte trofast ved den sag, som visselig også er hans."

Og nu, mine kære børnebørn, var den store bestemmelse taget, og jeg havde stillet mig på den ene side i den nationale strid.

7. Rytteren, som kom fra vesten

Min fader begyndte straks at gøre vort udstyr i stand og sørgede på den mest rundhåndede måde både for Saxon og mig. Han havde nemlig foresat sig, at hans alderdoms velstand skulle vies den samme sag som hans ungdoms kraft. Disse forberedelser måtte dog gå for sig under yderste forsigtighed, for der var mange prælatister i landsbyen, og under den daværende åndelige gæring i folket ville enhver ekstraordinær virksomhed af en så velkendt mand med en gang vække opmærksomhed.

Den erfarne kriger ordnede dog sine sager så forsigtigt, at vi snart var færdige til at bryde op med kort varsel, uden at nogen af vore naboer havde fået det mindste nys om det.

Først blev der gennem en agent indkøbt to brugbare heste på markedet i Chichester. De blev ført til en pålidelig whiggårdmand, som boede i nærheden af Portchester, som skulle beholde dem, indtil der blev sendt bud efter dem.

Af disse dyr var den ene gråskimlet, fyrig og kraftig. Den målte vel 17 og en halv håndsbredde i højden og var stærk nok til at bære mig, for jeg havde endnu ikke dengang lagt synderligt kød på mig og vejede trods min højde og styrke kun omkring 180 pund. En hestekender ville måske have indvendt, at "Covenant" – sådan kaldte jeg min ganger – havde en vel svær hals og for stort hoved, men jeg fik erfaring for, at den var et pålideligt, ihærdigt dyr, kraftig og udholdende.

Saxon, som fuldt væbnet næppe kan have vejret mere end omkring 160 pund, fik en lille rødbrun spansk hest, overordentlig rask og fyrig. Denne hoppe kaldte han "Chloë" efter en gudfrygtig pige, han engang havde kendt; ikke desto mindre hæftede der, som min fader bemærkede, en noget ugudelig og hedensk bismag ved dette navn. Disse heste tillige med deres udstyr blev købt og holdt rede, uden at min fader tilsyneladende havde noget med det hele at gøre.

Da denne vigtige sag var ordnet, blev bevæbningen det næste spørgsmål. Det gav anledning til nogen uenighed mellem min fader og Decimus Saxon. Begge nævnte mange eksempler fra egen erfaring, hvor tilstedeværelse eller mangel af lårskiner eller armbeskyttere havde været af den største betydning for krigeren.

Jeres oldefar havde sat sig i hovedet, at jeg skulle bære det gamle brystharnisk, som endnu bar mærker efter skotske spyd fra Dunbar, men da jeg skulle prøve det, viste det sig at være for trangt for mig. Jeg tilstår, at dette var en overraskelse; for når jeg tænkte tilbage på den ærefrygt, jeg havde betragtet min fars svære skikkelse med, var det underligt at få dette overbevisende vidnesbyrd om, at jeg var vokset fra ham. Ved at skære det op i siderne og trække snore gennem nogle huller bragte min moder det dog til, at jeg kunne bære det nogenlunde bekvemt.

Et par lårskiner tillige med beskyttere til overarmen og jernhandsker blev lånt fra den gamle parlaments-soldats udrustning; lige så det store sværd og et par rytterpistoler, der var en rytters almindelige våben.

Min fader havde udvalgt en hjelm til mig i Portsmouth; den var rillet udvendig, forsynet med en god ansigtsskærm,

indvendig foret med blødt skind, let og dog meget stærk. Da jeg stod i fuld rustning, var både min fader og Saxon enige om, at jeg havde alt, der var nødvendigt for en veludrustet kriger.

Saxon havde købt et kyras, en stålhue og et par rytterstøvler, og med den kårde og de pistoler, som min fader havde skænket ham, var han også rede til når som helst at drage i felten.

Efter hvad vi håbede, ville det ikke volde os nogen større vanskelighed at slutte os til Monmouths hær, når tiden kom. I hine urolige tider var landevejene så opfyldt af røvere og stimænd, at rejsende som regel bar våben, ja endog rustning til deres beskyttelse. Det var derfor ingen grund til at tro, at vi ville vække nogen mistanke.

Skulle der stilles os spørgsmål, havde Saxon forberedt sig på en lang historie om, at vi var på rejse til Henry Somerset, hertugen af Beaufort, til hvis husstand vi hørte. Han udviklede dette påfund for mig og gav mig flere små replikker, som jeg i påkommende tilfælde skulle falde ind med. Men da jeg bestemt erklærede, at jeg langt hellere ville hænges som rebel end sige en løgn, så han på mig med store øjne og rystede på hovedet, højlig overrasket.

Nogle ugers felttog ville snart kurere mig for mine skrupler, sagde han. Hvad ham selv angik, da havde et frommere barn, end han var, aldrig læst sin katekismus; men han havde lært at lyve ved Donau og anså det som en nødvendig del af en soldats opdragelse.

"For hvad er vel at strategi, baghold og udfald andet end løgn i stor målestok?" hævdede han. "Hvad er en dygtig hærfører andet end én, som har let ved at skjule sandheden. Når Wilhelm Erobreren i slaget ved Senlac befalede sine folk at lade, som de

flygtede, for at de kunne bryde fjendens rækker, en list, som brugtes meget i gamle dage af skytherne og i vore dage af kroaterne, hvad var da det andet end en løgn? Eller når Hannibal bandt fakler til hornene på store oksedrifter for at få de romerske konsuler til at tro, at hans hær drog bort, var det da ikke et bedrag eller i alt fald et brud på sandheden? Dette er træffende udtrykt af en berømt kriger i følgende ord: *An in bello dolo uti liceat, an apud hostes falsiloquio uti liceat* [Note 20](#). Hvis jeg så, efter disse store forbilleder, for at nå mit mål siger, at jeg skal til Beaufort, skønt jeg i virkeligheden vil til Monmouth, er det da ikke i fuld overensstemmelse med god krigsbrug og alle store hærføreres eksempel?"

Alle disse slående argumenter gjorde jeg intet forsøg på at gendrive, jeg gentog kun, at han kunne gøre, som han var vant til, men han måtte ikke vente nogen støtte fra min side. På den anden side lovede jeg at tie og ikke sige noget, som modsagde ham; med dette løfte var han nødt til at stille sig tilfreds.

Nu er jeg endelig, mine tålmodige tilhørere, rede til at føre jer ud af landsbyens rolige liv og afslutte min beretning om de mænd, som var gamle, dengang jeg var ung, og nu har hvilet mange år i deres grave på Bedhampton Kirkegård. Nu skal I få lov at følge mig, og I skal få lov at se England, som det var i hine dage, og høre om, hvorledes vi drog i krigen, og alle de eventyr, vi oplevede.

Hvis det, jeg fortæller jer, af og til ikke stemmer med, hvad I har læst i mr. Cokes eller mr. Oldmixons bog eller hos andre, som har skrevet om disse begivenheder, så må I erindre, at jeg fortæller jer, hvad jeg har set med mine egne øjne, og at jeg har

været med til at skabe landets historie, hvilket er en større ting end at nedskrive den.

Det var hen imod skumringen den 12. juni 1685, at efterretningen om, at Monmouth var landet dagen i forvejen ved Lyme, en lille havn på grænsen mellem Dorsetshire og Devonshire, nåede vor egn. En stor bavne, som lyste på toppen af Portsdown Hill var den første besked, vi fik; derpå kom trommeslagerne fra Portsmouth, hvor tropperne blev kaldt under våben. Ridende bud klaprede gennem landsbyens gader med hovedet ned på hestens hals; for de store nyheder skulle bringes til London, for at guvernøren i Portsmouth kunne få ordre om, hvad han havde at gøre. [Note 21](#).

Vi stod i døren i tusmørket og iagttog de kommende og gående og betragtede de tændte bævner, som strakte sig længere og længere østover, da en lille mand kom galoperende hen til døren og holdt sin pustende hest an.

"Er Joseph Clarke her?" spurgte han.

"Det er mig," svarede min fader.

"Er disse mand pålidelige?" spurgte han og pegede med sin ridepisk på Saxon og mig.

"Godt. Mødestedet er Taunton. Lad det gå videre til alle dem, I kender. Giv min hest lidt havre og vand, for jeg må videre."

Min broder Hosea tog sig af det trætte dyr, mens vi førte rytteren ind og bragte ham et krus øl. Det var en kraftig mand med skarpe træk og et modermærke i tindingen. Både ansigt og klæder var dækket af støv, og hans lemmer var så stive af at sidde i sadlen, at han knapt kunne sætte den ene fod foran den anden.

"En hest er styrtet under mig," sagde han, "og denne kan knapt holde ud de næste tyve mil. Jeg må være i London før morgengry, for vi håber, at Danvers og Wildman vil være i stand til at få byen til at rejse oprørsfanen. I går aftes forlod jeg Monmouths lejr; hans blå banner vajer over Lyme."

"Hvilke styrker råder han over?" spurgte min fader ængstelig.

"Han har kun bragt anførere med sig. Tropperne må komme fra jer, folket herhjemme. Han har med sig lord Grey af Wark, Wade, tyskeren Buyse og firs eller hundrede mere. Men desværre er to af dem, som kom, allerede tabt for os. Det var et dårligt, dårligt varsel."

"Hvorledes det?"

"Dare, guldsmeden i Taunton, blev dræbt af Fletcher fra Saltoun i en barnagtig strid om en hest. Bønderne råbte på skottens blod, og han blev nødt til at flygte ombord i skibene. En bedrøvelig hændelse var det. For han var en dygtig hærfører og en gammel krigsmand."

"Nå, nå," råbte Saxon utålmodigt, "der skal snart komme flere dygtige hærførere og gamle krigsmænd til vesten og indtage hans plads. Men hvis han kendte noget til krigens sædvaner, hvordan kunne han så finde på at yppe strid om private affærer på en sådan tid?"

Han trak en tynd, brun bog fra sit bryst og lod sin lange, tynde finger løbe ned over registeret.

"*Subsectio nona* (niende afsnit) – her er just denne sag behandlet: *An in bello publico provocatus ad duiellum privatae amicitiae causa declinare possit* (hvis nogen i offentlig krig udæskes til tvekamp på grund af private venskabsforbindelser, kan han undslå sig). Her fastslår den lærde Fleming, at en mands

private ære må vige for det heles vel. Oplevede jeg ikke selv netop det samme aftenen før belejringen af Wien blev hævet? Vi fremmede officerer var blevet indbudt til generalens telt, da en rødhåret irlænder, en O'Daffy, en af Pappenheims veteraner, forlangte, at jeg skulle vige plads for ham, eftersom han var af ædlere blod. Jeg gav ham et drag med min handske over ansigtet, ikke i vrede, forstår I, men for at vise, at jeg havde en noget anden opfattelse af sagen. Han forlangte naturligvis oprejsning på stedet; men da jeg havde læst dette sted op for ham, gjorde jeg ham det klart, at vi ikke med ære kunne ordne spørgsmålet, før tyrken var jaget fra byen. Efter udfaldet –

"Nej, min herre, jeg kommer til at høre resten af historien en anden gang," sagde budbringeren og rejste sig vaklende. "Jeg håber at finde herberge i Chichester, og tiden iler. Arbejd nu for sagen eller bliv slaver for evigt. Farvel!"

Han steg med møje til hest, og vi hørte lyden af hans hests hove dø hen på landevejen til London.

"Timen er kommet, til at du må rejse, Micah," sagde min fader højtideligt. "Nej, kære kone, græd ikke, men styrk hellere drengen til hans rejse med et blidt ord og et muntert ansigt. Jeg behøver ikke at bede dig kæmpe mandigt og uden frygt i denne strid. Skulle krigens flodbølge komme denne vej, så vil du måske finde din gamle fader ridende ved din side. Lad os nu bøje vore knæ og nedbede den Almægtiges nåde over dette forehavende."

Vi knælede alle ned i den lave, af svært tømmer byggede bjælkestue, og den gamle mand opsendte en alvorlig, inderlig bøn for vor lykke. Endog nu, mens jeg taler til jer, synes jeg, at jeg ser den lille gruppe for mine øjne. Jeg ser jeres stamfaders

alvorlige, furede ansigt med de buskede bryn og hans knudrede hænder sammenknuget under hans inderlige bøn. Min moder knæler ved hans side, mens tårerne triller ned over hendes søde, blide ansigt; hun undertrykker sin hulken, for at den ikke skal gøre min afsked mere bitter. Børnene er i soveværelset ovenpå, og vi hører lyden af deres nøgne fødder mod gulvet. Saxon ligger over en af egetræstolene, halvt knælende, halvt hvilende, mens han strækker sine lange ben ud bag sig og skjuler ansigtet i sine hænder. Ved lyset af den blafrende lampe ser jeg rundt om mig alle de genstande, som har været mig så vel kendte fra barndomsdagene – bænken ved kaminen, de højryggede armstole, den udstoppede ræv over døren, billedet af den kristne, som skuer det forjættede land fra toppen af de udvalgte bjerg – alt sammen småting hver for sig, men tilsammen udgør de det vidunderlige, vi kalder hjemmet, den mægtige magnet, som trækker omflakkerens hjerte til sig fra den fjerneste egn på jorden.

Skulle jeg nogensinde komme til at se dette igen uden i mine drømme, jeg som skulle forlade denne lune krog for at kaste mig ind i stormens hvirvel?

Da bønnen var afsluttet, rejste vi os alle med undtagelse af Saxon, som endnu over et minut forblev liggende med ansigtet i hænderne, før han rejste sig. Jeg har en mistanke om, at han havde sovet, skønt han sagde, at han havde dvælet for at opsende endnu en bøn.

Min fader lagde sine hænder på mit hoved og nedbad Himlens velsignelse over mig. Derpå tog han min kammerat til side; jeg hørte klangen af mønter, hvorefter jeg forstod, at han gav ham rejsepenge. Min moder trykkede mig til sit bryst, stak en

lille lap papir i min hånd og sagde, at jeg måtte læse den, når jeg havde en stund til overs; det ville glæde hende, om jeg ville følge de forskrifter, som den indeholdt. Det lovede jeg. Jeg rev mig løs og gik ned ad den mørke landsbygade sammen med min langbenede kammerat.

Klokken var næsten et om natten, og folk, havde lagt sig for længe siden. Da jeg gik forbi "Hvedeneget" og gamle Solomons hus, kunne jeg ikke lade være at tænke på, hvad de ville have syntes om mit krigerske kostume, hvis de havde været oppe. Jeg fik lige tid til at tænke det samme foran Zachary Palmers hytte, da hans dr fløj op, og tømmermanden kom løbende ud med sit hvide hår flagrende i den friske nattevind.

"Jeg har ventet på dig, Micah," sagde han. "Jeg hørte, at Monmouth var landet, og jeg vidste, at du ikke ville vente en nat, før du drog afsted. Gud velsigne dig, min dreng! Gud velsigne dig! Din arm er stærk, dit hjerte er blødt, du er mild mod de svage og hård mod undertrykkerne. Du følges med bønner og kærlighed fra alle, som kender dig."

Jeg trykkede hans fremrakte hånd, og det sidste, jeg så af min lille fødeby, var tømmermandens utydelige skikkelse, som tilvinkede mig sine gode ønsker gennem mørket.

Vi gik over markerne til whig-bonden Whittiers hus, hvor Saxon tog sit harnisk på. Vi fandt vore heste rede med sadel og bidsel; for min fader havde straks sendt bud om, at vi nu havde brug for dem. Omtrent klokken to om morgenen red vi fuldt væbnede hen imod Portsdown Hill på vej til oprørernes lejr.

8. Vi drager i krig

Hele vejen langs Portsdown Hill så vi lysene i Portsmouth og på skibene i havnen blinke under os til venstre, mens til højre hele skoven ved Bere oplystes nu og da af signalbålene, som meldte fjendens landgang. Et stort bål blussede på toppen af Butser; hinsides den, så langt øjet kunne se, viste blinkende lyspunkter, hvorledes efterretningen blev bragt nordover til Berkshire og østover til Sussex. Nogle af disse bål var lavet af bundter af grene og træ lagt i en bunke, andre bestod af tjæretønder, som var sat på stager.

Vi red forbi en af disse sidste ovenfor Portchester, og da vagterne hørte hovslagene og vore våbens klirren, råbte de et højlydt hurra, da de utvivlsomt troede, at vi var kongelige officerer på vej vestpå.

Mester Decimus Saxon havde nu for alvor aflagt den afmålte opførsel, som han viste i min fars nærværelse, og mens vi galoperede igennem mørket, og vore våben og rustninger raslede og klirrede, sang han mangan en lystig visestump.

"Hillemænd!" råbte han overgivent. "Det gør godt at tale frit, uden at behøve at pynte hver eneste sætning med et halleluja eller amen!"

"I var dog ellers altid først i disse fromme øvelser," bemærkede jeg tørt.

"Netop! Der traf I sømmet på hovedet. Når en ting skal gøres, bør man altid være den ledende ånd, hvad det nu end er. Det er en ypperlig leveregel, som har hjulpet mig godt før nu. Jeg kan ikke erindre, om jeg har fortalt Eder, hvorledes jeg engang blev

taget til fange af tyrkerne og ført til Istanbul. Der var hundrede af os eller vel så det; men de andre enten døde under bastonaden, eller de er den dag i dag lænket til årerne på de kejserlige ottomanske galejer, hvor de kommer til at blive, indtil de dør under pisken, eller en venetiansk eller gennesisk kugle finder vejen til deres udslidte kadavere. Jeg alene undkom og blev fri."

"Og hvorledes slap I bort?" spurgte jeg.

"Ved at bruge den forstand, som Forsynet har skænket mig," svarede han selvtilfreds. "Da jeg så, at deres forbandede religion var den side, disse vantro hunde var blind på, begyndte jeg at spekulere i den. Jeg lagde derfor mærke til den måde, hvorpå vore vogtere holdt deres morgen- og aftenandagt, og efter at jeg så havde forandret min kappe til et bedetæppe, efterlignede jeg dem, kun med den forskel, at jeg bad meget længere og med større inderlighed."

"Hvad for noget!" udbrød jeg forfærdet, "foregav I at være muhammedaner?"

"Nej, det var intet foregivende, jeg blev virkelig muhammedaner. Dette være imidlertid mellem os sagt, da det måske kunne komme til at bringe mig i unåde hos en eller anden velærværdig Aminadab [Note 22](#)). Nådenskilde i oprørslejren; for de folk er ikke beundrere af Muhammed."

Jeg blev så forbavset over denne frække tilståelse fra en mand, som havde ledet andagtsøvelserne i en from kristens familie, at jeg næsten mistede mælet.

Decimus Saxon fløjtede et par strofer af en lystig melodi og fortsatte så:

"Mine standhaftige andagtsøvelser førte snart til, at jeg blev udskilt fra de andre fanger, og det varede ikke længe, før jeg havde påvirket mine bødler i den grad, at portene blev lukket op for mig, og jeg fik tilladelse til at gå ud og kun møde frem ved fængslet en gang daglig. Hvad brug tror i, at jeg gjorde af min frihed?"

"Ja, I er i stand til noget af hvert," svarede jeg.

"Jeg drog straks til deres fornemste moske, som hed St. Sophia. Da dørene blev åbnet, og muezzinen kaldte, var jeg altid den første til at skynde mig ind og den sidste til at gå ud. Så jeg en muselman dunke sit hoved mod brolægningen, dunkede jeg mit to gange. Så jeg ham bøje eller bukke sig, var jeg straks klar til at kaste mig næsegrus. Inden ret længe blev på den måde den omvendte vantro hunds fromhed byens samtaleemne, og man skaffede mig en hytte, hvor jeg uforstyrret kunne hengive mig til hellige betragtninger.

Her kunne jeg gjort det godt, ja sandelig, jeg havde nær besluttet at slå mig ned som profet og skrive et ekstra kapitel til Koranen, da en dum ubetydelighed gjorde de troende mistænksomme med hensyn til min oprigtighed. Det var blot noget sludder om, at en pige blev fundet i min hytte af en person, som kom for at rådspørge mig om en trossag; men det var nok til at sætte deres hedenske tunger i gang. Da tænkte jeg det var fornuftigst at tage bort i en levantinsk kystfarer og lade Koranen forblive ufuldendt. Det var måske også lige så godt; for det ville blevet en tung prøvelse at måtte opgive kristne kvinder og flæsk for deres hvidløgssduftende hurier og forbandede fårefrikassé."

Mens han fortalte dette, var vi redet gennem Fareham og Botley og drog nu ned over Bishopstoke-vejen. Her går terrænet over fra kalk til sand, så at vore hestes hove kun frembragte en blød dæmpet lyd, som ikke hindrede vor samtale eller rettere min ledsagers enetale, for jeg gjorde ikke stort andet end at høre efter. Sandt at sige var mit sind så fuldt af forventning om, hvad der forestod os, og af tanker om det hjem, jeg havde forladt, at jeg ikke var oplagt til spøg.

Himlen var noget skyet, men månen glimtede frem i rifterne og viste os den lange vej, som bugtede sig foran os. På begge sider lå hist og her huse bag haver, der skrånede ned mod vejen. En tung sødlig-kvalm jordbærduft fyldte luften.

"Har I nogensinde dræbt en mand i vrede?" spurgte Saxon, mens vi galoperede afsted.

"Aldrig," svarede jeg.

"Håå! Da skal I finde, når I hører klangen af stål mod stål og ser Eders fjender i øjnene, at I straks har glemt alle regler, maksimer og fægtekunster, som Eders fader eller andre har lært Eder."

"Jeg har kun lært lidet af den slags," sagde jeg. "Min fader lærte mig kun at hugge et ærligt ligefremt hug. Dette sværd kan skære gennem en tommetyk jernstang."

"Scanderbeks sværd må have Scanderbeks arm," bemærkede. "Jeg har lagt mærke til, at det er et godt stykke stål, rigtig en af de gamle liturgi-knusere og salme-fortolkere, som de trofaste drog i hine dage, da de ville

bevise ret den kristne sag
med apostoliske stød og slag!

I har altså ikke fægtet meget?"

"Næsten ikke," sagde jeg.

"Det er godt. For en gammel erfaren fægter som mig er kendskabet til mit våben alt, men for en ung hidsig mand som Eder kan kraft og energi udrette meget. Jeg har ofte lagt mærke til, at de, som er flinkere til at skyde papegøjen [Note 23](#) og kløve tyrkerhovedet [Note 24](#) eller anden sådan sport, altid er efternølere på slagmarken. Havde papegøjen også haft en krydsbue og en pil på strengen, eller tyrken en næve foruden sit hoved, så ville vore unge herrers nerver næppe være så rolige under deres øvelser. Jeg nærer ingen tvivl om, at vi skal blive gode kammerater, master Clarke, hvad siger vel ikke gamle Butler:

I freden tit væbner og ridder kives.

I krigstid først venskabet mellem dem trives.

Jeg har næppe turdet citere *Hudibras* i disse sidste uger for ikke at bringe covenant-blodet i kog i den gamle herres årer."

"Hvis vi skal blive gode kammerater," sagde jeg alvorligt, "må I vænne Eder til at tale med større ærbødighed og mindre fripostighed om min fader, som sikkert nok aldrig ville have haft Eder i sit hus, havde han hørt den historie, som I netop fortalte mig."

"Sandsynligvis ikke, nej," svarede eventyreren og godtede sig. "Der er lang vej fra en moské til en puritaner-gudstjeneste. Men vær ikke så opfarende, min ven! I mangler endnu den besindighed, som uden tvivl vil komme med de modnere år. Min gode mand, fem minutter efter, at I så mig for første gang, ville I slå mig med en åre, og hele tiden siden har I været i hælene på mig som en pladshund, rede til at gø, så snart jeg satte min fod over den streg, I anser for den rette. Husk, at I nu

skal ud blandt mænd, som gerne slås uden nogen større foranledning. Et forkert ord kan følges af et kårdestød."

"Husk I det samme selv," sagde jeg heftig. "Jeg er af et fredeligt sindelag, men skjulte hentydninger og tilslørede trusler tåler jeg ikke."

"Du barmhjertige!" råbte han. "Jeg ser, at I straks vil begynde at skære mig op og føre mig til Monmouths lejr i stumper og stykker. Nej, nej, vi vil få kamp nok uden at kævles indbyrdes. Hvad er det for huse, som ligger der til venstre for os?"

"Landsbyen Swathling," svarede jeg, "lysene fra Bishopstoke kan ses til højre nede i dalen."

"Så er vi femten mil på vor vej, og jeg synes der allerede er en svag lysning af daggry i øst. Hallo! Hvad har vi her? Her må være småt om senge, når folk sover på landevejen."

Da vi kom nærmere viste det sig, at en mørk tingest, som jeg havde set ligge på vejen, var en mand, som lå udstrakt i fuld længde med ansigtet nedad og hovedet på de korslagte arme.

"Formodentlig en natsværmer fra landsbykroen," bemærkede jeg.

"Her er blod i luften," sagde Saxon og stak sin næbformede næse i vejret som en grib, der lugter ådsel. "Jeg tror, at han sover den søvn, man ikke vågner fra igen."

Han sprang af sadlen og vendte skikkelsen om på ryggen. Det kolde, blege lys af den gryende dag, som faldt på den fremmedes stirrende øjne og farveløse ansigt, viste, at den erfarne krigers instinkt var rigtigt, og at manden virkelig havde draget sin sidste ånde.

"Dette er et smukt stykke arbejde," sagde Saxon, idet han lagde sig på knæ ved den døde mands side og undersøgte hans

lommer. "Uden tvivl stimænd. Ikke en styver i hans lommer, ikke så meget som en sølvknap i skjorten til at dække omkostningerne ved begravelsen."

"Hvorledes er han dræbt?" spurgte jeg rystet, idet jeg så ned på det livløse ansigt, det tomme hus, hvorfra beboeren var rejst.

"Et stik bagfra og et dunk i hovedet med en pistolkolbe. Han kan ikke have været død længe, og dog er hver styver borte. En velstillet mand forresten, så vidt jeg kan dømme af klæderne. Kjolen ser ud til at være af fint klæde, silkebukser og sølvspændte sko. De skurke har sikkert gjort et godt bytte hos ham. Kunne vi blot få fat i dem, Clarke, ville det være en stor og god gerning."

"Det ville det sandelig," sagde jeg. "Hvad ville være herligere end at holde justits over slige feje mordere!"

"Pyt, pyt!" råbte han. "Fru Justitia er en vanskelig dame og har et tveægget sværd i sin hånd. Vi, som er oprørere, kan komme til at smage mere end vi lyster af justitsen. Jeg ville gerne se, vi kunne indhente disse røvere for at tage fra dem deres *spolia opima*, tilligemed al anden rigdom, som de ulovligt har samlet. Min lærde ven Fleming lærer nemlig, at det ikke er røveri at røve en røver. Men hvor skal vi skjule dette legeme?"

"Hvorfor skal vi skjule ham?" spurgte jeg.

"Hvad, mand, så uvant I end er med krig og en krigers forsigtighedsregler, så må I dog indse, at skulle dette lig findes her, så bliver der skrig og skrål og opstandelse gennem hele landet, og fremmede som vi bliver arresteret på den blotte mistanke. Selv om vi kunne klare os, hvilket slet ikke er så let, så ville politiet i alt fald ønske at vide, hvor vi kommer fra, og hvor vi skal hen, hvilket atter kunne lede til efterforskninger, som

kun ville være os til liden gavn. Jeg skal derfor tage mig den frihed, min ukendte, tavse ven, at trække dig ind i dette buskads, hvor du i alt fald vil ligge en dag eller to, før du bliver opdaget og således kan bringe ulykke over ærlige mænd."

"For Guds skyld; behandl dog ikke liget så råt!" sagde jeg, sprang af hesten og lagde min hånd på min kammerats arm. "Det er da ikke nødvendigt at trække afsted med det på en slig usømmelig måde. Hvis det må flyttes herfra, skal jeg bære det med tilbørlig agtelse."

Dermed tog jeg liget og bar det til et lille krat af hvidtjørn, som voksede ved siden af vejen. Der lagde jeg det forsigtigt ned og trak grenene over for at skjule det.

"I har oksens kræfter, men en kvindes hjerte," mumlede min ledsager. "Ved den hellige messe, den gamle salmesynger med det hvide skæg havde ret, for hvis jeg mindes ret, var det noget i den retning han sagde. Nogle håndfulde støv vil skjule blodpletterne. Se, nu kan vi fortsætte vor vej uden frygt for at blive anholdt og måtte svare for andres synder. Lad mig blot stramme min sadelgjord, og vi skal snart være uden for al fare."

"Jeg har haft at gøre med mange herrer af den slags," sagde han, mens vi red videre; "med albanesiske stratenrøvere, banditter fra Piemonte, lanseknægte og fribyttere fra Rhinegnene, sørøvere fra Algier og andre af samme sort. Dog kan jeg ikke huske, at en eneste har været i stand til at trække sig tilbage i fred på deres gamle dage med et anstændigt udkomme. Det er en højst usikker levevej og ender som oftest før eller senere med et spring i luften med en snæver halskrave, mens en eller anden god kammerat trækker i benene for at hjælpe én af med den smule åndedræt, en kunne have til overs."

"Men det er ikke enden på alt," bemærkede jeg.

"Nej, bagefter kommer Tophet [Note 25](#)) og Helvedes flammer. Sådan siger vore gode venner præsterne. Godt, hvis en mand først ikke kan tjene penge i denne verden, bliver hængt, når han skal herfra, og endelig bliver brændt i al evighed, har han da sikkerlig vandret den tornede sti. Men hvis man derimod altid kunne komme til at lægge hænderne på en velfyldt pung, som disse slyngler har gjort i nat, kunne man vel altid risikere noget i den kommende verden."

"Men hvad kan den velfyldte pung hjælpe dem?" sagde jeg.

"Hvad kan vel de få guldstykker, som disse blodtørstige uhyrer har stjålet fra denne stakkels mand, gavne dem, når deres egen dødsstund kommer?"

"Sandt nok," svarede Saxon tørt; "men de kan måske vise sig nyttige forinden den tid. Dette siger I er Bishopstoke. Hvad er det for lys?"

"Jeg tror det er Bishop's Waltham," svarede jeg.

"Vi man drive på, for jeg ville gerne vane i Salisbury, før det bliver fuldt dagslys. Der skal vi sætte vore heste ind til det bliver aften og hvile os noget, for der er ingen hjælp i folk og dyr, som kommer udaset til krigen. I dag vil alle de veje, som fører vestpå, være fulde af kurerer og måske endog al kavaleripatruljer, så vi kan ikke vise os uden at risikere at blive standset og undersøgt. Hvis vi nu holder os i ro om dagen og skynder os afsted i skumringen, holder os fra hovedvejen og tager vejen over Salisbury-sletten og Somersetshire-hederne, er det mindre sandsynligt, at det går os galt."

"Men hvis nu Monmouth kommer i kamp, før vi når frem?" spurgte jeg.

"Så har vi mistet en lejlighed til at få vore halse skåret over. Hvad, mand! Sæt, at han nu er slået og aldeles ødelagt, skulle det da ikke være en lystig komedie for os at optræde på skuepladsen som to loyale kongens karle, som har redet hele vejen fra Hampshire for at slås med kongens fjender? Vi kunne måske få land eller penge til løn for vor iver. Nej, se ikke så barsk ud, jeg spøjte kun. Lad os lede vore heste op på denne høj, for at de kan få lov at hvile lidt. Min lille spanier er lige så frisk, som da vi begyndte; men Eders svære krop har taget på den grå."

Den lille lysstribe i øst var vokset og havde bredt sig ud, og lyserøde skydun lå spredt ud over himlen. Da vi passerede de lave højdedrag ved Chandler vadested og Romsey, kunne vi se røgen fra Southampton i sydøst og den brede, mørke New Forest brede sig med morgentågen hængende over sig. Nogle få ryttere drog hurtigt forbi os, alt for optaget af sine egne ærinder til at spørge om vore. To kærre og en lang række pakheste, for det meste belæsset med uldballer, kom i spredt trop hen ad en sidevej. Køresvendene vinkede med deres brede hatte og ønskede os god rejse.

Ved Dunbridge var folk allerede oppe; de standsede i deres arbejde med at tage vinduesskodderne fra og kom hen til havegærderne for at se os drage forbi. Da vi red ind i Dean, stak den store, røde sol kanten af sin skive op over synskredsen, og luften fyldtes af insekternes summen og den forfriskende morgenluft. Vi steg af i denne landsby og tog os et krus øl, mens hestene fik vand og hvile. Værten kunne ikke fortælle os noget om insurgenterne og syntes i det hele taget at bryde sig lidt om den ting.

"Så længe vi må betale en brændevinsafgift på seks shillings otte pence pr. gallon, og fragt og spild kommer op på en halfcrown, mens jeg må sælge det ud for tolv shillings, kan det være det samme for mig, hvem der er konge af England. Giv mig en konge, som vil afskaffe humleskatten, så er jeg hans mand!"

Dette var værtens politik, og jeg tør sige, at der var mange, som tænkte som han.

Fra Dean til Salisbury er der flad vej med heder, moser og sumpland på begge sider, som kun afbrydes af den lille by Aldersbury lige ved grænsen af Wiltshire. Forfriskede af den korte hvile skridtede vore heste tappert ud, og den raske fart i forening med solskinet og den smukke morgen gjorde os tilfredse og muntre oven på vor forstemthed efter det lange ridt i mørket og mødet med den myrdede rejsende.

Vildænder, snepper og stokænder fløj op fra begge sider af vejen ved lyden af vore hestes hovslag. Engang sprang en flok dådyr op mellem bregnerne og galoperede afsted i retning af skoven. En anden gang, da vi kom forbi et tæt lille krat, så vi det utydelige omrids af en hvid skabning, som var halvt skjult af stammerne. Jeg tænker, det må have været en af de vilde køer, som jeg har hørt bønderne tale om, som skal holde til i Sydenglands skove, og som skal være så vilde og farlige, at ingen tør nærme sig dem.

Den vide udsigt, den friske luft og så denne nye følelse af at have et stort mål for mit arbejde sendte en sådan strøm af liv igennem mine årer, som det rolige landsbyliv aldrig havde formået. Min mere erfarne ledsager lod sig også påvirke; for han opløftede sin sprukne røst til en brummende sang, som

han forsikrede mig var en østerlandsk hymne, han havde lært af en søster af gospodaren af Valakiet.

"Apropos Monmouth," bemærkede han og kom pludselig tilbage til den foreliggende virkelighed. "Det er ikke sandsynligt, at han kan rykke i felten på nogle dage endnu, om end meget afhænger af, at han kan slå et slag straks og således indgyde sine tilhængere mod, før de kongelige tropper kan rykke ned imod ham. I skal lægge mærke til, at han ikke blot må skaffe sig folk, men også våben, hvilket sandsynligvis bliver en endnu vanskeligere sag. Sæt, at han kan rejse fem tusinde mand – og han kan ikke sætte sig i bevægelse med mindre – så har ikke en af fem et gevær, resten må klare sig med spyd og økser og andre slige primitive våben, som de kan skaffe sig. Alt dette tager tid, og om der end kan forekomme skærmydsler, kommer der næppe til at stå noget slag af betydning, før vi kommer."

"Han vil have været tre-fire dage i England, før vi når ham," sagde jeg.

"Knap nok tid for ham til at indrullere sine mænd og fordele dem i regimenter med sin lille stab af officerer. Jeg venter næppe at finde ham i Taunton, skønt vi blev beordret at møde der. Har I nogensinde hørt, om der er rige papister på disse kanter?"

"Jeg ved ikke," svarede jeg.

"I så fald kunne der være pengeklister og sølvtøj, for ikke at tale om myladys diamanter og andre slige småting, til belønning for en trofast soldat. Hvad ville krigen være uden plyndring? En flaske uden vin – en skal uden østers. Se det hus der, som kigger frem mellem træerne. Jeg indestår for, at under

dets tag er der et sandt lager af alle slags gode ting, som I og jeg kunne få på forespørgsel, hvis vi blot henvendte os der med sværd i hånd. I er mit vidne på, at Eders fader gav mig og ikke bare lånte mig denne hest."

"Hvorfor siger I det?"

"Hvis han forlanger halvdelen af det bytte, som jeg måske kunne vinde. Hvad siger vel ikke min lærde Fleming under overskriften: *An qui militi equum præbuit, prædæ ab eo captæ particeps esse debeat*, hvilket betyder: "Om den, som har lånt en soldat sin hest, bør have andel i hans bytte." Under behandlingen af dette emne nævner han et tilfælde, da en spansk befalingsmand havde lånt en gangse til en af sine kaptajner, og nævnte kaptajn havde fanget en fjendtlig general. Befalingsmanden sagsøgte ham for halvdelen af de tyve tusinde kroner, som udgjorde fangens løsepenge. Et lignende tilfælde er nedtegnet af den berømte Petrinus Bellus i hans bog: *De re militari*, som læses meget af store hærførere [Note 26](#)."

"Jeg indestår for," sagde jeg, "at min fader aldrig vil komme med en sådan fordring. Se derhenne over højdedraget, hvor solen skinner på katedralens høje tårn; det peger med sin vældige stenfinger på den vej, som enhver mand engang vil have at vandre."

"Der er ofte betydelige forråd af sølv og guld i disse kirker," sagde min ledsager. "Jeg husker, at jeg på mit første felttog ved Leipzig fik fat i en lysestage, som jeg måtte sælge til en jødekræmmer for en fjerdedel af dens værdi; men selv til denne pris var den tilstrækkelig til at fylde min brødpose med blanke dalere."

Det traf sig just så, at Saxons hest var kommet et par skridt foran min, mens han talte, så jeg kunne iagttage ham uden at vende hovedet. Det havde knapt været lyst nok under vor ridetur til at se, hvordan rustningen sad på ham, men nu blev jeg forbavset over at se den forandring, den havde bragt i mandens udseende.

I almindelig borgerligt kostume havde han på grund af hans ranglede bygning og lange ben et klodset udseende; men på hesteryggen, med det magre, resolute ansigt under stålhuen og brystharnisket over våbenkjolen, som gjorde hans skikkelse fyldigere, og med ridestøvler af ugarvet læder, der fik ham til midt på låret, så han ud som den øvede kriger, han påstod at være. Den lethed, han red med, det myndige, forvovne udtryk i ansigtet og hans armes usædvanlige længde, alt tydede på, at han var en mand, der kunne gøre fyldest for sig i en strid. Til hans ord alene ville jeg kun have fæstet liden tiltro, men der var noget i hans optræden, som sagde selv en uerfaren mand som mig, at han virkelig var en veløvet krigsmand.

"Det er Avon, som glitrer mellem træerne," bemærkede jeg. "Vi er omtrent tre mil fra byen Salisbury."

"Det er et herligt spir," sagde han, idet han så på det store tårn foran os. "Vore forfædre synes at have tilbragt al deres tid med at stable sten på sten. Og dog læser vi om hårde kampe og dygtige hug, som viser, at de også havde nogen tid til overs til militære idrætsøvelser for sin fornøjelses skyld og ikke altid passede deres murerarbejde."

"Kirken var rig i de dage," svarede jeg og rykkede i mit bidsel, for Covenant begyndte at vise tegn på lathed. "Men her kommer en, som måske kan fortælle os nyt fra krigen."

En rytter, som bar spor af at have redet hårdt og langt, nærmede sig hurtigt. Både rytter og hest var grå af støv og overstænket med mudder, og han galoperede med løse tøjler og bøjet krop som en, for hvem hvert øjeblik har værdi.

"Halløj, ven!" råbte Saxon og svingede sin hoppe tværs over vejen, som for at hindre manden i at komme videre. "Hvad nyt fra vesten?"

"Jeg må ikke spilde tiden," svarede stafetten forpustet, idet han for et øjeblik standsede sin rasende fart. "Jeg bringer vigtige papirer fra Gregory Alford, borgmesteren i Lyme, til Hans Majestæts råd. Oprørerne gør stor fremgang og samles som bier i sværmetiden. Der er allerede nogle tusinder af dem under våben og hele Devonshire er i bevægelse. Oprørernes rytteri under lord Grey er slået tilbage fra Bridport af Dorsets røde milits, men hver eneste spidsøret whig fra Kanalen til Severn går over til Monmouth."

Efter dette korte resumé af begivenhederne fortsatte han sin vej og red videre i sit ærinde indhyllet i en støvsky.

"Kødsuppen er åbenbart allerede over ilden," sagde Decimus Saxon, idet vi red videre. "Nu da der først er flydt blod, kan oprørerne gerne trække deres sværd og kaste slirerne væk, for enten må de sejre, eller også kommer deres radbrækkede kroppe til at dingle på torvet i hver by i landet. Hvad, min unge ven? Vi spiller om en høj indsats."

"Lagde I mærke til, at lord Grey havde haft uheld?" sagde jeg.

"Pyt! Det siger ingenting. I det højeste en kavaleriskærmydsel, for det er umuligt, at Monmouth kunne have bragt sin hovedstyrke til Bridport; heller ikke ville han have gjort det, om han havde kunnet, for det er ude af hans vej. Det

må have været en af disse tre-skud-og-en-galop-fægtninger, hvor begge parter løber deres vej og begge erklærer sig at være sejrherre. Men her er vi jo inde i Salisburys gader. Nu må I overlade mig at føre ordet, ellers kan Eders halsstarrige sanddruhed få os til at ligge med næsen i vejret før tiden."

Vi red ned ad den brede hovedgade til værtshuset "Det blå Vildsvin", hvor vi steg af og overlod vore trætte heste til staldkarlen, som Saxon med høj røst og mange rå soldater-eder gav nøjagtig besked om, hvorledes de skulle passes. Så gik han med klirrende sporer ind i værtshusets skænkestue, kastede sig i en stol med benene op på en anden, lod værten kalde og forklarede ham, hvad vi ønskede, i en tone og med en mine, som skulle give ham tilbørlig forståelse af vor rang og værdighed.

"Af det bedste, I har, og øjeblikkelig," sagde han. "Hold Eders største sovekammer med to senge rede og Eders bedste, lavendelduftende lagner; vi har haft et trættende ridt og trænger til hvile. Og hør her, vært! Lad os ikke se mugne varer serveret som friske eller Eders vandblandede franske vine i stedet for den ægte Hainault. Jeg vil, at I skal forstå, at min ven og jeg har været ude i verden før, om vi end ikke lyster at nævne vore navne for enhver stymper. Betjen os derfor vel, ellers bliver det værst for Eder selv."

Denne tale i forbindelse med min kammerats bydende optræden og barske ansigt gjorde et sådant indtryk på værten, at han straks sendte os den frokost ind, som han havde tilberedt for tre officerer af "Den blå Garde", som ventede på den i nærmeste værelse. Dette holdt dem fastende endnu en halv time, og vi kunne høre deres eder og klagemål gennem væggen,

mens vi gjorde os til gode med deres kapun og vildtpostej. Efter at have sat et kraftigt måltid til livs og skyllet det ned med en flaske udmærket burgunder søgte vi vort værelse, kastede vore trætte lemmer på sengene og lå snart i dyb søvn.

9. En våbendyst i "Det blå Vildsvin"

Jeg havde sovet i flere timer, da jeg pludselig vågnede ved et vældigt brag, efterfulgt af våbenklirren og høje råb fra etagen nedenunder. Jeg sprang op og fandt, at min rejsefælles seng var tom, og at døren til vort værelse stod åben. Da larmen blev ved, og jeg syntes at høre hans stemme, greb jeg mit sværd, og uden at tage på hverken hjelm, brystharnisk eller armskinner skyndte jeg mig til stedet, hvor støjen kom fra.

Gangen og forstuen var fyldt af måbende piger og stirrende arbejdsfolk, der ligesom jeg var kommet til stede på grund af larmen. Jeg banede mig vej ind til det værelse, hvor vi havde spist morgenmad, og som nu var i den vildeste uorden. Det runde bord midt på gulvet var væltet om på siden, og tre knuste vinflasker, æbler, pærer og nødder tillige med de tallerkener, som de havde ligget på, lå strøet ud over gulvet. Et par kortspil og et terningbæger lå blandt de spredte levninger efter festen.

Tæt ved døren stod Decimus Saxon med sin dragne kårde i hånden og en anden under sin fod, mens der lige overfor ham stod en ung officer i blå uniform, hvis ansigt var purpurrødt af skam og vrede; han så sig forvirret omkring, ligesom han søgte efter et våben til at erstatte det, han var blevet berøvet. Han kunne have tjent Cibber eller Gibbons til model for en statue forestillende den afmægtige vrede.

To andre officerer i samme blå uniform stod ved kammeratens side; da jeg så, at de holdt hånden på deres

sværdfæster, stillede jeg mig ved siden af Saxon, rede til at gribe ind, om det skulle blive påkrævet.

"Hvad ville vel Eders våbenmester have sagt – Eders fægtemester?" råbte min kammerat. "Jeg synes, at han burde have mistet sin stilling, når han ikke kunnet lære Eder bedre. Ned med ham! Er det på den måde, han lærer officererne ved Hans Majestæts garde at bruge deres våben?"

"Denne spot, min herre," sagde den ældste af de tre, en kraftig mand med brunt, bredt ansigt, "er ikke ufortjent, men kunne dog undlades. Jeg er så fri at sige, at vor ven angreb Eder noget ugrundet, og en så ung officer burde have vist lidt mere høvisk opførsel mod en erfaren mand som Eder."

Den anden officer, en smuk, nobelt udseende mand, udtalte sig på samme måde.

"Hvis denne undskyldning findes tilfredsstillende, er jeg rede til at udtale det samme," sagde han. "Men hvis der forlanges mere, skal jeg med glæde selv optage kampen."

"Nej, nej, tag Eders spidsbor op!" svarede Saxon godmodigt og sparkede sværdet hen imod sin unge modstander, "men mærk Eder vel: når I vil gøre udfald, så bør I heller rette Eders spids op end ned, for ellers vil I blotte Eders håndled for Eders modstander, som ganske sikkert vil afvæbne Eder. I både kvart, terts og sekund [Note 27](#) gælder det samme."

Den unge mand stak sit våben i skeden, men han var så overvældet af sit nederlag og den foragt, han var affærdiget med, at han vendte sig og skyndte sig ud af værelset. Imidlertid begyndte Decimus Saxon og de to officerer at stille bordet op igen og at tilvejebringe orden i stuen, og jeg hjalp dem med dette.

"Jeg havde tre damer på hånden for første gang i dag," brummede lykkeridderen, "og jeg skulle netop til at melde dem, da denne unge kamphane fløj i struben på mig. Han har ligeledes været årsag til, at vi tabte tre flasker aldeles udmærket muskateller. Havde han drukket så meget dårlig vin, som jeg har været nødt til, ville han ikke have været så rask til at spille den gode."

"Han er en hidsig ung mand," svarede den ældste officer, "lidt eftertanke i enrum i forbindelse med den lektion, I gav ham, vil gøre ham godt. Hvad muskatelleren angår, skal vi snart udbedre skaden, så meget mere som Eders ven der vil hjælpe os at drikke den."

"Jeg vågnede ved støj af våben," sagde jeg, "og ved knapt endnu, hvad her er gået for sig."

"Pyt, det var kun et almindeligt værtshusklammeri, som Eders vens dygtighed og forstand forhindrede at tage en alvorligere vending. Vil I være så god at tage den polstrede stol, og du, Jack, forlanger vinen. Hvis vor kammerat har spildt den, er det vor sag at skaffe ny, og det af kælderens bedste. Vi spillede just et slag basset [Note 28\)](#), som mr. Saxon spiller lige så dygtigt, som han fører sin kårde. Unge Horsford tabte, og det gjorde ham uden tvivl pirrelig, så han havde let ved at blive fornærmet. Eders ven fortalte om sine erfaringer i fremmede lande, og bemærkede i samtalens løb, at de franske kernetropper efter hans mening havde opnået en højere grad af disciplin end vore egne regimenter; dette kom Horsford i harnisk over, og efter et par heftige ord befandt de sig, som I så, ansigt til ansigt med dragne kårder. Knægten har endnu ikke været i felten og er derfor alt for ivrig efter at vise sit mod."

"Hvorved han viste mangel på hensynsfuldhed over for mig," sagde den høje officer; "for havde ordene været fornærmelige, så tilkom det mig som den ældre kaptajn og af majors rang at tage dem op og ikke en liden fændrik, som knapt kan få sin trop til at lære eksercitsen."

"I har ret, Ogilvy," sagde den anden, idet han indtog sin plads ved bordet og tørrede vindråberne af kortbladene. "Var denne sammenligning gjort af en officer af kong Louis' garde for at prale og tirre, havde det i sandhed været vor sag at vove en batalje. Men udtalt af en erfaren engelskmand bliver ordene en belærende kritik, som er mere til nytte end til at ærgre sig over."

"Sandt, Ambrose," svarede den anden, "uden sådan kritik ville vort hærvesen stagnere og ville aldrig kunne holde sig på højde med fastlandets armeer, som altid kappes indbyrdes om at opnå størst mulig slagfærdighed."

Det gjorde mig godt at høre disse forstandige ord fra de fremmede, så jeg var glad over at få stifte nærmere bekendtskab med dem ved en flaske udmærket vin. Min fars fordomme havde ledet mig til den tro, at en kongelig officer var en blanding af en pyntedukke og en pralhans; men jeg så nu, at denne opfattelse, ligesom de fleste andre, et menneske danner sig uden egen erfaring, havde lidet med virkeligheden at gøre.

Sandt at sige, havde de ikke været særdeles krigersk klædte og ikke haft kårder og ridestøvler, kunne de være gået for meget fredelige mænd, for deres samtale drejede sig om lærde emner, og de drøftede Boyles kemiske eksperimenter og luftens vægt med megen dybsindighed og indsigt. På samme tid viste deres stramme optræden og mandige væsen, at de ikke havde ofret soldaten for at dyrke videnskaben.

"Tør jeg spørge, min herre," sagde en af dem henvendt til Saxon, "om I på Eders lange rejser har mødt nogen af disse lærde og filosoffer, som har kastet sådan glans over Frankrig og Tyskland?"

Min fælle syntes at blive ilde til mode, som en der føler, at han har utryg grund under fødderne. "Jeg så virkelig sådan én i Nürnberg," svarede han, "en Gervinus eller Gervanus, som folk fortalte kunne gøre en klump jern til en klump guld lige så gesvindt, som jeg forvandler denne tobak til aske. Gamle Pappenheim låste ham inde med et ton jern og lovede at prøve tommeskruerne på ham, hvis han ikke gjorde det om til guldstykker. Jeg kan bevidne, at der ikke kom et eneste guldstykke ud af det, for jeg var kaptajn ved vagten over ham og gennemrodede omhyggeligt hele dyngen. Til min sorg siger jeg dette, for jeg havde selv lagt en lille jernbarre til bunken, idet jeg tænkte, at det var bedst i alle tilfælde at have en lille andel i forsøget."

"Alkymi, forvandling af metaller og lignende er blevet lagt til side af den sande videnskab," bemærkede den høje officer. "Selv gamle sir Thomas Browne fra Norwich, som altid er rede til at tale fædrenes sag, kan ikke finde på noget at støtte den med. Fra Trismegistus og nedover til Albertus Magnus, Aquinas, Raymond Lullius, Basil Valentine, Paracelsus og de andre er der ingen, som har efterladt sig andet end en flom af ord."

"Således også med den slyngel, jeg nævnte," sagde Saxon. "Men jeg kendte en anden, van Helstatt, som var en lærd mand og stillede folks horoskop for et beskedent vederlag eller honorarium. Jeg er aldrig stødt på en større vismand; han kunne tale om planeter og konstellationer, som om han havde

dem alle sammen på sin gårdsplads. Han gjorde ikke mere af en komet end af en rådden appelsin, og han forklarede deres forhold for os og sagde, at det blot var almindelige stjerner med et hul i, så deres indvortes eller indvolde randt ud. Han var i sandhed en filosof."

"Og satte I nogensinde hans dygtighed på prøve?" spurgte en af officererne med et smil.

"Nej, ikke jeg, min tro; for jeg har altid holdt mig klar af den sorte magi og andet djævelskab af samme sort. Men min kammerat Pierce Scotton, som var oberst i den kejserlige kavaleribrigade, betalte ham en rosenobel [Note 29](#) for at få sin fremtid tydet. Hvis jeg husker ret, sagde stjernerne, at manden var alt for glad for vin og kvinder – han havde en skælm i øjet og en rødflammet næse. De forudsagde også, at han skulle vinde en marskalstav og dø gammel og mæt af dage, hvilket også kunne være gået i opfyldelse, hvis han blot ikke var faldet af sadlen en måned senere ved Ober-Graustock og blevet trampet ihjel af sit eget regiments hestehove. Hverken planeterne eller regimentets erfarne hestedoktor kunne have forudsagt, at dyret skulle snuble så brat."

Officererne lo hjerteligt over min kammerats anskuelser og rejste sig fra deres stole, da flasken nu var tom og aftenen forhånden.

"Vi har nok at udrette her," sagde han, som blev kaldt Ogilvy; "desuden må vi finde den tåbelige dreng og fortælle ham, at det ikke er nogen skam at blive afvæbnet af en så dygtig fægter. Vi må sørge for kvarter til vort regiment, som kommer hid for at forene sig med Churchills tropper allerede i nat. I skal selv vestover, forstår jeg?"

"Vi hører til hertugen af Beauforts folk," sagde Saxon.

"Virkelig! Jeg troede, at I tilhørte Portmans gule militsregiment. Jeg håber, at hertugen vil sende hver eneste mand i marken og gøre god modstand, til de kongelige tropper kommer frem."

"Hvor mange bringer Churchill med?" spurgte min kammerat ligegyldigt.

"Kun otte hundrede ryttere, men mylord Feversham følger lige efter med næsten fire tusind mand infanteri."

"Vi kan måske mødes på slagmarken om ikke før," sagde jeg, og vi tog en hjertelig afsked med vore venlige fjender.

"En meget god bemærkning, den sidste, master Clarke," sagde Decimus Saxon, "skønt den smagte lidt tvetydig i Eders sandhedskærlige mund. Hvis vi skal møde dem i slag, vil jeg håbe, at det må være med en *chevaux-de-frise* af spyd og morgenstjerner foran os og en mark af fodangler foran dem, for Monmouth har intet kavaleri, som et øjeblik kan slå sig mod den kongelige garde."

"Hvordan kom I til at gøre deres bekendtskab?" spurgte jeg.

"Jeg sov nogle timer, men jeg har lært at klare mig med lidet søvn i felten. Da jeg fandt Eder i sød slummer og hørte terningerne rasle nedenunder, gik jeg sagte ned og fandt snart lejlighed til at slutte mig til selskabet, hvorved jeg nu er femten guineas rigere og kunne have haft mere end det, hvis ikke den unge dumrian var faret løs på mig, og samtalen senere kommet ind på så usømmelige emner som kemiens love og slige sager. Sig mig, hvad har den blå kavalerigarde med kemiens love at gøre? Wessenburg af Pandourerne plejede at tåle megen fri tale, endog ved sit eget messebord – måske mere end det stemmer

med en generals værdighed. Men havde hans officerer vovet sig ind på sådanne sager, ville der blevet sat standret eller i det mindste var nogen blevet degraderet."

Jeg tænkte ikke på at drøfte hverken mester Saxons eller Wessenburg af Pandourernes anskuelser, men foreslog, at vi skulle få os et aftensmåltid og anvende de par timers dagslys, som var tilbage, til at se os om i byen. Det mest seværdige i den er selvfølgelig den herlige katedral, som er bygget i så vel afpassede forhold, at man ikke ville kunne se dens umådelige størrelse, hvis man ikke træder ind og går igennem de lange, halvmørke søjlegange. Så højtideligt virkede de vældige hvælvinger og de lange striber af mangefarvet lys, som faldt ind gennem de bemalede vinduer og kastede sælsomme skygger mellem søjlerne, at selv min kammerat, som ikke lader sig så let påvirke, blev tavs og tankefuld. Det var som en mægtig bøn, udført i sten.

På vor vej tilbage til værtshuset gik vi forbi byens port, hvor der i en indhegning gik tre svære blodhunde med sorte snuder og vilde, rødrandede øjne og tunger, som hang dem ud af munden. En mand, som stod der, forklarede os, at de blev anvendt til at jage forbrydere op på Salisbury-sletten, som længe havde været tilholdssted for røvere og kæltringe, indtil man på denne måde havde opsnuset deres smuthuller.

Det var næsten mørkt, før vi vendte tilbage til gæstgiverstedet, og aldeles mørkt, da vi omsider havde spist vor aftensmad, betalt vor regning og gjort os klar til rejsen.

Før vi drog afsted, huskede jeg på det papir, som min moder havde stukket i min hånd, da vi skiltes. Jeg trak det op af min lomme og læste det ved lyset på vort værelse. Det bar endnu

mærker efter hendes tårer, som havde dryppet på det – den kære sjæl! – og lød således:

Instruktioner fra fru Mary Clarke til hendes søn Micah, den tolvte dag i juni i det Herrens år seksten hundrede og fem og firs. I anledning af hans afrejse, ligesom forud David, for at kæmpe mod papismens Goliath, som har overskygget og bragt i vanry den sande og sømmelige ærbødighed for det ritual, som altid bør bestå i Englands statskirke, overensstemmende med de gældende love.

Overhold da følgende forskrifter:

1. Skift undertøj så ofte, som du dertil har lejlighed. Du har to sæt i din sadeltaske og kan købe flere, for der er godt uldtøj at få i vesten.
2. En harelab i et bånd om halsen er et godt middel mod kolik.
3. Bed fadervor aften og morgen. Læs også i Bibelen, især Salmerne, Jobs Bog og Matthæi Evangelium.
4. Daffys Elixir besidder utrolig kraft til at rense blodet og fordrive hoste, nervesvaghed, hovedpine og gigt. Dosen er fem dråber. Et lidet glas findes i løbet på din venstre pistol, indpakket i et tøjstykke for ikke at komme til skade.
5. Ti guldstykker er syet ind i folden på din undertrøje. Rør dem ikke, men behold dem

som din sidste tilflugt.

6. Kæmp tappert for Herren, og dog beder jeg dig, Micah, hold dig ikke forrest i slaget, men lad også de andre få lov at gøre deres. Træng dig ikke midt ind i kampens tummel, men vig dog ikke en tomme fra den protestantiske sags fane.

Og, o Micah, min egen raske dreng, kom frelst tilbage til din moder, ellers brister mit hjerte!

Og de, som er hjemme, vil leve i stadig bøn.

Den pludselige strøm af ømhed i de sidste linjer drev tårerne frem i mine øjne, og dog kunne jeg næppe lade være at smile over hele denne fremstilling. Min kære moder havde nemlig kun haft lidt tid til at pleje skrivekunsten, og det var åbenbart hendes tanke at gøre sine bestemmelser bindende ved at udtrykke dem som et lovformet dokument.

Der blev dog ikke levnet mig megen tid til at overtænke hendes råd, for jeg havde næppe læst det, før Decimus Saxons stemme og larmen af hestehovene på den stenlagte gårdsplads underrettede mig om, at alt var færdigt til afrejsen.

10. Vort farlige eventyr på sletten

Vi var ikke kommet en halv mil fra byen, før trommehvirvler og hornsignaler tonede som musik gennem mørket og fortalte os, at rytterregimentet, som vore venner fra værtshuset havde ventet på, var kommet.

"Det var måske heldigt, at vi drog afsted," sagde Saxon, "for den unge grønskolling kunne måske have lugtet luntten og spillet os et eller andet puds til hævn. I har vel ikke set mit silketørklæde?"

"Nej, det har jeg ikke," svarede jeg.

"Nå, så må det være faldet af mig under skærmydslen. Jeg kan kun dårligt undvære det, for jeg har ikke mange sådanne sager med mig på rejse. Otte hundrede mand var det jo majoren sagde, og tre tusinde ville straks komme efter. Hvis jeg skulle møde denne Oglethorpe eller Ogilvy, når denne smule affære er over, skal jeg give ham en lille lektion i at tænke mindre på kemi og mere på nødvendigheden af at tage militære forholdsregler. Det er godt altid at være høflig mod fremmede og give dem oplysninger, men det kan også være heldigt, at sådanne oplysninger er falske."

"Som også hans kan have været," henkastede jeg.

"Nej, nej, ordene faldt ham alt for glat fra tungen til det. Nå, nå, Chloe, nå nå! Hun er fuld af havre og vil gerne galopere, men her er så mørkt, at vi næppe kan se, hvor det bærer hen."

Vi havde redet i trav ud ad den brede landevej, som vi akkurat kunne øjne en svag lysning af gennem mørket, mens træerne dansede forbi os på begge sider, og deres omrids kunne knapt skelnes mod den mørke tågede baggrund. Vi var nu kommet til østkanten af den store slette, som strækker sig fyrre engelske mil i den ene og tyve i den anden retning over størstedelen af Wiltshire og langt ind i Somersetshire. Hovedvejen vestover går langs kanten af denne slette; men vi besluttede os til at følge en lille sti, som hurtigere ville føre os til vort mål, omend på en mere besværlig måde. Vi antog, at den på grund af dens betydningsløshed ikke blev bevogtet af kongens rytteri.

Men vi var næppe kommet til det sted, hvor denne lille sidevej skiller sig fra hovedvejen, før vi hørte klapren af hestehove bag os.

"Der kommer en, som ikke er bange for at galopere," henkastede jeg.

"Gør holdt her i skyggen," sagde Saxon hurtigt og i en hviskende tone. "Hav Eders sværd løst i skeden. Han må have et vigtigt ærinde, som rider så hurtigt ved nattetid."

Idet vi så ned ad vejen, kunne vi skelne noget mørkt, som snart viste sig at være en rytter. Rytteren var næsten kommet forbi, før han blev opmærksom på os; så holdt han sin hest an på en underlig klodset måde og vendte sig mod os.

"Er Micah Clarke der?" sagde han med en stemme, som lød ganske kendt i mine øren.

"Jeg er Micah Clarke," svarede jeg.

"Og jeg er Reuben Lockarby," råbte vor forfølger med påtaget heroisk stemme. "Å, Micah, jeg ville gerne omfavne dig, hvis det ikke var fordi jeg da sikkert nok kom til at falde af hesten og

måske trække dig med. Denne bratte standsning havde nær sat mig på halen på landevejen. Jeg er faldet af og kravlet op hele tiden, siden jeg tog afsted fra Havant. Jeg er sikker på, at der blandt alle de heste, som nogensinde har båret en mand, ikke findes nogen, der er så tilbøjelig som denne til at glide væk under sin rytter."

"Store himmel, Reuben!" råbte jeg, "hvad bringer vel dig så langt hjemmefra?"

"Den samme årsag, som har ført dig afsted, Micah, og ligeså vor ven fra Solent-bugten, Don Decimus Saxon, som jeg synes se i skyggen bag dig. Hvorledes står det til, højstærede?"

"Er det Eder, unge hanekylling?" brummede Saxon med en stemme, som ikke lød overvættes fornøjet.

"Ingen ringere," sagde Reuben. "Og nu, I lystige riddere, venstre om og afsted; for her er ingen tid at spille. Vi bør være i Taunton i morgen."

"Men, min kære Reuben," sagde jeg, "det kan da vel ikke være sådan, at du vil følge med til Monmouth? Hvad vil vel din fader sige? Dette er ikke et søndagsridt, men en rejse, som kan få en bedrøvelig og alvorlig ende. I bedste tilfælde kan vi kun sejre gennem farer og blodsudgydelse; i værste fald er det lige så sandsynligt, at vi kommer på skafottet, som at vi ikke kommer der."

"Fremad, venner, fremad!" råbte han og sporede sin hest. "Det er alt sammen klappet og klart. Jeg vil tilbyde Hans protestantiske Højhed hertugen af Monmouth min ophøjede person og et sværd, som jeg har lånt, og en hest, som jeg har stjålet."

"Men hvorledes kunne du finde på sådan noget?" spurgte jeg, mens vi red ved hinandens side. "Det gør mig varm om hjertet at se dig igen; men du interesserede dig aldrig hverken for religion eller politik. Hvorfra kommer da denne pludselige beslutning?"

"Ja, sandt at sige," svarede han, "så er jeg hverken kongens eller hertugens mand og vil ikke give en knap for at få nogen af dem på tronen. Jeg tror, at hverken den ene eller den anden ville hjælpe på søgningen til "Hvedeneget" eller udnævne Reuben Lockarby til sin rådgiver. Men jeg er Micah Clarkes mand og det fra hatten på mit hoved til sålerne under mine fødder, og når han rider i krigen, må pesten slå mig, om jeg ikke følger ved hans side."

Under talen løftede han armen i begejstring, men mistede i det samme ligevægten og dumpede på hovedet ned i et tæt krat ved siden af vejen, hvorfra hans ben strittede hjælpeløst ud i mørket.

"Det var for tiende gang i dag," sagde han, idet han krøb frem og atter kravlede op i sadlen. "Min fader har ofte sagt til mig, at jeg ikke måtte sidde så tungt på hesten. Jeg skulle stige og synke let, sagde gamlingen. Men jeg er min tro sunket mere, end jeg er steget, og det slet ikke så let endda!"

"Sandt som dagen!" udbrød Saxon. "Hvordan ved alle helgeners navne i almanakken venter I at kunne blive siddende i sadlen blandt fjender, når I falder af hesten på en fredelig landevej?"

"Jeg kan kun forsøge, højstærede," svarede han og rettede på sine forrevne klæder. "Måske kan mine pludselige og uventede bevægelser forstyrre de omtalte fjender."

"Godt, godt, der kan være mere sandt i det, end I selv ved af," bemærkede Saxon og red så tæt op til Lockarbys venstre side, at der knapt var plads for ham til at falde imellem os. "Jeg vil hellere slås med en mand som den unge dumrian i værtshuset, der kendte lidt til fægtning, end med en som denne Clarke eller Eder selv, som intet har lært. Man kan godt forstå, hvor den første vil hen, mens den anden opfinder sin egen fremgangsmåde, som vil tjene ham godt for denne ene gang. Oberhauptman Müller var kendt for at være den bedste fægter i kejserens hær og kunne altid vinde et væddemål om at tage en knap fra en modstanders vest uden at lave den mindste rift i tøjet. Og dog blev han dræbt i en duel med fanebærer Zollner, som var fændrik i vort eget Pandourske korps og ikke havde mere forstand på at håndtere en kårde end I en hest. For rapiren, forstår I, er bestemt til stød og ikke til hug, så det kan aldrig falde en fægter ind at gardere sig mod sidehug. Men Zollner, som havde et par lange arme, smækkede sin modstander over ansigtet med sit våben, som om det var et spanskrør, og spiddede Müller, før han fik tid til at komme sig af overraskelsen. Hvis man skulle have haft en omgang til, ville oberhauptmann'en uden tvivl have ført sit stød før, men som det nu var, kunne ingen forklaring eller undskyldning omstøde den kendsgerning, at manden var død."

"Hvis mangel på færdighed skaber farlige fægtere," sagde Reuben, "da bliver jeg en endnu farligere mand end den herre, I netop nævnte, hvis navn det ikke er muligt at udtale. Men lad mig fortsætte den fortælling, som jeg afbrød for at stige ned af hesten:

Jeg opdagede tidligt i morges, at I var rejst, og Zachary Palmer kunne fortælle mig hvorhen. Jeg gjorde da op med mig selv, at jeg også ville drage ud i verden. I den hensigt lånte jeg et sværd af Solomon Sprent, og da min fader var rejst til Gosport, tog jeg den bedste hest i stalden; for jeg har alt for stor respekt for den gamle mand til, at jeg ville tillade, at en af hans kød og blod skulle drage slet udrustet i krigen. Jeg har redet hele dagen siden tidligt i morges, to gange er jeg blevet standset som mistænkt for ikke at være rigtig rask, men jeg var begge gange så heldig at slippe afsted igen. Jeg vidste også, at jeg var tæt i hælene på Eder; for jeg lagde mærke til, at man søgte efter Eder ved værtshuset i Salisbury."

Decimus Saxon fløjtede. "Søgte efter os?" sagde han.

"Ja, det lod til, at man havde en eller anden mistanke om, at I ikke var, hvad I gav Eder ud for, for værtshuset var omringet, da jeg red forbi, men ingen vidste, hvad vej I havde taget."

"Var det ikke det, jeg sagde," råbte Saxon. "Den unge hugorm har hidset hele regimentet på os. Vi må se at komme afsted, for de kan let sende en trop efter os."

"Vi er borte fra hovedvejen nu," indskød jeg; "selv om de skulle forfølge os, er det ikke sandsynligt, at de kommer til at ride ud ad denne fodsti."

"Og dog er det klogest at lægge nogle mil mellem os og dem," sagde Saxon og sporede sin hoppe til galop.

Lockarby og jeg gjorde som han, og vi red alle tre hurtigt hen ad den ujævne vej over sletten.

Vi jog afsted gennem små fyrrelunde, hvor lossen hylede og uglen tudede, over brede mosestrækninger og marskland, hvor stilheden kun afbrødes af skriget fra en hejre eller vingeslagene

af en vildand højt over vore hoveder. Stien var delvis overgroet med brombær og så stenet og fuld af dybe, farlige faldgruber, at vore heste mere end en gang faldt på knæ. Et sted var træbroen, som førte over en elv, faldet sammen, og da der ikke var gjort noget for at sætte den i stand, måtte vi ride gennem den stride strøm, som nåede vore heste til op under bugen.

I begyndelsen havde spredte lys vist, at vi var i nærheden af menneskelige boliger, men de blev mere sjældne, efterhånden som vi kom frem, og til sidst døde det sidste bort, og vi befandt os på den øde slette, som strakte sig i ubrudt ensomhed lige til horisonten. Månen var brudt igennem skyerne og skinnede nu dæmpet igennem et tyndt slør af tåge; det matte lys, den kastede over det vilde landskab, satte os i stand til at følge stien, som ikke havde gærder på hverken den ene eller den anden side og knapt kunne skelnes fra sletten, som omgav den.

Vi var allerede begyndt at ride langsommere, i den tanke, at al fare for forfølgelse var over, og Reuben morede os med at fortælle om den forbavselse, som vor afrejse havde vakt i Havant, – da pludselig en fjern, dæmpet klapren nåede mit øre gennem nattens stilhed. I samme øjeblik sprang Saxon af hesten og lyttede skarpt med fremstrakt hoved.

"Ved mine støvler og sadel!" råbte han og sprang atter op på hesten. "De er efter os, det er sikkert nok. Mindst et dusin ryttere efter lyden at dømme. Vi må ryste dem af os eller også vinke farvel til Monmouth!"

"Giv hestene tøjlen," råbte jeg, og idet vi jog sporerne i siden på vore gangere, red vi dundrende afsted gennem mørket. Covenant og Chloe var så friske, som man kunne ønske, og gik snart over i rask galop, men vor vens hest havde løbet hele

dagen, og dens langtrukne, anstrengte åndedræt viste, at den ikke ville holde ud længe. Trods lyden af vore hestes klaprende hove kunne jeg af og til høre truende lyde bag os.

"Dette her går aldrig, Reuben," sagde jeg ængstelig, da det trætte dyr snublede, og rytteren nær var faldet frem over dens hoved.

"Det gamle dyr er næsten færdig," svarede han bedrøvet. "Vi er borte fra vejen nu, og den ujævne grund er for meget for hende."

"Ja, vi er vorte fra vejen," råbte Saxon og så tilbage til os, for han red nogle skridt i forvejen. "Husk, at blåkjolerne har redet hele dagen, så deres heste formodentlig også er udasede. Hvorledes i alverden kom de til at finde ud, hvilken vej vi tog?"

Ligesom svar på dette udråb steg der bag os ud af den stille nat en klar, klokkeren lyd; den tiltog og voksede i omfang, indtil den syntes at fylde luften med sin velklang.

"En blodhund!" råbte Saxon.

En anden endnu mere gennemtrængende skarp lyd, der endte i et hyl, som ikke var til at tage fejl af, svarede den første.

"Endnu en!" råbte han. "De har løst de udyr, som vi så i nærheden af katedralen. Himmel, hvor lidt drømte vi om, da vi betragtede dem gennem tremmerne for et par timer siden, at de så snart skulle være på spor efter os selv. Pres nu knæene godt til og sid fast i sadlen, for et fald nu vil blive Eders sidste!"

"Hellige Maria!" råbte Reuben. "Jeg havde bestemt mig til at dø i slag – men at blive hundemad! det er uden for kontrakten."

"De holder dem i bånd," hviskede Saxon,

"Ellers var de snart løbet fra hestene og blevet borte i mørket. Kom vi kun snart til rindende vand, kunne vi måske få dem af

sporet."

"Min hest kan ikke holde denne fart mere end i nogle få minutter," råbte Reuben. "Hvis jeg må standse, så rid I kun videre, for husk, at det er Eder, de forfølger, og ikke mig. De har fundet grund til at mistænke de to fremmede i værtshuset, men ikke mig."

"Nej, Reuben, vi skal stå eller falde sammen," sagde jeg sørgmodig, thi for hvert skridt blev hans hest svagere. "I dette mørke vil der kun blive gjort ringe forskel på personer."

"Vær ved godt mod!" råbte den gamle soldat, som nu var omtrent tyve skridt foran os. "Vi kan høre dem, fordi vinden blæser fra den kant; men jeg tror ikke, de kan høre os. Jeg synes, at de er begyndt at sætte farten ned."

"Lyden af deres heste er virkelig blevet svagere," sagde jeg glad.

"Så svag, at jeg ikke længere kan høre den," råbte min ven.

Vi holdt vore prustende heste an og anstrengte vore øren, men kunne ikke høre nogen anden lyd end den svage sus af vinden i krattet og natteravnens tungsindige skrig. Bag os strakte den bølgende slette sig halvt belyst og halvt overskygget lige til horisonten uden tegn på liv eller bevægelse.

"Vi er enten redet fra dem, eller også har de opgivet jagten," sagde jeg. "Men hvad fejler vel vore heste, at de står således og skælver og snøfter?"

"Mit arme dyr er næsten ødelagt," sagde Reuben, idet han bøjede sig frem og klappede hestens sveddryppende hals.

"Alligevel kan vi ikke standse," sagde Saxon. "Formodentlig er vi ikke endnu uden for fare. Et par mil kan måske fri os, men jeg synes ikke om det."

"Hvad synes I ikke om?"

"Hestene og deres rædsel. Dyrene kan til sine tider både se og høre mere end vi, hvad jeg kunne bevise med talrige eksempler af mine egne erfaringer både ved Donau og i Rhein-Pfalz, havde tiden passet bedre. Lad os derfor komme længere bort, før vi hviler."

De trætte heste besvarede kækt vore opmuntringer ved endnu nogen tid at kæmpe sig frem over den ujævne grund.

Til sidst tænkte vi, at der kunne gøres holdt for alvor og at kunne lykønske hinanden med at have udmattet vore forfølgere, da pludselig den samme klokkelignende gøen nåede vore øren, og det langt stærkere end før – så stærkt, at det var klart, at hundene var lige i hælene på os.

"De forbandede hunde!" råbte Saxon, satte sporerne i sin hest og fo'r som en pil afsted foran os. "Jeg frygtede det. Nu har de sluppet dem løs. Det nytter ikke at undfly de djæвле, men vi kan vælge det sted, hvor vi vil møde dem."

"Rid til, Reuben!" råbte jeg. "Nu har vi kun med hundene at gøre. Deres herrer har sluppet dem løs og er vendt tilbage til Salisbury."

"Himlen give, de brækkede halsen, før de kom derhen!" råbte han. "De slipper hundene på os, som om vi var rotter på en hanekampplads, og alligevel kalder man England et kristent land! Det nytter ikke, Micah. Arme Dido kan ikke gå et skridt længere."

Mens han talte, steg atter det vilde, skarpe hyl fra hundene klart og barskt gennem natteluften; det voksede fra en lavt, hæs knurren til et højt, rasende glam. Der syntes at være en

triumferende klang i det vilde hyl, som om de vidste, at deres bytte næsten var jaget til døde.

"Ikke et skridt længere," sagde Reuben Lockarby, holdt sin hest an og trak sit sværd. "Skal jeg kæmpe, vil jeg kæmpe her."

"Der kunne heller ikke vælges et bedre sted," svarede jeg.

To store kantede klipper hævede sig foran os; de stod ret op fra jorden i en 4-5 skridts afstand fra hinanden. Vi red gennem denne port, og jeg råbte højt på Saxon, at han skulle slutte sig til os.

Men hans hest var hele tiden løbet fra vores; ved den fornyede larm var den sat afsted på ny, så Saxon allerede kunne være halvandet hundrede skridt foran os. Det var derfor unyttigt at råbe på ham, selv om han kunne høre vore stemmer, for blodhundene ville være over os, før han kunne komme tilbage.

"Bryd dig ikke om ham," sagde jeg hurtigt. "Drej din hest ind bag den klippe derhenne, så stiller jeg mig bag denne. Derved kan vi måske bryde styrken i deres anfald. Stig ikke af, men hug ned og hug hårdt!"

Så ventede vi på hver vor side i skyggen af klipperne på vore skrækkelige forfølgere.

Når jeg ser tilbage på det, kære børn, kan jeg ikke andet end synes, at det var en hård prøve for så unge og uerfarne krigere som Reuben og mig at blive sat i en sådan stilling første gang, vi drog vore sværd. For jeg har fundet, og andre har bekræftet min mening, at af alle de farer, som det falder i et menneskes lod at møde, er der ingen, der virker så skrækindjagende som vilde og ophidsede dyr. Thi overfor mennesker er der altid en udsigt til,

at et svagt øjeblik eller mangel på mod kan give en overtaget, men over for rasende bæster har man ikke sådan et håb.

Vi vidste, at de dyr, vi her skulle kæmpe imod, aldrig ville kunne vendes fra deres kurs mod vore struber, så længe der var et åndedrag tilbage i deres krop. Man føler også i sit hjerte, at kampen er ulige, for en mands liv er dyrebart, i alt fald for hans venner, men hvem brød sig om disse dyrs liv?

Alt dette og en hel del mere fo'r os hurtigt gennem tankerne, mens vi sad med dragne sværd og søgte at berolige vore skælvende heste, så godt vi kunne, og afventede blodhundenes komme.

Vi kom ikke til at vente længe. Endnu engang lød et langtrukket, dybt, tordnende hyl i vore øren fulgt af den dybeste stilhed, kun afbrudt af vore hestes hurtige, skælvende pusten. Så sprang pludselig og lydløst et stort, loddent udyr frem i månellyset mellem klipperne med den sorte snude rettet mod jorden og de store kindposer daskende på begge sider af hovedet og forsvandt i skyggen. Den hverken standsede eller vendte på sig et øjeblik, men fortsatte kursen lige frem uden at se hverken til højre eller venstre.

Lige i hælene på den kom den anden og efter den en tredje, alle af uhyre størrelse, men de så endnu større og skrækkeligere ud i den svage, skiftende belysning. Ligesom den første lagde de ikke mærke til os, men fo'r afsted i Decimus Saxons spor.

Jeg lod den første og den anden fare forbi, for jeg var ikke forberedt på, at de ville lade os så fuldstændig uænsede. Men da den tredje sprang frem i den månellyse åbning, trak jeg min højre rytterpistol af hylstret, lagde dens lange løb over min venstre underarm og fyrede løs på den, idet den fo'r forbi.

Kuglen ramte sit mål, for udyret gav et vildt hyl af raseri og smerte, men tro mod sin lugtesans ville den hverken vende eller se til siden. Lockarby skød også, da den forsvandt mellem buskene, men tilsyneladende uden virkning.

Så lydløst og hurtigt var de store hunde kommet forbi os, at de kunne have gået for at være nattens tavse, onde ånder, jægeren Hernes [Note 30](#) spøgelseshunde, hvis den ikke havde udstødt dette rasende hyl efter mit skud.

"For nogen udyr!" råbte min ven. "Hvad skal vi gøre, Micah?"

"Det er klart, at de følger Saxons spor," sagde jeg, "vi må følge efter dem, ellers bliver de for mange for ham. Kan du høre noget til vore forfølgere?"

"Nej."

"Så må de have opgivet jagten og sluppet blodhundene løs som den sidste udvej. De er uden tvivl dresseret til at vende tilbage til byen. Men vi må skynde os, Reuben, hvis vi skal kunne hjælpe vor kammerat."

"Endnu en spurt da, lille Dido!" Råbte Reuben, "kan du tage dig sammen nok engang? Nej, jeg har ikke hjerte til at hugge sporene i dig. Jeg ved, at du vil gøre det, hvis du kan."

Den kække hoppe vrinskede, som den forstod sin rytters ord og strakte sine trætte ben i galop. Så godt efterkom den opfordringen, at selv om jeg drev Covenant til det yderste, var hun aldrig mere end et par skridt bag ham.

"Han tog denne vej," sagde jeg og stirrede ængstelig frem i mørket. "Han kan næppe have redet langt, for han talte om at gøre holdt. Eller måske han har stolet på sin hests hurtighed, da han så, at vi ikke kom med ham."

"Hvorledes kan vel nogen hest løbe fra disse bæster?" svarede Reuben. "De vil indhente ham, og han ved det. Hallo, hvad har vi der?"

En mørk, utydelig skikkelse lå udstrakt foran os i månelysen. Det var en blodhunds livløse krop, tydeligt nok den, jeg havde skudt på.

"Der ligger en af dem!" råbte jeg glad, "så har vi blot to tilbage."

Mens vi talte, hørte vi to pistolskud lidt til venstre for os; vi vendte vore heste i den retning og satte afsted så hurtigt vi kunne.

I næste øjeblik mødte der os en sådan brølen og gøen fra mørket foran os, at det jog hjertet op i halsen på os. Det var ikke et enkelt glam, således som hundene havde givet fra sig, mens de fulgte sporet, men et vedvarende, dybttonende hyl, så rasende og langvarigt, at vi ikke kunne tvivle på, at de havde nået sit mål.

"Give Gud, at de ikke har fået ham af hesten!" råbte Reuben med svigtende stemme.

Den samme tanke var farende igennem mit eget hoved, for jeg havde engang hørt et lignende, om end mindre spektakel fra et koppel odderhunde, som havde nået deres bytte og rev det i stykker.

Syg om hjertet drog jeg mit sværd med den beslutning, at hvis jeg kom for sent til at frelse vor kammerat, skulle jeg i alt fald hævne ham på disse firbenede uhyrer.

Vi sprængte igennem et tykt bælte af underskov og sammenfiltrede vildroser, og vi så for os et optrin så uligt det, vi ventede, at vi holdt vore heste an i største forbavselse.

En cirkelrund rydning lå foran os, glitrende i månelysets sølvstråler. Midt på denne rydning rejste der sig en vældig sten, en af disse høje, sorte søjler, som findes over hele sletten, især i nærheden af Stonehenge. Den kunne ikke være mindre end femten fod høj, og havde uden tvivl engang stået ret op, men vind og vejr eller synkning af undergrunden havde efterhånden fået den til at hælde ganske svagt, kun akkurat så meget, at en behændig klatrer kunne nå toppen.

På toppen af dette oldtidsmindesmærke sad Decimus Saxon med benene overkors, ubevægelig som et sælsomt udskåret afgudsbillede fra svundne tider, og bakkede besindigt på sin lange pibe, som altid var ham en trøst i nøden.

Under ham, ved foden af monolitten, som vore lærde kalder den slags stene, hoppede og sprang de to blodhunde, idet de kravlede over hinandens ryg i en vanvittig og unyttig iver for at nå den rolige skikkelse, som tronedede over dem, mens de gav deres vrede og skuffelse afløb i de rædsomme lyde, der havde indgydt os så bange anelser.

Vi fik dog kun lille tid til at betragte dette besynderlige optrin, for ved vor ankomst opgav blodhundene deres frugtesløse forsøg på at nå Saxon, udstødte et vildt knur af tilfredsstillelse og fo'r hen imod Reuben og mig.

Et uhyre bæst med rindende øjne og vidåbent gab, hvori de hvide hugtænder glinsede i månelysset, sprang efter halsen på min hest; men jeg mødte den med et fejende hug, som skar snuden af den og lagde den sprællende og skælvende midt i en blodpøl.

Reuben havde imedens sporet sin hest frem for at møde sin angriber, men den stakkels trætte hoppe blev bange for den

rasende blodhund og standsede pludselig op med den følge, at rytteren faldt hovedkulds lige ned foran udyret.

Det ville gået galt med Reuben, hvis han var blevet overladt til sin egen hjælp. I bedste fald ville han kun en kort stund have holdt de grumme tænder borte fra sin strube; men jeg så hans uheldige stilling, trak min anden pistol, sprang af hesten og affyrede den lige i bæstets side. Med et vildt hyl af raseri og smerte smækkede de morderiske kæber magtesløse sammen; så sank den langsomt om på siden, mens Reuben krøb frem under den, bleg og forstødt, men uden nogen anden skadelig følge af sit farlige eventyr.

"Jeg er i gæld til dig for den der, Micah," sagde han taknemmelig. "Jeg kommer måske til at gøre det samme for dig."

"Og jeg skylder Eder begge," sagde Saxon, som var kravlet ned fra sit tilflugtssted. "Jeg betaler også altid min gæld både for ondt og godt. Jeg kunne gerne blevet siddende deroppe, til jeg havde ædt mine egne ridestøvler, før jeg var kommet ned der fra. Sankta Maria! men det var et dygtigt hug af Eder, Micah! Bæstets hoved fløj i to halvdele som et råddent græskar. Intet under, at de fulgte mit spor, for jeg har efterladt både mit silketørklæde og min reservesadelgjord, så de kunne sætte dem både på mit og Chloes spor."

"Og hvor er Chloe?" spurgte jeg, idet jeg tørrede mit sværd.

"Chloe måtte passe sig selv. Jeg så, at bæsterne trængte ind på mig, forstår I, og affyrede begge mine pistoler, men når en hest løber med tyve mils fart, har man ikke megen sandsynlighed for at træffe sit mål med en enkelt kugle. Det begyndte at se mørkt ud for mig, for jeg havde ikke tid at lade, og kården, skønt

kongen over alle våben i en duel, kan man næppe stole på er kraftig nok i sådanne tilfælde. Da jeg nu var rigtig i knibe, kom jeg til min gode lykke forbi denne bekvemme sten, som oldtidens gode præster, så vidt jeg kan forstå, oprejste udelukkende for at skaffe værdige riddere et tilflugtssted mod slige lumpne og lurvede fjender. Jeg havde ikke for meget tid til overs, for jeg måtte rive min støvlehæl ud af den forrestes gab, da jeg skulle klatre op. Jeg var sandsynligvis blevet trukket ned af den, hvis den ikke havde fundet min spore noget sej at tygge. Men en af mine kugler må vel have truffet?"

Han tændte fyrsvampen fra sin tobaksdåse og lyste først over den hund, som havde angrebet mig, derpå over den anden.

"Hvad for noget? Denne er så hullet som en si," råbte han.

"Hvad lader I Eders karabiner med, gode master Clarke?"

"Med to blyklumper."

"Og to blyklumper har lavet mindst en snes huller. Og ved hele den skabte verden! her stikker en flaskehals i bæstets maveskind!"

"Store himmel!" råbte jeg. "Jeg erindrer det nu. Min kære moder pakkede en flaske "Daffys Elixir" ned i løbet på min venstre rytterpistol."

"Og du skød den i blodhunden!" brølede Reuben af latter.

"Ho! Ho! Når de hører den historie i "Hvedeneget"s skænkestue, vil folk blive tørre i halsen af latter. Frelste mit liv ved at skyde en hund med "Daffys Elixir!"

"Med en kugle også, Reuben, skønt jeg er sikker på, at den side snart udelades af historien. Det var en lykke, at pistolen ikke sprang. Men hvad vil I nu foreslå, mester Saxon?"

"At finde min hoppe, hvis det lader sig gøre," svarede eventyreren; "men på denne store slette og i dette mørke vil hun være lige så vanskelig at finde som en skottes bukser eller en smagløs linje i *Hudibras*."

"Reuben Lockarbys hest kan ikke gå længere," bemærkede jeg. "Men hvis mine øjne ikke bedrager mig, er der et lysskær der henne."

"En lygteemand," sagde Saxon. "En *ignis fatuus*, som fortryller og leder folk ulykke. Dog indrømmer jeg, at det brænder rolig og klart, som om det kom fra en lampe, et lys, en kærte, en lygte eller et andet menneskeligt belysningsmiddel."

"Hvor der er lys, er der liv," råbte Reuben. "Lad os gå hen og se, hvad ly vi finder der."

"Det kan ikke komme fra vore venner dragonerne," sagde Saxon. "Måtte kvægpesten ramme dem! Mon de gættede, hvad slags folk vi i virkeligheden var? eller er det ved at fortælle, at vi har fornærmet regimentet, at den unge fanebærer har sat dem på spor efter os? Hvis jeg en gang til får ham inden mit sværds rækkevidde, skal han ikke slippe så let. Godt, tag I og led Eders heste, så skal vi undersøge dette lys, siden her intet bedre er at tage sig til."

Vi arbejdede os videre frem over heden og gik lige mod det lysende punkt, som vi så blinke i det fjerne. Mens vi gik, gisnede vi om tusinde muligheder for, hvor det kunne komme fra. Hvis det var en menneskelig bolig, hvilken skabning kunne da holde til her, som ikke engang var tilfreds med at leve midt i dette vildnis, men endog havde valgt et sted så langt som muligt fra vej og sti?

Landevejen var flere engelske mil borte, og det var ikke sandsynligt, at nogen, som ikke var drevet af nøden ligesom vi selv, nogen sinde ville slå sig ned i denne øde egn. Ingen eremit kunne have ønsket sig en plet mere afsondret fra samkvem med resten af menneskeheden.

Da vi nærmede os, så vi, at lyset virkelig kom fra en lille hytte, som var bygget i en sækning, så den var usynlig fra alle sider undtagen den, vi kom fra. Foran denne tarvelige bolig var der ryddet en lille plet jord, og midt på dette grønsvær gik vor savnede ganger og græssede i ro og mag på det tynde græs. Det samme lys, som vi havde set, havde uden tvivl også nået dens øje og trukket den hertil i håb om at finde vand og havre.

Med et tilfreds grynt tog Saxon sin tabte Chloe i besiddelse og førte den efter sig ved bidslet hen til den ensomme hyttes dør.

11. Den ensomme mand og hans guldkiste

Det stærke, gule lys, som havde tiltrukket os ude fra heden, trængte ud gennem en eneste smal sprække lige ved døren, der gjorde tjeneste som vindue. Da vi nærmede os, slog det pludselig over i rødt, derpå i grønt og kastede et spøgelsesagtigt skær over vore ansigter; særligt forhøjede det den ligagtige virkning af Saxons barske træk. Samtidig mærkede vi en i højeste grad gennemtrængende og modbydelig lugt, som forgiftede luften rundt om hytten.

Alle disse varsler i forbindelse med det ensomme sted virkede så stærkt på den gamle krigers overtroiske instinkter, at han uvilkårligt standsede og så tilbage på os.

Men da både Reuben og jeg havde sat os for at komme til bunds i sagen, så nøjede han sig med at stille sig et stykke bag ved os og mumle nogle for tilfældet passende besværgelser.

Jeg gik hen til døren, bankede på med mit sværdfæste og sagde, at vi var trætte rejsende, som søgte ly for natten.

Den første følge af min henvendelse var en lyd, som om nogen fik temmelig travlt inden for med metaller, der klirrede, og nøgler, der blev drejet om i låse. Derefter blev der stille, og jeg ville atter banke på, da en rusten stemme tiltalte os der inde fra.

"Her er lidet husrum og end mindre føde, mine herrer," lød det. "Der er kun seks mil til Amesbury, og der tvivler jeg ikke på,

at "Cecil Arms" vil kunne byde Eder alt, hvad mænd og dyr har brug for."

"Nej, nej, min usynlige ven," sagde Saxon, der var blevet højst beroliget ved lyden at en menneskelig stemme, "dette er sandelig en lurvet modtagelse. En af vore heste er aldeles sprængt, og ingen af dem er i god stand; vi kan derfor ikke mere ride til "Cecil Arms" i Amesbury end til "Der grüner Mann" i Lübeck. Jeg beder derfor, at I vil tillade os at tilbringe resten af natten under Eders tag."

Efter denne opfordring hørtes igen smækken af låse og lyden af slåer, som blev trukket fra, og det endte med, at døren langsomt blev åbnet, og den person, som havde talt, viste sig for os.

Ved det stærke lys, som faldt ud gennem døren, kunne vi se, at det var en mand af et ærværdigt udseende, med snehvidt hår og et ansigt, der røbede en både tænkso og modig natur. Den høje hvælvede pande og det svære fuldskæg mindede om en filosof, men det skarpe, funklende blik, den dristige ørnenæse og den smidige, ranke skikkelse, som alderens vægt ikke havde formået at bøje, pegede alt sammen på krigeren. Hans fornemme holdning og kostbare, skønt prunkløse fløjlsdragt dannede en skarp modsætning til det beskedne hus, han havde valgt til sin bolig.

"Ho!" sagde han og så skarpt på os. "To af jer er uvant med krig, og den tredje en erfaren soldat. I har været forfulgt, kan jeg se."

"Hvorledes kan I da se det?" spurgte Decimus Saxon.

"Ak, min ven, jeg har også tjent i min tid. Mine øjne er endnu ikke så gamle, at de ikke kan se, når heste har været sporet til

det yderste, ej heller er det vanskeligt at se, at denne unge kæmpe har brugt sit sværd til noget mindre uskyldigt end at skære skinke. Men hold blot Eders beretning tilbage lidt endnu! Enhver rigtig krigsmand tænker først på sin hest; derfor beder jeg, at I vil tøjre Eders her udenfor, da jeg hverken har nogen staldkarl eller tjener, som jeg kan overlade dem til."

Den mærkelige bolig, som vi straks efter trådte ind i, var blevet forlænget bagtil ind i den lille høj, som den var bygget op imod, så at den dannede et meget langt smalt rum. Begge ender af dette store værelse lå i skygge, da vi trådte ind, men i midten faldt et stærkt skin fra et bækken fuldt af brændende kul, som der hang en messingdigel over. Ved siden af ildstedet stod et langt træbord, fuldstændig opfyldt med runde glaskrukker, skåle, reagensglas og instrumenter, hvis navne og hvis brug jeg ikke kendte. En hylde var fuld af flasker med forskelligtfarvede væsker og pulvere, mens der på hylden over den igen stod en statelig række af brune bind. Desuden var der et andet råt tilhugget bord, et par skabe, tre-fire træstole og flere store skærme, der var naglet til væggen og over det hele dækket med figurer og tegn, som jeg ikke kunne tyde.

Den afskyelige lugt, som havde mødt os udenfor, var endnu meget værre inde i værelset og skrev sig tilsyneladende fra den kogende, boblende væske i messingdiglen.

"I ser i mig," sagde vor vært og bøjede sig høfligt for os, "den sidste af en ældgammel æt. Jeg er sir Jacob Clancing af Snellaby Hall."

"Smellaby [Note 31](#) burde det hedde," hviskede Reuben til mig, men så lavt, at det heldigvis ikke nåede den gamle ridders øren.

"Vær så god at sætte Eder," fortsatte han, "og læg bort Eders hjelme og plader, samt træk Eders støvler af. Betragt dette sted som Eders herberge og lad, som I var hjemme. I vil have mig undskyldt et øjeblik, om jeg vender min opmærksomhed fra Eder til dette arbejde, som jeg er optaget med, og som ikke tåler opsættelse."

Saxon begyndte straks at løse sine spænder og trække sit harnisk af, mens Reuben kastede sig i en stol og syntes at være for træt til at gøre andet end at løse sit sværdbælte. Hvad mig selv angår, var jeg glad ved at få min rustning af, men jeg holdt hele tiden øje med vor værts bevægelser; hans smukke optræden og lærde udseende havde vakt min beundring og nysgerrighed.

Han nærmede sig den ildelugtende digel og rørte i den, mens hans ansigt røbede så megen spænding, at det var klart, at han var gået for vidt i sin høflighed, og at han nu stod i fare for at få et vigtigt eksperiment ødelagt. Han dyppede en øse i indholdet, tog noget i øsen og lod det atter rinde ned i karret. Det så ud til at være en sej, gullig væske.

Dens udseende lod til at berolige ham; for det spændte udtryk forlod hans ansigt, og han lod et udråb af glæde undslippe sig. Han tog en håndfuld af et hvidt pulver fra en trætallerken ved sin side og kastede det i diglen, hvis indhold straks begyndte at syde og koge over, så der randt noget ned i flammerne, hvorved ilden antog det sælsomme grønne skær, som vi havde set, før vi trådte derind.

Denne fremgangsmåde havde virket til at klare væsken, for kemikeren kunne nu hælde et aldeles vandklart præparat på en

flaske, mens det brunlige bundfald, som blev tilbage i diglen, blev tømt ud på et stykke papir.

Da dette var gjort, skubbede sir Jacob Clancing sine flasker til side og vendte sig mod os med et muntert, smilende ansigt.

"Nu skal vi se, hvad mit kummerlige spisekammer kan yde," sagde han. "Men denne stank er måske plagsom for Eders uvante næser, så vi skal se at få den bort."

Han kastede nogle få korn af en eller anden sort balsamisk harpiks i kulbækkenet, som straks fyldte værelset med den lifligste duft. Så lagde han en hvid dug på bordet, tog et fad med kold ørred og en stor kødpostej fra et skab, satte det frem og indbød os til at trække vore stole nærmere og tage for os af retterne.

"Jeg ville ønske, at jeg havde kraftigere kost at byde Eder," sagde han. "Havde det været på Snellaby Hall, var I ikke blevet så dårligt beværtede. Dette kan dog måske passere for sultne mænd, og jeg har desuden til min rådighed et par flasker af en gammel alicantevin."

Mens han sagde dette, hentede han to flasker frem fra et aflukke, og efter at have forvisset sig om, at vi var forsynet og vore glas fyldte, satte han sig i den højryggede egetræstol og præsiderede med gammeldags belevenhed for bordenden ved vort festlige måltid.

Mens vi spiste, forklarede jeg ham, hvad vort ærinde var, og fortalte ham om vore eventyr i nattens løb, men uden at nævne vor egentlige bestemmelse.

"I skal til Monmouths lejr," sagde han roligt, da jeg havde talt ud, og så mig lige ind i ansigtet med sine skarpe, mørke øjne. "Jeg ved det, men I behøver ikke at frygte for, at jeg skal forråde

Eder, selv om det stod i min magt. Hvad udsigter tror I, at hertugen kan have over for kongens tropper?"

"Så meget som en almindelig gårdshane over for en skarpsporet kamphane, hvis han skulle stole på dem, han har med sig," svarede Saxon. "Han har dog god grund til at tro, at hele England er som et krudtmagasin, og han håber at være gnisten, som tænder ild i det."

Den gamle mand rystede sørgmodigt på hovedet.

"Kongen har store hjælpeskilder," bemærkede han. "Hvorfra får Monmouth øvede soldater?"

"Der er jo militsen," henkastede jeg.

"Og der er mange af de gamle parlamentssoldater, som endnu ikke er for affældige til at slå et slag for deres tro," sagde Saxon. "Skaf kun en halvt snes snøvlende prædikanter med bredbræmmede hatte ind i lejren, og hele det presbyterianske kirkefolk vil sværme om dem som fluer om en honningkrukke. Aldrig har nogen hverveofficer kunnet skrabe magen til den hær sammen, som Nolls prædikanter rejste i de østlige grevskaber, hvor løftet om en plads ved tronen blev anset for at være af mere værd end ti pund i hvervepenge. Jeg skulle ønske, jeg altid kunne betale min gæld med slige løfter."

"At dømme efter Eders tale, min herre," svarede vor vært, "hører I ikke selv til sektererne. Hvoraf kommer det da, at I vil kaste Eders sværd og erfaring på den letteste vægtskål?"

"Just fordi den er den letteste," sagde lykkeridderen. "Jeg ville gladeligt være rejst med min broder til Guineakysten og blandet mig uden om denne sag på både den ene og den anden side, undtagen at levere nogle breve og andre sådanne småting. Men siden jeg alligevel må tage mig noget til, vælger jeg at kæmpe

for protestantismen og Monmouth. For mig har det intet at sige, om James Stuart eller James Walters sidder på tronen, men i kongens hær og hof er alle pladserne allerede optaget. Men da Monmouth må skaffe sig både hofmænd og officerer, kan det jo hænde, at han bliver fornøjet med min tjeneste og lønner den med en hæderlig forfremmelse."

"Eders logik er sund," sagde vor vært, "når man ser bort fra, at I ikke tager med i beregningen den store sandsynlighed, I vil have for at miste hovedet, hvis hertugens parti bukker under for overmagten."

"En mand kan ikke spille om høj vinding uden at lægge sin indsats på bordet," sagde Saxon.

"Og I, unge herre," spurgte den gamle mand, "hvad bringer Eder til at tage del i et så voveligt spil?"

"Min slægt hører til rundhovederne," svarede jeg. "Mine fædre har altid kæmpet for folkets frihed og tyranniets ydmygelse. Jeg møder i stedet for min fader."

"Og I, min herre?" fortsatte han spørgende og så på Reuben.

"Jeg er draget ud for at se noget af verden og for at være sammen med min ven og kammerat her," svarede han.

"Og jeg har stærkere grunde end nogen af Eder," råbte sir Jacob, "til at gribe til våben mod enhver, som bærer navnet Stuart. Havde jeg ikke en gerning her, som jeg ikke kan forsømme, så kunne jeg fristes til at drage vestover og endnu engang dække mit grå hår med stålhuen. Thi hvor er vel nu Snellabys herlige slot? Og hvor er vel nu hine marker og skove, hvor Clancinger voksede op, levede og døde, længe før normanneren William satte sin fod på engelsk grund? En forretningsmand, en mand, som har samlet sig rigdom ved

udsultede arbejderes sved, er nu ejer af hele dette smukke gods. Hvis jeg, den sidste Clancing, viste mit ansigt der, ville jeg måske blive sendt til birkedommeren som landstryger eller pisket bort med uforskammede jægers buestrengene."

"Og hvorefter kommer et sådant pludseligt omslag i lykken?" spurgte jeg.

"Fyld Eders glas!" råbte den gamle mand og lod handling følge ordene. "Dette er en skål, som I bør drikke! En ulykke ramme alle troløse fyrster! Hvorledes det gik for sig, spørger I? Jo, da trængslens tid begyndte for Charles den Første, stod jeg ved hans side, som han havde været min egen broder. Ved Edgehill, ved Naseby, i tyve slag og skærmydsler kæmpede jeg trofast for hans sag, og holdt en ryttertrop, som jeg udrustede for egen regning, og som bestod af mine egne gartnere, staldkarle og tjenere.

Så blev krigskassen tom, og penge måtte skaffes for at holde krigen gående. Mine sølvfade og lysestager blev, ligesom så mange andre kavalers, kastet i smeltediglen. De forvandlede til mønt og af den udgik der ryttere og lanseknægte. Vi holdt os på ny i nogle måneder, så var pungen atter tom, og atter fyldte vi den. Denne gang var det godserne og egetræerne, som gik med.

Så kom slaget på Marston Moor, og hvert eneste pengestykke og hver eneste mand var nødvendige for at oprette dette svære nederlag. Jeg blinkede ikke, men gav alt. Men denne sæbesynder, en snedig, tykkindet mand, havde holdt sig borte fra borgerkrigen og havde længe haft et begærligt øje rettet på mit slot. Det var hans ærgerrighed, stakkels orm, at blive en gentleman, som om et højgavlet tag og et forgængeligt hus

kunne gøre ham til det. Jeg lod ham få sin vilje og kastede den sum, jeg fik for godset til sidste guinea i kongens kasse.

Så holdt jeg ud, lige til det afgørende nederlag kom ved Worcester, hvor jeg dækkede den unge fyrstes tilbagetog og flugt. Når jeg undtager indbyggerne på øen Man, kan jeg trygt sige, at jeg var den sidste royalist, som opretholdt kronens autoritet i England. Republikken havde sat en pris på mit hoved som en farlig oprører.

Så blev jeg da nødt til at rejse bort med en skonnert fra Harwich og kom til Nederlandene med intet andet i behold end mit sværd og nogle få mønter i min lomme."

"Selv da kunne en ridder have gjort det godt," sagde Saxon. "Der er altid krig i Tyskland, hvor en mand er sin sold værd. Hvis nordtyskerne ikke ligger i krig med svenskere eller franskmænd, så kan man være sikker på, at sydtyskerne har sig en omgang med tyrkerne."

"Jeg greb virkelig til våben en tid og tog tjeneste hos De forenede Provinser, og derved kom jeg atter engang til at stå ansigt til ansigt med mine gamle fjender rundhovederne. Oliver havde lejet Reynolds brigade ud til Frankrig, og ret glad var Louis over at få sådanne tropper i sin tjeneste. Ved Himlen, jeg stod på udenværkerne ved Dunkerque og fandt, at der, hvor jeg skulle have hjulpet med forsvaret, stod jeg i virkeligheden og jublede over angrebet. Mit hjerte slog højt, når jeg så disse bulbiderkarle klatre op mod volden med fældede spyd og uden et øjeblik at standse i deres salmesang, skønt kuglerne peb så tæt omkring dem som bier i sværmetiden. Og da de endelig kom flamlænderne ind på livet, må jeg tilstå, at de istemte et så

naturligt råb af kampglæde, at min stolthed over, at de var engelskmænd, overvandt mit had mod dem som fjender.

Imidlertid blev denne min krigstjeneste ikke af lang varighed; for der blev snart sluttet fred. Jeg fortsatte så mine kemiske studier, som jeg altid havde haft stor lyst til, først under Vorhaager i Leyden og senere under De Hug i Strassburg, skønt jeg flygter, at disse værdige navne kun er betydningsløse lyde i Eders øren."

"Sandelig," sagde Saxon, "der synes at være en farlig tiltrækning ved denne samme kemi, for vi traf to officerer af den blå garde i Salisbury, som, uagtet det var kække, krigerske mænd i enhver henseende, dog havde en svaghed i den retning."

"Ho!" råbte sir Jacob interesseret, "hvilken skole hørte de til?"

"Det kender jeg ikke noget til," svarede Saxon, "undtagen at de benægtede, at Gervinus fra Nürnberg, som jeg vogtede i fængslet, eller noget andet menneske kunne forvandle metaller."

"For Gervinus tør jeg ikke svare," sagde vor vært; "men for muligheden af at gøre dette kan jeg sætte mit ridderlige æresord i pant. Men det kommer vi til."

Omsider kom den dag, da Charles den Anden blev kaldt tilbage og sat på tronen, og vi alle, fra hofdværgen Jeffrey Hudson, og op til mylord Clarendon, glædede os til at få vor ejendom igen. Hvad mine egne fordringer angik, lod jeg det en tid stå hen, da jeg syntes, det ville være sømmeligst for en konge at hjælpe en fattig adelsmand, som havde ruineret sig for hans skyld, uden opfordring. Jeg ventede og ventede, men der kom ikke et ord, så til sidst søgte jeg foretræde og blev ført frem for kongen.

"Ah," sagde han, idet han hilste på mig med den venlighed, han havde så let ved at påtage sig. "I er, hvis jeg ikke husker fejl, sir Jaspar Killigrew?"

"Nej, Eders Majestæt," sagde jeg, "jeg er sir Jacob Clancing, fornum ejer af Snellaby Hall i Staffordshire," og så mindede jeg ham om slaget ved Worcester og mange eventyr, som vi havde oplevet sammen.

"For pokker!" råbte han, "hvorledes kan jeg dog være så glemsom! Og hvorledes har I det hjemme på Snellaby?"

Jeg forklarede ham da, at slottet ikke længere var i min besiddelse, og satte ham med få ord ind i den stilling, jeg befandt mig i.

Hans ansigt blev mørkt, og pludselig blev hans opførsel over for mig temmelig kølig.

"De hænger over mig alle sammen for at få stillinger og penge," sagde han, "men sandt at sige har Parlamentet været så småligt mod mig selv, at jeg knapt kan være gavmild mod andre. Dog, sir Jacob, vi vil se, hvad vi kan gøre for dig."

Med disse ord lod han mig gå. Samme aften kom mylord Clarendons sekretær og forkyndte mig under mange formaliteter, at i betragtning af min trofaste hengivenhed og de tab, jeg havde lidt, så ville kongen nådigst udnævne mig til lotteri-kavaler."

"Men sig mig, min herre, hvad er en lotteri-kavaler?" sagde jeg.

"Det er ikke andet end en mand, som har tilladelse til at drive en spillebule. – Det var den belønning han havde til mig! Jeg fik lov til at holde en bule i Covent Garden, hvor jeg kunne more byens unge lase og flå dem i l'hombre. For at genoprette min

egen formue skulle jeg ruinere andre. Min ære, min slægt, mit ry vejede ingenting, da jeg blev sat i stand til at plyndre tåbelige mennesker for deres penge."

"Jeg har hørt sige, at nogle af disse lotteri-kavalerer gjorde det ret godt," bemærkede Saxon eftertænksomt.

"Godt eller dårligt, det var dog ingen beskæftigelse for mig. Jeg gjorde kongen min opvartning og bønfuldt om, at hans gavmildhed måtte give sig udtryk i en anden form. Hans eneste svar var, at for én, der var så fattig, som jeg var, var jeg ualmindelig kræsen.

I flere uger holdt jeg mig ved hoffet – jeg og andre lige så fattige adelsmænd – og iagttog, hvorledes de kongelige brødre bortødslede summer i hasardspil og på deres skøger, som vi kunne have fået vore tidligere ejendomme tilbage for. Jeg har set Charles sætte på et eneste kort, hvad der ville have tilfredsstillet den mest fordringsfulde blandt os. I St. James' parker og i gallerierne i Whitehall søgte jeg fremdeles at komme i hans nærhed i det håb, at der skulle blive gjort noget for mig. Til sidst modtog jeg et nyt budskab fra ham. Det var, at hvis jeg ikke kunne klæde mig noget mere moderne, kunne han godt undvære min opvartning. Det var hans budskab til den gamle, nedbrudte kriger, som havde ofret sundhed, formue, stilling, kort sagt alt i hans og hans faders tjeneste."

"Skammeligt!" råbte vi alle tre.

"Kan I da undres over, at jeg forbandede hele Stuart-slægten, denne falske, upålidelige og grusomme slægt? Hvad slottet angår, kan jeg købe det tilbage i morgen, om jeg vil, men hvorfor skulle jeg det, når jeg ikke har nogen arving?"

"Ho, I har altså haft lykken med Eder?" sagde Saxon med et af sine snu sideblikke. "Måske I selv har fundet ud af, hvordan man kan gøre potter og pander til guld, således som I sagde. Men det kan ikke forholde sig så, for jeg ser meget jern og messing i dette rum, som næppe ville forblive her, hvis I kunne forvandle det til guld."

"Guld til sit brug og jern til sit," svarede sir Jacob gådefuldt. "Det ene kan aldrig erstatte det andet."

"Men disse officerer sagde," bemærkede jeg, "at det kun var menigmands overtro."

"Da lagde disse officerer for dagen, at deres kundskaber var mindre end deres fordomme. Skotten Alexander Setonus var den første i vor tid, som beviste det. I marts måned 1602 forvandlede han en stang bly til guld i huset hos en vis Hansen i Rotterdam, som har bevidnet det. Siden ikke blot gentog han eksperimentet for tre lærde mænd, som kejser Rudolph havde sendt til ham, men han lærte Johann Wolfgang Dienheim fra Freiburg og Gustenhofer fra Strassburg fremgangsmåden, og de lærte igen min berømte mester den –."

"Som atter lærte Eder den," råbte Saxon triumferende. "Jeg har ikke noget stort forråd af metal med mig, gode herre, men her er dog min hovedbedækning, ryg- og brystplade, armskinner og benbeskyttere tilligemed mit sværd, mine sporer og spænderne i min rustning. Jeg beder Eder at anvende Eders ophøjede og prisværdige kunst på dette, så lover jeg inden få dage at bringe et metalforråd hid, som skal være mere værdigt Eders dygtighed."

"Nej, nej," sagde alkymisten smilende og rystede på hovedet. "Det kan virkelig gøres, men kun langsomt og i en vis orden,

små stykker ad gangen og med anvendelse af meget tålmodighed og arbejde. Hvis en mand vil berige sig ved det, må han arbejde længe og hårdt, dog benægter jeg ikke, at han i længden kan mestre det. Og nu, da flaskerne er tomme og Eders unge kammerat sidder og nikker i sin stol, er det måske det bedste at tilbringe resten af natten i ro."

Han trak nogle lagner og tæpper frem fra en krog og bredte dem ud over gulvet.

"Det er en soldaterseng," bemærkede han, "og dog kan I komme til at ligge hårdere, før I får sat Monmouth på Englands trone. Jeg selv plejer at sove i et kammer inde bagved, som er hulet ud i højen."

Efter at han endnu havde ordnet nogle ting til vor bekvemmelighed for os og sagt et par ord, trak han sig tilbage med lampen, idet han gik ud gennem en dør i det bagerste del af rummet, der før havde undgået vor opmærksomhed.

Reuben, som ikke havde hvilet, siden han forlod Havant, lå allerede i tung søvn på tæpperne med en sadel til hovedpude. Saxon og jeg blev siddende oppe endnu en stund ved lyset fra ilden i kulbækkenet.

"Man kunne finde på dårligere forretninger end denne her kemi," bemærkede min ledsager og bankede asken ud af sin pibe. "Ser I den jernbeslåede kiste i hjørnet der?"

"Hvad er der med den?"

"Den er to tredjedele fyldt med guld, som denne ærværdige herremand har fabrikeret."

"Hvorledes ved I det?" spurgte jeg tvivlende.

"Da I slog med sværdfæstet på døren, som om I ville slå den ind, hørte I da ikke nogen liste rundt og en lås blive smækket i?"

Godt, takket være de tommer, jeg er højere end I, var jeg i stand til at se gennem sprækken i væggen, og jeg lagde mærke til, at vor ven kastede noget i kisten, som han derpå låste. Jeg fik ikke mere end liget et glimt af indholdet, og dog kan jeg sværge på, at det matte, gule lys ikke kunne komme fra andet end guld. Lad os se, om den virkelig er låst!"

Han rejste sig fra sit sæde, gik over til kisten og løftede af al magt i låget.

"Lad være, Saxon, lad være!" råbte jeg vredt. "Hvad ville vel vor vært sige, om han i dette øjeblik kom over Eder?"

"Så skulle han ikke beholde slige ting under sit tag. Med en mejsel eller en dolk ville denne kiste let kunne åbnes."

"Ved Himlen!" hviskede jeg. "Hvis I forsøger på det, skal jeg slå Eder i gulvet."

"Godt, godt, unge Anak [Note 32](#)! Det var kun et forbigående indfald, en trang til endnu en gang at tage skatten i øjesyn. Havde han nu været en ven af kongen, kunne det have været det samme som krigsbytte. Hørte I ikke selv, at han sagde sig at være den sidste royalist, som drog sværd i England, og at han tilstod, at han var blevet sat på proskriptionslisten som oprører? Eders fader, som er en gudfrygtig mand, ville ikke have følt skrupler ved at plyndre en sådan amalekit. Desuden må I huske på, at han kan lave mere ligeså let, som Eders gode moder koger tranebærgrød."

"Nok sagt," svarede jeg alvorligt. "Jeg vil ikke høre noget snak om den ting. Gå og læg Eder, ellers kalder jeg på vor gæstfri vært og fortæller ham, hvad slags mand han har vist godhed."

Efter megen brummen lagde Saxon omsider sine lange lemmer på en måtte, mens jeg lagde mig ved hans side og holdt

mig vågen, til morgenens bløde lys strømmede ind gennem sprækkerne mellem de dårligt dækkede tagbjælker. Sandt at sige turde jeg ikke sove af frygt for, at lykkeridderens fribyttervaner skulle gøre os skam i vor venlige og ædelmodige værts øjne.

Til sidst blev jeg dog ved hans lange åndedrag forvisset om, at han var faldet i søvn, og at jeg kunne føle mig tryk nok til at tage mig nogle få timers velkommen hvile.

12. Nogle oplevelser på heden

Den næste morgen efter en frokost på levninger fra aftensmåltidet så vi til vore heste og gjorde os i stand til at drage videre. Men før vi var kommet i sadlen, kom vor venlige vært løbende med en fuldstændig rustning i armene.

"Kom her!" råbte han og vinkede til Reuben. "Det er ikke rigtigt, min dreng, at I skal drage mod fjenden med ubeskyttet bryst, mens Eders kammerater er klædt i stål. Jeg har her mit eget gamle brystharnisk og en hjelm, som jeg tror skulle passe Eder godt, for om end I har mere kød på kroppen, er min benbygning større. Ja, sagde jeg det ikke! Selv om det havde været arbejdet for Eder af Silas Thomson, hoffets våbensmed, kunne det ikke passe bedre. Nu på med hjelmen, den slutter også nøjagtig. I er nu en kavalier, som Monmouth eller en hvilken som helst anden fører måtte være stolt af at se ride under sit banner."

Såvel hjelm som harnisk var af det fineste Milano-stål, rigeligt forsiret og indlagt med guld og sølv, der over alt dannede de sælsomste figurer. Virkningen var så krigersk og alvorlig, at vor kammerats trivelige, rare ansigt, som stirrede ud af denne ridderrustning, fik et afstikkende og næsten komisk udseende.

"Nej, nej!" råbte den gamle kavalier, der opdagede et smil om vor mund, "det er ikke mere end rigtigt, at en så kostelig juvel som et trofast hjerte skal værnes af en passende indfatning."

"Jeg er Eder meget forbunden, min herre," sagde Reuben, "og jeg kan ikke finde ord til at udtrykke min taknemmelighed."

Hellige moder! Jeg har stor lyst at ride helt tilbage til Havant for at vise dem, hvilken en stovt krigsmand der er groet frem blandt dem."

"Det er hærdet stål," sagde sir Jacob, "en pistolkugle vil prelle af på det."

"Og I," fortsatte han, henvendt til mig, "her er en lille gave, som I vil erindre dette møde ved. Jeg lagde mærke til, at I kastede længselsfulde blikke på min boghylde. Dette er Plutarks bog om oldtidens store mænd, oversat til engelsk af den geniale mr. Latimer. Før dette bind med Eder og dan Eders liv efter hine store mænds forbillede, hvis bedrifter her er skildret. I Eders sadeltaske lægger jeg en lille, men tung pakke, som jeg ønsker, at I skal overbringe Monmouth den dag, I kommer til hans lejr."

"Se her, min herre," sagde han henvendt til Decimus Saxon, "her er en klump jomfrueligt guld, som I kan forarbejde en skærfnål eller lignende smykke af. I kan bære den med god samvittighed, for den er en frivillig gave og ikke rapset fra Eders vært, mens han sov."

Saxon og jeg vekslede et hurtigt, forbavset blik ved disse ord, som viste, at vor samtale om natten ikke var ham ukendt. Sir Jacob viste dog intet som helst tegn på vrede, men fortsatte sin tale med at vise os vej og give os råd med på rejsen.

"I må følge denne kvægsti, indtil I kommer til en anden og bredere vej, som går vestover," sagde han. "Den er lidet benyttet, og det er ikke sandsynligt at I kommer til at møde fjender på den. Denne vej vil føre Eder mellem landsbyerne Fovant og Hindon og videre til Mere, som ikke ligger langt fra Bruton på grænsen af Somerssetshire."

Vi takkede vor ærværdige vært for hans store godhed imod os, satte vore heste i trav og overlod ham atter til den underlige, ensomme tilværelse, vi havde fundet ham i. Så heldigt var pladsen for hans hytte valgt, at da vi så tilbage for at give ham en sidste afskedshilsen, var allerede både han og hans bolig forsvundet for vore blikke, heller ikke kunne vi mellem de mange høje og dalsænkninger bestemme, hvor det hus lå, der havde givet os dette velkomne ly.

Foran os og til begge sider strakte den ujævne, brune slette sig lige til synsranden uden nogen afveksling på dens golde, tornbladklædte overflade. På hele vidden fandtes der ikke tegn til liv, når undtages en eller anden kanin, der forsvandt i sit smuthul, når den hørte, at vi nærmede os, eller et par radmagre, sultne får, som knapt kunne opholde livet ved at græsse på det tørre, stive græs, der voksede på den ufrugtbare jordbund.

Stien var så smal, at vi kun kunne ride en for en; men vi holdt snart op med at ride på den og benyttede den kun som rettesnor, mens vi galoperede ved hinandens side hen over det bløde, bølgende bakkeland.

Vi var alle tavse. Som jeg kunne se af Reubens blik, når han med jævne mellemrum så ned ad sig selv, var han fuldstændig indtaget i sit nye harnisk, mens Saxon med halvlukkede øjne rugede over et eller andet, som kun vedkom ham selv.

Hvad mig angår, så gik mine tanker tilbage til den gamle soldats anslag mod guldkisten, og jeg følte end stærkere skammen ved, at vor vært på en eller anden måde havde fattet hans hensigter. Der kunne ikke komme noget godt ud af

forbund med en mand, der var så blottet for al følelse af ære og taknemmelighed.

Disse følelser blev omsider så stærke hos mig, at jeg pegede på en sti, der krydsede den, vi fulgte, og rådede ham at følge den, da han havde vist, at han ikke passede at være i følge med ærlige mænd.

"Ved livsens træ!" råbte han og lagde hånden på sin kårde, "er I gået fra sans og samling? Dette er ord, som ingen ærekær kavaler kan tåle!"

"De er ikke desto mindre sande," sagde jeg.

Hans klinge fløj af skeden på et øjeblik, og hans hest sprang to gange sin egen længde under hugget af hans sporer.

"Vi har her foran os," råbte han og vendte sin hest rundt, mens hans ildfulde, skarpskårne ansigt skælvede af lidenskab, "en udmærket flad strækning, hvor vi kan afgøre sagen. Træk Eders sværd og stå ved Eders ord!"

"Jeg flytter mig ikke en håndsbred for at angribe Eder," svarede jeg, "hvorfor skulle jeg vel det, når jeg ikke bærer noget had til Eder. Men hvis I kommer imod mig, vil jeg ganske sikkert slå Eder af sadlen til trods for Eders snedige fægtekunst."

Jeg trak mit slagsværd, mens jeg talte, og sad på post, for jeg tænkte mig, at fra en så gammel kriger ville angrebet komme skarpt og pludseligt.

"Ved alle Himlens helgener!" råbte Reuben. "Jeg affyrer min pistol mod den første, som hugger til, hvem han så end er. Ingen af Eders spøgefulde indfald, Don Decimo, ellers skyder jeg, var I end min moders søn. Gem Eders sværd, for hanen smækker let, og min finger hviler på aftrækkeren."

"Forbandede lyseslukker!" brummede Saxon arrigt og stak sin kårde i skeden. "Nej, Clarke," fortsatte han efter nogle øjeblikkes eftertanke, "dette er barnestreger; at to kammerater, som har et stort formål for øje, skulle ryge i totterne for sådan en ubetydelighed. Jeg, som er gammel nok til at være Eders fader, skulle have vidst bedre end at trække blank mod Eder, for en ynglings tunge løber efter indskydelsen og uden tilbørlig omtanke. I behøver kun at erklære, at I sagde mere, end I mente."

"Min udtryksmåde kan have været alt for ligetil og ubehøvlet," svarede jeg, for jeg forstod, at han kun trængte lidt salve på såret. "På samme tid er Eders synsmåder forskellige fra vore, og denne forskel må udjævnes, ellers kan vi ikke være gode kammerater."

"Godt, godt, mester Moral," sagde han, "jeg må vel endog forsøge at glemme nogle af mit fags vaner. Guds fødder, mand! hvis I finder fejl hos mig, hvordan ville var det så ikke gået, om I havde mødt nogle af dem, jeg kendte før i tiden. Men lad det være glemt. Det er på høje tid, at vi kommer i krig, for vore gode sværd vil ikke vente i skeden.

En gammel, hvas Toledo-klinge
i fredens dage rusten lå.
Sig selv den åd og gnaved' på,
i mangel af en fjendes bringe.

Man kan ikke tænke en tanke, uden at gamle Samuel har tænkt den først."

"Forhåbentlig er vi snart ovre denne tørre slette!" råbte Reuben; "dens fade fladhed er nok til at få de allerbedste venner til at ryge i hårene på hinanden. Vi kunne lige så godt have

været i den libyske ørken som i Hans allerunådigste Majestæts grevskab Wiltshire."

"Der er røg der ovre på skråningen af bakkekammen," sagde Saxon og pegede mod syd.

"Jeg synes at kunne se en ret linje af huse der," indskød jeg og skyggede med hånden for øjnene. "Men det er langt borte, og solskinnet forstyrrer udsynet."

"Det må være den lille landsby Hindon," sagde Reuben. "Ak, for en varme af denne stålfrakke. Jeg spekulerer på, om det mon ville være meget ukrigersk at tage den af og hænge den over Didos hals? Ellers bliver jeg vistnok levende stegt som en krabbe i sin egen skal. Hvad siger I, højstærrede, er det vel forbudt i de ni og tredive krigsartikler, som I bærer på Eders bryst?"

"At bære vægten af et harnisk som Eders, unge mand," svarede Saxon højtideligt, "er en krigsidræt og kan som sådan kun læres ved øvelse, netop en sådan, som I nu gennemgår. I har endnu mange ting at lære, og en af dem er ikke at være alt for rask med at stikke karabinen op i folks ansigter, når I sidder til hest. Et kast af Eders gangar kunne for en stund siden have sat aftrækkeren i bevægelse og således berøvet Monmouth en gammel, veløvet soldat."

"Jeg ville have lagt megen vægt på Eders bemærkning," svarede min ven, "hvis jeg ikke netop nu havde husket, at jeg glemte at lade min pistol, efter at jeg affyrede den på det store, gule bæst i nat."

Decimus Saxon rystede mismodigt på hovedet.

"Jeg frygter for, at vi aldrig vil få gjort en soldat af Eder," sagde han. "I falder af hesten, så snart dyret skifter gangart; I viser et letsind, som ikke engang tager hensyn til en virkelig

soldats alvor; I løfter en uladt karabin til trussel, og endelig beder I om at få lov til at binde Eders rustning – en rustning som selve Cid [Note 33](#)) ville have været stolt af at bære – om halsen på Eders hest. Og dog tror jeg, at I har både hjertelag og mod, ellers havde I ikke været her."

"Nådigste signor!" råbte Reuben med et buk, der nær havde smidt ham af hesten. "Den sidste bemærkning opvejer alt det andet, ellers var jeg blevet nødt til at krydse en klinge med Eder for at hævde min soldaterære."

"Hvad dette tilfælde i nat angår," sagde Saxon, "denne kiste, som jeg troede var fyldt med guld, og som jeg var tilbøjelig til at tage med som lovligt bytte, så vil jeg nu tilstå, at jeg måske viste en utilbørlig ilfærdighed og begærlighed, når der ses hen til, at den gamle mand viste os en så udsøgt venlighed."

"Tal ikke mere om det," sagde jeg, "når I kun vil være på post mod sådanne indskydelser i fremtiden."

"De kommer egentlig ikke fra mig," svarede han, "men fra Will Spotterbridge, som var en fuldstændig karakterløs mand."

"Og hvordan kommer han ind i sagen?" spurgte jeg nysgerrigt.

"Ved ægteskab! Det gik således til. Min fader ægtede samme Will Spotterbridges datter og svækkede således en gammel god stamme ved indpodning af en usund race. Will var en allerhelvedes karl i Fleet Street i kong James' dage og den ypperste i Alsatia, alle drikkebrødre og kamphaners hjem. Hans blod blev gennem hans datter overført til os ti; men jeg er glad over at kunne sige, at da jeg er den tiende, havde det på den tid tabt meget af sin voldsomhed og hos mig kun ytrer sig i

lidt mere end almindelig stolthed og en prisværdig lyst til at blive rig."

"Hvorledes indvirkede det på racen?" spurgte jeg.

"Å," sagde han, "Saxonerne i gamle dage var en fornøjet slægt med runde ansigter; de havde deres regnskabsbøger mellem hænderne de seks dage i ugen og Bibelen den syvende. Hvis min fader drak et bæger tyndt øl over sin tørst eller ved en eller anden fortrædelighed kunne lade falde en tilvant ed som "hellige neger!" eller "levende hjerte!", kunne han sørge over det, som om det var en af de syv dødssynder. Synes I, at dette var en mand efter naturens sædvanlige orden til at få ti lange, magre børn, af hvilke de ni kunne have været Beelzebubs fosterbrødre og Lucifers fætre?"

"Det må have været hårdt for ham," bemærkede Reuben.

"For ham! Nej, alt det onde ramte os. Når han med åbne øjne valgte at ægte en inkarneret djævel som Will Spotterbridges datter, fordi hun tilfældigvis var pudret og pyntet efter hans smag, hvad grund har han så til at klage? Det er os, som har fået blodet fra denne værtshusenes Hector indpodet i vor egen gode, hæderlige strøm, som har mest årsag til at opløfte vor røst."

"Sandelig, efter det ræsonnement," sagde Reuben, "må en af mine forfædre have ægtet en kvinde med en forpestet tør hals; for både min fader og jeg lider meget af den plage."

"I har i alt fald arvet en forpestet frejdig tunge," brummede Saxon. "Af det, jeg nu fortalte Eder, vil I forstå, at hele vort liv er en strid mellem vor naturlige Saxon'ske dyd og de ugudelige indskydelser fra slægten Spotterbridge. Det, som I havde grund til at beklage Eder over i nat, er kun et udslag af det onde, jeg lider under."

"Og Eders brødre og søstre?" spurgte jeg, "hvorledes har denne omstændighed indvirket på dem?"

Vejen var øde og lang, så den gamle krigers snak var en velkommen adspredelse under rejsens kedsomhed.

"De bukkede under alle sammen," sagde Saxon med et suk. "Ak, ak ja! De ville været et stolt selskab, havde de brugt deres talenter til bedre gøremål.

Prima var den ældste, hun opførte sig udmærket, til hun blev voksen kvinde.

Secundus var en stovt sømand og førte eget skib, da han endnu var en ganske ung mand. Det blev dog lagt mærke til, at han rejste med en skonnert og kom tilbage med en brig, hvilket førte til en del forhør. Det kan godt være muligt, at det var, som han sagde, at han fandt den drivende i Nordsøen, og at han forlod sit eget skib og tog det andet; men de hængte ham, før han kunne bevise det.

Tertia løb bort med en kvægghandler oppe nordfra, og er blevet ved at løbe siden.

Quartus og Nonus har længe beskæftiget sig med i fulde skibsladninger at redde de sorte folk fra deres eget formørkede og hedenske land over til plantagerne, hvor de kan få lejlighed til at lære den kristne religions skønhed at kende. Men disse mænd har et voldsomt sind og bruger rå talemåder og har ikke vist stort hjertelag for deres broder.

Qvintus var en lovende ung mand; men han var så uheldig at finde et oksehoved fyldt med rom, som var drevet i land fra et vrag, og kort efter døde han.

Sextus kunne have gjort det godt, for han blev skriver hos sagfører Johnny Tranter; men da han var noget af en original, så

flyttede han en skønne dag hele forretningen, papirer, kontanter, sig selv og alt sammen til Nederlandene, til ikke ringe ulejlighed for sin chef, der aldrig har været i stand til at få fat i noget af det.

Septimus døde ung.

Hvad Octavus angår, så brød Will Spotterbridge tidligt ud også i ham, han blev dræbt i en trætte om en terning, hvorom hans fjender sagde, at vægten var således afpasset, at sekseren altid kom op.

Lad denne rørende fortælling være Eder en advarsel; hvis I er tåbelige nok til at belemre Eder med en hustru, så undersøg først, at der ikke klæber nogen udyd ved hende, for et smukt ansigt opvejer dårligt et grimt sind."

Reuben og jeg kunne ikke lade være at le over den frejdige familiebekendelse, som vor ven afleverede uden det mindste tegn på skamfølelse eller forlegenhed.

"I har betalt en høj pris for Eders fars mangel på finfølelse," sagde jeg. "Men hvad i Forsynets navn er dette her til venstre for os?"

"En galge efter udseendet at dømme," sagde Saxon og så over til det høje træstillads, som ragede op fra en lille høj. "Lad os ride forbi det, for det er ikke meget ude af vor vej. Det er sjældne sager i England; men ved min tro, dengang Turenne var i Pfalz, så jeg flere galger end milestolper. Blandt de spioner og forrædere, som krigen havde skabt, var der mange skurkagtige sortriddere, lanseknægte og bøhmiske vagabonder at hænge op, og af og til blev en bondemand skaffet af vejen, for at han ikke skulle finde på noget galt. Aldrig har der været bedre tider for ravnene."

Da vi nærmede os denne enlige galge, kunne vi se et eller andet indtørret, som knapt kunne genkendes at have været et menneskeligt legeme, hænge og dingle midt i den.

Denne mishandlede levning af et menneske var fæstet til tværbjælken med en jernkæde og svingede knirkende frem og tilbage i sommervinden. Vi holdt vore heste an og stirrede i tavshed på denne dødens mærkepæl, da noget ved foden af galgen, der så ud som en bunke pjalter, pludselig fik liv og vendte imod os et indfaldent, gammelt kvindeansigt, der var så mærket af onde lidenskaber og med et så ondskabsfuldt udtryk, at det indgav os større rædsel end skikkelsen, som dinglede over hendes hoved.

"Gud i Himmelen!" råbte Saxon, "således er det altid. En galge trækker hekse til sig som magneten en nål. Hele omegnens hekse vil altid sidde rundt en galge som katte om et mælkefad. Tag Eder i agt for hende! Hun har det onde øje!"

"Stakkels sjæl, det er en dårlig mave, hun har," sagde Reuben og red op til hende. "Har I nogensinde set en sådan pose med knogler. Jeg er sikker på, at hun er ved at dø af mangel på en brødskorpe."

Skabningen peb og strakte to skindmagre klør ud for at gribe den sølv mønt, som min ven kastede til hende. De vilde, sorte øjne og den næbagtige næse tilligemed den pergamentgule hud, som var stramt spændt over de fremstikkende knogler, gav hende et frygtindgydende udseende. Hun lignede en hæslig rovfugl eller de vampyrer, sagnene fortæller om.

"Hvad nytte har hun af penge her i vildniset?" henkastede jeg; "hun kan da ikke spise sølv."

Hun bandt hastigt mønten ind i en flig af sine pjalter, som om hun var bange for, at jeg ville forsøge at tage den fra hende.

"Jeg vil købe brød," kvækkede hun.

"Men hvem sælger det, gode moder?" spurgte jeg.

"De sælger det i Fovant, og de sælger det i Hindon," svarede hun. "Jeg sidder her om dagen, men går derhen om aftenen."

"Jeg indestår for, at hun gør det, og det på et kosteskaft," sagde Saxon; "men fortæl os, morlille, hvem hænger der over Eders hoved?"

"Det er ham, som dræbte mit yngste barn!" skreg den gamle kvinde, idet hun kastede et ondsksfuldt blik op på skikkelsen og truede mod den med sin knyttede næve, der var ligeså blottet for kød som det døde legeme. "Det er ham, som slog min dejlige dreng ihjel. Han mødte ham herude på den store hede, og han tog hans unge liv, mens her ikke var nogen venlig hånd til at hindre slaget. På dette sted randt min drengs blod, og af den vanding spirede dette gode galgetræ med sin modne frugt. Komme regn, komme sol, her skal jeg, hans moder, sidde, så længe to ben hænger sammen af ham, som slog mit gode hjertebarn ihjel!"

Hun var atter sunket sammen i sine pjalter, mens hun talte; nu lagde hun hagen i hænderne og stirrede med indædt had op på de gruelige levninger.

"Kom, Reuben," sagde jeg, for synet var nok til at gøre en menneskefjendsk. "Hun er en varulv og ingen kvinde."

"Puh! Man får en grim smag i munden," sagde Saxon. "Hvem er med på en frisk galop over sletten. Bort med sult og klage!"

Sir John steg på sin brune hest,
til Monmouth ud at rid – e.
Han havde taget harnisk på
og slagsværd ved sin sid – e.
Hej, gut, for os oprørere
kong Jakob skal nok vig – e.

Spræng afsted, drenge, med slappe tøjler og blodige hæle!"

Vi sporede vore gangere og galoperede bort fra det vanhellige sted, så hurtigt som vore kække dyr kunne bære os. For os alle havde luften en renere smag og sletten en sødere lugt i modsætning til det fæle par, vi lod bag os. For en hellig verden vi ville leve i, mine kære børn, hvis ikke mennesket fo'r så grusomt frem.

Da vi endelig standsede vore heste, havde vi lagt tre-fire mil mellem galgen og os. Lige foran os på skråningen af en svagt hældende bakke lå en fin lille landsby med en rødtækt kirke ragende op mellem træerne. Det var et velgørende syn efter slettens ensformighed at se træernes grønne grene og de smukke haver, som omgav landsbyen. Hele morgenen havde vi ikke øjnet en menneskelig skabning bortset fra den gamle heks på heden og et par tørveskærere langt borte. Vore bælder begyndte også at blive rummelige, og tanken om morgenmad at blive mere levende.

"Dette," sagde jeg, "må være landsbyen Mere, som vi skulle passere, før vi kom til Bruton. Vi må snart være over grænsen af Somersetshire."

"Jeg håber, at vi snart skal sidde over et fad oksesteg," stønnede Reuben, "det er næsten ude med mig. Så smuk en landsby må da have et tåleligt værtshus, skønt jeg endnu ikke på

min rejse har set et eneste, som kunne måle sig med *Hvedeneget*."

"Hverken værtshus eller middag til os endnu," sagde Saxon. "Se der ud i retning mod nord og sig mig, hvad I ser."

Langt borte i synsranden var der en lang række blinkende, lysende punkter, som glimtede og glitrede ligesom ædelstene. Disse blinkende punkter var alle i hurtig bevægelse og beholdt dog deres indbyrdes stilling til hinanden.

"Hvad er det da?" råbte vi begge.

"Ryttere på march," svarede Saxon, "dette kan være vore venner fra Salisbury, som har gjort en lang dagsrejse eller også, som jeg er tilbøjelig til at tro, et andet regiment af det kongelige rytteri. De er langt borte, og det, som vi ser, er kun solen, som skinner på deres hjelme, men de er på vej til denne samme landsby, hvis jeg ikke tager fejl. Det vil være klogest ikke at ride gennem den, så ikke bønderne sætter dem på vort spor. Lad os undgå den og skynde os afsted til Bruton, hvor vi måske får tid til at tage os en bid og en slurk."

"Ve, o ve, hvor det går med vore middage!" råbte Reuben mismodigt. "Jeg er faldet sammen, så kroppen rumler rundt inde i mit stålhylster som en ært i en kop. Men, venner, det sker alt sammen for den protestantiske tros skyld."

"Et hurtigt ridt endnu til Bruton, så kan vi hvile i fred," svarede Saxon. "Det er ilde at spise middag, når man får en dragon serveret som bordbøn efter maden. Vore heste er endnu friske, og vi vil være der på mindre end en time."

Vi red hurtigt videre og holdt os i sikker afstand fra Mere, det sted, hvor Charles den Anden skjulte sig efter slaget ved Worcester.

Vejen vest for Mere var opfyldt af bønder, som flygtede fra Somerssetshire, og af bøndervogne, som bragte hele læs med levnedsmidler vestpå for at tjene et par guineas enten af de kongelige tropper eller af oprørerne.

Vi spurgte mange af bønderne om nyt fra krigen, men skønt vi nu var ved grænsen af oprørets land, kunne vi dog ikke få nogen ordentlig besked om, hvorledes sagerne stod, undtagen det, at alle mente, at oprøret greb mere og mere om sig.

Den egn, som vi red gennem, var ganske smuk. Den bestod af lave, bølgende højedrag, gennemskårne og vandede af talrige bække. Da vi endelig red over floden Brue på en solid stenbro, nåede vi den lille landsby, som var vort mål, og som ligger omgivet af en vid strækning af frugtbare enge, frugthaver og fårestier.

Fra bakken, som byen ligger på, så vi tilbage over sletten, men så ikke noget til tropperne. Af en gammel kone fra byen fik vi vide, at skønt en trop af Wiltshire frivillige havde redet gennem byen dagen før, så var der ikke indkvarteret soldater i omegnen.

Således gjort trygge red vi kækt ind i byen og fandt snart frem til det fornemste gæstgiversted.

Jeg har en svag erindring om en ældgammel kirke på et højereliggende sted og et mærkeligt stenkors på torvet. Men af alle mine minder fra Bruton er visselig intet så velgørende som den trivelige værtindes smilende ansigt og de dampende fade, som hun skyndte sig at sætte foran os.

13. Sir Gervas Jerome, friherre af Surrey

Værtshuset var fuldt af gæster, der dels var regeringens udsendinge og ilbud på deres vej til og fra krigsskuepladsen, dels byens indvånere, som samledes for at høre bynyt og drikke moder Hobsons hjemmebryggede øl. Trods den stærke søgning og den deraf følgende uro førte værtinden os ind i sit private kammer, hvor vi i fred kunne gøre os til gode med hendes udmærkede måltid.

Denne særlige gunst tror jeg skyldtes en klog manøvre og nogle ord, som Saxon havde hvisket hende i øret. Blandt andre færdigheder, han havde lagt sig til i sit omflakkende liv, havde han også lært den kunst at gøre sig yndet hos det smukke køn, uden hensyn til alder, omfang eller karakter. Fornemme eller simple, statskirkelemmer eller dissenterne, whig eller tory, blot de bar et skørt, så fandt vor kammerat altid vej til deres hjerter ved sin glatte tunge og sin sikre optræden.

"Vi er Eders taknemmelige tjenere, frue," sagde han, da den dampende steg og æggekagen stod foran os på bordet. "Vi har berøvet Eder Eders kammer; vil I vise os den ære at sidde ned med os og deltage i vor fest?"

"Nej, gunstige herre," svarede den trivelige kone højst smigret ved forslaget, "det er ikke for mig at sidde til bords med herremænd som Eder."

"Skønheden har en forret, som alle brave mænd og især krigsmænd er de første til at erkende," råbte Saxon, mens hans

små, gnistrende øjne kastede beundrende blikke på den trivelige skikkelse. "Nej, min tro, I må ikke forlade os. Jeg skal før låse døren. Om I ikke ønsker at spise, skal I i alt fald drikke et bæger Alicante med mig."

"Nej, min herre, det er alt for stor ære!" råbte mo'er Hobson og lo forlegent. "Jeg skal gå i kælderen og hente Eder en flaske af bedste sort."

"Nej, ved min manddom, I må ikke!" råbte Saxon og sprang op fra sin stol. "Til hvad nytte er vel alle disse infernalske, dovne dagdrivere, hvis I skal nedlade Eder til så simpelt arbejde!"

Han førte enken til en stol og gik klirrende ind i skænkestuen, hvor vi kunne høre ham tilkalde de opvartende svende og skælde dem ud for en flok dovne kæltringer, som misbrugte deres husmors englelige godhed og uforligneligt milde sindelag.

"Her er vinen, skønne frue," sagde han, da han et øjeblik efter vendte tilbage med en flaske i hver hånd. "Lad mig fylde Eders glas. Ha, den strømmer gylden og klar med farve som det blomstrende vinbjerg. Disse slyngler kan røre på sig, når de bare mærker, at det er en mand, som kommanderer dem."

"Ak, var det blot altid sådan," sagde enken tungt og kastede et længselsfuldt blik på vor kammerat. "Eders skål, min herre, og Eders også, unge herrer," sagde hun og nippede til sin vin. "Måtte der snart være ende på oprøret, for jeg formoder af Eders gode rustninger, at I står i kongens tjeneste."

"Hans sag har ført os til vesten," svarede Reuben, "og vi har al mulig grund til at ønske, at der snart må blive ende på oprøret."

"Ak ja, men der vil udgydes blod først," sagde hun og rystede på hovedet. "Man siger, at oprørerne er så mange som syv

tusind, og at de har svoret hverken at ville tage eller give pardon, de morderiske skurke! Ak! hvorledes kan en gentleman hengive sig til et den slags blodige arbejde, når han kan have et smukt, ærligt arbejde som f. eks. at holde værtshus eller lignende; det er mere, end min svage forstand kan begribe. Der er en sørgelig forskel mellem den mand, som hviler på den kolde jord og aldrig ved, hvornår han kan være tre fod nede i den, og ham, som tilbringer sine nætter under en varm fjerdyne og måske med en kælder under sig, der er fyldt med sådan vin som den, vi nu drikker."

Hun så stift på Saxon, mens hun talte, og Reuben puffede til mig under bordet.

"Dette oprør har uden tvivl forøget Eders omsætning, smukke frue," sagde Saxon.

"Ja, og på den måde, som lønner sig bedst," svarede hun. "De få krus øl, som drikkes af almindelige folk, gør kun lidt forskel, enten de sælges eller ikke. Men nu, når vi har amtmænd, officerer, borgmestre og adelsmænd, som rider som gjaldt det livet ud ad landevejene, har jeg på tre dage solgt mere af mine gode, gamle vine, end jeg før gjorde på en hel måned. Det er ikke øl eller brændevin disse herrer drikker, det lover jeg for, men Priniac, Languedoc, Alicante, Muscatel, Chianti og Tokayer – aldrig en flaske under en halv guinea."

"Virkelig," svarede Saxon eftertænksomt, "et godt hjem og en fast indtægt."

"Gid min stakkels Peter havde levet og kunnet dele med mig!" sagde mo'er Hobson, satte sit glas ned og tørrede sine øjne med snippen af sit tørklæde. "Han var en god mand, stakkels sjæl, men sandt at sige – mellem venner – så blev han til sidst så tyk

og bred som et af sine egne vinfade. Åja, det er dog hjertet, det kommer an på. Maren plage mig! hvis en kvinde skulle vente, til hun fik den, hun helst ville have, ville der være flere piger end mødre i landet."

"Sig os, gode frue, i hvad retning går så Eders forkærlighed?" spurgte Reuben skælnsk.

"Ikke i retning af trivelige, unge junkere," svarede hun rask med et lystigt blink til min trinde ven.

"Der traf hun dig, Reuben," sagde jeg,

"Jeg vil ikke have nogen lystig ung springfyr," fortsatte hun, "men én, som har kendskab til verden og en moden erfaring. Han må være høj og have en stærk krop, han må være ligefrem i sin tale, så han kan forkorte de kedelige timer og hjælpe med til at underholde de fornemme herrer, mens de tømmer en flaske vin. Han må sandelig også have forretningssans, for er her ikke et travlt gæstgiveri, hvor der går to hundrede gode pund gennem hans hænder i årets løb? Hvis Jane Hobson atter lader sig føre til alteret, må det være af en sådan mand."

Saxon havde lyttet med megen opmærksomhed til enkens ord og skulle netop til at åbne munden for at svare, da klaprende hove og støj udenfor meldte om en rejsendes ankomst. Vor værtinde drak sin vin ud og spidsede øren, men da man hørte en høj, myndig stemme i gangen forlange eget værelse og en flaske vin, sejrede pligtens bud over omsorgen for hendes egne hjerteanliggender, og hun løb bort med nogle undskyldende ord for at varetage den nyankomnes tarv.

"Ved mit legeme, drenge!" sagde Decimus Saxon. "I kan selv se, hvor landet ligger. Jeg kunne have lyst til at lade Monmouth klare sig selv og opslå mit telt i denne rolige engelske landsby."

"Eders telt! Ja såmænd!" råbte Reuben. "Det er et godt telt, som har kældre under sig, fyldte med sådan vin som den, vi nu drikker. Men hvad roligheden angår, højstærede, så indestår jeg for, at den får en brat ende, hvis I opslår Eders residens her."

"I har set kvinden," sagde Saxon med hele panden fyldt af tankefulde rynker. "Hun har meget anbefalende ved sig. En mand må se på sine egne interesser. To hundrede pund om året kan ikke samles op ved vejkanterne hver junimorgen. Det er ikke netop fyrsteligt, men det er dog noget for en gammel soldat, som har ligget i krig i fem og tredive år og kan forudse den tid, da hans lemmer bliver stive i harnisket. Hvad siger vor lærde Fleming – *An mulier* –. Men hvad i pokkers navn har vi der?"

Vor kammerats udråb blev fremkaldt af en støj som af en undertrykt, dæmpet ordstrid udenfor døren, med et halvkvalt: "Å, min herre!" og "Hvad må vel pigerne tro?"

Striden endte med, at døren gik op, og mo'er Hobson trådte ind med blussende ansigt og en ung, slank mand, klædt efter tidens nyeste mode, i hælene.

"Jeg er forvisset om, gode herrer," sagde hun, "at I intet har imod, at denne unge adelsmand drikker sin vin i samme værelse som I, da de andre er fyldt af folk fra byen og simple folk."

"Min tro! Jeg må nok være min egen ceremonimester," sagde den fremmede, stak den guldbræmmede hat under venstre arm, lagde højre hånd på hjertet og bøjede sig, så han nær havde slået panden mod bordkanten. "Eders højst ydmyge tjener, mine herrer, sir Gervas Jerome, friherre af Hans Majestæts grevskab Surrey og fordom *custos rotulorum* [Note 34](#)) af Beacham Ford-distriktet."

"Velkommen, min herre," svarede Reuben med et muntert glimt i øjet. "Her foran Eder har I Don Decimus Saxon af den spanske adel tillige med sir Micah Clarke og sir Reuben Lockarby, begge fra Hans Majestæts grevskab Hampshire."

"Stolt og glad ved at møde Eder, mine herrer!" råbte den nyankomne med en dyb bøjning. "Men hvad står her på bordet? Alicante? Fy føj, det er drik for drenge. Lad os lå noget god sekt af den fyldigste. Claret for ungdommen, siger jeg, sekt for den modne alder og brændevin for alderdommen. Il, min sødeste, sæt disse dine sylfidefødder i bevægelse; for i sandhed, min strube føles som læder. For pokker, jeg drak tæt i går aftes, og dog er det klart, at jeg ikke drak nok, for jeg var så tør som en konkordans, da jeg vågnede."

Saxon stod tavs ved bordet og så så ondt på den fremmede med sine halvlukkede, funklende øjne, at jeg måtte frygte, at vi nok skulle få et sammenstød som det i Salisbury og med en måske mindre hyggelig udgang. Omsider gav han dog sit dårlige humør over kavalerens lette kurmageri over for enken luft i et par eder og tændte sin lange pibe, denne aldrig svigtende lægedom for et såret sind. Reuben og jeg iagttog vor nye bekendtskab halvt med undren, halvt med fornøjelse, for hans opførsel og manerer var særegne nok til at vække interesse hos et par uerfarne knægte som os.

Jeg sagde, at han var klædt efter nyeste mode, og det indtryk fik man også ved første øjekast. Hans ansigt var smalt og aristokratisk med velformet næse, bløde træk og et lystigt, ligeglad udtryk. At han var noget bleg i kinderne og mørk under øjnene, hvilket enten kunne skrive sig fra hårde rejser eller udsvævelser, gav blot hans udseende en vis fornem ynde.

Den hvide paryk, ridefrakken af sølvindvirket fløj, den lavendelforede vest og de røde satin-knæbukser var alt sammen af bedste snit og stof. Men ved nærmere eftersyn bar det hele tydelige spor af at have set bedre dage. Foruden støv og pletter efter rejsen var der en vis falmet luvslidthed, der stemte dårligt med det kostbare stof og hans egen holdning. En af de lange ridestøvler viste en gabende syning på siden, mens tåen kiggede frem af den anden.

For øvrigt bar han en smuk kårde med sølvfæste ved siden og var iført en kammerdugs skjorte med kalvekrøs, der dog var noget slidt og åben foran, som modeherrer brugte det i de dage. Hele tiden, mens han talte, drejede han en tandstikker mellem læberne, hvilket sammen med hans ufravigelige vane at udtale O for A [Note 35](#) gjorde, at hans tale lød mærkelig i vore øren.

Mens vi lagde mærke til alt dette, lå han på moder Hobsons bedste taftbetrukne løjbænk og kæmmede sindrigt sin allongeparyk med en sin elfenbenskam, som han havde taget fra en pose, der hang på højre side af hans sværdbælte.

"Himlen bevare os for værtshuse på landet," henkastede han. "Det vrimler med bønder i hvert eneste værelse, og så mangler der spejle og jasminvand og andre nødvendighedsartikler. Drolen splide mig, må man ikke gøre sit toilette i dagligstuen! Du milde, jeg ville lige så gerne rejse i stormogulens land!"

"Hvis I når min alder, unge herre," svarede Saxon, "vil I forhåbentlig vide bedre end at rakke ned på et hyggeligt landsbyværtshus."

"Højst sandsynligt, min herre, højst sandsynligt!" svarede modeherren med en ligeglad latter. "Men da jeg endnu kun har nået min egen alder, føler jeg Wiltshires ødemarker og Brutons

værtshuse som en sørgelig forandring efter Mall og levemåden hos Pontack eller i "Cocatræet" [Note 36](#)). Ah, se der kommer sekten. Træk den op, min Hebe, og send os en bakke med rene glas, for disse herrer må gøre mig den ære at drikke med mig. En pris snus, mine herrer? Ja, se i blot på den dåse. En køn lille tingest, mine herrer, fra en vis dame af rang, som skal være unævnt, skønt når jeg siger, at hendes titel begynder med et D [Note 37](#)) og hendes navn med et C, kunne en hofmand vel vove at gætte."

Da vor værtinde havde bragt rene glas, trak hun sig tilbage, og Decimus Saxon fandt snart lejlighed til at følge hende. Sir Gervas Jerome vedblev dog at sludre løs med Reuben og mig, så muntert og uforbeholdent, som vi var gamle bekendte.

"Min syv, tror jeg ikke, jeg har skræmt Eders kammerat bort!" sagde han. "Eller er det muligt, at han er gået på jagt efter denne fyldige enke? Det så næsten ud til, at han kom ud af humør, da jeg kyssede hende ude i gangen. Men det er en høflighed, som jeg sjældent undlader mod nogen, som bærer en hue. Eders vens udseende smagte mere af Mars end af Venus, skønt de, som tilbeder guden, som oftest også gerne vil stå på god fod med gudinden. En hærdet, gammel soldat skulle jeg tro efter hans ansigt og antræk at dømme."

"En, som har gjort megen krigstjeneste udenlands," svarede jeg.

"I er lykkelige, som kan ride til krigen i selskab med en så erfaren kriger; jeg forudsætter nemlig, at det er til krigen I rider, siden I alle er så godt væbnede og rustede."

"Vi er virkelig på vej til vesten," svarede jeg noget forbeholdent, for under Saxons fravær havde jeg ikke lyst til at

være for åbenmundet.

"Og til hvilket parti?" fortsatte han. "Vil I vove Eders hoveder for at væрге kong James', eller vil I slå et slag, sejr eller død, med slynglerne fra Devon og Somerset? Måtte jeg holde inde med at trække vejret, om jeg ikke lige så gerne tog parti for narren som for kongen, med al skyldig agtelse for Eders egne meninger."

"I er en forvoven mand," sagde jeg, "hvis I tør give Eders meninger så uforbeholdent til kende i ethvert værtshus. Ved I da ikke, at et ord som det, I netop sagde, hvisket i den nærmeste fredsdommers øre kunne koste Eder friheden, om ikke livet?"

"Jeg bryder mig ikke mere om liv eller frihed end en rådden appelsinskal," råbte han og knipsede med fingrene. "Brænde mig, om det ikke ville være en afveksling at veksle et ord med en tykhovedet landsdommer, som endnu har en pavelig sammensværgelse stikkende i maven, og så for eftertiden blive sat i en celle som helten i John Drydens sidste bog. Jeg har ofte haft huset omgivet af vægttere i de gamle Hawcubiter-dage, men dette ville være en mere dramatisk sag med højforræderi, skafot og økse svævende i baggrunden."

"Og pisk og tænger til prolog," sagde Reuben. "En sådan ærgerrighed er dog den mærkeligste, jeg endnu har hørt tale om."

"Hvadsomhelst, når det bare er en forandring!" råbte sir Gervas og fyldte bægeret. "Skål for den pige, der er vort hjerte nærmest, og skål for det hjerte, som elsker pigerne. Krig, vin og kvinder, det ville være en kedelig verden uden dem. Men I har ikke svaret på mit spørgsmål."

"Sandt nok, min herre," sagde jeg, "men så åbenhjertig, som I har været mod os, kan jeg næppe være mod Eder uden den herres tilladelse, som netop forlod værelset. Han er vor fører. Så behageligt vort korte samvær end har været, så er dette farlige tider, og ubetænksom fortrolighed kan snart føre til fortrædeligheder."

"En Daniel kommer på dommersædet!" råbte vor nye bekendt. "Hvilke gammelkloge ord fra så unge læber! I er fem år yngre, tænker jeg, end en løsmund som mig, og dog taler I som de syv vise fra Grækenland. Vil I tage mig til kammertjener?"

"Kammertjener!" udbrød jeg.

"Ja, kammertjener, ret og slet tjener. Jeg er så længe blevet opvartet, at det nu snart er min tur til at varte op, og jeg kunne aldrig vælge mig bedre herre. Ved Himlen! Jeg må da først give en skildring af min karakter og en liste over mine dyder, når jeg søger plads. Det gjorde mine egne gutter altid for mig, skønt jeg sandt at sige aldrig lyttede til deres fremstilling.

Ærlig – der tog jeg et stik. Ædruelig – Ananias selv kunne vel næppe have sagt, at jeg er det. Pålidelig – å ja, så nogenlunde. Stadig – hm, omtrent som Garroways vejrhane. Pokker i vold, mand, jeg er fuldstændig fyldt med gode forsætter, men et perlende glas eller et par skælmske øjne vil deviere mig, som søfolkene siger om kompasset. Så meget om mine svagheder.

Lad os nu se, hvilke dyder jeg kan opregne: Gode nerver, undtagen når jeg har morgenkvalme, og et muntert sind, der tog jeg to stik. Jeg kan danse sarabande, menuet og corranto, jeg kan fægte, ride og synge franske viser. Gode Himmel, hvem har vel nogensinde set en kammertjener, der kunne byde på slige færdigheder? Jeg kan spille det bedste slag piquet i

London, det sagde sir George Etherige, da jeg vandt tusind pund af ham i *Brudgommens Lysthus*.

Men det vil vel heller ikke anbefale mig meget. Hvad findes der da vel, som kan rekommandere mig? Jo, min tro! Jeg kan brygge en bolle punsch, og jeg kan stege en ribbet fugl! Det er ikke meget, men jeg kan gøre det godt."

"Sandt at sige, gode herre," sagde jeg med et smil, "så er det ikke sandsynligt, at nogen af disse Eders færdigheder kan komme os til nytte i vort nuværende ærinde. Dog spørger I uden tvivl, når I taler om at stige ned til en sådan stilling."

"Ikke på nogen måde," svarede han alvorligt. "*Til sådan simpel gerning er vi sunket*, som Will Shakespeare siger. Hvis I ønsker at kunne sige, at I har i Eders tjeneste sir Gervas Jerome, friherre og eneejer at Beacham Ford Park, med en årlig rente at fire tusind gode pund, så er han nu til fals, og den køber, som han selv synes bedst om, får håndslag. Sig blot ordet, så skal vi have endnu en flaske sekt på handelen."

"Men," sagde jeg, "hvis I nu virkelig er ejer af dette smukke gods, hvorfor skulle I da stige ned til så simpel en beskæftigelse?"

"Jøderne, jøderne! Ak velviseste og dog højst langsomttænkende mester. De ti stammer har været over mig, og jeg er blevet hærget og lagt øde, bundet, plyndret og røvet. Aldrig var Agog, Amaleks konge, mere fuldstændig overgivet i de udvalgte hænder, – den eneste forskel er, at de har hugget mit stamgods i stykker i stedet for mig selv."

"Har I da tabt alt?" spurgte Reuben med store øjne.

"Å nej – ikke alt – nej, langt fra alt," svarede han med en lystig latter. "Jeg har en guld-jacobus og en guinea i min pung. Det

kan der endnu betales et par flasker med. Her er min sølvskæftede kårde, mine ringe, min snusdåse af guld og mit ur, som er lavet af Thomas Tompion i *De tre Kroner*. Jeg vil vædde på, der ikke blev betalt en penny mindre end hundrede pund for det. Dertil kommer de levninger af fordums storhed, som I ser på min person, skønt de snart begynder at se lige så slidte og uægte ud som en opvartningspiges dyd. Desuden har jeg i denne pose midler til at holde den elegance og personlige skønhed ved lige, som engang gjorde mig, om jeg så må sige det selv, til den noblest friserede herre, der nogensinde satte sin fod i St. James park. Her er franske sakse, øjenbrynborste, tandstikkerdåse, skønhedspletæske, sminkekrukke, kam, pudderkvast og mine rødhælede sko. Hvad mere kunne vel en mand ønske sig? Dette, tillige med en tør hals, et godt humør og en sikker hånd er hele mit habengut."

Reuben og jeg kunne ikke lade være at le over denne mærkelige inventarliste over de genstande, som sir Gervas havde reddet fra sin formues skibbrud. Da han så vor munterhed, blev han også så fornøjet over sine tab, at han lo i høj diskant, så hele huset genlød af hans lystighed.

"Ved messen," råbte han til sidst. "Jeg har aldrig haft en så ærlig glæde af min formue, som jeg nu har af min ruin. Fyld Eders glas!"

"Vi skal endnu ride langt i aften og tør ikke drikke mere," indvendte jeg; for fornuften sagde mig, at det ville blive farligt for to ædruelige drenge fra landet at holde trit med en så øvet drikkebroder.

"Jaså!" sagde han forbavset. "Jeg ville ellers tro, at det måtte være en *raison de plus*, [Note 38](#) som franskmanden siger. Men gid

Eders langbenede ven ville komme tilbage, selv om han har i sinde at stikke hul på mit luftrør for min opmærksomhed mod enken. Han er en mand, som ikke holder sig tilbage med vinen, det vædder jeg på. Forbandet være dette Wiltshire-støv, som hænger fast i min paryk!"

"Indtil vor kammerat kommer tilbage, sir Gervas," sagde jeg, "kunne I måske fortælle os, da sagen ikke synes at være Eder pinlig, hvorledes disse onde tider, som I bærer med sådan filosofisk ro, kom over Eder."

"Den gamle historie," sagde han og viftede et gran snus bort med sit kniplingsbesatte kammerdugs-lommetørklæde. "Den gamle, ældgamle historie. Min fader, en god, indskrænket landadelsmand, fandt familiens pung noget for velfyldt og ville absolut sende mig til byen for at få gjort en mand af mig. Der blev jeg som ung knægt forestillet ved hoffet, og da jeg var en køn ung fyr med en rask tunge og sikker optræden, vakte jeg dronningens opmærksomhed, og hun gjorde mig til en af sine ærespager. Denne post beholdt jeg, til jeg voksede ud af den, og rejste så fra byen. Men ak Himmel, jeg fandt snart ud af, at jeg måtte tilbage igen. Beacham Ford Park var så kedelig som et kloster efter det liv, jeg havde ført. I byen havde jeg sådanne kammerater som Tommy Sawson, mylord Halifax, sir Jasper Lemarck, lille Geardie Chichester, ja, og gamle skatmester Sidney Godolphin, for trods al sin adstadige optræden og indviklede budgetter kunne han tømme et bæger som den bedste af os og var lige så årvågen med sine indsatser i et væddemål i en hanekamp som i en nærings- og budgetkomité. Nå, det var fornøjelige dage, så længe det varede, og ved Gud, jeg ville gøre det om igen, hvis jeg atter fik lejlighed til det. Det

er som at køre ned ad en glidebane, for i begyndelsen går det langsomt, og man tror, at man kan standse, men så går det lige straks hurtigere og hurtigere, indtil man med et brag rammer ødelæggelsens klippe på bunden."

"Og gjorde I så ende på fire tusinde pund om året?" udbrød jeg.

"Guds krøltænger, mand! I taler, som om denne elendige sum var alle Indiens rigdomme. Nej, fra Ormonde eller Buckingham med deres tyve tusind og ned til storpraleren Dicky Talbot var der ikke en herre i min omgang, som ikke kunne købe mig ud. Men jeg måtte have min vogn med fire foran, mit hus i byen, mine tjenere i liberi og min stald fuld af heste. For at være moderne måtte jeg have min egen poet og tilkaste ham en håndfuld guineas for hans dedikationer. Stakkels djævel! Han vil savne mig, hvis ikke andre. Jeg tør vædde på, at hans hjerte var lige så tungt som hans vers, da han opdagede, at jeg var rejst, skønt han måske nu har tjent et par guineas ved at skrive en satire over mig; den ville få god afsætning blandt mine venner. Guds liv! hvordan mon mine lakajer har det, og hvem mon mine klienter har klistret sig ind på nu? De kom morgen efter morgen, den franske pighandler, den engelske slagsbroder, den nødlidende mand med anbefalingerne og den upåagtede opfinder – jeg tænkte aldrig på at skaffe mig af med dem, men nu har jeg sandelig rystet dem meget grundigt af mig. Når honningkrukken er tom, så er det farvel til fluerne."

"Og Eders ædle venner?" spurgte jeg. "Var der ingen af dem, som ville hjælpe Eder i modgangen?"

"Nej, nej, jeg har intet at klage over!" råbte sir Gervas, "det var kække gutter næsten alle sammen. Jeg kunne få dem til at

skrive deres navne på mine regninger, så længe deres hånd kunne holde en pen, men drolen splide mig, om jeg ynder at blodsuge mine egne kammerater! De kunne også have fundet en plads til mig, hvis jeg havde været villig til at spille anden violin der, hvor jeg før ledede hele orkestret. Sandt at sige, bryder jeg mig ikke om, hvad jeg tager mig til blandt fremmede, men jeg vil gerne efterlade mig et godt eftermæle i byen."

"Hvad det angår, at tjene os," sagde jeg, "så kan der ikke blive tale om den ting. Vi er, til trods for min vens spøg, kun slet og ret landsbyfolk og trænger ikke mere til en tjener end til de poeter, I før talte om. På den anden side, hvis I har lyst til at følge vort lag, skal vi føre Eder dertil, hvor I vil få arbejde, der passer Eder bedre end at krølle parykker og børste øjenbryn."

"Nej, nej, min ven! Tal dog ikke med uhøvisk letfærdighed om toilettets mysterier!" råbte han. "I ville selv se bedre ud efter en omgang med min elfenbenskam og et nærmere bekendtskab med det berømte Murphys hudrensende middel, som jeg selv plejer at benytte."

"Jeg er Eder taknemmelig, min herre," sagde Reuben, "men Forsynets berømte springvand er et fuldstændig udmærket hudrensende middel."

"Og Moder Natur har givet mig en god paryk," tilføjede jeg, "som jeg kun nødtigt vil bytte bort."

"Barbarer, fuldkomne barbarer!" råbte lapsen og løftede sine hvide hænder i vejret. "Men der lyder tunge skridt og klang af stål i gangen; hvis jeg ikke tager fejl, er det vor ven, ridderen af den bedrøvelige skikkelse."

Det var virkelig Saxon, som kom for at melde os, at vore heste stod færdige ved døren, og at alt var rede til vor afrejse. Jeg tog

ham til side og fortalte ham hviskende alt, hvad den fremmede havde sagt, og de omstændigheder, der havde ledet mig til at foreslå ham at slå følge med os. Den gamle soldat rynkede panden ved denne efterretning.

"Hvad kan vel vi stille op med sådan en pyntedukke?" sagde han. "Vi har hård kost og endnu hårdere slag for os. Han passer ikke til arbejdet."

"I sagde selv, at Monmouth er svag med hensyn til rytteri," svarede jeg. "Han er en højtstående kavalier og ser ud til at være en desperat mand, rede til hvad som helst. Hvorfor skulle vi ikke indrullere ham?"

"Jeg frygter," sagde Saxon, "at hans legeme kun er som fyldet i en fin pude og kun har værdi for betrækkets skyld. Men det er måske det bedste. Hans titel kan måske gøre ham velkommen i lejren, for jeg hører, at der er en vis misfornøjelse over den måde, adelsstanden holder sig borte fra dette foretagende på."

"Jeg var bange for," sagde jeg, stadig hviskende, "at vi skulle miste en af vort selskab her i værtshuset i Bruton i stedet for at blive en flere."

"Jeg har betænkt mig," sagde han med et smil. "Nej, jeg skal fortælle Eder det senere. – Godt, sir Gervas Jerome," tilføjede han så højt og vendte sig til vor nye ledsager; "jeg hører, at I vil slutte Eder til os. En hel dag må I slå Eder til tåls med at følge uden spørgsmål eller bemærkninger. Går I med til det?"

"Af mit ganske hjerte!" råbte sir Gervas.

"Så tømmer vi et bæger på bedre bekendtskab!" råbte Saxon og løftede sit glas.

"Jeg drikker Eder alle til," svarede herren. "Skål for en ærlig kamp og gid de bedste må vinde!"

"Donnerblitz, mand!" sagde Saxon. "Jeg tror dog, at der er godt stof i Eder trods alle Eders brogede sløjfer. Jeg begynder at fatte godhed for Eder. Giv mig Eders hånd."

Lykkeridderens store, brune næve omsluttede vor nye vens fine hånd som pant på kammeratskab. Så betalte vi vor regning og tog en kort afsked med mo'er Hobson. Det forekom mig, at hun så noget bebrejdende eller forventningsfuldt på Saxon.

Vi sprang op på vore heste og fortsatte rejsen omgivet af en flok af borgere, som råbte et lystigt hurra, mens vi red frem mellem dem.

14. Den stivbenede præst og hans menighed

Vor vej førte os igennem Castle Carey og Somerton, små byer, som ligger i et yndigt landskab med enge og skov og er rigelig vandet af mange bække. Vejen ligger midt nede i dalsænkningerne, som er rige og blomstrende og beskyttet mod vinden af lange bølgede bakker, som også er overmåde godt opdyrkede.

Her og der red vi forbi små efeuklædte tårne af en gammel borg eller spidsgavlede tage på en gammel herregård, som stak frem mellem træerne og viste, at det var en eller anden højtstående slægts herresæde.

Når disse bygninger ikke lå langt fra vejen, kunne vi ofte se de endnu gabende revner og huller i murene, som de havde fået i borgerkrigenes stormfulde tid. Det så ud, som om Fairfax var kommet denne vej og havde efterladt talrige spor efter sit besøg. Jeg tvivler ikke på, at min fader ville have haft mangt og meget at fortælle om disse spor af vrede puritanere, hvis han havde redet ved vor side.

Vejen var opfyldt af bønder, som rejste i to stærke strømme: den ene fra øst til vest, den anden fra vest til øst. Sidstnævnte bestod væsentligt af gamle folk og børn, som var sendt bort for at bo i en mindre udsat egn, til borgerkrigen var ovre. Mange af disse stakkels mennesker skubbede trillebøre foran sig med nogle få sengeklæder og noget revnet husgeråd, som var alt deres jordiske gods. Andre var mere velhavende og havde små

kærrer, trukket af de små langhårede ponyer, som avles på Somersets heder.

Som en følge af de halvtæmmede dyrs vildskab og de agendes svaghed var uheld ikke sjældne, og vi kom forbi adskillige ulykkelige forsamlinger, som var kørt i grøften sammen med deres ejendele, eller som stod i ivrig og ængstelig rådslagning omkring en knækket stang eller en brækket aksel.

De folk derimod, som rejste vestpå, var mænd i deres bedste alder, med lille eller ingen oppakning. Deres brune ansigter, plumpe sko og arbejdsstrøjer tydede på, at flertallet var arbejdsfolk, skønt vi her og der overhalede mænd, som efter deres kravestøvler og corduroys-frakker at dømme godt kunne være små gårdbrugere eller fribønder.

Disse mænd drog afsted i flokke og var for største delen bevæbnet med stærke egestave, som de brugte til støtte under vandringen, men som også ville være et vældigt våben i hænderne på en kraftig mand. At og til istemte disse rejsende et salmevers, og alle de, som var inden for hørevidde, faldt ind med, indtil sangen lød ned over hele vejen.

Nogle af dem skulede vredt til os, da vi red forbi, mens andre hviskede sammen, ligesom de var i tvivl om vore hensigter og formål. I folkemassen lagde vi hist og her mærke til den bredbræmmede hat og genferkappen, [Note 39](#) som var kendetegnet på det puritanske præsteskab.

"Endelig er vi i Monmouths land," sagde Saxon til mig. Reuben Lockarby og sir Gervas Jerome var redet i forvejen. "Og dette er råstoffet, som vi skal lave soldater af."

"Det er heller ikke noget dårligt råstof," sagde jeg, idet jeg så på mændenes dristige, kække ansigter og velvoksne skikkelser.

"Tror I, at disse folk skal til Monmouths lejr?"

"Ja, det skal de. Ser I den langbenede præst der til venstre – ham med den bredskyggede hat dér? Kan I ikke se, hvor stift han fører sit venstre ben?"

"Jo, han er utvivlsomt træt af rejsen."

"Ho ho!" lo min følgesvend, "jeg har set den slags halthed før i dag. Manden har et sværd inde i sit bukseben. En ægte gammel parlamentshuggert, lover jeg for. Når han er på sikker grund, vil han trække det frem og bruge det også; men så længe han ikke er tryk for at møde kongeligt rytteri, undlader han af forsigtighed at spænde det i sit bælte. Han ser ud til at være en af den gode gamle skole, en af dem, for hvem

Brug af sværd og ilds optændelse
er tegnet på en sand omvendelse.

Gamle Samuel traf dem på en prik. Se der går en anden lige foran ham, som har et stort leblad under blusen. Kan I ikke æ omridset? Jeg tør sværge på, at hver eneste en af disse skælme et eller andet sted på kroppen har skjult en spydod eller et seglblad til at fæste på vandringsstaven. Jeg mærker, at jeg atter indånder krigsluft, og føler mig yngre ved det. Hør her, dreng – jeg er glad for, at jeg ikke blev i værtshuset."

"I syntes at være i tvivl," sagde jeg.

"Ja ja. Hun var en brav kvinde og stedet var hyggeligt. Jeg kan ikke nægte det. Men ægteskab, forstår I, er et citadel, som det er let nok at komme ind i, men er man engang indenfor, kunne ikke gamle Tilly selv få én ud igen på en hæderlig måde. Jeg har engang været vidne til et krigspuds ved Donau, hvor mamelukkerne tilsyneladende forlod murbrechen ved den første storm, blot for derved at kunne få lokket de kejserlige

tropper ind i de trange gader, som næsten ingen nogensinde vendte tilbage fra. Men gamle fugle lader sig ikke fange af den lokkemad. Det lykkedes mig at få fat i en sladretaske, og jeg spurgte ham om, hvad han vidste om den gode kone og hendes værtshus. Det lod til, at hun var noget hidsig ved enkelte lejligheder, og at hendes tunge havde mere at gøre med hendes mands død end den vattersot, som lægen havde udstedt dødsattest for. Desuden er der startet et nyt værtshus der i byen, som er godt betjent og vil trække søgningen fra hende. Det var også, som I sagde, et kedeligt, dødt sted. Alle disse grunde vejede meget, og jeg besluttede at ophæve belejringen af enken og trække mig tilbage, mens jeg endnu kunne gøre det med hæder og ære."

"Det var bedst således," sagde jeg. "I kunne ikke have slået Eder til ro og tilbragt livet med lediggang og snapseri. Men vor nye ven, hvad synes I om ham?"

"Sandelig," sagde Saxon, "vi kommer til at vokse op til en ryttertrop, hvis vi skal tage hver eneste ledig junker med os. Og, hvad sir Gervas angår, så tror jeg, som jeg sagde i værtshuset, at der er mere fyrighed i ham, end man ved første øjekast skulle tro. Disse adelige junkere er altid rede til at slås, men det kan være tvivlsomt, om han er hærdet eller adstadig nok til et felttog, som dette ser ud til at blive. Hans udseende vil også skade ham i de helliges øjne, og skønt Monmouth selv tager dyden let, er det sandsynligt, at helgenerne har overtaget i hans råd. Læg kun blot mærke til, hvorledes han tøjler sin stolte grå hingst og ser tilbage på os. Se på hatten, der sidder på sned over det ene øje, det ubeskyttede bryst, piskens, som dingler fra knaphullet, hånden, som han sætter i siden, og så sidder ederne

lige så tæt i hans mund som sløjferne på hans frakke. Frem for alt læg mærke til den mine, han ser ned på bønderne rundt om ham med. Han bliver nødt til at ændre sin opførsel, hvis han kommer til at kæmpe ved siden af fanatikerne. Men hør! hvis jeg ikke tager meget fejl, er der allerede noget galt på færde mellem dem."

Vore venner havde holdt deres heste an og ventede på os. De var dog næppe stoppet op, før den flok bønder, som marcherede foran dem, sagtnede deres skridt og samlede sig om dem med truende miner og under en dyb, ildevarslenende brummen. Andre af dem, som så, at der var noget på færde, skyndte sig op for at komme deres kammerater til hjælp. Saxon og jeg sporede vore heste, trængte os igennem mængden, som for hvert øjeblik blev større og mere truende, og ilede vore venner til undsætning, da de fra alle sider var omringet af folkeskaren. Reuben havde lagt hånden på sit sværdfæste; men sir Gervas tyggede ligeglad på sin tandstikker og så med selvtilfreds og foragtelig mine ned på den vrede flok.

"En flaske eller to med noget vellugtende ville ikke være ilde anvendt på dem," bemærkede han, "jeg ville ønske, jeg havde en stænkeflaske."

"Hold Eder klar, men træk ikke blank," råbte Saxon. "Hvad pokker er der i vejen med havreæderne? De har ondt i sinde. Hvad skal dette opløb betyde, mine venner?"

Dette spørgsmål standsede ikke uroen, men syntes tværtimod at gøre den værre. Rundt om os på alle sider, tyve mand høj, sås ophidsede ansigter og vrede øjne, mens der her og der blinkede et halvt udtrukket våben. Skærmydslen, som

var begyndt med en hæs knurren, antog nu en mere bestemt skikkelse.

"Ned med papisterne!" lød råbet. "Slå de erastinske slagtere ned!"

"Lad os tugte filistrenes ryttere!"

"Ned med dem!"

Et par sten var allerede suset forbi vore øren, og vi blev nødt til at trække vore sværd til selvforsvar, da den høje præst, som vi allerede tidligere havde lagt mærke til, skubbede sig frem igennem mængden; ved hjælp af sin højde og sin bydende stemme fik han dem til at tie.

"Hvad siger I?" spurgte han, henvendt til os. "Kæmper I for Baal eller for Herren? Hvo som ikke er med os, er imod os."

"Hvilket parti er Herrens og hvilket er Baals, velærværdige herre?" spurgte sir Gervas Jerome. "Jeg tror, at hvis I ville tale ganske almindeligt engelsk i stedet for hebraisk, kom vi lettere til en forståelse."

"Dette er ikke den rette tid til at bruge letsindige ord!" råbte præsten med vredesrødme i ansigtet. "Hvis I vil beholde Eders skind helt, så sig mig, står I i den blodige undertrykker James Stuarts tjeneste eller i Hans protestantiske Majestæt kong Monmouths?"

"Hvad! har han allerede antaget titlen?" råbte Saxon. "Så vid da, at vi er fire uværdige tjenere på vej for at byde den protestantiske sag vor tjeneste."

"Han lyver, gode mester Pettigrue, han lyver aldeles djævelsk!" råbte en kraftig karl i udkanten af flokken. "Hvem har vel nogensinde set en god protestant klædt i en sådan bajadsdragt som ham derhenne? Står ikke amalekitten skrevet

på hans klædebon? Er han ikke iført den klædning, som sømmer sig skøgen af Roms brudgom? Hvorfor skal vi da ikke slå ham ihjel?"

"Jeg takker Eder, min værdige ven," sagde sir Gervas, hvis klæder havde vakt denne kæmpes vrede. "Hvis I var nærmere, ville jeg gengælde Eder den opmærksomhed, I har vist mig."

"Hvad bevis har vel vi for, at I ikke er i tyrannens sold og på vej for at undertrykke de trofaste?" spurgte den puritanske gejstlige.

"Jeg siger Eder, menneske," sagde Saxon utålmodigt, "at vi har rejst hele vejen fra Hampshire for at slås mod James Stuart. Vi vil følge Eder til Monmouths lejr, og hvad bedre bevis kan I ønske?"

"Det kunne hænde, at I vil søge en lejlighed til at komme bort fra vor bevogtning," bemærkede præsten efter en rådslagning med et par af bøndernes ledere. "Det er derfor vor beslutning, at hvis I vil følge os, må I først overlevere Eders sværd, pistoler og andre verdslige våben."

"Nej, min gode herre, det sker ikke," svarede vor fører. "En ridder udleverer ikke sin klinge eller frihed på den måde. Hold Eder tæt ved min venstre arm, Clarke, og hug hver en slyngel, som nærmer sig, ned!"

En vred brummen brød løs ved disse ord, og et snes knipler og leblade blev løftet mod os, da præsten atter trådte imellem og bragte sit støjende følge til tavshed.

"Hørte jeg ret?" spurgte han, "er Eders navn Clarke?"

"Det er det," svarede jeg.

"Eders døbenavn?"

"Micah."

"Hører hjemme i –?"

"Havant."

Præsten rådslog nogle øjeblikke med en mand med et hårdt ansigt og pjusket skæg, der stod ved hans side.

"Hvis I virkelig er Micah Clarke fra Havant," sagde han, "så vil I kunne fortælle mig navnet på en gammel soldat, kendt fra de tyske krige, som også skulle komme med til de trofastes lejr."

"Ja, det er ham der," svarede jeg. "Decimus Saxon er hans navn."

"Ja, ja, mester Pettigrue," råbte den gamle mand. "Det selvsamme navn, som Dicky Rumbold opgav. Han sagde, at enten den gamle Clarke eller hans søn kom til at drage med ham. Men hvem er de andre?"

"Dette er Reuben Lockarby, også fra Havant, og sir Gervas Jerome fra Surrey," svarede jeg. "De er begge kommet hid som frivillige for at slutte sig til hertugen af Monmouth."

"Ret glad er jeg da ved at møde Eder," sagde den stovte præst hjerteligt. "Venner, jeg kan svare for disse fire herrer, at de kæmper for det ærlige folk og den gode sag."

Ved disse ord vendte folkeskarens had sig til den yderste hengivenhed og glæde. De trængte sig om os, klappede vore ridestøvler, trak os i frakkeskøderne, trykkede vore hænder og nedbad velsignelse over vore hoveder, indtil det omsider lykkedes deres sjælesørger at befri os fra deres opmærksomheder og at overtale dem til at fortsætte sin rejse.

Vi lod vore heste gå langsomt midt iblandt dem, mens præsten skridtede afsted mellem Saxon og mig. Han var, som Reuben bemærkede, vel skikket til at være et mellemlid mellem os, for han var højere, men ikke så bred som jeg, og bredere,

men ikke så høj som eventyreren. Hans ansigt var langt, smalt og hulkindet, med kraftige, sorte øjenbryn og indsunkne, tungsindige øjne, som lejlighedsvis oplystes af et pludseligt glimt af ildfuld begejstring.

"Joshua Pettigrue er mit navn, mine herrer," sagde han. "Jeg er en uværdig arbejder i Herrens vingård, som med mund og sværd bevidner hans hellige pagt. Dette er min trofaste hjord, som jeg fører vest på, for at de kan være rede, til det behager den Almægtige at begynde indhøstningen."

"Og hvorfor har I ikke ordnet dem i række og geled?" spurgte Saxon. "De spreder sig ud over vejen som en flok gæs over en almindelig lige før Mikkelssdag. Nærer I da ingen frygt? Står der ikke skrevet, at Eders nederlag skal komme pludseligt – pludseligt skal I nedbrydes uden oprejsning?"

"Jo, ven, men der står også skrevet: Stol på Herren af dit hele hjerte, og støt dig ikke til din egen forstand. Hvis jeg skulle ordne mine mænd i geled, ville det vække opmærksomhed, og vi ville blive angrebet af James Stuarts rytteri, som måske krydser vor vej. Det er min hensigt at bringe min hjord til lejren og skaffe dem våben, før jeg udsætter dem for en så ulige kamp."

"Sandt, min herre, det er en klog plan," sagde Saxon barsk, "for hvis en ryttertrop kom over disse gode folk, ville hyrden snart være uden hjord."

"Nej, det skulle aldrig ske!" råbte mester Pettigrue heftigt. "Sig hellere, at hyrde, hjord og vi alle ville finde vej ad martyrernes tornede sti til det nye Jerusalem. Vid, ven, at jeg blev sendt fra Monmouth for at føre disse mænd til hans fane. Jeg modtog af ham, eller rettere af mester Ferguson,

instruktioner om at holde udkig efter Eder og nogle andre trofaste, som vi venter skal slutte sig til os fra østen. Ad hvilken vej kom I?"

"Over Salisbury-sletten og derfra gennem Bruton."

"Så I eller mødte I nogen af vore folk på vejen?"

"Ingen," svarede Saxon. "Vi forlod Den blå Garde i Salisbury, og det var enten den eller et andet rytterregiment, vi så på denne side af sletten ved landsbyen Mere."

"Ah, gribbene samles!" råbte mester Joshua Pettigrue og rystede på hovedet. "De er mænd med fine kjortler, med stridsheste og vogne og ridetøj ligesom fordem assyrerne; dog Herrens engel skal ånde på dem om natten. Ja, han skal nedhugge dem til sidste mand i sin vrede, og de skal adsplittes."

"Amen! Amen!" råbte alle de bønder, som var inden for hørevidde.

"De har opløftet deres horn, mester Pettigrue," sagde den pjuskede puritaner. "De har rejst deres lys højt – en forstokket liturgis og afguderisk gudstjenestes lys. Skal den ikke nedstødes af retfærdighedens hånd?"

"Se! dette samme lys voksede sig stort og brændte osende, ligesom en ond lugt i vore fædres dage," råbte en kraftig mand med rødt ansigt, hvis klædning viste, at han var en fribonde. "Således var det dengang, da gamle Noll tog fat med sin lysesaks, det er en tande, som kun kan pudses med de trofastes sværd."

En ildevarslende latter fra hele selskabet fortalte, at de satte pris på deres kammerats fromme spøg.

"Ah, broder Sandcroft," råbte præsten, "der er megen sødme og manna skjult i dine ord, men vejen er lang og trættende, skal

vi ikke lette den med en lovsang? Hvor er broder Thistlethwaite, hvis røst er som cymbel, tamburin og hakkebræt?"

"Hør, fromme mester Pettigrue," sagde Saxon, "jeg har selv vovet af og til at opløfte min røst for Herren."

Uden flere undskyldninger istemte han med stentorrøst følgende hymne, hvis omkvæd blev istemt af præst og menighed:

Herren er mit hoveds hjelm
som skærmer det mod sår.
Herren er min dragt af stål,
som fra fod til isse når.

Hvo frygter vel at drage sværd,
når Herren byder ledingsfærd?

Herren er som stærkest skjold
her ved min venstre arm.
Herren er det skudfri jern,
der døver fjendens harm.

Hvo frygter vel at drage sværd,
når Herren byder ledingsfærd?

Hvem ræddes da for voldsmands mund,
der taler høje ord?

Skal jeg vel tælle fjendens flok,
når jeg på Herren tror?

Hvo frygter vel at drage sværd,
når Herren byder ledingsfærd?

Min tro er som den stærke borg
omgjort med grav og vold.

Den undergraves ej, men står
på fjeld i god behold.

Hvo frygter vel at drage sværd,
når Herren byder ledingsfærd."

Saxon tav, men den ærværdige Joshua svang sine lange arme
og gentog omkvædet, som atter og atter blev sunget af det
lange tog af vandrende bønder.

"Det er en gudelig sang," sagde vor kammerat, som til min
afsky og Reubens og sir Gervas' tydelige forbavselse atter havde
anlagt den snøvlende, klynkende talemanér, som han havde
brugt i min fars nærværelse. "Den har udrettet meget på
slagmarken."

"Sandelig," svarede præsten, "hvis Eders ledsagere er af
samme søde duft som I selv, er I så god som en hel trop
lanseknægte for de trofaste."

Denne ytring vakte en bifaldsmumlen fra puritanerne rundt
om os.

"Da I, min herre, har megen erfaring i krigsførelse, er jeg nu
glad ved at lægge kommandoen over denne lille flok trofaste i
Eders hænder, indtil vi når hæren," fortsatte mester Pettigrue.

"Det er min tro også på tide, at I får en soldat i spidsen for
Eder," sagde Decimus Saxon roligt. "Mine øjne måtte bedrage
mig særdeles, om jeg ikke ser glimt af hjelme og kyrasser på
højdedraget der henne. Jeg tror, at vore andagtsøvelser har
bragt fjenden over os."

15. Vor dyst med de kongelige dragoner

Et lille stykke vej borte skilte en fodsti sig ud fra hovedvejen, og den slog vi og den brogede forsamling af våbenbrødre ind på. Denne sti bugtede sig ned over skråningen af et skovbevokset bakkedrag og så atter et stykke over flad grund, før den igen nåede hovedvejen.

Netop der, hvor bakken begyndte, voksede der et tæt lille krat, og igennem det kunne vi ane glimt af funkende stål, hvilket sagde os, at der var væbnede mænd i nærheden. Længere borte, hvor vejen bøjede skarpt af og løb langs bakkens top, kunne vi se flere ryttere tegne sig tydeligt mod aftenhimlen.

Det åbne landskab, som det lå der forgyldt af aftensolens lys og med en snes bondegårde og herregårde tittende frem mellem træerne afgav dog et så fredeligt skue, at det vanskeligt lod sig tænke, at krigens tordensky virkelig hvilede over denne smukke dal, og at lynet kunne slå ned, hvad øjeblik det skulle være.

Bønderne syntes dog ikke at have nogen vanskelighed ved at forstå den fare, som truede dem. Flygtningene fra vesten udstødte et fortvivlet skrig og løb enten forstyrrede ned over vejen eller piskede på deres lastdyr for at få en så stor afstand som muligt mellem sig og de truende angribere.

Larmen af skarpe skrig og råb, piskesmæld, knirken fra vognhjul og af og til et brag, når et læs væltede, voldte

tilsammen det mest øredøvende spektakel, hvorigennem vor førers stemme hørtes i skarpe, hastige kommandoråb. Men da det høje signal af et horn hørtes fra skoven, og spidsen af en kavaleritrop kom ned over skråningen, blev rædslen endnu større, og det var vanskeligt for os at holde nogen som helst orden i den forstyrrede strøm af flygtninge.

"Stands vognen der, Clarke!" råbte Saxon heftigt og pegede med sit sværd på en gammel høvogn, fuldt pakket med møbler og sengeklæder, som kom kørende, trukket af to lodne ponyer. I samme øjeblik så jeg ham jage sin hest ind i flokken og tage tømmerne fra en mand, som kørte en af samme slags. Jeg gav *Covenant* et ryk i tøjlerne og var snart på siden af den vogn, han havde angivet, og fik de to rasende ungdyr til at stå stille.

"Kør den her hen!" råbte vor fører med den koldblodighed, som kun lang krigsøvelse kan give. "Nu, venner, skær selerne af hestene!"

Et dusin knive var straks i virksomhed og de balstyrige dyr slog op og løb bort i fuld fart. Saxon hoppede ned af hesten og gav sig til at trække vognen på tværs af vejen, mens andre af bønderne under Reuben Lockarbys og mester Joshua Pettigrues vejledning spærrede den med et par andre vogne omtrent 150 fod længere nede. Denne sidste forholdsregel blev taget for at hindre det kongelige rytteri i at ride over markerne og falde over os bagfra.

Så hurtigt var planen lagt og udført, at vi få minutter efter det første krigssignal var beskyttet for og bag af høje barrikader og indenfor denne improviserede fæstning havde samlet hundrede og halvtreds mand.

"Hvad slags skydevåben har vi til rådighed?" spurgte Saxon hurtigt.

"Ét dusin pistoler i det mindste," sagde en gammel puritaner, som af sine kammerater tiltaltes som Hope-Above Williams. "Vognmand John Rodway har sin gamle bøsse. Her er også to gudfrygtige mænd fra Hungerford, to skovfogeder, som har deres bøsser med."

"Der står de, min herre," råbte en anden og pegede på to skæggede fyre, som stod og stødte ladningen ned i deres langløbede musketter. "De hedder Nat og Wat Millman."

"To, som kan træffe sit mål, er mere værd end en bataljon, som skyder bom," bemærkede vor fører. "Gå under vognen, venner, og læg Eders geværer an på hjulegerne. Rør ikke aftrækkeren, før Belials børn er inden for tre spydlængder fra Eder."

"Min broder og jeg," sagde en af dem, "kan træffe en løbende hind på to hundrede skridt. Vort liv er i Herrens hånd, men mindst to af disse lønnede slagtere skal vi sende foran os."

"Så gladelig som vi nogensinde skød en hermelin eller en vildkat," råbte den anden og smøg sig ind under vognen. "Vi vogter gudsdyrkere nu, broder Wat, og dette er sandelig nogle af de skadedyr, som efterstræber dem."

"Alle, som har pistoler, stiller sig i række bag vognene," sagde Saxon og bandt sin hoppe til hækken ved siden af vejen – et eksempel, som vi også fulgte. "Clarke, pas I på til højre sammen med sir Gervas, mens Lockarby hjælper Pettigrue på venstre side. I andre skal stå bag os med sten. Skulle de bryde igennem vore barrikader, så hug hestene med Eders segle. Kommer først rytterne ned af hestene, kan de ikke stå sig mod Eder."

En dæmpet, trodsig mumlen, blandet med fromme udråb og små stumper af salmer og bønner, forkyndte bøndernes urokkeligt faste vilje. Alle havde trukket et våben af en eller anden slags fra deres klæder. Tolv af dem havde rytterpistoler, som med deres forældede form og rustne tilstand var til større fare for ejermanden end fjenden. Andre havde segle, leblade, høforke, håndspyd eller hamre, mens de øvrige bar lange knive og egestave.

Så usle disse våben end var, har dog historien vist, at i hænderne på mænd, som er dybt grebet af religiøs fanatisme, er de slet ikke at foragte. Man behøvede blot at se på vore folks alvorlige, bestemte ansigter, det skær af forventning og ophidselse, som glimtede i deres øjne, for at forstå, at de ikke var mænd, som frygtede overmagt hverken i udrustning eller tal.

"Ved messen," hviskede sir Gervas, "dette er storartet! En time som denne er mere værd end et helt år ved hoffet. Den gamle puritanske tyr står nu aldeles fast. Lad os nu se, hvad slags spil bulbiderne opfører for at lokke ham ud. Jeg vædder fem guldstykker mod fire på havreæderne."

"Nej, dette er ikke en sag for letsindige væddemål," sagde jeg; for hans lette snak i et så alvorligt øjeblik stødte mig.

"Fem mod fire på soldaterne da," sagde han; "dette er dog alt for god sport til ikke at vove en indsats på den ene eller anden side."

"Vore liv er indsatsen," sagde jeg.

"Det er sandt, det glemte jeg," svarede han og drejede fremdeles sin tandstikker. "At være eller ikke være, som Will fra

Stratford [Note 40](#)) siger. Kynaston var stor i den replik. Men der er klokken, som ringer tæppet op."

Mens vi havde gjort vore forberedelser, var kavallerieskadronen – for det lod kun til at være én – kommet ned af fodstien og havde stillet sig op tværs over hovedvejen. Den talte, så vidt jeg kunne se, omtrent 90 menige, og det fremgik tydeligt af deres trekantede hatte, stålplader, røde ærmer og skulderremme, at de var dragoner af den stående hær.

Troppen gjorde holdt omtrent en kvart engelsk mil fra os, og tre officerer red foran fronten og holdt en kort rådslagning, som endte med, at en af dem sporede sin hest og kom ned ad vejen imod os. En hornblæser fulgte nogle få skridt bag ham, viftede med et hvidt tørklæde og blæste nu og da et stød i sin trompet.

"Her kommer en udsending," råbte Saxon, som stod oppe i vognen. "Nu, mine brødre, vi har hverken pauker eller klingende messing, men vi har det instrument, naturen har udrustet os med. Lad os nu vise rødkjolerne, at vi kan bruge det.

Hvem ræddes da for voldsmands mund,
der taler høje ord?
Skal jeg vel tælle fjendens flok,
når jeg på herren tror?

Syv snese stemmer faldt med et hæst brøl ind i omkvædet:

Hvo frygter vel at drage sværd,
når Herren byder ledingsfærd.

I dette øjeblik kunne jeg godt forstå, at spartanerne havde fundet den lamme sanger Tyrtæus at være den største af deres hærførere, for lyden af deres egne stemmer øgede bøndernes selvtillid, og den gamle salmes krigerske ord frigjorde de underkuede følelser i deres bryst. Så højt steg deres mod, at de endte deres sang med et rungende krigsråb og svang deres våben over hovedet, og jeg tror, at de gerne var marcheret ud af forskansningerne og lige imod rytterne.

Midt under denne støj og tummel red den unge dragonofficer, en køn fyr med gulbrunt ansigt, frygtløst hen til barrikaden, standsede sin nydelige, rødskimlede hest og løftede hånden med en bydende bevægelse, som påbød tavshed.

"Hvem er lederen for denne sammenløbne hob?" spurgte han.

"Overbring Eders budskab til mig, min herre," sagde vor fører fra toppen af vognen, "men vid, at Eders hvide flag kun vil skærme Eder, så længe I bruger et sprog, som det sømmer sig mellem ridderlige modstandere. Sig så frem Eders budskab eller rid bort."

"Ridderlighed og ære," sagde officeren med foragt, "gælder ikke oprørere, som står under våben mod deres lovlige fyrste. Hvis I er fører for denne bande, så gør jeg Eder opmærksom på, at hvis I ikke inden fem minutter efter dette ur" – han trak et elegant guldur frem – "har spredt Eder, så vil vi ride Eder ned og hugge Eder i stykker."

"Herren kan værge sine," svarede Saxon, og hans ord blev fulgt af en bifaldsmumlen fra flokken. "Er dette hele dit budskab?"

"Det er alt, og du vil finde, at det er nok, din presbyterianske forræder!" råbte dragonfændrikken. "Hør på mig, I vildledte

dumrianer!" fortsatte han, rejste sig i stigsøjlerne og talte til bønderne bag vognene. "Hvad kan vel I gøre mod os med Eders lommeknive og osterskrabere? Men I kan endnu redde Eders skind, hvis I vil udlevere Eders fører, nedlægge, hvad I måske kalder våben, og håbe på kongens barmhjertighed."

"Dette overskrider grænsen for dine rettigheder," sagde Saxon, trak en pistol fra sit bælte og spændte hanen. "Hvis du nu siger et eneste ord til for at lokke disse folk fra deres pligt, så skyder jeg."

"Håb ikke at kunne hjælpe Monmouth!" råbte den unge officer uden at ænse truslen, idet han fremdeles talte til bønderne. "Hele kongens hær omringer ham og –"

"Tag dig i agt!" råbte vor fører med dyb, barsk stemme.

"Inden en måned skal hans hoved rulle på skafottet."

"Men du skal ikke opleve at se det," sagde Saxon, bøjede sig frem og skød lige frem mod fændrikkens hoved.

Da pistolskuddet glimtede, kastede hornblæseren sin hest rundt og jog afsted alt hvad remmer og tøj kunne holde, og den rødskimlede hest fulgte efter med sin herre fremdeles siddende i sadlen.

"Sandelig, I traf ikke midianitten!" råbte Hope-Above Williams.

"Han er død," svarede Decimus Saxon og stødte en ny ladning i sin pistol. "Det er krigens lov, Clarke," sagde han henvendt til mig. "Han valgte at bryde den og måtte betale boden."

Mens han talte, så jeg, at den unge officer hældede mere og mere i sadlen, indtil han halvvejs tilbage mod sine kammerater tabte ligevægten og faldt tungt ned på vejen; han rullede to-tre

gange rundt og blev endelig liggende ubevægelig som en støvet masse.

Ved dette syn lød der et højt, vredt skrig fra rytterne; det blev besvaret med et udfordrende råb fra bønderne.

"Kast Eder ned!" råbte Saxon. "De vil skyde!"

Braget af en geværsalve og en regn af kugler, som slog imod den hårde vej eller brød kviste af hækken på begge sider, gav vor førers ord eftertryk. Mange af bønderne bøjede sig bag madrasserne og bordene, som var trukket ned fra vognene. Nogle lå i selv vognene og andre skjulte sig bag eller under dem, andre lå i række i grøften på begge sider eller havde lagt sig ned på vejen, mens nogle få viste deres tro på Forsynets styrelse ved at stå ranke uden at blinke for kuglerne.

Blandt de sidstnævnte var Saxon og sir Gervas, den ene for at give sine uøvede tropper et godt eksempel og den anden af den rene ladhed og ligegyldighed. Reuben og jeg sad sammen i grøften, og jeg kan forsikre Eder, mine kære børnebørn, at vi følte os meget tilbøjelige til at dukke vore hoveder, når vi hørte kuglerne pibe omkring os.

Hvis nogensinde en soldat fortæller Eder, at han ikke havde lyst at bøje hovedet den første gang, han var i ilden, så er den soldat ikke at stole på. Men efter at vi begge havde siddet ranke og tavse i nogle minutter, så vi begge var blevet stive i nakken, forsvandt denne følelse aldeles, og fra den dag til nu er den aldrig vendt tilbage hos mig. Nærmere kendskab føder foragt, ser I, lige så vel for kugler som for meget andet, og skønt det ikke er let at komme til at elske kugleregnen, som kongen af Sverige eller mylord Cutts gjorde, så er det ikke så vanskeligt at blive ligegyldig for den.

Fændrikkens død forblev ikke længe uhævnnet. En lille gammel mand, som stod ved siden af sir Gervas, udstødte pludselig et skarpt skrig, hoppede i vejret med udråbet: "Ære være Gud", og faldt død ned på sit ansigt.

En kugle havde truffet ham lige over højre øje. Næsten samtidig blev en af bønderne skudt gennem brystet og blev siddende oprejst og hostede blod. Jeg så mester Joshua Pettigrue tage ham i sine lange arme og lægge nogle sengeklæder under hans hoved, og der lå han tungt stønnende og fremstammede bønner.

Præsten viste sig som en mand den dag, for midt under den voldsomme geværild gik han dristigt frem og tilbage med dragen kårde i venstre hånd – han var kejthåndet – og sin bibel i højre.

"Det er denne, I dør for, brødre!" råbte han atter og atter og holdt den brune bog op i vejret. "Er I ikke rede til at dø for denne?"

Og hver gang, han spurgte, modtog han en dæmpet bekræftende mumlen til svar fra grøfterne, vognene og vejen.

"De sigter som bonderekutter ved en mønstring," sagde Saxon, og satte sig mageligt på kanten af vognen. "Som alle unge soldater skyder de for højt. Da jeg var adjudant, plejede jeg altid at gå foran fronten og trykke musketpiberne ned med mit sværd, til jeg kunne se, at de var i rigtig højde. Disse slyngler tror, at de gør nok med at affyre sine geværer, om de end er lige langt fra at træffe os som hjejlen over vore hoveder."

"Fem af de retfærdige er faldet," sagde Hope-Above Williams. "Skal vi ikke storme frem til et slag med Antikrists børn? Skal vi

ligge her, som var vi lige så mange papegøjer ved en skyttefest at øve sig på for tropperne?"

"Der er en stenlade derovre bag bakken," sagde jeg. "Hvis vi, som har heste, og nogle få andre holdt dragonerne stangen, kunne måske folket nå den og være i sikkerhed for ilden."

"Lad i det mindste mig og min broder prøve et skud på dem," råbte en af skarpskytterne ved vognhjulet.

Vor fører besvarede dog alle vore råd og forslag med en utålmodig hovedrysten. Han sad fremdeles på vognkanten og lod sine lange ben dingle ud over vognen, med blikket skarpt fæstet på rytterne, af hvilke mange havde steget af og hvilede deres karabiner på hestenes rygge.

"Dette kan ikke gå, min herre," sagde præsten med dæmpet, alvorlig røst. "Nu blev to mænd til truffet."

"Om så halvtreds mand til bliver truffet, må vi dog vente til de stormer," svarede Saxon. "Hvad vil I vel gøre, menneske? Hvis I forlader dette ly, vil I øjeblikkelig blive omringet og nedsablet til sidste mand. Havde I set så megen krig som jeg, havde I lært at finde Eder tålmodigt i, hvad der ikke kan undgås. Jeg kan huske ved en sådan ledighed, at bagtroppen af den kejserlige hær blev forfulgt af kroaterne, som var i stortyrkens sold. Jeg mistede halvdelen af mit kompagni, før de købte overløbere kom os nær nok. Ha, mine kække gutter! Der stiger de til hest. Nu vil vi slippe for at vente længere."

Dragonerne var virkelig ved at sætte sig i sadlen igen og stillede sig op tværs over vejen i den tydelige hensigt at foretage et angreb. Straks efter skilte omtrent tredive mand sig ud fra dem og red hen over markerne til højre for os. Saxon mumlede i al stilhed en hjertelig ed, da han så dette.

"De kender lidt til krigsskik alligevel," sagde han. "Nu vil de angribe os i front og flanke. Mester Joshua, se at de af Eders folk, som har leer, stiller sig op langs den tætte hæk til højre. Stå fast, mine brødre! og vær ikke bange for hestene. I mænd der med seglene, læg Eder i grøften og hug efter dyrenes fødder. En række stenkastere bag dem! En tung sten er så god som en kugle på nært hold. Hvis I vil se Eders kvinder og børn igen, så slip ikke rytterne gennem hækken. Lad de mænd, som har pistoler, komme op i vognene. Eders to pistoler, Clarke, og Eders to, Lockarby, jeg kan også undvære den ene, det bliver fem. Så er her endnu ti pistoler, som går an, og tre musketter. Tyve skud i alt. Har I ingen pistoler, sir Gervas?"

"Nej, men jeg kan skaffe et par," sagde vor kammerat, sprang på sin hest, trængte sig frem langs grøften forbi barrikaden og hen over vejen mod dragonerne.

Dette kom så pludselig og uventet, at gravstilhed fulgte nogle sekunder; derefter blev den afbrudt af et samstemmigt hyl af had og raseri fra bønderne.

"Skyd ham! Skyd den falske amalekit ned!" Skreg de. "Han er taget ud for at slutte sig til sine egne. Han har overleveret os i fjendens hænder. Judas! Judas!"

Hvad rytterne angik, så var de endnu ved at stille op til angreb; de ventede på, at flankeafdelingen skulle komme i stilling og syntes ikke at vide, hvad de skulle tro om den modeklædte herre, som kom galoperende mod dem; de blev derfor siddende tavse og rolige på deres heste.

Vi slap dog at være længe i uvished. Han havde ikke nået det sted, hvor fændrikken faldt, før han sprang af hesten, tog den døde mands pistoler og det bælte, som indeholdt hans kugler

og krudt, i sin besiddelse. Derpå steg han rolig og koldblodig op på sin hest og midt i en kugleregner, som hvirvlede det hvide støv op om ham på alle sider, red han hen imod dragonerne og affyrede den ene pistol med dem.

Så kastede han sin hest rundt, løftede høfligt på hatten for dem og satte i firspring tilbage mod os. Han kom uskadt fra sit eventyr, skønt en kugle havde strejft hans hests hovskæg og en anden gået igennem skøderne på hans ridekjole.

Bønderne opløftede et jubelskrig, da han red ind iblandt dem, og fra den dag og fremover kunne vor ven bære sin mangefarvede ridedragt og opføre sig, som han ville, uden at blive mistænkt for at have trukket i Satans liberi eller mangle iver for de helliges sag.

"Der kommer de!" råbte Saxon. "Ingen må røre aftrækkeren, før jeg skyder. Hvis nogen gør det, skal jeg sende en kugle gennem ham, om det så var mit sidste skud og rytterne var iblandt os."

Netop da vor fører havde udtalt denne trussel og barsk så sig omkring med en tydelig beslutning om at gennemføre den, lød der et stærkt hornsignal fra rytterne foran os; det blev besvaret af afdelingen til højre. Ved dette signal sporede begge troppeafdelinger deres heste og kom flyvende mod os i fuld fart.

De, som var ude på marken, blev standset et øjeblik og endog bragt i uorden, da jordbunden foran dem viste sig at være blød og hullet, men da de var kommet forbi dette sted, sluttede de atter rækkerne og red modigt frem mod hækken. Vore egne modstandere, som havde fri bane, standsede ikke et øjeblik

deres fart, men kom tordnende frem med klingende stål og en orkan af eder mod vore enkle forskansninger.

Ak, mine børn, når en gammel mand søger at beskrive noget sådant for Eder og at få andre til at se, hvad han har skuet, da først indser han, hvilket tarveligt ordforråd en almindelig mand ejer til sit brug her i verden, og hvor dårligt det forslår til at fyldestgøre alle krav til det. For skønt jeg nu i dette øjeblik kan se hin støvgrå Somerset-landevej for mig og det heftige, hvirvlende kavaleriangreb, rytternes røde, vrede ansigter og hestenes vidåbne næsebor, alt sammen indsvøbt og indrammet i støvskyer, tror jeg dog ikke, det vil lykkes mig at gøre det klart for Eders unge øjne, som aldrig har set og, håber jeg, aldrig vil komme til at se et sådant optrin.

Lige sådan når jeg tænker på støjen: først en almindelig klirren og raslen, som dog voksede i styrke og omfang for hvert skridt, indtil det nåede os med et tordnende brøl og brag, som gav indtryk af noget uimodståelig vældigt. Jeg føler, at det også ligger langt over, hvad mine svage ord evner at beskrive. For uerfarne soldater som os forekom det umuligt, at vore skrøbelige forskansninger og dårlige våben et øjeblik kunne stå sig mod dragonernes angreb.

Til højre og venstre så jeg blege, faste ansigter med åbne øjne, stive, ubevægelige og med en frygtløshed, der skrev sig mindre fra håb om sejr end fra fortvivlelse.

Der lød bønner og udråb fra alle sider: "Herre, frels dit folk! Nåde, Gud, nåde! Vær med os i dag! Modtag vor ånd, o nådige fader!"

Saxon lå tværs over vognen med pistolen i sin stift udstrakte arm, mens hans øjne funkledede som diamanter. Vi fulgte hans

eksempel og tog alle så godt sigte som muligt på fjendens første række. Vort eneste håb om frelse lå i at gøre denne ene salve så dødbringende, at vore modstandere fuldstændig ville blive standset i sin fremrykning.

Ville da manden aldrig skyde? Nu kunne de ikke være over ti skridt fra os. Jeg kunne se spænderne i folkenes harnisker og krudtladningerne i deres skulderbånd.

Endnu et skridt, og – endelig glimtede det fra vor førers pistol, og vi gav en samlet salve, understøttet af en byge af svære stene fra de stærke bønder bag os; jeg kunne høre, hvordan de faldt mod hjelme og kyrasser som en haglbyge mod et vindue.

Røgskyen, som et øjeblik skjulte rækkerne af de fnysende heste og kække ryttere, drev langsomt bort, og der viste sig et ganske andet syn.

Omtrent tolv mænd og heste rullede rundt mellem hinanden i en forvirret, blodbesudlet dyng, mens de, som ikke var såret, snublede og faldt over dem, som vore kugler og stene havde slået ned. Sparkende, vrinskende stridsheste, jernskoede hove, vaklende skikkelser, som rejste sig og atter faldt sammen, fortumlede, sanseløse mænd, slået halvt bedøvede ved deres fald, som ikke vidste, hvor de skulle vende sig hen – dette dannede det nye billedes forgrund, men bag dem så vi de tiloversblevne af afdelingen, sårede som uskadte, ride rasende tilbage, alle grebet af den ene tanke at komme i sikkerhed og atter samle deres brudte rækker.

De glædestrålende bønder udstødte et vældigt råb af taknemmelighed og lovprisning, strømmede over barrikaden og slog de få usårede ryttere ned, som enten ikke havde kunnet

eller villet følge deres flygtende kammerater. Alle karabiner, sværd og bandolerer blev hurtigt samlet op af sejrherrene, hvorefter flere havde tjent i militsen og forstod at håndtere de våben, de således havde vundet.

Sejren var dog endnu langt fra at være fuldstændig. Flankeafdelingen var redet dristigt løs på hækken og omtrent en halv snes mænd slog sig igennem til trods for stenregnen og de vilde stød af hørforke og leblade. Da de først var kommet ind blandt bønderne, gav rustningerne og deres lange sværd dragonerne et stort overtag, og skønt seglene bragte mange heste til fald, vedblev soldaterne dog at rydde op omkring sig og at drive deres rasende, men slet væbnede modstandere tilbage.

En dragonsergent med stort mod og uhyre kræfter syntes at være afdelingens fører og opmuntrede sine folk både med ord og eksempel. Et stik af et kort spyd fældede hans hest, men han sprang af sadlen, da den faldt, og hævnedes den med et fejende hug bagover med sit slagsværd. Han svang sin hat med venstre hånd og vedblev at ægge sine mænd og slå ned puritaner ned, som vendte sig mod ham, indtil et øksehug bragte ham på knæ og slaget af en egestav slog hans sværd af ved fæstet.

Ved deres førers fald vendte hans kammerater om og flygtede gennem hækken; men den tapre mand viste, skønt såret og blødende, endnu tegn til at ville kæmpe og var sikkert blevet slået kraftigt i hovedet til tak, hvis ikke jeg havde taget ham i mine arme og kastet ham ind i vognen, hvor han havde så megen forstand, at han blev liggende rolig, til skærmydslen var ovre.

Af de tolv, som var brudt igennem hækken, undkom der ikke mere end fire, og flere andre lå døde eller sårede uden for den,

spiddet af leblade eller slået af hestene ved stenkast. Alt i alt var syv af dragonerne dræbt og fjorten såret, mens vi tog syv usårede fanger, ti heste, som kunne bruges til krigstjeneste og over en snes geværer med gode forsyninger af lunter, krudt og kugler.

De tiloversblevne af troppen affyrede en eneste uregelmæssig salve, satte derefter afsted i galop op mod korsvejen og forsvandt bag den bakke, de var kommet fra.

Alt dette var dog ikke vundet uden svære tab på vor side. Tre mand var dræbt ved geværilden og seks såret, en af dem højst alvorligt. Fem var blevet nedhugget, da flankedivisionen stormede ind, og kun en af disse kunne ventes at ville komme sig. Desuden havde en mand mistet livet ved, at hans ældgamle rytterpistol sprang, og en anden havde fået sin arm brækket ved et spark af en hest.

Vort samlede tab var således otte faldne og lige så mange sårede, hvilket måtte regnes for et meget lille tab, når vi tog skærmydslens heftighed i betragtning, samt vore modstanderes overlegenhed såvel i bevægelse som i øvelse.

Så begejstrede var bønderne over deres sejr, at de, som havde sikret sig heste, højrosted forlangte at få lov til at sætte efter dragonerne, og både Reuben og sir Gervas var ivrige efter at stille sig i spidsen for dem.

Decimus Saxon nægtede dog at ville høre på en sådan plan, heller ikke var han gunstigere stemt for et forslag fra Hans Velærværdighed Joshua Pettigrue om, at han i sin egenskab af præst skulle stige op på en vogn og benytte lejligheden til at sige nogle få ord til lægedom og trøst.

"Det er sandt, gode mester Pettigrue, at vi skylder megen pris og tak og lov for denne velsignelse over Israel," sagde han; "men timen er endnu ikke kommet. Der er en tid til at bede og en tid til at arbejde. Hør her, min ven," sagde han, henvendt til en af fangerne, "hvilket regiment hører du til?"

"Jeg svarer ikke på Eders spørgsmål," svarede manden vrangvilligt.

"Nu vel da, så skal vi prøve, om en snor om din skalp og et par omdrejninger med en trommestik kan hjælpe dig til at finde din tunge," sagde Saxon, idet han satte sit ansigt lige hen til fangens og så ham i øjnene med et så vildt udtryk, at manden forskrækket fo'r tilbage.

"Det var en afdeling af 2. dragonregiment," sagde han.

"Hvor er selve regimentet?"

"Vi forlod det på vejen mellem Ilchester og Landport."

"Hører I?" sagde vor fører. "Vi har ikke et øjeblik at spille, eller vi kan få hele flokken om ørene på os. Læg vore døde og sårede i vognene, så skal vi spænde to af disse dragonheste for. Vi er ikke sikre, før vi er i Taunton by."

Selv mester Joshua Pettigrue indså, at sagen var alt for farlig til at tåle udsættelse. De sårede blev løftet op i den ene vogn, hvor de blev lagt på madrasserne, mens vore døde fik plads i den anden. Bønderne, som ejede disse vogne, var så langt fra at komme med indsigelser mod denne anvendelse af deres ejendom, at de tværtimod hjalp os på enhver måde, strammede buggjorder og spændte hestene for.

Inden en time efter, at skærmydslen var forbi, var vi atter på vej og så tilbage på de spredte mørke pletter på den grå vej, hvor ligene af dragonerne viste stedet for vor sejr.

16. Vi kommer til Taunton

Aftenens purpurskyer havde allerede sænket sig over landskabet, og solen var dalet bag de fjerne Quantock- og Brendon-bjerge, da vor uøvede afdeling bondeinfanteri traskede gennem Curry Rivell, Wrantage og Henlade.

Fra hver hytte ved vejen og fra hvert rødtaget bondehus kom folk strømmende ud med krus fulde af mælk eller øl, når vi drog forbi. De trykkede vore bønders hænder og pånødede dem mad og drikke. I de små landsbyer gik unge og gamle ud for at hilse på os og råbte højt og længe *Leve kong Monmouth og den protestantiske sag*.

De hjemmевærende var for det meste gamle folk og børn, men af og til hændte det, at en ung arbejdsmand, som hidtil havde været holdt tilbage af skrupler eller pligtfølelse, blev så grebet af vort krigerske udseende og af de synlige trofæer efter vor sejr, at han greb et eller andet våben og trådte ind i vore rækker.

Træfningen havde formindsket vort tal, men ellers gjort meget til at omdanne vor bondeflok til en virkelig krigsmagt. Saxons ledelse og hans alvorlige, korte ord med ros eller dadel havde måske gjort endnu mere. Mændene dannede nu en slags marchorden og gik kække ved hinandens side i sluttet trop.

Den gamle soldat og jeg red i spidsen af rækken, mens mester Pettigrue atter vandrede midt imellem os. Så kom vognen med vore døde, som vi førte med for at give dem en hæderlig begravelse. Bag dem kom to snese le- og seglbærere med deres tarvelige våben på skulderen. De gik foran den vogn,

vore sårede førtes afsted i. Denne fulgtes af hovedmassen af bønderne, og bagtroppen sluttedes af ti-tolv mand under anførsel af Reuben Lockarby og sir Gervas; de red på de erobrede dragonheste, som bar soldaternes brystharnisker, sværd og karabiner.

Jeg lagde mærke til, at Saxon red med hovedet vendt til siden, idet han kastede urolige blikke bag sig og standsede på hver eneste bakke for at forvisse sig om, at der ikke var forfølgere i hælene på os. Først da vi efter mange engelske miles anstrengende march kunne se lysene i Taunton blinke mod os langt nede i dalen, drog han endelig et dybt lettelsens suk og udtalte som sin tro, at vi endelig var uden for al fare.

"Jeg er ikke tilbøjelig til at være ræd for småting," sagde han, "men så belemrede som vi er med fanger og sårede, havde end ikke Petrinus selv vidst, hvad vi skulle have gjort, hvis kavaleriet havde nået os igen. Nu, mester Pettigrue, kan jeg røge min pibe i fred, uden at måtte spidse øren, hver gang et vognhjul knirker eller en gårdshane galer."

"Og havde de end forfulgt os," sagde præsten kækt, "hvorfor skulle vi frygte, så længe Herrens hånd skærmer os?"

"Ja, ja," svarede Saxon utålmodigt, "men Djævelen har da også overtaget af og til. Blev ikke selv det udvalgte folk underkuet og ført væk i fangenskab? Hvad mener I, Clarke?"

"En sådan skærmydsel er nok for en dag," bemærkede jeg. "Sandelig, hvis de havde fortsat geværilden i stedet for at storme, måtte vi enten have gået frem eller også være blevet skudt, hvor vi lå."

"Af samme årsag var det, at jeg forbød vore venner med musketterne at besvare ilden," sagde Saxon. "Vor tavshed bragte

dem på den tanke, at vi kun havde en eller to pistoler blandt os, og det fik dem til at gå til angreb. Således blev også vor salve så meget mere skrækkelig, da den kom uventet. Jeg vædder på, at der ikke var en af dem, som ikke følte, at han var ledet i en fælde. Mærk Eder, hvorledes de skælmene kastede sig rundt og flygtede til sidste mand, ligesom det skulle være en del af deres øvelser."

"Bønderne stod som mænd," bemærkede jeg.

"Der er ikke noget så godt til at styrke en slagorden som en lille tilsætning af calvinisme," sagde Saxon. "Se nu på svensken, når han er hjemme. I kan ikke finde en mere ærlig, jævn mand uden et eneste krigersk træk, hvis det da ikke skulle være, at han kan tømme flere øltønder, end I eller jeg har lyst til at betale. Men hvis I kan fylde ham med nogle få stærke, hyggelige bibelsprog, lægge en spydstage i hans hånd og lade ham få en Gustavus til anfører, så vil intet infanteri i verden stå sig mod ham. På den anden side har jeg set unge, uøvede tyrkere hugge lige så drabeligt om sig for Koranen som disse brave karle bag os for den Bibel, som mester Pettigrue holdt op foran dem."

"Jeg håber, min herre," sagde præsten stramt, "at I med disse bemærkninger ikke har til hensigt at anstille nogen sammenligning mellem vor hellige skrift og den falske profet Muhammeds værk, eller antyde, at der er nogen lighed mellem den af Satan inspirerede, falske saraceners raseri og den kæmpende troendes kristelige tapperhed."

"Nej, det være langt fra," sagde Saxon og lo til mig over præstens hoved. "Jeg ville bare påpege, hvor nøjagtigt den Onde kan efterligne den Helligånd."

"Alt for sandt, mester Saxon, kun alt for sandt," sagde præsten mismodigt. "Midt i al denne røre og strid er det vanskeligt at vælge den rette vej. Men jeg undres højligt over, hvorledes I, blandt alle de snarer og fristelser, som følger krigerens liv, har kunnet holde Eder uplettet og bevare Eders hjerte så rent i den sande tro."

"Det var ikke af min egen kraft," sagde Saxon ydmygt.

"Sandelig, sådanne mænd som I trænges svarligen i Monmouths hær," råbte Joshua Pettigrue. "Jeg har hørt, at han har adskillige folk fra Holland, Brandenburg og Skotland; disse er vel øvede i våbenbrug, men agter den sag, vi holder oppe, for så lidet, at de bander og sværger på en måde, som forfærder bønderne og truer med at nedkalde Herrens straffedom over hæren. Der er andre, som klynger sig fast til den rette tro og er blevet genfødt blandt de retfærdige, men ak, de har ingen øvelse i lejr og på slagmark.

Vor velsignede Herre kan udrette sit værk med svage midler, og dog er det en kendsgerning, at en mand kan være et udvalgt lys på en prækestol og dog af lille nytte under et overfald som det i dag. Jeg kan selv lægge min tale tilrette til min menigheds tilfredshed, så de sørger, når sandet er rundet ud i timeglasset [Note 41](#), men jeg erkender, at disse mine evner ville gøre lille nytte, når det gælder at rejse barrikader og bruge verdslige våben. På denne måde kommer det da til at stille sig således i de trofastes hær, at de, som duer til førere, er forhadte af folket, mens de, hvis ord folket gerne vil høre, kun kender lidet til krigsførelse.

Nu har vi i dag fået se, at I er en mand med tanke og handlekraft og med megen krigserfaring, og at I dog er en

mand af nøgternt og ædrueligt levned, fuld af længsel efter Ordet og kæmper mod Apollyon. Jeg gentager derfor, at I skal være som en sand Josva blandt dem eller som Samson, udset til at nedbryde papismens og prælatismens tvillingstøtter, så at denne fordærlige regering omstyrtes."

Decimus Saxons eneste svar på denne lovtale var et af disse dybe, stønnende suk, der blandt fanatikerne antoges at være et kendetegn på den mest inderlige, stærke kamp og indre bevægelse.

Hans udtryk var så fromt og helligt, hans væsen så højtideligt, og så ofte stirrede han op i luften, foldede hænderne og satte andre af de miner op, der udmærkede de mest vidtgående puritanere, at jeg blot kunne undres over dybden og omfanget af det hykleri, der fuldstændigt dækkede hans røvernatur.

Af ren og skær ondskab kunne jeg ikke undlade at minde ham om, at der i det mindste var én til stede, som værdsatte hans fromhed efter fortjeneste.

"Har I fortalt den værdige præst," spurgte jeg, "om Eders fangenskab blandt muhammedanerne og om den ædle måde, hvorpå I opretholdt den kristne tro i Istanbul?"

"Nej," råbte vor ledsager, "den historie ville jeg gerne høre, det undrer mig såre, at en så troende og ubøjelig kristen nogensinde slap fra de urene og blodtørstige muselmænd."

"Det passer sig ikke for mig at fortælle den tildragelse," svarede Saxon med stor åndsnærværelse, mens han på samme tid tilkastede mig et rasende sideblik. "Mine kammerater i ulykken, og ikke jeg selv kan fortælle, hvad jeg led for troen. Jeg

tvivler ikke på, mester Pettigrue, at I ville have gjort lige så meget, havde I været i mit sted.

Taunton by ligger rolig neden for os, og der er meget få lys af så tidligt på aftenen at være, klokken er endnu ikke slået ti. Det er klart, at Monmouths hær ikke er nået did, ellers måtte vi se spor af lejrlid i dalen, for skønt her er varmt nok til at ligge ude i fri luft, må dog folket have ild for at koge deres mad."

"Hæren kan næppe være kommet så langt endnu," sagde præsten. "Jeg hører, at de er blevet meget forsinket ved mangel på våben og de nødvendige øvelser. Husk, at det var på den ellefte dag i måneden, at Monmouth landede ved Lyme, og endnu er det kun aftenen den fjortende. De har haft meget at gøre i mellemtiden."

"Fire hele dage," skændte den gamle soldat. "Dog, jeg ventede intet bedre, da de, så vidt jeg ved, endnu ikke har nogen dygtig fører blandt sig. Ved mit sværd! Tilly eller Wallenstein havde ikke behøvet fire dage til at komme fra Lyme til Taunton, om så hele James Stuarts kavaleri havde spærret vejen. Store foretagender lader sig ikke gennemføre på en så haltende og sendrægtig måde. Slaget må falde skarpt og pludseligt. Men fortæl mig, nådige herre, alt, hvad I ved om sagen, for vi har ikke hørt andet på vejen end rygter og gisninger. Var det noget, som lignede et overfald ved Bridport?"

"Det kom virkelig til lidt blodsudgydelse der. De to første dage, har jeg hørt, gik med at indrullere de trofaste og til at søge efter våben at udruste dem med. I kan gerne ryste på hovedet, for timerne var kostbare. Til sidst blev dog fem hundrede mand opstillet og marcherede langs kysten under ledelse af lord Grey af Wark og den retslærde Wade. Ved

Bridport mødte de modstand af den røde Dorset-milits og en del af Portmans gule kjoler. Hvis det, som blev fortalt, er sandt, havde ingen af parterne meget at prale af. Grey og hans ryttere strammede ikke tøjlerne, før de atter var tilbage i Lyme, om det end blev fortalt, at deres flugt mere skyldtes hestenes hårde mund end rytternes feje hjerter. Wade og hans fodfolk blev tappert stående, og det gik bedre med dem end med de kongelige tropper. Der blev skreget meget op mod Grey i lejren, men Monmouth synes ikke at kunne gå hårdt i rette med den eneste adelsmand, som har sluttet sig til hans fane."

"Pyt," råbte Saxon med foragt. "Der var ikke noget stort optog af adelsmænd i Cromwells hær, vil jeg vædde på, og dog holdt de sig mod kongen, som havde så mange lorder, som der er strå i en høstak. Hvis I har folket med Eder, hvorfor skulle I da stå tilbage for disse fine parykblokke, hvis hvide hænder og fine kårder gør samme nytte som lige mange damers krøltænger?"

"Min tro!" sagde jeg, "hvis alle junkere er så ligegyldige for deres liv som vor ven sir Gervas, kan ikke jeg ønske mig bedre kammerater på slagmarken."

"Ja sandelig!" råbte mester Pettigrue hjerteligt. "Selv om han end er klædt i Josefs brogede kjortel og bruger underlige talemåder! Ingen kunne have kæmpet bedre eller vist mere dristighed i striden mod Israels fjender. Knægten har visselig den gode spire i sit hjerte og vil blive et nådens sæde og åndens redskab, om han end for øjeblikket er hildet i de verdslige dårskabers og kødelige forfængelighedens garn."

"Det er at håbe," genmælede Saxon fromt. "Og hvad mere kan I fortælle om oprøret, værdige herre?"

"Meget lidt, undtagen at bønderne har samlet sig i så store masser, at mange af dem måtte sendes hjem af mangel på våben. Hver eneste kommuneformand i Somersetsshire samler økser og leer. Der er ikke en eneste grovsmed, som ikke står fra morgen til aften ved essen og smeder spydspidser. Der er samlet seks tusind af en slags soldater i en lejr, men kun hver femte af dem har gevær. Jeg hører, at de er rykket mod Axminster, hvor de skal møde hertugen af Albemarle, som er draget ud fra Exeter med fire tusind mand af reserven."

"Så kommer vi alligevel for sent!" råbte jeg.

"I vil få nok af kamp, før Monmouth bytter sin ridehat med kronen eller sin kniplingssmykkede kappe med det kongelige purpur," sagde Saxon. "Hvis vor ærværdige ven her er rigtig underrettet og det kommer til kamp der, er det blot skuespillets prolog. Når Feversham og Churchill kommer frem med den stående hær, da er det, at Monmouth tager sit sidste spring, hvorfra han enten daler ned på tronen eller skafottet."

Mens vi havde ført denne samtale, var vi kommet ned over de bugtninger af vejen, som fører til den østlige skrænt af Taunton-dalen. Allerede i længere tid havde vi kunnet se lysene fra Taunton by og floden Tone's lange sølvstrib. Månen skinnede klart fra en skyfri himmel og kastede en rolig, fredelig og strålende glans over den smukkeste og rigeste af alle Englands dale.

Stolte herregårde, takkede tårne, tætte klynger af skifertækkede små huse, vidtstrakte tavse kornagre og mørke træplantninger, hvorigennem skæret faldt fra lampeoplyste vinduer – det lå der alt sammen foran os som et af de dunkle, tavse landskaber, vi ser for os i vore drømme.

Så fredeligt og så smukt var synet, at vi standsede vore heste, hvor vejen gjorde en bøjning. Bønderne gjorde holdt for at hvile deres trætte og ømme ben, og selv de sårede satte sig op i vognen for at kunne fæste deres øjne på dette forjættede land.

Pludselig blev tavsheden afbrudt af en stærk, inderlig røst, som bad alt livs kilde at vogte og opholde alt, han havde skabt. Det var Joshua Pettigrue, som havde kastet sig på knæ og nu bønfuldt om videre vejledning og opsendte tak for frelsen fra de mange farer, som havde mødt hans hjord på vejen.

Jeg ville ønske, mine børn, at jeg havde en af hine magiske krystaller, som vi har læst om, så jeg kunne vise Eder hin scene: Rytternes mørke skikkelser, bøndernes tunge, alvorlige stillinger, mens de knælede i bøn eller stod bøjede over deres enkle våben, det halvt betagne, halvt spottende udtryk i de fangne dragoners ansigter, de blege fortrukne ansigter, som kiggede over vognkanten, og det omkvæd af suk, stønnen og udråb, som blandede sig med præstens stærke, alvorlige ord. Over os den strålende himmel, under os den fagre dals bakkedrag, der strakte sig, så langt øjet rakte, i det hvide månelys.

Kunne jeg blot male en sådan scene med Verrios eller Laguerres pensel, så havde jeg ikke haft nødig at skildre det med disse svage og utilstrækkelige ord.

Mester Pettigrue havde endt sin takkebøn og var ved at rejse sig, da den harmoniske klang af en kirkeklokke steg op fra den sovende by neden for os. Den hævede sig og sank i over et minut i yndige, klare rytmer. Så faldt en anden ind, med dybere, stærkere klang, og så en tredje, indtil hele luften fyldtes af den glade kimen. På samme tid hørtes en mægtig summen af

stemmer, der råbte og jublede. Den voksede og spredte sig, indtil støjen blev til en vældig storm.

Lys glimtede bag ruderne, og trommerne lød. Disse pludselige tegn på glæde, der fulgte så tæt på præstens lovprisning, tog de overtroiske bønder som et lykkeligt forvarsel. De stemte i med de glade råb, trampede atter afsted og var snart inden for byens grænser.

Veje og gader var sorte af byfolkenes stimmel, mænd, kvinder og børn. Mange af dem bar fakler eller lygter, og alle strømmede afsted i samme retning. Vi fulgte dem og var snart på torvet, hvor hele flokke af håndværkssvende og unge drenge var i færd med at stable vedknipper op til et bål, mens andre tappede øl af tre store tønder.

Grunden til dette store glædesudbrud var, som vi fik høre, at der netop var kommet underretning om, at Albemarles Devonshire-milits dels var flygtet, dels var slået ved Axminster samme dag. Da de hørte om vor egen heldige skærmydsel, blev glæden endnu mere støjende. De styrtede ind mellem os, øste velsignelser over vore hoveder og omfavnede såvel vore heste som os selv.

Der blev snart truffet forberedelser til bedste for vort udmattede følge. Et langt, tomt uldpakhus, hvor jorden var dækket med et tykt lag halm, blev overladt dem tilligemed en dunk øl og en stor forsyning koldt kød og hvedebrød.

Hvad os selv angår, da trængte vi os ned gennem Østergade, gennem den råbende og håndtrykkende folkemængde, til "Den hvide Hjort"s værtshus, hvor vi efter et hastigt aftensmåltid var temmelig glade ved at komme i seng.

Men til langt ud på natten blev vor søvn forstyrret af
mængdens glædesytringer. Efter at have brændt lord
Sunderlands og borgmester Gregory Alfords billeder fortsatte
de med at synge vestengelske sange og puritanske salmer til ud
på de første morgentimer.

17. Forsamlingen på torvet

Selv om Monmouth endnu ikke havde nået frem, var den smukke by, hvor vi nu befandt os, selve midtpunktet for oprøret. Den var et opblomstrende sted, hvor alskens husflid, store uldspinderier og væverier gav syv tusind mennesker arbejde. Den stod derfor højt blandt Englands byer og var af indlandsbyer kun mindre end Bristol, Norwich, Bath, Exeter, York, Worcester og Nottingham.

Taunton havde længe haft et godt ry ikke blot for sine egne rigdomme og indbyggernes mod, men også for det smukke og veldyrkede opland, som strakte sig rundt om byen, og som havde fostret så mange kække fribønder. Fra umindelige tider havde byen været de frisindede partiets faste borg, og i mange år havde den hældet til republikken i politisk henseende og til puritanismen i religiøs.

Intet sted i riget havde man kæmpet modigere for Parlamentet, og skønt byen to gange var blevet belejret af Goring, havde borgerne under ledelse af den kække Robert Blake kæmpet så hårdnakket, at de kongelige begge gange havde måttet trække sig tilbage med tab.

Ved den anden belejring måtte garnisonen til sidst leve af heste- og hundekød, men dog lød der ikke et ord om overgivelse, hverken fra den eller dens heltemodige kommandant, som var den samme Blake, under hvem den gamle sømand Solomon Sprent havde kæmpet mod hollænderne.

Efter restaurationen [Note 42](#)) havde regeringen vist, at den huskede den rolle, Somersetshire-byen havde spillet, ved at udstede et særligt påbud om, at de mure, som omgav den uindtagelige by, skulle sløjfes. Således var der på den tid, jeg taler om, ikke andet end en række ruiner og nogle lave grundmure tilbage af de volde, som var blevet så dygtig forsvaret af byens borgere i det foregående slægtled.

Der manglede dog ikke mange andre minder fra hine stormfulde dage. Husene i udkanten bar endnu sprækker og revner efter kavalerernes granater og bomber. Hele byen havde ligesom et barsk, krigersk udseende, som om den var en veteran blandt Englands stæder, der havde gjort krigstjeneste i svundne dage og ikke havde noget imod at høre kanonernes torden endnu en gang.

Charles' råd kunne nok nedrive de fæstningsværker, som hans soldater ikke havde kunnet tage, men intet kongeligt bud kunne gøre ende på borgernes faste ånd og frisindede meninger. Mange af dem, som var vokset op under borgerkrigens uro, var alt fra barndommen blevet opildnet ved minder om den sidste krig og fortællinger om det store anfald, da Lunsfords "børneædere" blev slået ned i murbrechen af fædrenes stærke arme.

På denne måde var der i Taunton opfostret en langt mere dristig og krigersk ånd end der sædvanligvis findes i nogen engelsk indlandsby. Og denne ild blev næret og pustet til af en flok utrættelige nonkonformistiske præster, blandt hvilke Joseph Alleine var den betydeligste. Der kunne ikke vælges noget bedre sted til udgangspunkt for en rejsning, for ingen anden by satte de rettigheder og den tro, som var truet, så højt.

En stor del af borgerne var allerede draget ud for at slutte sig til oprørernes hær, men en betydelig styrke var blevet tilbage for at vogte byen; denne forstærkedes stadig af bondeskarer som den, vi var stødt til. De havde samlet sig fra omegnen og delte nu al deres tid mellem at lytte til sine yndlingsprædikanter, at lære brugen af våben og at marchere i række og geled. På gårdspladser, på gader og torve blev der drevet øvelser fra morgen til aften.

Da vi red ud efter frokost, genlød hele byen af kommandoråb og våbenklirren. Vore venner fra gårdsdagen marcherede ind på torvet, da vi kom derhen, og aldrig så snart fik de øje på os, før de rev hattene af og råbte et højlydt hurra, og de ville ikke give sig, før vi tog plads i spidsen for dem.

"De har svoret, at I og ingen anden skal føre dem," sagde præsten, som stod ved Saxons stigbøjle.

"Jeg kunne ikke ønske mig mere brave karle at føre," sagde han. "Lad dem stille sig i dobbelt række her foran rådhuset. Så, så, fint der, opstilling!" råbte han og svingede sin hest, så han vendte ansigtet imod dem. "Nu, slut op i stilling! Stå stille der på venstre fløj og lad de andre svinge om jer. Så ja, så stiv og stram som en Andrea Ferrara [Note 43](#). Vær så god, min ven, og bær ikke dit spyd, som det var en hakke, skønt jeg nok tror, at du vil bidrage vældigt til opdyrkningen af Herrens vingård med det! Og du der henne bør bære din musket på skulderen og ikke under armen, som en laps bærer sin spadserestok. Har nogen sinde en soldat været i en slig ulykkelig stilling som jeg, der er blevet sat til at skaffe orden i en så broget forsamling! Selv min gode Fleming kommer ikke til nytte her, heller ikke anfører

Petrinus i sin *De re militari* noget om, hvorledes man skal øve folk, som er væbnede med leer og segle."

"Le i hvil! Le ved fod! Præsenter le! Et, to!" hviskede Reuben til sir Gervas.

Derefter begyndte de begge at le uden at bryde sig om Saxons vrede skulen.

"Lad os dele dem," sagde han, "i tre kompagnier på firs mand. Dog vent, – hvor mange musketerer har vi? Fem og halvtreds. Lad dem træde frem og danne første afdeling eller kompagni. Sir Gervas Jerome, I har været officer i Eders grevskabs milits, så I har uden tvivl kendskab til geværøvelser. Siden det er mig, som skal føre kommandoen over denne stridsmagt, gør jeg Eder til kaptajn for dette kompagni. Det skal danne vor første linje i slag, en stilling, som jeg ved, I vil synes om."

"For pokker, hvor de skal få pudret deres hoveder," sagde sir Gervas med eftertryk.

"Jeg overlader det fuldstændig til Eder at ordne dem," svarede Saxon. "Første kompagni seks skridt fremad march! Så! Alle mand med spyd, træd frem! Syv og firs, et tjenstdygtigt kompagni! Lockarby, I overtager disse mænd og glem aldrig, at de tyske krige har vist, at det allerbedste kavaleri ikke kan udrette mere mod en fast række lanseknægte end en bølge mod et skær. I er kaptajn over andet kompagni; rid op i spidsen for det!"

"Sandt for dyden, hvis de ikke kæmper bedre end deres kaptajn rider," hviskede Reuben, "så vil det gå os galt. Jeg håber, at de vil være fastere på slagmarken end jeg i sadlen."

"Tredje kompagni, bestående af hundrede lebærere [Note 44](#)) overlader jeg til Eders omsorg og ansvar, kaptajn Micah Clarke,"

fortsatte Saxon. "Den gode mester Joshua Pettigrue skal være vor feltpræst. Skal ikke hans røst og hans nærværelse være for os som manna i de øde egne og kildevand i ørkenen?

Underofficerer ser jeg, at I selv har valgt, men Eders kaptajner skal have ret til at udnævne nogen flere af dem, som er kække til at hugge ind og ikke spare fjenden. Så har jeg endnu en ting at sige Eder, og jeg siger det, så alle kan høre det, og ingen senere komme og klage over, at han ikke kendte det reglement, han gav sig ind under:

For jeg siger Eder, at når hornet blæser til aftenhvil og spyd og sværd lægges til side, da vil jeg være som en af Eder, og I skal være som jeg, arbejdskammerater på den samme mark, og sammen skal vi drikke af livets kilde. Jeg vil bede med Eder, prædike for Eder eller lytte med Eder, fortolke skriften for Eder eller gøre alt andet, som sømmer sig en broderpilgrim på den trange vej. Men hør, mine venner! Når vi er under våben, og det gode værk skal gøres, på march, på valpladsen, på parade og mønstring, da må Eders opførsel være stram, krigersk og høvisk, da skal I være opmærksomme og hurtige til at adlyde, for jeg vil ikke have nogle efternølere eller hængehoveder, og hvis der skulle vise sig at være nogen sådan blandt Eder, da skal min hånd ramme ham tungt, ja, jeg tager ikke i betænkning at hugge sådanne karle ned. Jeg siger, at der ikke vil findes barmhjertighed for nogen af den slags!"

Her standsede han og betragtede sin stridsmagt med et fast ansigt og øjenlågene trukket langt ned over sine glimtende, spillende øjne.

"Hvis her nu er nogen mand," fortsatte han, "som ikke vil tjene under streng orden og tugt, så skal han træde frem og

slutte sig til en mildere fører, for jeg siger Eder, at så længe jeg leder dette korps, skal "Saxons regiment af Wiltshire-infanteriet" findes værdigt til et godt eftermæle i denne store og sjælsopløftende sag."

Vor oberst tav og blev siddende rolig på sin hoppe. De lange rækker af landlige ansigter så op i hans alvorlige, skarpe ansigt med de hvasse øjne, nogle dumme, andre beundrende og enkelte noget frygtsomme. Men ingen trådte frem, og han fortsatte:

"Den værdige mester Timewell, denne smukke by Tauntons borgmester, som har været et fast tårn for de trofaste gennem disse lange og hårde tider, vil inspicere os, når de andre er opstillet. Kaptajner, til Eders kompagnier da! Slut op, musketerer! Tre skridt mellem hver række. Lemænd, slut op til venstre! Lad underofficererne tage stilling ved fløjene! Se så, det var godt gjort af første gang at være, om end en flink adjutant med en pryglestav efter tysk mode ville have fundet nok at gøre."

Mens vi således hurtigt og med god fremgang var i færd med at organisere os til et virkeligt regiment, var andre mere eller mindre øvede bondeflokke marcheret ind på torvet og havde stillet sig op der. De, som stod til højre for os, var kommet fra Frome og Radstock i North Somersetshire og var kun slet og ret en bande bevæbnet med plejle, hamre og andre lignende våben, uden noget andet fælles mærke på orden eller sammenhæng, end at alle havde grønne kviste stukket i deres hattebånd.

Afdelingen til venstre, som bar en fane, der viste, at de var mænd fra Dorset, var færre i tal, men bedre udrustede og havde ligesom vi en frontrække af musketerer.

Imens havde de gode borgere af Taunton sammen med deres hustruer og døtre samlet sig på altaner og i vinduer, som vendte ud mod torvet. På hvert eneste sted, hvorfra der var en smule udsigt, kunne vi se alvorlige mænd med lige afskåret mundskæg og dragter af fint klæde og deres trivelige koner i fløjl og tredobbelt taft, mens det smukke, frygtsomme ansigt, som her og der stak ud fra en puritansk kyse, sandede det gamle ord, at Taunton udmærkede sig lige meget ved smukke kvinder som ved tapre mænd. Fortovene var opfyldt af mennesker – gamle, hvidskæggede uldarbejdere, alvorlige matroner, bondepiger med tørklæder på hovedet og store sværme af børn, som med deres lyse stemmer råbte hurra for kong Monmouth og protestantismen.

"Ved min ære!" sagde sir Gervas og rykkede sin hest tilbage, til han var på siden af mig, "vore platfodede venner burde ikke have sådan hast med at komme til Himlen, når de har så mange engle om sig på Jorden. Ved Gud, er de ikke dejlige? Der findes ikke en eneste skønhedsplet eller diamant på dem, men alligevel, hvad ville vel ikke de falmede skønheder på Piazzaen eller The Mall give for deres uskyldige og friske udseende."

"I må for Himlens skyld ikke smile eller nikke til dem!" sagde jeg. "Den slags ridderlighed går an i løndom, men kan let misforstås af enfoldige Somerset-piger og deres hidsige, hårdhændede slægtninge."

Mens jeg talte, åbnedes fløjddørene til rådhuset og en procession af byens fædre kom ud på torvet. To trompetere i spraglede trøjer gik foran dem og blæste en fanfare på deres instrumenter. Derpå kom oldermændene og rådsherrerne, alvorlige, højtidelige gamle mænd, klædt i fodsider kapper af

sort silke, bræmmet og foret med kostbart pelsværk. Bag dem kom byskriveren, en trivelig lille stakåndet mand med rødt ansigt og med embedsstav i hånden; autoriteternes række afsluttedes af byens borgermester Stephen Timewell.

Der var meget i denne embedsmands udseende, som kunne vække opmærksomhed, for alle kendetegn på puritanernes parti, som han tilhørte, trådte stærkt frem i hans person. Han var af betydelig højde og meget mager, ansigtet var langagtigt med tunge øjenlåg, der meldte om nattevågen og faste. De bøjede skuldre og det sænkede hoved viste spor af alderens vægt; men hans strålende, stålgrå øjne og det åndfulde, skarpe ansigt viste, hvorledes religiøs begejstring kunne overvinde legemlig svaghed.

Et spidst, stridt skæg nåede ham halvvejs til bæltet, og hans lange, snehvide hår strømmede frem under en sort fløjlskalot. Denne var trukket stramt ned over hans hoved, så at ørene stak frem til begge sider på en unaturlig måde, en skik, der havde skaffet hans parti øgenavnet "de langørede", og som ofte brugtes af deres modstandere. Hans dragt var udsøgt tarvelig og mørk i farven; den bestod af sort kappe, mørke fløjls knæbukser og silkestrømper med mørke fløjls sløjfer på skoene i stedet for sølvspænder, som dengang brugtes. En svær guldkæde om halsen var tegnet på hans værdighed.

Foran ham skred den trivelige byskriver højtideligt frem i rød vest med den ene hånd i siden, mens den anden holdt embedsstaven ret udstrakt. Han så stolt til højre og venstre og gjorde af og til en bøjning, som om bifaldråbene alene gjaldt ham.

Denne lille mand havde spændt et svært langt slagsværd i sit bælte; det klirrede mod brostenene, når han gik, og kunne af og til forvilde sig ind mellem hans ben, så han måtte løfte sit ene ben over det, hvorefter han gik videre uden at tabe noget af sin værdighed. Men da han til sidst fandt disse afbrydelser for plagsomme, trykkede han sværdfæstet ned med hånden for derved at hæve spidsen; skridtede så videre som en stor hane, der kun havde én fjer tilbage af halen.

Efter at have passeret de forskellige afdelinger og inspiceret dem med en nøjagtighed og opmærksomhed, som viste, at hans år ikke havde sløvet hans soldaterøje, vendte borgmesteren sig mod os, åbenbart i den hensigt at tale.

Øjeblikkelig sprang byskriveren foran ham, svang sine arme og råbte:

"Silentium, godt folk! Silentium for hans højvelærværdighed borgmesteren af Taunton! Silentium for vor ærede mester Stephen Timewell."

Men midt under sine gestikulationer og skrig ragede han igen uklar i sit alt for store våben og rullede på alle fire i rendestenen.

"Silentium selv, mester Tetheridge!" sagde borgermesteren strengt. "Hvis Eders sværd og tunge begge blev klippet lidt kortere, var det bedre både for Eder og for os. Kan jeg ikke få lov at tale nogle ord til disse gode mænd, uden at I skal afbryde med Eders uharmoniske hyl?"

Den geskæftige skriver samlede sig atter sammen og luskede bag om rådsherrernes følge, mens borgmesteren langsomt steg op ad trinnene til det store stenkors på torvet. Fra dette sted talte han til os med en høj, pibende røst, som dog voksede i

styrke, efterhånden som han talte, indtil den hørtes til torvets fjerneste afkroge.

"Venner i troen," sagde han, "jeg takker Gud, at jeg i min alderdom har fået lov til at opleve at se denne gudelige forsamling. For vi fra Taunton har altid holdt den hellige pagts ild brændende blandt os. Den kan af og til have været formørket af øjentjenere og laodicæere, men den har ikke desto mindre brændt i folkets hjerter. Men rundt om os var der et mørke, værre end Ægyptens, hvor papisme, prælatisme, erastianisme og simonisme uhindret og ustraffet kunne rase og trives.

Men hvad ser jeg vel nu? Ser jeg, at de trofaste skjuler sig og lytter efter deres forfølgeres hestehove? Ser jeg en slægt af lejesvende med løgn på læben og sandheden begravet? Nej! Her ser jeg gudfrygtige mænd for mig, ikke blot fra denne smukke by, men fra hele det udbredte land rundt om, fra Dorset og fra Wiltshire og, efter hvad jeg har hørt, endog nogle fra Hampshire, alle rede og ivrige for at komme til at arbejde for Herrens sag. Når jeg ser alle disse trofaste mænd, og når jeg ved, at hvert eneste guldstykke i mine bysbørns pengeskrin villigt gives for at støtte dem, og når jeg ved, at de forfulgte, som må sidde hjemme, over hele landet kæmper for os i bøn, da siger en stemme i mit indre, at vi skal nedstyrte Dagens afgudsbillede her i England og bygge et sådant tempel for den sande tro, at hverken papisme eller prælatisme eller afgudsdyrkelse eller nogen anden af den Ondes gerninger nogen sinde skal røkke det."

En dyb, uophørlig bifaldsmumlen lød fra insurgenternes tætte infanterirækker blandet med våbenklang af musketter og spyd, som stødtes mod brolægningen. Saxon vendte sit ansigt

halvt om med et vredt blik, løftede utålmodigt hånden, og den hæse mumlen døde bort blandt vore mænd, skønt vore mindre disciplinerede kammerater på begge sider vedblev at vifte med deres grønne grene og larme med deres våben. Mændene fra Taunton ret lige foran os stod barske og tavse, men deres faste træk og rynkede pander viste, at deres bysbarns tale havde rørt op i den dybe fanatiske ånd, som udmærkede dem.

"I min hånd," fortsatte borgermesteren, "holder jeg den proklamation, som vor kongelige fører har sendt foran sig. På grund af sin store godhed og selvfornægtelse havde han i sin første erklæring, som han udstedte i Lyme, sagt, at han ville overlade valget af konge til Englands stænder. Men da han fandt, at hans fjender på den laveste og skammeligste måde benyttede sig af denne hans selvfornægtelse og udsprede det rygte, at han havde så lille tillid til sin sag, at han ikke turde tage den titel, som tilkom ham, har han besluttet at sætte en stopper for dette. Vid derfor, at det herved kundgøres, at James, hertug af Monmouth, fra nu af og senere hen er den retmæssige konge af England, at papisten og brodermorderen James Stuart er en ondskabsfuld tyrann, på hvis hoved, død eller levende, der herved sættes en pris af fem tusind guineas; og at den forsamling, som nu sidder samlet i Westminster og kalder sig Englands stænder, er en ulovlig forsamling, og dens beslutninger er uden al kraft og virkning som love betragtet. Gud velsigne kong Monmouth og den protestantiske tro!"

Trompeterne blæste en fanfare, og folket råbte hurra, men borgmesteren løftede sine tynde, hvide hænder som tegn til tavshed.

"En budbringer fra kongen nåede mig i dag," fortsatte han. "Han sender sin hilsen til alle sine trofaste protestantiske undersåtter. Når han har hvilet ved Axminster efter sin sejr, vil han straks rykke frem og være hos os, senest inden to dage.

I vil blive bedrøvede ved at høre, at den gode rådsherre Rider faldt midt i den vildeste kamp. Han døde som en mand og kristen og har efterladt hele sin formue tilligemed sit uldvæveri og sit bohaves til krigens fortsættelse. Af de øvrige faldne var der kun ti her fra Taunton. To kække, unge brødre har mistet livet, Oliver og Ephraim Hollis, hvis stakkels moder –"

"Sørg ikke for mig, gode mester Timewell," råbte en kvindestemme fra mængden. "Jeg har tre andre, lige så stovte, som alle skal ofres for samme sag."

"I er en værdig kvinde, fru Hollis," svarede borgmesteren, "og Eders børn skal ikke være tabt for Eder. Det næste navn på min liste er Jesse Trefail, så kommer Joseph Millar og Aminadab Holt –"

En gammel musketer i første række af Taunton-regimentet trak sin hat ned over øjnene og råbte med stærk og fast stemme: "Herren gay, og Herren tog, Herrens navn være lovet!"

"Det er Eders eneste søn, mester Holt," sagde borgmesteren, "men Herren ofrede også sin eneste søn, for at I og jeg skulle få lov at smage det evige livs vand. De øvrige er Path af Light Regan, James Fletcher, Salvation Smith og Robert Johnstone."

Den gamle puritaner rullede alvorligt sine papirer sammen, stod en stund med hænderne foldede over brystet i tavs bøn, steg derpå ned fra stenkorset og gik bort med oldermændene og rådsherrerne. Menneskemassen begyndte ligeledes at sprede sig. Rolig og eftertænksom gik hver til sit med alvorlige,

højtidelige ansigter og nedslagne blikke. En hel del bønder, som var mere nysgerrige og mindre grebet end borgerne, samledes dog omkring vort regiment for at se de mænd, som havde slået dragonerne.

"Se den mand der med et ansigt som en jagtfalk!" råbte en og pegede på Saxon: "det var ham, som dræbte filistrenes officer og førte de troende til sejr i går."

"Læg heller mærke til den anden der!" råbte en gammel kone. "Han der med det lyse ansigt og klæder som en prins. Han er en af de adelige, som er kommet helt fra London for at forsvare den protestantiske sag. Han er en overordentlig from herremand, er han, og var han blevet i den fordærvede by, havde de hugget hovedet af ham, som de gjorde med den gode lord Russell, eller lagt ham i lænker sammen med den værdige mester Baxter."

"I snakker hen i vejr og vind!" råbte en tredje. "Den stålkledte mand på den grå hest, det er en kriger efter mit hjerte! Han har glatte kinder som en ung pige og lemmer som en Goliath fra Gath. Jeg vædder, at han kunne tage gamle fader Jones og kaste ham over sin egen sadelknap, så let som min Pasop tager en rotte. Men her kommer den gode mester Tetheridge, skriveren, og i vigtige forretninger også, for han er en mand, som hverken sparer tid eller umage for den store sag."

"Plads, godtfolk, plads!" råbte den lille skriver og kom støjende frem med en højst vigtig mine. "Stands ikke byens høje øvrighed i sit embede. Heller ikke bør I stå i vejen for krigerne, når I ser, at I derved hindrer dem i at udvikle den slagorden eller lange række, som nu roses af mange høje hærførere. Vær så

venlig at sige mig, hvem kommanderer vel denne kohorte eller rettere legion, for jeg ser, at den også tæller rytteri?"

"Dette er et regiment, min herre," svarede Saxon barskt.

"Oberst Saxons regiment af Wiltshire-infanteriet, som jeg har den ære at anføre."

"Jeg beder, Deres Strengthed, om tilgivelse!" råbte skriveren befiippet og trak sig tilbage fra den blege kriger. "Jeg har hørt tale om hr. oberstens bedrifter i de tyske krige. Jeg har selv fældet en lanse i min ungdom, har også knust et par hoveder, ja, et par hjerter også, den tid jeg bar våbenkjole og bandoler."

"Fremfør Eders ærinde!" sagde vor oberst kort.

"Det er fra Hans Højvelærværdighed borgmesteren og gælder Eder samt Eders kaptajner, som uden tvivl er disse tre kavalerer, som jeg ser mig omgivet af. Prægtige karle, på min ære, men I og jeg ved godt, oberst, at et lidet fægtekneb vil stille den mindste af os lige med den stærkeste. Jeg skal gerne vædde på, at vi to gamle soldater ryg mod ryg kunne klare os mod disse tre kække unge herrer."

"Tal, menneske!" brummede Saxon og strakte sin lange, senestærke arm frem, greb den veltalende skriver ved opslaget på hans kappe og rystede ham, så hans lange sværd klirrede.

"Hvad, oberst, hvad for noget?" råbte mester Tetheridge, mens hans vest syntes at blive end rødere ved genskinnet fra det purpurfarvede ansigt. "Vil I lægge voldsom hånd på borgmesterens repræsentant? Jeg bærer et væрге ved min side, som I kan se. Jeg er også noget hastig og opfarende og advarer Eder derfor mod at gøre noget, der måske kan lede til et personligt sammenstød. Mit budskab var, at Hans

Højærværdighed borgmesteren har lyst at tale med Eder og Eders kaptajner på rådhuset."

"Vi skal snart være der," sagde Saxon, idet han vendte sig mod sit regiment og begyndte at forklare de mere ligefremme bevægelser og opstillinger. Han måtte undervise både sine officerer og sit mandskab, for om end sir Gervas vidste lidt om, hvordan man håndterede et våben, så havde Lockarby og jeg ikke meget mere end vor gode vilje at byde på.

Da der til sidst blev givet ordre til at træde af, marcherede vore kompagnier tilbage til deres barakker i uldvareskuret, mens vi overgav vore heste til staldkarlene i "Den hvide Hjort" og gik for at gøre borgmesteren vor opvartning.

18. Mester Stephen Timewell, borgmester i Taunton

Inde i rådhuset var alt støj og røre. På den ene side sad to skriverkarle bag et bord, betrukket med grønt klæde, med store papirruller foran sig. En lang række borgere gik langsomt forbi dem, og lagde, efterhånden som de kom frem, en pose eller en rulle med mønter fra sig, som derpå blev optegnet og modtaget. En firkantet, jernbeslået kiste stod imellem dem; deri blev pengene kastet. Da vi gik forbi, kunne vi se, at den var halvt fuld af guldstykker.

Det faldt os i øjnene, at flere af disse mænds luvslidte klæder og rynkede ansigter tydede på, at de penge, som de gav så villigt, måtte være blevet samlet til dette formål ved tarvelig levemåde og hårdt arbejde. De fleste af dem ledsagede deres gave med en kort bøn eller et yndlingsbibelsprog om den mammon, som ikke ruste, eller om at låne Herren.

Byskriveren stod ved bordet og leverede en kvittering for hver sum, han tog imod. Lyden af hans uafladelige og ensformige tale fyldte hallen, idet han læste summernes størrelse og givernes navne højt og gav sine egne meninger til bedste ind imellem.

"Abraham Willis," råbte han, da vi trådte ind, "før ham ind med seks og tyve pund og ti shillings! I skal få ti procent på denne jord, mester Willis, og jeg lover, at det ikke heller skal glemmes hinsides. – John Standish, to pund. – William Simons, to guineas. – Healing, fem og halvtreds pund! Det var

et tungt slag i prælatisternes ribben, gode mester Healing! – Solomon Warren, fem guineas! – James White, fem shillings! Det var enkens skærv, James. – Thomas Bakewell, ti pund! Nej, mester Bakewell, med Eders tre ejendomme ved Tones bredder og græsgange i de bedste strøg af Athelney kan I visselig undvære mere for den gode sag. Vi ser Eder uden tvivl snart igen. – oldermænd Smithson, halvfems pund! Hå, hå, det var et hårdt stød for skarlagens-kvinden [Note 45](#)). Et par sådanne til og hendes trone skal forvandles til en dyppestol [Note 46](#)). Vi skal nedbryde hende, værdige mester Smithson, ligesom Jehu, Nimshis søn, nedbrød Baals tempel."

Således blev han ved med at uddele rosende og dadlende bemærkninger, til trods for at de højtidelige borgermænd kun brød sig lidet om hans snak.

På den anden side af hallen var der stillet flere trækrybber, hvori leer og spyd var samlet sammen. Kommunale ombudsmænd og særskilte bude var blevet udsendt for at gennemsøge landet efter våben, og når de vendte tilbage, lagde de deres bytte fra sig her i tøjmesterens varetægt.

Foruden bøndernes almindelige våben var der et oksehoved [Note 47](#)) halvt fuldt af alle slags pistoler; desuden en smuk samling musketter, fuglebøsser, karabiner, skruelås-, hjullås- og luntegeværer, en tylvt bredmundede mørsere af messing og nogle gamle murkanoner, som falkonetter og feltslanger [Note 48](#)), hentet fra grevskabets herregårde.

Fra disse gamle herresæders vægge og pulterkamre var der sendt mange andre våben, som vore fædre sikkert havde sat stor pris på, men som ville virke sære i Eders øjne, nu da man kan affyre en musket en gang hvert andet minut, og kuglerne

rækker fire hundrede skridt. Der var hellebarder, stridsøkser, morgenstjerner, lanser, køller og ældgamle ringbrynjer, som endnu kunne dække en mand mod sværdhug eller spydstik.

Midt i alt dette røre stod borgmester Timewell som det dygtige og omsorgsfulde overhoved, ordnede alt og viste alle til rette. Når jeg så, hvorledes alderdommens visdom og ungdommens begejstring var forenet i hans arbejde, kunne jeg også fatte den kærlighed og ærbødighed, som hans bysbørn nærede for ham.

Da vi trådte ind, var han netop i færd med at prøve låsen på en falkonet, men da han så os, gik han straks frem og hilste med stor venlighed.

"Jeg har allerede hørt meget om Eder," sagde han. "Hvorledes I fik de troende til at samle sig under et overhoved og derpå slog tyrannens rytteri tilbage. Jeg føler mig forvisset om, at det ikke bliver sidste gang, I ser fjendens ryg. Jeg hører, oberst Saxon, at I har været vidne til megen krigstjeneste udenlands."

"Jeg har været Forsynets ydmyge værktøj i mangan en god sag," sagde Saxon med et buk. "Jeg har kæmpet med svenskerne mod brandenburgerne, og da tiden var udløbet og mine forpligtelser tilbørligt opfyldt, har jeg atter kæmpet med brandenburgerne mod svenskerne. Efter de dage har jeg i bayersk tjeneste kæmpet mod de forenede svenskere og brandenburgere. Endvidere deltog jeg i de tyrkiske krige ved Donau og i to felttog med herrerne i Rhein-Pfalz, hvilket snarere kan kaldes søndagsleg end krig."

"I sandhed en smuk krigerløbebane!" udbrød borgmesteren og strøg sit hvide skæg. "Jeg hører, at I også har mægtige gaver til at bede og synge. Jeg synes at forstå, at I er en af den gamle

skole fra 1644, oberst – de mænd, som var i sadlen hele dagen og på knæ den halve nat. Hvornår får vi atter nogen, som ligner dem? Nogle få vrag som jeg selv er blevet tilbage med ungdomsilden udbrændt og intet uden sløvhedens og lunkenhedens aske tilbage."

"Nej, nej," sagde Saxon, "Eders stilling og nuværende arbejde stemmer dårligt med Eders nedsættende ord. Men her er unge mænd, som kan skaffe ilden til veje, hvis de ældre har forstanden. Dette er kaptajn Micah Clarke, kaptajn Lockarby og højvelbårne kaptajn sir Gervas Jerome, som alle er kommet for at drage sit sværd for den nedtrådte tro."

"Taunton byder Eder velkommen, mine herrer," sagde borgmesteren, mens det forekom mig, at han så en smule tvivlrådig på adelsmanden, som havde taget sit lommespejl frem og var i færd med at børste sine øjenbryn. "Jeg håber, at alle fire vil tage bopæl hos mig under Eders ophold i Taunton. Det er tarveligt herberge og simpel kost, men en kriger har ikke store fordringer. Og nu, oberst, ville jeg gerne høre Eders råd om disse tre andrikker [Note 49](#). Kan de gøre tjeneste, når de bliver gjort lidt i stand? Ligeledes disse feltkanoner, der blev brugt i Parlamentets krige i de gode, gamle dage og måske endnu kan tale et ord i folkets sag."

Den gamle kriger og borgmesteren kastede sig øjeblikkelig ind i en ivrig og lærd drøftelse om nytten af murkanoner, andrikker, små feltslanger, falke, bombekastere, mørsere, falkonetter og lange feltkanoner. Om alle disse forskellige slags skyts havde Saxon bestemte meninger, som han forklarede ved mange eksempler fra, hvad han selv havde prøvet og oplevet. Han dvælede derpå ved brandpile og ildspyd, deres nytte og

brug i angreb på eller forsvar af befæstede steder. Endelig kom han over til skanser, *directis lateribus*, og jordvolde og løbegrave, halvrunde, retvinklede, ligeløbende, vandrette og kredsformede med så mange henvisninger til Hans kejserlige Majestæts linjer ved Gran, at det syntes, som om samtalen aldrig kunne få ende.

Vi sneg os til sidst væk, mens Saxon skildrede virkningen af de østrigske bomber mod en afdeling bayerske spydbærere i slaget ved Ober-Graustock.

"For pokker, om jeg har lyst til at modtage den gamles tilbud," sagde sir Gervas hviskende. "Jeg har hørt tale om disse puritanske husholdninger. Megen bordbøn til liden sekt, og bibelsprog, som flyver omkring så hårde og kantede som flintesten. Til sengs med solen og en formaningsprædiken, hvis man blot ser venligt på tjenestepigen eller nynner omkvædet af en vise."

"Hans hjem kan være større, men næppe strengere end min egen fars," svarede jeg.

"Det lover jeg," råbte Reuben. "Når vi havde holdt dans i det grønne eller tilbragt en lørdagsaften med at lege "kys i ringen", eller "præsten har mistet sin kappe", har jeg set Kyrasser-Joe gå forbi og sende os et blik, så smilene frøs bort på vore ansigter. Jeg tror nok, at han ville have hjulpet oberst Pride med at skyde markedsbjørnene og hugge majstængerne ned."

"Det ville være brodermord af sådan en mand at skyde en bjørn," sagde sir Gervas, "med al respekt, ven Clarke, for Eders ærede ophav."

"Ikke mere end det var for Eder at skyde en papegøje," svarede jeg og lo. "Men hvad borgmesterens indbydelse angår, så må vi nu følge den til middagen, og skulle hans hjem sætte

Eder i ondt lune, vil det være let at finde en undskyldning og komme fra det med ære. Men kom i hu, sir Gervas, at sådanne huse i enhver henseende er forskellige fra, hvad I er vant til; derfor vogt Eders tunge, ellers bliver der let ubehageligheder. Når jeg siger "Hm!" eller hoster, så er det tegn på, at I må tage Eder i agt."

"Vedtaget, unge Solomon!" sagde han. "Det er virkelig godt at have en lods som Eder, der er kendt i disse gudelige farvande. Af mig selv ville jeg aldrig forstå, hvor nær jeg er skærene. Men vore venner er nok færdige med slaget ved Ober-, hvad hed det nu? Og kommer nu hen imod os. – Jeg håber, værdige hr. borgmester, at Eders vanskeligheder er blevet løst?"

"Ja, min herre," svarede puritaneren. "Jeg er blevet højlig opbygget ved samtalen med Eders oberst, og jeg tvivler ikke på, at I vil lære meget ved at tjene under en mand med hans rige erfaring."

"Højst sandsynligt, min herre, højst sandsynligt," sagde sir Gervas ligegyldigt.

"Men klokken er nær et," fortsatte borgmesteren, "og vort skrøbelige kød råber på mad og drikke. Jeg håber, at I vil vise mig den gunst at følge med til mit tarvelige hjem, hvor vi kommer til at finde, at folkene allerede venter ved det dækkede bord."

Med disse ord gik han foran os ud af hallen og skred langsomt ned ad gaden, mens folket veg til begge sider, hvor han viste sig, og lettede på deres hatte til ærbødig hilsen.

Han viste os, hvorledes der her og der var truffet forberedelser til at spærre vejen med stærke kæder for at hindre et pludseligt kavaleriangreb. I forskellige hjørnegårde var der

også slået huller i murværket, hvorigennem den sorte munding af en carronade eller en voldkanon stak frem.

Disse forholdsregler var så meget mere nødvendige, som man vidste, at forskellige afdelinger af det kongelige rytteri, foruden den, vi havde slået tilbage, var kommet til Deane, og byen, som var berøvet sine mure, var fuldstændig åben for en hvilken som helst dristig førers angreb.

Den øverste embedsmands bolig var en forsvarlig stenbygning med firkantet forside. Den lå bag gårdspladsen med indgang fra East Street. Den høje, spidsbuede egetræsport, tæt beslået med brede jernnagler, havde et strengt udseende, men hallen indenfor var lys og luftig med blankpoleret panelering af cedertræ, mens loftet var beklædt med en slags mørkt træ, der udsendte en behagelig lugt, der mindede om violer.

En bred trappe førte op fra den anden ende af hallen. Just da vi trådte ind, kom en ung jomfru med et sødt ansigt trippende ned over den, ledsaget af en gammel kone, som bar en skinnende bunke dækketøj på armen.

Ved synet af os trak den ældre sig tilbage op over trapperne, mens den unge kom flyvende ned tre trin ad gangen, slog armene om borgmesterens hals og kyssede ham kærligt, mens hun samtidig så ham prøvende ind i ansigtet, som en moder, der er ængstelig for sit barn.

"Nu er du træt igen, lille fader, træt igen," sagde hun, rystede ængsteligt på hovedet og lagde en lille hånd på hver af hans skuldre. "Sandelig, sandelig er din sjæl stærkere end dit legeme."

"Nej, nej, mit barn," sagde han og strøg hånden kærligt over hendes tykke, brune hår. "Arbejderen må slide, til hviletimen slår. Dette, mine herrer, er min sønnedatter Ruth, den eneste, der er levnet af hele min familie og min alderdoms glæde. Hele krattet er nedhugget og kun det ældste træ og det yngste skud står tilbage. Disse herrer, lille ven, er kommet langvejs fra for at tjene den gode sag og har gjort os den ære som vore gæster at modtage vor beskedne indbydelse."

"I er kommet i rette tid, mine herrer," svarede hun og så os åbent ind i øjnene med det venlige smil, en søster hilser sine brødre med. "Folkene er samlet om bordet, og maden er færdig."

"Dog ikke mere færdig end vi selv," råbte den kække, gamle borger. "Før du vore gæster til deres pladser, mens jeg går til mit værelse og affører mig min embedsdragt med kæde og krave, førend jeg bryder min faste."

Vi fulgte vor smukke fører og kom ind i et meget stort og højt værelse, hvor de kunstfærdigt udskårne egetræsvægge var smykket i begge ender med vævede tapeter. Gulvet var i mosaik efter fransk mode og dækket med skind og tæpper. I den ene ende af salen stod et stort, hvidt marmorildsted, næsten som et værelse for sig selv. Det var indrettet på ældgammel vis med en forhøjning af jern i midten og brede stenbænke på begge sider.

De lange rækker af knager over kaminhylden måtte vistnok engang have tjent til at hænge våben på; i hine dage plejede velhavende engelske købmænd at have tilstrækkeligt med våben i sit hjem til i det mindste at kunne væbne sine husfolk og arbejdere. De var dog nu fjernet; heller ikke var der noget

andet, som tydede på urolige tider undtagen en samling spyd og hellebarder, som stod opstillet i en krog.

Midt på salens gulv stod et langt og massivt bord; omkring dette sad allerede mellem tredive og fyrre mennesker, for største delen mænd. De rejste sig, idet vi trådte ind, og en mand med alvorligt ansigt ved den nederste bordende opremsede en uendelig lang bordbøn, der begyndte som takkebøn for maden, men så gik over til at omhandle kirke og statssager og omsider endte med en påkaldelse om nåde for Israel, som nu havde grebet til våben for Herren.

Mens dette stod på, blev vi stående ved døren med hatten i hånden og brugte tiden til at iagttage selskabet mere grundigt, end høflighed ville tilladt os, hvis ikke deres øjne havde været nedslagne og deres tanker andetsteds.

De var af alle aldre fra gråskæggede oldinge til drenge på næppe de tyve år. Alle havde det samme alvorlige, tilfredse udtryk, og alle var de klædt på samme prunkløse måde.

Når de hvide, brede kraver og manchetter undtages, fandtes der ikke spor af afveksling i deres triste, mørke dragt. Deres sorte kjoler og trøjer var skåret lige og trange, og deres corduans lædersko, som i min ungdom plejede at være lidt udsmykket på en eller anden måde, havde alle brede snuder og var snøret med en sort lidse.

De fleste af folkene havde sværdbælter af ugarvet skind; men våbenet selv tilligemed deres bredbræmmede filthatte var lagt under bænken eller hængt på knagerne på væggen. De stod med foldede hænder og bøjede hoveder og lyttede til denne uendelige prædiken, mens de af og til faldt ind med et suk eller udråb, som viste, at ordene havde rørt dem.

Den endeløse bordbøn blev omsider færdig; derefter satte selskabet sig i tavshed og uden noget andet ophold eller andre ceremonier begyndte de at hugge ind på de svære fade, som dampede foran dem. Vor unge værtinde førte os til enden af bordet, hvor en højrygget udskåren stol med en sort pude viste husherrens plads. Frøken Timewell satte sig til højre for denne stol med sir Gervas ved siden; hæderspladsen ved borgmesterens anden side blev overladt Saxon, mens jeg sad mellem ham og Lockarby, hvis øjne jeg mærkede var fæstet på puritanerpigen med ufordulgt beundring, helt fra første øjeblik han havde set hende.

Bordet var ikke meget bredt, så vi kunne tale til hinanden, til trods for tallerkener og fades klirren, den dybe summen af stemmer og tjenernes travlhed.

"Dette er min fars husstand," sagde vor værtinde henvendt til Saxon. "Der er ikke en af disse, som ikke er i hans brød. Han har mange svende i sin uldforretning. Vi sidder fyrre til bords hver dag i året."

"Og på rigtig god kost," sagde Saxon og så ned over bordet. "Laks, okseribbe, fårelår, kalvekød, pudding – hvad kan vel et menneske begære mere? Og rigeligt af godt hjemmebrygget øl til at skylle det ned med. Hvis vor værdige mester Timewell kan føde hæren på samme måde, skal jeg i alt fald være ham taknemmelig. En kop grumset vand og et magert stykke kød, stegt på en ladestok over lejrilden, kommer vel snarere til at blive vor kost."

"Er det ikke bedre at tro?" spurgte puritanerpigen. "Vil ikke den Almægtige føde sine krigere, ligesom Elias fik sin føde i ødemarken og Hagar i ørkenen?"

"Jo, sikkerlig!" råbte en langhåret, ung mand med mørkt ansigt, der sad på højre side af sir Gervas. "Han vil sørge for os, ligesom da vandet sprudlede af klippen og vagtler og manna lå tykt på den golve jord."

"Det vil jeg håbe, unge herre," svarede Saxon; "men vi må ikke desto mindre opsætte et træ med de nødvendige vogne og tilstrækkeligt mandskab og en intendant ved hver vogn efter tysk mønster. Sådanne ting kan ikke overlades til tilfældet."

Ved denne tale så den smukke frøken Timewell op med et halvt forskrækket blik ligesom forfærdet over den mangel på tro, den røbede. Hendes tanker havde måske fundet udtryk i ord, hvis ikke hendes bedstefar i det samme var trådt ind i værelset; hele selskabet rejste sig og bukkede for ham, idet han gik til sin plads.

"Sæt Eder, venner," sagde han og vinkede med hånden. "Vi er gammeldags folk, oberst Saxon, og den gammeldags dyd, ærbødighed for alderdommen, har ikke forladt os aldeles. Jeg håber, Ruth," fortsatte han, "at du har sørget for vore gæster."

Vi forsikrede alle, at vi aldrig havde været mødt med større opmærksomhed eller gæstfrihed.

"Det er godt, det er godt," sagde den gode uldvæver. "Men Eders tallerkener er blanke og Eders glas tomme. William, sørg du for det! En god arbejder har altid god madlyst. Hvis en af mine svende ikke kan tømme sin tallerken, ved jeg, at jeg får lidet af ham ved kårde eller spole. Sener og muskler skal holdes vedlige. Et stykke af den oksesteg derhenne, William! For at vende tilbage til hint slag ved Ober-Graustock, oberst, hvilken rolle spillede vel det Pandourske kavaleriregiment, som I gjorde tjeneste ved?"

Dette, kan I tænke, var et spørgsmål, Saxon havde meget at fortælle om. Snart var de begge indviklet i en varm samtale, hvor erfaringer fra Roundway Down og Marston Moor vejedes mod udfaldet af et snes slag i Steiermarks fjelde og langs Donaus bredder.

Stephen Timewell havde i sin glade ungdom kommanderet først en trop og siden et regiment i parlamentskrigene, fra Chalgrove Field til det afgørende slag ved Worcester. Derfor var hans krigserfaringer, om end mindre afvekslende og vidtstrakte end vor kammerats, tilstrækkelige til, at han kunne hævde bestemte meninger. Disse var i det store og hele taget de samme som lykkeridderens, men hvis de havde forskellige synsmåder i et eller andet enkelt punkt, åbnedes straks en sådan krydsild i militærjargon, så mange sammenligninger mellem let og tungt rytteri, spydbærere, lanseknægte og musketerer, belejringer og udfald, at et uvant øre blev ganske forvirret.

Da samtalen til sidst kom ind på befæstninger, opførte borgmesteren udenværker af sker og knive, hvorpå Saxon trak sine linjer op med brødstykker, nærmede sig hurtigt med traverser og løbegrave og satte sig fast på et fremskudt hjørne af borgmesterens befæstninger. Dette fremkaldte straks et nyt spørgsmål om kontraminer, så striden snart rasede med fornyet kraft.

Mens denne venskabelige disput førtes mellem de ældre, havde sir Gervas Jerome begyndt en samtale med frøken Ruth på den anden side af bordet. Jeg har sjældent set et smukkere ansigt end denne puritanske piges; det var dejligt og ejede den beskedne og jomfruelige ynde, som trækkene får, når de henter

deres skønhed fra den ædle sjæl, som skinner igennem dem. Det fuldendt udviklede legeme syntes kun at være et udtryk for den fuldkomne ånd, som det husede.

Hendes mørkebrune hår var strøget tilbage fra en bred, hvid pande, som løftede sig over et par smukt tegnede øjenbryn og store, blå tankefulde øjne. Hele hendes udseende gav indtryk af mildhed og blidhed, og dog gav et fast træk ved munden og den fint fremstående hage os tilkende, at i sorgens og farens stund ville den lille pige vise sig som en værdig efterkommer af rundhovedkrigeren og den puritanske embedsmand.

Jeg tvivler ikke om, at der hvor mere højrøstede og pågående kvinder ville være blevet skræmt til tavshed, skulle borgmesterens datter have besejret sin blide frygtsomhed og vist den stærke natur, hun havde på bunden.

Det morede mig meget at høre de anstrengelser, som sir Gervas gjorde for at konversere hende; for han og pigen havde levet i to så vidt forskellige verdener, at det krævede hele hans opmærksomhed og gode forstand at holde sig til emner, som hun forstod.

"I benytter uden tvivl meget af Eders tid til læsning, frøken Ruth," bemærkede han; "jeg kan ikke se, hvad andet I kan foretage Eder så langt fra byen."

"Byen!" sagde hun. "Er Taunton ikke en by?"

"Himlen forbyde, at jeg skulle nægte det," sagde sir Gervas, "i særdeleshed i nærværelse af så mange værdige indbyggere, som har ord for strengt at våge over deres fødebys ære. Dog er det en kendsgerning, skønne frøken, at London så langt overgår alle andre byer, at den ofte kaldes Byen, således som jeg nu gør det."

"Er den da så overordentlig stor?" spurgte hun med klædelig forbavselse. "Men vi bygger nye huse i Taunton uden for de gamle mure og forbi Shuttern og nogle endog på den anden side af elven. Måske Taunton engang bliver lige så stor."

"Om end alle Tauntons indbyggere rejste til London," sagde sir Gervas, "ville dog ingen mærke nogen forskel der."

"Nej, nu gør I nar af mig. Det er da mod al fornuft," råbte landsbypigen.

"Eders bedstefar kan bekræfte mine ord," sagde sir Gervas. "Men for at vende tilbage til Eders læsning, så er jeg sikker på, at der ikke er en side hos Scudery i hendes *Den store Cyrus*, som I ikke har læst. I er uden tvivl også kendt med hver sætning af Cowley, Waller eller Dryden?"

"Hvem er de?" spurgte hun. "I hvilken kirke prædiker de?"

"Min tro!" råbte friherren og lo. "Honourable John prædiker i kirken Will Unwin, i folkemunde kaldet "Wills", hvor klokken ofte er to om morgenen, førend han er kommet til enden af sin prædiken. Men hvorfor dette spørgsmål? Tror I da ikke, at nogen kan sætte pen på papir, uden at de også har ret til at bære præstekjole og bestige prædikestol? Jeg troede, at alle af Eders køn havde læst Dryden. Sig mig da, hvilke er Eders yndlingsbøger?"

"Det er Alleine's *Varsko til de Uomvendte*," sagde hun. "Det er en god, opvækkende bog, som har udrettet meget godt. Har du ikke fundet den frugtbringende?"

"Jeg har ikke læst den bog, I nævnte," tilstod sir Gervas.

"Ikke læst den?" råbte hun med løftede øjenbryn. "Jeg troede sandelig, at alle havde læst *Varskoet*. Hvad synes I da om *Troende Stridsmænd*?"

"Jeg har ikke læst den."

"Eller om *Baxters Prædikener*?" spurgte hun.

"Jeg har ikke læst dem."

"Om *Bulls Broderånd* da?"

"Jeg har ikke læst den."

Frøken Ruth Timewell stirrede på ham med synlig forbavselse.

"I vil måske finde mig uopdragen, når jeg siger det, min herre," sagde hun, "men jeg kan ikke andet end forundre mig over, hvor I har været henne, og hvad I har foretaget Eder i hele Eders liv. Selv børnene på gaden har læst disse bøger."

"Sandt at sige støder vi ikke ofte på den slags værker i London," svarede sir Gervas. "Et af George Etheriges skuespil eller en farce af sir John Suckling er lettere om end mindre nærende åndsføde. Man kan i London holde skridt med litteraturens verden uden at læse meget, for ved samtalerne på kaffehusene og de aviser og tidender, der falder i ens vej, ved at høre poeternes plapren eller de vittige bemærkninger ved selskaberne, og dertil en aften eller to at gæste teatret, når Vanbrugh eller Farquhar optræder, fjerner man sig aldrig langt fra musernes vej. Hvis man ønsker at prøve lykken i hasard ved det grønne bord, kan man spadser ned til *Kokaintræet*, hvis man er tory, eller til St. James, hvis man er whig, og jeg vædder ti mod én, at samtalen drejer sig om alkæiske versemål eller om rimede eller urimede vers. Så kan man efter en *arrière-souper* kigge ind til Will eller Slaughter og finde gamle John, med Tickell og Congreve og de øvrige, hårdt arbejdende med at kritisere de dramatiske kunstnere eller digtere og lignende sager. Jeg må tilstå, at min egen smag ikke just gik i den

retning; for på den tid af døgnet var jeg dårligere sysselsat, nemlig ved vinflasken, terningebægeret eller –"

"Hm, hm!" kremtede jeg advarende, for flere af puritanerne lyttede til med ansigter, der udtrykte alt andet end bifald.

"Hvad I der fortæller om London, har stor interesse for mig," sagde den puritanske pige, "skønt navnene på disse personer og steder har lille betydning i mine uvidende øren. I talte dog om teatre. Anstændige mennesker går dog visselig ikke til disse gudsfornægtelsens afgrunde, disse den Ondes fælder med lokkemad? Har ikke den gode og forherligede mester Bull fra prædikestolen erklæret, at de er de ugudeliges forsamlingssteder, de forhærdede assyrers yndlingssteder, lige så farlige for sjælen som de papistiske gudshuse med tårne og spir, hvor skabningen tilbedes sammen med Skaberen?"

"Godt og sandt talt, frøken Timewell!" råbte den unge puritaner til højre, der havde lyttet opmærksomt til hele samtalen. "Der er mere ondt i sådanne huse end i byerne på Sodomias sletter. Jeg tvivler ikke på, at Herrens vrede vil udgyde sig over dem, nedbryde dem og lægge dem fuldstændig øde, sammen med de fordærvede mænd og faldne kvinder, som besøger dem!"

"Jeg formoder, ven, at Eders bestemte meninger," sagde sir Gervas rolig, "grunder sig på et fuldt kendskab til, hvad I taler om. Sig mig, hvor ofte har I været i de teatre, som I er så rede til at fordømme?"

"Jeg takker Herren, at jeg aldrig er blevet fristet så langt bort fra den rette vej, at jeg nogensinde har sat min fod indenfor nogen af dem," svarede puritaneren, "heller ikke har jeg nogensinde været i den store malstrøm, som kaldes London. Jeg

håber dog, at jeg med andre af de trofaste finder frem derhen med vore sværd ved siden, før denne sag er afsluttet, og da lover jeg, at vi ikke skal slå os til ro med at lukke disse lastens arnesteder, som Cromwell gjorde, men vi skal ikke efterlade sten på sten, og vi skal tilså grunden med salt, så det skal blive et forbandet sted for kommende slægter."

"I har ret, John Derrick," sagde borgmesteren, som havde hørt de sidste bemærkninger. "Dog synes jeg, at en mere dæmpet tone og en mere behersket opførsel ville sømme sig bedre, når I taler med Eders husbonds gæster. Hvad disse samme teatre angår, oberst, så skal vi, hvis vi sejrer denne gang, ikke tillade den gamle klinte at kvæle den nye hvede. Vi ved, hvad frugter disse steder bar i Charles' dage, de Gwyn'er og Palmer'e og hele flokken af onde, falske smigrere. Har I nogensinde været i London, kaptajn Clarke?"

"Nej, min herre, jeg er født og opdraget på landet."

"Des bedre mand er I," sagde vor vært. "Jeg har været der to gange. Den første gang var i Rump-parlamentets dage, da Lambert førte sin afdeling derind for at kue Underhuset. Jeg var dengang indkvarteret i *De fire Kors* i Southwark, hvis indehaver dengang var en værdig mand, en John Dolman, som jeg havde mange opbyggelige samtaler med om prædestinationen. Dengang var alt roligt og godt der, og man kunne gå fra Westminster til Tower midt om natten uden at høre andet end lyden af bønner og salmesang. Der fandtes ikke en nattesværmer eller tøjte på gaden, efter at det var blevet mørkt, kun værdige borgere, der var ude i forretninger, eller hellebardister på vagt.

Den anden gang jeg var i London gjaldt det spørgsmålet om at jævne vor bys udenværker med jorden. Min nabo handskemager Forster og jeg blev sendt i spidsen for en deputation her fra byen til Charles og hans råd. Hvem skulle vel have troet, at nogle få år havde kunnet gøre en sådan forandring? Ethvert onde som var trådt til jorden, havde spiret og vokset, indtil utøjet fyldte gaderne, og de gudfrygtige var nødt til at sky dagens lys. Djævelen havde sandelig triumferet. En stilfærdig mand kunne ikke gå på gaden uden at blive skubbet i rendestenen af ravende junkere eller blive plaget af malede tøjter, stratenrøvere og dagdrivere, kniplingskapper og klirrende sporer, skinnende støvler og høje fjerbuske, slagsbrødre og drukkenbolte, eder og uterligheder. Jeg forsikrer Eder, at Helvede havde vokset sig fedt. Selv i sin vogn var man ikke tryk for røverne."

"Hvorledes det, min herre," spurgte Reuben.

"Ja sandelig, det gik således til. Og da det gik ud over mig, kan jeg bedst fortælle det. I skal vide, at efter vor modtagelse, som var kold nok, for vi var omtrent så velkomne hos rådet, som skatteopkræverne er i landsbyen, blev vi indbudt – som jeg tror mere af ondskab end af høflighed – til aftenmodtagelsen i Buckingham Palace. Vi ville begge helst have undskyldt os fra at komme, men vi var bange for, at vor udeblivelse skulle blive unådigt optaget og således hindre et godt udfald af vort ærinde. Mine hjemmевævede klæder var noget grove for lejligheden, men jeg besluttede dog at møde op i dem, med tillæg af en ny sort klædesvest med silkebesætninger og en god allongeparyk, som jeg betalte med tre pund og ti shillings på Haymarket."

Den unge puritaner på den anden side af bordet så op i taget og mumlede noget om at "ofre til Dagon", hvilket heldigvis overhørtes af den højsindede gamle mand.

"Det var kun verdslig forfængelighed," fortsatte borgmesteren, "for alle hensyn taget i betragtning, sir Gervas Jerome, så er efter min opfattelse en mands eget hår, ordnet med smag og måske med et stænk pudder, den smukkeste prydelse for en mands hoved. Det er indholdet og ikke rammen, det kommer an på. Efter at have anlagt denne uægte stads lejede den gode mester Forster og jeg en kare og kørte til paladset. Vi sad i en dyb og som jeg tror frugtbringende samtale, mens vi kørte gennem de uendelige gader, da jeg pludselig følte et skarpt ryk i mit hoved, så min hat fløj ned på mit skød. Jeg tog mig til hovedet og se! mine hænder greb i mit bare hoved. Parykken var forsvundet. Vi rullede da just ned over Fleet Street og der var ingen anden i kareten end min nabo Forster, som sad der lige så forbavset som jeg selv. Vi så højt og lavt, på sæderne og bag dem, men der fandtes intet spor af nogen allongeparyk. Den var sporeløst forsvundet."

"Hvor var den da blevet af?" spurgte vi alle.

"Det var det spørgsmål, vi ville løse. Et øjeblik må jeg tilstå, at vi troede, at det var en straf, vi havde fået, fordi vi kunne hengive os til sådan kødelig forfængelighed. Derpå faldt det mig i sinde, at det måske var gjort af en eller anden ondskabsfuld ånd, som trommeslageren fra Tedsworth, eller den, som spøjte for ikke længe siden i det gamle gæstgiveri i Little Burton her i Somersetsshire [Note 50](#). I den tanke råbte jeg på vognmanden og fortalte ham, hvad der var hændt os. Manden steg ned fra sit sæde, hørte vor fortælling og brød ud i

alt andet end pyntelige vendinger; så gik han bag om vognen og viste os en rift, som var skåret i det læder, den var betrukket med. Gennem denne åbning havde tyven stukket sin hånd og trukket parykken ud gennem hullet. Det var intet nyt, sagde kusken, og paryktyvene dannede et talrigt selskab, som holdt vagt uden for parykmagernes butikker, og når de så, at en kunde havde gjort et indkøb, som var umagen værd, plejede de følge efter ham, og hvis han kørte, plyndrede de ham på denne måde. Det kan nu være, som det vil, jeg så aldrig min paryk igen og måtte købe en ny, før jeg vovede at træde frem for kongen."

"I sandhed et forunderligt eventyr!" råbte Saxon. "Hvorledes gik det Eder sidenhen om aftenen?"

"Kun dårligt, for Charles' altid mørke ansigt var allermørkest mod os; heller ikke var hans broder, papisten, mere nådig. De havde kun bedt os komme for at kunne blænde os med deres glans og flitterstads, så vi kunne bringe en smuk skildring om dem tilbage til vesten. Der var blødryggede hofmænd, struttende adelsmænd og kvinder med blottede skuldre, som til trods for sin høje byrd burde være sendt til Bridewell med lige så megen grund som mangen en stakkels pige, der måtte gå derhen efter kærren. Så var der kammerherrer med kanel- og blommefarvede kapper og en smuk udstilling af guldprydelser, silke og strudsefjer. Men nabo Forster og jeg følte os som krager blandt påfuglehanner. Dog kom vi i hu, i hvis billede vi var skabt, og jeg håber, vi førte os som to uafhængige fribårne engelske borgere. Hans Nåde Buckingham lavede vittigheder om os, Rochester gabte og kvinderne fnisede, men min ven og jeg stod urokkelig ubevægelige og drøftede – det mindes jeg godt – de højst vigtige læresætninger om nåde og fordømmelse

uden at lægge meget mærke til hverken dem, der lo ad os, eller til spillerne på venstre side af os eller til damerne til højre. Således blev vi stående hele aftenen, indtil de fandt, at de kun fik meget lille morskab af os, og kansleren mylord Clarendon meddelte os, at vi kunne trække os tilbage, hvilket vi gjorde i god ro og mag efter at have hilset kongen og hans selskab."

"Nej, det ville jeg aldrig have gjort!" råbte den unge puritaner, som havde lyttet opmærksomt til den gamles fortælling. "Havde det ikke været mere passende, at I havde opløftet Eders hænder og nedkaldt straffedomme over dem, som den hellige mand forud gjorde over de ugudelige byer?"

"Mere passende, siger han!" råbte borgmesteren utålmodigt. "Det ville være mere passende for ungdommen at tie, indtil man spurgte om deres mening i sådanne sager. Guds vrede kommer med blytunge fødder, men den slår med jernhårde hænder. Når hans time kommer, dømmer han. Det tilkommer ikke os at undervise ham. Forbandelser plejer, som vismanden har sagt, at ramme den, som udtaler dem. Husk det, John Derrick, og vær ikke alt for rundhåndet med dem."

Den unge lærling, for det var han, bøjede trodsigt sit hoved for irettesættelsen, hvorpå borgmesteren efter et kort ophold fortsatte sin fortælling.

"Da det var en smuk aften," sagde han, "valgte vi at gå tilbage til vort herberge, men aldrig skal jeg glemme de ugudelige optrin, som vi måtte være vidne til på vejen. Gode mester Bunyan fra Elstow ville have føjet nogle blade til sin skildring af forfængelighedens udstilling, havde han været med os. Kvinderne sminkede, pudrede og indsnørede, mændene lallende, kævlende og bandende – råben, råhed og

drukkenskab! Det var et rige, som passede til at regeres af et sådant hof.

Endelig nåede vi mere rolige gader og håbede, at vore eventyr var til ende, da der pludselig kom en flok halvfulde kavalierer løbende fra en sidegade og fo'r løs på de forbigående med dragne sværd, som om vi var faldet i et baghold af de vilde i et eller andet hedensk land. De var, som jeg forstod, af samme race som hine, om hvem John Milton skrev: "Belials sønner – ryggesløshed og vin". Ak! Min hukommelse er ikke så god som før, for engang kunne jeg fremsige hele kapitler af dette ædle og gudfrygtige digt udenad."

"Men kære, sig os, hvorledes gik det Eder blandt disse grobrianer, min herre?" spurgte jeg.

"De omringede os og nogle få andre hæderlige borgere, som var på hjemvejen, svang deres dragne sværd, og forlangte, at vi skulle nedlægge vore våben og betale løsepenge."

"Til hvem?" spurgte jeg.

"De pegede på en af deres kammerater, som var mere spraglet klædt og endnu mere drukken end de øvrige.

"Dette er vor højeste overherre!" sagde de.

"Overherre over hvem?" spurgte jeg.

"Over Tityre Tus," svarede de. "Oh, du højst barbariske og indskrænkede borger, forstår du da ikke, at det er denne højædle orden, du er faldet i hænderne på?"

"Dette er ikke Eders virkelige konge," sagde jeg, "for han er nede under os lænket i afgrunden, hvor han en dag vil samle Eder og sine øvrige trofaste undersætter om sig."

"Hør, han taler højforræderi," råbte de, hvorpå de uden flere omstændigheder gik på os med sværd og dolk. Min nabo

Forster og jeg stillede os med ryggen mod en væg, viklede vore kapper om venstre arm, begyndte at lege med vore kårder, og det lykkedes os at få anbragt et par kraftige skrammer. I særdeleshed stak ven Forster deres konge således, at Hans Majestæt sprang ned over gaden som en hjulbenet bulbiderhvalp. Vi var dog omringet af mange mænd, og det ville sikkert være gået os ilde, havde ikke vagten vist sig på skuepladsen, slået vore våben ned med deres hellebarder og ført hele selskabet i arresten. Mens striden stod på, havde borgerne fra de nærmeste huse slået vand over os, som om vi havde været katte. Selv om dette ikke kølnede vor kampiver, efterlod det os i en pjusket og ilde medfaren tilstand. I denne skikkelse blev vi trukket til vagtstuen, hvor vi tilbragte natten blandt slagsbrødre, tyve og appelsinpiger [Note 51](#)). Til alle disse – det er vi stolte over at kunne sige – talte både Forster og jeg mange glædens og nådens ord. Om morgenen blev vi løsladt og rystede straks Londons støv af vore fødder, og jeg ønsker ikke nogensinde at vende tilbage dertil uden i spidsen for mine Somersetshire regimenter for at se kong Monmouth tage den krone, som han i ærlig kamp har fravristet hin papistiske forfører."

Da mester Stephan Timewell havde endt sin tale, forkyndte en almindelig klirren og rejsning, at måltidet var til ende. Selskabet gik langsomt ud i række efter alderen, alle havde de det samme alvorlige, sørgmodige udtryk, afmålte skridt og nedslagne øjne. Det er sandt, at dette ægte puritanske væsen var mig vel kendt helt fra barndommen af, men jeg havde dog aldrig før set en så stor husstand bekende sig til det eller set dets virkning på så mange unge mænd.

"I må vente lidt," sagde borgmesteren, da vi ville følge de andre ud. "William, bring os en flaske af den gamle, grønne forseglede sect. Jeg sætter ikke disse udsøgte goder frem for mine svende, for oksekød og ærlig malt er den mest passende føde for dem. Dog er ved visse lejligheder af Pauli mening, at en flaske vin blandt venner ikke er skadelig hverken for sjæl eller legeme. Du må gerne gå nu, kære, hvis der er noget andet, du vil udrette."

"Skal du ud igen?" spurgte frøken Ruth.

"Ja, snart, til rådhuset. Undersøgelsen af våbnene er endnu ikke til ende."

"Jeg skal have din dragt rede og ligeledes vore gæsters værelser," sagde hun med et lyst smil og trippede afsted til sin gerning.

"Gid jeg kunne ordne vor by som denne pige ordner dette hus," sagde borgmesteren. "Der er ikke en mangel, som ikke bliver rettet op, før den mærkes. Hun læser mine tanker og bringer dem til udførelse, før mine læber får tid at udtale dem. Når jeg endnu har kræfter at ofre til byens vel, så er det, fordi mit husliv er fyldt af rolig fred. Frygt ikke for secten, mine herrer! Den kommer fra Brooke og Hellers i. Church Lane og kan trygt drikkes."

"Hvilket viser, at der kan komme noget godt fra London også," bemærkede sir Gervas.

"Jo, jo, det er sandt," sagde den gamle mand og smilede. "Men hvad synes I om mine unge mænd, min herre? De må være af en helt anden art end dem, I har kendt, hvis I, som jeg forstår, har haft Eders gang i hoffets kredse."

"Å, de er uden tvivl brave nok, disse unge mænd," svarede sir Gervas let. "Jeg synes dog, at der er en vis mangel på ild hos dem. Det er ikke blod, men sur kærnemælk, som flyder i deres årer."

"Nej, nej," sagde borgmesteren varmt, "der gør I dem uret. De tøjler deres følelser og lidenskaber, ligesom den dygtige rytter holder sin hest tilbage, men de er der dog lige så sikkert som dyrets fyrighed og udholdenhed. Lagde I mærke til den gudfrygtige unge mand, som sad på Eders højre side? Jeg fik et par gange lejlighed til at bebrejde ham hans alt for store iver? Han er et passende eksempel på, hvorledes en mand kan beherske sine følelser og holde dem i tømme."

"Og hvorledes har han gjort det?" spurgte jeg.

"Jo, mellem venner sagt," svarede borgmesteren, "det var nu sidste Frue dag, at han anholdt om min sønnedatter Ruths hånd. Hans tid er snart udtjent, og hans fader, Sam Derrick, er en hæderlig håndværker, så partiet var slet ikke så upassende. Pigen ville dog ikke have ham – unge piger har deres indfald – og der blev ikke noget af det. Men desuagtet bliver han her under samme tag og er ved hendes side fra morgen til aften uden at vise tegn på sine følelser, som knapt kan være hendøet så snart. To gange er mit uldvareskur brændt næsten til grunden siden da, og begge gange år han i spidsen for dem, der kæmpede med flammerne. Der er ikke mange afslåede friere, som ville have opført sig på en så behersket og tålmodig måde."

"Jeg finder Eders dom rigtig," sagde sir Gervas Jerome. "Jeg har lært ikke at stole på det første ufordelagtige indtryk og husker på John Drydens kuplet:

Errors, like straws, upon the surface flow.
He who would search for pearls must dive below."

"Eller den værdige dr. Samuel Butler," sagde Saxon, "som i sin udødelige *Hudibras* siger:

The fool can only see the skin:
The wise man tries to peep within."

"Jeg er forbavset, oberst Saxon," sagde vor vært strengt, "over at høre Eder tale fordelagtigt om dette fritænkerneske digt, der, som jeg hører, er skrevet udelukkende for at gøre de gudfrygtige latterlige. Jeg havde lige så snart ventet at høre Eder citere det ugudelige og tåbelige værk af Hobbes med hans misvisende teses: *A Deo rex, a rege lex* [Note 52](#))."

"Det er sandt, at jeg afskyr og foragter den brug, Butler har gjort af sin satire," sagde Saxon behændigt, "men alligevel kan jeg beundre selve satiren, ligesom man kan beundre en damascenerklinge uden at billige den strid, som den er trukket i."

"Jeg frygter for, at disse fine forskelle er alt for svære for min gamle hjerne," sagde den gamle puritaner. "Dette vort England er for tiden delt i to lejre, Guds og Antikrists. Hvo, som ikke er med os, er imod os, og heller ikke skal nogen, som tjener under Djævelens fane, vente andet af mig end min foragt og min hvasse sværdod."

"Godt, godt," sagde Saxon, "jeg er ikke nogen laodicæer eller lejesvend. Den gode sag skal ikke savne mit sværd eller min tunge."

"Dét føler jeg mig overbevist om, min værdige ven," sagde borgmesteren, "og hvis jeg brugte for skarpe ord, beder jeg Eder

om undskyldning. Men det gør mig ondt, at jeg har dårlige nyheder at meddele Eder. Jeg har endnu ikke gjort det bekendt for ikke at gøre folket mismodigt, men for Eder vil modgangen kun være en spore, som gør Eders iver end skarpere. Argyles opstand er mislykket, og hans følgesvende er fanger hos den mand, som aldrig vidste, hvad barmhjertighed var."

Vi rejste os alle i stolene ved denne efterretning og så stjålent på hinanden, undtagen sir Gervas Jerome, hvis medfødte koldblodighed var uimodtagelig for alle forstyrrelser.

I må nemlig komme i hu, mine børn, at da jeg begyndte at fortælle Eder om disse mine oplevelser, forklarede jeg, at Monmouth og hans partis håb for en stor del hvilede på det indfald, Argyle og de skotske landflygtige skulle gøre i Ayrshire, hvor man håbede, at de skulle vække et sådant røre, at det ville trække en god del af kong James' tropper i den retning og således gøre vor march mod London mindre vanskelig. Dette var så meget mere ventet, som Argyles godser lå i den del af Skotland, hvor han kunne stille fem tusind krigere af sine egne klansmænd.

De vestlige grevskaber vrimlede også af ivrige fanatikere, som var rede at slå til for covenantens sag, og de havde allerede i mange skærmydsler vist sig som tapre krigere. Med højlændingenes og covenanternes hjælp syntes det være sikkert, at Argyle skulle blive i stand til at holde sig, så meget mere som han havde den engelske puritaner Rumbold og mange andre veløvede krigere med sig.

Den pludselige efterretning om deres fuldstændige nederlag og tilintetgørelse var derfor et tungt slag, da hele regeringens hær nu kunne sendes imod os.

"Har I nyheden fra pålideligt hold?" spurgte Decimus Saxon efter lang tavshed.

"Dens pålidelighed er hævet over al tvivl," sagde mester Stephen Timewell. "Jeg kan dog godt forstå Eders forbavselse, for hertugen havde gode rådgivere med sig. Der var nu sir Patrick Hume af Polwarth –"

"Kun snak og intet slag," sagde Saxon. "Og Richard Rumbold."

"Kun slag og ingen snak," svarede vor fører. "Dog synes jeg, at han burde have vist sig bedre."

"Så var der major Elphinstone."

"Den brovtende dumrian!" råbte Saxon.

"Og sir John Cochrane."

"En trættekær, langtunget, korttænkende efternøler!" råbte lykkeridderen. "Foretagendet var dødsdømt fra begyndelsen af med sådanne mænd til ledere. Jeg havde dog troet, at de, når de ikke kunne gøre noget bedre, i alt fald havde kastet sig ind i højlandet, hvor disse barbenede røvere kunne have stået sig mellem deres hjemlige skyer og tåge. Alt tabt, siger I! Det er en lærepenge og advarsel for os. Jeg siger Eder, at hvis Monmouth ikke sætter lidt mere fart i sine krigsråd og støder ret mod hjertet i stedet for at fægte og hugge efter arme og ben, vil vi snart være i samme stilling som Argyle og Rumbold. Hvad betyder det vel, at to dage kastes væk ved Axminster, når hver time er kostbar? Skal han, hver gang han jager en bande landeværnstropper ud af vejen, standse otte og fyrre timer og synge *"Te Deum"*, mens Feversham og Churchill rykker vestover med alle mand, og de hollandske grenaderer sværmer over som rotter til et kornloft?"

"I har fuldstændig ret, oberst Saxon," svarede borgmesteren. "Og jeg håber, at vi, når kongen kommer, kan få sat mere fart i ham. Han trænger såre til mere krigsvante rådgivere; for siden han mistede Fletcher, har han knapt en eneste virkelig kriger om sig."

"Jaja," sagde Saxon mørkt, "nu da Argyle er ødelagt, står vi ansigt til ansigt med James uden andet end vore gode sværd at stole på."

"På dem og på vor sags retfærdighed. Hvad synes I om nyheden, unge herrer? Har vinen tabt sin smag for Eder? Er I tilbøjelige til at svigte Herrens fane?"

"Jeg for mit vedkommende viger ikke tilbage," svarede jeg.

"Og jeg bliver, hvor Micah Clarke er," sagde Reuben.

"Og for mig," sagde sir Gervas, "er det med Argyle aldeles ligegyldigt, så længe jeg kan være i godt selskab og der er noget, som sætter mig i spænding."

"Når det forholder sig således," sagde borgmesteren, "er det bedst, at vi alle vender os hver til vort arbejde og har alt rede til kongens ankomst. Indtil da håber jeg, at I vil tage til takke i mit ringe hus."

"Jeg frygter, at jeg ikke kan modtage Eders venlighed," sagde Saxon. "Når jeg først har lagt mig i selen, så må jeg kunne komme og gå tidlig og silde. Jeg vil derfor tage mit kvarter i værtshuset, som ganske vist ikke er så særdeles vel forsynet med fødevarer, men dog kan yde den simple kost, som tillige med et krus sort øl og en pibe Trinidad er alt, hvad jeg begærer."

Da Saxon var fast i sin beslutning, ville borgmesteren ikke nøde ham, men mine to venner tog ligesom jeg med

taknemmelighed imod den værdige uldvævers tilbud og tog foreløbig ophold under hans gæstfrie tag.

19. Et natligt slagsmål.

Decimus Saxon afslog at tage imod indbydelsen til mester Timewells hus og bord, fordi, som jeg siden fik vide, borgmesteren var en urokkelig presbyterianer, og han derfor troede, at det ville sætte ham i dårligt lys hos independenterne og andre fanatikere, om han blev alt for intim med ham. Og virkelig, mine kære, fra den dag af indrettede denne mand sit hele levesæt på at vinde fanatikernes venskab og få dem til at se op til ham som deres leder.

For han havde den faste tro, at i alle sådanne rejsninger ville de mest yderligtgående til sidst sejre.

"Fanatikere," sagde han en dag til mig, "bringer brændende iver, brændende iver bringer strengt arbejde, og strengt arbejde bringer magt." Det var kernepunktet i hans planer og tanker.

Først af alt gik han i gang med at vise, hvilken udmærket soldat han var; han sparede hverken tid eller arbejde på at gøre det indlysende. Fra morgen til middag og fra middag til aften eksercerede vi, indtil kommandoråb og våbenklirren blev ligefrem trættende for vore øren. De gode borgere i Taunton kunne gerne tro, at oberst Saxons Wiltshire-fodfolk hørte lige så vel hjemme på torvet som stenkorsset eller sognets gabestokke.

Der var meget, som skulle gøres på kort tid, så meget, at de fleste ville have fundet det håbløst at tage fat på det. Det var ikke blot de store mønstringer af hele regimentet, men vi måtte også øve hver vort kompagni i de forskellige våbenøvelser og, så

godt vi kunne, se til at lære mændenes navne og deres tarv at kende.

Fra hanegal til solnedgang genlød gaderne af: "Fæld musket!" – "Læg an musket!" – "Hvil musket!" og alle de andre kommandoråb i den gamle håndvåben-eksercits.

Efterhånden som vi blev mere soldatermæssige, voksede vi også i antal, for vort stramme udseende drog stadig de bedste af de nyankomne til vore rækker. Mit eget kompagni svulmede op, så det måtte deles i to, og de andre forstærkedes i samme målestok. Friherrens musketerer udgjorde et fuldt hundrede, som for størstedelen var vel øvede i at bruge sine våben. Alt i alt steg vi fra tre hundrede til fire hundrede og halvtreds mand, og vor eksercits havde forbedret sig, så vi modtog lovord og ros fra alle kanter over vore folks holdning.

Da jeg sent om aftenen red tilbage til mester Timewells hus, kom Reuben galoperende efter mig og bad mig om at vende tilbage med ham og se et mærkværdigt syn. Endskønt jeg kun havde lille lyst på det, vendte jeg Covenant og red med ham hele hovedgaden igennem og ud i den forstad, som kaldes Shuttern, hvor min kammerat gjorde holdt ved en stor bygning, som lignede en lade, og bad mig se ind af vinduet.

Det indre, som var en eneste stor tom hal, hvor der før havde været opstablet uldballer, var godt oplyst af lys og lamper. En mængde mænd, som jeg genkendte at være af mit eget eller min vens kompagni, lå rundt om på begge sider. Nogle røg, nogle bad og nogle pudsede sine våben.

Midt gennem hallen var der stillet en lang rad af bænke, og skrævs over dem sad friherrens musketerer, alle hundrede, i rad. Hver mand var i færd med at flette den næstes hår til en

pisk. En dreng gik op og ned med en fedtkrukke og ved hjælp at den og en båndstump gik arbejdet lystig for sig.

Sir Gervas selv tronedede for enden af rækken på en uldballe med en stor trætallerken fuld af mel ved siden af sig. Så snart en pisk var færdig, undersøgte han den gennem sit se-glas, og hvis den fandt nåde for hans øjne, pudrede han den med mel, så omhyggelig og højtidelig, som om det var en kirkelig handling, han udførte. Ingen kok, der laver en ret, kunne have strøet sine krydderier med større kyndighed og omhu end vor ven viste, idet han pudrede sit kompagnis hoveder.

Han så lidt op fra sit arbejde og opdagede vore smilende ansigter gennem ruden; men hans arbejde var alt for vigtigt til, at han kunne forlade det, og vi red til sidst bort uden at have fået ham i tale.

Ved denne tid var byen meget stille og rolig, for folk går tidligt til sengs i de egne, når ingen særlig anledning holder dem oppe. Vi red langsomt gennem de tavse gader, hvor vore hestes hove slog skarpt mod brostenene, og talte om de ting, som fyldte vore unge sind. Månen skinnede klart over os, forsølvede de brede gader og kastede skyggebilleder af kirkernes tårne og spir. På mester Timewells gårdsplads sprang jeg af min hest, men Reuben følte sig draget af freden og det smukke vejr og red videre i den tanke at fortsætte lige til byporten.

Jeg var endnu beskæftiget med mit ridetøj og løsede netop sadelgjorden, da der pludselig fra gaden hørtes sprang og råb, sværdklirren og min kammerats stemme, som råbte til mig om hjælp. Jeg trak mit sværd og løb ud.

Et lille stykke længere henne var der en åben plads, der lå hvid i måneskinnet og midt på den kunne jeg se min tykke vens skikkelse løbe omkring med en fart og behændighed, som jeg aldrig havde tiltroet ham, mens han vekslede sværdhug med fire mænd, som trængte hårdt ind på ham. På jorden lå en mørk skikkelse, og bag den urolige gruppe stod Reubens hoppe, som vrinskede og trampede, da den forstod sin herres farefulde stilling.

Da jeg kom løbende, mens jeg råbte og svang mit sværd, tog morderne flugten ned gennem en sidegade; kun en høj, senestærk mand blev tilbage. Han styrtede rasende mod Reuben, stak efter ham og skældte ham ud for en lyseslukker. Til min skræk så jeg, at mandens klinge kom inden for min vens gardering; Reuben løftede armene og faldt bagover, mens den anden efter endnu et stød løb ned gennem en af de lange, krumme og trange gyder, som fører fra Østergade til floden Tones bred.

"For Himlens skyld, hvor er du såret?" råbte jeg og kastede mig på knæ ved siden af ham. "Hvor er du skadet, Reuben?"

"Det er værst med at få vejret igen," sagde han og drog vejret som en smedjebælg, "og så på bagsiden af hovedet. Vær så rar at give mig din hånd."

"Er du virkelig uskadt?" råbte jeg let om hjertet og rejste ham op. "Jeg troede, at skurken havde gennemboret dig."

"Han kunne lige så gerne forsøge at gennembore en krabbe fra Warsash med en hårnål," sagde han. "Takket være den gode sir Jacob Clancing, fordem til Snellaby Hall, nu til Salisbury Slette, kunne deres kårder kun skrabe mine plader. Men hvordan står det til med pigen?"

"Pigen?" sagde jeg.

"Ja det var for at frelse hende, at jeg trak mit sværd. Hun var omringet af disse natteravne. Se, hun rejser sig! De kastede hende over ende, da jeg gik løs på dem."

"Hvordan står det til, skøn jomfru?" spurgte jeg, for den liggende skikkelse havde rejst sig og viste sig at være en kvinde, tilsyneladende ung og smuk, skønt hendes ansigt var indhyllet i et slør. "Jeg håber, I ikke har taget skade."

"Nej, min herre," sagde hun med blid, lav stemme. "Men at jeg undslap, skyldes kun Eders vens uforfærdede mod og Herrens visdom, som ødelægger de ugudeliges anslag. Ganske vist ville vel enhver brav mand have hjulpet en ung pige i nød, og dog kan det måske være Eder en tilfredsstillelse at vide, at det ikke er nogen fremmed, I har beskyttet." Med disse ord løftede hun sit slør og vendte sit ansigt mod os i månelys.

"Du store verden, det er jo frøken Timewell," råbte jeg forbavset.

"Lad os gå hjemad," sagde hun hurtigt og fast. "Naboerne er blevet forstyrret, og her kan snart blive en hel folkemængde på pladsen. Lad os komme væk fra dette postyr."

Og virkelig, på alle kanter åbnedes klirrende vinduer, og råbende stemmer spurgte, hvad der var på færde. Langt nede i gaden kunne vi også se skinnet af svingende lygter. Det var vagten, som kom løbende. Vi skyndte os ind i skyggen og var snart i sikkerhed på borgmesterens gårdsplads uden at blive opholdt eller standset.

"Jeg håber, min herre, at I virkelig ikke er såret," sagde den unge dame til min ven.

Reuben havde ikke sagt et ord, siden hun havde vist sit ansigt, og han så ud som en mand, der svæver i en dejlig drøm, hvorfra han frygter for at vågne.

"Nej, jeg er ikke såret," sagde han, "men jeg skulle ønske, at I ville sige mig, hvem disse røvere var, og hvor de er at finde."

"Nej, nej," sagde hun med løftet finger. "I skal ikke forfølge sagen videre. Jeg kan ikke med vished sige, hvem mændene var. Jeg gik ud for at besøge mo'er Clatwarthy, som lider af andendagsfeber, og så omringede de mig på tilbagevejen. Måske er det nogen, som er uenige med min fader i statssager og ville ramme ham gennem mig. Men I har begge været så venlige, at I heller ikke vil nægte mig en anden gunst, som jeg vil bede om."

Med hånden på sværdfæstet forsikrede vi, at det ville vi ikke.

"Nej, gem dem til Herrens strid," sagde hun og smilede, da hun så dette. "Alt hvad jeg beder om, er, at I ikke vil sige noget om denne sag til min bedstefar. Han er opfarende, en lille sag kan sætte ham i fyr og flamme, så gammel han er. Jeg ønsker ikke, at hans tanker skal vendes fra hans offentlige gøremål for denne lille sags skyld. Har jeg Eders løfte?"

"Mit," sagde jeg bukkende.

"Og mit," sagde Lockarby.

"Tak, gode venner. Ak, jeg har tabt min handske på gaden. Men det har intet at sige. Jeg takker Gud, at ingen kom til skade. Modtag endnu engang min tak og måtte glædelige drømme vente Eder!"

Hun sprang op trappen og var borte i et øjeblik.

Reuben og jeg sadlede af vore heste i tavshed og så efter, at de blev sat ind. Så gik vi ind i huset og til vore værelser, fremdeles

uden at sige et ord.

Min ven standsede uden for sin dør.

"Jeg har hørt den mands stemme før, Micah," sagde han.

"Og det har jeg med," svarede jeg. "Den gamle mand må tage sig i vare for sine læresvende. Jeg har lyst til at gå tilbage efter pigens handske."

Et muntert blink lyste op i den sky, som havde lejret sig på Reubens pande. Han åbnede sin venstre hånd og viste mig en lille ruskindhandske, som lå sammenkrøllet i den.

"Jeg ville ikke bytte den for alt det guld, der ligger i hendes bedstefars skuffer," udbrød han pludselig, og derpå fo'r han, halvt leende, halvt rødmende over sin egen varme ind på sit værelse og efterlod mig til mine egne tanker.

Og således, mine kære, fik jeg for første gang at vide, at min gode kammerat var truffet af den lille guds pile. Når en mands år kun tæller et snes, springer kærligheden op i ham på en eneste nat som planten i Skriften.

Jeg har fortalt min historie dårligt, hvis I ikke har forstået, at min ven var en frejdig, godhjertet knægt, hvis forstand sjældent stod skildvagt over hans indskydelser. En mand som han kan ikke mere unddrage sig en køn pige, end nålen undgår magneten. Han elsker lige så umiddelbart, som lærken synger og killingerne leger.

Nå, en tung, eftertænksom fyr som jeg selv, i hvis årer blodet altid flyder jævnt og lidt koldt, kan vade i kærlighed, som en hest går i en elv, skridt for skridt. Men en mand som Reuben sparker bagud et øjeblik på bredden, og i det næste står han vand til halsen.

Himlen må vide, hvad det var for en gnist, der tændte denne lunte. Jeg ved kun, at fra denne dag af var min ven tungsindig og tankefuld den ene time, lystig og meddelsom den næste. Hans jævne strøm af godt humør havde forladt ham, og han blev så ømfindtlig som en syg kylling, hvilket altid har forekommet mig at være den mærkeligste følge af den tilstand, som digterne kalder den salige kærlighed. I sandhed, smerte og glæde er så nært beslægtet i denne verden, at det er, som om de var bundet i to båse ved siden af hinanden, og et spark kan når som helst bryde skillevæggen ned. Her er en mand, lige så fuld af sukke som en sprængbombe af krudt, hans ansigt er sorgfuldt, hans pande mørk og hans tanker fraværende; men hvis du siger til ham, at det gør dig ondt at se ham i den tilstand, vil han rimeligvis svare dig, at han ville ikke bytte den for al verdens herlighed. Tårer er det pure guld for ham, mens latter kun er simpel skillemønt.

Dog, mine kære, det nytter ikke for mig at fortolke, hvad jeg ikke selv forstår. Hvis der, efter hvad jeg har hørt, ikke findes to mennesker med samme tommelaftryk, hvordan kan man da vente, at deres inderste tanker skal stemme overens?

Men det vil jeg alligevel sige forsandt, at da jeg bad om Eders bedstemors hånd, opførte jeg mig ikke som bedemanden i en begravelse. Hun kan vidne, at jeg gik hen til hende med smil om læben, skønt mit hjerte måske bankede lidt mere end vanligt, og jeg tog hendes hånd og sagde, – men ak! hvor er jeg nu kommet hen? Hvad har alt dette at gøre med Monmouths opstand i 1685?

Onsdag aften den 17. juni fik vi vide, at *Kongen*, som Monmouth kaldtes over hele vesten, var mindre end ti engelske

mil borte med sin hær, og at han ville holde sit indtog i sin loyale by Taunton næste formiddag. Som I nok kan forstå, blev alle mulige anstrengelser gjort for at give ham en velkomst, som kunne være den mest protestantiske og whig'ske by i landet værdig.

En bue af stedsegrønt var bygget over den vestre port, som bar indskriften: "Velkommen kong Monmouth!" og en anden var spændt over indkørslen til torvet ved *Den hvide Hjørte* med "Hil den protestantiske fyrste!" i store skarlagensrøde bogstaver. Hvis jeg husker ret, var der endnu en tredje over indgangen til slotsgården, men indskriften på den har jeg glemt.

Klæde- og uldvareindustri var, som jeg har fortalt Eder, byens hovednæringsvej, og købmændene sparede ikke deres varer, men brugte dem uden skrupler til gadernes udsmykning. Spraglede tapeter, blødt fløjel og kostbar brokade flagrede fra vinduerne og beklædte altanerne. De tre lange hovedgader, som toget skulle gå gennem, var klædt fra tag til kælder med sjældne og dejlige stoffer, mens mangefarvede flag og vimpler viftede fra tagene på begge sider eller flagrede i lange rækker fra hus til hus.

Englands kongebanner vajede fra St. Mary Magdalenas høje tårn, mens hertugerne af Monmouths blå flag flagrede fra brodertårnet St. James. Til langt ud på natten lød der hamren og høvlen, man arbejdede og gjorde ved, indtil solen steg op torsdag den 18. juni og skinnede på så stolt en udstilling af flagdug og stedsegrønt, som nogensinde smykkede en by. Taunton var ligesom ved trolddom forvandlet fra en by til en blomsterhave.

Mester Stephen Timewell havde været stærkt optaget af disse forberedelser; men han havde også samtidig kommet i hu, at det bedste syn, han kunne byde Monmouths øjne, var den store skare væbnede mænd, som var villige til at følge hans fane. Der var seksten hundrede i byen, deraf to hundrede ryttere, næsten alle vel væbnede og udrustede. De skulle opstilles således, at kongen måtte drage forbi dem under sit indtog.

Borgerne stillede sig i tre rækker torvet rundt fra slotsporten til indkørslen i hovedgaden og derfra lige til Shuttern. Dorsetshires og Fromes bønder var stillet op langs begge sider af gaderne, mens vort eget regiment stod ved den vestlige port med velpudsede våben, sluttede rækker og en frisk grøn kvist stukket i hattene. Ingen anfører kunne ønske sig en bedre tilvækst til sin hær.

Da alle var på plads, og borgerne med deres hustruer havde stillet sig op i sine søndagsklæder, med glade ansigter og kurve fyldte af nyplukkede blomster, var alt rede til den kongelige gæsts ankomst.

"Min ordre," sagde Saxon, idet han red hen til os, "lyder på, at jeg og mine kaptajner skal slutte os til kongens eskorte, når han drager forbi og derpå følge ham til torvet. Eders folk skal præsentere gevær, og ellers blive stående her, til vi vender tilbage."

Vi trak alle tre vore sværd og hævdede dem til hilsen.

"Hvis I vil komme med mig, mine herrer, og tage stilling til højre for porten her," sagde han, "så kan jeg måske være i stand til at fortælle Eder noget om alle disse folk, når de drager forbi. Tredive års krige i mange lande giver mig håndværksmesterens ret til at undervise sine svende."

Vi fulgte alle med glæde hans råd og red ud gennem porten, som nu ikke var andet end en bred åbning mellem ruinerne af de gamle volde.

"Der er ikke noget at se at dem endnu," sagde jeg, da vi holdt på en bakke med god udsigt. "Jeg antager, at de må komme denne vej, som slynger sig gennem dalen her foran os."

"Der er to slags dårlige generaler," sagde Saxon. "Manden som er for hastig, og manden, som er for sendrægtig. Hans Majestæts rådgivere vil aldrig af historien blive anklaget for den førstnævnte fejl, hvilke andre fejltagelser de end gør sig skyldige i.

Der var nu gamle marskal Grunberg, som jeg tjente seks og tyve måneder under i Bøhmen. Han ville jage gennem landet, hulter til bulter, rytteri, fodfolk og kanoner, som om Djævelen var i hælene på ham. Han kunne gøre sig skyldig i de første halvtreds dumheder, men fjenden fik aldrig tid til at drage nytte af dem. Jeg mindes godt et indfald vi gjorde i Schlesien. Efter et par dages march langs bjergvejene kom hans Oberhauptman og sagde, at det var umuligt for artilleriet at holde trit længere.

"Lassen sie hinter," sagde han.

Så blev kanonerne ladt tilbage, men allerede næste dags aften var fodfolket dødtrætte.

"De kan ikke gå en eneste mil længere," sagde Oberhauptmann'en.

"Lassen sie hinter," sagde han.

Så drog vi videre med rytteriet. Jeg var i hans Pandour-regiment, desværre! Men efter et par småtræfninger, med fjenden rundt om os og de dårlige veje, var hestene sprængte og ubrugelige.

"Hestene er færdige," sagde Oberhauptmann'en.

"Lassen sie hinter," råbte han, og jeg forsikrer, at han havde redet mod Prag kun ledsaget af sin stab, havde den været med på det. General Hinterlassen kaldte vi ham fra den dag."

"En kæk anfører," sagde sir Gervas, "ham ville jeg gerne have tjent under."

"Jo jo, og han havde en måde at gøre sine rekrutter til soldater på, som næppe ville være blevet yndet af vore venner her i vesten," sagde Saxon. "Jeg husker godt efter belejringen af Salzburg, da vi havde taget slottet eller fæstningen, som bærer dette navn. Vi blev der forstærket med nogle tusind uøvede fodfolk, som var hvervet i Dalmatien til kejserens tjeneste. Da de nærmede sig vore linjer, med hornmusik og svingende deres hatte, lod gamle marskal Hinterlassen affyre en salve fra hver eneste kanon på voldene mod dem, dræbte tre snese og satte skræk i de andre.

"Slynglerne må før eller senere vænnes til at stå for kuglerne," sagde han, "så vi kan lige så godt begynde deres opdragelse med det samme!"

"Han var en hård læremester," sagde jeg, "han havde kunnet overlade den del af deres eksercits til fjenden."

"Og dog elskede hans soldater ham," bemærkede Saxon. "Når en by var stormet, var han ikke den mand, som holdt forhør for enhver klynkende kvinde eller hørte på enhver borger, som fandt sit pengeskrin noget lettere. – Men for at tale om sendrægtige anførere, så har jeg aldrig kendt nogen, der kunne måle sig med general Baumgarten, som ligeledes var i kejserens tjeneste. Han kunne bryde op fra sit vinterkvarter og slå sig ned foran et eller andet velbefæstet sted, hvor han så byggede en

skanse her eller gravede sig ned der, indtil hans soldater blev syge bare ved synet af byen. Så kunne han lege med byen som katten med musen, indtil den omsider var rede til at åbne sine porte; så kunne han lige så godt hæve belejringen og marchere tilbage til sit vinterkvarter. Jeg tjente i to felttog under ham, uden ære, udbytte eller morskab, blot for en tiggerløn af tre gylden om dagen, som til og med blev betalt med beklippede penge og seks måneder, efter at pengene var optjent.

Men ser I folkene på tårnet der? De vifter med deres tørklæder, som om de har set noget."

"Jeg kan ikke se noget," svarede jeg, idet jeg skyggede med hånden for øjnene og så ned i den skovkransede dal, hvor de grønne marker langsomt hævede sig op mod de græsklædte Blackdown-åse.

"De, som står på hustagene, vinker og peger," sagde Reuben. "Jeg synes, jeg kan se blinkende stål der henne mellem træerne."

"Der er de," sagde Saxon og pegede med sin jernhandskede hånd. "Se der på Tones vestlige bred, lige ved træbroen. Se langs mine fingre, Clarke, og se, om I ikke opdager dem."

"Jo sandelig!" råbte jeg. "Jeg ser noget skinnende blankt, som kommer og går. Og der til venstre, hvor vejen svinger over åsen, ser I der den tætte masse af mænd? Ha! Fortroppen begynder at komme frem mellem træerne."

Der var ikke en sky at se på himmelen, men den stærke varme gjorde, at der over dalen lå som en tåge, der havde samlet sig tæt langs flodens bugtede løb og hang i små dunede totter over krattet på begge bredder.

Gennem denne fine dis brød der fra tid til anden et lynglimt, hver gang solstrålerne faldt på en brystplade eller en stålhelmet.

Af og til førte den svage sommerbrise brudte strofer af krigersk musik op til os, hornstød og den langtrukne, dybe rullen af trommeslag.

Mens vi stirrede, så vi fortroppen komme frem under træernes skygger og fylde den støvgrå landevej. Den lange række voksede lidt efter lidt, strakte sig ud af skoven som en sort slange med blanke skæl, indtil hele oprørshæren med rytteri, fodfolk og kanoner var synlig neden for os.

De skinnende våben, de vajende faner, officerernes fjerbuske og de tætte rækker af taktfast marcherende mænd dannede til sammen et billede, som rørte hjerterne hos byens borgere, som fra deres hustage og de højeste steder på de nedlagte mure med øjnene kunne følge den indmarcherende forkæmper for deres tro.

Hvis det blotte syn af et regiment, som drager forbi, kan få ens hjerte til at slå raskere, kan man let tænke sig, hvordan det er, når de soldater, man ser, står i våben for ens højeste livssag, og dertil netop kommer sejrige fra en blodig kamp. Om end alles hånd var mod os, så var i alt fald disse på vor side, og vore hjerter slog dem i møde som venner og brødre. Af alle de bånd, som bringer menneskene til at slutte sig sammen, er fælles fare det stærkeste.

Det tog sig alt sammen krigerisk og storslået ud for mine uvante øjne, og når jeg så på det lange tog, havde jeg en følelse, som om vor sag allerede var så godt som vundet. Til min forbavselse blev Saxon stadig ved med at spytte og småbande for sig selv, indtil han ikke længere kunne beherske sig, men brød ud i heftig misfornøjelse.

"Se blot på teten der, som kommer op bakken," råbte han. "Hvor er fortroppen eller "die Vorreiter", som tyskerne kalder dem? Hvor er dernæst det mellemrum, som altid bør være mellem fortroppen og hovedhæren? Ved Scanderbegs sværd, de minder mig meget om en flok pilgrimme, som jeg har set dem drage til St. Sebaldus' skrin i Nürnberg med deres bannere og vimpler. Der i centrum, midt i den lille kavalier-ryttertrop, rider uden tvivl vor nye monark. Skade, at han ikke har en eneste mand om sig, som kan bringe denne flok bønder i nogenlunde god slagorden. Se blot på de fire stykker skyts, som kommer adstadigt nølende, som fire halte får bagefter flokken! Caracco, jeg skulle ønske, jeg var en ung kongelig officer med hundrede mand let rytteri over på bakken der! Min tro, jeg skulle feje ned over korsvejen som en falk over en flok hjejleunger. Et ophold til hug og stik og så ned med de halvsovende kanonerer! Så en salve fra alle karabiner for at dække os; helt om med hestene, og der forsvandt rebellernes artilleri midt i en støvsky! Hvad synes I om det, sir Gervas?"

"God sport, oberst," sagde friherren, der havde fået lidt farve i sine hvide kinder. "Jeg tør sværge på, at I gav Eders Pandourer noget at bestille."

"Naturligvis, slynglerne måtte enten arbejde eller dingle – et af to. Men jeg tror næppe, at vore venner er så talrige, som det er sagt. Jeg anslår dem til at være tusind ryttere og måske fem tusind to hundrede mand fodfolk. Man har været før fundet mig en god regnemester i sådanne sager. Med femten hundrede her i byen giver det os knapt otte tusind mand, hvilket ikke er meget at erobre et rige og gøre krav på Englands kongekrone med."

"Hvis vesten kan stille otte tusind, hvor mange kan da ikke alle Englands grevskaber stille?" spurgte jeg. "Er ikke det en rigtigere måde at se tingen på?"

"Monmouth har flest tilhængere her i vesten," svarede Saxon. "Det var tanken om det, som fik ham til at plante sit banner her i disse grevskaber."

"Sig heller hans bannere," sagde Reuben. "Du milde, det ser mest ud, som de har hængt deres skjorter op til tørring ned gennem hele rækken."

"Sandelig, de har flere flag, end jeg nogensinde har set i en så lille hær," svarede Saxon og rejste sig i stigbøjlerne. "Der er et par blå, men de øvrige er, så vidt jeg kan se for solen, hvide med indskrifter og valgsprog."

Mens vi talte sammen, havde det rytteri, som dannede den protestantiske hærs fortrop, nærmet sig og var nu kun en kvart engelsk mil fra byen, da et højt, klart hornsignal bragte dem til at gøre holdt. Signalet blev gentaget i hvert følgende regiment og eskadron, så lyden forplantede sig hurtigt ned gennem det lange tog og døde hen i det fjerne. Da hæren nu var standset og stod der opstillet ned over den hvide vej, med en skælvende uro gennem hele den bugtede, bølgende linje, blev jeg atter slået af ligheden med en kæmpeslange.

"Jeg kunne tænke mig denne hær som en stor boaslange, som nu er i færd med at sno sig om byen," bemærkede jeg.

"Sig hellere en klapperslange," sagde Reuben og pegede på kanonerne i bagtroppen. "Den har hele sin støj i halen."

"Her kommer dens hoved, hvis jeg ikke tager fejl," sagde Saxon. "Det er måske bedst, at vi vender tilbage til porten."

Mens vi talte, red en afdeling broget klædte kavalierer frem fra hovedkolonnen og lige hen imod byen. Deres anfører var en høj, slank, statelig ung mand, som sad på sin hest med den øvede rytters holdning, og som var kendelig blandt sine omgivelser ved sin kække optræden og sit fine ridetøj.

Da han galoperede hen imod porten, udbrød der et velkomstråb fra den forsamlede mængde. Det blev taget op og sendt videre af masserne bagved, som, skønt de intet kunne se, dog forstod af råbene, at kongen kom.

20. Mønstringen af mændene fra vesten

Monmouth var dengang i sit seks og tredivte år og udmærkede sig ved de ydre egenskaber, som behager mængden og gør en mand egnet til at være folkefører. Han var ung, veltalende, vittig og vel øvet i al krigersk og mandig idræt.

Under sit triumftog gennem de vestlige grevskaber havde han ikke holdt sig for god til at kysse bondepigerne, udsætte præmier for idrætsøvelser og i sine støvler løbe om kap med barbenede bondedrenge [Note 53](#)). Han var af naturen forfængelig og ødsel, men han glimrede ved den tilsyneladende gavmildhed og umiddelbare generøsitet, som vinder folkets hjerter.

Både på fastlandet og ved Bothwell Bridge i Skotland havde han ført hæren med held, og hans godhed og milde overbærenhed mod covenanterne efter sejren havde gjort ham lige så afholdt blandt whig'erne, som Dalzell og Claverhouse var hadet.

Som han sad der på sin smukke, sorte hest foran byens port og løftede sin fjerprydede *montero* for den jublende folkemasse, var hans holdning smuk og værdig. Han mindede om en vandrende ridder i en romance, der med stor overmagt kæmper for den krone, en tyrann har fraranet ham.

Man sagde, at han var meget smuk, men jeg kan ikke sige, at dette slog mig. Hans ansigt syntes mig at være for langt og blegt til at være kønt; dog havde han ædle og dristige træk, krum næse og klare, gennemtrængende øjne. Om hans mund

kunne der måske ses spor af den svaghed, som skæmmede hans karakter, omend udtrykket var mildt og elskværdigt.

Han havde en mørk purpurfarvet ridekappe med guldkanter og opslag; gennem kappens åbne forside skinnede et brystharnisk af sølv. En fløjlsdragt af lidt lysere farve end kappen, et par lange, gule corduansstøvler tillige med en kårde med guldhåndtag på den ene og en Parma-dolk på den anden side, hvilke begge hang ned fra et sværdbælte af marokkansk læder, fuldstændiggjorde hans dragt. En bred krave af Mechlin-kniplinger lå ud over skuldrene, og manchetter af samme kostbare stof hang ned fra hans ærmer.

Atter og atter løftede han på sin hat og bøjede sig frem mod sadelknappen som svar på den stormende hyldest.

"Monmouth! Monmouth!" råbte folket. "Hil den protestantiske fyrste! Længe leve den ædle kong Monmouth!"

Flagrende tørklæder og viftende hatte fra hvert åbent vindue, hvert tag og hver altan oplivede det jublende møde. Rebellerne fortrop blev også grebet af begejstringen og opløftede et dybt tonende råb, som atter og atter blev taget op og forplantede sig gennem hele skaren, indtil hele egnen genlød af det.

Imidlertid kom byens fædre med vor ven borgmesteren i spidsen ud af porten i hele deres silke- og pelsværks-værdighed for at hylde kongen.

Stephen Timewell faldt på knæ med den ene fod ved Monmouths stigbøjle og kyssede den i hånd, som kongen nådigt rakte ham.

"Nej, gode hr borgermester!" sagde kongen med stærk, tydelig stemme, "kun mine fjender bør falde på knæ for mig,

ikke mine venner. Sig mig, hvad er det for et papir, I der ruller op?"

"Det er en velkomst- og hyldesthilsen, Eders Majestæt, fra Eders trofaste by Taunton."

"Jeg trænger ikke til en sådan hilsen," sagde kong Monmouth og så sig om. "Det står skrevet rundt om mig med smukkere bogstaver, end der nogensinde fæstnedes på et pergament. Mine gode venner her har givet mig følelsen af at være velkommen uden poeters eller skrivekarles hjælp. Eders navn, gode hr. borgermester, er, efter hvad jeg har hørt, Stephen Timewell?"

"Det er det, Eders Majestæt."

"For kort navn til så stovt en mand," sagde kongen, drog sit sværd og rørte ved hans skuldre. "Jeg skal nu gøre det tre bogstaver længere. Rejs dig, sir Stephen, og måtte jeg blot træffe mange andre adelsmænd i mit rige så trofaste og kække som I!"

Under de hurraråb, som nu brød ud på ny, for den ære, der var vist byen, trak borgmesteren med rådsherrerne sig tilbage til venstre side af porten, mens Monmouth og hans følge samledes på den højre. På et givet vink blæste en trompeter en fanfare, trommerne slog en krigsmarch, og oprørshæren fortsatte i sluttede rækker og med vajende faner sin march ind mod byen.

Mens hæren nu nærmede sig, udpegede Saxon for os de forskellige førere og fremtrædende mænd, som omgav kongen, idet han navngav dem og sagde sin mening om dem.

"Det er lord Grey af Wark," sagde han, "den lille halvgamle mand ved kongens venstre side. Han har allerede en gang

siddet i Tower for højforræderi. Det var ham, som flygtede med lady Henrietta Berkeley, hans kones søster. I sandhed en smuk fører for en gudfrygtig sag. Manden til venstre for ham, han med det røde, opsvulmede ansigt og med den hvide fjer i hatten, er oberst Holmes. Jeg håber, han kun på sin hat vil vise den hvide farve. Den anden der på den høje kastanjebrune hest er en advokat, skønt han ved min sjæl er dygtigere til at føre en afdeling krigsfolk end til at skrive en regning for sagsomkostninger; det er republikaneren Wade, som førte fodfolket ved Bridport og med hæder bragte dem ud af slaget. Den høje kriger der med det oppustede ansigt er brandenburgeren Anthony Buyse, en lykkeridder, men en tapper mand som de fleste af hans landsmænd. Jeg har kæmpet både med ham og mod ham før nu."

"Se den lange tynde mand bag ham," råbte Reuben. "Han har draget sit sværd og svinger det over hovedet. Det er ellers en underlig tid og sted at drive sværdøvelser. Han må vist være gal."

"Måske I ikke er langt fra sandheden," sagde Saxon. "Dog ved mit sværdfæste, havde ikke den mand været, så vi ikke nu en protestantisk hær komme mod os ad denne vej. Det er ham, som så længe har vinket med en krone for Monmouths øjne, at han har lokket ham ud fra hans trygge, hyggelige tilholdssted i Brabant. Der er ikke en af alle disse mænd, som ikke med en eller anden slags madding har fisket i dette foretagende. For Grey gjaldt det et hertugdømme, for Wade uldsækken [Note 54](#), for Buyse plyndringen af City. De har alle deres forskellige motiver, men nøglerne til dem alle findes hos den gale fanatiker, som bringer dukkerne til at danse, som han selv vil.

Han har lagt flere planer, sagt flere løgne og lidt mindre tab end nogen anden whig i hele partiet."

"Det må altså være den dr. Robert Ferguson, som jeg har hørt min fader omtale," sagde jeg.

"I har ret, det er ham. Jeg har kun set ham en gang i Amsterdam, og dog kender jeg ham på hans puddelhundeparyk og hans krumme skuldre. Der hviskes om, at hans overvældende indbildskhed i den senere tid har kastet hans fornuft af sadlen. Se, tyskeren lægger sin hånd på hans skulder og overtaler ham til at stikke sit sværd i skeden. Kong Monmouth vender sig også og smiler, som om Ferguson var hofnarren, som var mødt op i præstekjole i stedet for narredragt. Men der er fortroppen. Gå til Eders kompagnier og husk at hæve Eders sværd til hilsen, når hver afdelings fane føres forbi."

Mens vor oberst talte, var hele den protestantiske hær kommet strømmende mod byen, og fortroppen holdt nu ved porten.

Fire ryttereskadroner kom først. De red dårligt og var dårligt udrustet, med tovender til bidsler og enkelte af dem desuden med sække i stedet for sadler. Folkene var for størstedelen bevæbnet med sværd og pistol, mens nogle få havde våbenkjoler, plader og hjelme, som var taget ved Axminster og tildels endnu plettet af den forrige ejers blod.

Midt iblandt dem red en fanebærer med et stort, firkantet flag på en stang, som stod fæstet i en holder i sadelgjorden. På flaget læste man i gyldne bogstaver følgende valgsprog: *Pro libertate et religione nostra* [Note 55](#)).

Dette rytteri var dannet af bondedrenge, uvante med disciplin. Men de havde meget høje tanker om sig selv som frivillige, og dette gjorde, at de var tilbøjelige til at drøfte og kritisere enhver befaling, de fik. Skønt de ikke manglede personligt mod, var de derfor til ringe nytte i krigen, ja de blev endog mere en hindring end en hjælp for hæren.

Efter rytteriet kom fodfolket, i rækker af seks og delt i kompagnier af forskellig størrelse. Hver afdeling havde en fane med indskrift, som tilkendegav navnet på den by eller landsby, hvor den var samlet. Man havde valgt denne måde at ordne hæren på, fordi det viste sig umuligt at adskille de mænd, som var hinandens slægtninge og naboer.

De ville enten kæmpe ved hinandens side, sagde de, eller også ville de slet ikke kæmpe. For mit eget vedkommende tror jeg, at det ikke var nogen dårlig tanke; for når det gælder at gå frem til angreb, står en mand meget fastere, når han ved, at han har gamle og prøvede venner på begge sider af sig.

Senere hen kom jeg til at kende mange af disse steder ved at samtale med mændene derfra, og mange andre egne har jeg selv rejst igennem, så navnene på deres faner har fået en vis betydning for mig.

Jeg husker, at Homer har en bog eller et kapitel, hvori han opregner navnene på de græske høvdinge, hvorfra de kom, og hvor mange mand hver af dem bragte til den fælles mønstring. Det er skade, at vi ikke har en Homer fra den kant af landet, som kan opregne navnene på disse brave bønder og arbejdere, og hvad enhver af dem led for at støtte en ædel, men farlig sag. Men fødestedet skal i alt fald ikke blive glemt, så langt min svage hukommelse rækker.

Det første infanteriregiment – hvis en så uordnet afdeling kan kaldes så – bestod af folk fra kysten, fiskere og sømænd, klædt i de mørkeblå bluser og grove klæder, som folk af deres stand bruger. De var bronzefarvede, vejrbidte, tjærede folk med hårde mahogniansigter, bevæbnede med fuglebøsser, huggerter og pistoler. Jeg kan godt tænke mig, at det ikke var første gang, disse våben blev vendt mod kong James' tjenere; for Somersets og Devons kyster var berygtede som tilholdssted for smuglere, og manganen dristig kutter lå oplagt i en eller anden vig eller bugt, mens dens mandskab gik på krigsstien til Taunton.

Hvad disciplinen angår, så havde de ingen tanke på den ting, for de gyngede frem på ægte sømandsvis, mens de lystigt prajede både hinanden og tilskuerne. Fra Star Point til Portland red ville der blive få garn sat ud i mange kommende uger, og de fisk måtte svømme i lukkede farvande, som i den tid skulle blive udbudt til salg på Plymouths torv.

Hver flok eller afdeling af disse mænd havde sin egen fane. Først kom Lymes, så Topshams, Colyford, Bridports, Sidmouths, Ottertons, Abbotsburys og Charmouths, alle sammen sydlige småbyer på eller nær ved kysten. Således gik de forbi os, uordnede og ligeglade, med huen på sned, mens tobaksskyer steg op fra dem som dampen fra en varm, træthest. Disse talte hen imod fire hundrede mand.

Bønderne fra Rockbere med plejle og leer gik forrest i det næste regiment og fulgtes af Honitons banner, som var omgivet af to hundrede kække kniplingvævere fra Otters bredder. Af disse mænds ansigtsfarve kunne man se, at deres arbejde for det meste holdt dem indendørs, og dog overgik de deres

bondekammerater i stram og krigersk holdning. Vi lagde i alle afdelinger mærke til, at skønt bønderne var større og stærkere, havde håndværkernes udseende og væsen mere den ægte soldats.

Efter mændene fra Honiton kom de puritanske klædesvævere fra Wellington; her red borgmesteren ved siden af sin fanebærer på en hvid hest bag et musikkorps på tyve instrumenter. De så ud til at være barske, omtænksomme, ædruelige mænd, klædte i grå dragter med bredbræmmede hatte. "For Gud og Tro" var indskriften på den vimpel, som vajede mellem dem.

Væverne dannede tre anselige afdelinger, og det hele regiment må have talt nær ved seks hundrede mand.

I spidsen for det tredje regiment kom fem hundrede fodfolk fra Taunton, mænd af flittigt og fredeligt levesæt, men dybt grebet af de store grundsætninger om borgerlig og religiøs frihed, som tre år senere skulle brede sig over hele England. Da de marcherede ind gennem porten, blev de hilst med et tordnende velkomstråb af deres bysbørn på murene og i vinduerne. Deres faste, tætte rækker og brede ærlige borgeransigter syntes mig at vidne om mandstugt og velgjort arbejde. Bag dem kom mandskaberne fra Winterbourne, Ilminster, Chard, Yeovil og Collumpton; omtrent hundrede eller flere spydbærere fra hvert sted, som alt i alt bragte regimentets tal op til tusind mand.

En eskadron ryttere red forbi, tæt fulgt af det fjerde regiment. Først kom fanerne fra Beaminster, Crewkerne, Longport og Chidiock, alle sammen små, rolige Somerset-landsbyer, som havde sendt alle deres mænd og ynglinge ud for

at kæmpe for den gamle sag. Puritanske præster med deres store hatte og genfer-kapper marcherede kækt frem, hver med sine sognebørn.

Derefter fulgte en mandstærk afdeling vilde og bararmede fårehyrder. De kom fra de store sletter, som strækker sig fra Blackdowns i syd til Mendips i nord, og var helt andre karle, forsikrer jeg Eder, end de Corydons og Strephons hyrder, som Waller eller Dryden skildrer. De fremstiller hyrder, som fælder tårer af kærlighed eller blæser i en klagende fløjte. Jeg er bange for, at Chloë eller Phyllis kun ville have modtaget et højst ligefremt frieri af disse vildmænd fra vesten.

Efter dem kom musketerer fra Dorchester, spydbærere fra Newton, Poppleford og en afdeling ranke fodfolk af cheviotvævere fra Ottery St. Mary. Dette regiment talte over otte hundrede mand, men stod tilbage for det foregående både i bevæbning og mandstugt. I spidsen for det femte regiment gik en skare mosemænd fra de store ensomme strækninger af sumpland, der strækker sig rundt om Athelney. I disse alvorlige og ensomme egne har folk bevaret den samme frie dristige ånd, som i gamle dage gjorde dem til den gode kong Alfreds sidste tilflugt og til de vestlige grevskabers værn mod indfald af nordmænd og daner, som aldrig var i stand til at indtage deres vandomflydte tilflugtssteder.

To kompagnier af disse langhårede og barlæggede folk, men højrøstede, når det gjaldt salmesang og bønner, var kommet ud af deres vildnis for at støtte den protestantiske sag. I hælene på dem kom tømmerkørere og brændehuggere fra Bishops Lidiard, store stærke mænd i grønne jakker, og efter dem landsbyfolk fra Huish Champflower i hvide bluser.

Regimentets bagtrop dannedes af fire hundrede mand i røde kjoler med hvide bæltter og velpudsede musketter. Disse var overløbere fra Devonshires landeværn. De havde marcheret med Albemarle fra Exeter og var gået over til Monmouths hær ved Axminster. Disse holdt sig sammen i en afdeling, men der var mange andre landeværnsmænd både i røde og gule kjoler i de foregående regimenter. Dette regiment talte måske syv hundrede mand.

I spidsen for det sjette og sidste infanteriregiment kom en afdeling bønder; i deres fane stod "Minehead" foruden et skib under sejl mellem fire uldballer, hvilket er dette ældgamle sogns mærke. De var for største delen kommet fra det udyrkede land, som ligger nordenfor Dunster Castle og grænser til Bristolkanalens kyster.

Bag dem kom jægerne og krybskytterne fra Porlock Quay, som nu tillod de røde dådyr på Exmoor at græsse i fred, mens de gik til en ædlere jagt. De fulgtes af mændene fra Dulverton, Milverton og Wiveliscombe og de solbeskinnede bakkedrag i Quantock-bjergene, mørke, heftige mænd fra de gølge sletter ved Dunkerry Beacon og høje, kraftige ponyopdrættere og engejere fra Bampton. Bridgewaters, Shepton Mollets og Nether Stoweys faner drog vajende forbi os sammen med fiskernes fra Clovelly og jægerne fra Blackdowns.

Derefter fulgte tre afdelinger sælsomme folk, kæmpestore, men noget bøjede som af tungt arbejde, med langt filtret skæg og uredt hår, som hang ned over øjnene på dem. Det var grubearbejderne fra Mendip-bjergene, Oare og Bagworthys dale, rå, halvvilde mænd, hvis øjne rullede ved synet af de

jublende borgeres fløjl og brokade, eller de fæstede sig på deres smilende koner med en glød, som skræmte de fredelige byfolk.

Den lange række afsluttedes med tre eskadroner rytteri og fire små kanoner med hollandske kanonerer i blå kjoler så stive som deres egne ladestokke. Et langt træn af kærre og vogne, som havde fulgt hæren, blev ført ud på markerne uden for murene og lejret der.

Da den sidste soldat var marcheret ind ad Shuttern-porten, red Monmouth og hans officerer langsomt ind, mens borgmesteren vandrede ved siden af kongens stridshest.

Da vi præsenterede gevær, vendtes alle ansigter mod os, og jeg så en hurtig rødme af forbavselse og glæde stige op i Monmouths blege ansigt, da han så vore tætte rækker og krigerske holdning.

"Ved min tro, mine herrer," sagde han og vendte sig mod sit følge, "vor ven borgmesteren må have arvet Cadmus' dragetænder. Hvor har I dyrket denne smukke frugt, sir Stephen? Hvorledes kunne I vel bringe den til en sådan fuldkommenhed? De har endog, på min ære, korrekt pudrede grenaderhoveder!"

"Jeg har femten hundrede i byen," sagde den gamle uldvæver stolt, "om end de øvrige næppe er så vel øvede. Dette regiment kommer fra Wiltshire og dets officerer fra Hampshire. Hvad deres fuldkomne egenskaber angår, så skyldes det ikke mig, men den gamle kriger oberst Decimus Saxon, som disse folk selv har valgt til fører, såvel som hans tre kaptajner."

"I har min taknemmelighed, oberst," sagde kongen til Saxon, som bøjede sig og sænkede sin kårdespids mod jorden, "og ligeledes I, mine herrer. Jeg skal aldrig glemme den varme

troskab og lydighed, som sendte Eder fra Hampshire på så kort en tid. Jeg skulle ønske at finde så megen iver på højere steder. Men, oberst Saxon, jeg har hørt, at I har set megen krigstjeneste udenlands. Hvad synes I om den hær, som just drog forbi Eder?"

"Med Eders Majestæts tilladelse," sagde Saxon, "så har den megen lighed med ukartet uld, der ganske vist er ufærdig, men som med tiden kan blive en smuk og nyttig klædning."

"Hm! Der er ikke længe, til den skal væves" sagde Monmouth. "Men de slås tappert. I skulle have set dem gå på ved Axminster! Vi håber at se Eder og høre Eders meninger ved rådsbordet. Men hvad er dette? Har jeg ikke set denne herres ansigt før?"

"Det er Hans Højvelbårenhed sir Gervas Jerome fra grevskabet Surrey," svarede Saxon.

"Eders Majestæt har måske set mig i St. James," svarede friherren og løftede på hatten, "eller i Whitehalls gallerier. Jeg var meget ved hoffet i den forrige konges sidste år."

"Ja, ja, jeg erindrer nu både navn og ansigt," råbte Monmouth. "Ser I, mine herrer," vedblev han og vendte sig til sin stab, "hofmændene begynder omsider at komme ind! Var det ikke Eder, som besejrede sir Thomas Kelligrew bag Dunkirk House? Jo, det mente jeg nok. Vil I ikke slutte Eder til mit personlige følge?"

"Med Eders Majestæts tilladelse," svarede sir Gervas, "så er jeg af den mening, at jeg kan tjene Eders kongelige sag bedre i spidsen for mine musketerer."

"Det er ret! Lad det være således," udbrød kong Monmouth.

Han satte sporerne i sin hest, løftede på hatten som svar på soldaternes leveråb og red ned ad hovedgaden under en sand

regn af blomster, som dryssede ned over ham, hans stab og hans følge. Vi havde efter ordre sluttet os til hans følge, så vi fik også vor del af den muntre krydsild. En rose, som kom flyvende, blev grebet af Reuben; jeg så, at han trykkede den mod sine læber og derefter stak den inden for sit brystharnisk. Jeg løftede blikket og fik øje på det smilende ansigt, der tilhørte vor værts datter og som så ned på os fra et vindue.

"Vel fanget, Reuben," hviskede jeg. "Du var altid den bedste til at gribe en bold."

"Å, Micah!" Sagde han, "jeg velsigner den dag, jeg fulgte dig i krigen. Jeg ville ikke bytte med Monmouth i dag."

"Er det allerede kommet så langt?" udbrød jeg. "Hvad, dreng! Jeg troede, at du kun lige havde åbnet belejringen, og du taler, som om du allerede havde erobret byen."

"Jeg er måske alt for håbefuldt," sukkede han og blev pludselig afkølet, som et menneske, der lider af kærlighed, feber eller anden legemlig sygdom. "Gud skal vide, at jeg er hende lidet værdig, men alligevel –"

"Sæt ikke dit hjertes begær alt for stærkt efter det, du måske ikke kan nå," sagde jeg. "Den gamle mand er rig og vil vel se højere op."

"Gid han var fattig," sukkede Reuben med en elskers egenkærlighed. "Hvis blot denne krig kommer til at vare en stund, kan jeg godt vinde både hæder og gods. Hvem ved? Det har andre gjort; hvorfor ikke også jeg?"

"Af os tre fra Havant," svarede jeg, "drives den ene frem af ærgerrighed og den anden af kærlighed. Men hvad skal nu jeg gøre, som savner begge disse drivfjedre og hverken bryder mig

om et højt embede eller et kønt pigeansigt? Hvad skal drive mig til krigen?"

"Vore bevæggrunde kommer og går, men dine er altid hos dig," sagde Reuben. "Hæder og pligt er de to stjerner, Micah, som du altid har styret efter."

"Sandelig, frøken Ruth har lært dig smukke talemåder," sagde jeg. "Men jeg synes dog, hun burde være til stede her blandt Tauntons skønheder."

Mens jeg talte, var vi redet ind på torvet, som nu var fyldt af vore tropper. Rundt om stenkorset stod et snes unge piger i hvide musselinskjoler med livbånd af blå silke.

Da kongen kom ridende, trådte disse unge piger under den mest klædelige ængstelse frem for at hilse ham og overrække en smuk bibel med guldspænder, samt en fane, som de havde syet.

Monmouth rakte banneret til en af sine kaptajner, men bogen løftede han over sit hoved og råbte, at han var kommet for at forsvare de sandheder, den indeholdt, hvorefter leve- og hyldningsråbene brød ud med fornyet kraft.

De havde ventet, at han ville tale til folket fra korset, men han nøjedes med at blive, hvor han var, indtil herolderne havde kundgjort hans rettigheder til kronen. Derpå gav han ordre til at træde af, og tropperne marcherede bort til de forskellige steder, hvor der var sørget for deres forplejning.

Kongen og hans øverste officerer tog bolig på slottet, mens borgmesteren og de rigeste borgere skaffede herberge og kost til de øvrige. Soldaterne blev for en stor del indkvarteret blandt byens småfolk, mange slog lejr på slotspladsen, mens de øvrige camperede mellem vognene på markerne uden for byen, hvor

de tændte sig store bål, stegte fårekød og drak øl så lystigt, som om en march mod London blot var en fornøjelsestur.

21. Jeg veksler håndtryk med brandenburgeren

Kong Monmouth havde sammenkaldt et rådsmøde samme aften, og Decimus Saxon havde fået ordre om at indfinde sig. Jeg gik sammen med ham, og bar den lille pakke, som sir Jacob Clancing havde betroet mig.

Da vi nåede slottet, fandt vi, at kongen endnu ikke var kommet ud fra sit værelse, men vi vistes ind i en stor hal for at vente ham; det var et smukt udstyret rum med høje vinduer og en fint udskåret loftspanelering.

Her var hærens øverste officerer forsamlet tilligemed flere andre befalingsmænd, byens embedsmand og andre, som havde et eller andet at fremføre.

Lord Grey af Wark stod tavs ved vinduet og så ud over landskabet med et sørgmodigt ansigt. Wade og Holmes rystede på hovedet, mens de hviskede sammen i en krog. Ferguson gik frem og tilbage med parykken på sned, mens han i en bred, skotsk dialekt skrålede formaninger eller bønner.

Nogle få af de mænd, som var mere farverigt påklædt, havde lejret sig omkring den tomme kamin, hvor en af dem fortalte historier, der syntes at være krydret med talrige eder, og som blev hilst med skoggerlatter. I en anden krog stod en stor flok puritanere, klædte i sorte eller rødbrune kjoler, udstyret med brede, hvide bånd, og slængkapper; de havde samlet sig om en af deres kæreste prædikanter og drøftede ivrigt og hviskende calvinistisk filosofi og dens indflydelse på statskunsten.

Nogle få jævne krigere, som hverken var hofmænd eller fanatikere, spadserede op og ned eller så ud gennem vinduet på den lystige lejr nede på slotspladsen. Saxon førte mig hen til en af disse, der udmærkede sig ved sin højde og sine brede skuldre, rørte ved hans ærme og rakte ham sin hånd som til en gammel ven.

"Mein Gott!" råbte den tyske lykkeridder, for det var den samme mand, som min oberst havde udpeget om formiddagen. "Jeg troede nok, at det var Eder, Saxon, da jeg så Eder ved porten, skønt I er endnu tyndere end før. Hvorledes et menneske kan suge i sig så meget ægte bayersk øl som I og endda lægge så lidet kød på sig, er mere end jeg kan forstå. Hvorledes er det ellers gået Eder?"

"Som før," sagde Saxon. "Flere hug end thalere og større brug for feltskær end for pengeskrin. Når så jeg Eder sidst ven? Var det ikke ved stormen på Nürnberg, hvor I førte højre og jeg venstre fløj af det tunge kavaleri?"

"Nej," sagde Buyse, "jeg har truffet Eder siden da. Har I da glemt sammenstødet på Rhinbredden, da I affyrede Eders lange pistol mod mig? Sapperment! Hvis ikke hin slyngelagtige skælm havde gennemboret min hest, så havde jeg hugget Eders hoved af, som en dreng slår tidsler med en pind."

"Javist," svarede Saxon eftertænksomt. "Det havde jeg glemt. I blev taget til fange, hvis jeg husker ret; men derefter knuste I skildvagtens hjerneskal med Eders håndjern og svømmede over Rhinen under ild fra et helt regiment. Og dog tror jeg, vi tilbød Eder samme vilkår som de øvrige fanger."

"Der blev virkelig gjort mig et eller andet usselt tilbud," svarede tyskeren alvorligt, "hvortil jeg svarede, at jeg vel solgte

min tjeneste, men aldrig min ære. Det sømmer sig vel for en lykkens kavalier at vise, at han holder aftalen mellem sig og den, der har hvervet ham – hvad er det I kalder det? – ubrydelig, indtil krigen er over. Først da kan han atter vælge dem, som betaler bedst. Hvorfor ikke?"

"Sandt, min ven, ganske sandt," svarede Saxon. "Disse tiggeragtige italienere og schweizere har gjort krigen til en handelssag og sælger sig selv så helt og holdent med krop og sjæl til den længste pung, at det sømmer sig godt for os at være ridderlige i æressager, men kan I endnu Eders gamle håndtryk, som ingen mand i Rhein-Pfalz kunne tåle at veksle med Eder? Her er min kaptajn, Micah Clarke; lad ham få lov at prøve, hvor varm en nordtyskers velkomsthilsen er."

Brandenburgeren viste sine hvide tænder med et bredt grin og strakte sin store, brune næve ud imod mig. I det samme øjeblik han havde min hånd i sin, klemte han pludselig til af al magt, og trykkede mine fingre sammen, så blodet hamrede under neglene og hele hånden blev mat og magtesløs.

"Donnerwetter!" råbte han og lo hjerteligt ved at se den pine og forbavselse, som mit ansigt udtrykte. "Det er en hårdhændet preussisk leg, og de engelske drenge har ikke stærk nok mave til at tåle den."

"Sandt, min herre," svarede jeg. "Det er første gang, jeg har set dette tidsfordriv, og jeg ville gerne øve mig i det under så dygtig en læremester."

"Hvad, engang til!" råbte han, "I må endnu have ondt af det forrige! Ja, ja, hvis I har lyst, skal jeg ikke sige nej, skønt jeg frygter, det vil svække Eders tag på sværdfæstet."

Han rakte ud sin hånd, mens han talte,

Og jeg tog fast omkring den, tommel mod tommel, og holdt albuen så højt jeg kunne, for at få brug for hele min kraft. Jeg havde mærket, at hans kneb bestod i at få overtaget på den andens hånd ved første greb. Dette hindrede jeg ved selv at klemme øjeblikkelig til af al min magt.

I over et minut blev vi stående ubevægelige og så hinanden ind i ansigtet. Da fik jeg øje på en stribe sved over panden på ham, og jeg vidste, at han var overvundet.

Hans greb løsnede langsomt, mens mit blev fastere, indtil han tvært fremmumlede en bøn om, at jeg skulle slippe.

"Djævel og hekseri!" råbte han og tørrede blodet væk, som sprang frem under hans negle. "Jeg kunne lige så godt have sat mine fingre i en rottefælde. I er den første mand, som nogensinde vekslede et ægte håndtryk med Anthony Buyse."

"Vi avler kraft i England lige så vel som i Brandenburg," sagde Saxon, som rystede af latter over den tyske soldats uheld. "Hør her. Jeg har set denne knægt samle en velvoksen dragonsergent op og kaste ham op i en vogn så ubesværet, som om han havde været en jordklump."

"Han er stærk," mumlede Buyse som endnu gned sin skadede hånd. "Stærk som Gøtz med jernnæven. Men til hvad nytte er vel den blotte styrke i at håndtere et våben. Det er ikke alene kraften i et hug, men den måde, hvorpå det er udført, som gør virkning. Eders sværd ser ud til at være tungere end mit, og dog vil mit hugge dybest. Hvad? Er ikke det en bedre soldaterleg end håndtryk og lignende barneleg?"

"Han er en beskeden ung mand," sagde Saxon. "Alligevel vil jeg vædde på hans hug mod Eders."

"Om hvad?" brummede tyskeren.

"Om så meget vin, som vi kan drikke på en aften."

"Det var ellers ikke så lidt," sagde Buyse. "Det bliver mindst et par gallons. Godt, lad gå! Er I med på prøven?"

"Jeg skal gøre, hvad jeg kan," sagde jeg. "Skønt jeg næppe tør håbe at slå så tungt slag som en så gammel og øvet kriger."

"Pokker tage Eders komplimenter!" udbrød han vredt. "Det var med fagre ord, at I lokkede mine fingre ind i Eders rævesaks. Se nu her, dette er min gamle hjelm af spansk stål. Den har i forvejen, som I ser, nogle mærker efter hug og et nyt vil ikke skade. Jeg sætter den her på denne egetræstol, hvor den står højt nok til at være inden for rækkevidde af et ærligt sværdhug. Slå til, junker, og lad os se, om I kan sætte et mærke i den."

"Hug I først, min herre, siden udfordringen er Eders," sagde jeg.

"Jeg skal altså måtte skade min egen hjelm for at genvinde min egen soldaterære," brummede hun. "Godt, godt, den har tålt et hug eller to i sine dage."

Han trak sit slagsværd, vinkede dem til side, som havde samlet sig om os, mens han svang det lange våben med rasende kraft over sit hoved og derpå lod det falde på den glatte stålhue med et vældigt, rent hug. Hjelmen sprang højt i luften og faldt derpå klirrende ned på gulvet, idet en lang, dyb fure var slået ind i det stærke metal.

"Godt hugget!" – "Et bravt hug!" råbte tilskuerne. – "Det er skudfrit stål, tre gange hærdet og garanteret at kunne afbøde et sværdhug," indskød en mand, som løftede hjelmen, undersøgte den og atter satte den ned på stolen.

"Jeg har set min fader hugge igennem skudfrit stål med dette selvsamme sværd," sagde jeg og drog det halvtreds år gamle våben. "Han lagde mere af sin kropstygde i slaget end I. Jeg har hørt ham sige, at et godt slag skulle komme mere fra hofterne og ryggen end bare fra armmusklerne."

"Det er ikke vejledning, vi ønsker, men et eksempel," brummede tyskeren. "Det er med Eders hug, vi har at gøre og ikke med Eders fars lærdomme."

"Mit hug er i overensstemmelse med hans lærdomme," svarede jeg, svang sværdet og lod det falde med min hele styrke på tyskerens hjelm. Den gode, gamle republikanske klinge skar sig igennem stålpladen, kløvede stolen og borede spidsen to tommer ned i egetrægulvet.

"Det er bare et kneb," sagde jeg. "Jeg har øvet mig på det om vinteraftenerne derhjemme."

"Det er i alt fald et kneb, som jeg ikke ville ønske blev øvet på mig," sagde lord Grey midt under en almindelig bifaldsmumlen og overraskelse. "I er, min tro, kommet to hundrede år for sent til verden, mand! Hvad ville vel ikke Eders sener have været værd, før krudtet gjorde alle lige gode."

"Forunderligt!" råbte Buyse, "forunderligt! Jeg er ikke længere i mine bedste år, unge herre, og kan godt overlade styrkens palme til Eder. Det var et ædelt hug. Det har kostet mig nogle omgange kanarisekt og en god gammel hjelm, men jeg beklager mig ikke, for arbejdet var ærligt gjort. Jeg er kun taknemmelig for, at mit hoved ikke var i den. Saxon plejede at kunne vise os en eller anden sværdleg, men han har ikke tyngde nok til sådant et hug som dette."

"Mit øje er endnu sikkert og min hånd fast, skønt begge måske er noget svage af mangel på øvelse," sagde Saxon, der blot blev alt for glad ved at drage høvdingenes opmærksomhed hen på sig. "Med huggestok, sværd og dolk, sværd og skjold, enkel huggert eller dobbelt huggert opretholder jeg min gamle udfordring mod enhver, som vil komme, undtagen mod min broder Quartus, der fægter lige så godt som jeg og desuden har en ekstra halvtomme i armlængde, der giver ham overtaget."

"Jeg har studeret sværdleg under signor Contarini i Paris," sagde lord Grey. "Hvem var Eders læremester?"

"Jeg har gået i skole hos signor Kæmp-for-livet rundt om i Europa," svarede Saxon. "I fem og tredive år har mit liv dag for dag været afhængigt af, om jeg kunne dække mig med dette tynde stålblad. Her er et lille kneb, som viser, at man har en smule nøjagtigt øjemål: at kaste denne ring op i luften og fange den igen på kårdespidsen. Det synes måske nok så lige til, men kan dog kun opnås ved en smule øvelse."

"Ligetil!" udbrød den retslærde Wade, en mand med bredt ansigt og dristigt blik. "Hvad! Ringen sidder jo trangt om Eders lillefinger. En mand kan måske gøre det én gang ved et heldigt slumpetræf, men ikke sikkert."

"Jeg vædder en guinea på, at jeg gør det," sagde Saxon, kastede den lille gyldne cirkel op i luften, rev sin kårde ud af skeden og gjorde et stød efter den. Ringen kom glidende nedover stålklingen og klirrede mod parerpladen. Med en pludselig bevægelse at handleddet sendte han atter ringen op i luften, hvor den stødte mod en udskåren bjælke og ændrede retning; men Saxon var atter med et hurtigt skridt under den og tog imod den på sin kårdespids.

"Visselig er her en eller anden kavalier til stede, som kan udføre dette kunststykke lige så godt som jeg," sagde han og satte ringen på sin finger.

"Jeg tror, oberst, at jeg tør forsøge," sagde en stemme, og da vi så os om, opdagede vi, at Monmouth var trådt ind i værelset og roligt havde stillet sig blandt de yderste i flokken, upåagtet under den almindelige interesse, som vor opvisning havde vakt.

"Nej, nej, mine herrer," vedblev han nådigt, da vi tog af vore hatte og bøjede os noget forfjamskede, "hvorledes kunne vel mine trofaste ledsagere finde bedre tidsfordriv end lidt sværdleg. Vær så venlig og lån mig Eders kårde, oberst."

Han trak en diamantring af sin finger, snurrede den op i luften og spiddede den lige så let som Saxon havde gjort. "Jeg har øvet mig på dette i Haag, hvor jeg min tro havde alt for mange timer ledige til slige småting. Men hvorfra kommer disse stålstykker og træsplinter, som ligger ud over gulvet?"

"En søn af Anak har vist sig iblandt os," sagde Ferguson og vendte sit ansigt, der var rødt og arret over det hele af kongens syge [Note 56](#), mod mig. "En Goliath fra Gath, hvis hug har kraft som af en væverbom. Har han ikke et barns glatte ansigt og Behemots [Note 57](#) kræfter?"

"Virkelig et dygtigt hug," sagde Monmouth og så på halvdelen af stolen. "Hvad hedder vel vor kæmpe?"

"Han er min kaptajn, Eders majestæt," svarede Saxon og stak sværdet, som kongen havde rakt ham, tilbage i skeden. "Micah Clarke, en mand fra Hampshire."

"Man frembringer en stovt engelsk race på de kanter," sagde Monmouth. "Men hvorledes går det til, at I er her, min herre? Jeg sammenkaldte dette møde for min stab og regimenternes

oberster. Hvis alle kaptajner skal tilstedes adgang, må vi holde vore rådsmøder på slotspladsen; for intet værelse ville være stort nok for os."

"Jeg har vowed at komme hid, Eders Majestæt," sagde jeg, "fordi jeg på min vej hid påtog mig det hverv, at overlevere denne lille, men vægtige pakke i Eders hænder. Jeg syntes derfor, at det var min pligt ikke at spille nogen tid med at indfri mit løfte."

"Hvad er der i den?" spurgte han.

"Jeg ved det ikke," svarede jeg.

Doktor Ferguson hviskede et par ord i kongens øre, som lo og rakte hånden ud efter pakken,

"Pyt," sagde han, "Borgiaernes og Mediciernes dage er forbi, doktor. Desuden er denne mand ikke nogen italiensk sammensvoren, men har i sine ærlige, blå øjne og gyldne hår naturens vidnesbyrd om sin karakter. Dette er meget tungt, føles som en blystang. Lån mig Eders dolk, oberst Holmes. Det er indsyet med sejl garn. Ha! – det er en guldklump – rent, jomfrueligt guld, ved alt som er vidunderligt. Tag vare på den, Wade, og se til, at den bliver tillagt det fælles fond. Dette lille metalstykke skaffer os ti veludrustede spyddragere. Hvad har vi her? Et brev i omslaget:

"Til James, hertug af Monmouth."

Hm! Det var nok skrevet, førend vi havde tillagt os vore kongelige titler.

"Sir Jacob Glansing, forhenværende herre af Snellaby Hall, sender sin hilsen og et tegn på venskab. Fuldfør den gode gerning! Et hundrede sådanne guldbarrer venter Eder, når I er kommet over Salisbury slette."

Godt lovet, sir Jacob! Jeg ville blot ønske, at I havde sendt dem straks. Godt, mine herrer, I ser, hvorledes hjælp og tegn på tilslutning vælder ind over os. Er strømmen ikke ved at vende sig? Kan tyrannen håbe at kunne holde sig? Vil hans folk stå fast hos ham? Om en måned eller før den tid skal jeg se Eder hos mig i Westminster, og ingen pligt vil da være mig så kær som at sørge for, at I alle, fra den højeste til den laveste, bliver belønnet for Eders troskab mod Eders konge i denne farens og mørkets tid."

Hofmændene istemte en hel summen af taksigelser ved denne nådige tale, men tyskeren trak Saxon ved ærmet og hviskede:

"Nu har han sit varme tilfælde, men I skal snart få se ham kold."

"Femten hundrede mand har sluttet sig til mig her, hvor jeg højst kunne have ventet tusind," vedblev kongen. "Hvis vi havde godt håb, da vi steg i land ved Lyme Cobb med firs mand, hvad skal vi da vel synes nu, når vi står i Somersets hovedstad med otte tusind kække mænd med os? Kun endnu én affære som den ved Axminster og min onkels magt falder sammen som et korthus. Men sæt Eder rundt om bordet, mine herrer, så skal vi drøfte sagerne på tilbørlig måde."

"Her er endnu et stykke papir, som I ikke har læst, sire," sagde Wade og tog en lap op, som havde ligget inden i brevet.

"Det er et lidet vers eller en indskrift til en ring," sagde Monmouth og så på den. "Hvad får vi vel ud af dette?"

Når din stjerne står på trin
mellem mørke og skin,
hertug Monmouth, hertug Monmouth,
vogt dig da for Rhin.

Din stjerne på trin! Hvad slags dåresnak er det?"

"Med tilladelse, Eders Majestæt," sagde jeg, "så har jeg grund til at tro, at den mand, som sender Eder dette budskab, er en af dem, som er meget dygtig til at tyde himmeltegn, og som tror af stjernerne at kunne forudsige menneskeskæbner."

"Denne herre har ret," indskød lord Grey. "*Din stjerne på trin* er det astrologiske udtryk for, at Eders fødselsstjerne skal være her eller der på himmelen. Verset lader til at være en slags spådom. De gamle kaldæere og ægyptere skal have opnået megen dygtighed i kunsten, men jeg tilstår, at jeg ikke har megen tiltro til disse spåmænd, som beskæftiger sig med at besvare enhver husmoders tåbelige spørgsmål."

"Og som af stjernernes stilling kan se,
hvem stjal en gaffel eller ske,"

mumlede Saxon, idet han citererede sit yndlingsværk.

"Hvad, bliver vore oberster smittet af rimesygen?" sagde kongen og lo. "Vi skal lægge sværdet fra os og gribe til harpen, som Alfred gjorde i disse egne, eller blive en konge over troubadourer som den gode kong René af Provence. Men, mine herrer, hvis dette virkelig er en spådom, skulle den, som jeg synes, kun love godt for vort forehavende. Det er sandt, at jeg er advaret mod Rhinen, men der er kun lille sandsynlighed for, at vi skal komme til at udkæmpe denne strid på dens bredder."

"Nej, desværre," hviskede tyskeren for sig selv.

"Vi kan derfor takke sir Jacob og hans kæmpestærke budbringer såvel for spådommen som for guldet. Men her kommer den værdige borgermester fra Taunton, den ældste af vore rådgivere og den yngste af vore adelsmænd. Kaptajn Clarke, jeg ønsker, at I skal stå her inden for døren og hindre, at nogen trænger ind. Jeg føler mig overbevist om, at alt, hvad her foregår, vil være vel gemt i Eders forvaring."

Jeg bøjede mig og indtog den plads, som var mig anvist, mens rådsherrerne og obersterne tog plads om det store egetræsbord, som gik tværs over salen. Det gyldne aftenskær strømmede ind gennem de tre vestlige vinduer, og larmen fra soldaterne hørtes som fjern summen af insekter.

Monmouth gik med hurtige, urolige skridt op og ned i den fjerneste ende af hallen, indtil alle havde sat sig. Da vendte han sig imod dem og talte.

"Som I forstår, mine herrer," sagde han, "har jeg i dag kaldt Eder sammen for at kunne nyde godt af Eders samlede visdom, når vi skal fastslå vore følgende skridt. Vi har nu marcheret nogle og fyrre mil ind i vort rige, og vi er overalt mødt med den velkomst, vi ventede. Næsten otte tusinde mand følger vore bannere, og lige så mange har vi måttet sende fra os af mangel på våben. Vi har to gange mødt fjender, og resultatet er blevet, at vi har væbnet os med deres musketter og feltkanoner. Fra først til sidst har der ikke været noget, som ikke er lykkedes os over forventning. Vi må håbe at være lige så heldige i fremtiden som hidtil. For at opnå dette har jeg kaldt Eder sammen og beder Eder nu at sige mig Eders mening om stillingen og overlade det til mig at fastslå vore planer, når jeg har hørt Eders meninger. Der er statsmænd blandt Eder, der er soldater blandt

Eder, og der er gudfrygtige mænd blandt Eder, som kan se lys der, hvor soldater og statsmænd svæver i mørke. Tal derfor frygtløst og lad mig vide, hvad I har på hjerte."

Fra min plads midt for bordet ved døren kunne jeg se ansigterne på begge sider, de alvorlige glatragede puritanere, de solbrændte krigere og de pudrede hofmænd. Mit blik hvilede hovedsagelig på Fergusons skørbugsmærkede træk, Saxons hårde ørneprofil, tyskerens gemytlige ansigt og lorden af Warks skarpe tankefulde træk.

"Hvis ingen anden vil sige sin mening," sagde den fanatiske doktor, "så vil jeg selv tale således, som jeg drives af stemmen i mit indre. For har ikke jeg arbejdet og trællet for sagen, udholdt og tålt meget af de vantro hundes tænder, hvorved min egen ånd er blevet så meget mere frugtbar? Er jeg ikke blevet knust som i en vinperse og stødt ud med foragt og forbandelse til de øde steder?"

"Vi kender Eders dyder og Eders lidelser, doktor," sagde kongen. "Men spørgsmålet er nu vor krigsplan."

"Hørtes der ikke en røst fra østen?" råbte den gamle whig. "Hørtes der ikke en lyd som af et stærkt skrig, et skrig over en brudt pagt og en syndig slægt? Hvor kom skriget fra? Hvis stemme var det? Var ikke manden Robert Ferguson, som rejste sig mod landets store og ikke ville lade sig undertrykke?"

"Jovist, doktor," sagde Monmouth utålmodigt. "Hold Eder til sagen, eller giv ordet til en anden."

"Jeg skal gøre mig færdig, Eders Majestæt. Har I ikke hørt, at Argyle er blevet slået? Og hvorfor blev han slået? Det var, fordi han ikke havde tro på den Almægtiges magt og måtte afslå hjælp fra lysets børn til fordel for det barbenede afskum af et

præsteskab, der er halvt papistisk, halvt hedensk. Havde han vandret på Guds veje, havde han ikke nu ligget i Edinburghs fængsel med øksen eller strikken foran sig. Hvorfor omgjordede han ikke sin lænd og marcherede lige frem med lysets banner i stedet for at vente her og skjule sig der som en halvhjertet Didymus? Og lige sådan eller værre vil det gå med os, hvis vi ikke rykker frem i landet og planter vore faner foran den ugudelige by London – den by, hvor Herrens arbejde skal gøres, klinten skilles fra hveden og stables op til at brændes."

"Eders råd er i korthed altså, at vi skal rykke frem?" sagde Monmouth.

"At vi skal rykke frem, Eders Majestæt, og at vi bereder os på at være nådens redskaber, vogter os for at ødelægge evangeliets sag ved at bære Djævelens tjenerklædning" – her stirrede han tværs over bordet på en prægtigt klædt kavalier – "eller ved at spille kort, synge uanstændige viser, sværge og bande, hvilket alt sammen gøres af visse folk i denne hær, og som meget forarger Guds folk."

Der lød en bifaldende samstemmig mumlen fra de puritanske medlemmer af rådet, mens hofmændene så på hinanden og satte en spotsk mine op. Monmouth gjorde et par vendinger på gulvet og spurgte så efter en andens mening.

"I, lord Grey," sagde han, "er en kriger og en erfaren mand. Hvad er Eders mening? Skal vi vente her eller marchere mod London?"

"At rykke mod øst ville efter min beskedne mening være ødelæggende for os," sagde lord Grey langsomt, som en mand, der har tænkt længe og dybt, før han afgiver sin mening. "James Stuart er stærk i rytteri, og vi har intet. Vi kan meget godt stå os

mellem hække eller på ujævn grund, men hvorledes ville det gå os midt på Salisbury slette? Med dragonerne rundt om os ville vi være som en flok får midt i en flok ulve. Hvert skridt, som vi gør mod London, fjerner os desuden fra vort naturlige udgangspunkt og fra de frugtbare landskaber, vi får vore fornødenheder fra, mens det styrker vor fjende ved at forkorte de afstande, han skal sende sine tropper og fødemidler. Hvis vi således ikke hører om en eller anden stor opstand et andet sted eller om en begivenhed til vor fordel i London, gør vi bedst i at holde os her og afvente et angreb."

"I taler godt og forstandigt, mylord Grey," sagde kongen. "Men hvor længe skal vi vente på denne opstand, som aldrig kommer, og på denne støtte, som altid loves, men aldrig skaffes? Vi har nu været syv lange dage i England, og i hele denne lange tid er ikke en eneste mand af Parlamentet kommet over til os og ikke en eneste lord undtagen mylord Grey, som selv var landflygtig. Ikke en baron eller jarl og kun en eneste friherre har grebet til våben for mig. Hvor er de mænd, som Danvers og Wildman lovede mig fra London? Hvor er vel de raske drenge fra City, som man sagde længtes efter mig. Hvor er vel opstanden fra Berwick til Portland, som spåedes? Ikke en mand har rørt sig, uden disse stakkels gode bønder. Jeg er blevet bedraget, lokket i fælde, besnæret af ondsksfulde rådgivere, som har ført mig til slagterbænken."

Han skridtede frem og tilbage, vred sine hænder og bed sig i læben, med tvivlen præget i sit ansigt. Jeg lagde mærke til, at Buyse smilede og hviskede noget til Saxon – formodentlig en hentydning til, at dette var det "kolde anfald", han havde talt om.

"Sig mig, oberst Buyse," sagde kongen og lagde med en kraftanstrengelse bånd på sine følelser, "stemmer I som kriger med mylord Grey?"

"Spørg Saxon, Eders Majestæt," sagde tyskeren. "Min mening i rådsforsamlinger er, som jeg har lagt mærke til, altid den samme som hans."

"Så vender vi os til Eder, oberst Saxon," sagde Monmouth. "Vi har i dette råd et parti, som stemmer for at rykke frem og et parti, som ønsker at holde stand her. Jeg tror, at deres vægt og antal står omtrent lige. Hvis I havde den afgørende stemme, hvad ville I da beslutte?"

Alles blik var nu fæstet på vor chef; hans krigerske optræden og den opmærksomhed, veteranen Buyse havde vist ham, gjorde det sandsynligt, at han virkelig kunne gøre udslaget. Han sad en stund tavs med hænderne for ansigtet.

"Jeg skal sige min mening, Eders Majestæt," sagde han til sidst. "Feversham og Churchill rykker mod Salisbury med tre tusinde mand fodfolk, og de har sendt otte hundrede ryttere af den blå garde og to eller tre regimenter dragoner i forvejen. Vi måtte derfor, som lord Grey siger, kæmpe på Salisbury slette og vort slet væbnede fodfolk kunne næppe stå sig mod fjendens rytteri. For Herren er intet umuligt, som dr. Ferguson siger. Vi er kun støvkorn i hans hånd. Dog har han givet os forstand, vi kan vælge den heldigste vej med, og hvis vi forsømmer at bruge den, må vi bære følgerne af vor dårskab."

Ferguson lo bittert og mumlede en bøn, men mange af de andre puritanere nikkede for at vise, at dette ikke var nogen ufornuftig måde at se sagen på.

"På den anden side, sire," blev Saxon ved, "synes det mig at være lige umuligt at forblive her. Eders Majestæts venner over hele England vil tabe alt mod, hvis hæren bliver liggende her uvirksom uden at slå et eneste slag. Bønderne vil rejse hjem til kone og børn. Sådanne eksempler smitter. Jeg har set en stor hær smelte bort til intet som en istap i solskin. Når de én gang er spredt, er det ikke nogen let sag at samle dem igen. For at beholde dem må vi beskæftige dem. Lad dem aldrig have et ledigt minut. Øv dem. Marcher med dem. Driv dem. Prædik for dem. Lær dem at lyde Gud og deres oberst. Alt dette kan ikke gøres i et behageligt kvarter. De må drage ud. Vi kan ikke håbe at få vor sag bragt til ende, førend vi er i London. London må derfor være vort mål. Men der er mange veje at komme derhen på. I har, Eders Majestæt, som jeg har hørt, mange venner i Bristol og de midterste dele af landet. Hvis jeg skulle give et råd, ville jeg sige: Lad os marchere i den retning. Hver dag, som går hen, vil da øge vore tropper, gøre vore folk til bedre soldater, og alle mennesker vil have følelsen af, at der er noget på færde. Kunne vi tage Bristol – og jeg har hørt, at fæstningsværkerne dér ikke er synderlig stærke – så ville vi få en god flådestation og en udmærket operationsbasis. Hvis alt går godt, kunne vi lægge vor vej til London gennem Gloucestershire og Worcestershire. Imidlertid vil jeg foreslå en dag anvendt til faste og bodsøvelser for at nedkalde Guds velsignelse over foretagendet."

Denne tale, der var så godt sammensat af verdslig kløgt og religiøs iver, vandt hele rådets bifald og især kong Monmouths, hvis nedstemthed svandt som ved trylleri.

"Ved min tro, oberst," sagde han, "I gør alt sammen så klart som dagen. Naturligvis, hvis vi får overtaget her i vesten, og min onkel trues med misfornøjelse andetsteds, kan han ikke håbe at stå sig mod os. Hvis han vil kæmpe med os i vort eget land, må han da trække sine tropper væk fra Nord-, Syd- og Østengland, hvilket han ikke tør. Vi kan meget godt marchere til London over Bristol."

"Jeg tror, at rådet er godt," indskød lord Grey, "men jeg kunne have lyst til at spørge oberst Saxon, hvad sikkerhed han har for, at Feversham og Churchill er undervejs med tre tusind mand fodfolk og flere regimenter rytteri?"

"En officer af de blå har sagt det," sagde Saxon. "Han betroede sig til mig, da han mente, at jeg hørte til hertugen af Beauforts folk. Hvad rytteriet angår, så forfulgte en afdeling os på Salisbury slette med blodhunde, og en anden afdeling overfaldt os mindre end tyve mil herfra, hvorved de tabte et snes menige og en fændrik."

"Vi har hørt noget om den skærmydsel," sagde kongen. "Det var kækt gjort. Men hvis disse mænd er så nær, har vi ikke megen tid at forberede os i."

"Deres fodfolk kan ikke komme hid på en uge," svarede borgmesteren. "Inden den tid kunne vi være indenfor Bristols mure."

"Der er endnu et punkt at overveje," indskød den retslærde Wade. "Vi har, som Eders Majestæt bemærkede, mødt tunge skuffelser i den kendsgerning, at ingen adelsmand har erklæret sig for os. Årsagen er, tror jeg, at alle venter, at en anden skal gøre det første skridt. Kom der et par af dem over til os, ville de

øvrige snart følge. Hvorledes skal vi da bære os ad for at få en hertug eller to under vor fane?"

"Ja, det er spørgsmålet, mester Wade," sagde Monmouth og rystede mismodigt på hovedet.

"Jeg tror, at det lader sig gøre," sagde whig-advokaten. "Et almindeligt opråb henvendt til folket vil ikke fange disse guld fisk. De kan ikke fristes med en bar krog. Jeg vil anbefale, at enhver af dem sendes en indkaldelse til at møde i vor lejr inden en fastsat dag, hvis de ikke vil anklages for højforræderi."

"Der talte juristen," sagde kong Monmouth og lo. "Men I har undladt at meddele, hvorledes nævnte skrivelse eller indkaldelse skal overbringes de nævnte delinkventer."

"Der er nu hertugen af Beaufort," vedblev Wade uden at tage hensyn til kongens indvending. "Han er præsident af Wales og statholder over fire engelske grevskaber. Hans indflydelse overskygger hele vesten. Han har to hundrede heste i stalden i Badminton, og jeg har hørt, at tusind mand hver dag sidder ved hans bord. Hvorfor skulle vi ikke gøre en særskilt anstrengelse for at vinde ham, så meget mere som vi agter at marchere i retning af ham?"

"Hertug Henry af Beaufort står uheldigvis allerede i våben mod sin konge," sagde Monmouth mørkt.

"Det er sandt, sire, men han kan måske endnu overtales til at bruge de våben, han har løftet mod Eder, for os. Han er en protestant. Det siges, at han skal være en whig. Hvorfor skulle vi ikke sende et budskab til ham? Smigre hans stolthed, minde ham om hans religion, lokke og true ham. Hvem ved? Han kan have sine egne grunde til misfornøjelse og være moden til et sådant skridt."

"Eders råd er godt, Wade," sagde lord Grey, "men jeg tror, at Hans Majestæt har fremsat et meget vigtigt spørgsmål; jeg frygter for, at Eders budbringer vil komme til at dingle i en af Badmintons ege, hvis hertugen finder for godt at vise sin loyalitet mod James Stuart. Hvor finder vi vel en mand, som er klog og modig nok til et sådant ærinde, uden at ofre en af vore få anførere, som dårligt kan undværes?"

"Det er sandt," sagde kongen, "og det var bedre ikke at indlade sig på det end at gøre det på en klodset eller ufuldstændig måde. Beaufort ville da tro, at det var et komplot, ikke for at vinde ham, men for at mistænkeliggøre ham. Men hvad mener vel vor kæmpe ved døren med sit vink til os?"

"Hvis det behager Eders Majestæt," sagde jeg, "må det være mig tilladt at sige nogle ord?"

"Vi vil gerne høre Eder, kaptajn," svarede han nådigt. "Hvis Eders forstand står i forhold til Eders kræfter, må Eders mening have vægt."

"Da, Eders Majestæt," sagde jeg, "vil jeg tilbyde mig som en passende budbringer i denne sag. Min fader bød mig ikke at spare hverken liv eller lemmer i denne strid, og hvis dette høje råd tror, at hertugen kan vindes, lover, jeg, at budskabet skal blive bragt ham, hvis mand og hest på nogen måde kan gøre det."

"Og jeg indestår for, at der aldrig kunne findes en bedre herold," råbte Saxon. "Knægten har et koldt hoved og et modigt hjerte."

"Da, unge herre, skal vi modtage Eders loyale og kække tilbud," sagde Monmouth. "Er I alle enige i denne sag, mine herrer?"

Der hørtes en bifaldsmumlen fra hele forsamlingen. "I skal skrive brevet, Wade. Tilbyd ham penge, forrang blandt alle hertuger, arveligt præsidentskab over Wales, – hvad I vil, hvis I blot kan rokke ham. Hvis han ikke vil, så konfiskation, landflygtighed og evig skændsel. Og hør her! I kan vedlægge en afskrift af van Brunows skrift, som beviser min moders ægteskab, tilligemed vidnernes bekræftelse [Note 58](#)). Hav brevet færdigt til i morgen ved daggry, da kan budbringeren drage afsted."

"Det skal være færdigt, Eders Majestæt," sagde Wade.

"Således, mine herrer," fortsatte kong Monmouth, "kan jeg afskedige Eder til Eders gerning. Skulle der indtræffe noget nyt, skal jeg atter kalde Eder sammen og nyde godt af Eders visdom. Her vil vi blive, hvis sir Stephen vil have os, til mandskabet er udhvilet og rekrutterne indrulleret. Så skal vi fortsætte vor vej om Bristol og prøve, hvad lykke vi har norden for London. Hvis Beaufort går over til os, er alt godt. Farvel, mine gode venner, jeg behøver ikke at opmuntre Eder til omhu og troskab."

Rådet rejste sig ved kongens hilsen, bøjede sig for ham og begyndte at gå ud af hallen. Flere af medlemmerne flokkedes om mig for at give mig råd og vink med på rejsen.

"Han er en stolt, hovmodig mand," sagde en. "Tal ydmygt til ham, ellers vil han aldrig lytte til Eders budskab, men vil befale, at I skal jages bort fra hans øjne."

"Nej, nej!" råbte en anden. "Han er opfarende, men han synes om en mand, som er en mand. Tal dristigt og ligefremt, så vil han sandsynligvis høre Eder."

"Tal, hvad Herren indgyder Eder," sagde en puritaner. "Det er hans budskab, I fører såvel som kongens."

"Lok ham ud under et eller andet påskud," sagde Buyse. "Så op med ham og afsted på Eders gang. For pokker, det ville være fint spil."

"Lad ham være!" råbte Saxon. "Knægten har lige så meget forstand som nogen af Eder. Han ser selv, fra hvad kant vinden blæser. Kom ven, lad os gå tilbage til vore folk."

"Jeg er virkelig bedrøvet over at miste Eder," sagde han, mens vi trængte os frem blandt bønderne og soldaterne på slotspladsen. "Hvis alt går godt, skulle I være tilbage inden tre eller fire dage. Eders afdeling vil savne Eder tungt. Lockarby må se til dem begge imens. Jeg behøver ikke at forklare Eder, at der er virkelig fare. Hvis hertugen ønsker at overbevise James om sin troskab, kan han kun gøre det ved at straffe budbringeren, hvilket han som statholder har ret til at gøre selv i urolige tider. Han er en hård mand, hvis rygtet taler sandt. På den anden side, hvis I har held med Eder, kan det lægge grunden til Eders berømmelse og rigdom og frelse Monmouth. Han har brug for hjælp, ved lord Harry! Aldrig har jeg set sådan en bande som denne armé. Buyse siger, at de kæmpede lystigt ved Axminster, men han har samme mening som jeg, at et par kanonskud og et kavaleriangreb ville sprede dem ud over hele landskabet. Har I noget budskab, som jeg kan besørge?"

"Intet uden min kærlighed til min moder," sagde jeg.

"Det er godt. Hvis I skulle dø på en uhæderlig måde, skal jeg ikke glemme Hans Nåde af Beaufort, og den første af hans herrer, som falder i min hånd, skal hænge så højt som Haman. Og nu bør I helst gå til Eders kammer og sove, så godt I kan, for i morgen ved hanegal begynder Eders sendelse."

22. Nyheder fra Havant

Jeg gav besked om, at Covenant skulle sadles ved daggry, hvorefter jeg gik til mit kammer og skulle just berede mig på en god nats søvn, da sir Gervas, som sov i samme værelse, kom dansende ind med en bundt breve, som han viftede med over sit hoved.

"Tre ting at gætte, Clarke!" råbte han. "Hvad ville I helst ønske Eder?"

"Breve fra Havant!" udbrød jeg ivrigt.

"Rigtigt," svarede han og kastede dem i mit skød. "Tre stykker og ikke en kvindes håndskrift blandt dem. Pokker tage mig, om jeg kan forstå, hvad I har bestilt i hele Eders liv!

Kan ungdomshjertet på sin vej
til vin og kvinder sige nej?

Men I er så fortabt i Eders nyheder, at I ikke lægger mærke til min forvandling."

"Hvad! Hvor fik I dette fra?" spurgte jeg forbavset.

Han var nemlig iført en overmåde fin blommefarvet klædning med guldknapper og forsiringer, som nedentil endte i silkestrømper og spanske lædersko med rosetter i udskæringerne.

"Dette smager mere af hoffet end af lejren," sagde sir Gervas, gned sine hænder og så højst veltilfreds ned ad sin skikkelse. "Jeg er også atter blevet forsynet med ratafia og orangevand tilligemed to nye parykker, en promenade og en gala, et pund kejsersnus af mærket *Den sorte mand*, en æske med de

Crepigny's hårpudder, min ræveskindsmuffe og forskellige andre nødvendige ting. Men jeg hindrer Eders læsning."

"Jeg har set tilstrækkeligt til at vide, at alt er vel hjemme," svarede jeg og kastede et blik i min fars brev. "Men hvorledes fik I alt dette?"

"Der er kommet nogle ryttere fra Petersfield; de havde brevene med. Min lille kuffert, som var pakket af en smuk veninde i byen, skulle være sendt til Bristol, hvor jeg nu mentes at være og virkelig havde været, hvis jeg ikke havde kommet i lag med Eder. Den kom alligevel tilfældigvis efter mig til værtshuset i Burton, og der fandt den gode kvinde, som jeg havde betroet mig til, anledning til at sende den efter mig. Det er en overmåde god leveregel, Clarke, under vor jordiske pilgrimsgang altid at kysse værtinden. Det kan måske synes uvæsentligt, og alligevel er livet sammensat af slige småting. Jeg er bange for, at jeg kun har meget få faste principper; men jeg har i alt fald to, som jeg af hjertet kan sige, at jeg holder: jeg går aldrig uden proptrækker, og jeg glemmer aldrig at kysse værtinden."

"Efter hvad jeg hidtil har set af Eder," sagde jeg og lo, "kan jeg indestå for, at I opfylder disse to pligter."

"Jeg har også fået breve," sagde han, satte sig på sengen og bladede igennem en bunke af brevskeber. "Din hjerteknuste Araminta! Hm! Pigen ved altså ikke, at jeg er ruineret, ellers ville hendes hjerte snart komme sig. – Hvad er dette? En udfordring til at stille fugl Julius op mod mylord Dorchesters kamphane for hundrede guineas. Min tro! Nu har jeg alt for travlt med at vædde på den store Monmouth-hane til højeste pris. Her er en anden, som indbyder mig til at være med til at

jage kronhjorte ved Epping. – Guds død! Var jeg ikke draget ud, skulle jeg snart være blevet jaget selv med et kobbel af retsskriverjagthunde i hælene på mig. – Et tordnende brev fra min skrædder. Han har ikke råd til at tabe denne regning. Han har fået mange, lange regninger betalt hos mig. – Et tilbud om tre tusind pund fra lille Dicky Chichester. Nej, nej, Dicky, det går ikke an. En gentleman kan ikke leve på sine venner. Ikke desto mindre taknemmelig. – Men hvad skal dette sige? Fra miss Butterworth. Ingen penge i tre uger! Retsbetjente i huset! Nej, for pokker, dette er for galt!"

"Hvad er der i vejen?" spurgte jeg og så op fra mine egne breve. Adelsmandens blege ansigt havde fået et let skær af farve og han skridtede rasende op og ned i værelset med brevet sammenkrøllet i hånden.

"Det er en brændende skam, Clarke!" udbrød han. "Men lad gå, hun skal få mit ur! Det er et arbejde af Tompion, mærket med tre kroner og har kostet mig hundrede guineas i Paul's Yard, da det var nyt. Det vil kunne holde hende oven vande et par måneder. Mortimer skal krydse klinge med mig for dette. Jeg skal skrive "skurk" på ham med min kårdespids."

"Jeg har aldrig før set Eder vred," sagde jeg.

"Nej," svarede han og lo. "Der er mange, som har kendt mig i årevis og kunne give mig attest for godt humør, men dette er for meget. Sir Edward Mortimer er min mors yngre broder, Clarke, men han er ikke mange år ældre end jeg. Han var altid en dygtig, ordentlig, tilbageholdende gut, trivedes følgelig i denne verden og lagde jordegods til jordegods efter skriftens ord. I fordums dage har min pung ydet ham små tjenester, men han blev snart en rigere mand end jeg, for alt hvad han fik,

beholdt han, hvorimod alt, hvad jeg havde – nåja, det gik bort som røgen af den pibe, I nu tænder. Da han fandt, at jeg var aldeles udspillet, sendte han mig et lån, som var tilstrækkeligt efter mit eget ønske til at føre mig til Virginia, tilligemed hest og rejseudstyr. Der var nemlig håb om, Clarke, at Jerome-godset ville tilfalde ham, hvis noget skulle hænde mig, så han havde intet imod at sende mig til et land med feber og skalpérknive. Nej, ryst ikke på hovedet, min kære landsbydreng, I kender lidet til verdens ondskab."

"Tro det bedste om ham, til det værste er stadfæstet," sagde jeg, der sad oprejst i sengen og røg med mine breve spredt ud foran mig.

"Det værste er stadfæstet," sagde sir Gervas med mørkt ansigt. "Jeg har, som jeg just sagde, gjort Mortimer nogle tjenester, som han måske burde huske, skønt jeg ikke ynder at minde ham om dem. Denne mrs. Butterworth er min gamle amme, og det har altid været slægtens facon hos os at sørge for sådanne. Jeg kunne ikke tåle at tænke på, at hun, fordi jeg er ødelagt, skulle miste den stakkels guinea eller så om ugen, som hun havde at leve af. Mit eneste krav på Mortimer for gammelt venskabs skyld var derfor, at han skulle vedblive at yde denne almisse, som jeg havde forpligtet mig til at godtgøre ham, med hvad rente han ville forlange, hvis det gik godt. Den usle gnier trykkede min hånd og svor, at det skulle ske. Hvor sørgelig slet den menneskelige natur er, Clarke! For denne lommeskillings skyld har han, en rig mand, brudt sin ed og lader den stakkels kvinde dø af sult. Men han skal stå mig til ansvar. Han tror, at jeg nu er på Atlanten. Men hvis jeg marcherer tilbage til London med disse kække gutter, skal jeg forstyrre harmonien i hans

hellige tilværelse. Imidlertid vil jeg rette mig efter soluret, og afsted går mit ur til mrs. Butterworth. Gud velsigne hendes runde bryster! Jeg har prøvet mange slags drikke, men jeg tør vædde på, at den første var den sundeste. Men hvorledes er Eders egne breve? Skyer og solskin har vekslende faret over Eders ansigt som på en aprildag."

"Der er et fra min fader, med nogle få ord tilføjede af min moder," svarede jeg. "Det andet er fra min gamle ven landsbysnedkeren Zachary Palmer. Det tredje er fra Solomon Sprent, en pensioneret sømand, for hvem jeg nærer kærlighed og agtelse."

"Det var et mærkeligt trekløver af korrespondenter, I har. Gid jeg kendte Eders fader, Clarke. Efter hvad I siger, må han være et godt stykke britisk egetræ. Jeg sagde just, at I kendte lidet til verden, men det kan godt være, at I kan have set menneskeheden uden fernis i Eders landsby, og således fået øje på mere af det gode i den menneskelige natur. Fernis eller ikke, det onde vil altid skimte frem. Nu viser denne snedker og denne sømand sig uden tvivl, som de er. Ved hoffet kan et menneske omgås sine venner i sin hele levetid og aldrig træffe deres eget Jeg, heller ikke ville det lønne umagen, om I kom til at lære det at kende. Pokker tage mig, om jeg ikke er i færd med at blive filosofisk; det har altid været den ruinerede mands tilflugt. Giv mig en tom tønde, og jeg skal slå mig ned som Londons Diogenes på piazzaen i Covent Garden. Jeg ønsker mig ikke rig igen, Micah! Hvorledes lyder det gamle vers:

Vor mønt kan aldrig os lokke
til guldsmedens glimrende hal.
Ej skibbrud vor velstand kan rokke. –
Da intet hos os er at få,
for døren vi trænger ej slå,
og skatter os ikke kan flå.
Den, som ligger på jorden, frygter ej fald.

Dette sidste passer godt til indskrift på et fattighus."

"I ender med at få sir Stephen her op," sagde jeg advarende, for han skrålede at sine lungers fulde kraft.

"Frygt ikke for det! Han og hans lærlinge var alle i færd med slagsværdøvelser i hallen, da jeg gik forbi. Det er et syn at se den gamle herre stampe i gulvet, svinge sit sværd og råbe: "Ha!" når han hugger til.

Frøken Ruth og vor ven Lockarby er i tapetkammeret; hun spinder og han læser højt for hende i et af disse underholdende værker, som hun ville have mig til at læse. Jeg tror, at hun har overtaget hans omvendelse, hvilket måske ender med, at han vender hende om fra pige til hustru. Og så drager I til Beaufort? Gid jeg kunne rejse med Eder, men Saxon vil ikke høre tale om det, og mine musketerer må være min første omsorg. Gud sende Eder uskadt tilbage! Hvor er min pudderkrukke og æsken med skønhedspletterne? Læs Eders breve for mig, hvis der er noget af interesse i dem. Jeg har sprællet en flaske med vor tapre oberst i hans værtshus, og han fortalte mig tilstrækkeligt om Eders hjem i Havant til at indgive mig ønsket om at få vide mere."

"Dette, jeg har her, er måske noget alvorligt," sagde jeg.

"Godt, jeg er oplagt til alvorlige ting. Lad os få det, om det så indeholdt hele den platonske filosofi."

"Det er fra den ærværdige snedker, som i mange år har været min ven og rådgiver. Han er religiøs uden at være ensidig, filosofisk uden at være pedantisk og kærlig uden at være svag."

"Et virkeligt ideal!" udbrød sir Gervas, som var i gang med sin øjenbrynsbørste.

"Dette er, hvad han siger," blev jeg ved og begyndte at læse det selvsamme brev højt, som jeg nu læser for Eder:

"Da jeg har hørt af din fader, min kære dreng, at der er lejlighed til at sende dig brev, har jeg skrevet dette og sender det nu med den værdige John Packingham fra Chichester, som skal rejse vestover. Jeg håber, at du nu er vel ankommet til Monmouths hær, og at du har fået en hæderlig stilling i den.

Jeg tvivler ikke på, at du blandt dine kammerater vil finde nogle, som er yderliggående sekterere, og andre, som er spottere og vantro. Tag mit råd, min ven, og undgå såvel den ene som den anden. For fanatikeren er et menneske, som ikke blot forsvarer sin egen ret at tilbede, som han vil, hvilket han gør ret i, men som også gerne vil påvirke andres samvittighed, hvorved han selv gør sig skyldig i den fejl, han kæmper imod. På den anden side står den tankeløse spotter lavere end markens dyr, siden han mangler dyrets selvagtelse og ydmyge selvfor nægtende tålmodighed."

"Min tro!" udbrød friherren, "den gamle har en hvas tunge."

"Lad os tage religionen fra dens bredeste grundvold, for sandheden må være mere urokkelig fast end noget andet, vi kan gribe med tanken. Tilstedeværelsen af et bord stadfæster, at der findes en snedker, og tilstedeværelsen af en verden stadfæster, at der findes en verdensskaber, kald ham så med hvad navn I vil. Forsåvidt står vi på fast grund uden inspiration, lærdom eller nogen anden hjælp. Siden der nu *må* være en skaber, så lad os bedømme hans væsen efter hans værk. Vi kan ikke se på himmelhvælvets uendelige storhed, pragt og skønhed eller den guddommelige sindrighed, hvormed der er sørget for hver plante og hvert dyr, uden at forstå, at han må være fuld af visdom, godhed og magt. Vi er endnu, som du ser, på fast grund uden at have anden hjælp nødvendig end almindelig sund fornuft.

Da vi nu er kommet så langt, så lad os spørge, hvorfor universet er skabt og vi sat ind i det. Hele naturens lære viser, at det er med del formål, at vi skal gå frem til stadig forbedring, at vi skal lave til i virkelige dyder, i kundskab og visdom. Naturen er en tavs prædikant, men bliver ved både hverdag og sabbat. Vi kan se, at frøet vokser op til en eg, ægget til en fugl, larven til en sommerfugl. Skal vi da tvivle på, at menneskesjælen, den kosteligste af alle ting, også er i fremgang? Og hvorledes kan en sjæl gå frem uden ved at dyrke dyden og selvbeherskelsen? Gives der nogen anden vej?

Ingen. Vi kan da trygt gå ud fra, at vi er skabt for at gå frem i visdom og dyd.

Dette er midtpunktet i al religion, og til at fatte så meget som dette har man ikke nogen tro nødvendig. Det er lige så sandt og bevisligt som en af de opgaver i Euclid, som vi har gennemgået sammen.

På denne fælles grundvold har menneskene rejst forskellige bygninger. Kristendommen, Muhammeds lære og buddhismen har alle samme grundlag. Forskellen ligger i former og uvæsentligheder. Lad os holde os til vor egen kristentro, den skønne ofte bekendte, men sjældent efterlevede kærlighedslære, men lad os ikke foragte vore medmennesker, for vi er alle grene af den samme sandheds rod.

Menneskene kommer fra mørket og ind i lyset. Her bliver de en lille tid og går så atter ind i mørket. Micah, min dreng, dagene løber, såvel mine som dine. Lad dem ikke være spildte. De er kun få i tal. Hvad siger Petrarch? 'For ham, der træder ind i livet, synes det uendeligt, for ham, der træder ud, intet!' Lad da hver dag, hver time tilbringes med at søge at nå Skaberens formål – at bringe alle de gode kræfter i anvendelse, som du ejer. Hvad er vel smerte, arbejde og lidelse? Blot en sky, der glider forbi solen. Men vel udført arbejde er alt. Det er evigt. Det lever og vokser stærkere gennem århundreder. Stands ikke for at hvile. Hvilen vil komme, når arbejdstimen er slut.

Måtte Gud værne og bevare dig! Her er ingen større nyheder. Portsmouths garnison er marcheret mod vesten. Dommer sir John Lawson har været hernede og truet din fader og andre, men kan intet gøre af mangel på bevis. Statskirke og dissenterer er i hårene på hinanden nu som altid. Sandelig, Mosebøgernes strenge lov passer bedre end Jesu milde ord. Med Gud, min kære dreng! Alle gode ønsker fra din gråhårede ven,

Zachariah Palmer."

"Sandelig!" udbrød sir Gervas, da jeg lagde brevet sammen. "Jeg har hørt Stillingfleet og Tenison, men jeg lyttede aldrig til en bedre prædiken. Dette er en biskop, forklædt som snedker. Krucifikset ville passe i hans hånd bedre end høvlen. Men hvorledes er vor ven sømanden? Er han en beget teolog, en tjærepøs-prædikant?"

"Solomon Sprent er en ganske anden mand, men god nok på sin måde," svarede jeg. "Men nu kan I dømme af hans brev:

"Mester Clarke. Min herre!

Da vi sidst sejlede sammen, løb jeg ind under batterierne for at optage kampen, mens I krydsede op og ned i Kanalen og ventede signaler. Da jeg havde lagt bi for at reparere og undersøge min prise, som viste sig at være i god stand på skrog og rig –"

"Hvad pokker er det, han mener?" spurgte sir Gervas.

"Han taler om en pige, Phoebe Dawson, smedens søster. Han har knapt sat sin fod på land i fyrre år og kan følgelig kun tale i

disse sømandsudtryk, skønt han selv synes, at han taler så godt kongeligt engelsk som nogen mand i Hampshire."

"Fortsæt så," sagde adelsmanden.

"Da jeg endvidere havde læst krigsartiklerne for hende, forklarede jeg hende de betingelser, hvorunder vi havde at sejle livets sejlads sammen, nemlig:

1. Hun adlyder signaler, så snart de er modtaget, uden indvendinger.
2. Hun styrer efter pejling af mig.
3. Hun holder sig ved siden af mig som en trofast kammerat i storm, kamp eller havari.
4. Hun løber ind under mine kanoner, hvis hun angribes af sørøvere, kapere eller kystbrødre.
5. Jeg holder hende i god stand, sætter hende i tørdok af og til og efterser, at hun får sin maling, sejl og flagdug, som passer sig en net lystbåd.
6. Jeg tager intet andet fartøj på slæb, og hvis jeg nu har sådanne, skal jeg skære dem los.
7. Jeg provianterer hende dag for dag.
8. Hvis hun springer læk eller kæntrer af ulykkens vind, skal jeg blive hos hende og besørge hende pumpet læns eller sat på ret køl igen.

9. At føre det protestantiske flag under gaflen på livets rejse, og at sætte kursen for den store havn i det håb, at der må findes fortøjningsbøjer og ankergrund for to britiske fartøjer, når de lægger op for evigheden.

Det var næsten otte glas, før denne hyrekontrakt var undertegnet og forseglet. Da jeg styrede ud efter Eder, kunne jeg ikke se så meget som et glimt af Eders bramsejl. Snart derefter hørte jeg, at I var rejst ud som soldat sammen med det slanke, mistænkelige, højriggede, piratudseende fartøj, som jeg har set her i landsbyen i det sidste. Jeg synes, at det var uhøfligt af Eder ikke at sænke flag for mig, da I sejlede. Men I havde måske gunstig strøm og kunne ikke vente. Havde jeg ikke været nødrigget med en af mine spær skudt af, havde jeg gerne spændt min huggert på mig og rejst med Eder og lugtet krudt endnu engang. Jeg skulle have gjort det endnu og draget ud med fuld oppakning, hvis det ikke var af hensyn til mit nye følgeskib, som kunne kalde det brud på artiklerne og læse af. Jeg må følge lyset fra hendes hæklanterne, til vi er rigtigt forenede.

Farvel kammerat! Kommer I i slag, så lyd en gammel krigers råd: Hold Eder til luvart og entrer! Sig det til Eders admiral på kampens dag. Hvisk det i hans øre: Hold jer til luvart og entrer! Fortæl ham også, at han må slå hurtigt, slå hvast og blive

ved at slå. Dette er Christopher Mings' ord, og en bedre mand end han gik aldrig af stablen, om han end krøb ind klyset [Note 59](#).

Eders til ordre

Solomon Sprent."

Sir Gervas havde småleet for sig selv, mens jeg læste denne epistel, men ved afslutningen brast vi begge i latter.

"Land eller sø, han vil have det til, at slag kun udkæmpes med skibe," sagde han. "I burde have givet dette kraftige råd til bedste i dag ved Monmouths rådsbord. Skulle han nogensinde spørge om Eders mening, må den blive: Hold Eder til luvart og entrer!"

"Jeg må sove," sagde jeg og lagde min pibe bort. "Jeg skal være rejsefærdig ved daggry."

"Nej, jeg beder, gør Eders godhed fuldstændig og lad mig få et glimt af Eders ærede fader, rundhovedet."

"Det er blot nogle få linjer," sagde jeg. "Han bruger aldrig mange ord, men hvis det interesserer Eder, skal I høre dem:

"Jeg sender dette med en gudfrygtig mand, min kære søn, for at sige dig, at jeg håber, du opfører dig, som det sig sømmer for dig. I al fare og vanskelighed må du ikke stole på dig selv, men påkalde hjælp fra oven. Hvis du har kommando, så lær dine folk at synge salmer, når de rykker frem i slag, hvilket er den gamle, gode måde. I kamp bør du hellere give odd end æg. Et stød kan være bedre end et hug. Din moder og søskende sender sin hilsen. Sir John Lawson har været her som en

hylende ulv, men kunne ikke finde noget bevis mod mig. John Morchbank fra Bedhampton er kastet i fængsel. Sandelig, Antikrist regerer her i landet, men lysets rige er nær. Kæmp tappert for sandhed og samvittighed.

Din hengivne fader

Joseph Clarke."

Postscriptum (fra min moder):

Jeg håber, at du vil huske, hvad jeg sagde om dine strømper og ligeledes de brede linlærredskraver, som du finder i sadeltasken. Det er endnu ikke en uge, siden du forlod os, og dog synes det at have været et år. Når du bliver kold eller våd, må du tage ti dråber af Daffys Elik sir i et lille glas brændevin. Hvis du får hudvabler under dine fødder, så gnid dine støvler indvendig med talg. Hils mester Saxon fra mig og mester Lockarby, hvis han er sammen med dig. Hans fader blev gal, da han hørte, at han var rejst, for han har just et stort bryg i gang og ingen til at passe bryggekedlen. Ruth har bagt en kage, men ovnen har narret hende, så den er rå indeni. Tusind kys, min hjerte dreng, fra din egen moder

M. C."

"Et rigtig fornuftigt par," sagde sir Gervas, som havde fuldendt sit toilette og var gået i seng. "Jeg begynder nu at forstå det stof, I er af, Clarke, og øjner trådene, som I er vævet

at. Eders fader sørger for Eders åndelige behov, Eders moder for det timelige. Dog tror jeg, at den gamle snedkers prædikener er mere efter Eders smag. I er en fuldkommen fritænker, mand. Sir Stephen ville råbe ve over Eder, og Joseph Pettigrue forbande Eder, om de vidste det. Godt, ud med lyset, for vi skal begge være oppe ved hanegal. Det er vor religion for øjeblikket."

"Årvågne kristne," foreslog jeg, og vi lo begge og lagde os derpå til at sove.

23. Fælden på Weston landevej

Ved solopgang blev jeg vækket af borgmesterens tjener, som bragte besked om, at den vellærde mester Wade ventede mig nedenunder. Da jeg havde klædt mig og kom ned, fandt jeg ham i en lænestol i salen med dokumenter og skrivetøj, netop i færd med at forsegle de breve, jeg skulle bringe.

Han var en lille, udslidt mand med gråt ansigt, overordentlig stram holdning og rap i munden; han lignede langt mere en kriger end en retslærd.

"Så," sagde han og trykkede et signet mod det sted, hvor snoren var bundet. "Jeg ser, at Eders hest venter Eder udenfor. I bør helst lægge vejen om Nether Stowey og langs Bristolkanalen, for vi har hørt, at fjendens rytteri bevogter vejene på den anden side af Wells-bjergene. Her er Eders pakke."

Jeg bukkede for ham og gemte den inden for min trøje.

"Det er en skrevet ordre, således som det blev foreslået i rådet. Hertugens svar kan blive skriftligt eller mundtligt. I hvert tilfælde – pas godt på det! Denne pakke indeholder også en afskrift af erklæringen fra hin præst i Haag og de andre vidner, som så Charles af England ægte Lucy Walters, Hans Majestæts moder. Eders ærinde er af så høj vigtighed, at hele foretagendets udfald kan afhænge af det. Se til, at I overrækker Beaufort brevene personligt og ikke ved nogen mellemmand, ellers kan det måske blive erklæret ugyldigt i retten."

Jeg lovede at gøre dette, hvis det på nogen måde var muligt.

"Jeg vil også råde Eder til," blev han ved, "at bære sværd og pistol som værn mod tilfældige farer på landevejen, men at efterlade Eders hjelm og stålplader, der giver fredelige sendebud et alt for krigersk udseende."

"Jeg er allerede selv kommet til samme beslutning," svarede jeg.

"Der er intet mere at sige, kaptajn," sagde den retslærde og rakte mig hånden. "Må al lykke følge Eder. Hold munden lukket og øret åbent. Læg vel mærke til, hvorledes alting går. Mærk Eder, hvem der ser nedbøjet ud, og hvem der er fornøjet. Hertugen er måske i Bristol, men I bør helst søge ham på hans gods i Badminton. Vort feltråb for dagen er *Tewkesbury*."

Jeg takkede ham for hans råd, gik ud, og besteg Covenant, som stampede og tyggede i sit bidsel af glæde over atter at komme ud. Der var kun få af byens folk oppe, men her og der stirrede et hoved i natkappe på mig gennem vinduerne. Jeg passede på at lade min hest gå i skridt, til jeg var kommet godt forbi huset, for jeg havde ikke fortalt Reuben noget om min rejse, og jeg følte mig overbevist om, at hverken disciplin eller endog det nye elskovsbånd kunne holde ham tilbage fra at følge mig.

Til trods for min forsigtighed klaprede Covenants jernskoede ben skarpt mod brostenene, men da jeg så mig tilbage, lagde jeg mærke til, at skodderne endnu var for vinduet til min trofaste vens kammer, og at alt i huset syntes at være roligt.

Jeg rykkede derfor i mine tøjler og red i rask galop gennem de tavse gader, der endnu var bestrøede med visne blomster og farvede bånd. Ved den nordre port var der sat et halvt kompagni til vagthold; de lod mig passere, da de hørte feltråbet.

Straks jeg var uden for de gamle, nedlagte volde, befandt jeg mig på landet med mit ansigt vendt mod nord og en åbn vej foran mig.

Det var en blid morgenstund, solen var ved at stige op over åsene i det fjerne, himmel og jord var purpur og guld. Krat og træer ved siden af vejen var fulde af fuglesværme, som sladrede og sang, til hele luften var fyldt af deres toner. Der var livslyst og glæde i hvert et åndedrag.

De røde Somerset-køer med deres tungsindige øjne stod langs hækkene, kastede kraftige skygger hen over markerne og stirrede på mig, mens jeg red forbi. Hestene på gårdene stod og bøjede sig over gærderne og vrinskede en hilsen til deres kraftige, glinsende broder. En stor flok snehvide får strømmede ned mod os fra en bakke, brægende og tumlende sig i solskinnet.

Alt var uskyldigt liv, fra lærken, som sang oppe i luften, til den lille markmus, som sprang om mellem det halvmodne korn, eller svalen, som fløj bort ved lyden af mit komme. Alt var så levende og alt sammen så uskyldigt.

Hvad har vel vi at sige, kære børn, når vi ser markens dyr så fulde af godhed, dyd og taknemmelighed? Hvor er da den overlegenhed, vi taler om?

Fra højden i nord så jeg tilbage på den sovende by med den brede bort af telte og vogne, som viste, hvor pludseligt dens indvånere havde vokset fra husrummet. Kongebanneret vajede endnu fra St. Mary Magdalenas tårn, mens dets smukke brodertårn St. James lige ved løftede Monmouths blå flag mod skyerne. Mens jeg sad og stirrede, hævede den langtrukne, rullende lyd af en tromme sig i den lette morgenluft, fulgt af

hornenes klare gennemtrængende signaler, der vækkede tropperne af deres søvn.

Til den anden side af byen og ud til begge sider var her en herlig udsigt over Somersets shires bakkeland, der strakte sig i bølgelinjer helt ud mod det fjerne hav, med byer og landsbyer, herregårdstårne og kirkespir, skovbryn og agerland – så smukt et landskab, som ens øjne nogensinde kunne ønske sig at skue.

Da jeg atter vendte min hest og fortsatte min vej, følte jeg, børn, at dette var et land, som var værd at kæmpe for, og at en mands liv var lidet at regne, når man blot, om end aldrig så lidet, kunne blive delagtig i arbejdet for dets frihed og lykke.

Ved den lille landsby oppe på højedraget traf jeg en rytterforpost, hvis fører red et stykke i følge med mig og viste mig vejen til Nether Stowey.

For mine Hampshire-øjne tog jordbunden sig underlig ud; den var rød overalt, vidt forskellig fra kalken og gruset i Havant. Køerne var også for største delen røde. Husene var hverken bygget af mursten eller træ, men af en slags kalkpuds, som de kalder *cob*, og som holder sig stærk og glat, så længe der ikke kommer væde til den. De beskytter derfor væggene mod regn ved et langt udhængende tagskæg. Der var knapt et tårnspir at øjne på hele landsbygden, hvilket også synes underligt for et menneske fra hvilken som helst anden del af England. Alle kirker har firkantede tårne med forgyldte kugler i hjørnerne, og de er for det meste store med smukke klokkespil.

Min vej førte mig langs foden af de smukke Quantock-bjerge, hvor tæt underskov vokser spredt over de brede, tørre dale, der er mørke af blåbær- og tyttebærlyng. På begge sider af vejen skrånede stejle bakker, kantede med gule tornebuske, der skød

ud fra den dybrøde bund som flammer fra gløder. Tørvebrune åer strømmede ned gennem disse dale og over vejen, hvor Covenant vadede til hovskægget og stejlede ved at se bredryggede ørreder smutte mellem dens forben.

Hele dagen red jeg gennem dette yndige land, men jeg traf kun få mennesker, da jeg holdt mig borte fra hovedvejene. Et par fårehyrder og bønder, en langbenet præst, en fragtmand med sit æsel og en rytter, som jeg antog for en håropkøber, med en stor sæk foran på hesten, kan jeg huske, jeg mødte.

Et stort krus øl og en ende brød i et landsbyværtshus var alle mine forfriskninger den dag. I nærheden af Combwich mistede Covenant en sko, og der gik næsten to timer til spilde, før jeg fandt en smedje og fik sagen ordnet. Det var blevet aften, før jeg endelig kom til Bristolkanalens bred på et sted, som kaldes Shurton Bars, hvor den mudrede flod Parret løber ud i havet.

På dette punkt er Bristolkanalen så bred, at man knap kan skelne Wales' bjerge på den anden side. Strandbredden er flad, sort, slimet og over alt spættet med store hvide flokke af søfugle; men længere mod øst hæver der sig en række vilde, forrevne åse, som på enkelte steder hæver sig til høje, spidse bjergtoppe.

Disse bjerge løber helt ud i havet og mange bugter og havne dannes mellem de forrevne klipper, hvor der kan være tørt det halve døgn, mens der kan flyde temmelig store fartøjer allerede når floden er halvvejs. Vejen snoede sig frem mellem disse nøgne klipper, hvor der kun bor nogle få halvville fiskere og fårehyrder, som kom ud af deres hytter ved lyden af min hests hovslag og slyngede en eller anden grovkornet vestengelsk vittighed efter, når jeg red forbi.

Efterhånden som mørket faldt på, blev landet endnu mere nøgent og øde. Et enligt lys fra en hytte ved vejkanthen af og til var det eneste tegn på menneskeligt liv. Den ujævne vej gik fremdeles langs havkanthen, og da det var højvande, drev skumsprøjt fra brændingerne ind over den. Saltet lagde sig på mine læber, luften var fyldt af brændingernes hæse brøl og den svage piben af skummet, som jog forbi mig i mørket som hvide, triste skygger, væsener fra en anden verden.

Vinden kom i korte, hurtige, hidsige stød vestfra, og langt ude på det sorte vand kunne af og til et lysglimt, som steg og faldt, hvirvledes op og atter svandt, vise, hvor højt søen gik ude i havet.

Mens jeg red i mørket gennem denne fremmede, vilde natur, vendte mit sind sig naturligt mod fortiden. Jeg tænkte på min fader og moder, på den gamle snedker og på Solomon Sprent. Så faldt jeg i tanker over Decimus Saxon, hvis sammensatte karakter indeholdt så meget, som jeg måtte beundre, og så meget, som jeg måtte afsky. Holdt jeg af ham eller ikke? Det var mere, end jeg kunne sige.

Fra ham gik min tanke over til min trofaste ven Reuben og hans kærlighedshistorie med den smukke puritanerpige, hvilket atter ledte mig til at tænke på sir Gervas og tabet af hans rigdomme. Derefter gik min tanke over til tilstanden i vor hær og udsigterne for opstanden, hvilket atter bragte mig til at huske mit ærinde og dets vanskeligheder.

Da jeg havde strejft alle disse ting i tankerne, begyndte jeg at døse på hesteryggen, søvnig af den anstrengende rejse og bølgerens ensformige vuggesang. Jeg var midt inde i en drøm, hvor jeg så Reuben Lockarby blive kronet til Englands konge af

frøken Ruth Timewell, mens Decimus Saxon søgte at skyde ham med en flaske af Daffys Elixir, da jeg pludselig blev kastet voldsomt af min hest og blev liggende halvt bevidstløs på den stenede vej.

Jeg var så rystet og forstumlet af det pludselige fald, at jeg de første par minutter hverken kunne forstå, hvor jeg var, eller hvad der var hændt mig, skønt jeg havde en svag fornemmelse af, at der lød hæs latter i mine øren, og at utydelige skikkelser bøjede sig over mig.

Da jeg omsider gjorde en anstrengelse for at rejse mig, opdagede jeg, at en tovløkke var lagt om mine arme og ben for at binde dem fast. Efter et fortvivlet ryk fik jeg den ene hånd fri og slog den midt i ansigtet på en af de mænd, som holdt mig nede; men hele flokken, et halvt snes eller flere, satte straks ind på mig, og mens nogle slog og sparkede, anbragte de øvrige en anden tovende om mine albuer og fæstede den med stor dygtighed sådan, at jeg var fuldkommen bastet og bundet.

Da jeg forstod, at al min kæmpen var frugtesløs i min svage og forstumlede tilstand, blev jeg liggende urørlig og stirrede på dem, uden at tage hensyn til de rigelige slag, som endnu haglede ned over mig. Det var så mørkt, at jeg hverken kunne se mine angriberes ansigter eller gætte mig til, hvad slags folk det var, eller hvorledes de havde kastet mig af sadlen. Lyden af en snøftende og stampende hest tæt ved mig meldte, at Covenant var fanget såvel som dens herre.

"Hollænder-Peter har fået så meget, som han kan tåle," sagde en rå, grov stemme. "Han ligger som en død havål på land."

"Å, stakkels Peter!" mumlede en anden. "Han kommer aldrig til at give et kort mere, eller drikke et glas af den ægte cognac."

"Der lyver du, min gode ven," sagde den mand, jeg havde slået til, med svag, skælvende stemme. "Og jeg skal bevise, at du lyver, hvis du har en flaske i lommen."

"Om Peter var død og begravet," sagde den første, "så ville et eneste ord om brændevin kurere ham igen. Lad ham få en slurk af din flaske, Dicon."

Der lød en vældig gurglen og slubren i mørket fulgt af en kraftig smasken fra den drikkende.

"Gud være lovet!" udbrød han med stærkere stemme, "jeg så flere stjerner for mine øjne, end der nogensinde blev skabt. Havde mit hoved ikke været godt båndet, havde han slået det ind som en dunk, hvor staverne ikke passer sammen. Han slår, som en hest sparker."

Mens han talte, kom randen af månen over klipperne og kastede en strøm af klart, koldt lys over scenen. Jeg så op og opdagede et stærkt tov, som var spændt over vejen mellem to træstammer omtrent otte fod fra jorden. Dette havde jeg ikke kunnet se i mørket, om jeg end havde været aldrig så vågen. Mens Covenant havde travet under, havde det truffet mig over brystet, fejet mig af og kastet mig forfærdelig voldsomt til jorden.

Enten måtte faldet eller de slag, jeg modtog, have såret mig, for jeg følte blodet rinde i en varm strøm forbi mit øre og ned over halsen. Jeg gjorde dog intet forsøg på at røre mig, men forsøgte i tavshed at regne ud, hvem disse mænd var, i hvis hænder jeg var faldet.

Min eneste frygt var, at mine brevskeber skulle blive taget fra mig og min sendelse blive uden nytte. At jeg, første gang jeg blev betroet noget vigtigt, skulle afvæbnes og miste de mig

betroede papirer uden et sværds slag, var en tanke, som fik mig til at rødme og ryste af skam.

Den bande, som havde fanget mig, var skæggede karle i skindhuer og olmerdugs klæder med læderbælter om livet, hvorfra hang korte, lige huggerter. Deres mørke, vejrbidte ansigter og store støvler betegnede dem som fiskere eller søfolk, hvad man også kunne slutte sig til af deres grove matrossnak. To af dem knælede, en på hver side af mig, med hænderne på mine arme, en tredje stod bag mig med spændt pistol rettet mod mit hoved, mens de øvrige syv eller otte mand var i færd med at hjælpe den mand på fode, som jeg havde slået, og som blødte stærkt af et sår over øjet.

"Bring hesten op til Daddy Mycroft," sagde en velvoksen, sortskægget mand, som syntes at være deres anfører. "Dette er ikke et almindeligt dragonøg [Note 60](#), men et smukt fuldblods dyr, som vil indbringe mindst tres guldstykker. Din andel i den, Peter, vil betale alt det salve og plaster, du trænger til på dit sår."

"Ha, din hund!" udbrød hollænderen og truede mig med knytnæven. "Så du ville slå Peter, ville du? Du ville udøse Peters blod, ville du? Tusind djæвле, mand! hvis du og jeg var alene oppe på åsen der, skulle jeg vise dig, hvem som var den bedste mand af os."

"Slæk på kævebenet, Peter," brummede en af hans kammerater. "Denne mand er sikkert et Djævelens værktøj og følger et kald, som ingen uden en ussel, snøvlende, nedrig landkrabbe ville tage på sig. Dog vædder jeg efter hans udseende at dømme, at han kunne tage og bundte dig sammen som en kramsfugl, hvis han fik fat i dig med sine store næver.

Og da ville du hyle om hjælp, som du gjorde sidst Mortensmesse, da du tog bødker Dicks kone for en tolder."

"Bundte mig! Ville han det? Død og djævel!" råbte den anden, som var fortumlet både af slaget og af brændevinen. "Det skal vi få se. Tag den, dit Djævelens afkom." Han sprang på mig og sparkede så hårdt han kunne med sine kraftige søstøvler.

Nogle af flokken lo; men han, som sidst havde talt, gav hollænderen et puf, som fik ham til at tumle over ende.

"Ikke noget af den slags," sagde han barsk. "Vi vil have ærligt, britisk spil på britisk grund og ikke nogen af dine fordømte havnesjoverkneb. Jeg vil ikke stå her og se en engelskmand blive sparket, forstår du, af en tøndemavet, agterbred, snapsesvælgende, kyllingehjertet søn af en amsterdamertøjte. Hæng ham, hvis skipperen så befaler. Det er ret og rigtigt; men donnerwetter, hvis du vil have slagsmål, så forsøg at røre denne mand en gang til."

"Det er godt, Dicon," sagde føreren beroligende, "vi ved alle, at Peter ikke duer til at slås, men han er den bedste bødker på hele kysten, ikke sandt, Peter? Der findes ikke hans lige til at skære stav og bånd og føje dem sammen. Han tager en planke og laver den til en dunk, mens en anden en stadig står og tænker på, hvor han skal begynde."

"Nå, det husker I altså, kaptajn Murgatroyd," svarede hollænderen muggent. "Men I ser også, at jeg bliver kastet omkuld og slået og plaget og skældt ud, og hvad hjælp får jeg? Når *Maria* næste gang kommer til Texel, vil jeg, Gud hjælpe mig, begynde på mit gamle håndværk, det vil jeg, og aldrig sætte min fod ombord i hende mere."

"Det er jeg ikke bange for," sagde kaptajnen og lo. "Så længe *Maria* indbringer fem hundrede guldstykker om året og kan løbe fra en hvilken som helst toldkutter her på kysten, er der ingen fare for, at vor grådige Peter vil miste sin del af fortjenesten. Hvad, mand, med den betaling, som du får, kan du have dit eget lysthus om et eller to år, med velpudset grønsvær, alle træerne klippet som påfuglehaner, blomster i firkantede bede, en kanal lige uden for døren og en tyk, snakkesalig husmor, som om du var borgmester. Der er skabt mange sådanne formuer af Mechlin-kniplinger og cognac."

"Å ja, og der er blevet mange hoveder knust for Mechlin-kniplinger og cognac," brummede min fjende. "Donnerwetter, der findes jo også andet end lysthuse og blomsterbede. Der er kyster i læ, nordveststorm, modvind og stampesø."

"Og der er det, at den gode sømand kan vise sin overlegenhed over sildefiskeren eller den lade kystfarer, som arbejder fra jul til jul under de samme farer, men uden de små gevinster. Men nok sagt! Op med fangen og lad os få ham sikkert i jernene."

Jeg blev rejst op og halvt båret, halvt slæbt afsted midt inde i flokken. Min hest var allerede ledet bort i den modsatte retning. Det gik bort fra landevejen, ned ad en stenet, ujævn bakke, som skrånede brat ned mod havet. Der syntes ikke at være det fjerneste spor af nogen sti, og jeg snublede mig frem over sten og buske, så godt jeg kunne i min bundne og sårede tilstand.

Blodet var dog standset, og den kølige havbrise på panden forfriskede mig og hjalp mig til at kunne få et klarere overblik over stillingen.

Det var let forståeligt af deres tale, at disse mænd var smuglere. Som sådanne var det ikke sandsynligt, at de skulle have nogen stor kærlighed til regeringen eller ønske at hjælpe kong James på nogen måde. Deres sympati ville sikkert tvært imod være med Monmouth, for havde jeg ikke den foregående dag set et helt regiment fodfolk i hans hær samlet blandt disse kystboere?

På den anden side var måske deres griskhed større end deres loyalitet, og den kunne forlede dem til at overlevere mig til øvrigheden i håb om belønning. I det hele taget tænkte jeg, at det var bedst intet at sige om mit ærinde og holde mine brevskaber skjult så længe som muligt.

Mens jeg blev slæbt afsted, kunne jeg dog ikke lade være at undre mig over, hvad der vel kunne have bragt disse mænd til at ligge i dette baghold. Den vej, jeg havde rejst, var ensom og tom, og dog måtte et stort antal rejsende fra det vestlige England over Weston til Bristol bruge den. Banden kunne ikke til stadighed bevogte den. Hvorfor havde de da netop denne aften sat en fælde op?

Smuglerne var et lovløst og forvovent folkefærd, men de nedlod sig i almindelighed ikke til landevejsrøveri og overfald. Så længe ingen lagde sig ud med dem, var de kun sjældent de første til at bryde freden. Hvorfor lå de da og ventede på mig, der aldrig havde forurettet dem? Kunne det være muligt, at jeg var blevet forrådt?

Jeg tænkte endnu over alle disse spørgsmål, da vi gjorde holdt, og føreren blæste et skarpt stød i en fløjte, der hang i et bånd om hans hals.

Det sted, hvor vi befandt os, var det mest mørke og ufremkommelige punkt i hele denne vilde kløft; på begge sider skød der svære klipper op, som knejsede over vore hoveder, kranset med bregner og krat, så den mørke himmel og de få blinkende stjerner næsten var skjulte. Store, sorte kampesten tegnede sig utydeligt i det knappe lys, mens noget formløst, der syntes at være et krat, spærrede vor vej. Ved det næste stød i fløjten viste der sig et lys bag grenene, og det hele blev drejet til side, som om det gik på hængsler.

Bag det førte en mørk, kroget gang ind i bjerget, og ned ad den gik vi med bøjede rygge, for klippeloftet var ikke særlig højt. Fra begge sider kunne vi høre sukkene fra havet.

Vi kom gennem en port, der måtte være hugget med stort møje gennem det faste bjerg, ind i en høj og rummelig hule, som var oplyst af et flammende bål i den ene ende og mange fakler. Ved dette røgfyldte, gule lys kunne jeg se, at der mindst var halvtreds fod til loftet, som hang fuldt af store krystaller, der glimtede og lyste med et stærkt skær.

Bunden i hulen dannedes af ganske fint sand, så blødt og fløjlsagtigt som et Wilton-tæppe, og skrånede på en måde, som viste, at hulen måtte have en åbning helt nede ved havet, hvilket også var tydeligt af lyden af bølgeslagene og den friske salte luft, som fyldte hele grotten. Der kunne dog ikke ses noget vand, da en skarp omdrejning lukkede af for udsigten til munden.

I dette fjeldindrammede rum, som vel kunne være tres skridt langt og tredive bredt, var der opstablet store bunker af tønder, dunke og kasser; musketter, huggerter, stave, knipler og halm var spredt ud over sandet. I den ene ende flammede et stort bål

lystigt og kastede sælsomme skygger rundt på væggene og spillede som tusind diamanter mellem krystallerne i taget. Røgen førtes bort gennem en stor revne i klipperne.

Syv eller otte andre medlemmer af banden, der sad på deres kister eller lå udstrakte på sandet rundt bålet, sprang op og løb ivrigt imod os, da vi trådte ind.

"Har I fået fat i ham?" råbte de. "Kom han virkelig? Havde han nogen med sig?"

"Han er her, og han var alene," svarede deres fører. "Vor trosse tog ham af hesten så let som en måge nogen sinde er taget i et garn af en fuglefænger. Hvad har I udrettet i vort fravær, Silas?"

"Vi har gjort pakkerne færdige til at blive kørt væk," svarede den tiltalte, en kraftig, vejrbidt sømand i sin bedste alder. "Silken og kniplingerne er i de firkantede pakker med sækkelærred uden på. Den ene har jeg mærket med "Garn" og den anden med "Jute" – et tusind Mechlin-kniplinger og et hundrede af det glinsende. De kan snildt ligge over ryggen på et muldyr. Brændevin, genever, schiedammer og Hamburger Goldwassser er sorteret og gjort klar. Tobakken er i de flade kasser derhenne ved "det sorte hul". Vi har haft et forbandet besvær med at slæbe på det alt sammen, men nu er her da endelig klart skib og luggeren ligger på vandet så fin som en skummeske med knap ballast inde til at tåle en femknobs brise."

"Har I set noget til *Fairy Queen*?" spurgte smuglerkaptajnen.

"Nej, ingenting. Lange John er nede ved stranden og holder udkig efter hendes blus. Denne vind skulle bringe hende hid, hvis hun har passeret Combe-Martin Point. Der var et sejl i sigte omtrent ti kvartmil i nordøst ved solnedgang. Det kan

have været en Bristol-skonnert, eller måske var det en kongelig toldkutter."

"En kongelig dødsejler," sagde kaptajn Murgatroyd spottende. "Vi kan ikke hænge toldereren, før Venables kommer hid med *Fairy Queen*, for når alt kommer til alt, var det da en af hans folk, som der blev gjort ende på. Lad ham selv udrette sit eget smudsige værk."

"Tausend blitsen!" udbrød den hollandske grobrian. "Ville det ikke være en venlig hilsen til kaptajn Venables at slippe toldereren ned i "det sorte hul", før han kom? Han kan måske en skønne dag gøre os en lignende tjeneste."

"Guds død, mand! Er det dig, som befaler her, eller er det mig?" råbte føreren vredt. "Bring fangen hid til bålet! Nå, hør her, din hund af en landkrabbe! Du er lige så sikkert en død mand, som du allerede lå i din kiste mellem tændte lys. Se her" – han hævede en fakkel og ved dens røde skin viste han mig en stor revne i gulvet i grottens inderste ende – "du kan selv dømme om "det sorte hul"s dybde," sagde han og væltede en tom tønde ned i det gabende svælg.

Vi stod tavse i over ti sekunder, før et dumpt, fjernt brag fortalte, at tønden omsider havde nået bunden.

"Han er kommet halvvejs til Helvede, før han taber vejret," sagde en.

"Det er alligevel en lettere død end Devizes galger!" råbte en anden.

"Nej, han skal få lov at smage galgen først!" råbte en tredje, "det er kun hans begravelse, vi ordner på den måde."

"Han har ikke åbnet munden, siden vi tog ham," sagde den mand, der kaldtes Dicon. "Er han da døvstum? Brug din tunge,

min fine ven, og lad os høre dit navn. Det havde været heldigt for dig, om du var født døvtum, så havde du ikke kunnet sværge vor kammerat fra livet."

"Jeg har ventet på et høfligt spørgsmål efter al denne støj og sludren," sagde jeg. "Mit navn er Micah Clarke. Vær nu så god at oplyse mig om, hvem I er, og hvad ret I har til at standse fredelige folk på åben landevej?"

"Dette er vor ret," svarede Murgatroyd og lagde hånden på sin huggert. "Hvem vi er, ved du godt nok. Dit navn er ikke Clarke, men Westhouse eller Waterhouse, og du er den samme forbandede accisebetjent, som snappede vor stakkels kammerat Bødker-Dick og svor ham fra livet i Ilchester."

"Jeg sværger, at I tager fejl," svarede jeg. "Jeg har aldrig før i mit liv været i denne egn."

"Smukke ord, smukke ord," sagde en anden smugler. "Tolder eller ikke, så må du nu alligevel hoppe, siden du kender hemmeligheden med vor grotte."

"Eders hemmelighed er sikker hos mig," sagde jeg. "Men hvis I ønsker at myrde mig, skal jeg møde min skæbne som det sømmer sig en kriger. Jeg havde alligevel foretrukket at falde på slagmarken frem for at ligge her overladt til en sådan flok vandrotters barmhjertighed i deres hule."

"Min tro," sagde Murgatroyd, "dette er for dristig tale til at være af en tolder. Han fører sig sandelig også som en soldat, det kan dog hænde, at vi har sat snare for uglen og fanget falken. Dog havde vi sikker besked om, at han skulle komme samme vej på samme dag og på en sådan hest."

"Kald på Lange John," foreslog hollænderen. "Jeg ville ikke give et stykke trinidadtobak for den skælms ord. Lange John var

sammen med Bødker-Dick, da han blev taget."

"Ja," brummede styrmanden Silas. "Han fik et slag over armen af tolderens sværd. Han kender hans ansigt bedre end nogen anden."

"Kald ham da hid," sagde Murgatroyd.

Straks efter kom en lang, ranglet sømand op fra hulens åbning, hvor han havde været på vagt. Han havde et rødt tørklæde om hovedet, og mens han langsomt kom nærmere, smøgede han det ene ærme op på sin blå bluse.

"Hvor er tolder Westhouse?" råbte han; "han har efterladt sit mærke på min arm. Rotterne æde mig, om det endnu er lægt. I dag er lykken på vor side, tolder! Men halløj, kammerater! hvem er det, I har lagt jern på her? Dette er ikke vor mand."

"Ikke vor mand?" råbte de under en byge af forbandelser.

"Nej, af den mand kunne I få to som tolderen og endnu tilstrækkeligt til at lave en retsbetjent. I kan måske for en sikkerheds skyld hænge ham; men det er alligevel ikke den rette mand."

"Ja, hæng ham," sagde Hollænder-Peter. "Sapperment! Skal vi da have vor hule omtalt ud over hele landet? Hvor skal da den smukke *Maria* gå hen med sin silke og sit atlask, sine tønder og kasser? Skal vi vove vor velfærd for den mands skyld? Desuden, har han da ikke slået mit hoved, slået Eders bødkers hoved, som om det havde været med hans egen hammer? Er det ikke en hampekrave værd?"

"Det er et godt krus rom værd!" råbte Dicon. "Med Eders tilladelse, kaptajn, vil jeg have lov at sige, at vi er ikke en bande mordere og landevejsrøvere, men et skibsmandskab af ærlige søfolk, som ikke skader andre end dem, der skader os."

Accisebetjent Westhouse har myrdet Bødker-Dick, og det er ret og rigtigt, al han skal dø for det; men at tage denne unge soldats liv, nej, da ville jeg lige så gerne tænke på at bore den smukke *Maria* i sæk eller hejse "Jolly Roger" under hendes gaffel."

Hvad svaret kunne være blevet på denne tale, ved jeg ikke; for i samme øjeblik lød en skarp fløjten uden for hulen og to smuglere trådte ind, bærende en mand mellem sig. Han hang så slap, at jeg først troede, han var død, men da de kastede ham på sandet, rørte han på sig og rejste sig til sidst over ende, som en, der ikke er rigtig vågen efter en besvimelse. Det var en firskåren mand med plumpt ansigt, et langt hvidt ar på kinden og en tætsluttende, blå dragt med messingknapper.

"Det er tolder Westhouse," råbte alle på en gang.

"Ja, det er tolder Westhouse," svarede manden koldblodigt og vred lidt på hovedet, som om det smertede ham. "Jeg repræsenterer kongens lov, og i dens navn arresterer jeg Eder alle og erklærer, at disse kontrabandeverer, som jeg ser rundt om mig, er konfiskeret og forbrudt ifølge første kapitel anden paragraf af loven om ulovlig handel. Hvis der findes hæderlige mænd i dette lag, vil de hjælpe mig at udføre min pligt."

Han forsøgte at rejse sig, mens han talte, men hans mod var større end hans kræfter, og han sank tilbage på sandet under et latterbrøl fra de rå søfolk.

"Vi fandt ham på vejen, da vi kom fra Daddy Mycrofts," sagde en af de nyankomne, de samme mænd, som havde ledet min hest bort. "Han må have redet forbi, straks I gik derfra, tovet må have taget ham under hagen og kastet ham et halvt snes skridt væk. Vi så messingknapperne i hans kjole og tog ham

med os. Men du store verden, hvor han sparkede, skønt for at han var slå trekvart besvimet."

"Har I fjernet trossen?" spurgte kaptajnen.

"Vi kastede den ene ende los og lod den hænge."

"Det er godt, vi må gemme ham til kaptajn Venables. Men hvad vor anden fange angår, må vi først overhale ham og undersøge hans brevskaber, for der er så mange fartøjer, der sejler under falskt flag, at vi må være svært forsigtige. Hører I, mester soldat! Hvad gør I her på disse kanter, og hvilken konge tjener I? Jeg hører, at der skal være udbrudt mytteri, og at to skippere forlanger at føre det gamle britiske skib."

"Jeg tjener kong Monmouth," sagde jeg, da jeg indså, at den foreslåede overhaling ville ende med, at de fandt mine brevskaber.

"Kong Monmouth!" råbte smugleren. "Nej, min ven, det klinger ikke ægte. Efter hvad jeg har hørt, så har den gode konge alt for vel brug for sine venner her i sydlandet til at skulle lade en dygtig soldat rejse omkring langs kysten som en vagfisker fra Cornwall i sydvestenstorm."

"Jeg fører brevskaber," sagde jeg, "fra kongens egen hånd til Henry, hertug af Beaufort på hans slot ved Badminton. I kan finde dem i min inderste lomme, men jeg beder Eder ikke at bryde seglet, da det ellers kunne skade mit ærinde."

"Min herre!" råbte toldereren. "Jeg arresterer Eder herved, anklaget for at være en overløber, en opmuntrer til landsforræderi, en løsgænger og omstrejfer ifølge ordlyden af fjerde kapitel i løsgængerloven. Som en lovens håndhæver opfordrer jeg Eder at adlyde min fuldmagt."

"Luk kæften på ham med dit halstørklæde, Jim," sagde Murgatroyd. "Når Venables kommer, vil han snart finde på en måde at stoppe hans gab på."

"Ja," vedblev han og tog bagsiden af mine papirer i øjesyn. "De er mærket således som I siger: "Fra James den Anden af England, før nævnt som hertug af Monmouth, til Henry, hertug at Beaufort, præsident af Wales, at overbringes af Micah Clarke, Saxons regiment, Wiltshire infanteri."

"Kast surringerne los," sagde Dicon. "Se så, kaptajn, nu er I atter en fri mand, og jeg er meget bedrøvet over, at vi, om end mod vor vilje, har skadet Eder. Vi er gode lutheranere til sidste mand og ville hellere hjælpe end hindre Eder i Eders ærinde."

"Kunne vi ikke virkelig hjælpe ham lidt på vej?" spurgte styrmanden Silas. "Hvad mig selv angår, er jeg ikke ræd for en våd trøje eller en tjæret næve for den gode sags skyld, og jeg tvivler ikke på, at I alle tænker som jeg. Nuvel, med denne brise kunne vi løbe op til Bristol og sætte kaptajnen i land ved morgengry, hvilket ville fri ham for at blive opsnappet af landkrabber på vejen."

"Ja, ja," råbte Lange John. "Det kongelige rytteri ligger ude ved Weston, men han slap godt forbi dem, hvis han havde *Maria* under sig."

"Godt," sagde Murgatroyd, "vi kan komme tilbage med tre lange kryds. Venables har brug for en dag eller så til at få sine sager i land. Hvis vi skal sejle tilbage sammen, har vi god tid. Hvad synes I om den plan, kaptajn?"

"Min hest?" indvendte jeg.

"Den behøver ikke at hindre os. Jeg kan rigge meget god hestestald til af vareballer. Vinden er nu døet ganske hen.

Luggeren kan bringes til Dødemandspynten, og hesten blive ført ombord der. Løb op til Daddy Mycroft, Jim, og hold udkig efter skuden, Silas. Her er noget koldt oksekød og beskøjter – sømandskost, kaptajn – og et glas af den ægte jamaica at skylle det ned med, og gid Eders mave ikke må være for svag til slig tarvelig kost."

Jeg satte mig på en tønne ved bålet og strakte mine lemmer, som var stive efter mit fangenskab, mens en af søfolkene badede såret i mit hoved, og en anden satte mad frem på en kasse foran mig.

Resten af mandskabet var gået ned til hulens udgang for at gøre luggeren sejlklar, med undtagelse af et par mand, som stod vagt over den uheldige tolder. Han lå med ryggen mod hulens væg med armene over kors og stirrede fra tid til anden truende på smuglerne, som en kæk, gammel hund ville have set på en flok ulve, som har overmandet den.

Jeg spekulerede netop på, om jeg kunne gøre noget for at hjælpe ham, da Murgatroyd kom over til mig, dyppede sit tinkrus i den opslåede rumtønne og tømte det på et heldigt udfald af min rejse.

"Jeg skal sende Silas Bolitho med Eder," sagde han, "mens jeg venter for at træffe Venables, som fører vort søsterskib, her. Hvis der er noget, jeg kan gøre for Eder til oprejsning for dårlig behandling, så –"

"Det er kun én ting," afbrød jeg ivrigt. "Det er ikke meget, og det er mere for Eders egen skyld end for min, at jeg beder om det. Tillad ikke, at denne ulykkelige mand myrdes."

Murgatroyds ansigt blev rødt af vrede.

"I taler overmåde ligefremt, kaptajn Clarke," sagde han.

"Dette er ikke mord, det er retfærdighed. Hvad ondt gør vi her? Der er ikke en husmoder i hele landsdelen, som ikke velsigner os. Hvor skal hun købe krydderi og brændevin, hvis ikke af os? Vi tager kun lille fortjeneste og pånøder ikke nogen vore varer. Vi er fredelige handlende. Men desuagtet holder denne mand og hans folk aldrig op med at rende i hælene på os, som om de var lige så mange hundehajer på en torskebanke. Vi er blevet efterlyst, forfulgt og skudt efter, indtil vi er drevet til sådanne huler som denne.

For en måned siden var fire af vore folk i færd med at bære et anker brændevin op til gårdmand Black, som har handlet med os de sidste fem år. Pludselig kom der en halvt snes dragoner styrtende, førte af denne tolder; de huggede løs med deres slagsværd, kløvede Lange Johns arm og tog Bødker-Dick til fange. Dick blev slæbt til Ilchester rettersted og hængt op som en høg på jægerens dør. I aften fik vi besked om, at den selvsamme tolder kom denne vej, uden at vide, at vi ville være på udkig efter ham. Er det da underligt, at vi satte en snare for ham, eller at vi, når vi har ham fanget, yder ham den samme retfærdighed, som han viste vore kammerater?"

"Han er kun en tjener," svarede jeg, "han har ikke skrevet loven. Det er hans pligt at bringe den i anvendelse. Det er med selve loven, I ligger i krig."

"I har ret," sagde smugleren mørkt. "Det er med dommer Moorcroft, at vi har den største regning at gøre op. Han kommer måske til at drage denne vej på sine rejser. Himlen give, at han kom! Men vi skal hænge toldereren også. Nu kender han til vor hule, og det ville være galskab at lade ham gå."

Jeg så, at det var frugtesløst at komme med flere indvendinger; derfor nøjedes jeg med at tabe min lommekniv på sandet inden for fangens rækkevidde i det håb, at den måske kunne blive nyttig for ham. Hans vogtere lo og spøjte sammen uden at lægge mærke til fangen, men toldereren var vågen nok, for jeg så hans hånd lukke sig over kniven.

Jeg havde gået frem og tilbage og røget i en time eller mere, da styrmand Silas viste sig og sagde, at luggeren var sejlklar med hesten ombord.

Jeg tog afsked med Murgatroyd og vovede endnu et par ord til fordel for toldereren, men mødtes af heftige panderynker og hovedrysten.

Der var trukket en båd op på sandet ved vandkanten inde i hulen. Jeg steg ned i den, som man bød mig, med sværd og pistoler, som jeg havde fået tilbage. Mandskabet skød båden fra og sprang i den, da den kom ud på dybt vand.

Ved det svage lys fra en eneste fakkel, som Murgatroyd holdt på strandbredden, kunne jeg se, at hulens tag hvælvende sig brat ned over os, da vi langsomt roede ud mod indgangen. Der blev så lavt, at der til sidst kun var nogle få fod mellem klippen og vandet, og vi måtte bøje vore hoveder for ikke at slå dem mod klippen over os.

Her tog bådmændene to kraftige åretag, lagde årerne ind, og båden skød ud under den overhængende klippeskrænt. Vi var straks i fri luft ude på søen med stjernerne mat lysende over os, mens månen viste sig utydelig gennem en tiltagende dis.

Lige foran os sås en mørk masse, som, da vi nærmede os, viste sig at være en stor lugger, der gyngede op og ned ved havets pulsslag. Dens ræling og smækre spirer og fine rig

hævede sig over os, da vi gled op langs dens side, mens knirken i blokke og slag af tovværk viste, at den var klar til afgang. Den lå let og smukt på vandet, som en kæmpemæssig søfugl, der spredte den ene hvide vinge efter den anden, før den drog på flugt. Bådmændene holdt ind til siden, mens jeg krøb over rælingen og ind på dækket.

Det var et rummeligt fartøj, meget bredt tværs over, med en graciøs kurve mod bugen og med langt højere master, end jeg havde set på noget andet skib af denne størrelse i Kanalen. Forude var der en bakke, men agterdækket var meget lavt, med surringer rundt på begge sider, for at kunne tage tønder som dækslast, hvis lasten skulle være fuld.

Midt på dette agterdæk havde søfolkene rejst en stærk bås, hvor min gode gangster stod med en pøs havre foran sig. Min gamle ven trykkede sin mule mod mit ansigt, da jeg kom ombord og viste sin glæde over atter at møde sin herre.

Vi var stadig i færd med at udveksle kærtegn, da styrmanden Silas Bolithos gråsprængte hoved stak op af kahytslugen.

"Vi er godt på vej nu, kaptajn Clarke," sagde han. "Brisen er døet hen til næsten ingenting, som I kan se, og det kan hænde, at det kommer til at tage nogen tid for at nå vort mål. Er I ikke trætet?"

"Jeg er noget søvnig," tilstod jeg. "Mit hoved synger endnu efter det stød, jeg fik, da Eders trosse kastede mig af sadlen."

"Et par timers søvn vil gøre Eder så frisk som en af mo'er Careys kyllinger [Note 61](#)," sagde smugleren. "Eders hest har det godt, og I kan forlade ham uden frygt. Jeg skal dog sætte en mand til at passe ham, skønt slynglerne sandt at sige ved mere om sejl og fald end om stridsheste og deres fornødenheder. Der

er alligevel intet, som kan skade den her, så I må hellere se at komme ned og gå til køjs."

Jeg gik ned den stejle trappe, som førte til luggerens lave kahyt. På begge sider var der indrettet køjepladser.

"Dette er Eders køje," sagde han og pegede på den ene. "Vi skal purre Eder, så snart der er noget at melde."

Jeg havde ikke flere indbydelser nødig, men kastede mig ned med klæderne på og faldt efter nogle få minutter i en drømmeløs, tung søvn, som hverken fartøjets duven eller de trampende fødder over mit hoved kunne vække mig af.

24. Min modtagelse i Badminton

Da jeg igen åbnede mine øjne kunne jeg først ikke finde ud af, hvor jeg var; men da jeg rejste mig op blev jeg mindet om det derved, at mit hoved stødte hårdt mod køjens lave tag. På den anden side af kahytten lå Silas Bolitho udstrakt i sin fulde længde med en rød uldnathue på hovedet og snorkede i dyb søvn.

Midt i kahytten hang et balancebord, godt slidt og fyldt med utallige mærker efter glas og krus. En træbænk, som var fastskruet i gulvet fuldendte udstyret, når undtages en række musketter, som stod på den ene side. Under og over de køjer, som vi lå i, var der rækker af skuffer og skabe hvori man uden tvivl plejede at stuve de kostbareste varer ned.

Fartøjet vuggede svagt op og ned, men jeg kunne forstå efter lyden af sejldug, der slog frem og tilbage, at der kun var lidt vind. Jeg listede mig sagte ud af køjen for ikke at vække styrmanden og gik op på dækket.

Jeg fandt, at vi ikke blot lå i vindstille, men også blev hindret af en tyk tågebanke, som rullede i kvælende tætte bølger om os og endog skjulte vandet for vort blik. Det så ud, som om vi var i et luftskib og red på en hvid sky. Nu og da fyldte en lille brise vort storsejl for et øjeblik for så atter at lade det slå slapt mod masten. Af og til kunne en solstråle bryde gennem den tætte skodde og strejfe den matte, grå væg med regnbuefarver, men så samlede disen sig atter og lukkede den lysende gæst ude.

Covenant stod og så sig om med store, spørgende øjne. Mandskabet havde samlet sig langs rælingen og røg på deres piber, mens de stirrede ud i den tætte tåge.

"God morgen, kaptajn," sagde Dicon og løftede hånden til sin skindhue. "Vi gjorde god fart, så længe brisen varede, og styrmanden mente ikke, vi kunne være mange mil fra Bristol, da han gik til køjs."

"I det tilfælde, min gode ven," sagde jeg, "kan I sætte mig i land, for der er ikke langt for mig herfra."

"Vi må vente, til tågen letter," sagde Lange John. "Her er kun et eneste sted på disse kanter, forstår I, hvor vi uhindret kan løbe ind. Når det klarer op, skal vi styre derhen, men før vi kan få pejling, er det et farligt arbejde med sandbankerne i læ."

"Hold god udkig der, Tom Baldock!" råbte Dicon til en mand henne i forskibet. "Vi ligger midt i farvandet for ethvert Bristol-skib, og skønt her kun er lidt vind, kan et fartøj med så høje toppe måske fange en brise, som vi ikke når."

"Hyss!" sagde Lange John pludselig og holdt sin hånd advarende i vejret. "Hyss."

Vi anspændte alle vore øren; men der var intet at høre, undtagen de sagte skvulp af usynlige bølger mod skibssiden.

"Pur styrmanden!" hviskede matrosen. "Der er et fartøj lige ved os, jeg hørte lyden af et tov mod dækket."

Silas Bolitho kom straks op, og vi stod alle lyttende og stirrede ind i den tykke tågebanke. Vi troede allerede, at det var falsk alarm, og styrmanden ville allerede til at gå ned igen i dårligt humør, da en klar høj lyd af en klokke hørtes ganske nær ved os syv gange, efterfulgt af en skingrende piben, forvirrede råb og trampen.

"Det er en orlogsmand," brummede styrmanden. "Det var syv glas, og bådsmanden purrer frivagten."

"Det var på låringen," sagde en.

"Nej, det var bagbords for os," sagde en anden.

Styrmanden holdt op sin hånd og vi lyttede alle efter flere tegn på, hvor denne vor uvelkomne nabo var at finde. Vinden havde frisket lidt, og vi gled gennem vandet med fire eller fem knobs fart.

Pludselig hørtes en hæs stemme brøle lige ved siden af os.

"Klart skib!" råbte den. "Hal væk i læ braser der. Lad gå i slagsejlfaldene. Tag fat, I dovne slyngler, ellers skal jeg hjælpe jer med mit spanskrør."

"Det er en orlogsmand sikkert nok, og hun ligger lige der," sagde Lange John og pegede ud mod låringen.

"Koffardiskibenes officerer er høfligere i munden. Det er vore skeløjede skansespradebasser med blå kjoler og guldknapper, som taler om spanskrør. Ho! Sagde jeg det ikke!"

Mens han talte, rullede det hvide forhæng op som tæppet i et teater og viste os en stolt fregat, der lå så nær, at vi kunne have kastet en beskøjt ombord i den. Dens lange, slanke, sorte skrog steg og faldt i langsomme, kønne rytmer, mens dens smukke spir og snehvide sejl tårnede sig op i luften, indtil de skjultes af tågen, som endnu hang over den. Ni blanke messingkanoner stirrede ud mod os fra dens porte. Over rækken af køjerne, der hang som kartet uld over finkenetrækken, kunne vi se matrosernes hoveder. De stirrede ned og pegede ad os.

På det høje kahytstag stod en ældre officer med trekantet hat og fin hvid paryk. Han rev hurtigt en kikkert frem og undersøgte os gennem den.

"Ohøj der!" råbte han. "Hvem er I?"

"Lucy," svarede styrmanden, "fra Porlock Quai til Bristol med talg og huder. Vær klar til at vende," tilføjede han med lavere røst. "Tågen lægger sig igen."

"En af jeres huder har endnu hesten inden i!" råbte officeren. "Løb langs siden, vi må undersøge jer nærmere."

"Ja, ja, sir," svarede styrmanden og lagde roret hårdt ned.

Bommen slog over, og *Maria* fløj som en skræmt søfugl ind i tågen. Da vi så tilbage, var der intet uden et lidt dybere mørke, som viste, hvor vi havde efterladt det store skib. Vi kunne dog høre hæse kommandoråb og støj af mandskabet.

"Tag jer i agt, gutter," råbte styrmanden, "nu giver han os det glatte lag!"

Han havde knapt talt ud, før der slog en halvt snes flammer ud fra mørket bag os, og lige så mange kugler peb i vor rig. En slog salingstræet af, så det blev hængende og dinglede. En anden strejfede bovsprydet og sendte en sky af hvide træsplinter op i luften.

"Varmt arbejde, kaptajn, ikke sandt?" sagde gamle Silas og gned sig i hænderne. "Guds død, de skyder bedre i mørke, end de nogen sinde gjorde, når det var lyst. Der er blevet skudt flere kugler efter denne lugger, end hun kunne bære, hvis hun var lastet med dem, og aldrig har en eneste så meget som skrabet hendes maling før i dag. Der er de igen."

Orlogsmanden affyrede endnu en salve, men denne gang havde de tabt os fuldstændig af sigte og skød på lykke og fromme.

"Det var hendes sidste bjæf, sir," sagde Dicon.

"Langt fra, de vil blive ved at tordne hele dagen," brummede en anden af smuglerne. "Gud velsigne dig, det er jo god øvelse for mandskabet og ammunitionen er kongens, så det koster ikke nogen af dem en styver."

"Det er godt, at brisen frisker op," sagde Lange John. "Jeg hørte knirket af båd-davider efter den første salve. Hun gjorde sine både klar, ellers vil jeg kaldes en hollænder."

"Godt for dig, om du var det, din syvfods stokfisk," råbte min fjende, bødkeren, hvis udseende ikke forskønnedes ved et langt plaster over det ene øje. "Da kunne du have lært noget bedre end at hale i et tov eller skure dæk som et kvindfolk hele dit liv."

"Jeg skal sende dig overbord i en af dine egne tønder, din flæskesæk," sagde matrosen. "Hvor længe skal vi vel banke dig, før vi får banket frækheden ud af dig?"

"Tågen letter noget ind imod land," indskød Silas. "Jeg synes, jeg kan se St. Austins pynt. Der på styrbords bov letter den sig."

"Der er det sikkert nok, sir," råbte en af mandskabet og pegede på et mørkt forbjerg, som skar frem gennem disen.

"Styr mod Trefavnebugten da," sagde styrmanden. "Når vi er på den anden side af pynten, kaptajn Clarke, skal vi sætte Eder og Eders hest i land. I vil da være et par timers ridt fra Eders bestemmelsessted."

Jeg tog den gamle styrmand til side, takkede ham for den venlighed, han havde vist mig, talte til ham om toldereren og bønfuldt ham om at anvende sin indflydelse til at redde mandens liv.

"Det bliver kaptajn Venables sag," sagde han mørk. "Hvis vi lader ham gå, hvorledes går det så med vor hule?"

"Er det ikke muligt at sikre sig hans tavshed?" spurgte jeg.

"Vi kunne måske sende ham over til plantagerne," sagde styrmanden. "Vi kunne tage ham med os til Texel og få kaptajn Donders eller en anden til at føre ham over Vesterhavet."

"Gør det," sagde jeg, "og jeg skal sørge for, at kong Monmouth får underretning om den hjælp, som I har ydet hans sendebud."

"Vi er straks fremme," bemærkede han. "Lad os gå ned og laste Eders underrum, for der er ingenting bedre, når man skal løbe ud, end at have tilstrækkelig ballast inde."

Jeg fulgte sømandens råd, gik nedenunder med ham og nød et tarveligt, men rigeligt måltid. Da vi var færdige, var luggeren løbet ind i en smal vig med skrånende sandbredder på begge sider. Landskabet var vildt og sumpet med få tegn til nogen bebyggelse.

Efter mange skub og tilråb lod Covenant sig bevæge til at gå i vandet og svømmede med lethed i land, mens jeg fulgte efter i smuglernes pram. Nogle få venlige, højst ligefremme afskedsord blev råbt efter mig, jeg så prammen vende tilbage, og det skønne fartøj gled til havs og forsvandt i tågen, som lå over havfladen.

I sandhed, Forsynet når sit mål ad forunderlige veje, mine børn, og før en mand har nået sit livs høst, kan han næppe sige, hvad der har været held, og hvad der var uheld. For af alle de tilsyneladende uheld, der har mødt mig i mit omflakkende liv, er der ikke et eneste, som jeg ikke har lært at se på som en velsignelse. Og hvis I engang lærer at forstå dette, vil det være Eder en mægtig hjælp til at kunne møde alle bekymringer med et tilfreds ansigt; for hvorfor skulle vel et menneske sørge, når det endnu ikke ved, om tilfældet ikke vil vise sig at være en årsag til glæde?

Her, for eksempel, vil I lægge mærke til, at jeg begyndte med at blive kastet omkuld på vejen, sparket omkuld, slået, afvæbnet og var nær ved at blive dræbt for en anden mands skyld. Det endte alligevel med, at jeg kom i sikkerhed til min rejses mål, hvorimod det er mere end sandsynligt, at havde jeg rejst over land, ville jeg være blevet standset ved Weston; for en afdeling rytteri var i færd med at spærre alle veje deromkring og gribe alle, som drog forbi, efter hvad jeg senere fik vide.

Da jeg nu var alene, var det første, jeg gjorde, at vaske ansigt og hænder i en bæk, som løb ud imod havet, og at fjerne alle spor efter mit natlige eventyr. Mit sår var kun lille og skjultes af håret. Da jeg således havde gjort mig selv i stand, gjorde jeg min hest i stand, så godt jeg formåede, og bragte sadel og buggjord i orden. Derefter ledte jeg den ved bidslet til toppen af en klit lige ved, hvorfra jeg måske kunne få et overblik over, hvor jeg var.

Tågen lå tæt over Kanalen, mens hele landet indover lå badet i klart sollys. Langs kysten var egnen øde og sumpet, men på den anden side af mig strakte der sig smukt, frugtbart land, opdyrket og velplejet. En række høje bjerge, som jeg gættede måtte være Mendip-bjergene, afgrænsede horisonten, og længere nordpå i det fjerne blånede en anden bjergkæde. Den skinnende Avon bugtede sig gennem landskabet som en sølvslange i et blomsterbed.

Lige ved dens munding og ikke mere end seks engelske mil fra det sted, hvor jeg stod, hævdede det statelige Bristol sine spir og tårne, Vestenglands dronning, som dengang var og måske endnu er den næststørste by i riget. Masteskoven, der skød op som et fyrrelund over hustagene, vidnede om den store

samfærdsel både med Irland og med kolonierne, som havde skabt den blomstrende by.

Da jeg vidste, at hertugens herresæde lå langt over ad Gloucestershirekanten fra byen, og da jeg frygtede for, at jeg ville blive standset og forhørt, hvis jeg søgte at komme gennem byportene, tog jeg ind i landet for at ride rundt om murene og således undgå faren. Stien, som jeg fulgte, førte mig til en smal vej omgivet af gærder, som atter mandede ud i den brede landevej, der var opfyldt af mennesker, både til hest og til fods.

Da de urolige tider gjorde det nødvendigt for en mand at tage sine våben med på rejser, var der intet i mit udseende, der tiltrak sig opmærksomhed, og jeg kunne derfor ride uforstyrret mellem de andre ryttere uden at give anledning til spørgsmål eller mistanke. Efter deres udseende tog jeg dem for at være bønder og små godsejere, som red til Bristol for at høre sidste nyt og gemme deres værdisager på sikre steder.

"Undskyld, min herre," sagde en kraftig mand med et tykt ansigt, som red op ved min venstre side, "kan I fortælle mig, om Hans Nåde af Beaufort er i Bristol eller på sit herresæde i Badminton?"

Jeg svarede, at jeg ikke vidste det, men at jeg selv søgte ham.

"Han var i Bristol i går og øvede med militsen," sagde den fremmede, "men sandelig, Hans Nåde er så loyal og arbejder så hårdt for Hans Majestæts sag, at han er over hele landet på en gang, og det er et tilfælde, når man får fat på ham nogetsteds. Men hvis I søger ham, hvorhen vil I da gå?"

"Jeg vil til Badminton," sagde jeg, "og vente ham der. Kan I vise mig vejen?"

"Hvad? Kender I ikke vejen til Badminton!" råbte han og stirrede i stum forbavselse. "Den troede jeg da, at hele verden kendte. I er ikke fra Wales eller grænsegrevskaberne, min herre, det er sikkert nok."

"Jeg er fra Hampshire," svarede jeg. "Jeg har rejst en lang vej for at møde hertugen."

"Ja, det kan jeg nok se!" råbte han og lo højt. "Hvis I ikke kender vejen til Badminton, ved I ikke meget! Men jeg skal følge Eder, ja det skal jeg, og jeg skal vise Eder vejen og prøve lykken, om vi kan finde ham der. Hvad er Eders navn?"

"Mit navn er Micah Clarke."

"Og mit er gårdmand Brown, John Brown efter bøgerne, men bedre kendt som "Gårdmanden". Tag denne vej til højre for landevejen. Nu kan vi trave afsted uden at drukne i støvet fra folkesværmen. Og hvad vil I i Badminton?"

"Private sager, som jeg ikke har lov til at tale om til nogen," svarede jeg.

"Bevares! Nå ja, politik sandsynligvis," sagde han og fløjtede. "Godt, en tavs tunge sparer manges hals. Jeg er selv en forsigtig mand, og det er sådanne tider, at jeg ikke engang ville hviske mange af mine tanker, nej, ikke engang i øret på min gamle brune hoppe her, af frygt for, at jeg en skønne dag skulle finde hende stående foran mig i vidneskranken."

"De synes at have det travlt derhenne," sagde jeg; for vi kunne nu fuldstændig se Bristols mure, hvor skarer af mænd arbejdede hårdt med hakke og spade for at udbedre forsvarsværkerne.

"Javist, de har travlt, det er sikkert nok; de gør sig klar for det tilfælde, at oprørerne skulle komme denne vej. Cromwell og

hans folk fandt byen skarp nok i min fars tid, og det er sandsynligt, at Monmouth vil gøre det samme."

"Den har en stærk besætning også," sagde jeg og tænkte på Saxons fremgangsmåde i Salisbury. "Jeg ser to eller tre regimenter på den store åbne plads derhenne."

"De har fire tusind fodfolk og et tusind ryttere," svarede gårdbrugeren. "Men fodfolket er blot afdelinger af militsen, og dem kan man ikke stole på efter slaget ved Axminster. De siger her, at tallet på oprørerne løber op til næsten tyve tusind, og at de hverken giver eller tager pardon. Nå ja, hvis vi skal have borgerkrig, håber jeg, at den må blive varm og kort og ikke trækkes ud i en halv snes år som den sidste. Hvis struben skal skæres over på os, så lad det blive med en skarp kniv og ikke med en sløv saks."

"Hvad siger I til et bæger cider?" spurgte jeg, for vi red just forbi et efeuklædt værtshus med navnet "Beaufort Arms" malet på sit skilt.

"Det er jeg med på, min ven," svarede min ledsager. "Halløj der! To potter af den gamle stærkbryggede! Den kan skylle støvet ned. Det virkelige "Beaufort Arms" er der oppe ved Badminton; ved gæstebordet der kan man forlange alt, hvad man med rimelighed kan ønske, uden at tage hånden til lommen en eneste gang."

"I taler om huset, som om I kendte det godt," sagde jeg.

"Og hvem skulle vel kende det bedre?" spurgte den stovte bonde og tørrede sig om munden, da vi fortsatte vor rejse. "Det synes mig endnu, som det var i går, at jeg og mine brødre legede skjul i det gamle Boteler Castle, som lå på samme sted som det nye Badminton eller Acton Turville, som nogle kalder

det. Det er ikke mange år, siden hertugen byggede det, og hele hans hertugelige værdighed er heller ikke stort ældre. Der findes dem, som synes, at han havde gjort bedre i at holde ved det gamle navn, som hans forfædre bar."

"Hvad slags mand er hertugen?" spurgte jeg.

"Hastig og opfarende som alle af hans slægt. Men når han får tid at tænke sig om og er blevet lidt afkølet, er han ligesom ethvert andet menneske. Eders hest har været i vandet i dag, min ven?"

"Ja," sagde jeg kort, "den har fået et bad."

"Jeg søger Hans Nåde i en sag om en hest," sagde min ledsager. "Hans embedsmænd har presset min fireårige skimmel og taget den til kongens tjeneste uden så meget som at give mig en undskyldning. Jeg vil lade dem få at vide, at der er noget, som er højere end hertugen, højere end kongen også. Det er Englands lov, som vil værne en mands gods og ejendom. Jeg ville nok også gerne gøre noget for at tjene kong James, men min fireårs skimmel er for meget forlangt."

"Jeg frygter, at statens tarv kommer til at gå foran Eders indvendinger," svarede jeg.

"Det er jo nok til at få en mand til at blive whig," råbte han. "Selv rundhovederne betalte altid ærlige penge for det, som var penge værd, men så ville de også have fuld værdi for pengene. Jeg har hørt min fader sige, at handelen gik aldrig bedre end i seks og fyrre, da de var hernede. Gamle Noll havde altid en hampeløkke klar til hestetøve, enten de holdt med kongen eller Parlamentet. Men der kommer Hans Nådes køretøj, hvis jeg ikke tager fejl."

Mens han talte, rullede en stor, gul karosse trukket af seks flødegule flamske hopper, ned over vejen og kom hurtigt imod os. To beredne lakajer galoperede foran og en på hver side, alle i lyseblåt og sølv.

"Hans Nåde er der ikke, ellers havde vognen været fulgt af en eskorte," sagde gårdmanden, idet vi styrede vore heste til side for køretøjet.

Da de fo'r forbi, råbte han et spørgsmål, om hertugen var i Badminton, og modtog et bekræftende nik fra den stramme kusk i allongeparykken.

"Vi er så heldige at træffe ham," sagde gårdmand Brown. "Han er så vanskelig at finde i disse dage som en agerhøne i en hvedemark. Vi vil være fremme inden en time. Jeg kan takke Eder for, at jeg ikke gjorde en frugtesløs rejse ind om Bristol. Hvad var det I sagde, at Eders ærinde var?"

Jeg måtte atter forsikre ham, at sagen var sådan, at jeg ikke kunne omtale den til en fremmed, hvorved han syntes at blive noget stødt og red en lang tid uden at åbne sin mund.

Der voksede en lav skov langs vejen på begge sider, og den vederkvægende duft af fyr omgav os. Langt borte steg og sank den harmoniske klang af en klokke i den varme, tørre sommerluft. Grenenes skygger var velkomne, for solen brændte overmåde stærkt fra en skyfri himmel og fik en fin dis til at løfte sig fra marker og enge.

"Det er klokken i Chipping Sodbury," sagde min følgesvend omsider og tørrede sit trivelige ansigt. "Det er Sodbury kirke derovre ved foden af åsen, og her til højre er indgangen til Badminton park."

En høj jernport med leoparden og giraffen, som bærer Beauforts våben, anbragt på pillerne til begge sider, førte ind til et yndigt landskab med græsplæner og enge vekslende med små lunde og gennemskåret af brede vandstrømme, der var opfyldt af vilde fugle. Ved hver sving i den bugtede allé fangede vort øje en ny skønhed, og mens vi red, blev det hele udpeget og forklaret af gårdmand Brown, som syntes at være så stolt af stedet, som om det havde tilhørt ham selv.

Dér var en stengrotte, hvor tusind manglefarvede stene strålede mellem de bregner og slyngplanter, de var dækket af. Her var en smuk rislende bæk, hvis løb var lagt således, at den kom skummende nedad en brat stensætning. Så var der en statue af en skovgud eller en kunstig løvhytte overgroet med vilde roser og skovliljer.

Jeg har aldrig set nogen have anlagt med mere smag. Som alle gode kunstværker var det opnået ved at følge naturen så nøjagtigt, at det kun overgik den ved, at så store rigdomme var samlet på en så lille plads.

Nogle få år senere blev vor sunde engelske smag fordærvet af hollændernes pedantiske gartnerkunst, med deres flade retlinjede blomsterbed og træer, som alle står i rad og række og er klippet til som en række grenaderer. Jeg tror virkelig, at prinsen af Oranien og sir William Temple for en stor del er ansvarlige for at have bragt denne forandring; men som jeg ser, har bladet atter vendt sig, og vi har ophørt at ville være klogere end naturen i vore haver.

Da vi nærmede os huset, kom vi til en stor flad græsvold, hvor en trop kavaleri var i færd med at øve sig. Som min følgesvend fortalte mig, var det udelukkende hertugens egne tjenere. Vi

red forbi dem gennem en lund af sjældne træer og kom ud på en bred, gruslagt gårdsplads, som lå foran huset.

Selve bygningen var af stor udstrækning, bygget efter den dengang nye italienske mode, mere egnet for magelighed end til forsvar, men som min ledsager viste mig, stod der endnu en rest af det gamle fængsel og af murtinderne på Botelernes gamle lensslot. Denne levning syntes her at være lige så meget på sin plads som et fiskebensskørt fra dronning Elisabets tid sammen med en nymodens hofdragt fra Paris.

Vejen til indgangen dannedes af en søjlegang og en bred marmortrappe, hvorpå der stod en flok tjenere, der straks tog vore heste, da vi steg af.

En gråhåret hushovmester eller *majordomus* spurgte om vort ærinde, og da han hørte, vi ønskede at træffe hertugen personlig, fortalte han, at Hans Nåde ville give fremmede audiens om eftermiddagen klokken halv fire. Imidlertid var gæsternes middag netop dækket i hallen, fortalte han, og det var hans herres ønske, at ingen, som kom til Badminton, skulle drage sultne derfra.

Min kammerat og jeg var kun alt for glade ved at kunne modtage hushovmesterens indbydelse. Efter at vi havde besøgt baderummet og gjort vort toilette, fulgte vi derfra en tjener, som viste os ind i en stor sal, hvor selskabet allerede var samlet.

Gæsterne kunne være halvtreds eller tres i alt, gamle og unge, fornemme og simple, af den mest forskellige slags og udseende. Jeg lagde mærke til, at flere af dem kastede foragtelige og spørgende blikke om sig i pauserne mellem hver ret, som om de hver især undredes over, hvorledes de var blevet medlemmer af et så broget selskab. Det eneste, de syntes at have til fælles, var

den varme opmærksomhed, de viste fadene med mad og vinflaskerne. Der var ikke megen samtale, for kun få kendte sin sidemand.

Nogle af dem var soldater, kommet for at tilbyde kongens statholder sit sværd og sin tjeneste, andre købmænd fra Bristol med et eller andet forslag til at sikre deres ejendomme. Et par af byens embedsmænd var kommet for at modtage befaling angående dens forsvar, mens jeg her og der kunne se ansigter på Israels sønner, der håbede at finde velbårne låntagere og høje renter i disse urolige tider. Hestehandlere, sadelmagere, feltlæger og præster dannede den øvrige del af selskabet, som blev opvartet af en flok pudrede tjenere i liberi, der i tavshed bragte og hentede fade og tallerkener med den dygtighed, som lang øvelse giver.

Salen var en modsætning til sir Stephen Timewells fordringsløse spisesal i Taunton, for den var fint paneleret og rigt prydet over alt. Gulvet dannedes af sorte og hvide marmorfliser lagt i ruder, væggene var klædt med poleret egetræ og bar en lang række malerier af hele Somerset-slægten fra John af Gaunt og fremefter. Taget var også smagfuldt malet med blomster og nymfer, så en mand blev stiv i nakken, førend han kunne holde op med at beundre det.

I den fjerneste ende af salen gabte et stort ildsted af hvidt marmor med Somerset-våbenet, løver og liljer, og en lang, gylden rulle, der har familiens motto: *Mutare vel timere sperno* – ustadighed og frygt foragter jeg –, udskåret i egetræ over sig.

Det massive bord, som vi sad ved, var tæt besat med sølvfade og kandelabre og skinnede af alt det sølvtøj, som Badminton var berømt for. Jeg kunne ikke lade være at tænke på Saxon; hvis

han havde fået lov til kaste sit blik på det, ville han da ikke have tilrådet at lede krigen den vej?

Efter måltidet blev vi alle ført ind i et mindre forgemak med fløjsstole, hvor vi skulle vente, til hertugen var rede til at modtage os.

Midt i forgemakket stod mange kasser med glaslåg og forede med silke, hvori der var små stænger af stål og jern med messingcylindre og meget andet, højst kløgtigt og sindrigt føjede sammen, skønt jeg ikke kunne regne ud, til hvilken nytte eller hvilket formål, de var fremstillet.

En opvartende kavalier kom ind med papir og blæk; han optegnede vore navne og vore ærinder.

Jeg spurgte ham, om det ikke var muligt at lade mig få et fuldstændig privat foretræde.

"Hans Nåde tager aldrig mod private besøg," svarede han. "Han har altid sine egne valgte rådgivere og embedsmænd til stede."

"Men dette er et budskab, der kun egner sig for hans egne øren," sagde jeg.

"Hans Nåde finder, at der er intet, som kun egner sig for hans egne øren," svarede kavaleren. "I må selv fremstille sagen, som bedst I kan, når I bliver vist ind til ham. Jeg skal dog love Eder at frembære Eders ønske; men jeg er sikker på, at det ikke bliver opfyldt."

Jeg takkede ham for hans gode vilje og vendte mig bort for sammen med gårdmanden at se på de sælsomme små maskiner i kasserne.

"Hvad er dette?" spurgte jeg. "Jeg har aldrig set noget lignende."

"Det er den gale marquis af Worcesters arbejde," genmælede han. "Han var hertugens bedstefar og var altid beskæftiget med at opfinde og fremstille den slags legetøj; men der blev aldrig noget gavn af det hverken for ham selv eller andre. Se nu her! Den der med hjulene kaldte han vandmaskinen, og det var hans afsindige tanke, at man ved at ophede vandet i den kedel kunne få hjulene til at køre rundt og således fare frem ad jernskinner, hurtigere end nogen hest kan løbe. Store kineser! Jeg skulle gerne vove min gamle brune hoppe mod sådanne opspind til tidernes ende. Men på plads! Hertugen kommer!"

Vi havde næppe taget plads sammen med de andre ansøgere, før den store fløjdør blev slået op og en kæk, lavstammet, tyk mand på halvtreds år eller deromkring trådte støjende ind og skred frem mellem to rader af bukkende audienssøgere. Han havde store, fremstående blå øjne med en hudpose under og et gult, vissent ansigt.

I hælene på ham fulgte en halv snes embeds- og adelsmænd med bølgende parykker og klirrende sværd. De var kun lige kommet gennem døren på modsatte side, der førte ind til hertugens eget gemak, før kavaleren med listen råbte et navn op, og vi begyndte en for en at gå ind og blive stedet for den store mands øjne.

"Jeg tror ikke, at Hans Nåde er i meget godt lune," sagde gårdmand Brown. "Lagde I mærke til, hvorledes han bed sig i underlæben, da han gik forbi os?"

"Han så ud til at være en venlig herremand," sagde jeg, "men det ville have sat selveste Jobs tålmodighed på en hård prøve at modtage så mange på en eftermiddag."

"Hør, hør!" hviskede han og løftede en finger.

I samme øjeblik kunne vi høre hertugens stemme tordne løs i en sand vredesstorm fra værelset indenfor. En lille mand med skarpt ansigt kom ud og sprang gennem forgemakket, som om frygten havde berøvet ham forstanden.

"Det var en våbensmed fra Bristol," sagde en af mine naboer. "Hertugen og han er sandsynligvis ikke kommet overens om kontrakten."

"Nej," sagde en anden. "Han skaffede sir Marmaduke Hysons trop sabler, og det er sagt, at klingerne bøjer sig som bly. Er de en gang brugt, passer de ikke længere til skeden."

"Den høje mand, som nu gik ind, er en opfinder," sagde den første. "Han sidder inde med en hemmelighed om en højst farlig ild, som har været anvendt af grækerne mod tyrkerne i Levanten, og som han ønsker at sælge til fordel for Bristols forsvar."

Det lod ikke til, at den græske ild var meget eftertragtet af hertugen, for opfinderen kom straks ud med et ansigt, der var så rødt, som om det havde været i berøring med hans eget produkt.

Den næste på listen var min ærlige ven, gårdmanden. Den vrede klang i stemmen, som hilste ham, spåede den fireårige skimmel ilde, men røsten sank gradvis, og bonden kom ud, indtog igen sin plads og gned sine store, røde hænder i tilfredshed.

"Ja, ja," hviskede han. "Han var nok vred først, men han kom snart til fornuft, og han har lovet mig, at hvis jeg betaler leje for en dragonhest, så længe krigen varer, skal jeg få skimlen tilbage."

Jeg havde hele tiden siddet og grublet over, hvorledes jeg vel skulle fremføre mit ærinde midt i denne sværm af supplikanter og embedsmænd, som omgav hertugen. Havde der været udsigt til at opnå foretræde på nogen som helst anden måde, skulle jeg gladelig have prøvet det, men alle forsøg i den retning havde vist sig frugtesløse.

Hvis jeg ikke benyttede denne anledning, ville jeg måske aldrig finde lejlighed til at møde ham ansigt til ansigt. Men hvorledes kunne han vel overtænke og behandle en sådan sag tilstrækkeligt i de andres nærvær? Hvorledes kunne han overveje sagen, som den burde overvejes? Selv om hans egne følelser talte for, kunne han ikke vise noget tegn på vaklen, når så mange øjne iagttog ham.

Jeg fristedes til at foregive en anden årsag for mit komme og håbe på en mere belejlig stund til at overrække ham mine brevskeer. Men denne lejlighed kom måske aldrig, og tiden var kostbar. Det sagdes, at han ville vende tilbage til Bristol næste morgen. I det hele taget syntes det mig at være heldigst at udnytte øjeblikket så godt jeg kunne, i det håb at hertugens egen diskretion og selvbeherskelse måtte føre til et mere privat møde, når han havde fået øje på udskriften.

Jeg var netop kommet til den slutning, da mit navn blev råbt op, hvorefter jeg rejste mig og gik ind i det indre gemak. Det var et lille, men højloftet værelse, tapeterne var af blå silke med guldborter. Midt på gulvet stod et firkantet bord, helt overdyngt med store papirbunker.

Bag bordet sad Hans Nåde selv højst statelig og imponerende med en vældig paryk, der rullede helt ned til hans skuldre. Han gav det samme indtryk af hofmand, som jeg havde lagt mærke

til både hos sir Gervas og Monmouth, hvilket tilligemed hans ædle, dristige træk og store, gennemborende øjne mærkede ham som en, der var skabt til at byde. Hans privatsekretær sad ved siden af ham og nedskrev hans befalinger, mens de øvrige stod bag ham i en halvkreds eller udvekslede snustobak i det dybe vindueskarnap.

"Skriv Smithsons ordre ned," sagde han, da jeg trådte ind. "Hundrede blåhuer og lige så mange ryg- og brystplader at være færdige til tirsdag; ligeledes seks snese flintebøsser til musketererne og to hundrede gode spader til arbejdsfolkene. Skriv, at ordren erklæres ugyldig, hvis den ikke er opfyldt til fastsat tid."

"Det er udført, Eders Nåde."

"Kaptajn Micah Clarke," sagde hertugen og så i listen foran sig. "Hvad er Eders ønske, kaptajn?"

"Et, som jeg helst ville betro Eders Nåde i enrum," sagde jeg.

"Ah, det var Eder, som ønskede et privat foretræde? Godt, kaptajn, dette er mit råd, og det er som jeg selv. Så vi kan betragte os, som om vi var alene. Hvad jeg må høre, kan de høre. Guds død, mand, stå ikke der og stam og hak, men frem med det!"

Mit ønske havde vakt selskabets opmærksomhed, og de, som var i vinduet kom hen til bordet. Intet kunne have været værre for mit ærindes heldige udfald; alligevel var der ikke andet at gøre end at overbringe mit budskab. Jeg kan sige med en god samvittighed og uden at prale, at jeg ikke tænkte på mig selv. At gøre min pligt var den eneste tanke i mit sind.

Og her være det sagt en gang for alle, mine kære børn, at jeg gennem hele denne fortælling taler om mig selv lige så frit, som

om det var et andet menneske. Den stærke, modige knægt på enogtyve år var virkelig et andet menneske end den gråhårede, gamle karl, som sidder i ovnkrogen og ikke kan gøre noget bedre end at fortælle ungdommen gamle historier. Grundt vand giver stort plask, og således har altid en pralhans været at foragte i mine øjne. Jeg stoler derfor på, at I aldrig tror, at Eders bedstefar kvæder til sin egen pris eller skildrer sig selv bedre end sin næste. Jeg forklarer blot kendsgerningerne, så godt jeg kan mindes, sandfærdigt og uforbeholdent.

Min korte tøven og tvivlrådighed havde jaget en dyb vredesrødme op i hertugens ansigt, og så trak jeg da papirpakken frem af min indre lomme og rakte den til ham med en ærbødig bøjning. Da hans blik faldt på udskriften, gjorde han en pludselig bevægelse, der forrødte forbavselse og ophidselse, og det syntes mig, som om han havde lyst til at skjule det på sit bryst.

Hvis dette havde været hans tanke, overvandt han den i alt fald og blev siddende over et minut fortabt i tanker med brevet i sin hånd. Derefter rystede han pludselig på hovedet som en, der har fattet en beslutning, brød seglene og kastede et blik på brevet, som han derpå kastede på bordet med en bitter latter.

"Hvad synes I, mine herrer," sagde han og så sig omkring med øjne, der flammede af harme, "hvad tror I, at dette hemmelige budskab viste sig at være? Det er et brev fra landsforræderen Monmouth, som opfordrer mig til at svige min troskabsed til min retmæssige herre og drage mit sværd på hans side! Hvis jeg gør det, skal jeg få hans nådige bevågenhed og beskyttelse. Hvis jeg ikke vil, står jeg i fare for at møde dom, landflygtighed og ødelæggelse. Han tror, at Beauforts loyalitet

kan købes som en bissekræmmers varer eller trues ud af ham med store ord. John Gaunts efterkommer skulle hylde en omflakkende markedskvindes horeunge!"

Flere af rådet sprang op, og en enstemmig vred og forbavset mumlen hilste hertugens ord. Han selv blev siddende med rynkede bryn, trampede i gulvet og drejede papirerne foran sig på bordet.

"Hvad har vel kunnet indgive ham så vanvittige forhåbninger?" råbte han. "Hvorledes tør han vel vove at sende et sådant budskab til en mand at min rang? Er det, fordi han har set ryggen på et par skurkagtige militsbønder, og fordi han har lokket nogle hundrede havregnavere fra deres plove til sit banner, at han forsøger dette spring til præsidenten af Wales? Men I kan bevidne, hvordan jeg modtog det."

"Vi kan sikre Eders Nåde mod al sladder og bagvaskelse i den sag," sagde en gammel officer, mens en samtykkende mumlen fra den øvrige forsamling hilste denne tale.

"Og I!" råbte Beaufort med stærkere røst og sendte mig et lynende blik, "hvem er vel I, som vover at bringe et sligt bud til Badminton? I må sikkert have mistet Eders forstand, førend I drog ud i et sådant ærinde!"

"Jeg er i Guds hånd her som andetsteds," sagde jeg med lidt af min fars fatalisme. "Jeg har udrettet, hvad jeg lovede at gøre, og det øvrige kommer ikke mig ved."

"I skal komme til at se, at det kommer Eder ganske nøje ved!" råbte han, sprang op fra stolen og skridtede op og ned i gemakket, "så nøje, at intet andet vil komme Eder ved i dette liv. Kald hellebardisterne ind fra gangen! Nå, karl, hvad har I at sige for Eders sag?"

"Der er intet at sige," svarede jeg.

"Men der er noget at gøre," genmælede han rasende. "Grib denne mand og lænk hans hænder."

Fire hellebardister, der var kommet efter ordre, nærmede sig og lagde deres hænder på mig. Modstand havde været dårskab, for jeg ville ikke skade mændene, der kun gjorde deres pligt. Jeg var kommet forberedt på at tage følgerne, og hvis disse følger skulle blive døden, hvilket syntes sandsynligt nok, måtte den ses på som et forudset tilfælde.

Jeg tænkte på hine linjer fra oldtiden, som mester Chillingfoot i Petersfield altid havde lært os at beundre:

Non civium ardor prava jubentium

Non vultus instantis tyranni

Mente quatit solida. [Note 62\)](#)

Her var *vultus instantis tyranni* repræsenteret i denne tykke gulfjæsedede mand med paryk og kniplinger. Jeg havde adlydt digteren, for såvidt som mit mod ikke havde svigtet mig. Jeg tilstår, at denne snurrende støvbunke af en verden aldrig har haft så stærk tiltrækning for mig, at det ville være så stor en sorg at forlade den. I det mindste aldrig før mit ægteskab – og den ting, vil I dog finde, forandrer Eders tanker om livets værd og tillige mange andre af Eders tanker.

Da dette nu var således, stod jeg rank og med mit blik fæstet på den vrede adelsmand, mens hans soldater lagde jern om mine håndled.

25. Sælsomme oplevelser i Boteler-fængslet

"Før dette menneskes forklaring til protokols," sagde hertugen til sin skriver. "Nu, min herre, må I vide, at Hans nådige Majestæt kongen har givet mig fuld straffemyndighed i disse urolige tider, og at jeg har hans tilladelse til at udøve den mod alle forrædere uden lov og dom. Som jeg forstår, er I en af førerne for den flok oprørere, som kaldes Saxons regiment af Wiltshires fodfolk? Tal sandhed, hvis I har Eders liv kært."

"Jeg vil tale sandhed for noget højerens skyld, som er mig end mere kært," sagde jeg. "Jeg kommanderer et kompagni af dette regiment."

"Og hvem er denne Saxon?"

"Jeg vil svare på alle ting, som vedrører mig selv," sagde jeg, "men ikke et ord om andres sager."

"Ha!" brølede han, hed af vrede. "Så vor ærekære herre må absolut gøre alle ærens krav fyldest efter at have grebet til våben mod sin konge. Jeg siger Eder, min herre, at Eders ære allerede er i en så tvivlsom tilstand, at I gerne kan kaste den fra Eder og komme Eders egen sikkerhed i hu. Se, solen daler i vest! Før den i aften forsvinder, er måske også Eders levetid svundet for stedse."

"Jeg forsvarer selv min ære, Eders Nåde," svarede jeg. "Hvad mit liv vedrører, så havde jeg ikke nu stået her, hvis jeg havde nogen større frygt for at miste det. Det er vistnok det retteste, at jeg fortæller Eder, at min oberst har svoret at gengælde alt

ondt, som måtte vederfares mig på Eder eller hvem som helst af Eders husstand, der måtte komme i hans magt. Dette siger jeg ikke som en trussel, men som en advarsel; for jeg kender ham som en mand, der er god for sit ord."

"Eders oberst, som I kalder ham, vil snart finde det vanskeligt nok at bjerge sig selv," svarede hertugen spottende. "Hvor mange mand har Monmouth med sig?"

Jeg rystede smilende på hovedet. "Hvorledes skal vi hjælpe denne forræder til at få munden op?" spurgte han rasende og vendte sig til sit råd.

"Jeg ville forsøge tommelskruerne," sagde en gammel officer med et grimt ansigt.

"Jeg har set en tændt lunte mellem fingrene gøre underværker," foreslog en anden. "Under de skotske krige var sir Thomas Dalzell i stand til at overtale den aller stædigste og forhærdede race, de vestlige covenanten, med sådanne argumenter."

"Sir Thomas Dalzell," sagde en gråhåret gentleman, klædt i sort fløjel, "har studeret sin krigskunst blandt moskovitterne i deres barbariske og blodige sammenstød med tyrkerne. Gud forbyde, at engelske kristne skulle følge forbilleder fra hine skindklædte vilde afgudsdyrkere."

"Sir William vil føre en krig på samme måde som en turnering," svarede den første. "Et slag skal altså være som en statelig menuet, uden at etikette eller værdighed tilsidesættes."

"Min herre," svarede den anden heftigt, "jeg har deltaget i slag, da I endnu lå i Eders svøb, og svunget en kommandostav, da I næppe kunne ryste en rangle. I forsvar eller angreb er en krigers hverv strengt og barskt, men det siger jeg kun, at

anvendelse af tortur, som Englands lov har forbudt, burde også afskaffes af folkeretten."

"Nok, mine herrer, nok," råbte hertugen der så, at striden begyndte at blive varm. "Eders mening, sir William, har stor vægt hos os, og ligeledes Eders, oberst Hearn. Vi skal drøfte denne sag videre privat. Hellebardister, før fangen ud, og send ham en præst, der kan sørge for hans åndelige behov."

"Skal han føres til hvælvingen, Eders Nåde?" spurgte gardens kaptajn.

"Nej, til det gamle Boteler-fængsel," svarede hertugen.

Og jeg hørte, hvorledes det næste navn på listen blev opråbt, mens jeg førtes ud gennem en sidedør med en gardist foran og en bagefter mig. Vi marcherede tungt og med klirrende våben gennem endeløse gange og korridorer, indtil vi nåede den gamle fløj. Her i hjørnetårnet var en lille tom celle, muggen og fugtig med et højt hvælvet tag og en eneste smal sprække i muren, hvor lyset kunne slippe ind. En lille træbriks og en groft forarbejdet stol udgjorde det hele udstyr.

Jeg blev vist ind af kaptajnen, som satte en vagt ved døren og derpå kom ind og løste mine håndled. Det var en mand med et sorgfuldt ansigt, dybtliggende, drømmende øjne og et mismodigt udseende, der passede dårligt til hans prunkende uniform og blanke spænder.

"Hold modet oppe, kammerat," sagde han, "det er blot en sammensnøring og en lille kamp. For et par dage siden havde vi samme arbejde at gøre, og manden tik næppe tid til at sukke. Gamle Spender, hertugens bøddel, har så godt et tag med at lægge en strikke og ordne et fald som selve Dun af Tyburn. Vær for glad for, at I ikke falder i hænderne på en fusker."

"Blot Monmouth må få vide, at hans breve er leveret," sagde jeg og satte mig på sengekanten.

"Sandelig, de blev leveret! Om I havde været mr. Robert Murrays penny-postbud, som vi hørte så meget om i London i foråret, kunne I aldrig have overleveret dem mere omhyggeligt. Hvorfor talte I ikke pænt til hertugen? Han er en nådig adelsmand og har et godt hjerte, når han ikke bliver modsagt eller ophidset. Lidt snak om insurgenternes tal og forberedelser kunne have reddet Eder."

"Jeg undrer mig over, at I, som selv er kriger, kan tænke eller tale således," sagde jeg koldt.

"Godt, godt, I råder selv for Eders hals. Hvis det lyster jer at gøre et spring ud i tomheden, vil det være synd at hindre det. Men Hans Nåde befalede, at I skulle få en præst. Jeg må afsted efter ham."

"Jeg beder om ikke at få ham," sagde jeg. "Jeg er af dissenter-slægt, og jeg ser en Bibel i kroen der. Intet menneske kan hjælpe mig til at finde fred med Gud."

"Det er godt," svarede han, "for pastor Hewby er kommet hid fra Chippenham og diskuterer nu om nødvendigheden at selvfornægtelse med vor gode kapellan, mens de læsker deres ganer med en flaske af den gamle tokayer. Ved middagen hørte jeg ham opsende en takkebøn for det måltid, han skulle nyde, og i samme øjeblik spørge kældermesteren, hvorledes han turde frembære kylling for en kirkens tjener uden trøffelsauce. Men måske I vil foretrække pastor Hewbys åndelige trøst? Ikke? Godt, jeg vil gøre alt, hvad jeg med rimelighed kan udrette for Eder; for I kommer ikke til at være os længe til byrde. Frem for alt, hold modet oppe."

Han forlod cellen, men lukkede straks døren op på ny og stak sit sørgmodige ansigt ind.

"Jeg er kaptajn Sinclair ved hertugens garde," sagde han, "hvis I skulle ønske at tale med mig. I skulle dog helst tage mod gejstlig hjælp; for jeg forsikrer Eder, at der har været noget værre i denne celle end både fange og vogter."

"Hvad da?" spurgte jeg.

"Jo! Intet mindre end Djævelen selv," svarede han, idet han kom helt ind og lukkede døren.

"Det gik således for sig," vedblev han med stærkere stemme. "For to år siden blev landevejsrøveren Hector Marot lukket inde her i denne selvsamme celle. Jeg havde vagt i gangen hin nat og så selv fangen sidde som I nu på sengen klokken ti om aftenen. Klokken tolv kiggede jeg ind, som jeg plejer, for at adsprede ham i de tunge timer; men se! han var borte. Mine øjne havde ikke været fra døren, og I kan selv dømme, hvad mulighed her er for at komme ud gennem et vindue! Ja, I kan gerne stirre på mig! Gulv og vægge er af svære stene og kunne lige så godt være hugget ud i selve klippen. Da jeg trådte ind, var her en forpestet svovllugt, og lyset i min lygte brændte med blå flamme. Nej, det er intet at smile af. Hvis Djævelen ikke hentede Hector Marot, så sig mig da, hvem som gjorde det? For jeg er forvisset om, at der ikke kom nogen nådens engel til ham som til Peter i gamle dage. Måske kunne den Onde endnu ønske en fugl af det samme bur, derfor fortæller jeg dette, at I kan være på post mod hans anfald."

"Nej, jeg frygter ham ikke," svarede jeg.

"Det er godt," svarede kaptajnen. "Vær ikke bedrøvet!"

Han forsvandt, og nøglen drejedes i den knirkende lås.

Væggene var så tykke, at jeg ikke kunne høre en lyd, efter at døren var lukket. Med undtagelse af vinden, som sukkede i træerne uden for den smalle sprække, var cellen så stille som graven.

Således overladt til mig selv, forsøgte jeg at følge kaptajn Sinclairs råd og holde modet oppe, skønt hans tale ikke havde været meget opmuntrende. I mine unge dage var troen på, at mørkets fyrste af og til viste sig og greb ind i de jordiske forhold, meget almindelig udbredt, især blandt puritanerne, som jeg mest havde levet sammen med. Filosofer kan nok sidde i deres rolige studerekamre og fastslå en sådan tros urimelighed; men i en halvmørk celle, afskåret fra verden, mens den grå skumring sænker sig knugende omkring en, og ens eget liv hænger i et hår, bliver det en ganske anden sag. Hvis kaptajnen havde talt sandt, grænsede fangens flugt til et mirakel.

Jeg undersøgte cellens vægge meget nøje. De var dannet af svære, firkantede stene sammenføjet med stor dygtighed. Den smalle lysåbning var hugget gennem en eneste vældig stenblok. Over det hele, så højt min hånd kunne række, var væggene dækket med indskrifter og figurer, indhugget af fanger flere slægtled igennem. Gulvet dannedes af store, slidte stenheller, fast sammenføjede med cement. Den nøjagtigste undersøgelse viste ikke en sprække, hvor en rotte kunne have sluppet ud, langt mindre en mand.

Det er en underlig stilling, mine kære, at sætte sig koldblodig ned og overtænke sandsynligheden af, at ens hjerte inden få timer skal slå sit sidste slag og ens sjæl gøre sin sidste rejse. Sælsomt og overmåde højtideligt.

Den mand, som rider frem, hvor striden er heftigst på slagmarken, med sammenbidte tænder og hånden fast om bidsel og sværdfæste, har ikke denne følelse; for mennesket er således, at den ene følelse altid fordriver den anden. Heller ikke kan det menneske, der snapper efter vejret på et dødeligt sygeleje, siges at have følt noget lignende; for den sjæl, som er svækket af sygdom, bøjer sig for skæbnen uden at gruble dybere over, hvad den må føje sig under.

Når en ung, frisk mand derimod sidder alene i stilheden og ser den nære død hænge over sig, har han et sligt stof til eftertanke, at om han end undgår den truende død og får lov at leve, til han bliver gammel, så kommer hele hans liv til at være mærket af hine højtidelige timer, ligesom en bæk forandrer sit løb ved at støde mod en klippe. Enhver lille fejl og synd viser sig klart ved dødens nærhed ligesom støvkorn, når solstrålen falder ind i et mørkt kammer. Jeg fik øje på dem i hin stund og har, som jeg tror, altid haft dem for øje senere.

Jeg sad med hovedet bøjet mod brystet, dybt hensunken i disse alvorlige tanker, da jeg pludselig fo'r op ved at høre en gennemtrængende lyd som fra et menneske, der gerne vil vække ens opmærksomhed.

Jeg rejste mig hastigt op i halvmørket uden bestemt at kunne sige, hvorfra lyden kom.

Jeg havde allerede næsten overtalt mig selv til at tro, at det hele var et sansebedrag, da lyden gentog sig stærkere end før. Jeg rettede mit blik opad og fik øje på et ansigt, som kiggede på mig gennem sprækken, eller rettere en del af et ansigt, for jeg kunne kun se et øje og noget af et kind.

Jeg steg op på stolen og så, at det ikke var nogen anden end min følgesvend fra vejen, gårdmanden.

"Hyss, knægt!" hviskede han og puttede en advarende pegefinger ind i den trange spræk. "Tal sagte, ellers kan vagten måske høre Eder. Hvad kan jeg gøre for Eder?"

"Hvorledes fandt I ud af, hvor jeg var?" spurgte jeg forbavset.

"Åhå," sagde han, "jeg kender dette hus lige så godt som Beaufort selv. Før Badminton blev bygget har mine brødre og jeg tilbragt mangen dag med at klatre over det gamle Botelertårn. Det er ikke første gang, at jeg taler gennem denne åbning. Men vær hurtig! Hvad kan jeg gøre for Eder?"

"Jeg er Eder meget taknemmelig," svarede jeg, "men jeg frygter, at I ikke kan yde mig nogen hjælp med undtagelse af, at I kunne bringe bud til mine venner i hæren om, hvorledes det er gået mig."

"Jeg skal gøre det," hviskede Brown. "Hør her, knægt! Jeg skal hviske i Eders øre, hvad jeg endnu aldrig har meddelt til nogen mand. Min egen samvittighed pirker i mig sommetider for, at jeg kan være med til at lade en papist styre et protestantisk folk. Lad os blive styret af vore egne, siger jeg. Ved valgene red jeg til Sudbury, og jeg stemte for mester Evans fra Turnford, som stod i gunst hos eksklusionisterne. Det er sikkert nok, at hvis den samme lov var blevet vedtaget, havde hertugen nu siddet på sin fars trone. Loven ville da have sagt Ja. Nu siger den Nej. Loven er en forunderlig ting med sit ja, ja og nej, nej ligesom kvækeren Barclay, som kom herved i en skinddragt og kaldte vor sognepræst en tempeltilbeder. Der har vi loven. Det nytter ikke at skyde på den, støde et spyd gennem den, nej, nej, heller ikke at storme den med en kavaleritrop. Hvis den først har sagt

nej, vil den vedblive at sige nej, til enden af kapitlet. En kunne lige så gerne slås med Første Mosebog. Lad Monmouth få loven ændret, og den vil gøre mere for ham end alle hertuger i England. Han er alligevel en protestant, og jeg ville gerne gøre ham en tjeneste."

"Der er en vis kaptajn Lockarby, som tjener i Saxons regiment i Monmouths hær," sagde jeg. "Skulle det gå mig ilde, vil jeg modtage den store venlighed af Eder, at I sendte ham min kærligste hilsen, og bede ham om at underrette dem i Havant så lempeligt som muligt, mundtligt eller ved brev. Hvis jeg kunne være sikker på, at det blev gjort, skulle det højliges lette mit sind."

"Det skal blive udført, min dreng," sagde den brave bondemand. "Jeg skal sende min bedste dreng og raskeste hest endnu i aften, at de skal få vide, hvad for en klemme I sidder i. Her har I en fil, hvis den måske kan hjælpe Eder."

"Nej," svarede jeg, "menneskelig hjælp kan ikke give mig nogen håndsækning her."

"Der var et hul i taget før i tiden. Se op, om I ikke kan få øje på det."

"Det hvælver sig højt over mit hoved," sagde jeg og så op, "men der er ikke tegn til nogen åbning."

"Der var en," gentog han. "Min broder Roger klatrede engang ned efter et tov. I gamle dage satte de fangerne ind på samme måde, som Josef blev sat i brønden. Døren er en ganske ny indretning."

"Hul eller ikke, det kan alligevel ikke hjælpe mig," svarede jeg, "jeg har ingen midler til at kunne nå det. Ophold Eder ikke længere her, min gode ven, ellers kan I komme i ulejlighed."

"Farvel da, min kække ven," hviskede han, og det ærlige grå øje og den rødmossede kind forsvandt fra sprækken. Mangen gang i løbet af den lange aften så jeg op i det afsindige håb, at han måske skulle komme tilbage, og enhver lyd i grenene udenfor fik mig til at rejse mig, men det blev det sidste, jeg fik se af bonden Brown.

Det venlige besøg, så kort det end var, glædede mig meget; for jeg havde nu en pålidelig mands ord for, at mine venner under alle omstændigheder få besked om min skæbne. Det var nu blevet ganske mørkt, og jeg skridtede op og ned i det lille rum, da nøglen blev drejet i døren, og kaptajnen trådte ind med en olielampe og en stor skål mælk og brød.

"Her er Eders aftensmad, min ven," sagde han. "Spis den, hvad enten I har madlyst eller ikke; for det vil give Eder kraft til at optræde som en mand, når den tid, I ved, kommer. Folk sagde, at det var skønt at se mylord Russell dø på Tower Hill. Vær kun ved godt mod, så kan de måske sige det samme om Eder. Hans Nåde er i en rasende sindstilstand, spadserer op og ned, bider sig i læben og vrider sine hænder som en, der næppe kan styre sin vrede. Det er jo ikke så sikkert, at det er Eder, det gælder, men jeg ved ikke noget andet, der kan have gjort ham vred."

Jeg gav ikke denne Jobs trøster noget svar, og han forlod mig straks efter at have sat skålen på stolen og lampen ved siden af. Jeg spiste maden, følte mig straks bedre til mode, lagde mig på briksen og faldt snart i en tung og drømmeløs søvn.

Denne kunne have vareet tre eller fire timer, da jeg pludselig blev vækket af noget, der lød som knirkende hængsler. Jeg satte mig op og stirrede rundt om mig.

Lampen var brændt ud, og cellen var uigennemtrængelig mørk. Et gråt skær i den ene ende viste utydeligt lysåbningen, men alt andet var mørkt. Jeg anstrengte mine øren, men hørte ikke mere nogen lyd. Men jeg var overbevist om, at jeg ikke havde taget fejl, og at støjen, der havde vækket mig, var inde i cellen.

Jeg steg frem og famlede langsomt rundt omkring, mens jeg lod min hånd glide over alt langs væggene og døren. Så skridtede jeg frem og tilbage for at undersøge gulvet. Hverken over mig eller under mig var nogen forandring. Hvor kunne lyden være kommet fra? Jeg satte mig atter på briksen og ventede tålmodigt, i det håb, at jeg atter skulle høre lyden.

Den gentog sig også straks, en lav, pibende, knirkende lyd, ligesom af en dør eller lem, som ikke havde været brugt længe og nu langsomt og forsigtigt blev lukket op. Samtidig strømmede et mat, gult skin ned ovenfra og viste en smal revne i det hvælvede tag.

Mens jeg blev ved at stirre, kunne jeg se, hvorledes denne revne langsomt udvidedes og forlængedes, som om en glidelem blev trukket fra, indtil det blev en temmelig stor åbning, gennem hvilken jeg så omridset af et hoved, som stirrede ned på mig, skarpt fremhævet mod det matte lys bagved.

En tovende med knuder på blev stukket ned gennem gluggen og gled ned mod cellens gulv. Det var et godt stykke hampetov, stærkt nok til at bære vægten af en meget tung mand. Jeg trak i det og fandt, at det var godt fastgjort oventil.

Det var åbenbart min ukendte velgørers mening, at jeg skulle klatre op ad det. Så entrede jeg op, og efter nogen vanskelighed med at klemme mine skuldre gennem åbningen, nåede jeg

rummet oven over. Mens jeg endnu stod og gned mig i øjnene efter den pludselige overgang fra mørke til lys, blev tovet hastigt trukket op, og glidelemmen lukket. For dem, der ikke var indviet i hemmeligheden, var der intet, som kunne forklare min forsvinden fra cellen.

Jeg befandt mig nu alene med en lavstammet, svær mand iført en grov vams og skindbukser, der gav ham udseende af at være en staldkarl. Han havde en bred filthat trukket langt ned over øjnene, mens hans underansigt var skjult af en bred krave.

I hånden bar han en hornlygte, og ved dens skin så jeg, at rummet, som vi stod i, var af samme størrelse som cellen nedenunder, kun forskellig fra den ved et bredt vindue, som vendte ud mod parken. Der var intet udstyr i rummet, men der løb en svær bjælke tværs over det, hvortil tovet, som jeg havde entret op ad, var fæstet.

"Tal sagte, ven," sagde den fremmede. "Væggene er tykke og dørene tætte, alligevel ønsker jeg ikke, at Eders vogtere skal vide, hvorledes I er forduftet."

"I sandhed, min herre," svarede jeg, "jeg kan næppe tro, at det er andet end en drøm. Det er vidunderligt, at det kan være så let at bryde ind i min fangecele, og end mere vidunderligt, at jeg skulle finde en ven, som turde vove så meget for min skyld."

"Se her," sagde han og holdt sin lygte således, at den kastede sit lys på den del af gulvet, hvor lemmen var fæstet. "Kan I se, hvor gammel og hensmuldret muren er, som omgiver denne luge? Denne åbning i taget er så gammel som selve tårnet og langt ældre end døren, hvor I kom ind. For dette var en af de flaskeformede celler eller falddørfængsler, som hårdhjertede mennesker i gamle dage opfandt for at sikre sig sine fanger.

Når en mand først engang var firet ned i denne stenhule, kunne han gerne æde sit eget hjerte ud, for hans skæbne var beseglet. Dog ser I nu, at just den samme opfindelse, som engang hindrede flugt, har givet Eder lejlighed til at reddes."

"Ja, takket være Eders Nådes mildhed," sagde jeg og stirrede skarpt på ham.

"Nu, så væk med forklædningen," sagde han ærgerlig, skød den bredbræmmede hat tilbage og viste, som jeg havde ventet, hertugens ansigt. "Selv en almindelig soldat kan gennemskue mine forsøg på at skjule mig. Jeg frygter, at jeg kun blev en dårlig sammensvoren, kaptajn; for min natur er lige så åben, som – nuvel, som Eders egen. Jeg kan ikke finde nogen bedre sammenligning."

"Når man engang har hørt Eders Nådes røst, glemmer man den ikke let," sagde jeg.

"Især når den taler om strikke og fængsel," svarede han med et smil. "Men om jeg kastede Eder i fængsel, må I tilstå, at jeg har givet Eder oprejsning ved at trække Eder op igen ved mit to, som man trækker en elritse op af en flaske. Men hvorledes kunne I vel finde på at levere sådanne papirer i mit råds overværelse?"

"Jeg gjorde, hvad jeg kunne for at levere dem i enrum," sagde jeg. "Jeg sendte også et bud for at opnå det."

"Det er sandt," svarede han; "men sådanne bud får jeg fra enhver soldat, der ønsker at sælge sit sværd, og enhver opfinder, der har en lang tunge og en kort pung. Hvorledes kunne jeg vel vide, at det virkelig var en så vigtig sag."

"Jeg frygtede at gå glip af en anledning, som jeg måske ikke kunne få senere," sagde jeg. "Jeg hører, at Eders Nåde har det

travlt i disse dage."

"Jeg kan ikke dadle Eder," sagde han og skridtede op og ned i rummet. "Men det kom ubelejligt. Jeg kunne måske have skjult brevskaerne, men det ville have vakt mistanke. Eders ærinde ville være sivet ud. Der er mange, som misunder mig mine store rigdomme og som ville gribe lejligheden til at sværte mig hos kong James. Sunderland eller Somers ville have blæst den mindste gnist af mistanke op til en flamme, som det ville have været umuligt at slukke. Det var derfor intet andet at gøre end at vise brevene, og opføre sig uhøfligt mod budbringeren. Den mest ondskafulde tunge kunne nu ikke finde noget at udsætte på min handlemaade. Hvad fremgangsmaade ville I have fulgt under sådanne forhold?"

"Den mest ligefremme," svarede jeg.

"Ej, ej, junker Ærlighed! Offentlige mænd må dog forsøge at føle sig frem ved hvert skridt; for den lige vej fører ofte til klippens rand. Tower ville blive for trangt for sine mange gæster, hvis vi alle skulle bære hjertet på læberne. Men til tider her i enrum kan jeg meddele mine virkelige tanker uden at frygte at forrådes eller mistydes. Jeg vil ikke skrive et ord på papir. Eders hukommelse må være det brev, der fører mit svar til Monmouth. Men først må I fjerne fra den alt, hvad I hørte mig sige i rådsværelset. Lad det være, som det aldrig var sagt. Er det gjort?"

"Jeg forstår, at det altså ikke var Eders Nådes virkelige tanker."

"Langt fra, kaptajn. Men fortæl mig, hvad håb har oprørerne selv om fremgang? I må have hørt Eders oberst og andre drøfte den sag og af deres opførsel forstået, hvad de mente om det.

Har de godt håb om at kunne stå sig mod de kongelige tropper?"

"De har endnu ikke haft andet end fremgang," svarede jeg.

"Mod milits og bondetropper. Men de vil komme til at smage noget andet, når de får med veløvede soldater at bestille. Og dog – og dog –. En ting ved jeg sikkert, at hvis Fevershams hær bliver slået, vil der blive almindelig rejsning over hele landet. På den anden side er kongens parti virksomt. Enhver post bringer bud om nye rejsninger, og Albemarle holder endnu militsen sammen i vesten. Jarlen af Pembroke står væbnet i Wiltshire. Lord Lumley kommer østenfra med Sussex-tropperne. Jarlen af Abingdon er virksom i Oxfordshire; ved universitetet ombytter de huer og kapper med hjelme og brystharnisk. James' hollandske regimenter er afsejlet fra Amsterdam. Men Monmouth har vundet to slag og hvorfor ikke det tredje? Dette er uroligt vand – rørt vand at fiske i!"

Hertugen gik frem og tilbage med sammentrunkne øjenbryn, mens han mumlede alt dette mere henvendt til sig selv end til mig; han rystede på hovedet som en, der står ganske rådvild.

"Jeg ønsker, at I hilser Monmouth," sagde han omsider, "at jeg takker ham for de brevskeber, han har sendt mig, og at jeg vil læse og overveje dem nøje. Sig ham også, at jeg ønsker held over hans foretagende, og at jeg ville hjælpe ham, hvis jeg ikke blev hindret af dem, der iagttager mig nøje, og som ville anklage mig, hvis jeg viste mine sande tanker. Fortæl ham, at hvis han fører sin hær hid, kunne jeg måske erklære mig åbenlyst, men at gøre det nu ville være at ødelægge hele mit hjemms velfærd, uden på nogen måde at hjælpe ham. Kan I bringe ham dette budskab?"

"Det skal jeg, Eders Nåde."

"Sig mig," spurgte han, "hvorledes opfører Monmouth sig i sin nye stilling?"

"Som en modig og klogfører," svarede jeg.

"Besynderligt," mumlede han. "Det var altid vor faste spøg ved hoffet, at han næppe havde viljekraft eller stadighed nok til at se et boldspil til ende, men altid kaste boldtræet fra sig, når han var lige ved at vinde. Hans planer var som vejrhænder og forandrede sig ved hvert vindpust. Han var kun stadig i sin ustadighed. Det er sandt, at han førte de kongelige tropper i Skotland, men alle mennesker vidste, at det i virkeligheden var Claverhouse og Dalzell, som var sejrherrene ved Bothwell Bridge. Jeg synes, at han ligner hin Brutus i Roms historie, som foregav vanvid for at skjule sin ærgerrighed."

Hertugen talte atter mere med sig selv end med mig, og jeg svarede kun nogle ord om, at Monmouth havde vundet de lavere klassers hjerter.

"Deri ligger hans styrke," sagde Beaufort. "Hans mors blod rinder i hans årer. Han finder det ikke under sin værdighed at trykke Jerry Blikkenslagers smudsige pote eller at løbe om kap med en bondelømmel på landsbyplænen. Godt, begivenhederne har vist, at han gjorde det rette. Disse samme bondelømler har holdt fast ved ham, hvor mere velbyrdige venner har draget sig bort. Jeg ville ønske, jeg kunne se ind i fremtiden. Men I har mit svar, kaptajn, og jeg håber, at hvis I ændrer det ved afleveringen, det da må være til større varme og venlighed. Det er nu på tide, at I drager herfra, for om tre timer skal vagten afløses, og Eders flugt vil opdages."

"Men hvorledes kommer jeg ud," spurgte jeg.

"Her igennem," svarede han, skubbede vinduet op og kastede tovet ud gennem det. "Tovet er måske en fod eller to for kort; men I er selv lang nok til at kunne bøde på det. Når I har nået jorden, så tag grusgangen, som drejer til højre, og følg den til de høje træer i udkanten af parken. Det syvende af dem har en gren, der rager over gitteret. Glid ud langs grenen, lad Eder falde ned på ydersiden, og der vil I finde min egen kammertjener, som venter med Eders hest. Stig op og rid bort! Vær rask og skynd Eder mod syd! Ved morgengry vil I være uden for al fare."

"Mit sværd?" spurgte jeg.

"Alt hvad I førte med Eder, er der. Fortæl Monmouth, hvad jeg har sagt Eder, og gør ham det klart, at jeg viste Eder så megen venlighed som muligt."

"Men hvad vil Eders råd sige, når de finder, at jeg er undsluppet?" spurgte jeg.

"Pyt, mand! Bekymrer Eder ikke om det! Jeg drager til Bristol ved daggry og skal give mit råd nok at tænke på, uden at de skal få tid til at befatte sig med Eders skæbne. Soldaterne vil blot tro, at det igen er et værk af løgnens fader, som længe har været mistænkt for at have en svaghed for den celle her under os. I sandhed, hvis alt, hvad jeg har hørt, er sandt, har der foregået nok af grusomheder der til at kalde hver eneste djævel op af dybet. Men tiden iler. Forsigtigt gennem vinduet! Se så! Kom mit budskab i hu."

"Farvel, Eders Nåde!" svarede jeg, greb tovet og gled hurtigt og uden støj til jorden, hvorpå han atter trak det op og lukkede vinduet.

Da jeg så mig om, faldt mit øje på den lange, smalle sprække, som førte ind til cellen, og hvorigennem den ærlige bondemand Brown havde talt med mig. For en halv time siden havde jeg ligget på fangebriksen uden håb eller tanke om redning. Nu var jeg ude i det fri, uden nogen hånd til at standse mig med galge og fængsel, og jeg rystede det hele af mig som en ond drøm. Sådanne forandringer ryster en mands sjæl, mine kære børn. Et hjerte, som kan stålsætte sig mod døden, bliver blødt ved forvisningen om redning.

Således kendte jeg engang en brav købmand, som bar det som en mand, da han fik budskab om, at hans formue var slugt af havet, men mistede hele sin filosofiske ro, da han opdagede, at det var falsk alarm, og at det hele var uden for fare.

Jeg for min del, som altid har troet, at ingenting sker tilfældigt, følte nu, at jeg var kommet i denne prøvelse for at fatte alvorlige tanker, og at jeg var blevet reddet, for at jeg kunne bringe disse tanker til udførelse.

For at gøre en alvorlig begyndelse til dette knælede jeg ned på græsset i skyggen af det gamle Boteler-tårn. Jeg bad om, at jeg måtte blive et nyttigt redskab, og at jeg måtte få hjælp til at sætte mine egne lyster og interesser til side for at hjælpe alt godt og ædelt frem, der mødte mig i mine levedage.

Det er nu næsten halvtreds år siden, mine kære, at jeg bøjede min sjæl for den store ukendte i Badminton's månellyse park; men jeg kan i sandhed sige, at fra hin dag og til denne har de beslutninger, jeg da fattede, tjent mig som et kompas over livets hav – et kompas, som jeg måske ikke altid har fulgt, for kødet er skrøbeligt, men som i det mindste altid har været til stede, så jeg kunne se på det i fristelsens og farens stund.

Stien til højre førte mig gennem små lunde og forbi karpedamme en hel engelsk mil eller mere, indtil jeg nåede den omtalte række træer, som stod langs muren. Ikke et levende væsen så jeg på vejen undtagen en flok dådyr, der forsvandt som flygtende skygger i måneskinnet. Jeg så mig tilbage mod Boteler-fløjens gavle og tårne, der stak mørke og truende op mod den stjernelyse himmel.

Da jeg nåede det syvende træ, gik jeg langs den fremspringende gren, som strakte sig over parkens mur, og hoppede ned på den anden side, hvor jeg fandt min gode grå skimmel, der ventede mig i kammertjenerens varetægt. Jeg sprang i sadlen, spændte atter mit sværd ved siden og galoperede afsted så hurtigt, som de fire villige hove kunne bære mig.

Hele natten red jeg hårdt til uden at stramme tøjlerne, gennem sovende små landsbyer, forbi bondegårde badet i månelys, langs stille, blinkende åløb og over birkeklædte åse. Da den østlige himmel gik over fra blegrød til skarlaget, og den store solskive skød sin rand over North Somersets bjerge, var jeg allerede langt på vej.

Det var en søndagsmorgen, og fra hver lille landsby steg klokkernes blide klang og kalden. Jeg havde ingen farlige papirer på mig nu og kunne derfor være lidt mere ligegyldig for, hvad vej jeg tog. Et sted blev jeg spurgt af en skarpsynet portvagt, hvor jeg kom fra, men mit svar, at jeg kom lige fra Hans Nåde af Beaufort, gjorde hurtigt ende på hans spørgsmål.

Længere fremme, i nærheden af Axbridge, nåede jeg en bonde, som red ind til Wells på sit magre øg. Jeg red en stund ved siden af ham og fik vide, at North Somerset lige så vel som

det sydlige nu havde rejst sig åbenlyst, og at Wells, Shepton Mollet og Glastonbury blev holdt besat af væbnede frivillige for kong Monmouth. De kongelige tropper havde alle trukket sig tilbage øst- og vestover, indtil de kunne få forstærkninger.

Mens jeg red igennem landsbyerne, så jeg blå flag fra kirketårnene og bønder, som drev krigsøvelser på volden, men ikke spor af nogen soldat eller dragon til at opretholde Stuarternes herredømme.

Min vej gik gennem Shepton Mollet, Pipers Inn, Bridgewater og North Petherston, hvor jeg om aftenen standsede min trætte hest ved "De korslagte Hænder", hvorfra jeg så Tauntons tårne i dalen nedenfor mig. Et krus øl til rytteren og en pøs havre til gangeren satte nyt mod i os begge, og vi var atter på vej, da jeg fik øje på omtrent fyrrer ryttere, som kom sprængende ned over bakken så hurtigt, som deres heste kunne bære dem.

De red så vildt, at jeg standsede, uvis om de var venner eller fjender, indtil de kom nærmere, og jeg genkendte de to officerer, som red foran dem.

Det var ikke nogen anden end Reuben Lockarby og sir Gervas Jerome. Ved synet af mig rakte de deres hænder i vejret og Reuben fo'r frem på halsen af sin hest, hvor han blev siddende skrævs over manken, til dyret rystede ham tilbage i sadlen igen.

"Det er Micah, det er Micah," råbte han og snappede eller vejret med åben mund, mens tårerne løb ned over hans ærlige ansigt.

"Guds kyllinger, mand! hvorledes kom I hid?" spurgte sir Gervas og stak løs på mig med pegefingeren som for at overbevise sig om, at jeg var virkeligt kød og blod. "Vi skulle netop til at føre en ryttertrop ind i Beauforts land, banke ham

op og brænde hans fine slot af om ørene på ham, hvis han havde tilføjet Eder nogen overlast. Der kom nylig en staldkarl fra en bonde i hin egn, som bragte os den tidende, at I var dømt til døden. Jeg satte straks afsted med min paryk kun halvt friseret, da jeg fik vide, at ven Lockarby havde fået lov af lord Grey til at drage nordover med disse ryttere. Men hvorledes har I haft det?"

"Godt og dårligt," svarede jeg og trykkede deres vennehænder. "I går nat troede jeg ikke, at jeg skulle få lov at se flere solopgange, og alligevel har I mig her frisk og hel på liv og lemmer. Men alt dette kræver tid at fortælle."

"Javel, og kong Monmouth går som på nåle for at få Eder at se. Helt omkring, drenge, og tilbage til lejren. Aldrig blev et ærinde udført hurtigere og heldigere end dette. Det var gået galt med Badminton, havde man tilføjet Eder noget ondt!"

Rytterne vendte deres heste og travede langsomt tilbage mod Taunton. Mens jeg red bag dem mellem mine trofaste venner, hørte jeg, hvad der havde tildraget sig i mit fravær, og til gengæld fortalte jeg mine egne oplevelser. Natten var allerede faldet på, før vi red ind gennem portene, hvor jeg overlod Covenant til borgmesterens staldkarl og selv gik lige til slottet for at afgive beretning om min rejse.

26. Uenighed i krigsrådet

Kong Monmouths råd var forsamlet, da jeg kom, og min indtrædelse vakte den største overraskelse og glæde, for de havde just hørt om min farefulde stilling. Selv kongens nærværelse kunne ikke afholde flere at medlemmerne, hvoriblandt den gamle borgermester og de to lykkeriddere, fra at springe op og veksle et hjerteligt håndtryk med mig.

Monmouth sagde selv et par nådige ord og forlangte, at jeg skulle sætte mig ved bordet blandt de øvrige.

"I har erhvervet Eder ret til at deltage i vore forhandlinger," sagde han, "og for at der ikke skal rejse sig misundelse blandt de øvrige kaptajner over, at I kommer her, udnævner jeg Eder herved til vor specielle overkurér. Om dette end giver få eller ingen pligter under vor nuværende stilling, så får I derved forrangen blandt Eders kammerater. Vi har erfaret, at Beaufort modtog Eder på den mest voldsomme måde, og at I blev kastet i fængsel med fare for livet. Men nu er I selv heldigvis kommet lige i hælene på ham, som bragte de dårlige tidender. Fortæl os da fra begyndelsen til enden, hvorledes det gik Eder!"

Jeg havde ønsket at kunne indskrænke min fortælling til Beaufort og hans budskab, men da rådet syntes afgjort at være for en fuldstændig skildring af hele rejsen, fortalte jeg så kort og ligetil, som jeg kunne, om mine forskellige oplevelser, smuglernes baghold, hulen, rejsen i luggeren, sammentræffet med bonden Brown, hvorledes jeg blev kastet i fængsel, hvorledes jeg atter blev fri, og om budskabet, som jeg var sendt tilbage med.

Til alt dette lyttede rådet med den mest spændte opmærksomhed, mens en undertrykt ed fra en hofmand eller et suk eller en bøn fra en puritaner viste, hvor nøje de fulgte med i min skæbnes omskiftelser.

Frem for alt lagde de mærke til Beauforts ord og standsede mig mere end en gang, når de troede, jeg forbigik en udtalelse eller et punkt, før de havde haft tilstrækkelig tid at overveje den.

Da jeg omsider sluttede, sad de alle målløse, så på hinandens ansigter og ventede, at nogen skulle give udtryk for deres mening.

"Ved mit ord," sagde Monmouth omsider, "dette er en ung Odysseus, omend hans Odysse kun omspænder tre dage. Scudery havde ikke behøvet at være så kedsommelig, hvis han havde berettet lidt om en sådan smuglerhule eller glidelem. Hvad siger I, Grey?"

"Han har virkelig haft en god del eventyr," svarede adelsmanden, "og han har også skilt sig fra opgaven som en frygtløs og ihærdig budbringer. I siger, at Beaufort ikke ville give Eder noget skriftligt?"

"Ikke et ord, mylord," svarede jeg.

"Og hans mundtlige budskab var, at han ønskede os alt godt, og at han ville slutte sig til os, hvis vi kom til hans land?"

"Det var meningen af hans ord, mylord."

"Dog forstår jeg, at han i sit råd sagde bitre ting om os, brugte øgenavne om kongen og spottede hans retfærdige krav på hyldest af sine adelsmænd?"

"Det gjorde han," svarede jeg.

"Han vil gerne samtidig stå på begge sider af hækken," sagde kong Monmouth. "Sådan en mand udsætter sig ikke for at

komme på nogen af siderne, men bliver stående midt i tornene. Det var måske lige så godt, at vi drog i retning af ham og således gav ham anledning til at erklære sig."

"Som Eders Majestæt erindrer," sagde Saxon, "havde vi under alle omstændigheder bestemt os for at marchere mod Bristol og tage byen."

"Befæstningerne forstærkes," sagde jeg, "og der er fem tusind mand af Gloucestershire-militsen samlet i byen. Jeg så arbejderne i færd med at udbedre voldene, da jeg red forbi."

"Hvis vi vinder Beaufort, vinder vi altid byen," indskød sir Stephen Timewell. "Der er en god del brave mennesker i byen, som ville fryde sig over at se en protestantisk hær inden for portene. Bliver vi nødt at belejre den, vil vi kunne regne med nogen hjælp indefra."

"Hagl og lynild!" råbte den tyske kriger med en utålmodighed, som end ikke kongens nærværelse kunne holde i ave. "Hvorledes kan vi tale om storm og belejring, når vi ikke har en murbrækker i hele hæren?"

"Herren vil forsyne os med murbrækkere!" råbte Ferguson, med sin underlige næselyd. "Nedbrød ikke Herren Jerikos tårne uden krudt? Oprejste ikke Herren mennesket Ferguson og bevarede ham til trods for fem og tredive domfældelser og to og tyve fredløs-erklæringer af de ugudelige? Hvad er det vel, som ikke han kan udrette? Hosianna! Hosianna!"

"Doktoren har ret," sagde en engelsk independent med firskårent ansigt og barket hud. "Vi taler for meget om verdslige hjælpeskilder og muligheder, uden at støtte os på den himmelske nåde, der skulle være vor stav på den ujævne og stenede sti. Ja, mine herrer," blev han ved med stærkere røst og

så tværs over bordet på hofmændene. "I kan nok skære ansigter ved at høre et gudfrygtigt ord, men jeg siger Eder, at I og Eders ligemænd nedkalder Guds vrede over denne hær."

"Det siger jeg med!" råbte en anden puritaner barskt.

"Og jeg! Og jeg!" råbte flere, hvoriblandt jeg tror også Saxon var.

"Er det Eders ønske, Eders Majestæt, at vi skal fornærmes ved Eders eget rådsbord!" råbte en af hofmændene og sprang op.

"Hvor længe skal vi vel tåle denne uforskammethed, om vi har en dannet mands religion og foretrækker at praktisere den lønligt i vore hjerter i stedet for at råbe den ud på gadehjørnerne som disse farisæere?"

"Tal ikke mod Guds hellige!" råbte en puritaner med stærk, alvorlig røst. "Der er en stemme i mit indre, som siger mig, at det var bedre at slå dig ihjel – ja, selv for kongens åsyn – end at tillade dig at spotte de genfødte."

Flere mænd af begge partier var sprunget op. Hænder blev lagt på sværdfæster, og øjekast, skarpe og spidse som kårdestød, lynede frem og tilbage; men det lykkedes dog de mere sindige og ikke så ensidige medlemmer af rådet at opretholde freden og overtale de vrede debattanter til atter at sætte sig.

"Hvad nu, mine herrer?" råbte kongen med et ansigt, der var mørkt af vrede, da der omsider blev tavshed. "Er dette hele min magt og vælde, at I skulle kævles og larme, som om mit rådskammer var en ølstue i Fleet Street? Er dette Eders respekt for min person? Jeg siger Eder, at før vil jeg for evigt opgive mine retmæssige krav og vende tilbage til Holland eller vie mit sværd til kristendommens sag mod tyrken end finde mig i en

sådan uværdig opførsel. Hvis nogen mand overbevises om at have vakt religiøs strid blandt soldaterne eller folket, så skal jeg vide, hvorledes han skal behandles. Lad enhver prædike for sine, men lad ham ikke blande sig i sin næstes sager. Hvad Eder vedrører, mr. Bromwell, og I mr. Joyce og ligeledes I, sir Henry Nuttall, så skal I være fritaget fra at deltage i disse møder indtil nærmere ordre. I kan nu skilles og hver begive sig til sit kvarter; i morgen tidlig skal vi, med Guds velsignelse, begynde vor march nordpå og se, hvad held vi har i de egne."

Kongen bøjede sig som tegn på, at mødet var hævet, tog lord Grey til side og talte ivrigt med ham i en vinduesfordybning.

Hofmændene, hvoriblandt der var flere engelske og udenlandske herrer, som havde fulgt Monmouth over sammen med en del Devonshire- og Somersset-godsejere, skred ud af værelset i sluttet trop, mens de klirrede voldsomt med deres sporer og lod sværdene rasle.

Puritanerne samlede sig og fulgte alvorlige efter, ikke som vanligt med bøjet hoved og sænket blik, men med barske ansigter og rynkede bryn, således som de gamle jøder må have set ud, når "Til dine telte, Israel!" endnu klang i deres øren.

Religiøs meningsforskel og fanatisk iver lå i selve luften. Uden for på slotspladsen hørtes prædikanternes røster som insekters summen. Hver vogn, hver ledig tønne eller kasse var taget i brug som prædikestol, hver med sin taler og lille klynge ivrige tilhørere.

Her står en af Tauntons frivillige i vadmelskjortel, rytterstøvler og med bandolér og prædiker retfærdiggørelse ved gode gerninger. Længere borte var en militsgrenadér i luerød kjole og hvidt korsbælte dybt inde i treenighedens mysterium.

På et par steder, hvor to provisoriske prædikestole var rejst for nær hinanden, var opbyggelsen gået over til en varm trætte mellem de to talere, og tilhørerne tog del med suk og stønnen, hvormed enhver støttede den taler, hvis mening stemte bedst med hans egen.

Gennem disse heftige optrin, der tog sig endnu mere grelle ud ved det matte, flagrende skin fra lejrballene, arbejdede jeg mig frem med tungt hjerte; for jeg følte det var unyttigt at håbe på sejr, så længe der herskede en sådan splid. Saxon derimod så til med lysende øjne og gned sine hænder af tilfredshed.

"Gæren udvikler sig," sagde han, "noget må der komme ud af al denne syden."

"Jeg forstår ikke, at der kan komme andet ud af det end uorden og svækkelse," svarede jeg.

"Gode soldater vil der komme ud af det, min dreng," sagde han. "De er alle, hver på sin måde, i færd med at hvæsse sig på religionens slibesten. Bekendelsestrætter skaber fanatikere, og fanatikere er det stof, sejrherre dannes af. Har I ikke hørt, hvorledes gamle Nolls hær delte sig i presbyterianere, independenter, rantere, anabaptister, femte-monarkister, brownister og en snes andre sekter, og hvorledes der ud af deres strid dannedes de bedste regimenter, som nogensinde stillede sig i slaglinje?

Som byggede sit kristenhåb,
på sværdets ord, på kanonilds dåb.

I kender gamle Samuels rim. Jeg vil hellere se dem således beskæftiget, siger jeg, end ved deres krigsøvelser trods al kiv og trætte."

"Men hvad siger I da om splittelsen i krigsrådet?" spurgte jeg.

"Ja, det er sandelig en mere alvorlig sag. Alle trosretninger kan bøjes sammen; men puritaneren og spotteren er som vand og olie. Alligevel er puritaneren olien, for han vil altid flyde ovenpå. Disse hofmænd står alene, mens de andre har hærens marv og kerne i ryggen på sig. Det er godt, at vi kommer afsted i morgen. Jeg hører kongens tropper sværmer over Salisbury slette, men de hindres af deres skyts og mangel på proviant, for de ved godt, at de må bringe alt det, de har nødig, med sig, da de kun kan vente lidet af landsfolkets godhjertethed. Ah, ven Buyse, hvordan går det?"

"Ganske udmærket," svarede den drabelige tysker, som dukkede frem af mørket foran os. "Men sapperment for en sludder og sladder, ligesom et krageting ved solnedgang! I engelske er et underligt folk – ja donnerwetter, et højest underligt folk! Der er ikke to af Eder, som har samme mening om nogen som helst sag under himlen! Kavaleren vil have sin brogede kappe og letsindige tale! Puritaneren vil heller skære halsen over end opgive sine mørke klæder og sin Bibel! Kong James! råber den ene. Kong Monmouth! råber den anden. Kong Jesus! siger femte-verdensrige-mændene. Ingen konge! siger mester Wade og nogle andre, som vil have republik. Siden jeg trådte ombord i *Hilderenbirgh* i Amsterdam, har mit hoved været i fuldkommen vildrede, når jeg søgte at få rede på, hvad I egentlig vil. For førend jeg har hørt en mands forklaring til ende og begynder at se et glimt af noget i mørket, kommer der en anden mand med en ny historie, og jeg er værre ude end nogensinde. Men, min unge Herkules, jeg er rigtig glad over at se Eder frelst tilbage. Jeg er nu næsten ræd for at give Eder min

hånd efter den medfart I sidst gav den. Jeg håber, at I ikke tog skade af de farer, I har gennemgået."

"Mine øjenlåg er noget tunge," svarede jeg. "Når jeg undtager de par timer i luggeren og en lige så lang blund på fangebriksen, har jeg ikke lukket øjnene, siden jeg forlod lejren."

"Vi må møde op ved det andet hornsignal omtrent klokken otte," sagde Saxon. "Vi skal derfor forlade Eder, at I kan få lov at hvile ud efter Eders strabadser."

De to gamle soldater nikkede til afsked og gik ned gennem den overfyldte gade, mens jeg skyndte mig tilbage til borgmesterens gæstfrie hjem, hvor jeg atter måtte gentage alt, hvad jeg havde oplevet, for den forsamlede husstand, førend jeg omsider kunne søge mit kammer.

27. Affæren ved Keynsham Bridge

Mandag den 21. juni 1685 oprandt mørk og stormende, med tunge skyer, der jog over himmelen, og et uafladeligt regnskyl.

Lidt efter daggry lød alligevel Monmouths hornsignaler i hver en del af byen fra Tone Bridge til Shuttern, og på den fastsatte tid havde regimenterne mønstret, navnene var opråbt, og fortroppen marcherede allerede frejdig ud ad den østlige port.

Hæren drog ud i samme rækkefølge, som den havde rykket ind, og vort eget regiment tilligemed Tauntons borgere dannede bagtroppen. Timewell og Saxon havde befalingen over denne del af hæren, og da de var mænd, der forstod sig på krigstjeneste, bragte de skytset i en mindre udsat stilling og lod en stærk rytterafdeling følge et kanonskud bag efter for at møde ethvert anfald af de kongelige dragoner.

Det kunne på alle måder mærkes, at hæren havde bedret sig i orden og mandstugt under de tre dages ophold, hvilket muligvis for en stor del skyldtes det gode forbillede, vi gav ved uafladelig øvelse og krigersk holdning. I tal var hæren vokset til nær otte tusind, og mandskaberne havde fået god og tilstrækkelig føde og var ved godt mod. I lige, tætsluttede rækker plaskede de sig frem gennem mudder og søle med mangan kraftig landlig spøg eller et par frejdige strofer af en sang eller salme.

Sir Gervas red i spidsen for sine musketerer; vandet dryppede af deres ret nedhængende, melede piske. Lockarbys spydbærere og mine egne le-mænd var for det meste arbejdere fra landsbyerne og hærdede mod alskens vej; de stampedes tålmodigt afsted, mens regndråberne glinsede på deres vejrbidte ansigter. Foran os gik Tauntons fodfolk, og bag os kom otte trosvogne med rytteriet til dækning. Således snoede den lange række sig frem over bakkerne.

På toppen, hvor vejen begynder at sænke sig mod den anden side, blev der gjort holdt, for at regimenterne kunne slutte op, og vi kastede blikket tilbage mod den smukke by, som mange af os aldrig skulle gense.

Fra mørke mure og hustage kunne vi endnu se de hvide tørklæder, som vajede og viftede fra dem, der var ladet tilbage. Reuben, som red ved siden af mig, lod sin rene skjorte flagre i vinden, mens alle hans store spydbærere gik og lo bag hans ryg; men hans tanker var for langt borte til at bemærke det.

Mens vi så mod byen, kom en lang, tynd solstråle frem mellem de mørke skyer og forgyltde toppen af St. Magdalena tårn tillige med kongebanneret, der endnu vajede deroppe. Dette tilfælde blev hilst som et lykkeligt forvarsel; et stærkt råb hævede sig fra afdeling til afdeling ved synet, idet man på ny slog på sine våben og viftede med sine hatte.

Så blæste hornene en fanfare, trommerne dundrede løs med en krigsmarch. Reuben stak atter sin skjorte i sadeltasken, og vi marcherede frem gennem dynd og mudder med de grå skyer over os og de skovklædte, triste åse på begge sider. En, der ville søge forvarsler, kunne gerne have sagt, at himlen græd over vort uheldige foretagende.

Hele dagen trampede vi ad sumpede veje, ofte over anklen i mudder, indtil vi om aftenen rykkede ind i Bridgewater, hvor vi fandt en del nye folk og ligeledes nogle hundrede pund i krigskassen; for det var en velstående lille by, med en blomstrende kystfart ned over floden Parret.

Efter en nat i lunt kvarter drog vi atter afsted i end værre vejr end før. Disse egne er moseagtige og bløde selv på den tørreste årstid, men nu havde svære regnskyl fået grøfterne til at svømme over og forvandlet dem til små indsøer på begge sider af vejen. Dette var måske et held for os, da det beskyttede mod flankeanfald fra det kongelige rytteri, men det sinkede vor fremrykning overmåde meget.

Hele dagen vadede vi gennem dynd og søle, mens regndråberne skinnede på geværløbene og dryppede fra de trætte heste. Over den opsvulmede Parret, gennem Eastover, forbi den fredelige landsby Bawdrip og over Folden Hill drog vi frem, indtil hornene blæste holdt i lundene ved Ashcot, hvor hæren i hast blev givet et måltid.

Så afsted igen, under ubønhørlig regn frem langs den skovklædte park ved Pipers Inn, gennem Walton, hvor hytterne truedes af oversvømmelse, forbi krattet ved Street og så omsider henimod aftenens tusmørke ind i den gamle, grå stad Glastonbury, hvor indbyggerne gjorde deres bedste for at bøde på vejret ved deres varme velkomsthilsen.

Den næste morgen var fremdeles sur og fugtig, så hæren gjorde kun en kort dagsmarch til Wells, en større by, der ligger smukt omkring en herlig domkirke, som har en mængde stenstatuer anbragte i nicher i muren, ligesom dem, vi så i Salisbury.

Byfolkene var ivrige protestanter, og hæren blev så godt modtaget, at dens forplejning kun kostede krigskassen lidet. Den dag kom vi for første gang i berøring med det kongelige rytteri. Mere end en gang under ophold i regnen, kunne vi se glimt af våben på de lave åse, der omgav vejen, og vore forposter kom stadig ind med melding om stærke rytteriafdelinger på begge sider af os.

En gang nærmede de sig vor bagtrop i betænkelig grad, som om de ville angribe vort tros; men Saxon opstillede et spydregiment på hver side, og da vendte de atter om og trak sig bort over åsene.

Fra Wells marcherede vi om morgenen den 24. til Shepton Mallet, med de truende sabler og hjelme fremdeles glimtende på begge sider af os.

Den aften kom vi til Keynsham Bridge, som ligger seks engelske mil fra Bristol. En del af vort rytteri vadede over floden og trængte frem næsten til murene.

Den næste morgen var regnskyerne omtrent trukket væk, og Reuben og jeg red op på en af de svagt skrånende, grønklædte bakker, som hævede sig bag lejren, i det håb at få øje på fjenden.

Vi forlod vore folk spredte omkring i græsset, hvor de forsøgte at tænde bål af fugtige kviste eller bredte deres klæder ud til tørring i solskinnet. Flokken havde et mærkværdigt udseende, tilsølede og overstænkede med mudder fra isse til fod; deres hatte hang ned over ansigtet, deres våben var rustne og deres støvler så udslidte, at mange gik barbenede og andre med klude viklet om fødderne.

Dog havde deres korte øvelsestid forvandlet dem fra ærlige bønder til hvasøjede, halvragede, hulkindede karle, som kunne

bære våben og fælde spyd, som om de aldrig havde gjort andet fra barnsben af.

Officerernes tilstand var ikke bedre end folkenes, og en officer skal heller ikke, mine kære børn, under et felttog søge en komfort, som ikke alle kan dele med ham. Han skal ligge ved soldaternes bål og nyde soldaternes kost, i modsat fald bør han fjernes, for han bliver kun til forargelse og en anstødssten.

Vore klæder var gennemblødte, vore brystplader røde af rust, og vore gangere så beskidte og tilsølede, som om de havde væltet sig i dyndet. Selv vore våben var i en sådan tilstand, at vi knapt kunne trække dem af skeden eller affyre pistolerne.

Kun sir Gervas var det lykkedes at holde sin person og dragt så net som nogensinde. Hvad han bestilte under nattevagterne, eller hvorledes han fik søvn, har altid været mig en gåde, for morgen efter morgen viste han sig ved hornsignalet vasket, parfumeret, børstet, med sin paryk i orden og klæder, hvorfra ethvert fnug af smuds omhyggeligt var fjernet. På sadelknappen medførte han store melkar, som vi havde set ham benytte i Taunton, og hans ærlige musketerer fik deres hoveder omhyggeligt hvidtede hver morgen, om end deres piske inden en time var lige så brune som naturen havde gjort dem, mens melet løb i små mælkehvide bække ned ad de brede rygge eller lå i kager på deres trøjer. Det blev en lang kamp mellem regnvejret og friherren, men vor ven sejrede.

"Der var en tid, da jeg kaldtes den tykke Reuben," sagde min ven, mens vi red op ad den bugtede sti. "Men takket være dette meget flydende og alt for lidet faste, som er tilbage af mig, bliver jeg sandsynligvis en Skelet-Reuben, førend jeg ser Havant igen. Jeg er så fuld af regnvand som min fars tønder i oktober.

Gid du ville vride mig, Micah, og hæng mig op til tørring på disse buske."

"Hvis vi er våde, må kong James' folk være endnu vådere," sagde jeg; "for vi har i alt fald haft det ly, der var at få."

"Det er en dårlig trøst for en forkommen mand at vide, at andre er i samme nød. Jeg giver dig mit ord på, Micah, at jeg tog et hul ind på min livrem mandag, tirsdag to, et i går og et i dag. Jeg siger dig, at jeg smelter som en istap i solskin."

"Hvis du skulle svinde ind til intet," svarede jeg og lo, "hvad beretning skal vi så give om dig i Taunton? Siden du har fået rustning på og er begyndt at vinde pigehjertes, har du overgået os alle i betydning og er blevet en mand med vægt og indhold."

"Jeg havde mere vægt og indhold, før jeg begyndte at fare land og rige rundt som en anden Hambleton flyttemand," sagde han. "Men sandt at sige og i dybeste alvor, Micah, så er det underligt at føle, at ens hele verden, ens håb, ens drømme, ens alt er indesluttet i en så lille ting, at en kyse kan dække den og to små trætofler bære den. Jeg føler det, som om hun var mit bedre jeg, en højere del af mig selv, og at jeg, hvis hun blev revet fra mig, altid vil forblive at være en ufuldstændig og ufuldendt skabning. Når jeg er med hende, ønsker jeg intet mere; uden hende er alt andet intet."

"Men har du talt med den gamle?" spurgte jeg. "Er du virkelig trolovet?"

"Jeg har talt med ham," svarede min ven; "men han havde så travlt med at fylde ammunitionskasser, at jeg ikke kunne fange hans opmærksomhed. Den næste gang jeg forsøgte, var han i færd med at tælle reservespyddene i slottets våbensal, udrustet med lister og blækhorn. Jeg fortalte ham, at jeg kom for at

begære hans sønnedatters hånd, hvorpå han vendte sig mod mig og spurgte: "Hvilken hånd?" med en så forbavset mine, at hans tanker tydeligvis var andetsteds henne. Men ved mit tredje forsøg, den dag du kom tilbage fra Badminton, fik jeg omsider talt ud, men han bed mig raskt af med, at nu var der ikke tid til sådanne narrestreger, hvorpå han bad mig vente, til kong Monmouth var på tronen, så kunne jeg spørge igen. Jeg lover for, at han ikke kaldte det narrestreger, da han selv gik på frieri for halvtreds år siden."

"Han afviste dig i alt fald ikke," sagde jeg. "Det er lige så godt som et løfte om, at hvis sagen lykkes, så lykkes dit frieri også."

"Ved min tro!" råbte Reuben. "Hvis en mand med en klinge kan gøre udslaget, er der ingen, der så gerne gjorde det som jeg. Nej, ikke Monmouth selv! Læresvenden Derrick har i længere tid hævet sine øjne til sin herres datter, og den gamle var villig til at antage ham som søn, så indtaget var han i hans gudfrygtige iver. Dog har jeg fra en anden kant fået vide, at det er en slet mand, der fører et dårligt liv, og som skjuler sine udskejelser under fromhedens maske. Jeg tror ligesom du, at han stod i spidsen for de snaphaner, der forsøgte at føre frøken Ruth bort, endskønt jeg sandt at sige ikke kan være vred på dem, da de har gjort mig den største tjeneste, som nogen mennesker kunne gøre mig. Imidlertid passede jeg mit snit, før vi forlod Wells for to dage siden, til at tale med mester Derrick om sagen, og at advare ham mod at lægge flere planer op mod hende, hvis han havde sit liv kært."

"Og hvorledes optog han denne venlige efterretning?" spurgte jeg.

"Som en rotte tager en fælde, mumlede nogle gudhengivne, hadefulde ord og luskede bort."

"Ved mit liv," sagde jeg, "du har haft lige så mange eventyr på din egen måde som jeg, min dreng. Men her er vi på toppen af bakken, og her er så god en udkigspost, som nogen kan ønske sig."

Lige neden for os løb Avon og snoede sig i lange bugtninger gennem skoven, mens solstrålerne her og der kastedes blændende tilbage fra den, som om en række småsole var sat hen ad en sølvstreng. På den anden side hævede det fredelige, brogede landskab sig, faldende og stigende i bølger af kornmarker og buskadser, indtil det afbrødes af skoven på de fjerne Malverns.

Til højre for os var de grønne åse nær Bath og til venstre de forrevne Mendip-bjerge, hvor det majestætiske Bristol lå bag sine forskansninger, og det grå hav sås bagved, oversået med snehvide sejl. For vore fødder lå Keynsham Bridge og hæren som mørke pletter på de grønne marker, mens røgen fra bålene og surren af deres stemmer steg op til os i den stille sommerluft.

Der løb en vej langs Somersetshire-siden af Avon, og ned over denne vej red der to eskadroner af vort rytteri, som skulle sætte forposter ud på vor østlige fløj. Mens de red klirrende forbi i nok så løs orden, førte deres vej dem gennem en fyrreskov, hvor vejen gør et skarpt sving.

Vi iagttog dem netop, da pludselig en trop af kavalerigarden brød frem som lyn fra sky, fra trav til galop og kastede sig som en hvirvelvind af blåt og stål over vore uforberedte eskadroner. Der lød en knitren af hastigt løftede karabiner i den første trop,

men gardisterne brød næste øjeblik igennem og kastede sig over den anden eskadron.

De tapre bønder holdt stand, og den tætte masse af folk og heste bølgede en stund frem og tilbage, mens de glimtende klinger lynede i vrede blink. Så begyndte de blå kjoler at trænge sig frem gennem de rødbrune, og de kæmpende rullede vildt baglæns omtrent hundrede skridt. Så skiltes massen, de kongelige gardister kom sværmende ud gennem åbningen og drejede af til højre og venstre gennem hække og over grøfter, mens de stødte og huggede de flygtende ryttere ned. Hele optrinnet med de stampende heste, flagrende manker, sejr- og fortvivlelsesråb, snøftende åndedræt og den musikalske klirren og klang af stål var for os oppe på bakken som en vild vision, så hurtigt kom og svandt den.

Et skarpt, barskt hornsignal kaldte de blå tilbage til vejen, hvor de atter ordnede sig og langsomt red bort, før nye eskadroner kunne komme op fra lejren. Solen skinnede, og elven glitrede som før, og der var intet uden den lange række af døde mænd og heste, som betegnede stedet for den stormvind fra Helvede, som så pludselig var faret hen over os.

Da de blå trak sig tilbage, lagde vi mærke til en enkelt officer som red meget langsomt bagefter de andre, som om det var meget mod hans sind at vende ryggen selv til en hel hær. Afstanden mellem ham og hans trop blev stedse større og dog gjorde han ingen anstrengelser for at skynde sig, men lod hesten skridte roligt afsted, mens han af og til så sig tilbage, om han var forfulgt.

Samme tanke steg samtidig op i min kammerats og mit sind, og vi læste den i hinandens ansigt.

"Denne sti," råbte Reuben, "vil føre os frem hinsides lunden der, og den ligger skjult hele vejen."

"Lad os lede hestene, til vi kommer på bedre grund," svarede jeg. "Vi kan måske afskære ham, hvis vi er heldige."

Der var ikke tid til flere ord, for vi skyndte os ned den ujævne sti, mens vi gled og snublede os frem over den regnopblødte jord. Vi sprang i sadlen, satte ned over bakken i fuldt firspring, gennem lunden og så frem på vejen, hvor vi så troppen forsvinde i det fjerne, og stod så ansigt til ansigt med den enlige officer.

Det var en mand med et solbrændt, ædelt ansigt og sorte moustacher; han red en svær, valnødbrun stridshest. Da vi kom frem på vejen, holdt han sin hest an for at tage os rigtig godt i øjesyn.

Da han endelig syntes at have vore fjendtlige hensigter fuldkommen på det rene, trak han sit sværd, rev en pistol af hylstret med venstre hånd, tog tøjlen mellem tænderne, satte sporerne i hestens sider og sprængte mod os med voldsom fart. Idet vi fo'r imod ham, Reuben på venstre og jeg på højre side, huggede han hvast efter mig og skød i samme øjeblik på min ledsager.

Kuglen strejfede Reubens kind, efterlod sig en rød stribe, som efter et piskeslag og sværtede hans ansigt med krudt. Hans hug nåede mig dog ikke, og jeg slog armen om hans liv, da de to heste for forbi hinanden, nappede ham fra sadlen og lagde ham på ryggen over min sadelknap. Min kække Covenant travede afsted med sin forøgede byrde, og før gardisterne vidste, at de havde mistet deres fører, havde vi trods hans vriden og kæmpen imod bragt ham i sikkerhed til Monmouths lejr.

"En tæt barbering, min ven," bemærkede Reuben, idet han fo'r med hånden over kinden. "Han har tatoveret mig med krudt, så jeg ser ud som en yngre broder af Solomon Sprent."

"Tak Gud, at du er uskadt," sagde jeg. "Se, vort rytteri rykker frem den øvre vej. Lord Grey selv rider i spidsen. Det er bedst, at vi bringer vor fange til lejren, for her kan vi intet gøre."

"For Kristi skyld, slå mig enten ihjel eller slip mig ned!" råbte han. "Jeg kan ikke udholde at blive båret gennem Eders lejr som en skrigende unge og blive lét ud af Eders bondekarle."

"Jeg vil ikke lade en kæk mand blive til nar," sagde jeg. "Hvis I vil give os Eders æresord på ikke at forsøge på at flygte, kan I gå mellem os."

"Med glæde," sagde han, slap sig ned og ordnede sine forrevne klæder. "Ved min tro, mine herrer, I har givet mig en lærepenge om ikke at tro for dårligt om sine fjender. Jeg ville have redet bort med min trop, hvis jeg havde tænkt, at der var nogen mulighed for at møde forposter eller vedetter."

"Vi var oppe på bakken der henne, førend vi afskar Eder," bemærkede Reuben. "Havde Eders pistolkugle gået lidt rettere, havde jeg sandelig selv blevet den afskårne. Guds død, Micah. Jeg beklagede mig just over, at jeg skrumpede ind; men havde min kind været så rund som i gamle dage, var blyklumpen gået igennem den."

"Hvor har jeg set Eder før?" spurgte vor fange og rettede sine sorte øjne på mig. "Jovist, nu har jeg det! Det var i værtshuset i Salisbury, hvor vor tåbelige kammerat Horsford trak blank mod en gammel soldat, der red i følge med Eder. Mit navn er Ogilvy – major Ogilvy af den blå kavalerigarde. Jeg var ret glad, da jeg forstod, at I slap vel fra hundene. Der kom ud nogle ord om

Eders bestemmelsessted efter Eders afrejse, og så slap denne Horsford sammen med borgmesteren og et par andre hidsigkroppe, hvis iver jeg syntes overgik deres menneskekærlighed, blodhundene på Eders spor."

"Jeg mindes Eder vel," svarede jeg. "I finder oberst Decimus Saxon, min gamle følgesvend, i lejren. I vil uden tvivl snart blive udvekslet mod en eller anden fange af vore."

"Langt mere sandsynligt, at jeg får min hals skåret over," sagde han og smilede. "Jeg frygter, at Feversham i sit nuværende humør næppe vil opholde sig med at gøre fanger, og Monmouth bliver vel fristet til at betale med samme mønt. Men det er krigens gang, og jeg bør bøde for min mangel på al militær forsigtighed. Sandt at sige var mine tanker i hint øjeblik fjernt fra kamp og baghold, for de var vandret til *agua regia* og dets indflydelse på metaller, indtil Eders tilsynekomst atter gjorde mig til soldat."

"Rytteriet er ude af syne," sagde Reuben og så sig tilbage, "vort såvel som deres. Dog ser jeg en flok mænd ovre på den anden side af Avon, og kan du ikke se stålglimt der henne på bakken?"

"Der er fodfolk," sagde jeg og skyggede med hånden over øjnene. "Det forekommer mig, at jeg kan skelne fire eller fem regimenter og ligeså mange eskadroner rytteri. Kong Monmouth burde underrettes om dette hurtigst muligt."

"Han ved det allerede," sagde Reuben. "Han står der henne under træerne med sit råd rundt om sig. Se, en af dem rider herhen."

En rytter havde virkelig skilt sig ud fra gruppen og kom i galop imod os.

"Hvis i, min herre, er kaptajn Clarke," sagde han, idet han hilste, "så befaler kongen, at I slutter Eder til hans råd."

"Så overlader jeg majoren i din varetægt, Reuben," råbte jeg. "Se til, at han får det så godt, som vi kan skaffe det."

Mens jeg sagde dette, sporede jeg min hest og sluttede mig til den gruppe, der omgav kongen. Det var Wade, Buyse, Ferguson, Saxon, Hollis og el snes andre; alle så meget alvorlige ud og stirrede ned over dalen gennem deres kikkerter. Monmouth selv var steget af sin hest og stod lænet mod en træstamme med armene korslagte over brystet og et udtryk af bleg håbløshed på sit ansigt. Bag træet ledte en lakaj hans skinnende sorte stridshest frem og tilbage; den dansede og rystede sin ædle manke, ret en fyrste blandt heste.

"Som I ser, venner," sagde Monmouth og vendte sit matte blik fra den ene til den anden af sine anførere. "Forsynet selv kæmper imod os. En ny ulykke følger os altid i hælene."

"Ikke Forsynet, men vor egen forsømmelse, Eders Majestæt!" råbte Saxon dristigt. "Var vi rykket mod Bristol i går aftes, så havde vi nu været på den rette side af befæstningerne."

"Men vi kunne da ikke tro, at fjendens fodfolk var så nær!" råbte Wade.

"Jeg sagde Eder, hvad der ville komme ud af det, og det samme gjorde hauptmann Buyse og den værdige borgermester af Taunton," svarede Saxon. "Dog opnår man intet ved at græde over spildt mælk. Vi må hellere søge at tørre den op, som vi bedst kan."

"Lad os rykke mod Bristol og sætte vor lid til herren!" skreg Ferguson. "Hvis det er Hans mægtige vilje, at vi skal tage den, så

skal vi også storme den, ja, om end drager og lindorme ligger så tæt som gadens brostene."

"Ja, ja! Frem til Bristol! Gud med os!" råbte flere puritanere opflammede.

"Men det er galskab, dumhed, yderlig galskab!" afbrød Buyse hidsigt. "I havde lejligheden, men I ville ikke gribe den. Nu er den tabt, men I er alle ivrige for at gå på. Der står en hær, så vidt jeg kan forstå, på fem tusind mand på den gode side af elven. Vi står på den forkerte side, og alligevel taler I om at gå over og få en belejring af Bristol i stand, uden murbrækkere, uden en spade, og med dén hær i ryggen. Tror i, at byen overgiver sig, når forsvarerne fra skanserne kan se undsætningshæren? Eller nytter det os at angribe hæren, når vi ved siden af os har en befæstet by, hvorfra fodfolk og rytteri kan gøre udfald i vor flanker? Jeg siger atter, at det er vanvid."

Den tyske krigers ord var så uafviselig sande, at selv fanatikerne tav. Ude i øst var de lange, blinkende rækker af stål og de skarlagensfarvede firkanter på grønsværen argumenter, som den mest tankeløse ikke kunne overse.

"Hvad vil da I tilråde?" spurgte Monmouth mismodigt og slog sin juvelbesatte ridepisk mod sine høje støvler.

"At sætte over floden og prøve kræfter med dem, før de får hjælp fra byen," svarede den modige tysker mut. "Jeg kan ikke forstå, hvad vi er her for, hvis det ikke er for at slås. Hvis vi sejrer, må byen falde. Hvis vi taber, har vi i alt fald slået et djærvt slag for den og kan intet andet gøre."

"Er dette også Eders mening, oberst Saxon?" spurgte kongen.

"Ja visselig, Eders Majestæt, hvis vi kan kæmpe med fordel. Men vi kan næppe vente at gøre det ved at gå over floden på en

eneste smal bro loge over for en så stærk hær. Mit råd er derfor, at vi ødelægger denne Keynsham Bridge og marcherer nedover langs den sydlige bred af floden, i det håb, at vi da kan fremtvinge en kamp på et sted, som vi selv kan vælge."

"Vi har endnu ikke forsøgt Bath," sagde Wade. "Lad os gøre, som oberst Saxon foreslår og lad os imidlertid marchere i den retning og sende en herold til kommandanten."

"Der er endnu en plan," sagde sir Stephen Timewell, "og det er at ile til Gloucester, gå over Severn der og marchere gennem Worcestershire ind i Shropshire og Cheshire. Eders Majestæt har mange venner i de egne."

Monmouth skridtede op og ned med hånden for panden, som en i dybe tanker.

"Hvad skal jeg vel gøre?" råbte han endelig, "midt blandt alle disse modstridende råd, når jeg ved, at ikke blot min egen lykke, men også disse stakkels, trofaste bønders og håndværkeres liv afhænger af min beslutning?"

"Med al underdanighed, Eders Majestæt," sagde lord Grey, som netop var vendt tilbage med rytteriet, "vil jeg foreslå, siden der kun er et par eskadroner af deres rytteri på denne side af Avon, at vi sprænger broen og rykker mod Bath, hvorfra vi kan komme ind i Wiltshire, der som bekendt er os venligsindet."

"Lad det så være!" råbte kongen, med et ligeglad udtryk, som en mand, der antager en plan, ikke fordi den er bedst, men fordi han finder dem alle lige håbløse.

"Hvad synes I, mine herrer?" tilføjede han med et bittert smil. "Jeg har fået budskab fra London i dag, at min onkel har kastet to hundrede købmænd og andre, der mistænkes at være tro mod deres overbevisning, i Tower og Fleet fængsler. Han vil

snart sætte den halve nation til at være den anden halvdels fangevogtere."

"Eller den halve nation vil sætte sig til hans fangevogtere, Eders Majestæt," sagde Wade. "Han kan selv måske få Traitor's Gate at se en vakker morgenstund."

"Ha, ha! Tror I det? Tror I det?" råbte Monmouth, gned sig i hænderne og lyste op til et lidet smil. "Godt, I har måske netop truffet det rette. Hvem ved? Henrys sag syntes at være tabt, indtil Bosworth Field ordnede trætten. På post, mine herrer! Om en halv time rykker vi ud. Oberst Saxon og I, sir Stephen, skal dække bagtroppen og beskytte trosset – en hæderspost med disse frynser af kavaleri ved vore skøder."

Rådet brød straks op, og hver mand red til sit regiment. Hele lejren kom i bevægelse, hornene klang og trommerne dundrede, indtil hæren på meget kort tid var opstillet og fortroppen af kavaleriet allerede på vej imod Bath.

Fem hundrede ryttere tilligemed Devonshire-militsen dannede fortroppen, efter dem kom i rækkefølge sømandsregimentet, mændene fra North Somerset, det første regiment af Tauntons borgere, grubearbejderne fra Mendip og Bagworthy, kniplings- og uldvæverne fra Honiton, Wellington og Ottery St. Mary, jægerne, hyrderne, marskmændene og mændene fra Quantock. Derpå kom artilleriet og trosset, med vor egen brigade og fire eskadroner rytteri til arrieregarde.

Under vor march kunne vi se, hvorledes Fevershams rødkjoler holdt trit med os på den anden side af Avon. En stærk afdeling af hans dragoner og rytteri var sat over floden og strejfede vor bagtrops flanke, men Saxon og sir Stephen dækkede trosset med så stor dygtighed og mødte dem med en

så heftig musketild, når de kom for nær, at de aldrig vovede et anfald.

28. Kampen i domkirken i Wells

Herefter, mine kære børn, er jeg hjælpeløs bunden til historiens karrehjul og må angive navne, steder og tider, uanset min fortælling forringes ved det eller ikke.

Når et sådant drama som dette føres frem på scenen, er det ubeskedent at tale om sig selv, uden for så vidt som jeg selv så og hørte de ting, som kan gøre hine begivenheder mere levende for Eder.

Det er ikke behageligt at dvæle ved disse emner, men jeg, som er overbevist om, at tilfældet hverken styrer småt eller stort her på jorden, er også sikker på, at disse brave menneskers opofrelser ikke var spildt eller deres stræben ikke så frugtesløs, som det ved første øjekast ser ud til.

Når den troløse Stuart-slægt nu ikke sidder på Englands trone, og når landets religion nu frit kan udfolde sig, så tror jeg, at vi kan takke disse Somersset-bønder for det, for de viste først, hvor lidt der skal til for at ryste en upopulær konges trone. Monmouths hær var i grunden kun fortroppen af den, som tre år senere marcherede ind i London, da James og hans grusomme ministre måtte flakke om som fredløse på Jordens overflade.

Om aftenen den 27. juni, eller rettere tidligt om morgenen den 28. nåede vi byen Frome, yderst gennemvåde og forkomne, for regnen var begyndt igen, og alle landeveje var opblødte.

Derfra drog vi næste dag til Wells, hvor vi blev natten over og hele den følgende dag for at give folkene tid at tørre sine klæder og komme sig efter marchen.

Om formiddagen holdt vi mønstring over vort Wiltshire-regiment på pladsen foran domkirken; her gav Monmouth os vel fortjent ros for de krigerske fremskridt, der var gjort på så kort tid.

Da vi officerer vendte tilbage til vore kvarterer, efter at vore folk havde fået fri, kom vi ind i en stor flok vilde minearbejdere fra Bagworthy og Oare; de havde samlet sig på pladsen uden for domkirken og lyttede til en af deres egne, som talte til dem fra en kærre.

Mandens vilde og rasende gebærder tydede på, at han var en af disse yderliggående fanatikere, hvis religiøsitet stærkt nærmer sig vanvid. De råb og suk, som hørtes fra mængden, viste dog, at hans ildfulde ord faldt i god jord. Vi standsede i yderkanten af trængslen og hørte på hans prædiken.

Det var en mand med rødt skæg, barsk ansigt og pjusket, sammenfiltret hår, som hang ned over hans blanke øjne; hans hæse røst hørtes over hele torvet.

"Hvad skal vi vel ikke gøre for Herren!" råbte han. "Hvad skal vi vel ikke gøre for den helligste af de hellige? Hvoraf kommer det, at hans hånd hviler tungt på os? Hvorfor har vi ikke kunnet frigøre dette land, ligesom Judith befriede Bethulia? Se, vi har spejdet efter fred, men der kom intet godt, og i stedet for gode tider fik vi kun vanskeligheder. Hvorfor er dette således, spørger jeg. Sandelig brødre, det er, fordi vi har svigtet Herren, fordi vi ikke har givet ham vort hele hjerte! O, vi har priset ham i ord, men vi har været kolde i vore gerninger. I ved vel, at

prælatismen er en forbandet ting, en afskyelighed og vederstyggelighed i den Almægtiges øjne. Dog hvad har vi, Hans tjenere, udrettet for ham i denne sag? Har vi ikke set prælatismens kirker, disse knejsende og smukke kirker, hvor skabningen tilbedes sammen med Skaberen, har vi ikke set dem, siger jeg, og har vi ikke glemt at feje dem væk og således givet dem også vor billigelse. Dette er en lunken og nedadgående slægts synd! Det er årsagen til, at Herren ikke har været sit folk nådig! Se, i Stepton og Tower har vi ladet sådanne kirker bag os. I Glastonbury har vi ligeledes sparet hine syndige mure, der blev rejst af de gamle afgudsdyrkeres hænder. Ve over Eder, der har lagt hånden på Guds plov, men dog går bort fra arbejdet. Se her!" hylede han og vendte sig mod den herlige domkirke, "hvad betyder vel denne svære stendynge? Er den ikke et Baals alter? Er den ikke bygget mere til mennesketilbedelse end til Guds? Står den ikke der, for at mennesket Ken, udlært i sine tåbelige remser og ritualer, kan få lov at prædike sine sjælløse og løgnagtige lærdomme, som kun er den gamle papistiske føde, serveret på en ny måde? Skal vi tåle dette? Skal vi, den store Herres udvalgte børn, tillade denne pestbyld at blive stående? Kan vi vente, at den Almægtige skal hjælpe os, når ikke vi vil røre en hånd for at hjælpe Ham? Vi har ladet de øvrige af prælatismens templer bag os. Skal vi også lade denne stå igen efter os, mine brødre?"

"Nej! Nej!" hylede flokken, trampede og hoppede.

"Skal vi da nedbryde den og ikke efterlade sten på sten?"

"Ja! Ja!" råbte de.

"Nu straks?"

"Ja, ja!"

"Så til værket!" råbte han, sprang ned fra kærren og løb hen imod domkirken med hele sværmen af fanatikere i hælene på sig.

Under afsindige skrig og skrål styrtede nogle ind gennem de åbne døre, mens andre sværmede op ad søjlerne eller fodstykkerne på ydersiden, hvor de huggede løs på de udhugne stenprydelser og sled i de gamle, grå skulpturarbejder, der fyldte hver niche.

"Dette må standses," sagde Saxon fast. "Vi tør ikke fornærme hele Englands statskirke for at føje nogle varmblodige fanatikere. Hvis denne domkirke bliver ødelagt, vil det gøre mere skade, end om vi tabte i en spredt fægtning. Før Eders afdeling hid, sir Gervas, så skal vi gøre, hvad vi kan for at standse dem, indtil I kommer."

"Hej, Masterton!" råbte friherren, der opdagede en af sine underofficerer blandt tilskuerne, der hverken hjalp eller hindrede urostifterne. "Skynd Eder til kvarteret og bed Barker føre afdelingen hid med tændte lunter. Jeg selv kan måske gøre nytte her."

"Hej, der er Buyse!" råbte Saxon glad, da den svære tysker banede sig vej gennem mængden. "Og lord Grey også! Vi må redde domkirken, mylord. De vil ødelægge og brænde den."

"Denne vej, mine herrer," råbte en gammel gråhåret mand, som kom løbende imod os med udstrakte arme og en stort bundt nøgler klirrende ved sit bælte. "Å, skynd Eder, mine herrer, hvis I virkelig har nogen magt over disse lovløse mennesker. De har revet St. Peder ned, og de vil tage Paulus også, hvis der ikke snart kommer hjælp. Der vil ikke være en eneste apostel igen. Det østlige vindue er opbrudt. De har taget

en tønde øl med sig og tapper den på højalteret. Ak, ak! at sådant skal foregå i et kristent land!"

Han hulkede højt og stampede i jorden i sin uudsigelige sorg.

"Det er kirkeværgen, mine herrer," sagde en af bymændene.

"Han er grånet i domkirkens tjeneste."

"Denne vej til sakristidøren, mine herrer, lorder og kavalerer!" råbte den gamle og skubbede sig med magt gennem trængslen. "Ak, ak, nu er også den hellige Paulus gået." Mens han talte, kundgjorde et dundrende brag inde i kirken en ny voldsdåd af fanatikernes. Vor vejviser skyndte sig frem med fornyet kraft, indtil han kom til en lav egetrædør med en svær stenhvælving over, som han lukkede op, mens de mange bolte og hængsler skramlede. Gennem denne styrtede vi, det hurtigste vi kunne, og ilede efter den gamle ned ad en stenlagt, hvælvet gang, der gennem en sidedør førte os ind i domkirken nær højalteret.

Den store bygning var fuld af vandaler, der løb hid og did, ødelagde og nedbrød alt, hvad de kunne få fat i. En hel del af dem var virkelig ægte fanatikere, tilhængere af den prædikant, som vi havde lyttet til udenfor. Men der var mangfoldige flere, hvis ansigter viste, at de var tyve og kæltringer; af den slags som slår følge med enhver marcherende hær. Mens de førstnævnte brød billederne ned fra væggene og kastede kirkens bøger ud gennem de glasmaledede vinduer, var andre i færd med samle de massive kobberstager sammen og føre alt af værdi bort.

En pjaltet karl stod på prædikestolen, rev det purpurfarvede fløjl af og kastede det ned til flokken. En anden havde væltet bedepulten og var ivrigt i færd med at bryde messingbeslagene af den.

Midt i sideskibet stod en lille flok, som havde lagt et tov om halsen på evangelisten Marcus' billedstøtte. De trak af al magt, og just som vi trådte ind, vaklede den et øjeblik og dundrede så ned på marmorgulvet.

Råbene, som hilste hver ny ugering, sammen med lyden af splintret træværk, knuste vinduer og nedfaldende mursten gjorde en ligefrem øredøvende støj, der blev end mere forstærket ved orglets brusen, indtil en af ødelæggerne fik det til at forstumme ved at skære hul på bælg.

Hvad der mest vakte vor opmærksomhed, var dog det optrin, som netop foregik lige foran os ved højalteret. En øltønde var sat midt på alteret, og et halvt snes grobrianer stod omkring det; en af dem var krøbet op og under rå spøg var han i færd med at slå den tøndebund, der vendte op, ind med en økse.

Da vi trådte ind, var det netop lykkedes ham at få hul på bunden; det brune skum brusede over, og flokken langede under brølende latter deres øser og tinkrus op til ham.

Ved dette syn slyngede den tyske kriger en vældig rå forbandelse ud over dem; han trængte sig frem gennem urostifterne og sprang op på højalteret.

Lederen af oprørerne bøjede sig netop over tøndens med sit krus i hånden, da krigerens jerngreb fik fat i nakken på ham; i næste øjeblik sparkede hans fødder vildt i luften, mens hovedet stak tre fod dybt i tøndens, og øllet skummede og flommede til alle sider.

Med et vældigt greb løftede Buyse tøndens og den halvdrukne slyngel og kastede dem begge ned ad de brede marmortrin, der førte ned til selve kirkens skib. En halvt snes af mine folk, som havde fulgt os ind i domkirken, hjalp os

samtidig med at drive mandens følgesvende væk; de kastede dem over det høje rækværk, der skilte koret fra kirkens skib.

Vor indgriben standsede ødelæggelsen, men det var kun at vende fanatikernes raseri fra mure og vinduer mod os selv. Billedstøtter, sten og træværk blev alt sammen forladt, og hele sværmen kom styrtende under hæse vredeshyl, idet lydighed og orden fuldstændig var opslugt af deres religiøse ophidselse.

"Slå prælatisterne ihjel!" skreg de. "Ned med Antikrists venner! Hug dem ned, om det så er ved alterets trin! Ned med dem!"

På begge sider trængte de frem, en hidsig, halvt vanvittig sværm, nogle med våben, andre uden, men alle fyldt af mordlyst.

"Dette er borgerkrig i en borgerkrig," sagde lord Grey med et roligt smil. "Vi gør bedst i at trække sværd, mine herrer, og forsvare åbningen i rækværket, til der kommer hjælp."

Og med disse ord trak han sin kårde og stillede sig på det øverste trappetrin med Saxon og sir Gervas på den ene side og Buyse, Reuben og mig på den anden. Der var kun plads til seks mand til at svinge vore sværd, hvorfor vort følge spredte sig langs rækværket, der heldigvis var for højt og stærkt til, at man kunne klatre over uden vanskelighed, så længe der blev ydet nogen modstand fra vor side.

Opløbet var nu gået over til åbent mytteri blandt disse marsklandboere og minearbejdere. Spyd, leer og knive glimtede i halvmørket, mens deres vilde skrig genlød fra de høje hvælvinger som hyl fra en flok ulve.

"Gå frem, brødre!" råbte den fanatiske prædikant, som havde fået opløbet i stand. "Gå frem imod dem! Hvad gør det, om de

står på høje steder? Det er en, som er højere! Skal vi skræmmes fra Hans gerning ved at se et blankt sværd? Skal vi tåle, at prælatisternes alter bliver reddet af disse Amaleks sønner? Frem, frem! I Herrens navn!"

"I Herrens navn!" råbte mængden med et stakåndet gisp som af en, der plumper ud i iskoldt vand. "I Herrens navn!" Og fra begge sider stormede de frem med øget voldsomhed og antal, indtil de til sidst under vanvittige hyl gik lige på vore sværd.

Jeg kan ikke fortælle noget om, hvad der foregik ved siden af mig under anfaldet, for der var så mange, der trykkede sig mod os, og kampen var så heftig, at hver af os havde nok med at passe på sig selv. Vore modstanderes store antal var dog til vor fordel derved, at det hindrede dem i at føre deres våben.

En kraftig minearbejder huggede rasende efter mig med sin le; men da han ikke traf, tumlede han halvvejs fremover, på grund af den voldsomhed, hugget var ført med, og jeg stødte mit sværd igennem ham, før han kunne rejse sig.

Det var første gang jeg dræbte et menneske i vrede, kære børn, og jeg skal aldrig glemme hans blege, forfærdede ansigt, da han stirrede på mig, idet han faldt.

En anden kom mig nær ind på livet, før jeg kunne få mit sværd løst; men jeg slog ham ned med venstre hånd og ramte derefter hans hoved med min flade klinge, hvilket strakte ham bevidstløs på gulvet.

Gud ved, at jeg ikke gerne tog disse uvidende og vildledte folks liv; men vort eget stod på spil.

En marsklandboer, mere lig et uhyre end et menneskeligt væsen, sprang under mit våben og greb mig om knæene, mens en anden lod en plejl falde på min hjelm, hvorfra den gled til

side og ned på skulderen. En tredje stak efter mig med sit spyd og ramte mig i låret; men jeg huggede hans våben i to med det første og kløvede hans hoved med det andet hug. Ved dette syn trak manden med plejlen sig tilbage og et kraftigt spark befriede mig for det abeagtige væsen ved mine knæ. Således befriede jeg mig for mine angribere uden andet mén af sammenstødet end stikket i låret og lidt stivhed i hals og skulder.

Da jeg kastede et blik ud over rækken af vore, så jeg, at mine kampfæller også havde slået deres angribere tilbage.

Saxon holdt sin blodige kårde i venstre hånd, mens blodet dryppede fra et lille sår i hans højre. To døde minearbejdere lå overkor foran ham, men for sir Gervas fødder lå ikke mindre end fire legemer i en dyng. Da jeg fik øje på ham havde han taget sin snusdåse frem og bød netop lord Grey en pris med et buk og en kompliment, så nonchalant, som om han var i sit kaffehus i London.

Buyse lænede sig til sit lange slagsværd og stirrede mørkt på den hovedløse krop foran sig, på klædedragten genkendte jeg prædikanten. Reuben var selv usåret, men meget bestyrtet over mit sår; jeg forsikrede den trofaste dreng, at det havde mindre at betyde end mange at de rifter, vi havde fået af kviste og torne, når vi plukkede brombær derhjemme.

Skønt fanatikerne var slået tilbage, var det ikke folk, der gav sig med ét forsøg. De havde mistet ti af deres, deriblandt deres fører, uden at kunne bryde vor række, men tabet bragte kun deres raseri til at vokse. I løbet af omtrent et minut samlede de sig stønnende i midtergangen.

Så brød de med et vanvittigt hyl atter frem og gjorde et fortvivlet forsøg på at hugge sig vej frem til alteret.

Det blev en mere langvarig og heftig kamp end den første. En af vore fik hjertet gennemboret over rækværket og faldt om uden et suk. En anden blev slået bevidstløs af et stykke murværk, som en vældig minearbejder slyngede mod ham.

Reuben blev rammet af et kolbeslag og ville være blevet trukket ned og hakket i stykker, hvis ikke jeg havde stillet mig over ham og slået hans angribere tilbage.

Sir Gervas mistede fodfæstet ved det svære tryk, men lå som en såret vildkat og huggede rasende efter alt, der kom inden for hans rækkevidde. Buyse og Saxon stod ryg mod ryg klippefaste mod den ophidsede, rasende flok og huggede hver mand ned, der kom inden for deres sværds rækkevidde.

Men i en sådan kamp må overmagten til sidst sejre, og jeg må tilstå, at jeg var begyndt at frygte for stridens endelige udfald, da den tunge, taktfaste trampen af velindøvede fødder lød gennem domkirken, og friherrens musketerer kom marcherende op gennem midtergangen.

Fanatikerne afventede ikke deres angreb, men løb afsted over bænke og stolestader, forfulgte af vore hjælpere, der var rasende ved at se deres elskede fører ligge på gulvet. Så fulgte nogle vilde øjeblikke under forvirret trampen, stød, skrig og musketkolbers dunken mod marmorgulvet.

Af urostifterne blev nogle dræbt, men de fleste kastede deres våben og blev efter lord Greys befaling taget til fange, mens en stærk vagt blev sat ved hver indgang for at forhindre flere udbrud af puritansk raseri.

Da domkirken endelig var ryddet og ordenen genoprettet, fik vi tid til at se os om og undersøge vor egen skade. I hele mit senere liv og i de mange slag, jeg siden kæmpede i – i krige, der fik hele Monmouths felttog til at ligne en ubetydelig skærmydsel – har jeg aldrig set et mere sælsomt og gribende optrin.

I den dæmpede, højtidelige belysning virkede den store bunke af døde foran rækværket, med deres forvredne lemmer og blege, fortrukne ansigter, højst spøgelsesagtig. Aftensolen, der skinnede ind gennem et af de få hele vinduer med de farvede ruder, kastede store lysende pletter af levende purpur og gustent grønt på dynger af ubevægelige skikkelser. Nogle sårede sad rundt om i de forreste stolestader eller lå på trappetrinene og bad stønnende om vand.

At vor egen lille flok var ikke en eneste sluppet aldeles uskadt fra det. Tre af vore folk var dræbt, mens en fjerde lå bevidstløs. Buyse og sir Gervas var meget forrevne. Saxon havde fået et hug i højre arm. Reuben var blevet slået i gulvet af et kolbeslag og ville visselig være blevet dræbt, hvis ikke sir Jacob Clancings gode brystharnisk havde afbødet et voldsomt spydstik.

Hvad mig selv angår, da var det næppe noget at tale om; men mit hoved sang i nogle timer efter som en god husmors kedel, og min ene støvle var fuld af blod, hvilket måske i virkeligheden var en velsignelse; for Sneekson, vor barber i Havant, havde altid tudet mig ørene fulde af, hvor godt jeg ville have af en åreladning.

Imidlertid var alle tropper blevet samlet og mytteriet hurtigt dæmpet. Der var vel nok mange puritanere, som ikke havde nogen kærlighed til prælatisterne, men alle undtagen de mest

forstokkede fanatikere indså, at domkirkens ødelæggelse ville have bragt hele Englands kirke i harnisk mod os til skade for den sag, vi kæmpede for.

Der var dog allerede gjort megen skade; for mens flokken inde i kirken havde knust alt, hvad den kunne nå, havde andre udenfor hugget spir og stenprydelser ned, ja endog revet blyet af taget og kastet store flager ned til sine kammerater. Dette blev dog til nogen nytte, for vor hær havde ikke store forråd af kugler og krudt, så blyet blev opsamlet og efter Monmouths befaling støbt til kugler.

Fangerne holdtes en stund fængslet, men da det ansås for uklogt at straffe dem, blev de til sidst benådet og sendt bort fra hæren.

Den anden dag af vort ophold i Wells holdtes en mønstring over hele vor stridsmagt på markerne uden for byen, da vejret endelig var blevet varmt og solrigt. Fodfolket fandtes da at mønstre seks regimenter hvert på ni hundrede mand, i alt fem tusind fire hundrede. Af disse var femten hundrede musketerer, to hundrede spydbærere og de øvrige lemænd eller bønder med plejle og hamre.

Nogle få afdelinger, som vor egen og dem fra Taunton, kunne med rette kaldes soldater, men de fleste var endnu arbejdere og håndværkere med våben i hånd. Men skønt slet væbnede og slet øvede, så var de alligevel stærke, kraftige engelskmænd, fyldte af medfødt mod og religiøs nidkærhed.

Den svage og vankelmodige Monmouth begyndte atter at fatte mod ved synet af soldaternes ranke holdning og ved lyden af deres hjertelige hyldningsråb.

Mens jeg sad på min hest i nærheden af hans stab, hørte jeg, at han henvendte sig begejstret til dem, som stod om ham, og spurgte, om det vel var muligt, at disse kække drenge kunne blive slået af feje lejesvende.

"Hvad siger I, Wade?" råbte han. "Skal vi da aldrig se et smil på Eders sørgmodige ansigt. Ser I da ikke den uldsæk, som venter Eder, når I kaster blikket på disse kække folk?"

"Gud forbyde, at jeg skulle sige et ord, der dæmpede Eders Majestæts mod," svarede den retslærde; "men jeg kan ikke lade være at mindes den tid, da Eders Majestæt i spidsen for samme lejesvende jog lige så kække mænd som disse på flugt fra Bothwell Bridge."

"Sandt nok," sagde kongen og strøg sig med hånden over panden, som han altid gjorde, når han var træt eller misfornøjet. "Det var modige mænd, de vestlige covenanter, og dog kunne de ikke stå for angreb af vore bataljoner. Men de havde ingen øvelse, hvorimod disse kan kæmpe i linje og affyre en salve så godt som nogen."

"Havde vi end ikke en kanon eller en pistol blandt os," faldt Ferguson ind, "havde vi end ikke så meget som et sværd, men kun vore egne hænder, så kunne dog Herren give os sejr, hvis det syntes velbehageligt i Hans øjne."

"Alle slag er kun tilfældigheder, Eders Majestæt," bemærkede Saxon, hvis højre arm var forbundet med et tørklæde. "Et eller andet heldigt træf, et fejlgreb eller et tilfælde, som ingen kan forudse, kan vippe skålen ned. Jeg har tabt, hvor jeg troede at skulle sejre, og jeg har sejret, hvor jeg ventede et nederlag. Det er et usikkert spil, og ingen kender udgangen, før det sidste kort er spillet ud."

"Nej, ikke før man tager indsatsen," sagde Buyse med sin dybe, rullende røst. "Der er mangen fører, som vinder det, som I kalder stikkene, og alligevel taber spillet."

"Stikket bliver altså slaget og spillet felttoget," bemærkede kongen og smilede. "Vor tyske ven er en mester i billedsprog fra lejrbålet. Men jeg synes, at vore stakkels heste er i en bedrøvelig tilstand. Hvad ville vel fatter Wilhelm i Haag med sine stramme gardister sige om et sådant syn som dette?"

Under denne samtale var den lange række fodfolk marcheret forbi. De bar endnu de faner, som de havde haft med til krigen, endskønt de var ilde medtaget af det dårlige vejr.

Monmouths ytring var blevet fremkaldt ved synet af de ti eskadroner rytteri, som fulgte efter. Stridshestene var sørgeligt ødelagte af uafbrudt tjeneste og uafladelige regnbyger, mens rytterne, som havde ladet deres stålhuer og harnisker blive dækket af rust, syntes at være i lige så dårlig stand som deres gangere.

Det var klart selv for de mindst prøvede af os, at hvis vi skulle stå os, var det vort fodfolk, vi måtte stole på.

På toppene af de lave åse, der omgav os, meldte de hyppige glimt af våben, der blinkede hist og her, når solstrålerne faldt på dem, hvor stærke vore fjender var netop på det punkt, hvor vi var så svage. Men i det hele taget var troppemønstringen i Wells opmuntrende for os, da den viste, at folkene holdt sig ved godt mod, og at de ikke var bitre over den strenge fremfærd mod fanatikerne den foregående dag.

Fjendens rytteri sværmede om os i disse dage, men fodfolket var standset af det dårlige vejr og de opsvulmede floder. Den sidste dag i juni marcherede vi ud af Wells og rykkede frem over

jævne, sumpede sletter og over de lave Polden-højder til Bridgewater, hvor vi fik nogle nye rekrutter.

Her havde Monmouth tænkt at sætte sig fast og begyndte endog at opkaste jordvolde, men det blev ham forklaret, at selv om han kunne holde byen, så var der ikke mere end et par dages levnedsmidler at få der, da landet rundt om allerede var så udsuget, at der ikke kunne ventes meget mere af det.

Skansearbejdet blev derfor opgivet og fuldstændig indesluttet og uden et eneste smuthul i baghånden ventede vi fjendens komme.

29. Det skrækkelige skrig fra det ensomme hus

Og så var omsider vore trættende marcher og kontramarcher til ende, vi stod med ryggen mod væggen og hele regeringens styrke foran os. Der var ikke kommet underretning om nogen opstand eller rejsning til vor fordel fra noget sted i England. Over alt blev dissenterne kastet i fængsel, mens statskirken førte det store ord.

Fra nord, øst og vest var grevskabernes milits på march mod os. Til London var der netop kommet seks hollandske regimenter, udlejet af prinsen af Oranien. Flere sagdes at være undervejs. Byen selv havde mønstret ti tusind mand. Over alt var der indrullering og marchering for at hjælpe blomsten af Englands hær, som allerede var i Somersetshire. Og alt dette for at knuse fem-seks tusind bønderkarle og fiskere, dårligt bevæbnede og pengeløse mænd, der var rede til at ofre deres liv for en mand og en idé.

Men denne idé, mine kære børn, var ædel – en idé, som en mand gerne kunne ofre alt for og dog føle, at det var vel anvendt. For skønt disse fattige bønder på deres klodsede, langsomme måde ville have fundet det vanskeligt at forklare deres grunde, følte og forstod de dog i deres inderste hjerte, at det var Englands sag, de kæmpede for, og at de opretholdt deres fædrelands rette, sande jeg, mod dem, som ville forandre de gamle grundsætninger, det havde været det første af alle folkeslag under.

De tre følgende år forklarede dette fuldstændig og beviste, at vore jævne, uudviklede folk havde set og forstået tidens tegn bedre end de, som syntes at være deres overmænd.

Jeg tror, at der er trin i menneskenes udviklingshistorie, den romerske kirke passer udmærket for. Så længe et folks åndsliv er ungt, er det måske bedst, at det ikke sysler for meget med åndelige spørgsmål, men støtter sig til det nedarvede og overleverede.

Men England havde kastet pattebarnssvøbet og var nu en opdragelsesanstalt fuld af stærke, tænkende mænd, der ikke ville bøje sig for nogen anden autoritet end den, deres samvittighed og fornuft billigede. Det var håbløst, unyttigt, dumt at forsøge på at drive sådanne mennesker tilbage til en tro, som de var vokset fra.

Der blev imidlertid gjort et sådant forsøg, der støttedes af en bigot konges hele magt og med en rig og mægtig statskirke som allieret. Tre år efter forstod nationen det, og den samme konge flygtede for sit vrede folk. Men nu, nedsunket som det var i sløvhed efter borgerkrigene og Charles' korrupte styre, forstod det ikke, hvad der stod på spil, men vendte sig mod dem, der ville advare det, ligesom en hidsig mand vender sig mod overbringeren af en dårlig tidende.

Er det ikke forunderligt, mine kære, hvor hurtigt en uklar tanke iklædes levende form og bliver til sørgelig virkelighed. Ved den ene ende af kæden sidder en konge og grubler over en læresætning, ved den anden seks tusind fortvivlede mænd, forfulgt og jaget fra grevskab til grevskab, og til sidst sidder de fast midt i de kolde Bridgewater-sumpe, med hjerter så håbløse

og bitre som jagede rovdyrs. En konges teologi er en farlig ting for hans undersåtter.

Men hvis den idé, som disse stakkels mennesker kæmpede for, var en værdig tanke, hvad skal vi da sige om den mand, der var valgt til at være deres sags øverste forkæmper? Ak, at sådanne mænd skulle have en sådan fører! Han svingede fra håbets højeste tinder til fortvivlelsens dybeste afgrund, valgte sit fremtidige statsråd den ene dag og foreslog at flygte fra hæren den næste og syntes helt fra først af at være besat af vankelmodighedens dæmon.

Og dog havde han haft et godt ry på sig før dette foretagende. I Skotland havde han vundet almindelig agtelse ikke blot for sine sejre, men for den mildhed og eftergivenhed, han behandlede de overvundne med. På fastlandet havde han kommanderet en engelsk hær på en måde, der havde skaffet ham ros både fra kong Louis og Østrigs gamle soldater.

Nu da hans eget hoved og hans egen velfærd stod på spil, var han svag, ubestemt og fej. Som min fader sagde: "Al hans tapperhed havde forladt ham."

Jeg tilstår, at når jeg så ham ride rundt blandt sine tropper med hovedet bøjet mod brystet og et ansigt som på en døvstum ved en begravelse og derved skabte en atmosfære af mismod og fortvivlelse omkring sig, da følte jeg, at selv om han sejrede, så kunne aldrig en sådan mand bære Plantageneternes og Tudorernes krone, men at snart en stærkere hånd, måske en af hans egne generaler, ville vriste den fra ham.

Jeg vil dog lade Monmouth vederfares den retfærdighed, at fra den stund af, at det omsider var besluttet at lade det komme til kamp – af den højst gode grund, at der intet valg var – viste

han en mere krigersk og mandig holdning. I de første dage af juli blev intet forsømt med at opmuntre vore tropper og styrke dem til det kommende slag.

Fra morgen til aften arbejdede vi, lærte vore fodfolk at danne tætte rækker for at møde rytterangreb, hvorledes de måtte stole på hinanden og afvente deres officerers ordre. Om natten genlød den lille bys gader fra slotspladsen til broen over Parret af bønner, salmesang og prædikener.

Officererne behøvede ikke at påtale uregelmæssigheder, for vore folk straffede dem selv, hvor de fandtes. En mand, som kom ud på gaden hed i hovedet af vin, var næsten blevet hængt af sine kammerater, som til sidst jagede ham ud af byen som uværdig til at deltage i kampen for det, som de anså for en hellig sag.

Hvad deres mod angår, så var der ingen grund til at opildne dem, for de var frygtløse som løver; den eneste fare ved dette lå deri, at deres rasende forvovenhed måske kunne lede dem til at begå dumheder. De havde lige så stor lyst til at kaste sig over fjenden som muhamedanske fanatikere, og det var ingen let sag at opøve disse varmbloedige folk til den omtanke og forsigtighed, som krigen kræver.

Af levnedsmidler var der kun lidt tilbage den tredje dag under vort ophold i Bridgewater; grunden til det var, at vi havde udtømt den samme egn engang før, og dertil kom det kongelige rytteris årvågenhed; det strejfede rundt i omegnen og afskar vore forbindelseslinjer.

Lord Grey besluttede derfor at udsende to tropper rytteri i ly af nattens mørke for at se, hvad de kunne gøre for at fylde vore forråd. Kommandoen over den lille afdeling blev givet til major

Martin Hooker, en gammel livgardist med en grov mund og ligefrem optræden, der havde gjort megen nytte ved at indskærpe de sendrægtige gårdmænd og fribønder en slags orden. Sir Gervas Jerome og jeg bad lord Grey om tilladelse til at være med – en gunst, som han med glæde tilstod os, for der var kun lidt at gøre i lejren.

Det var omtrent klokken elleve en måneløs aften, at vi drog ud af Bridgewater med det formål at undersøge landet i nærheden af Boroughbridge og Athelney. Vi havde hørt, at der ikke var nogen stor styrke af fjenden i den omegn, og det var et frugtbart strøg, hvor vi kunne håbe at finde gode oplag af madvarer. Vi medbragte fire tomme vogne, hvorpå vi skulle bringe det bytte, vi måtte gøre, til lejren.

Vor fører ordnede det således, at en afdeling red foran disse vogne og en anden efter, mens en lille fortrop, under anførsel af sir Gervas, red nogle hundrede skridt i forvejen.

I denne orden red vi ud af byen, netop som det sidste aftensignal blæstes; vi red ud ad de stille landeveje, hvor vi trak ængsteligt spejdende, blege ansigter hen til vinduerne i hytterne, når vi jog forbi i mørket.

Dette ridt træder meget tydelig frem for mig, når jeg tænker på det. De mørke skygger af piletræer med deres store kroner, vindens suk mellem grenene, rytternes utydelige, mørke skikkelser, den dæmpede lyd af hovslagene og klangen af sværdsmeden mod stigbøjlen – øje og øre kan endnu fremtrylle disse minder.

Sir Gervas og jeg red foran, side om side, og hans lystige snak om livet i byen, blandet med små vers og rim af Cowleys eller

Wallers sange, virkede højst forfriskende på mit nøgterne og tunge sind.

"Livet er virkelig liv på en aften som denne," sagde han, mens vi indåndede den friske, landlige luft med dens duft af mark og kvæg. "Må jeg blive en hare, om jeg ikke misunder Eder, Clarke, der er født og opvokset på landet. Hvad nydelser kan vel en by frembyde i sammenligning med naturens frie gaver, forudsat, at der er en frisør, en snushandler, et parfumeudsalg og en eller to nogenlunde skræddere inden for rimelig rækkevidde? Med dette samt en god kaffestue og et teater tror jeg, at jeg ville være tilfreds med at leve et tarveligt hyrdeliv nogle måneder."

"På landet," sagde jeg og lo, "tror vi altid, at menneskehedens sande liv med dets vækst i kundskab og visdom trives bedst i byerne."

"Ved Gud! Det var kun lille kundskab og visdom jeg samlede der," svarede han. "Sandt at sige, har jeg levet og lært mere i denne uge, hvor vi har trasket omkring i regnen med vore pjaltede karle, end jeg nogensinde gjorde, mens jeg var page ved hoffet, med lykkens kugle for mine fødder. Det er en bedrøvelig ting, når en mands tanker ikke har nogen bedre beskæftigelse end at sige komplimenter og danse corranto. Guds død, knægt! Jeg har Eders ven, snedkeren, at takke for meget. Som han siger i sit brev, hvis et menneske ikke kan udfolde det gode i sit indre, har det ikke mere værd på Jorden, end de fugle, vi hører kagle; for de opfylder i alt fald deres formål, om det end kun er at lægge æg. Du store verden, dette er en ny lære for mig."

"Men," sagde jeg, "da I var en velstående mand, må I have været nogen til nytte; for hvorledes kunne I gøre ende på så

mange penge uden at gavne nogen ved det?"

"Kære, uskyldige Micah!" råbte han med en lystig latter. "I taler altid om min stakkels formue med tilbageholdt åndedræt og ærbødigt røst, som om det var al Indiens rigdomme. I kan ikke tro, hvor let det er for en pengesæk at få vinger og flyve væk. Det er sandt, at den mand, som bruger pengene, ikke fortærer dem, men lader dem gå videre til en anden, som har fordel af dem. Men fejlen ligger ikke der, men i den kendsgerning, at det var de urette mennesker, som fik vore penge, og at vi derved skabte en unyttig klasse mennesker på bekostning af de hæderlige. For pokker da, mand! når jeg kommer sværmen af nødlidende tiggere i hu, de indsmigrende drikkebrødre, de næseknusende slagsbrødre, spytslikkerne og smigrerne, som blev fodret af os, føler jeg, at vore penge har ødelagt, hvad penge aldrig nogensinde kan gøre godt igen. Har jeg ikke set tredive af den slags på rad og række trænge sig hen til min seng, når jeg holdt min morgenmodtagelse –"

"Til Eders seng!" råbte jeg.

"Javist, det var skik at modtage i sin seng, klædt i kammerdugs skjorte med kalvekryds og allongeparyk, endskønt det senere blev tilladt at sidde oppe i sit sovekammer, men klædt à la negligence i slåbrok og tøfler. Moden er en skrækkelig tyran, Clarke, om dens arm end ikke rækker så langt som til Havant. Dagdriverne i byen må have et eller andet at sysselsætte sig med og bliver således en slave af moden. Ikke noget menneske i hele London var mere dens undersåt end jeg. Jeg var regelmæssig i min uregelmæssighed, ordentlig i min uordentlighed! Klokken elleve på slaget kom min kammertjener med min kop kryddervin, som er et herligt middel mod

morgenkvalme; dertil en lille forfriskning, som brystet af en hortulan eller vingen af en blisand. Så kom modtagelsen, en tyve, tredive eller fyrre stykker af den sort, jeg lige talte om, skønt der af og til kunne være en værdig trængende blandt dem, en forfatter, der trængte en guinea, eller en pedant med megen gammeldags lærdom i sit hoved, men uden elever og uden synderlig gangbar mønt i sine lommer. Det var ikke blot, fordi jeg selv formåede at gøre noget, men det var bekendt, at jeg havde indflydelse hos mylord Halifax, Sidney Godolphin, Lawrence Hyde og andre, hvis vilje kunne skabe eller ødelægge en mand. – – – Ser I de lys til venstre? Ville det ikke være bedst at se efter, om der var noget at få der?"

"Hooker har ordre til at drage til en bestemt gård," svarede jeg. "Denne kan vi besøge på tilbagevejen, hvis vi da har tid. Vi vil være tilbage her inden daggry."

"Vi må skaffe mad, om jeg så skal ride hjem til Surrey efter den," sagde han. "Måtte jeg rådne, om jeg tør se mine musketerer i ansigtet, hvis jeg ikke bringer dem noget at stege på spidsen af deres ladestokke. De havde kun lidt, der var saftigere end deres egne kugler at stikke i munden, da jeg forlod dem. Men jeg talte om fordums dage i London. Vor tid var fuldt optaget. Skulle en fornem mand få lyst til sport, var der altid noget, som trak. Man kunne få en fægtekamp i Hockley, eller en hanekamp i Shoe Lane, eller fisk ved Southwark, eller jage i Tothill Fields. Endvidere kunne man gå i St. James' zoologiske have, eller drive ned ad floden med ebben til Rotherhithes kirsebærkrat, eller køre til Islington for at drikke fløde, eller frem for alt promenere i parken, hvilket er meget passende for en herre, som klæder sig efter moden. Som

I ser, Clarke, var vi flittige i vor lediggang, og der var ikke nogen mangel på beskæftigelse. Når så aftenen kom, var det teatrene, som trak os, Dorset Gardens, Lincoln's Inn, Drury Lane og Queen's – på et af disse fire steder var der altid fornøjelse at finde."

"Der var Eders tid i hvert fald vel anvendt," sagde jeg. "I kunne ikke lytte til de store tanker og høje ord af Shakespeare eller af Massinger uden at føle nogen genklang af dem i Eders sjæl."

Sir Gervas lo stille.

"I er lige så forfriskende for mig, Micah, som denne milde landlige luft," sagde han. "Vid, du kære barn, at det var ikke for at se skuespillet, at vi gik på teatret."

"Hvorfor da, i Himlens navn?" spurgte jeg.

"For at se hinanden," svarede han. "Det var på moden, forsikrer jeg Eder, at en mand, der ville følge med sin tid, måtte stå med ryggen vendt mod scenen fra tæppet gik op, til det faldt. Der var nu appelsinpigerne at kigge på – forpestet rappe tunger på de tøse – og der var de små hekse i parterret, hvis sorte halvmasker fristede til undersøgelse, og der var byens skønheder og hoffets stjerner, alt sammen gode skiver for vore kikkerter. Skuespillet? Pyt! Guds dros! Vi havde noget bedre at gøre end at lytte til alexandrinere eller undersøge hexametrenes velklang. Det er sandt, at når La Jeune dansede, eller sådan nogle som madame Bracegirdle eller Oldfield kom på brædderne, da kunne vi råbe og klappe, men det var den smukke kvinde, vi gav vort bifald, ikke skuespillerinden."

"Og når forestillingen var til ende, gik I vel til Eders aftensmåltid og der fra til sengs?"

"Til aftensmåltid, visselig. Sommetider til *Det rhinske Hus*, andre tider til *Pontacks* i Abchurch Lane. Enhver havde sin egen smag at følge i den sag. Så var der kort eller terninger i *Brudgommens Lysthus* eller under Covent Gardens løvkroner, piquet, hasard, primero – hvad man bare kunne ønske. Efter den tid kunne man finde alle mennesker i kaffehusene, hvor der ofte blev serveret en arrière-souper med krydrede fugleben og svesker for at jage vindunsterne ud af hovedet. Guds død, Micah! Hvis jøderne skulle slippe deres tag i mig, eller hvis denne krig skaber nogen lykke, skal I komme til byen med mig og få lov at se alle disse ting selv."

"Sandt at sige fristes jeg ikke meget af det," svarede jeg. "Jeg er langsom og grublende af natur, og i optrin som dem, I har skildret, kom jeg til at virke som et dødningehoved ved en fest."

Sir Gervas ville netop svare, da der pludselig ud af nattens stilhed brød et langtrukket, gennemtrængende skrig frem, som skar hver nerve i vor krop. Jeg har aldrig hørt et så fortvivlet brøl.

Vi holdt vore heste an, det samme gjorde rytterne bag os, og vi anstrengte vore øren til det yderste for at finde ud af, hvor skriget kom fra; for nogle syntes at have hørt det til højre, andre til venstre. Hovedafdelingen med vognene havde nået os igen, og vi lyttede spændt efter en gentagelse af det frygtelige skrig.

Så nåede det os atter, vildt, skarpt og forpint, det måtte være fra en kvinde i dødsangst.

"Det er der henne, major Hooker!" råbte sir Gervas, der stod i stigbøjlerne og stirrede ind i mørket. "Der ligger et hus bag jorderne. Jeg kan se et lysglimt som fra et vindue med skodder for."

"Skal vi ikke ride derhen straks?" spurgte jeg utålmodigt, for vor fører blev siddende urokkelig på sin hest, som om han slet ikke var sikker på, hvad vej han skulle tage.

"Jeg er her, kaptajn Clarke, for at bringe hæren mad, og jeg har aldeles ikke ret til at drage ud af min vej for at søge eventyr," sagde han.

"Død og pine, mand! Det er en kvinde i nød," råbte sir Gervas. "Hvad, major! I vil da ikke ride forbi og lade hende forgæves råbe efter hjælp. Hør, der kom det igen!"

Mens han talte, lød atter det vilde skrig fra det ensomme hus.

"Nej, jeg kan ikke tåle dette længere," råbte jeg, mens blodet kogte i årerne på mig. "Fortsæt Eders ærinde, major Hooker, min ven og jeg forlader Eder her. Vi skal selv vide at retfærdiggøre vor handlemåde for kongen. Kom, sir Gervas!"

"Mærk Eder, at dette er åbent mytteri, kaptajn Clarke," sagde Hooker. "I står nu under mit førerskab, og hvis I forlader mig nu, bliver I draget til ansvar."

"I et sådant tilfælde bryder jeg mig ikke en styver om Eders ordre," svarede jeg heftigt.

Jeg vendte Covenant og sporede den ned ad en trang, dybt optrukken sti, som førte til huset, fulgt af sir Gervas og tre af rytterne. I samme øjeblik hørte jeg et skarpt kommandoråb fra Hooker og lyden af knirkende hjul, der meldte, at han virkelig havde forladt os og drog videre.

"Han har ret," sagde sir Gervas, mens vi red hen ad stien. "Saxon og enhver anden gammel soldat ville have rost hans mandstugt."

"Der er ting, der står højere end mandstugt," mumlede jeg. "Jeg kunne ikke fortsætte og lade denne stakkels kvinde tilbage i

nød. Men se – hvad har vi der?"

En mørk masse fortonede sig foran os; da vi nærmede os, viste det sig at være fire heste, som var bundet ved deres bidsler til hækken.

"Rytteriheste, kaptajn Clarke!" råbte en af vore ryttere, der var sprunget af for at undersøge dem. "De har regeringens mærkede sadler og hylstre. Her er en låge, som fører til en gang op til huset."

"Vi må da helst stige af," sagde sir Gervas og bandt sin hest ved de øvrige. "Bliv I hos hestene, drenge, og hvis vi råber, må I komme os til hjælp. Sergent Holloway, I kommer med os. Tag Eders pistoler med."

30. Fægteren i den brune trøje

Sergenten, som var en stærktbygget, kraftig vestengelsk bonde, skubbede lågen op, og vi kom netop løbende op ad den krogede sti, da en strøm af gult lys vældede ud af en dør, der pludselig blev revet op, og vi så, at en mørk, undersætsig skikkelse sprang gennem døren ind i huset.

På samme tid trængte en forvirret blanding af råb og støj ud til os, fulgt af to pistolskud, rasende brøl, trampen, sværddklang og saftige eder.

Ved denne pludselige støj løb vi alle tre, alt hvad vi kunne, op ad stien og kiggede ind gennem den åbnede dør, hvor vi så et optrin, som jeg aldrig vil glemme, så længe min hukommelse kan fremtrylle noget fortidsbillede for mig.

Kammeret var stort og højt med lange rækker af skinker og salt kød hængende fra de røgbrune tagspær, således som det brugtes i Somersetsshires bondestuer. Et højt, sort vægur tikkede i det ene hjørne og et plumpt bord, hvorpå der var dækket med fade og tallerkener som til måltid, stod midt på gulvet.

Lige overfor døren brændte der et stort bål af brændestykker og foran dette hang til vor store rædsel en mand med hovedet nedad, fastholdt af et reb, der var knyttet om hans ankler og kastet over tagbjælken og gjort fast til en ring i gulvet. Den ulykkelige mands anstrengelser havde fået rebet til at snurre rundt, så han drejedes foran bålet som en steg på spid.

Ved tærsklen lå en kvinde; det var hendes skrig, der måtte have tilkaldt os; men det ubevægelige ansigt og forvredne

legeme viste, at vor hjælp var kommet for sent til at frelse hende fra den skæbne, hun anede. Lige ved siden af hende lå to sortsmudskede dragoner af den kongelige hær over kors over hinanden udstrakt på gulvet, mørke og skumle selv i døden.

Midt i stuen var to andre dragoner i færd med at hugge og støde med deres slagsværd efter en undersætsig, fyldig, bredskuldret mand, klædt i brunt, groft vadmæl; han løb rundt om bordet og mellem stolene med en lang kårde med kraftige parérbøjler i hånden. Han afparerede og undgik deres hug med vidunderlig færdighed og gav dem nu og da et stød til svar.

Så hårdt presset som han var, viste hans ubevægelige ansigt, faste mund og skarpe, årvågne øjne, at en frygtløs ånd boede i ham, mens blodet, som dryppede fra en af hans modstanderes ærme, meldte, at kampen ikke var så ulige, som det kunne se ud til.

Netop mens vi stod og så på, sprang han baglæns for at undgå et voldsomt angreb fra en af de rasende soldater og opnåede samtidig med et hurtigt, kraftigt sidehug at overskære rebet, det ulykkelige offer hang i. Kroppen faldt med et dumpt plask ned på murstensgulvet, mens den undersætsige fægter i næste øjeblik dansede afsted til et andet hjørne af stuen, idet han fremdeles med stor lethed og dygtighed undgik eller mødte den byge af hug, som haglede over ham.

Dette sælsomme optrin holdt os en stund fasttryllede, men der var ikke nogen tid at spille, for et fejltrin eller fejlgreb kunne let blive skæbnesvangert for den kække fremmede. Vi løb ind i huset med dragne sværd og mod dragonerne. Da de så sig overmandede, trak de sig tilbage i en krog og slog fra sig som

rasende; de indså godt, at de ikke kunne vente nogen barmhjertighed efter den dæmoniske gerning, de var grebet i.

Holloway, vor kavalerisergent, sprang rasende til og blottede sig således for et stød, at det strakte ham død på gulvet. Før end dragonen kunne få hævet sit våben på ny, huggede sir Gervas ham ned, mens den fremmede i samme øjeblik kom inden for sin modstanders gardering og sårede ham dødeligt i halsen.

Ikke en eneste af de fire rødkjoler undslap med livet, mens den døde sergent og ligene af de gamle ægtefolk, der havde været de første ofre, forhøjede det frygtelige ved optrinnet.

"Stakkels Holloway er færdig," sagde jeg, idet jeg lagde min hånd på hans hjerte. "Har man vel nogensinde set mage til slagterbod? Jeg føler mig syg om hjertet."

"Her er en flaske eau-de-vie, hvis jeg ikke tager fejl," råbte den fremmede, steg op på en stol og tog en flaske fra hylden. "Den er god efter lugten at dømme. Tag en slurk. I er så bleg som et nybleget lagen."

"Ærlig kamp kan jeg tåle, men slige optrin som dette får mit blod til at isne," svarede jeg og tog en slurk af flasken.

Jeg var en meget ung krigsmand på den tid, mine kære; men jeg tilstår, at lige indtil det allersidste felttog, jeg deltog i, havde en hvilken som helst form for grusomhed samme virkning på mig.

Jeg giver Eder mit ord på, at synet af den udkørte, skindmagre vognhest, som jeg i London i fjor efterår så kæmpe med sit læs og blive pisket, fordi den ikke gjorde, hvad den ikke kunne, fyldte mig med mere modbydelighed end valpladsen ved Sedgemoor eller hin store dag, da ti tusind af Frankrigs

blomstrende ungdom lå udstrakt foran Londons fæstningsværker.

"Kvinden er død," sagde sir Gervas, "og jeg frygter for, at manden også er døende. Han er ikke brændt, men den stakkels mand lider af, at alt hans blod er strømmet til hovedet. "

"Hvis det er det hele, kan han let læges," sagde den fremmede, tog en lille kniv op af sin lomme, smøgede den gamle mands ærme op og åbnede en af hans årer. Først kom der kun nogle få, sorte dråber fra såret, men straks efter begyndte blodet at rinde mere frit, og den mishandlede viste tegn på, at liv og bevidsthed vendte tilbage.

"Han kommer til at leve," sagde fægteren og stak sin lancet i lommen. "Og nu, hvem er I, som jeg skylder denne indblanden i striden, som i alt fald forkortede den, om end udfaldet måske var blevet det samme, hvis vi havde fået lov til at ordne vort mellemværende alene?"

"Vi er fra Monmouths hær," svarede jeg. "Han ligger i Bridgewater, og vi er spejdere, der er ude og proviantere."

"Og hvem er I?" spurgte sir Gervas. "Og hvorledes kom I ud i dette slagsmål? Guds dros! I må være en hidsig lille kamphane, som binder an med fire sådanne kæmper!"

"Mit navn er Hector Marot," svarede manden, rensede sine pistoler og ladede dem på ny med stor omhu. "Hvem jeg er, har intet at sige. Det kan være tilstrækkeligt, at jeg har formindsket Kirkes hær med fire af hans skurke. Læg mærke til deres ansigter, så mørke og solbrændte selv i døden. Disse mænd har lært deres krigshåndværk blandt Afrikas hedninge, og nu udøver de på nogle stakkels uskadelige engelske mennesker de djævelske kneb, de har lært blandt de vilde. Herren hjælpe

Monmouths mænd, hvis de taber! Disse skadedyr er mere at frygte end bøddelens strikke eller skarpretterens økse."

"Men hvorledes gik det til, at I kom hid lige i rette øjeblik?" spurgte jeg.

"Det er lige til, jeg kom han ad vejen på min hoppe. Da jeg hørte hovslag bag mig, skjulte jeg mig som et forstandigt menneske gør, så længe landet er i denne tilstand, i en mark og så disse slyngler sætte forbi i fuldt firspring. De tog ind i dette hus, og snart efter kunne jeg af skrig og andre tegn forstå, hvilken djævelsk gerning de var i færd med. Derfor forlod jeg min hest midt på marken og løb her hen, hvor jeg gennem vinduet så, at de hængte denne brave mand op foran bålet for at få ham til at bekende, hvor hans rigdomme lå skjult, skønt det er min mening, at hverken han eller nogen anden bonde på disse kanter har større rigdom at skjule, efter at to forskellige hære efter hinanden har været indkvarteret hos dem. Da de så, at hans mund forblev lukket, hejsede de ham op, som I så, og ville sikkert have stegt ham som en sneppe, hvis ikke jeg havde trådt ind og vingeskudt to af dem med mine dunderter. De andre gik løs på mig, men jeg stak en af dem gennem underarmen og havde utvivlsomt givet dem begge god besked, hvis ikke I var kommet til."

"Overmåde kækt gjort," udbrød jeg. "Men hvor har jeg hørt Eders navn før, mester Hector Marot?"

"Ja," svarede han med skarpt sideblik, "det kan jeg ikke svare på."

"Det lyder kendt for mit øre," sagde jeg. Han trak på sine brede skuldre og blev ved med et halvt foragteligt halvt uroligt udtryk at forsyne sine pistoler med fængkrudt. Det var en

meget kraftigt bygget mand med et mægtigt bryst, alvorligt, firskårent ansigt og et hvidt ar som efter en knivsæg ned over den brune pande. Han var iført guldkantet ridehue, en trøje af mørkebrunt vadmel, der bar præg af vejr og vind, et par rustplettede helstøvler og en lille paryk.

Sir Gervas, som længe og nøje havde iagttaget manden, fo'r op og slog sig med hånden på låret.

"Naturligvis!" råbte han. "Pokkerme', om jeg kom i hu, hvor jeg havde set Eders ansigt før, men nu står det overmåde klart for mig."

Manden kastede nogen skumle blikke fra den ene til den anden af os under sine rynkede bryn.

"Det lader til, at jeg træffer bekendte," sagde han mut, "dog kan jeg ikke mindes Eder. Jeg tror, min unge herre, at Eders fantasi er løbet af med Eder."

"Ikke i mindste måde," svarede adelsmanden rolig, bøjede sig frem og hviskede et par ord i mandens øre, som fik ham til at springe fra stolen og tage et par hastige skridt fremad, som om han ville flygte fra huset.

"Nej, nej," råbte sir Gervas og sprang mellem ham og døren, "i skal ikke løbe fra os. Pyt mand, læg ikke hånden på Eders sværd, vi har haft nok af blodigt arbejde i nat. Desuden vil vi ikke gøre Eder noget ondt."

"Hvad mener I da? Hvad vil I mig?" spurgte han og så sig om som et vildt rovdyr i en fælde.

"Jeg har en udpræget venskabelig følelse for Eder efter denne nats værk," udbrød sir Gervas. "Hvad kommer det mig ved, hvorledes I finder Eders levevej, så længe I af hjertet er en brav mand? Lad mig vansmægte, om jeg nogensinde glemmer et

ansigt, som jeg engang har set, og Eders *bonne mine* med varemærket på panden er især vanskeligt at overse."

"Og hvis jeg var den, I tror? Hvad da?" spurgte manden mut.

"Der er ikke noget hvis, det kan jeg sværge på. Men jeg ville ikke, mand – nej, ikke om jeg så fik fat i Eder, mens der var blod på Eders hænder. I må vide, Clarke, siden her ikke er nogen, som lytter, at i gamle dage var jeg fredsdommer i Surrey, og vor ven her blev da bragt for mig, anklaget for at ride ude noget sent om aftenen og være højst uhøflig mod rejsende. I forstår mig nok. Han blev dømt til galgen, men slap imidlertid bort og frelste således sin hals. Ret glad er jeg nu for det, for I må synes som jeg, at han er en alt for brav mand til at opføre en dans i stram line ved Tyburn."

"Og nu husker jeg vel, hvor jeg har hørt hans navn," sagde jeg. "Sad I ikke fanget i Beauforts fængsel i Badminton, og lykkedes det Eder ikke at undkomme fra det gamle Boteler-fængsel?"

"Godt, mine herrer," svarede han, satte sig på kanten af bordet og dinglede skødesløst med benene. "Når I ved så meget, ville det være dårskab af mig at prøve på at føre Eder bag lyset. Jeg er virkelig den samme Hector Marot, som har gjort sit navn til en skræk for de store vestlige landeveje, og som har gæstet flere fængsler end nogen anden mand her i det sydlige. Jeg kan dog med sandhed sige, at om jeg end har været ti år på landevejen, har jeg aldrig taget en styver fra de fattige eller gjort ondt mod noget menneske, som ikke gjorde mig fortræd. Derimod har jeg ofte vovet liv og lemmer for at hjælpe dem, der var i nød."

"Det kan vi bevidne," svarede jeg, "for når disse fire rødkjolede djævla her har måttet bøde med livet for sine

forbrydelser, har man Eder at takke for det og ikke os."

"Nej, det var ikke noget at takke mig for," svarede vor nye bekendt. "Jeg havde sandt at sige nogle andre regnskaber at gøre op med oberst Kirkes rytteri og var kun alt for glad ved at få denne ledighed til at afgøre dem med dem."

Mens vi talte, var de folk, vi havde ladet blive tilbage hos hestene, kommet efter os tillige med en del af de nærmestboende bønder og indsiddere, som blev forfærdede over det blodige skue og højst ængstelige for den hævn, der ville ramme dem fra det kongelige rytteri dagen efter.

"For Kristi skyld, mine herrer," råbte en af dem, en gammel rundkindet bondemand, "bring ligene af disse soldaterskurke ud på vejen og lad det se ud, som om de er blevet dræbt i en tilfældig skærmydsel med Eders eget rytteri. Hvis det bliver kendt, at de har fundet døden i en bondehytte, vil der ikke blive et eneste hus, som ikke bliver stukket i brand, i hele landsbyen. Således som det allerede nu er, kan vi knapt holde os disse morderiske djævla fra halsen."

"Hans forlangende er rimeligt," sagde landevejsrøveren afgjort. "Vi har ingen ret til først at sørge for vor fornøjelse og siden gå vores vej og overlade til de andre at betale."

"Godt, så hør her," sagde sir Gervas og vendte sig til den skrækslagne flok bønder. "Jeg vil gøre en handel med Eder om den sag. Vi kom hid for at skaffe mad og kan ikke komme tomhændede tilbage. Hvis I vil skaffe mig en høvogn og fylde den fra Eders forråd med sådanne levnedsmidler, som I kan skaffe, og en halvt snes okser desuden, skal vi ikke alene beskytte Eder i denne sag, men jeg lover Eder fuld betaling til

gode torvepriser, såfremt I vil komme til den protestantiske lejr efter pengene."

"Jeg vil give okserne," svarede den gamle mand, som vi havde frelst, og som nu var kommet sig så meget, at han kunne sidde oprejst. "Siden min stakkels kone lumskelig er myrdet, har det lidet at sige, hvad der bliver af besætningen. Jeg skal bare sørge for, at hun bliver bragt til Durston kirkegård, så skal jeg komme til Eders lejr og dø lykkelig, hvis jeg kan befri Jorden for endnu en af disse legemliggjorte djævla."

"I taler vel, mester!" udbrød Hector Marot, "i viser den rette ånd. Jeg synes at skimte en gammel fuglebøsse på krogen derhenne, som med et par blyklumper i sig og i en kæk mands hånd kan nedlægge en halv snes af disse fine fugle, alle deres brogede fjer til trods."

"Hun har været mig en trofast fælle i mere end tredive år," sagde den gamle, mens tårerne trillede ned over hans rynkede kinder. "Tredive udsæd og tredive indhøstninger har vi arbejdet sammen; men dette er en udsæd, som skal bringe en blodig høst, så sandt min højre hånd kan udføre det."

"Hvis I drager i krigen, mester Swain, skal vi passe Eders hjem," sagde den bonde, der først havde talt. "Hvad de levnedsmidler anbelanger, som denne herre taler om, så skal han ikke få et læs, men tre, hvis han vil unde os en halv time til at læsse på i. Hvis ikke han tager dem, vil de andre snart gøre det, så det kan jo lige så godt gå til den gode sag. Hør, Miles, gå og væk arbejdsfolkene og se til, at de læsser kartofler og røgvarer på høvognene i største hast."

"Så er det bedst, at vi opfylder vor del af overenskomsten," sagde Hector Marot.

Ved hjælp uf vore to ryttere bar han de fire dragoner og vor faldne sergent ud og lagde dem på jorden et stykke længere henne ad vejen og førte hestene hen omkring ligene, for at de skulle trampe jorden op og få det hele til at se ud som efter en rytterkamp.

Mens dette gik for sig, havde en del af folkene vasket køkkenets murstensgulv og fjernet alle spor af den sørgelige tildragelse.

Den myrdede kvinde blev båret op på hendes eget kammer, så der var intet tilbage, der mindede om det hele optrin, uden den ulykkelige mand, der vemodig blev siddende på samme sted, med kinden hvilende i sin knudrede, slidte hånd, stirrende frem for sig med et forstenet, tomt blik, tilsyneladende uden at lægge mærke til sine omgivelser.

Vognene var hurtigt blevet læsset og den lille flok okser samlet på en mark i nærheden.

Vi skulle netop til at drage tilbage igen, da en ung bonde kom ridende med den besked, at der var en trop kongeligt rytteri mellem lejren og os. Dette var en alvorlig nyhed, for vi var kun alt i alt syv, og vi ville desuden nødvendigvis blive hindrede af de medbragte forråd.

"Hvorledes skal det gå Hooker," sagde jeg, "burde vi ikke sende et bud og advare ham?"

"Jeg skal straks ride afsted," svarede bonden, "og jeg er sikker på at træffe ham, hvis han er på Athelney-vejen."

Da han havde sagt dette, sporede han sin hest og satte afsted i fuldt firspring gennem mørket.

"Så længe vi har frivillige forposter som ham," henkastede jeg, "er det let at se, på hvilken side folkets hjerte er. Hooker har

endnu størstedelen af de lo afdelinger med sig og kan sikkert klare sig. Men hvorledes skal vi komme tilbage?"

"Guds død, Clarke! Lad os få en midlertidig forskansning i stand i en fart," foreslog sir Gervas. "Vi kan forsvare denne bondegård mod hele verden, indtil Hooker kommer, og så forene vor styrke med hans. Nu ville vor værdige oberst have været på sit rette sted og have anlagt linjer for krydsild, flankeild og alt andet, som hører med til en velbefæstet lejr."

"Nej," svarede jeg, "da vi forlod Hooker på en mindre høflig måde, ville det ikke smage at måtte bede ham om hjælp nu, da vi er kommet i fare."

"Ho, ho!" råbte friherren. "Man har ikke nogen lang lodline nødvendig for at komme til bunds i Eders stoiske filosofi, ven Micah. Trods al Eders koldblodige ro er I fintfølende nok, når det gælder ære og stolthed. Skal vi da ride frem og vove det? Jeg vædder en krone på, at vi ikke får så meget som én rødkjole at se."

"Hvis I vil tage imod mit råd, mine herrer," sagde landevejsrøveren, som nu kom ridende på en dejlig blakket hoppe, "så vil jeg sige, at den bedste udvej for Eder er, at I tillader mig at føre Eder frem til lejren. Det ville være underligt, om ikke jeg skulle kunne finde udvej til at narre disse dumrianer af soldater."

"Et overmåde klogt og betimeligt forslag," udbrød sir Gervas. "Mester Marot, en pris af min snusdåse! hvilket altid er en venskabspagt med ejermanen. Ved alle de hellige, menneske! skønt hele vort hidtidige fjendskab har været, at jeg på et hængende hår havde ladet Eder klynge i galgen, så nærer jeg

venskab for Eder, om jeg end ville ønske, at I havde en mere delikat levevej."

"Det samme ønsker andre, som må ud om natten," sagde Marot med en lydløs latter. "Men det er bedst, vi kommer afsted, for himlen lysner i øst, og det bliver fuldt dagslys, før vi når Bridgewater."

Vi lod det uheldsvangre hus bag os og rykkede frem med alle militære forsigtighedsregler, idet Marot og jeg red foran og vore to ryttere dannede bagtroppen. Det var endnu meget mørkt, om end en lysere grå linje i horisonten viste, at daggryet ikke var langt borte.

Vor nye kending førte os dog uden at standse eller betænke sig et øjeblik gennem et virvar af stier og genveje, over marker og moser, hvor vognene af og til gik til akslen i mudder og så atter knirkende og jamrende over stene og grus. Så ofte svingede vi, og så tit forandrede vi retning, at jeg flere gange frygtede for, at vor vejviser tog fejl. Men da de første solstråler lyste over landskabet, så vi spiret af Bridgewaters sognekirke rage op lige foran os.

"Guds død, mand, I må være noget af en kat, som således kan finde frem i mørke," udbrød sir Gervas og red frem til os. "Jeg er ret glad ved atter at se vor lejr, for de stakkels vogne har knirket og jamret, så mine øren er trætte af at lytte efter akselbrud. Mester Marot, vi skylder Eder noget for dette."

"Er dette Eders hjemegn," spurgte jeg, "eller er I lige så godt kendt over alt som her?"

"Mit land," sagde han og tændte sin sorte, korte snadde, "strækker sig fra Kent til Cornwall, men aldrig nord for Themsen eller Bristolkanalen. Inden for den grænse er der ikke

en vej, som jeg ikke er vel bekendt med, ej heller så meget som et smuthul i en hæk, som jeg ikke kunne finde midt i den mørkeste nat. Det er nu engang min håndtering. Men forretningen er ikke længere, hvad den har været. Hvis jeg havde en søn, ville jeg ikke uddanne ham til det. Den er blevet ødelagt af de væbnede konduktører på postvognene og af de fordømte guldsmede, som har åbnet deres banker, lagt den hårde mønt i deres jernskabe og udstedt små papirlapper, som er lige så unyttige for mig som en gammel avertissementstidende. Jeg siger Eder, det er ikke mere end fredag otte dage siden, at jeg standsede en kvæghandler, som kom fra Blandford marked, og jeg tog syv hundrede guineas fra ham i disse papirer – checks, som de kalder dem – nok til at give mig tre måneders ferie, hvis det havde været guld. Landet må sandelig være kommet i en dårlig tilstand, når sådan noget juks kan gå i stedet for kongens mønt."

"Hvorfor holder I da fast ved en sådan håndtering?" spurgte jeg. "Eders egen fornuft må sige Eder, at det kun kan føre til elendighed og galgen. Har I nogensinde truffet nogen, som det gik godt på den vej?"

"Det har jeg," sagde han. "Der var nu således Kingston Jones, som i mange år havde arbejdet i Hounslow. Han tog engang ti tusind guldfugle i et eneste kast, og da han var en forstandig mand, lovede han på aldrig mere at sætte sin hals på spil. Han rejste til Cheshire, lavede en eller anden skrøne om netop at være kommet hjem fra Vestindien, købte sig en landejendom og er nu en velstående herremand af meget godt ry, og fredsdommer oven i købet. Du store verden, at se ham på dommersædet, når han finder en stakkels fyr skyldig i at have

stjålet en halv snes æg, er lige så god komedie som nogen på teatret."

"Ja," indvendte jeg, "men efter hvad vi har set af Eders mod og dygtighed i våbenbrug, er I et menneske, som hurtigt ville blive forfremmet i en hvilken som helst hær. Det måtte da visselig være bedre at bruge sine evner til at vinde hæder og berømmelse end som trappetrin til vanære og galge."

"Galgerne bryder jeg mig ikke om, ikke så meget som en slidt, gammel skilling," svarede landevejsrøveren og sendte tykke, blå røgringe op i morgenluften. "Vi må alle betale vor gæld til naturen, og enten jeg gør det i mine støvler eller under en dundyne om et eller ti år, har lige så lidet at sige for mig som for nogen kriger blandt Eder. Hvad vanæren vedrører, så er det en sag, der afhænger af enhvers opfattelse. Jeg selv kan ikke indse, at det er nogen skam at beskatte de riges formuer, når jeg vover mit eget skind for at gøre det."

"Der er noget, som er ret, og noget, som er uret," svarede jeg, "og som ingen ord kan bortforklare; det er et farligt og ulønsomt spil at lege med det."

"Desuden, selv om det, som I ytrede, var sandt med hensyn til ejendom," faldt sir Gervas ind, "så kunne det dog ikke undskylde den ligegyldighed for menneskeliv, som Eders håndtering medfører."

"Nej, det er blot en jagt, med den undtagelse, at vildtet af og til vender sig mod en og selv bliver jæger. Det er, som I siger, et farligt spil, men to partier kan spille det, og begge står lige godt. Det er ikke falske terninger, vi kaster, eller mærkede kort, vi spiller med. Det er kun få dage siden, at jeg red ud ad landevejen og så tre glade gårdmænd i fuld galop fare hen over

markerne med et koppel gøende hunde foran sig, og alt sammen for at forfølge en stakkels uskyldig lille hare. Det var en gold og tyndt befolklet landegn på grænsen af Exmoor, så det faldt mig ind, at jeg kunne bruge min tid godt ved at gøre jagt på jægerne. Guds død! Det var en frisk jagt. Afsted fo'r mine herrer, mens de hujede som gale og deres kjoleskøder flagrede i vinden. De hidsede hundene og havde en sjældent god morgensport. De lagde aldrig mærke til den tavse rytter, som kom bag dem, og som uden et eneste "holla!" eller "fremad!" nød sin jagt lige så godt, som den mest højrøstede af dem. Der skulle kun have været et koppel retsbetjente i hælene på mig for at danne en smuk række "høg over høg", ligesom den leg, drengene leger på landsbyengen."

"Og hvorledes gik det?" spurgte jeg, for vor nye bekendt lo stille for sig selv.

"Jo, mine tre herrer red deres hare op og trak deres lærker frem, som folk, der har gjort et godt arbejde. De stod endnu og sludrede og lo over den døde hare, og den ene steg af for at skære ørene af den som jagtbytte, da jeg kom ridende frem i smukt firspring.

"God morgen, mine herrer," sagde jeg. "Vi har haft en god sport!"

De stirrede på mig, jeg lover for de var tilstrækkelig forbløffede, og en af dem spurgte, hvad pokker jeg gjorde der, og om jeg således turde tage del i deres private jagt.

"Nej, mine herrer, jeg jagtede ikke Eders hare," sagde jeg.

"Hvad da, mand?" spurgte en af dem.

"Jeg jagtede efter Eder," sagde jeg, "og en lystigere jagt har jeg ikke haft i mange år."

Derpå trak jeg mine overtalere frem og gjorde dem sagen forståelig i få ord, og jeg lover for, I havde fået Eder en god latter over synet af deres ansigter, da de langsomt trak deres fede læderpunge op af lommerne. En og halvfjerds pund var mit bytte hin morgenstund, hvilket var mere end at ride efter et par hareører."

"Men sendte de da ikke hele egnen på spor efter Eder?" spurgte jeg.

"Nej, når min hoppe, Alice, får lov, løber hun hurtigere end nyheder. Rygtet løber hurtigt, men den gode hoppes hove løber endnu hurtigere."

"Og her er vi inden for vore egne forposter," sagde sir Gervas. "Nå, min ærlige ven – for ærlig har I været mod os, hvad end andre kan synes – vil I følge med os og slå for en god sag? Guds død, mand! I må have mangen udåd at gøre god igen, det tør jeg stå inde for. Hvorfor så ikke få en god gerning på Eders regnskab ved at vove Eders liv for den reformerte bekendelse?"

"Nej," svarede landevejsrøveren og holdt sin hest an. "Mit eget skind er jeg ikke ræd for; men hvorfor skulle jeg udsætte min hoppe for en sådan galmandsstrid. Hvis hun kom til skade i krigen, hvorledes skulle jeg så vel få magen til hende? Desuden bryder hun sig ikke om, enten der sidder en papist eller en protestant på Englands trone – gør du vel, min skat?"

"Men I kunne måske opnå stor forfremmelse," sagde jeg. "Vor oberst, Decimus Saxon, holder af en god fægter, og hans ord har meget at sige hos kong Monmouth og i krigsrådet."

"Nej, nej," sagde Hector Marot afgjort. "Lad enhver passe sit! Kirkes rytteri fører jeg altid krig med, for en flok af dem hængte gamle, blinde Jim Houston fra Milverton, som var min ven. Jeg

har sendt syv af de blodige skurke til det sidste opgør og kan måske arbejde mig gennem hele regimentet, hvis jeg får tid. Men jeg vil ikke slås mod kong James, heller ikke vil jeg vove min hoppe, så lad mig ikke høre mere om det. Og nu må jeg forlade Eder; for jeg har meget at tage vare på. Farvel!"

"Farvel, farvel!" råbte vi og trykkede hans brune, barkedede hånd. "Tak for Eders vejvisning."

Han løftede sin hat, rykkede i bidslet og red i firspring hen ad landevejen midt i en rullende støvsky.

"Rotterne må æde mig, om jeg nogensinde mere vil sige et ord mod tyve!" sagde sir Gervas. "Jeg har aldrig i hele mit liv set nogen svinge sit sværd bedre, og han må være flink med pistoler også, den mand, som kunne nedlægge to sådanne svære karle med to skud. Men se derhenne, Clarke, kan I ikke øjne en afdeling rødkjoler?"

"Det kan jeg visselig," sagde jeg og stirrede ud over den brede, sivgroede, grågrønne slette, som strakte sig på den anden side af den bugtede Parret til de fjerne Polden Hills. "Jeg kan se dem der ovre i retning af Weston Zoyland så klart som rødkælke i et kornneg."

"Der er flere til venstre nær ved Chedzoy," sagde sir Gervas. "Et, to, tre og en derovre og to andre bagved – i alt seks regimenter fodfolk. Jeg synes jeg ser rytterharnisker der henne og et glimt af artilleri oven i købet. Sandelig, Monmouth må slås nu, hvis han nogensinde håber at føle den gyldne ring om sine tindinger. Hele kong James' hær har omringet ham."

"Vi må tilbage til vore afdelinger," sagde jeg. "Hvis jeg ikke tager fejl, ser jeg vore faner vaje på torvet."

Vi sporede vore trætte heste og rykkede frem med vort lille følge og de forråd, vi havde samlet, indtil vi atter befandt os i vort kvarter, hvor vi hilstes med høje glædesråb fra vore sultne kammerater.

Før middag var okserne forvandlet til steg og anden kødmad, mens vore grøntsager og andre fødevarer hjalp til at skaffe den middag, som for mange af vore folk blev den sidste.

Major Hooker kom straks efter med en god forsyning af madvarer, men i dårlig forfatning; for han havde haft en skærmydsel med dragonerne og tabt otte eller ti af sine folk. Han gik øjeblikkelig til rådet med klage over den måde, vi havde forladt ham på; men nu fulgte store begivenheder så hastigt efter hinanden, så der var kun lille tid til at holde forhør over småting, der vedrørte krigstugten.

Når jeg tænker tilbage på det, må jeg selv tilstå, at fra soldatens synspunkt havde han fuldkommen ret, og fra et militært standpunkt kunne vor adfærd ikke undskyldes. Men det håber jeg, mine kære børn, at selv nu, da årenes vægt har nedtynget mig, ville skriget fra en kvinde i nød bringe mig til at ile hende til hjælp, så længe disse gamle lemmer kunne bære mig.

For den beskyttelse, vi skylder de svage, overgår alle andre pligter og forhold, og jeg kan ikke indse, hvorfor soldaterkappen skal forhærde mandens hjerte.

31. Pigen i mosen og boblen, som steg op af dyndet

Hele Bridgewater var i kog, da vi kom ridende derind, for kong James' tropper var mindre end fire engelske mil borte på sletten ved Sedgemoor, og det var sandsynligt, at de ville trænge frem og storme byen straks. Der var opkastet en del dårlige jordvolde på Eastover-siden, og der stod to brigader under våben, mens den øvrige del af hæren holdtes i reserve på torvet og slotsparken.

Men ud på eftermiddagen kom der afdelinger af vort rytteri og bønder fra den sumpede omegn med den efterretning, at der ikke var nogen fare for, at der nu skulle forsøges angreb. De kongelige tropper havde slået sig til ro i hyggelige herberger i de nærmeste små landsbyer, havde pålagt omegnens bønder at skaffe øl og cider og viste ikke noget tegn på, at de havde lyst til at rykke frem.

Byen var fuld af kvinder, bøndernes hustruer, søstre og mødre, som var kommet derhen for at se deres kære endnu engang. Fleet Street eller Cheapside i London er ikke mere befolket på en travl dag end de trange, krogede gader og smøger i Somersets-byen var denne dag.

Ryttere i høje ridestøvler og harnisk, skarlagensrøde militssoldater, brunklædte, alvorlige Taunton'ere, vadmelsklædte spydbærere, vilde, pjaltede minearbejdere, bluseklædte bondedrenge, ligeglade vejrbidte sømænd, barske

bjergfolk fra nordkysten – alle puffede og hilste hinanden i en tæt, mangefarvet hob.

Over alt iblandt dem sås højrøstede kvinder fra landet med stråhatte, grædende, omfavnende og trøstende. Hist og her kunne man mellem de brogede dragter og blinkende våben se en puritansk præsts mørke, alvorlige skikkelse i fodsid, sort kappe og vældig, bredbræmmet hat, mens han kom med ildnende udråb og alvorlige bibelsprog, som varmede mændenes blod ligesom vin. Nu og da løftede der sig et kort, skarpt skrig fra folket, ligesom en modig hund hyler og slider i sit kobbelt og længes efter at få fat i fjendens strube.

Vort regiment havde fået lov at vende tilbage, så snart det blev bekræftet, at Feversham ikke ville rykke frem den dag, og det var nu ivrigt i færd med de fødevarer, som vort natlige togt havde indbragt.

Det var søndag, en frisk, varm dag med klar, skyfri himmel og en mild vind fyldt af den landlige duft. Hele dagen blev der ringet alarm med de nærmeste landsbyers kirkeklokker; de kimede og klang ud over den sollyse egn. Husenes øverste vinduer og rødtækte tage var fyldt af kvinder og børn, som stirrede mod øst, hvor røde pletter på den brune slette viste fjendens stilling.

Klokken fire om eftermiddagen holdt Monmouth det sidste krigsråd på toppen af det firkantede, fladtagede tårn, hvorfra spiret af Bridgewaters sognekirke hævede sig, og hvorfra man har god udsigt over landet rundt om. Efter mit ridt til Beaufort var jeg altid blevet bæret med indkaldelse, til trods for min lave rang i hæren. Der var i alt nogle og tredive rådgivere, og der var heller ikke plads til flere – krigere og hofmænd, kavalerer og

rundhoveder, alle knyttet sammen af den fælles fares hånd. Den åbenbart nære afgørelse af vor skæbne havde virkelig nedbrudt mange af de skranker, der før skilte dem. Dissenteren havde lagt meget af sin tilbageholdenhed til side og var varm og ivrig ved udsigten til slag, mens den slappe modeherre mod sædvane blev alvorlig ved at overtænke faren ved sin stilling. Deres gamle trætter var glemte, da de samledes på tårnet og med faste ansigter så på de tætte røgspjelter, som steg op mod himlen i synskredsen.

Kong Monmouth stod blandt sine førere, bleg og mismodig. Han havde et nedslået, skødesløst udseende, som en mand, hvis sjælehyrde har gjort ham ligegyldig for sin egen person. Han holdt en elfenbens dobbeltkikkert, og når han løftede den til sine øjne, skjalv og rystede hans tynde, hvide hænder, så det var sørgeligt at se ham.

Lord Grey rakte en kikkert til Saxon, som stirrede længe og alvorlig på fjenden.

"Det er de samme folk, som jeg selv har ført," sagde Monmouth omsider med sagte røst, som om han tænkte højt. "Der til højre ser jeg Dumbartons fodfolk. Jeg kender dem godt. De vil slås. Havde vi dem på vor side, ville alt være godt."

"Nej, Eders Majestæt," svarede lord Grey kækt. "I gør Eders brave følgesvende uret. De vil også slås, slås til sidste blodsdråbe for Eder."

"Se på dem," sagde Monmouth sørgmodig og pegede på de overfyldte gader neden under os. "Kækkere hjerter har aldrig banket i nogen englænders bryst, men se alligevel, hvorledes de støjer og hujer som en bajads lørdag aften! Sammenlign dem med de øvede bataljoners alvorlige, snorlige rækker. Ve mig, at

jeg har lokket disse brave sjæle fra deres små hjem for at kæmpe en så håbløs kamp!"

"Hør!" råbte Wade. "De tror ikke, at det er håbløst, og heller ikke vi!"

Mens han talte, løftede et højt råb sig fra det tætte mylder nedenunder, som lyttede til en prædikant, der talte ud fra et vindue.

"Det er den værdige dr. Ferguson," sagde sir Stephen Timewell, som just var kommet op til os. "Han er inspireret og har mægtige talegaver. Sandelig, han er som en af de gamle profeter. Han har valgt til tekst: Herren, gudernes Gud, han ved, og Israel skal vide. Hvis det er i oprør eller anmasselse mod Herren, frels os da ikke på denne dag!"

"Amen, amen!" råbte flere af puritanerne begejstrede, mens endnu et hæst mangestemmigt råb fra neden, fulgt af klirrende lyd af leblade og våben, viste, hvor dybt folket var grebet af fanatikerens brændende ord.

"De synes virkelig at være kamplystne," sagde Monmouth med et mere kækt udtryk. "Det kan måske være, at én, der som jeg har ført regulære tropper, er tilbøjelig til at lægge for stor vægt på den forskel, som krigstugt og øvelse gør. Disse kække gutter synes at være ved godt mod. Hvad mener I om fjendens stilling, oberst Saxon?"

"Ved mit liv, jeg synes kun højst dårligt om det, Eders Majestæt," svarede Saxon ligefremt. "Jeg har set hære i lejr mange steder i verden og under mange forskellige førere. Jeg har ligeledes læst den del, der omhandler denne sag i *De re militari* af Petrinus Bellus, og en berømt flamlænders værk om

det samme emne; men jeg har aldrig set noget, der kan forsvare de foranstaltninger, som vi ser her foran os."

"Hvad kalder I den lille landsby til venstre, den med det firkantede, vedbendklædte kirketårn?" spurgte Monmouth henvendt til borgmesteren i Bridgewater, en lille ængstelig mand, som tilsyneladende ikke var glad ved den betydning, hans stilling havde givet ham.

"Weston Zoyland, Eders Herlighed – nej Eders Nåde – jeg mener, Eders Majestæt," stammede han. "Den anden, to mil længere borte, er Middlezoy, og den længst til venstre på den anden side af Rhinen [Note 63](#) er Chedzoy."

"Rhinen, min herre! Hvad mener I?" spurgte kongen. Han fo'r heftigt sammen og vendte sig brat om mod den frygtsomme borgmester, som straks mistede den smule omtanke, han havde tilbage.

"Ja, bevares, Rhinen, Eders Nåde – Eders Majestæt," stammede han. "Rhinen, hvilket, som Eders Majestæts Nåde ikke kan andet end forstå, er hvad folk her kalder Rhinen."

"Det er navnet på de dybe, brede grøfter, Eders Majestæt, der henter deres vand af den store Sedgemoor-sump," sagde sir Stephen Timewell.

Monmouth blev hvid lige til læberne, og flere af rådet vekslede betydningsfulde øjekast; de kom nemlig det sælsomme og profetiske vers i hu, som jeg havde ført med mig til lejren.

Tavsheden blev imidlertid afbrudt af en gammel Cromwell-major ved navn Hollis, som på et papir havde aftegnet fjendens stillinger i de nærmeste landsbyer, hvor de var indkvarteret.

"Hvis det behager Eders Majestæt, er der noget i deres orden, der minder om den skotske hærs lejr før slaget ved Dunbar.

Cromwell lå i Dunbar, ligesom vi nu ligger i Bridgewater. Egnen rundt om, der var sumpet og farlig, blev holdt af fjenden. Der var ikke en mand i hæren, som ikke kunne have sagt, at hvis gamle Leslie havde holdt sin stilling, ville vi, så vidt al menneskelig visdom kunne se, være blevet nødt til at flygte til vore skibe, forlade vort tros og vort artilleri og søge at nå Newcastle, så godt vi kunne. Ved Forsynets velsignelse manøvrerede han imidlertid sin hær på en sådan måde, at der kom en sump mellem hans højre fløj og den øvrige hær, hvorpå Cromwell faldt over hin fløj i det tidlige daggry og knuste den aldeles og med sådan virkning, at hele hæren flygtede, og vi forfulgte den lige til Leiths porte. Syv tusinde skotter mistede livet, men ikke flere end hundrede eller så af de gudfrygtige. Nu kan Eders Majestæt selv se i Eders kikkert, at der strækker sig en mil marskland mellem disse landsbyer, og at den nærmeste – Chedzoy, tror jeg de kalder den – kan nås, uden at vi selv har nødig at gå over sumpene. Jeg er aldeles sikker på, at hvis lordgeneralen nu havde været med os, ville han have rådet os til angreb."

"Det er dristigt at angribe gamle krigere med uøvede bønder," indskød sir Stephen Timewell. "Men, hvis det må gøres, ved jeg vel, at der findes ikke en mand, der er født inden for rækkevidden af klangen af St. Maria Magdalenas klokker, som vil holde sig tilbage."

"I taler vel, sir Stephen," sagde Monmouth. "Ved Dunbar havde Cromwell veteraner med sig, mens hans modstanderes tropper kun havde lidt krigsøvelse."

"Og dog er der overmåde god fornuft i, hvad major Hollis har sagt," sagde lord Grey. "Vi må enten gå på eller blive indesluttet

og sultet ihjel lidt efter lidt. Da dette nu er så, hvorfor skal vi ikke straks drage nytte af den fordel, som Fevershams uvidenhed og ligegyldighed har givet os? I morgen, når det lykkes Churchill at overtale sin chef, tvivler jeg kun lidt på, at vi skal se deres lejr forandret og således få årsag til at angre, at vi lod lejligheden gå fra os."

"Deres rytteri ligger i Weston Zoyland," sagde Wade. "Solen skinner nu så stærkt, at vi næppe kan se for dens glans og dampen, som stiger op fra moserne. Men jeg kunne for en lille stund siden se en lang række heste spredt på sletten bag landsbyen. Hinsides dem i Middlezoy er to tusinde mand af militsen, mens der i Chedzoy, hvor vort angreb ville falde, er fem regimenter regulært fodfolk."

"Hvis vi kunne slå dem, ville alt være godt!" råbte Monmouth. "Hvad er Eders råd, oberst Buyse?"

"Mit råd er altid det samme," svarede tyskeren. "Vi er her for at slås, og jo før vi kommer i virksomhed, jo bedre er det."

"Og Eders, oberst Saxon, er I enig med Eders ven?"

"Jeg tror ligesom major Hollis, Eders Majestæt, at Feversham har blottet sig for et angreb, og at vi straks bør drage fordel af det. Men når der ses hen til, at øvede folk har store fordele ved dagslys, ville jeg stemme for et natangreb."

"Jeg havde just den samme tanke," sagde Grey. "Vore venner her kender hver tomme af jordbunden og vil kunne føre os til Chedzoy lige sikkert ved nat som ved dag."

"Jeg har hørt," sagde Saxon, "at meget øl, cider og brændevin er ført til deres lejr. Hvis det er sandt, kan vi måske vække dem, mens deres hjerner endnu er øre, og de næppe ved, om det er os eller tømmermændene, som er over dem."

Et samstemmigt bifaldsråb fra hele rådet viste, at udsigten til kamp var velkommen efter de sidste ugers opsættelser og trættende marcher.

"Har nogen kavalier indvendinger mod denne plan?" spurgte kongen.

Vi så alle på hinanden, fra den enes til den andens ansigt, men skønt manges miner viste tvivlrådighed og håbløshed, havde ikke én et ord at sige mod natangrebet; for det var klart, at vort angreb under alle omstændigheder måtte blive et vovespil, men at dette i alt fald lovede bedre udsigter til held end noget andet.

Men det må jeg sige, kære børn, at selv de dristigste af os følte os tunge om hjertet, når vi så på vor sørgmodige, nedslåede fører og spurgte os selv, om han var den rette mand til at bringe et så fortvivlet foretagende til et heldigt udfald.

"Hvis alle er enige," sagde han, "så lad vort feltråb være: "Soho", og lad os falde over dem så snart efter midnat, som det lader sig gøre. I vil nu, mine herrer, vende tilbage til Eders regimenter, og husk, at hvad udfaldet af dette end bliver, om Monmouth skal vorde Englands kronede konge eller en jaget fredløs, så vil hans hjerte, så længe det slår, altid komme de kække mænd i hu, der stod ved hans side i farens stund."

Ved denne ukunstlede og venlige tale strømmede der gennem os en følelse af hengivenhed, blandet – i alt fald for mit vedkommende – med en hjertelig medlidenhed for den stakkels svage herre.

Vi trængte os om ham med hånden på vore sværdfæster og lovede, at vi ville stå fast ved ham, om end hele verden stillede sig mellem ham og hans rettigheder. Selv de stive og

ubevægelige puritanere rørtes til at vise tegn på deres troskab, mens hofmændene trak deres kårder, svang dem i luften henrevet af begejstring og råbte, indtil folkeskaren nedenfor blev grebet af samme entusiasme, og luften fyldtes af hyldningsråb.

Glansen vendte tilbage i Monmouths øjne og farven på hans kinder, mens han lyttede til råbet. I hvert fald i det øjeblik så han ud som den konge, han forsøgte at være.

"Min tak til Eder, mine kære venner og undersåtter," råbte han. "Udfaldet beror på den Almægtige, men jeg ved vel, at alt, hvad mennesker kan gøre, vil blive gjort af Eder i nat. Hvis Monmouth ikke kan vinde hele England, skal i alt fald seks fod af dets jord blive hans. Men nu til Eders regimenter, og måtte Gud værne den, som har ret."

"Måtte Gud værne den, som har ret!" gentog rådet højtideligt og skiltes, mens Grey blev tilbage hos kongen for at ordne detaljerne ved planen.

"Disse hofpapegøjer er rede nok til at svinge deres kårder og råbe, når der er fire gode mil mellem dem og fjenden," sagde Saxon, mens vi trængte os frem gennem trængslen nedenfor. "Men jeg frygter, at de næppe vil være så kække, når de skal gå mod en rad musketerer, mens en brigade rytteri måske stormer ind på dem fra siden. Men her kommer vor ven Lockarby med nyheder skrevet på sit ansigt."

"Jeg har noget at melde, oberst," sagde Reuben, mens han åndeløs skyndte sig hen imod os. "I mindes måske, at jeg og min afdeling havde vagt ved den østlige port i dag?" Saxon nikkede.

"Da jeg var ivrig efter at få så meget som muligt af fjenden at se, klatrede jeg op i et højt træ, som står lige uden for byen. Fra denne plads var jeg ved hjælp af en kikkert meget vel i stand til at skelne deres rækker og lejren. Mens jeg gjorde mine iagttagelser, fik jeg tilfældigvis øje på en mand, som luskede frem, dækket af birketræer, omtrent midtvejs mellem fjenden og os. Snart efter kom han så nær, at jeg kunne skelne, hvem han var – for det var en, som jeg kender – men i stedet for at gå ind i byen gennem porten, krøb han rundt i skjul af tørvegravene og fandt uden tvivl sin vej gennem en anden indgang.

Det var en mand, som jeg har grund til at tro ikke nærer nogen sand hengivenhed for vor sag, og det er min mening, at han har været i den kongelige hær med underretning om os og er kommet tilbage efter mere nyt."

"Jaså," sagde Saxon og løftede sine øjenbryn. "Og hvad er mandens navn?"

"Hans navn er Derrik, engang første læresvend hos mester Timewell i Taunton og nu officer ved Taunton infanteriregiment."

"Hvad, den unge springfyr, som havde kastet sine øjne på den smukke frøken Ruth. Nå, ned med kærligheden, hvis det er den, som gør en trofast mand til forræder. Men jeg troede, at han var en af de udvalgte? Jeg har hørt ham prædike for spydbærerne. Hvorledes kan det hænge sammen, at en mand af det slags skulle støtte prælatisternes sag?"

"Kærligheden igen," sagde jeg. "Den samme kærlighed er en smuk blomst, hvor den får lov at gro frit, men et stygt ugræs, hvis den forhindres."

"Han er forbitret på mange i lejren," sagde Reuben, "og han er villig til at ødelægge hele hæren for at få hævn over dem, ligesom en skurk kan finde på at sænke et skib for at få druknet én fjende. Sir Stephen har pådraget sig hans had ved at nægte at tvinge sin datter til at modtage hans hånd. Han er nu vendt tilbage til lejren, og jeg har meldt sagen til Eder, for at I kan bedømme, om det ikke er bedst at sende en tre-fire spydbærere hen og tage vare på ham, så han ikke atter kan drive spioneri."

"Det ville måske være det bedste," svarede Saxon eftertænksomt, "og dog ville fyren uden tvivl slå færdig med en eller anden forklaring, som ville opveje vor blotte mistanke. Kunne vi ikke gribe ham på fersk gerning?" Da fo'r der en tanke gennem mit hoved. Jeg havde fra tårnet lagt mærke til en ensom hytte, der lå et stykke borte, omkring midtvejs mellem os og fjenden. Den lå ved vejkantens på et sted, hvor der var mose på begge sider af vejen. Hvem som helst der drog den vej, måtte forbi hytten. Hvis Derrik forsøgte at bringe besked om vore planer til Feversham, måtte han kunne standses på dette sted, hvis nogen passede ham op der.

"Fortræffeligt!" udbrød Saxon, da jeg havde forklaret ham mit forslag. "Den lærde Fleming selv kunne ikke have fundet ud en bedre *rusus belli*. Send så mange folk, I finder tilstrækkeligt, til hint sted, så skal jeg sørge for, at mester Derrik lades med ferske nyheder til Feversham."

"Nej, en flok soldater, der marcherer ud, ville sætte folks tunger på gled," sagde Reuben. "Hvorfor kan Micah og jeg ikke gå alene?"

"Det ville virkelig være bedst," sagde Saxon. "Men I må give Eders ord på, at I er her tilbage inden solnedgang, for Eders

folk skal stå under våben en time, førend vi skal rykke ud."

Vi gav begge med glæde det forlangte løfte, og da Saxon havde forvirket sig om, at Derrik virkelig var i lejren, lod han i mandens påhør falde nogle ord om vore planer for natten, mens vi straks drog afsted til vor post. Vi lod vore heste stå tilbage, gik forsigtigt ud af den østre port og drog afsted over slette og mose, idet vi skjulte os, som bedst vi kunne, indtil vi kom frem til den ensomme vej, hvor vi befandt os lige foran hytten.

Det var et simpelt, hvidkalket, tørvetækket lidet hus, med et skilt over døren, hvor der stod skrevet, at man solgte mælk og smør. Der kom ingen røg op fra skorstenen og vinduesskodderne var lukkede; deraf sluttede vi, at de mennesker, som boede her, var flygtet væk fra deres farlige bosted.

På begge sider strakte mosens hængedynd sig, tilgroet med siv, grundt ved bredden, men dybere og dybere længere ude, med en frodig vækst af grønt, der skjulte den lumske bund.

Vi bankede på den vejrbidte, grå dør, men da vi som ventet ikke fik noget svar, satte jeg straks min skulder mod den og trykkede den ind.

Der var kun et eneste rum indenfor med en stejl stige i det ene hjørne; den førte gennem et firkantet hul op til et sovekammer under taget. Tre-fire stole og taburetter stod spredt rundt omkring på det stampede jordgulv, og ved væggen stod et bjælkebord med store, brune mælkeringe. Grønne pletter på væggen og husets hældning til den ene side viste virkningen af den sumpede byggegrund.

Til vor forbavselse havde hytten endog et levende væsen inden sine vægge. Midt i kammeret og vendt mod døren stod, da vi trådte ind, en lille, kæk pige med gyldent hår, fem eller seks år gammel. Hun var klædt i en skinnende hvid bluse og med et net læderbælte med blankt spænde om livet. To tykke ben i hvide strømper og plumpe lædersko stak frem under hendes dragt, fast plantede i gulvet, med højre fod fremstrakt som en, der har foresat sig at være standhaftig.

Da vi trådte ind, vinkede den lille heks med sit tørklæde ad os og hujede, som om vi var et par fugle, hun ville jage ud af hytten.

Reuben og jeg blev stående på tærsklen, tvivlrådige og dumme som et par lange skoledrenge, og stirrede ned på denne lille fedronning, hvis rige vi havde betrådt, usikre på, om vi skulle trække os tilbage eller prøve at berolige hende med gode ord.

"Gå væk!" råbte hun, mens hun fremdeles truede os med hænderne og slog med sit tørklæde. "Gå væk! Bedstemor bad mig sige til alle, som kom her, at de skulle gå væk!"

"Men hvis de nu ikke ville gå væk, lille frøken?" spurgte Reuben, "hvad skulle du da gøre?"

"Jeg skulle jage dem væk," sagde hun og rykkede kækt imod os og slog ivrigt med tørklædet. "Din stygge mand," blev hun ved og fo'r løs på mig, "du har ødelagt bedstemors slå."

"Ja, men jeg vil gøre den i stand igen," svarede jeg bodfærdig, tog en sten og slog den løsrevne lås fast. "Se nu, lille frøken, nu kan din bedstemor ikke se nogen forskel."

"I må alligevel gå væk!" påstod hun. "Dette er bedstemors hus, ikke Eders."

Hvad skulle vi vel gøre med denne bestemte lille mosekvinde? At vi måtte blive i huset, var en ubetinget nødvendighed, for der var intet andet ly eller skjul på de øde mosestrækninger, hvor vi kunne gemme os.

Imidlertid var det hendes faste forsæt at jage os ud af hytten. Hendes frygtløshed og handlekraft kunne gøre Monmouth til skamme.

"Du sælger jo mælk," sagde Reuben. "Vi er trætte og tørstige, derfor kom vi her for at købe en kop."

"Å," råbte hun fornøjet og begyndte at smile. "Vil I betale mig sådan, som andre folk betaler bedstemor? Å, du verden, hvor det skal blive morsomt!"

Hun steg op på en krak og fyldte to svære krus af hullerne i bordet.

"En penny, mine herrer," sagde hun.

Det var besynderligt at se den lille kvinde gemme mønten i sin bluse, med stolthed og fryd afmalet i sit uskyldige ansigt over den gode forretning, hun havde gjort for sin fraværende bedstemor. Vi bar vor mælk hen til vinduet, åbnede skodderne for at få udsigt over vejen og satte os ned.

"Drik langsomt for Guds skyld," hviskede Reuben sagte. "Vi må blive ved at drikke mælk, ellers jager hun os ud."

"Nu har vi ydet vor skat," sagde jeg, "så hun lader os sikkert blive."

"Når I er færdige, skal I gå væk!" sagde hun fast.

"Har nogensinde to væbnede mænd været så tyranniseret af en sådan en lille dukke," sagde jeg og lo. "Nej, min ven, vi skal holde dig skadesløs ved at betale dig denne skilling og dermed købe al din mælk. Så må vi vente her og drikke den i god ro."

"Jinny, vor ko, er lige på den anden side af mosen," sagde hun. "Det er snart malketid, så jeg skal gå ud og hente hende, hvis I ønsker mere."

"Nej, Gud forbyde det," råbte Reuben. "Dette vil ende med, at vi må købe koen. Hvor er din bedstemor, lille ven?"

"Hun er gået til byen," svarede barnet. "Her er kommet slemme mænd med røde kjoler for at stjæle og slås, men bedstemor vil snart jage dem væk. Bedstemor gik for at ordne det alt sammen."

"Vi kæmper mod de slemme mænd i de røde kjoler, min kylling," sagde jeg. "Vi skal passe huset sammen med dig og ikke lade nogen få lov at stjæle noget."

"Ja, så skal I få lov at blive her," svarede hun og klatrede op på mit knæ, så alvorlig som en spurv på en gren. "Du er ellers en stor dreng."

"Og hvorfor ikke en mand?" spurgte jeg.

"Fordi du ikke har noget skæg i ansigtet. Pyt, bedstemor har mere hår på hagen end du. Desuden er det kun drenge, som drikker mælk: mænd drikker cider."

"Siden jeg er en dreng, vil jeg være din kæreste," sagde jeg.

"Nej, sandelig!" råbte hun og rystede sine gule lokker. "Jeg har ikke tænkt at gifte mig lige foreløbig, men Giles Martin fra Gommatch er min kæreste. Sikken en pæn, blank bliktrøje du har! Og sikken et stort sværd! Hvorfor skal folk have sådanne ting til at gøre hinanden ondt med, når de alle i virkeligheden er brødre?"

"Hvorfor er de alle brødre, lille frøken?" spurgte Reuben.

"Fordi bedstemor siger, at de alle er den store faders børn," svarede hun. "Når alle har én fader, må de jo være brødre, ikke

sandt?"

"Af de diendes og umyndiges mund, Micah," sagde Reuben og så ud af vinduet.

"Du er en sjælden lille moseblomst," sagde jeg, da hun klavrede op for at føle på min stålhue. "Er det ikke underligt at tænke på, Reuben, at der skal være tusinder af kristne mennesker på begge sider af os, som tørster efter hinandens liv, og her midt imellem dem en blåøjet lille engel, som stammer den filosofi frem, der ville sende hver og en til sit hjem med bløde hjerter og hele lemmer."

"En dag sammen med dette barn ville gøre mig umulig som soldat for altid," sagde Reuben. "Kavaleren og slagteren bliver så alt for lige, når jeg lytter til hende."

"Måske begge er lige uundværlige," sagde jeg og trak på skulderen. "Vi har lagt vor hånd på ploven. Men jeg synes at se den mand, vi venter på, komme her hen imod i skyggen af de knudrede piletræer der."

"Det er ham, sikkert nok," sagde Reuben og så ud gennem den lille firkantede rude.

"Så, min lille ven, nu må du sidde her," sagde jeg, løftede hende fra mit knæ og satte hende på en taburet i kroen. "Du må være en flink lille pige og sidde roligt, hvorledes det end går. Vil du det?"

Hun spidsede sin lille rosenrøde mund og nikkede.

"Han kommer listende, Micah," sagde min kammerat, som fremdeles stod ved vinduet. "Ligner han ikke en falsk ræv eller et andet lignende rovdyr?"

Der var virkelig noget ved hans magre, sortklædte skikkelse og hurtige, listende bevægelser, der mindede om et listigt og

grumt dyr. Han sneg sig frem i skyggen af de lave træer og buske med bøjet krop og forsigtige skridt, så det fra Bridgewater havde været en vanskelig sag for den mest skarpsynede at se ham. Han var nu så langt fra byen, at han trygt kunne være kommet frem fra sit skjul og have taget vejen lige over sletten, men det bundløse morads på begge sider hindrede ham i at forlade landevejen, før han var kommet forbi hytten.

Da han var lige uden for vort baghold, sprang vi begge frem fra den åbne dør og spærrede ham vejen. Jeg har hørt independentpræsten af Emsworth forsøge at skildre Satans udseende, men hvis den værdige mand havde været med os den dag, havde han ikke haft nødig at tage sin fantasi til hjælp.

Mandens mørke ansigt blegnede til en grå, sygelig farve, idet han fo'r tilbage, og trak vejret tungt. Med et rasende blik i sine øjne så han hurtigt til højre og til venstre efter en udvej til at undslippe. Et øjeblik fo'r hans hånd mod sværdfæstet, men hans fornuft sagde ham, at han næppe kunne håbe at bane sig vej forbi os med det. Så så han sig om, men ethvert tilbagetog ville føre ham til de mænd, som han havde forrådt. Han blev da stående, tvær og ubevægelig, med slapt, sænket ansigt og skelende, urolige øjne, i sandhed en type på løgn og falskhed.

"Vi har ventet Eder her i nogen tid, mester John Derrik," sagde jeg. "I skal vende tilbage til byen med os."

"Af hvad grund tager I mig til fange?" spurgte han med hæst, brudt stemme. "Hvor er Eders fuldmagt? Hvem har givet Eder tilladelse til at forulempe rejsende på kongens landevej?"

"Jeg har min obersts ordre," svarede jeg kort. "I har allerede engang før i dag været i Fevershams lejr."

"Det er løgn!" brummede han barskt. "Jeg tager mig kun en tur og nyder den friske luft."

"Det er sandt," sagde Reuben. "Jeg så Eder selv, da I vendte tilbage. Lad os få se det papir, der stikker frem under Eders vams."

"Vi ved alle, hvorfor I sætter denne snare for mig," råbte han bittert. "I har sat falske rygter om mig i omløb, for at jeg ikke skulle stå Eder i lyset hos borgmesterens datter. Hvad er vel I, at I skulle vove at løfte Eders blik til hende? Slet og ret en omstrejfer og løsgænger, som ingen ved, hvor kommer fra. Hvorfor skulle vel I tænke på at plukke den blomst, der er vokset op blandt os? Hvad havde I med hende eller med os at gøre? Svar mig!"

"Det er en sag, som jeg skal tale om på mere passende sted og til en mere belejlig tid," sagde Reuben stille. "Overgiv Eders sværd og følg med os! For min egen del lover jeg at gøre, hvad jeg kan, for at frelse Eders liv. Hvis vi sejrer i nat, kan Eders usle anstrengelser ikke skade os, og hvis vi taber, vil der kun være få af os igen at kunne skade."

"Jeg takker for Eders nådige beskyttelse," sagde han på den samme hårde, kolde, bitre måde, spændte sin sværdskede af og gik langsomt hen imod Reuben.

"I kan bringe dette som en gave til frøken Ruth," sagde han og lagde våbnet i Reubens venstre hånd, "og denne med," tilføjede han, rev en kniv fra bæltet og jog den dybt i siden på min stakkels ven.

Det hele var gjort på et øjeblik – så pludseligt, at jeg hverken fik tid til at springe imellem eller forstå hans hensigt, førend

den sårede mand faldt til jorden, og kniven klirrende faldt for mine fødder.

Skurken satte i et højt triumferende råb, sprang tilbage tids nok til at undgå det rasende sværdhug, jeg sendte efter ham, vendte sig og flygtede ned ad vejen med største hast. Han var en langt lettere mand end jeg og mindre tungt rustet; men jeg var havde lange lemmer og var den bedste løber hjemme, og han forstod snart af lyden af mine fodtrin, at han ikke kunne løbe fra mig.

To gange vendte han pludselig og løb i modsat retning, ligesom en hare, når hunden når den, og begge gange var min sværdspids kun nogle få tommer fra ham, for sandelig, jeg havde ikke mere tanke på at vise barmhjertighed, end om han havde været en giftig slange, der lige for mine øjne havde hugget sine tænder i min ven. Jeg drømte ikke om at spare ham, og heller ikke tænkte han, at jeg ville gøre det.

Da han endelig hørte mine skridt lige bag sig og mit åndedræt ved sin skulder, sprang han som afsindig gennem sivene og plumpede ud i det lumske morads. Til anklen, til knæet, til låret, til livet vadede vi afsted, mens jeg fremdeles nåede ind på ham igen og allerede havde hævet mit sværd for at slå til.

Det var dog bestemt, mine kære børn, at han ikke skulle få lov at dø som en mand, men som den giftige snog, han var; for idet jeg nærmede mig, sank han pludselig ned med en gurglende lyd, og sumpens grønne flade samledes atter over hans hoved.

Der var hverken nogen tue eller den mindste ujævnhed, der kunne afmærke stedet. Det kom så tavst og pludseligt, som om

et eller andet uhyre i mosen havde grebet ham og trukket ham ned i dybet.

Mens jeg stod med løftet sværd og fremdeles stirrede på stedet, hævede der sig en eneste stor boble op på overfladen og brast. Så blev alt atter stille, og den ensomme mos lå foran mig som dødens og ødelæggelsens sande hjem.

Jeg ved ikke, om han uforvarende var trådt i et hul, der havde slugt ham, eller om han i fortvivelse kastede sig frivilligt ned i det. Jeg ved kun, at i den store Sedgemoor mose ligger forræderens og spionens ben begravet.

Jeg ilede så hurtigt jeg kunne gennem hængedyndet til bredden og tilbage til, hvor Reuben lå. Jeg bøjede mig over ham og fandt, at kniven var trængt gennem det læder, der forbandt hans ryg- og brystplader, og at blodet ikke alene randt ud af såret, men også piblede fra hans mundvig.

Med skælvende fingre løste jeg stropper og spænder, åbnede rustningen og trykkede mit tørklæde mod hans side for at standse blodstrømmen.

"Jeg håber, at du ikke dræbte ham, Micah," sagde han pludselig, idet han åbnede øjnene.

"En højere magt end vor har dømt ham, Reuben," svarede jeg.

"Stakkels mand, han havde megen grund til at være bitter," sagde han og besvimede på ny.

Mens jeg knælede ved siden af ham og så drengens hvide ansigt og anstrengte åndedræt og tænkte på hans åbne, gode natur, og på den hengivenhed, som jeg havde gjort så lidt for at fortjene, – jeg skammer mig ikke for at tilstå det, mine kære, skønt jeg er et menneske, der nødigt viser mine følelser – blandedes mine tårer med hans blod.

Det traf sig imidlertid således, at Decimus Saxon havde fundet tid til at stige op i kirketårnet for at iagttage os i sin kikkert og se, hvorledes det gik os. Da han forstod, at der var noget galt på færde, skyndte han sig ned, fik fat på en dygtig sår læge og førte ham ud til os under dækning af mine lemænd.

Jeg knælede endnu ved min bevidstløse vens side og gjorde, hvad en uvidende lægmand bedst kunne for at bistå ham, da de kom og hjalp mig at bære ham ind i hytten og ud af solskinnet. Minutterne var mig som år, mens videnskabsmanden med alvorligt ansigt undersøgte såret med en sonde.

"Det kommer næppe til at blive dødeligt," sagde han omsider, og jeg kunne have omfavnet ham for de ord. "Knivbladet er gledet langs et ribben, skønt lungen er noget beskadiget. Vi må bære ham tilbage med os til byen."

"I hører, hvad han siger," sagde Saxon venligt, "og han er en mand, hvis ord har vægt.

En dygtig læge mer er værd
end femti mand, der bærer sværd.

Fat mod, mand! I er så bleg, som om det var Eders blod og ikke hans, der var udøst. Hvor er Derrik?"

"Druknet i mosen," svarede jeg.

"Det er godt! Det vil spare seks fod godt hampereb. Men vor stilling her er noget udsat, da det kongelige rytteri let kan finde på at angribe os. Hvem er denne lille pige, som sidder så bleg og stille i krogen?"

"Det er husets vogter, hendes bedstemor har forladt hende her."

"Du burde helst komme med os, der kan blive nok så uhyggeligt her."

"Nej, jeg må vente på bedstemor," sagde hun, mens tårer trillede ned over hendes kinder.

"Men kan jeg da ikke få lov at bringe dig til bedstemor, lille ven," sagde jeg. "Vi kan ikke forlade dig her."

Jeg holdt mine arme ud, og barnet sprang op i dem og lagde sig mod mit bryst, mens hun hulkede, som hendes hjerte skulle briste.

"Tag mig med herfra," sagde hun og græd. "Jeg er bange."

Jeg trøstede det lille, skælvende væsen, som jeg bedst kunne, og tog hende med mig på min skulder. Lemændene havde stukket de lange skafter på deres våben gennem ærmerne på deres trøjer, hvorved de dannede en seng eller bærebåre, som stakkels Reuben blev lagt på. Der havde vendt en svag farve tilbage i hans kinder, takket være et hjertestyrkende middel, som lægen havde givet ham, og han nikkede med et svagt smil til Saxon.

Således gik vi langsomt tilbage til Bridgewater, hvor Reuben blev båret til vort herberge, og jeg førte den lille pige fra mosen til venlige byfolk, der lovede at bringe hende til hendes slægtninge, når faren var ovre.

32. Slaget ved Sedgemoor

Hvor store vore egne sorger og ængstelser end kunne være, havde vi kun lille tid til at tænke på dem; for den time var nu nær, som ikke blot skulle afgøre vor skæbne, men hele den protestantiske sags fremtid i England. Der var ikke nogen af os, som undervurderede faren. Intet mindre end et mirakel kunne frelse os fra nederlag, og de fleste af os havde den opfattelse, at miraklernes tid var forbi.

Der var dog dem, der tænkte anderledes, og jeg tror, at hvis flere af vore puritanere havde set himlen åbne sig, og kerubernes og serafernes hære stige ned til vor hjælp, så ville de slet ikke have fundet, at dette var nogen sælsom eller uventet tildragelse.

Hele byen genlød af prædikener. Hvert kompagni og hver afdeling havde sin egen valgte taler, ja endog flere, som prædikede og udlagde skrifterne. Fra tønders, vinduer og selv fra hustagene talte de til mængden nedenfor.

Deres veltalenhed var heller ikke frugtesløs. Hæse, forvirrede råb blandet med brudstykker af bønner og påkaldelser steg op fra gaderne. Folket var berusede af religion ligesom af vin. Deres ansigter blussede, deres mæle var grødet og uklart og deres bevægelser heftige og ubeherskede.

Sir Stephen og Saxon smilte til hinanden, mens de iagttog dem, for de vidste som gamle krigere, at af alle de bevæggrunde, der gør et menneske modig til handling og blind for fare, er religiøs fanatisme den stærkeste og mest udholdende.

Ud på aftenen fandt jeg tid til at besøge min sårede ven og fandt ham i sengen, støttet af puder. Han havde lidt svært ved at trække vejret, men var ellers så munter og glad som nogensinde. Vor fange, major Ogilvy, som havde fattet et varmt venskab for os, sad ved hans seng og læste højt for ham af en gammel bog, der indeholdt dramatiske værker.

"Dette sår er kommet på et ubelejligt tidspunkt," sagde Reuben utålmodigt. "Er det ikke utåleligt, at sådan et lille stik skal sende mine folk i slaget uden fører, efter al vor øvelse og eksercits? Jeg har været til stede ved bordbønnen, men får ikke lov til at være med til måltidet."

"Din afdeling er føjet til min," sagde jeg. "Om end de brave karle, sandt at sige, er triste over ikke at have deres egen kaptajn. Har doktoren tilset dig?"

"Han gik nu herfra netop nu," svarede major Ogilvy. "Han erklærer, at det står ret godt til med vor ven; men han har forbudt mig at lade ham få lov at tale."

"Hører du det, dreng?" sagde jeg og truede ham med fingeren. "Hvis jeg hører et ord mere fra dig, går jeg straks. I slipper for at blive vækket pludseligt i nat, major. Hvad mener I om vore muligheder?"

"Jeg har kun haft små tanker om Eders muligheder fra første stund," svarede han ligefremt. "Monmouth er som en ruineret spiller, der nu lægger sin sidste mønt på bordet. Han har kun lidt at tabe, men alt at vinde."

"Nej, det er dog for meget sagt. En sejr på dette tidspunkt ville få hele Mellemengland under våben," sagde jeg.

"Folket er ikke modent til det," svarede majoren og rystede på hovedet. "Det er sandt, at det hverken ønsker papisme eller en

papistisk konge; men vi ved, at det kun er en overgang, da den nærmeste tronfølger, prinsen af Oranien, er protestant. Hvorfor skal vi da påføre os så meget ondt for at få det udrettet, som tid og tålmodighed alligevel nødvendigvis må medføre? Desuden har den mand, som I støtter, vist sig uværdig til Eders tiltro. Lovede han ikke i sin første erklæring at overlade valget af en konge til Englands stænder? Og dog, inden en uge udråber han sig selv til konge ved stenkorsset på Tauntons torv! Hvem kan tro på en, der ikke har mere ærbødighed for sit eget løfte?"

"Forræderi, major, højforræderi!" svarede jeg og smilede.

"Men hvis vi kunne vælge en fører, ligesom man vælger sig en kjole, havde vi måske valgt en af et stærkere stof. Vi har grebet til våben, ikke for ham, men for englændernes gamle friheder og rettigheder. Har I set sir Gervas?"

Major Ogilvy og Reuben brast i latter.

"I finder ham i hans kammer ovenpå," sagde vor fange.

"Aldrig har en berømt skønhed forberedt sig med større iver til et slotsbal, end han gør sig rede til slaget. Hvis de kongelige tropper tager ham, vil de visselig tro, at de har fanget selve hertugen. Han har flere gange været hernede for at rådføre sig med os om sine skønhedspletter, strømper, og jeg ved ikke hvad. I må hellere gå op til ham."

"Så farvel da, Reuben," sagde jeg og tog hans hånd i min.

"Farvel, Micah! Gud beskytte dig mod alt ondt!"

"Kan jeg tale lidt under fire øjne med Eder, major?" hviskede jeg. "Jeg tror," fortsatte jeg, da han fulgte mig ud på gangen, "at I næppe kan sige, at Eders fangenskab hos os har været meget hårdt. Kan jeg derfor til gengæld bede Eder, at I vil holde et øje med min ven, hvis vi virkelig bliver slået i nat? Der er ikke tvivl

om, at der forestår et blodbad, hvis Feversham skulle sejre. Den raske kan passe sig selv, men han er hjælpeløs og kan komme til at trænge til en ven."

Majoren tog mig hjerteligt i hånden. "Jeg sværger ved Gud," sagde han, "at intet ondt skal vederfares ham."

"I har fjernet en byrde fra mit sind," svarede jeg. "Jeg ved nu, at jeg trygt tør forlade ham. Nu kan jeg med let hjerte drage til kampen."

Med et venligt smil vendte officeren tilbage til sygestuen, mens jeg gik op trappen og trådte ind i sir Gervas Jeromes kammer.

Han stod foran et bord, der var dækket med krukke, børster, æsker og en snes andre sådanne småting, som han havde købt eller lånt til lejligheden. Et stort håndspejl var stillet op imod væggen med et tændt lys på hver side.

Foran bordet med et højst alvorligt og højtideligt udtryk i sit smukke ansigt stod friherren og rettede atter og atter på en bred, hvid kniplingskrave. Hans ridestøvler var skinnende blanke, og de revnede sømme sammensyet. Hans sværdskede, brystharnisk og ridetøj var spejlblankt. Han havde iført sig sin nyeste, mest pralende klædning, og over det hele tronede en vældig paryk, meget smuk og imponerende, og så hvid, som pudder kunne gøre den. Fra hans elegante ridehat til de skinnende sporer var der ikke den mindste plet på ham, en sørgelig modsætning til min egen tilstand, således som jeg var dækket med ler og søle fra Sedgemoor-sumpen og med tøj i uorden efter at have været i klæderne i to døgn uden hvile eller ophold.

"Drolen splide mig, I kommer lige i rette tid" udbød han, da jeg trådte ind. "Jeg sendte just bud ned efter en flaske canariesect. Ah, der kommer den."

En værtshusterne kom trippende ind med flaske og glas.

"Her er et guldstykke, min smukke, lille ven, det er det allersidste, jeg har her i verden. Det er den eneste overlevende af en smuk familie. Betal min vært for vinen, du små, og behold selv det, du får igen, og køb dig sløjfer til næste fridag. Nej, for pokker, om jeg får den krave til at sidde glat!"

"Der er ingenting i vejen med den," svarede jeg. "Hvorledes kan sådanne småting optage Eder i denne stund?"

"Småting!" udbød han vredt. "Småting! Nå, det nytter ikke at prøve at overbevise Eder. Eders idylliske hyrdesjæl kan dog aldrig hæve sig til forståelse af sådanne sagers værd, den sjælefred, som man har, når alting sidder smukt og korrekt, og den forpestede uro, man føler, når ikke alt er i orden. Det kommer uden tvivl af vanen, og det kan godt være, at jeg har den i højere grad end andre mennesker af min slags. Jeg har samme følelse som en kat, der kan slikke sig hele dagen for at fjerne det mindste fnug fra sin pels. Er denne skønhedsplet over øjet ikke heldigt valgt? Nej fy! I vil ikke engang udtale Eders mening, jeg kunne lige så godt spørge ven Marot, ridderen af pistolen, til råds. Fyld Eders glas!"

"Eders afdeling venter Eder ved kirken," indskød jeg. "Jeg så den, da jeg gik forbi."

"Hvorledes så den ud?" spurgte han. "Var alle folkene rene og pudsede?"

"Det havde jeg ikke tid til at undersøge," svarede jeg. "Jeg så kun, at de var i færd med at skære lunter og udskifte

fængkrudt."

"Jeg ville ønske, at de alle havde flinthaner," mumlede han og stænkede sig til med vellugtende vand. "Disse luntelåse er langsomme og besværlige. Har I fået den vin, I ønsker?"

"Jeg vil ikke have mere," svarede jeg.

"Så vil måske majoren gøre ende på flasken. Det er første gang, at jeg må bede folk om hjælp med en flaske; men jeg vil holde mit hoved koldt i nat. Lad os gå hen og se til vore folk."

Klokken var ti, da vi trådte ud på gaden. Prædikanternes stemmer og folkenes råb var døet hen; regimenterne havde stillet sig på plads, stille og alvorlige, med det svage lampelys fra vinduerne spillende hen over deres tavse, tætsluttede, mørke rækker. En kold, klar måne strålede ned på os mellem flyvende fjerskyer, som nu og da tilslørede den. Længst i nord dirrede bævende lysstriber på himlen, kom og svandt som lange, skælvende fingre.

Det var nordlys, et syn, som kun sjældent ses i Sydengland. Det er ikke underligt, når det indtraf just nu, at fanatikerne da så hen til det som tegn fra en anden verden og sammenlignede det med ildstøtten i ørkenen, som ledede Israel gennem alle farer. Fortove og vinduer var fyldte med kvinder og børn, som lod høje udbrud af skræk eller forundring høre, alt efter som det sælsomme lys tog til eller svandt bort.

"Klokken er halv elleve efter St. Marys tårnur," sagde Saxon, da vi kom ridende frem til vort regiment. "Har vi ikke noget at give folkene?"

"Der står et svært fad med Zoyland-cider i gårdsrummet til værtshuset der," sagde sir Gervas. "Se her Dawson, tag disse guldkæder og giv min vært dem til vederlag. Slå tønden op og

lad hver mand få sit krus fuldt. Pokker tage mig, om de skal slås uden andet end koldt vand i halsen."

"Før det bliver morgen, vil de føle, at de har det behov," sagde Saxon, da en snes spyd mænd skyndte sig til værtshuset.

"Moseluften bringer kulde i blodet."

"Jeg fryser allerede, og Covenant stamper af samme grund," sagde jeg. "Kan vi ikke, mens vi endnu har tid til det, tage en tur langs geledderne?"

"Jo, bestemt," svarede Saxon villigt, "vi kan ikke tage os noget bedre til."

Så rykkede vi i vore tøjler og red bort, mens vore hestes hove slog gnister af gadernes brosten.

Bag rytteriet i en lang række, der strakte sig fra Eastovers port, over broen, langs hele High Street, op over Cornhill og derfra forbi kirken lige til Peg Cross, stod fodfolket, tavse og barske, undtagen når en eller anden kvindestemme fra vinduerne fremkaldte et dybt, kort svar fra rækkerne. Det svage lys spillede på leblade eller geværløb og viste os rækker af vejrbidte, resolute ansigter. Nogle var rene børn uden et hår på kinden, mens andre var gamle mænd, hvis grå skæg hang ned over deres bandolerer; men alle havde samme præg af fast mod og voldsom, indestængt fanatisme.

Her stod fiskerne søndenfra, her også de barske mænd fra Mendips bjerge, de vilde jægere fra Porlock Quay og Minehead, vildttyvene fra Exmoor, de lurvede marsklandboere fra Axbridge, grubearbejderne og bjergmændene fra Quantocks, spinderne og væverne fra Devonshire, hesteavlerne fra Bampton, de rødkjolede militsmænd, de stovte borgere fra Taunton og til sidst hele hærens marv og ben, de kække

bluseklædte bønder fra sletterne. De havde smøget deres ærmer op til albuerne og blottet deres brune, knudrede arme, som deres skik var, når et ordentligt dagsværk forestod.

Mens jeg taler til Eder, mine kære børn, svinder halvtreds år bort som en morgentåge, og jeg rider atter ned ad den krogede gade og ser mine krigsfællers sluttede rækker.

Det var kække folk! For alle tider har de vidnet, hvor lille øvelse der skal til for at gøre krigere af engelskmænd, og hvad slags folk det er, som opfødes i hine rolige, fredelige, små landsbyer på Devons og Somersets bakker og dale.

Skulle det nogensinde hænde, at vort folk tvinges i knæ, og de, som kæmper i fædrelandets tjeneste, skulle svigte, og landet stå uvæbnet over for sine fjender, lad da England fatte mod og komme i hu, at hver landsby ud over landet er et krigerherberge, og at dets virkelige stående hær er den modstandskraftige tapperhed og ukunstlede dyd, som findes i den fattigste bondes bryst.

Mens vi red langs den lange linje, løftede der sig nu og da en summen af genkendelse og velkomstråb fra rækkerne, når de i mørket skelnede Saxons høje, barske skikkelse. Klokken slog elleve, da vi atter vendte tilbage til vore egne folk, og just i samme øjeblik forlod Monmouth værtshuset, hvor han boede, og kom ridende over gaden med sin stab.

Al råben var blevet forbudt, men viftende hatte og svingende våben talte om hans hengivne tilhængeres nidkærhed. Intet horn skulle give marchsignalet, men enhver modtog ordre fra formanden og lod den gå videre til sin sidemand. Trampen og klapren fra hundreder af gående fødder kom nærmere og nærmere, indtil mændene fra Frome, som stod foran os,

begyndte at marchere, og vi selv satte os i bevægelse på den vandring, som for mange af os skulle være den sidste i denne verden.

Vor vej førte os over Parret, gennem Eastover og så frem langs den krogede vej, hvor Derrick fandt sin skæbne, og den lille pige havde siddet i sin enlige hytte. På den anden side af hytten går vejen ned til en lille fodsti over sletten. Der lå en tyk tåge over mosen; den samlede sig tæt i forsænkningerne og skjulte både den by, vi havde forladt, og de landsbyer, vi nærmede os.

Det hændte af og til, at tågen løftede sig et øjeblik, og da kunne vi ved måneskinnet se den lange sorte, bugtende linje af vor hær med stålglansen over sig og de hjemmegjorte faner, der vajede i nattebrisen. Længst til højre blussede et stort bål – uden tvivl et bondehus, som djævlene i Tangiers korps havde plyndret og sat ild på.

Marchen foregik meget langsomt og forsigtigt; for sletten var, som sir Stephen havde sagt os, gennemskåret af store grave eller grøfter, som kun på nogle få steder kunne passeres. Disse grøfter var gravet for at lede vand fra moserne, fyldt af mudder og vand og flere fod dybe, så at selv rytteriet ikke kunne komme over dem. Broerne var få og smalle, så der gik nogen tid, før hæren var kommet over.

Til sidst havde vi alligevel klaret de to største, Black Ditch og Langmoor-rhinen, og der blev kommanderet holdt, mens fodfolket dannede kolonne; for vi havde nu ingen grund til at tro, at der lå nogen anden hindring mellem den kongelige lejr og os. For så vidt var vort foretagende lykkedes over al forventning. Vi var under en halv engelsk mil fra lejren uden et

fejltrin eller uheld, og ingen af fjendens forposter havde vist tegn på sin nærværelse.

Det var klart nok, at de foragtede os for meget til al kunne tænke sig, at vi ville tage offensiven. Hvis nogensinde en general fortjente nederlag, var det Feversham den nat.

Da vi stillede os op på sletten, slog klokken i Chedzoy et.

"Er det ikke storartet?" hviskede sir Gervas, da vi holdt vore heste an på den anden side af Langmoor-rhinen. "Hvad i hele verden kan vel sammenlignes med en sådan spænding?"

"I taler, som om det var en hanekamp eller en tyrefægtning," svarede jeg noget køligt. "Dette er et højtideligt og alvorligt øjeblik. Hvem der end vinder, må Englands jord i nat drikke engelsk blod."

"Desto bedre plads for dem, der bliver tilbage," svarede han let. "Se, derovre er gløderne fra deres lejrbrøl. Hvad var det nu Eders ven, sømanden tilrådede? Gå op til luvart og entre – hvad? Har I fortalt obersten det?"

"Nej, det er ikke den rette tid til snak og spøg," svarede jeg alvorligt. "Det sandsynligste er, at kun få af os får morgensolen at se."

"Jeg er ikke overmåde nysgerrig efter at få den at se," henkastede han og lo. "Den vil omtrent se ud som i går. Guds død! Skønt jeg aldrig har stået tidligt nok op til at se en solopgang, har jeg set mange hundrede, førend jeg gik til sengs."

"Jeg har sagt min ven Reuben de få ting, jeg skulle ønske at få udrettet, hvis jeg falder," sagde jeg. "Det har lettet mit sind meget, at jeg efterlader et afskedsord eller et lidet minde til dem, jeg har kendt. Kan jeg gøre Eder nogen sådan tjeneste?"

"Hm," sagde han eftertænksomt. "Hvis jeg går til bunds, kan I fortælle Araminta – nej, lad den stakkels pige være i fred! Hvorfor skulle jeg sende hende budskaber, der kommer til at forurolige hende? Hvis I kommer til byen, ville lille Dicky Chichester blive glad ved at høre om den morskab, vi har haft sammen her i Somerset. I finder ham i "*Cocatræet*" hver eneste dag i ugen, mellem klokken to og fire. Så er der mo'er Butterworth, som jeg vil bede Eder have omhu for. Hun var en dronning blandt ammer, men ak ve! den grusomme tid har tørret hendes hjælpeklender, og nu trænger hun selv til lidt tilsyn."

"Hvis jeg skulle leve, og I falder, skal jeg gøre alt, hvad jeg kan for hende," sagde jeg. "Har I noget andet at sige?"

"Kun det, at hos Hacker i Paul's Yard får man de mest udmærkede veste," svarede han. "Det er kun et lidet stykke kundskab, men som al anden kundskab er den købt og betalt. Endnu en ting! Jeg har et par guldsmykker til overs, som kan passe som gave til den smukke puritanske jomfru, hvis vor ven fører hende til alteret. Gud skal vide, hun vil få ham til at læse nogle mærkelige bøger! Hvad nu, oberst! Hvorfor står vi spredt ud over sletten som en flok hejrer mellem sivene?"

"De er endnu ved at stille hæren op til angreb," svarede Saxon, som var kommet til under vor samtale. "Donnerblitz! Har man vel nogen sinde før set en lejr, der er så udsat for angreb? Den, der nu havde tolv hundrede gode heste – den, der en time havde Wessenburgs Pandourer! Da skulle jeg trampe dem ned, til deres lejr så ud som en nyspiret ager efter en haglstorm!"

"Kan vort rytteri ikke rykke frem?" spurgte jeg.

Den gamle kriger snøftede foragteligt.

"Hvis denne kamp skal vindes, må det være ved vort fodfolk," sagde han. "Hvad kan man vel håbe af et sådant rytteri? Hold Eders folk godt samlede; for vi må muligvis tage imod et stød af de kongelige dragoner. Et flankeanfald ville ramme os, for vi har fået den hædersplads."

"Der er tropper til højre for os," sagde jeg og stirrede ind i mørket.

"Javist, det er Tauntons borgere og Fromes bønder. Vore brigader dækker højre fløj. Nærmest efter os kommer grubearbejderne fra Mendip; jeg kunne ikke ønske bedre kammerater, hvis ikke deres iver ødelægger deres omtanke. Nu står de op til knæene i mudderet."

"De vil kæmpe lige godt for det," indskød jeg, "men der marcherer de sikkert nok."

"Javist," råbte Decimus Saxon jublende, drog sværdet og bandt sit tørklæde fast om håndtaget for at få et endnu fastere greb. "Timen er kommet! Fremad!"

Vi krøb stille og langsomt gennem den tætte tåge, mens vore fødder gled plaskende over den bløde grund. Til trods for al forsigtighed kunne så mange mennesker dog ikke rykke frem uden en dyb, fuldtonende lyd fra de tusinder af marcherende fødder. Foran glimtede små, røde ildpunkter, der viste de kongelige lejrbål. Ret foran os rykkede vort eget rytteri frem i tætsluttet kolonne.

Pludselig lød et skarpt "Holdt!" ud af mørket fulgt af et pistolskud og lyden af hestehove i galop. Ned gennem hele rækken kunne vi høre en byge af skud. Den første forpostrække måtte være nået.

Ved denne alarm stormede vore ryttere frem med et Hurra, og vi fulgte så hastigt, som vore folk kunne løbe.

Vi havde tilbagelagt tre-fire hundrede skridt og kunne høre de kongeliges horn ganske nær, da vort rytteri pludselig standsede op, og hele vor fremmarch blev stoppet.

"Santa Maria!" råbte Saxon og sprængte frem fulgt af nogle af os for at finde grunden til opholdet. "Nu må vi frem for enhver pris! En standsning nu ville ødelægge vor *camisado*."

"Fremad! Fremad!" råbte sir Gervas og jeg og svang vore sværd.

"Det nytter ikke, mine herrer," råbte en rytterfændrik og vred sine hænder. "Vi er svegne og fortabte. Der løber en over tyve fod bred, dyb grøft lige foran os uden hverken bro eller vadested!"

"Giv mig plads for min hest, så skal jeg vise Eder vejen over," råbte sir Gervas og trak sin hest baglæns. "Nå gutter, hvem er med på et hop?"

"Nej, for Guds skyld, min herre!" sagde en menig rytter og tog fat i hans bidsel. "Sergent Sexton sprang netop derud, og både hest og mand gik til bunds."

"Lad os da se det!" råbte Saxon og trængte sig frem blandt den tætte stimmel af ryttere.

Vi fulgte ham lige i hælene, indtil vi stod på selve bredden af det dyb, som havde standset vor fremrykning.

Indtil denne dag har jeg ikke fundet ud af, om det var ved et tilfælde eller forræderi at vore vejvisere, at denne grav blev overset, lige indtil vi snublede over den i mørket. Der er dem, som siger, at Bussex-rhinen, som den kaldes, hverken er dyb eller bred, og derfor ikke var nævnt af vejviserne, men at de

sidste dages regnvejr havde bragt den til at svulme op til en hidtil ukendt størrelse.

Der er dog andre, som mener, at vejviserne har taget fejl i tågen og ført os en urigtig vej, hvorimod vi ved at følge en anden sti ville have nået lejren uden at gå over diget. Hvorledes dette nu var, så er det i alt fald sikkert, at vi fandt den foran os, bred, sort og uoverkommelig, tyve velmålte fod fra bred til bred, med spidsen at den ulykkelige sergents hjelm synlig midt i strømmen, som en advarsel til alle, der ville prøve at vade over.

"Her må være en vej et eller andet sted!" råbte Saxon rasende. "Hvert eneste sekund, som går hen, er en kavaleritrop værd for dem. Hvor er mylord Grey? Har vejviseren fået sin belønning?"

"Major Hollis kastede vejviseren i grøften," svarede den unge fændrik. "Mylord Grey red afsted langs bredden for at finde et vadested." Jeg rev et spyd ud af en mands hånd og stødte det i det sorte, slimede mudder, mens jeg selv stod til livet i dyndet og holdt Covenant i tøjlen med venstre hånd. Intet sted kunne jeg nå bunden eller finde noget fast fodfæste.

"Hør mand!" råbte Saxon og tog fat i ærmet på en af rytterne. "Spræng afsted til bagtroppen. Rid, som pokker var i hælene på dig! Bring så hid et par ammunitionsvogne, så skal vi prøve, om vi kan få en bro over denne djævelske søle."

"Lykkedes det blot nogle få af os at komme over til den anden side, kunne vi måske holde dem, til der kom hjælp," sagde sir Gervas, da rytteren fo'r afsted i sit ærinde.

Ned over hele rebelhærens linjer lød et dæmpet, dumpt brøl af skuffelse og vrede, så vi forstod, at hele hæren havde mødt den samme hindring, som standsede vort angreb. På den anden side af den brede grøft surrede trommerne, hornene klang og

officerernes råb og eder kunne høres, mens de ordnede sine folk. Tændte lys i Chedzoy, Weston-Zoyland og alle de øvrige landsbyer på begge sider viste, hvor hurtig alarmen spredte sig.

Decimus Saxon red op og ned på kanten af grøften, mumlede en ustandselig strøm af udenlandske eder, skar tænder i raseri og rejste sig nu og da i stigbøjlerne for at true med sin jernbehandskede hånd mod fjenden.

"For hvem kæmper I?" brølede en hærs røst ud af tågen.

"For kongen!" brølede bønderne til svar.

"For hvilken konge?" råbte stemmen.

"For kong Monmouth!"

"Lad dem få det, drenge!" og i samme øjeblik peb og sang en byge af musketkugler om vore øren.

Da denne ildmasse pludselig brød frem af mørket, sprængte de forskrækkede halvtudslidte heste som afsindige hen ad sletten, idet de stred imod rytternes forsøg på at få dem vendt om. Der er dem, der siger, at disse forsøg ikke var så stærke, og at vort rytteri, der mistede modet ved at blive standset af grøften, ikke var meget bedrøvet ved at vise fjenden sine hæle.

Hvad mylord Grey angår, kan jeg i sandhed bevidne, at jeg så ham i det svage lys kaste sig ind blandt de flygtende eskadroner og gøre alt, hvad en brav kavalier evnede for at få dem til at standse.

Bort drog de alligevel, tordnede afsted gennem fodfolkets rækker og ud over sletten, mens de overlod det til deres kammerater at bære slagets tyngde.

"Kast Eder ned, folk!" råbte Saxon med en røst, der hørtes over den knitrende musketild og de såredes råb.

Spydbærere og lemænd lagde sig fladt ned efter hans ordre, mens musketererne knælede foran dem, ladede og skød uden andet at sigte efter end fjendens brændende lunter, hvis blink kunne øjnes gennem mørket. Over alt, til højre og venstre, var en drønende geværild brudt løs; den kom i tætte, korte salver fra soldaterne og knitrede uafbrudt og uordnet fra bønderne. På den modsatte fløj var vore fire kanoner kørt op, og vi kunne høre deres dumpe drøn i det fjerne.

"Syng, brødre, syng!" råbte vor tapre feltkapellan, mester Joshua Pettigrue, mens han vandrede frem og tilbage blandt de liggende rækker. "Lad os påkalde Herren på vor prøvelses dag."

Folkene istemte en højroset lovprisningssalme, som svulmede op til et vældigt kor, der blev taget op af Tauntons borgere til højre og bjergmændene til venstre. Ved at høre dette istemte soldaterne på den anden side et vældigt Hurra, så hele luften fyldtes af råb.

Vore musketerer var ført frem til selve kanten af Bussexrhinen, og de kongelige tropper havde også rykket så langt frem, som der var råd, så ikke fem spydlængder skilte rækkerne. Dog var denne korte afstand så uoverstigelig, at vi lige så godt kunne have været en kvart engelsk mil fra hinanden, men ilden blev jo så meget mere virkningsfuld. Vi stod hinanden så nær, at fjendernes brændende forladninger fløj som ildtunger over vore hoveder og det hede, hastige pust af deres skud kunne føles på vore ansigter.

Men selv om luften var fyldt af flyvende kugler, var soldaternes sigte for højt for vore knælende rækker, og meget få af folkene blev ramt. På vor side gjorde vi alt, hvad vi evnede for at holde vore musketpiber lavt nok nede. Saxon, sir Gervas og

jeg red uafladeligt op og ned mellem folkene, trykkede musketterne i flugt med vore klinger og bød dem at sigte godt og langsomt. Skrig og stønnen fra den anden side af grøften fortalte, at i alt fald nogle af vore kugler ikke var afsendt forgæves.

"Vi klarer os her," sagde jeg til Saxon. "Det synes endog, som deres ild tager af."

"Det er deres rytteri, jeg frygter for," svarede han. "Det kan undgå grøften, da det kommer fra landsbyerne i vor flanke. Det kan være over os når som helst."

"Halløj, mine herrer!" råbte sir Gervas, der tumlede sin hest ud på selve randen af diget og løftede sin hat til hilsen for en officer til hest på den anden side. "Kan I fortælle mig, om det er infanterigarden, vi har den ære at stå overfor."

"Vi er Dumbartons Infanteriregiment, min herre," råbte den anden. "Vi skal give Eder god lejlighed til at huske vort møde."

"Vi skal snart komme over og stifte Eders nærmere bekendtskab," svarede sir Gervas og rullede i samme øjeblik med sin hest i grøften under et fryderåb fra soldaterne.

Seks af hans musketerer sprang straks i vandet til livet og trak vor ven ud af faren, men hans stolte stridshest, der var blevet skudt gennem hjertet, sank uden at røre sig.

"Her er ingen skade sket," råbte adelsmanden og sprang op på bredden. "Jeg vil hellere kæmpe til fods som mine kække musketerer."

Folkene brød ud i høje bifaldsråb ved hans ord, og ilden blev fra begge sider hedere end nogensinde. Det var et stort under for flere end mig at se disse kække bønder med munden fuld af kugler lade, lægge fængkrudt og skyde så roligt og koldblodigt,

som om de ikke havde gjort andet hele deres liv, mens de holdt stand mod et regiment øvede krigere, der på mange valpladser havde vist, at de ikke havde nogen overmænd i hele Englands hær.

Den grå morgenlysning begyndte langsomt at liste sig over sletten, og kampen var fremdeles uafgjort. Tågen hang over os som duntæpper, og røgen fra vore skydevåben drev i bruntfarvede skyer, hvorigennem den lange række rødkjoler på den anden side af diget ragede op som et regiment kæmper. Mine øjne randt og læberne sved af krudtrøg.

Rundt om mig faldt folkene tæt, for det kommende dagslys havde bedret soldaternes sigte. Vor gode kapellan havde brudt af midt i et salmevers med et højt lovprisnings- og takkeråb og derpå gået hisset for at møde sine sognebørn, hvis lig lå rundt om ham. Underofficererne Hope-Above Williams og skovfoged Milson, to af regimentets bedste folk, lå begge på jorden, den ene død, den anden hårdt såret, men endnu stødende ladninger og spyttende kugler ned i sit musketløb. De to lovende mænd, tvillingerne Strikeley fra Somerton, lå stille med ansigterne vendt mod den grå himmel, forenede i døden, som de havde været det i livet.

Men ikke en eneste mand veg fra sin plads, og Saxon red fremdeles ustandselig om blandt dem, med rosende og forhåbningsfulde ord, mens hans alvorlige, skarpe ansigt og høje, senestærke skikkelse var en sand håbets og tillidens bauta for de naive bønder. De af mine lemænd, som kunne håndtere et gevær, blev sendt frem i ilden og forsynet med de faldnes våben, krudthorn og kugler.

Efterhånden som dagslyset tiltog, kunne jeg nu og da gennem rifter i krudtrøg og tåge se, hvorledes kampen artede sig på andre steder af slagmarken. Til højre var sletten brun af mænd fra Taunton og Frome, der ligesom vi selv havde lagt sig ned for at undgå ilden. Langs Bussex-rhinens bredder var deres musketerer i færd med at udveksle morderiske salver, næsten munding mod munding med venstre fløj af det samme regiment, som vi var i kamp med, og som understøttedes af et andet med hvidt opslag i brystet, som jeg mente måtte være Wiltshires militsregiment.

På begge bredder af det sorte dyb lå en tæt række med døde, brune på den ene, røde på den anden side. De tjente deres levende kammerater som forskansninger og støtte for deres musketpiber. Til venstre lå Bagworthys grubearbejdere mellem vidjebuskene, de sang frejdigt, men var så slet væbnede, at kun hver tiende mand havde et skydevåben, hvormed de kunne svare på kugleregnen, som blev sendt dem. De kunne ikke gå frem, de ville ikke gå tilbage, så dækkede de sig som bedst de kunne og ventede tålmodigt på, at deres fører skulle bestemme, hvad der videre skulle gøres.

Længere nedefter, en halv engelsk mil eller mere, meldte røgskær og spredte ildtunger, at hvert eneste et af vore regimenter gjorde deres gerning som mænd. Kanonerne på venstre fløj havde ophørt med sin ild. De hollandske artillerister havde overladt det til øboerne selv at afgøre deres trætter. De løb tilbage til Bridgewater og efterlod deres forstummede kanoner til det kongelige rytteri.

Slagets stilling var netop denne, da råbet: "Kongen, kongen!" hørtes.

Monmouth kom ridende frem gennem vore rækker, barhovedet og med sanseløse øjne, fulgt af Buyse, Wade og en halv snes andre.

Saxon sporede sin hest frem for at møde dem og løftede sit sværd til hilsen. Jeg måtte lægge mærke til den skarpe modsætning mellem veteranens alvorlige, rolige ansigt, beslutsomt og dog muntert, og den halvt vanvittige optræden af den mand, som vi var nødt til at se op til som vor fører.

"Hvad tror I, oberst Saxon?" råbte han forstyrret. "Hvorledes er kampens gang? Er I alle i behold? Hvilken fejl, ak, hvilken fejl! Skal vi trække os tilbage –? Hvad synes I?"

"Vi klarer os godt her, Eders majestæt," svarede Saxon. "Jeg tror endog, at hvis vi havde noget, som lignede palisader eller pæleværk på svensk vis, kunne vi holde pladsen selv mod rytteri."

"Ak, rytteriet!" råbte den ulykkelige Monmouth. "Hvis vi slipper fra dette, skal mylord Grey svare for det. De flygtede som en flok får. Hvilken fører kan vel gøre noget med sådanne tropper? Ak, ak ve! Skal vi ikke rykke frem?"

"Der er ikke nogen grund til at rykke frem nu, da overrumplingen slog fejl, Eders Majestæt," sagde Saxon. "Jeg har sendt bud efter vogne til at slå bro over denne grøft med, ifølge den plan, der roses i afsnittet *De vallis et fossis*, men de er unyttige nu. Vi må kæmpe slaget ud, hvor vi er."

"At kaste tropper over nu ville være at ofre dem," sagde Wade. "Vi har lidt store tab, oberst Saxon, men efter udseendet på den anden bred at dømmes har I givet rødkjolerne god besked."

"Stå fast! For Guds skyld stå fast!" råbte Monmouth åndsfraværende. "Rytteriet har svigtet og kanonerne med! O,

hvad kan jeg vel gøre med et sådant mandskab? Hvad skal jeg vel gøre? Ak, ak ve!"

Han satte sporerne i sin hest og red i fuldt firspring videre langs vore rækker, mens han vred sine hænder og udstødte disse triste klageråb.

Ak, mine børn, hvilken lille, bitte lille sag er ikke døden mod vanæren! Havde denne mand blot båret sin skæbne med samme tavshed som den simpleste gårdskar, der fulgte vor fane, hvor stolte og glade skulle vi ikke have omtalt ham, vor kongelige fører. Men lad ham hvile i fred! Al den frygt, ophidselse og de små glimt af godhjertet venlighed, der kom frem i hans ydre væsen, som brisen viser sig på det stille vand, er nu forsvundet for mange, lange år siden. Lad os mindes det venlige hjerte og glemme den karakterløse ånd.

Da hans følge travede af sted efter ham, skilte den svære, tyske kriger sig ud fra dette og vendte tilbage til os.

"Jeg er træt af at jage i galop op og ned som en paraderytter på et marked," sagde han. "Hvis jeg bliver hos Eder, vil jeg sandsynligvis få min del af den kamp, som her går for sig. Så, stå roligt, mein Liebchen! Den kugle strejfede hendes hale; men hun er for gammel soldat til at bryde sig om småting. Halløj, ven! Hvor er Eders hest?"

"På bunden af grøften," svarede sir Gervas og skrabede en del mudder af sin dragt med kården. "Klokken er halv tre," blev han ved, "og vi har nu været i gang med denne barneleg i over en time. Oven i købet med et linjeregiment! Dette er ikke, hvad jeg havde tænkt mig."

"I skal straks få noget, der trøster Eder!" råbte tyskeren med strålende øjne. "Mein Gott! Er det ikke storartet? Se på det,

Saxon, se på det!"

Det var ikke nogen lille ting, der i så høj grad havde vakt krigerens beundring.

Frem af tågen, der fremdeles lå ugennemtrængelig på vor højre side, blinkede her og der en blank glinsende stråle, mens en dump, tordnende lyd som af brændinger mod klippen nåede vore øren. Tættere og tættere sås de lysende stålglimt, højere og højere lød lyden af den voksende larm, indtil pludselig tågen revnede og hele det kongelige kavaleris lange linjer brød frem af den, bølge efter bølge, lysende i skarlagen, guld, blå og stål, så storartet et syn, som nogensinde et øje har skuet. Der var noget i det taktfaste jag af en så stor styrke ryttere, der indgav mig en følelse af uimodståelig vælde.

Række efter række, eskadron efter eskadron, med flyvende faner, vajende manker, lysende stål, brød de frem – en hær for sig selv, mens endnu begge fløje var skjult i tågen. Mens de red tordnende frem, knæ ved knæ, bidsel ved bidsel, kom der en sådan byge af saftige eder, raslen af ridetøj, klang af stål og taktfaste drøn fra de mangfoldige hestehove, at ikke noget menneske, der ikke selv har prøvet at modstå en sådan hvirvelstorm uden andet i hånden end en syv fods spydstage, kan tænke sig, hvor vanskeligt det er at møde den med roligt ansigt og fast greb.

Men så vidunderligt som synet end var, så havde vi, som I nok kan tænke Eder, ikke lang tid til her at være tilskuere. Saxon og Buyse kastede sig selv ind blandt spydbærerne og gjorde alt, hvad mennesker kan for at få deres rækker tæt sluttede. Sir Gervas og jeg gjorde det samme med lemændene, der havde lært at danne tredobbelt række efter tysk fremgangsmåde.

Første række på knæ, anden bøjet og tredje oprejst, med fremstrakte våben.

Lige ved os havde mændene fra Taunton trukket sig sammen til en hård, barsk ring glimtende af stål, i hvis midte deres ærværdige borgmester kunne ses og høres, med sit lange skæg flagrende i vinden og sin skarpe røst rungende over marken. Men stærkere og stærkere blev støjen fra rytteriet.

"Rolig, mine kække gutter!" råbte Saxon med tordenrøst. "Stik spydstagen i jorden! Hvil den på højre fod! Giv ikke en tomme! Stå!"

Et vældigt råb løftedes fra begge sider, og så brød den levende bølge ind over os.

Hvad nytter det vel at prøve på at skildre et optrin som dette? – Træ, der knækker, forstyrrede, hæse skrig, hestenes vrinsken, eller larmen, når spydstød mødte sværdhug! Hvem kan tro det muligt at få andre til at se et skue, som han selv kun har et utydeligt, ubestemt indtryk af? En, som har været med i et sådant optrin, kan ikke som en rolig tilskuer få noget helt overblik over sammenstødet, men for evigt vil han have præget dybt i sit sind de få enkeltheder, som har truffet hans eget blik.

Således er min erindring begrænset til en støvsky, gennembrudt af stålhjelme og barske, spændte åsyn. Hestenes vidtåbne, røde næsebor og deres højtloftede forben, idet de stejlede for stålhækken.

Jeg ser også en ung, skægløs dreng, en dragonfændrik, kravle på hænder og knæ under lebladene, og jeg hører hans suk, da en af bønderne spiddede ham til marken. Jeg ser en skægløs rytter med et bredt ansigt, som tumler sin grå hest netop uden for

lebladenes rækkevidde, søge efter en åbning og samtidig hyle af vrede.

Småting indprenter sig i et menneskes erindring i et sådant øjeblik. Jeg lagde endog mærke til mandens stærke, hvide tænder og lyserøde tandkød. Samtidig ser jeg en kriger med blegt ansigt og tynde læber bøje sig frem over hestens hals og hugge efter mig med sit sværd, mens han bander, som kun en dragon kan bande. Alle disse billeder springer frem, når jeg tænker på hint heftige sammenstød, under hvilket jeg huggede, skar og stak mænd og heste uden at tænke på dækning eller parering.

Over alt rundt om mig steg en forvirret larm af råb og skrig, gudfrygtige påkaldelser fra bønderne og eder fra rytterne, mens Saxons stemme hørtes over alle andre, idet han bad sine spydbærere om at stå fast.

Så svingede hele skyen af ryttere til side og red i galop hen over sletten. Mine kammeraters triumfråb og en åben snusdåse rakt frem for mig fortalte, at vi havde set ryggen af så stovte eskadroner, som nogensinde var draget i krig.

Men om vi end turde kalde dette en sejr, kunne næppe hæren i det store og hele taget sige det samme. Det var kun dens allerbedste, der kunne stå imod denne stormflod af svære heste og stålklædte mænd.

Bønderne fra Frome var borte, aldeles forsvundet fra slagmarken. Mange af dem var drevet af trykkets tyngde ud i den grøft, der havde standset vor fremrykning. Mange andre lå huggede ned og gennemborede på det sted, hvor de havde stået. Nogle få havde reddet sig fra at dele sine kammeraters skæbne ved at slutte sig til vore rækker.

Længere borte holdt Tauntons mænd sig endnu, om end i sørgelig formindsket tal. En lang række af heste og ryttere, som lå foran dem, viste, hvor alvorligt anfaldet og hvor skarp modstanden havde været.

Til venstre for os var de vilde grubearbejderes afdeling sprængt ved første anfald, men de havde kæmpet så fortvivlet, kastet sig på jorden og stødt hestene ned nedefra, så det til sidst var lykkedes dem at slå dragonerne af marken. Devonshires milits var dog sprængt og havde delt skæbne med mændene fra Frome.

Under hele denne skærmydelse havde fodfolket på den anden side af Bussex-rhinen overøst os med en kugleregn, som vore musketerer, der måtte forsvare sig mod hestene, ikke kunne besvare.

Der skulle ikke stor krigskundskab til for at indse, at slaget var tabt og Monmouths sag dødsdømt. Det var nu fuldt dagslys, om end solen ikke endnu var stået op. Vort rytteri var borte, vore kanoner forstummet, vor linje gennembrudt på mange steder og flere regimenter ødelagt. På højre fløj stillede den blå kavalerigarde, Tangiers kavalerikorps og to dragonregimenter sig op til et nyt stormridt. På venstre fløj havde infanterigardisterne slået bro over grøften og kæmpede i mand mod mand med folkene fra North Somerset.

Vor front var udsat for en ustandselig kugleregn, som vi kun svagt og usikkert kunne besvare; for krudtvognene havde forvildet sig i mørket, og mange råbte hæst på ammunition, mens andre ladede med småsten i stedet for kugler.

Føj så dertil, at de regimenter, som havde holdt deres plads under kavaleriangrebet, var blevet grimt tilredt og havde mistet

hver tredje mand. Og dog råbte de kækkke bønder det ene Hurra efter det andet og tilråbte hinanden opmuntringer og hjemlige vitser, som om slaget kun var et spil, som selvfølgelig måtte vedvare, så længe der var en spiller tilbage til at holde partiet oppe.

"Er kaptajn Clarke her?" råbte Decimus Saxon og kom ridende med den ene arm aldeles overstænket med blod. "Rid hen til sir Stephen Timewell og bed ham at slutte sine folk til vore. Splittet hver for sig bliver vi knust, sammen kan vi endnu tåle et anfald."

Jeg sporede Covenant, red over til vore våbenbrødre og frembar mit ærinde. Sir Stephen, der var strejft af en pistolkugle, og bar et purpurrødt tørklæde om sit hvide hoved, indså det kloge i forslaget og førte sine bysbørn over til os. Hans musketerer, der var bedre forsynet med krudt end vore, gjorde os god tjeneste med at holde den dræbende ild fra den anden side nede en stund.

"Hvem skulle troet det om ham?" sagde sir Stephen med lynende blik, da Saxon og Buyse red ud imod ham. "Hvad synes I nu om vor højædle konge, den protestantiske sags forkæmper?"

"Han er jo ikke nogen meget stor kriger," svarede tyskeren. "Dog kommer det måske mere af mangel på vane end af mangel på mod."

"Mod!" råbte den gamle borgmester med spottende stemme. "Se derover, der er vor konge!"

Han pegede ud over sletten med en finger, der rystede mere af vrede end af alderdom.

Langt borte, tegnet tydeligt mod den mørke, tørvebrune jordbund, red en prunkende klædt kavalier, fulgt af en lille flok tilhængere, så hurtigt, som hans hest kunne bære ham, bort fra slagmarken. Flygtningen var ikke til at tage fejl af. Det var den feje Monmouth.

"Hyss!" råbte Saxon, da vi alle opløftede et råb af forfærdelse og afsky, "tag ikke modet fra vore kække gutter. Fejhed er smitsom og vil løbe gennem hæren som forrådnelsesfeberen."

"Den fejhjertede!" råbte Buyse tænderskærende. "Og de kække bønder! Dette er for meget at bære!"

"Fæld Eders spyd og stå fast, folk!" brølede Saxon med tordenrøst.

Vi fik akkurat tid til al danne vor firkant og kaste os inden for den, da rytteriets hvirvelstorm på ny var over os.

Da Tauntons borgere sluttede sig til os, var der opstået et svagt punkt i vor kolonne, og der slog den blå kavalerigarde sig øjeblikkelig igennem, strømmede ind gennem åbningen og huggede rasende til højre og venstre.

Borgerne på den ene og bønderne på den anden side svarede med vilde stød med deres spyd og leer, som ryddede mangan en sadel.

Men netop da, mens kampen rasede på det hedeste, åbnede for første gang det kongelige artilleri med et øredøvende brag sin ild fra den anden side af grøften, og en byge af kanonkugler pløjede sig vej gennem vore tætte rækker, efterladende sig brede furer af døde og sårede.

Samtidig løftede der sig et afsindigt råb:

"Krudt, for Guds skyld! Lad os få krudt!", råbte musketererne, som havde affyret deres sidste skud.

Atter tordnede kanonerne og atter mejedes vore folk ned, som døden selv var iblandt os med sin le. Da blev vore rækker endelig brudt. Midt inde i spydkompagniet sås blinkende hjelme og slagsværd, der løftedes og faldt. Hele massen trykkes et par hundrede skridt tilbage, mens der kæmpedes fortvivlet, den stødte sammen med andre lignende skarer, der var trykket ud; al orden var ophørt, men ingen ville flygte.

Mænd fra Devonshire, fra Wiltshire, fra Dorsetshire og fra Somersetsshire nedtrådt af heste, sønderhugget af dragoner, faldende i snesevis for kanonkuglerne, kæmpede endnu med fortvivlet, uovervindeligt mod for en tabt sag og en mand, som var flygtet fra dem.

Da jeg så mig omkring, kunne jeg kun se bestemte ansigter, sammenbidte tænder, hyl af raseri og trods, men ikke én lyd, der tydede på frygt eller overgivelse. Nogle sprang bagfra op på hestene og trak rytterne baglæns af sadlen. Andre lå flade på jorden, skar hestenes haser over med deres leblade og gennemborede rytterne, førend de kunne frigøre sig.

Atter og atter lynede gardisterne gennem dem fra ende til anden, og dog lukkede hver gang de brudte rækker sig bag dem og fortsatte den seje kamp. Den var så håbløs og ynkværdig, at jeg til sidst af hjertet ønskede, at de ville sprede sig og flygte, hvis der havde været et eneste tilflugtssted på den åbne hede, hvor de kunne have flygtet hen.

Og hele denne tid, mens de kæmpede, sværtede af krudtrøg, forpinte af tørst og udøsende deres blod så villigt, som om det var vand, sporede den mand, der havde kaldt sig deres konge, sin hest ind over landet med slappe tøjler og bankende hjerte, mens hans tanker kun drejede sig om, hvorledes han skulle

frelse sin egen hals, uden at bryde sig om sine kække tilhængere.

En stor del af vort fodfolk kæmpede til døden uden at give eller tage pardon, men endelig tog de tiloversblevne knuste, gennembrudte, ammunitionsløse bønder flugten hen over sletten, tæt forfulgt af rytteriet.

Saxon, Buyse og jeg havde gjort alt, hvad vi kunne for at samle dem endnu engang og havde hugget en del af de forreste forfølgere ned, da mit blik pludselig faldt på sir Gervas, der stod barhovedet med en lille flok af sine musketerer midt i en sværm af dragoner. Vi satte sporerne i vore heste og huggede os vej til hans undsætning; vi svang vore sværd om os, til vi for øjeblikket havde friet ham fra hans angribere.

"Hop op bag mig!" råbte jeg. "Vi kan endnu undslippe."

Han så smilende op og rystede på hovedet.

"Jeg bliver hos mit kompagni," sagde han.

"Eders kompagni!" råbte Saxon. "Er I da gal, mand! Eders kompagni er afskåret til sidste mand."

"Det er netop, hvad jeg mente," svarede han og tørrede lidt mudder af sin krave. "Sørg ikke over mig! Pas på Eder selv! Farvel Micah, du kan hilse –"

Atter stormede dragonerne ind på os. Vi gled bagover med strømmen, mens vi kæmpede som fortvivlede for livet, og da vi atter skulle se os om, var sir Gervas borte for bestandig. Vi fik senere at høre, at de kongelige tropper havde fundet et lig på slagmarken, som de troede var Monmouth på grund af trækkenes næsten kvindelige ynde og den rige dragt.

Jeg tvivler ikke om, at det har været liget af vor uplettede ven, sir Gervas Jerome, et navn, som altid skal være mit hjerte

dyrebart. Når vi ti år senere hørte megen tale om det ridderlige mod hos den franske konges unge adelsmænd og om den forvovne tapperhed, hvormed de kæmpede mod os i Nederlandene ved Steynkirk og andetsteds, har jeg altid ment, at jeg efter mit kendskab til sir Gervas vidste, hvad slags mænd de var.

Og nu var hver mand for sig selv. Ikke på noget sted ydede rebellerne modstand længere. De første stråler af morgensolen, der strejfede den store, sørgmodige slette, belyste den lange række af skarlagensrøde bataljoner og glimtede i de bloddryppende sværd, der løftedes og faldt blandt den kæmpende skare af flygtninge, der ikke mere kunne gøre modstand.

Tyskeren var blevet skilt fra os i forvirringen, og vi vidste ikke, om han levede eller var faldet, men lang tid derefter fik vi at vide, at det var lykkedes ham at flygte, men kun for senere at blive fanget sammen med den ulykkelige hertug af Monmouth. Grey, Wade. Ferguson og flere havde også bragt sig i sikkerhed, mens Stephen Timewell lå midt i en ring af sine barske, alvorlige borgere, i sin død som i sit liv en kæk puritansk engelskmand.

Alt dette fik vi først senere at vide. I hin stund red vi for livet over sletten, fulgt af et par spredte afdelinger rytteri, som dog snart opgav forfølgelsen for at holde sig til et lettere bytte.

Vi jog just forbi et lille ellekrat, da en stærk, mandig røst, opløftet til bøn, vakte vor opmærksomhed. Vi skød grenene til side og opdagede en mand, der sad med ryggen mod en sten og huggede løs på sin egen arm med en stor, bredbladet kniv,

mens han uafbrudt læste Fadervor bøn uden at standse eller ryste på stemmen.

Da han så op fra sit skrækkelige gøremål, genkendte vi ham begge som major Hollis, som havde været med Cromwell ved Dunbar. Hans arm var blevet halvt afrevet af en kanonkugle, og han fortsatte nu roligt dens værk for at fri sig for det unyttige, dinglende lem.

Selv Saxon, der var vant til krigens oplevelser og rædsler, stirrede med vidtåbne, betagne øjne på denne sælsomme operation; men manden gav et kort genkendelsesblink og blev ihærdigt ved med sit arbejde, indtil han, mens vi endnu så på, huggede den sidste trevl over og lagde sig på siden med blege læber, fremdeles mumlende sit Fadervor [\[Note 64\]](#).

Vi kunne ikke gøre noget for at hjælpe ham, mens vi derimod ved at stoppe op der kunne trække forfølgere til hans skjulested; derfor kastede jeg min feltflaske, halvfylt med vand, ned til ham, og så jog vi afsted i galop.

O, hvor skrækkelig krigen er, mine børn! Hvor mennesker lader sig forblinde af de strålende uniformer og de dansende gangere, ved de tomme udtryk for hæder og ære, indtil de glemmer flitterstadsen og ser hele den afskyelige rædsel ved denne forbandede indretning! Tænk ikke på de flyvende eskadroner eller på de hidsende trompetstød, men tænk på den forladte mand i ellebuskens skygge, og hvad han var i færd med midt i et kristent land i en kristen tidsalder.

Visselig skulle jeg, der er blevet grå i rustningen, og som har set lige så mange slagmarker, som jeg har leveår, være den sidste til at prædike om denne sag. Alligevel ser jeg klart, at menneskene enten må opgive krigen eller også tilstå, at vor

forløseres ord er dem for høje, og at det ikke længere nytter os at foregive, at hans lærdomme kan anvendes i livet. Jeg har set en kristen præst velsigne en kanon, der netop var støbt, og en anden, som velsignede et krigsskib, da det løb af stablen. Disse såkaldte Kristi repræsentanter velsignede sådanne ødelæggelsesmaskiner, der var udset til at sønderrive og knuse vore brødre.

Hvad ville vi vel have sagt, hvis vi i den hellige skrift havde læst, at vor Herre havde velsignet legionernes murbrækkere og blider? Ville vi syntes, at det stemte med hans lærdomme? Men se: Så længe kirkens overhoveder fjerner sig så langt fra ånden i dens lære, at de lever i paladser og kører i fine vogne, hvad under er det da, at det lavere præsteskab med sådanne eksempler for øje undertiden overskrider de grænser, der er optrukket af deres store mester. – – –

Da vi så tilbage fra toppen af de lave højder vesten for sletten, kunne vi øjne støvskyen af rytteriet svæve over Parret-broen og ind i byen Bridgewater og den hjælpeløse flok flygtninge endnu løbende foran dem. Vi havde standset vore heste og sad og stirrede tavse og mismodige tilbage på den skæbnesvangre slette, da lyden af hovslag nåede vore øren. Vi vendte os og så to ryttere i gardens blå uniformer komme ridende mod os. De måtte have gjort en stor omvej for at afskære os; for de kom lige imod os med dragne sværd og ivrige bevægelser.

"Mere blodsudgydelse," sagde jeg træt. "Hvorfor mon de vil tvinge os til det?"

Saxon stirrede skarpt frem under sine halvlukkede øjenlåg på de kommende ryttere, og et barsk smil slog hele hans ansigt i tusind furer og rynker.

"Det er vor ven, som sendte blodhundene på sporet af os ved Salisbury," sagde han. "Dette var et lykketræf. Jeg har en regning at afgøre med ham."

Det var virkelig den varmblodige, unge fændrik, som vi havde truffet, da vi drog ud på vore eventyr. Et sørgeligt tilfælde havde fået ham til at genkende min følgesvends høje, ranke skikkelse, da vi red bort fra valpladsen, og til at ride efter os i det håb at få oprejsning for den ydmygelse, som han før havde lidt. Den anden var en lansénér-korporal, en firskåren, kraftig mand, som red en kraftig, sort hest med en hvid blis i panden.

Saxon red langsomt mod officeren, mens den anden og jeg fæstede vore blikke på hinanden.

"Nå, mit barn," hørte jeg min følgesvend sige, "jeg håber, at du har lært at fægte, siden vi sidst mødtes."

Den unge gardist brummede vred ved denne spydighed, og i næste øjeblik meldte lyden af deres klirrende klinger, at de var stødt sammen.

Selv havde jeg ikke tid til at ofre dem et blik, for min modstander angreb mig med sådant raseri, at jeg havde nok at gøre med at forsvare mig. Ikke på nogen af siderne blev der trukket pistol. Det var en ærlig kamp, stål mod stål. Så tæt på hinanden kom korporalens stød, så efter mit ansigt og så efter min krop, at jeg ikke et øjeblik fik tid til nogle af mine tunge hug, der kunne have bragt sagen til ende.

Vore heste svirrede rundt om hinanden, bidende og sparkende, mens vi stødte og parerede, indtil vi endelig knæ mod knæ kom hinanden for nær til at bruge sværdene og greb hinanden i struben. Han rev en dolk fra sit bælte og plantede den i min venstre underarm, men jeg gav ham et slag fra min

jernbehandskede knytnæve, som strøg ham af hesten og strakte ham til jorden, hvor han blev liggende uden at røre sig. Næsten i samme øjeblik vaklede fændrikken og faldt af hesten, såret flere steder.

Saxon sprang af sadlen, tog soldatens dolk op fra marken og ville have gjort ende på dem begge, hvis ikke jeg også havde hoppet af og holdt ham tilbage.

Han vendte sig brat om mod mig med et så rasende ansigt, at jeg forstod, at hans rovdyrnatur var lysvågen.

"Hvad vil du?" knurrede han. "Slip mig!"

"Nej, nej," sagde jeg, "her er udgydt nok blod; lad dem ligge!"

"Hvad barmhjertighed ville vel de have vist os?" råbte han lidenskabeligt, mens han sled for at få sit håndled fri. "De har tabt og må betale deres bod."

"Men de skal ikke myrdes med koldt overlæg," sagde jeg fast. "Jeg vil ikke tåle det."

"Jaså, Eders Herlighed?" snerrede han, mens dæmonen lyste i begge hans øjne.

Med et voldsomt ryk rev han sig løs fra mit tag, sprang tilbage og greb sværdet, som han havde ladet falde.

"Hvad nu?" spurgte jeg og stillede mig *en garde* skrævs over den sårede mand.

Han blev stående et minut eller længere og så på mig under de kraftige, buskede bryn, mens hele hans ansigt fordrejedes af lidenskab. Hvert øjeblik ventede jeg, at han skulle storme ind på mig, men til sidst kunne jeg høre, hvordan han sank en klump; han stødte sin kårde i skeden med et smæld og sprang i sadlen.

"Vi skilles her," sagde han koldt. "Jeg har to gange været ved at dræbe Eder, og den tredje kunne måske blive for meget for min

tålmodighed. I er ikke noget passende selskab for en lykkeridder. Slut Eder til præsteskrabet, knægt! Det er Eders rette kald."

"Er det Decimus Saxon, som taler nu, eller er det Will Spotterbridge?" spurgte jeg, idet jeg erindrede hans spøg om bedstefaderen, men der kom intet smil til svar i hans furede ansigt.

Han tog sine tøjler i venstre hånd, kastede et sidste ondskafuldt blik på den sårede officer og satte i galop hen ad stien, som førte sydpå. Jeg stod og stirrede efter ham; men han sendte ikke så meget som en hilsen med hånden tilbage, red kun videre med rank ryg, indtil han forsvandt i en sækning i terrænet.

Der gik min sidste ven, tænkte jeg bedrøvet, og det blot fordi jeg ikke ville være vidne til, at en hjælpeløs mand fik halsen skåret over. En anden ven faldt i slaget og er død. Den tredje, den første og kæreste af dem alle, ligger såret i Bridgewater, overladt til en rå soldatermagts barmhjertighed. Hvis jeg vender tilbage til mit hjem, bringer jeg kun uro og fare over dem, jeg holder af. Hvor skal jeg vende mig hen?

Jeg blev stående i flere minutter ved siden af de udstrakte gardister, mens Covenant gik langsomt rundt og bed af den knappe grønsvær og fra tid til anden vendte sine store, mørke øjne mod mig, ligesom for at vise mig, at jeg i alt fald havde en trofast ven endnu.

Mod nord så jeg Polden Hills, mod syd Blackdowns, mod vest strakte den lange blå kæde af Quantock-bjergene sig og mod øst det brede marskland; men ikke i nogen retning kunne jeg se

håb om redning. Sandt at sige følte jeg mig syg om hjertet og brød mig i øjeblikket ikke stort om at undkomme.

En fremmunlet ed, som fulgtes af en lav stønnen, vakte mig af mine grublerier. Korporalen havde sat sig over ende og gned sit hoved med et udtryk af dum forbavselse i sit ansigt, som om han ikke var rigtig sikker på, hvor han var, eller hvorledes han var kommet der. Officeren havde også åbnet øjnene og viste tegn på tilbagevendende bevidsthed. Hans sår var åbenbart ikke særlig alvorlige.

Der var ingen fare for, at de skulle sætte efter mig, selv om de skulle ønske det, for deres heste var løbet deres vej for at slutte sig til de talrige herreløse heste, som gik i store flokke rundt over hele slettelandet. Jeg steg derfor op og red langsomt bort, mens jeg sparede min gode gang så meget som muligt, for den viste allerede spor efter nattens anstrengelser.

Der red flere spredte rytterafdelinger hid og did over sletten; men jeg undgik dem og red frem, indtil jeg befandt mig otte eller ti engelske mil fra slagmarken.

De få huse og hytter, som jeg kom forbi, var forladte, og mange af dem viste tydelige tegn på at være blevet plyndret. Der var ikke en eneste bonde at se. Den rædsel, som der stod af Kirkes vidt berygtede "Lam" [Note 65](#)), havde fået dem, der ikke havde grebet til våben, til at gå i skjul.

Da jeg havde redet i tre timer, tænkte jeg mig, at jeg nu var tilstrækkelig langt borte fra forfølgernes hovedveje, og valgte mig derfor et afsides hvilested, hvor der hang et krat ud over en lille bæk. Der satte jeg mig på det fløjsbløde mos og forsøgte at fjerne mærkerne efter kampen fra min person.

Det var først nu, da jeg i god ro kunne tage mit eget ydre i øjesyn, at jeg forstod, hvor frygteligt det sammenstød, jeg havde deltaget i, måtte have været, og hvilket under det var, at jeg var kommet godt fra det. Om de slag, jeg selv havde slået i kampen, havde jeg kun en svag erindring; og dog må de have været mange og tunge; for min gode sværdæg var så fyldt med hak og sløvet, som om jeg havde stået og hugget jernstænger en hel time med det.

Fra isse til fod var jeg gennemblødt og farvet af blod, for en del mit eget, men mest andres. Min hjelm var bulet af hug og stød. En pistolkugle var sprunget til side fra mit brystharnisk; den havde ramt i en skarp vinkel og efterladt en bred fure tværs over. Tre andre ridser og stjerner viste, hvorledes den gode plade af hærdet stål havde frelst mig. Min venstre arm var stiv og næsten kraftløs efter korporalens dolkestød; men da jeg tog min trøje af og undersøgte såret, fandt jeg, at skønt det havde blødt meget, var det dog på ydersiden af benet og derfor uden større betydning. Et tørklæde dyppet i vand og bundet stramt om lindrede smerten og standsede blodet.

Foruden denne rift havde jeg ikke lidt nogen skade, men på grund af mine anstrengelser følte jeg mig så stiv og øm over hele kroppen, som om jeg var blevet pryglet. Det lille sår, jeg havde fået i Wells katedral, var sprunget op og blødte. Men ved hjælp af lidt tålmodighed og koldt vand fik jeg det ordnet og forbandt mig selv så godt, som havde det været gjort af en læge.

Da jeg nu havde efterset mine skader, måtte jeg forbedre mit udseende; for jeg kunne sandt at sige have forestillet et af hine blodige uhyrer, som Don Bellianis af Grækenland plejede at kæmpe mod. Der fandtes ikke kvinde eller barn, som ikke ville

være flygtet ved synet af mig, for jeg var så rød som sognets slagter, når Mortensmesse er nær.

Men en god vask i bækken fjernede snart disse krigens spor, og det tykkedes mig også at fjerne blodet af mit harnisk og mine støvler. Mine klæder var det dog så håbløst at få rene, at jeg opgav det i fortvivelse. Min gode, gamle gangse var ikke blevet strejft af stål eller kugle, så med lidt vask og strigling var den snart så frisk som nogensinde, og da vi drog bort fra bækken, var vi et langt smukkere par, end da vi kom derhen.

Det var nu blevet næsten midt på dagen, og jeg begyndte at føle mig overmåde sulten, for jeg havde ikke smagt noget siden den foregående aften. Der lå tre-fire huse i en klynge midt på sletten, men de sortbrændte vægge og forkullede tage viste, at det var håbløst at vente at finde noget der. Et par gange så jeg folk på marken eller landevejen, men ved synet af en væbnet rytter løb de for livet og styrtede ind i krattet som vilde dyr.

På et sted, hvor tre veje stødte sammen, stod en stor eg. To kroppe, som dinglede fra en af dens grene, viste, at landsbyfolkenes frygt var grundet på erfaring. Disse stakkels mennesker var sandsynligvis blevet hængt, fordi deres lille ejendom ikke havde svaret til forventningen hos deres plyndrere, eller fordi de havde givet alt til en bande røvere og så ikke havde noget tilbage til at tilfredsstille den næste bande med.

Da jeg omsider var begyndt at blive træt af min frugtesløse søgen efter mad, opdagede jeg en vindmølle, som stod på en grønklædt høj på den anden side af nogle marker. Da jeg af dens udseende sluttede mig til, at den havde undgået den

almindelige hærgen, slog jeg ind på den sti, som skilte sig fra hovedvejen og førte hen til den [Note 66](#).

33. Mit farlige eventyr i møllen

Ved møllen stod der et skur, som bønderne brugte til at sætte deres heste i, når de kom derhen med korn. Der lå noget hø derinde. Så løste jeg da seletøjet af Covenant og lod den nyde et godt måltid og en nødvendig hvile. Møllen selv viste sig at være stille og forladt. Jeg steg op ad den stejle træstige, skubbede døren op og trådte ind i et rundt værelse med stenbelægning, hvorfra endnu en stige førte til et kammer ovenpå.

Langs den ene væg løb en lang trækasse og rundt ved alle vægge var der opstablet melsække. På skorstenen lå en bunke kvas klar til fyre op med, så at jeg ved hjælp af mit fyrstøj snart fik et lystigt blussende bål i stand.

Jeg tog en stor håndfuld mel fra den nærmeste sæk, blandede den med vand fra en øse, rullede det hele til en flad kage og gav mig straks til at stege den, mens jeg smilede ved tanken om, hvad min gode moder ville have sagt om den slags madlavning.

Men det er jeg aldeles sikker på, at Patrick Lamb selv – hvis bog "*Den fuldendte Hofkok*" altid var i den kære kvindes venstre hånd, mens hun rørte og blandede med den højre – aldrig kunne have tillavet nogen ret, der havde smagt mig bedre end denne kage i det øjeblik; jeg havde ikke engang tålmodighed til at vente, til den blev brun, men rev den op og fortærede den halvrå. Derefter æltede jeg endnu en af slags sammen, lagde den op ad ilden, trak frem min pibe og satte mig til at ryge, mens jeg med al den tålmodighed, jeg kunne opvise, ventede på, at den skulle blive færdig.

Jeg fortabte mig i tanker og grundede trist over det slag, som efterretningen om vort nederlag ville blive for min fader, da jeg fo'r op ved en kraftig ny sen, der lød, som om den var leveret lige ind i øret på mig.

Jeg sprang op og så mig om; men der var intet andet at øjne end den faste væg bag ved mig og det tomme værelse foran.

Jeg havde allerede næsten overtalt mig selv til at tro, at det hele var et sansebedrag, da et tordnende ny, stærkere og mere vedvarende end før, afbrød stilheden. Mon der lå nogen gemt i melsækkene?

Jeg trak sværdet, mens jeg gik rundt og pirkede til de svære melposer uden at være i stand til at opdage årsagen til støjen.

Jeg stod endnu og grublede over dette, da der med et brød en fuldstændig enestående mærkværdig koncert løs med snøft, hosten og hvin, ledsaget af udråb som: "O hellige moder!" "Velsignede forløser!" og flere lignende påkaldelser.

Denne gang var der ikke tvivl om, hvor lyden kom fra. Jeg løb hen til den store kasse, som jeg før havde siddet på, slog låget op og så ned i den.

Den var mere end halvfylt med mel, og midt i den sprællede en skabning, så overstrøet og dækket med det hvide pulver, at det havde været vanskeligt at bestemme, om det var et menneske, hvis det ikke havde givet så ynkelige skrig fra sig, som det gjorde.

Jeg bøjede mig over kassen, trak manden op fra hans skjulested og ud på gulvet. Her faldt han på knæ og bønfuldt hylende om barmhjertighed, mens der drev en sådan støvsky omkring ham ved hver vridning af kroppen, at også jeg begyndte at hoste og nyse.

Da melhylsteret efterhånden begyndte at falde af ham, så jeg til min forbavselse, at det ikke var nogen møller eller bonde, men en væbnet kriger iført store brystplader og med et vældigt sværd – der for øjeblikket nærmest lignede en istap – ved siden. Hjelmen var blevet tilbage i melkassen, og det ildrøde hår – det eneste på hans person, der havde beholdt sin farve – strittede lige i vejret af skræk, mens han bønfoldt mig om at spare hans liv.

Da der forekom mig at være noget kendt i stemmen, strøg jeg blidt med hånden over hans ansigt, hvilket fik ham til at stønne, som om jeg omtrent havde dræbt ham. Men de tykke kinder og små grådige øjne var alligevel ikke til at tage fejl af. Det kunne ikke være nogen anden end mester Tetheridge, den larmende byskriver fra Taunton.

Men hvor forskellig fra den byskriver, som vi hin dag, vi kom til Somersetshire, så spankulere, struttende i hele sit embedes pomp og pragt, foran den gode borgmester. Hvor var nu hans røde kinder, hans overlegne mine og hovmodige optræden? Mens han knælede for mig, skælvede han således, at hans store kavaleristøvler klaprede mod hinanden. Som en tigger fra Lincoln plaprede han med pibende røst en lang række af bønner, undskyldninger og forsikringer frem, som om jeg havde været Feversham selv og netop var i færd med at dømme ham til øjeblikkelig henrettelse.

"Jeg er blot en fattig skriverkarl, Eders strenge Højhed," jamrede han. "Jeg er virkelig kun en ulykkelig sekretær, Eders Velærværdighed, som er blevet drevet ind i dette ved sine overordnedes tyranni. En mere kongetro mand end jeg, Eders Nåde, har aldrig båret panser og plade, men når borgmesteren

siger Ja, kan da hans skriver sige Nej? Spar mig, Eders Herlighed, spar en højst angergiven synder, hvis eneste bøn er at få lov til at tjene kong James indtil sin sidste blodsdråbel!"

"Forsværger du hertugen af Monmouth?" spurgte jeg med barsk stemme.

"Af mit ganske hjerte – ja!" sagde han halvt ude sig selv.

"Så gør dig rede til at dø!" tordnede jeg og trak mit sværd, "for jeg er en af hans officerer."

Ved synet af stålet udstødte den usle skriver et hyl af skræk, fuldstændig lig en hunds, han faldt næsegrus til gulvet, vred og vendte sig, indtil han så op og opdagede, at jeg lo. Så rejste han sig op på knæene og så helt op, mens han så tvivlrådig på mig, som om han slet ikke var vis på, hvor jeg ville hen med ham.

"I må da huske mig, mester Tetheridge," sagde jeg. "Jeg er kaptajn Clarke af Saxons Wiltshire-infanteri. Jeg er forundret over, at netop I skulle svinge, I som ikke alene selv har svoret troskab, men som også har oplæst eden for så mange andre."

"Slet ikke, kaptajn, slet ikke!" svarede han og påtog sig atter sit gamle kamphane-væsen, så snart han så, at der ingen fare var. "Jeg er så trofast og loyal som nogensinde."

"Det tror jeg gerne," svarede jeg.

"Jeg lod kun, som om jeg ikke var det," blev han ved og børstede melet af sig. "Jeg øver kun slangens list, der hos enhver kriger er forenet med løvens mod. I har uden tvivl læst Homer – ikke? Jeg har også en smule lærdom. Jeg er ikke blot en almindelig kriger, hvor godt jeg end kan begå for mig i fægtning. Mester Odysseus er mit forbillede, ligervis som Eders uden tvivl er mester Ajax?"

"Jeg synes, at mester Trolden-i-Æsken passer bedre til Eder," sagde jeg. "Vil I have halvdelen af denne kage? Hvorledes kom I ned i melkassen?"

"Jo, det er enkelt nok og skete på denne måde," sagde han med munden fuld af dej. "Det var en krigslist eller et baghold efter de allerstørste generalers eksempel, som altid har været rost viden om for at kunne skjule deres bevægelser og dukke op der, hvor de var mindst ventet. Da slaget var tabt, og jeg havde hugget og nedsablet, til min arm var træt og mit sværd sløvt, forstod jeg, at jeg var den eneste overlevende af mændene fra Taunton. Hvis vi nu var på slagmarken, ville vi endnu kunne finde det sted, hvor jeg stod, efter den ring af faldne, der lå inden mit sværdslags radius. Da jeg indså, at alt var tabt, og vore slyngler flygtede, steg jeg op på vor værdige borgmesters stridshest, siden jeg forstod, at den tapre herre ikke havde mere brug for den, og red langsomt bort fra valpladsen. Jeg forsikrer Eder, at der var noget i mit blik og min holdning, der forbød deres rytteri at forfølge mig på nært hold. En rytter kastede sig virkelig i vejen for mig, men mit gamle bagover-hug var for meget for ham. Ak, jeg har meget på min samvittighed, jeg har gjort mange til enker og faderløse. Men hvorfor kommer de i vejen for mig, når –. Barmhjertige Gud! Hvad er det?"

"Det er blot min hest i stalden nedenfor," sagde jeg.

"Jeg troede, at det var dragonerne," sagde skriveren og tørrede de dråber væk, som allerede havde samlet sig på hans pande. "I og jeg skulle være gået ud og slå dem ihjel."

"Eller også krøbet i melkassen," indskød jeg.

"Jeg har endnu ikke forklaret Eder, hvorledes jeg kom derned," blev han ved. "Da jeg så havde redet mange mil over

markerne og så denne vindmølle, faldt det mig ind, at en kæmpe mand kunne forsvare den alene mod en hel trop kavaleri. Vi har aldrig holdt af at måtte flygte, vi Tetheridge'r, det kan være en tom stolthed, og dog er disse følelser nedarvet gennem slægten. Vi har altid haft kamplyst i os, siden min stamfader fulgte Iretons hær som marketender. Jeg standsede derfor og steg af for at gøre mine iagttagelser, da det bæst af en stridshest rykkede i bidslet, rev sig løs og i næste øjeblik forsvandt over hække og grøfter. Jeg havde derfor intet andet at stole på end mit gode sværd. Jeg klatrede op ad stigen og var netop ved at planlægge forsvaret, da jeg hørte hovslaget af Eders hest og straks derefter steg I op fra neden. Jeg retirerede straks til mit baghold, hvorfra jeg sikkert snart ville have gjort et pludseligt udfald, hvis ikke melet næsten havde kvalt mig, så jeg havde en følelse, som om der blev stukket et to pundes brød i mit luftrør. Jeg er nu meget glad over, at det gik således; for jeg kunne let i mit blinde raseri have gjort Eder skade. Da jeg hørte klangen af Eders sværd, idet I kom opad stigen, troede jeg, at I var en af kong James' uslinger, måske føreren for en trop nedenfor."

"Alt sammen meget sandsynligt og forståeligt, mester Tetheridge," sagde jeg og tændte atter min pibe. "Uden tvivl var også Eders opførsel, da jeg drog Eder frem af Eders skjulested også et dække for Eders tapperhed. Men nok om det. Det er fremtiden, vi må tænke på. Hvad er Eders plan?"

"At blive sammen med Eder, kaptajn," svarede han.

"Nej, det må I ikke," sagde jeg, "jeg har ikke megen lyst til Eders følgeskab. Eders overstrømmende tapperhed kunne let bringe mig i klammerier, som jeg ellers kunne undgå."

"Nej, jeg skal forsøge at dæmpe mit mod," råbte han. "I disse urolige tider kan det ikke skade Eder at have en prøvet kriger til selskab."

"Prøvet og fundet for let," sagde jeg, træet af mandens pralende sludren. "Jeg siger Eder, at jeg vil rejse alene."

"I har da ikke nødig at blive så hidsig," svarede han og trak sig tilbage. "Vi bør i hvert tilfælde blive her til i aften, så kan vi måske komme ned til kysten."

"Det er det første fornuftige ord, jeg har hørt af Eder," sagde jeg. "Det kongelige rytteri vil have hænderne fulde med deres Zoyland-cider og Bridgewater-øl. Hvis vi slipper igennem, har jeg venner på nordkysten, som vil føre os over i deres lugger til Holland. Den hjælp vil jeg ikke nægte Eder, da I er min fælle i ulykken. Gid dog Saxon var blevet sammen med mig! Jeg frygter for, at han er blevet taget til fange."

"Hvis I mener oberst Saxon, så tror jeg, at han er en mand med lige stor forstand som tapperhed. En alvorlig, barsk kriger var han, det må jeg vel vide, der har kæmpet ryg mod ryg med ham i fyrre minutter mod en trop af Sarsfields dragoner. Han var noget grov i manden og måske noget unøjagtig i sin opfattelse af æressager, men på slagmarken havde det været heldigt for vor hær, om den havde haft flere sådanne førere."

"Det har I ret i," svarede jeg, "men da vi nu har forfrisket os, er det så ikke på tide, at vi under os lidt hvile, siden vi måske får langt at rejse denne nat. Gid jeg havde en flaske øl!"

"Jeg ville gerne drikke på vort nærmere bekendtskab med det samme," sagde min ulykkesfælle, "og hvad hvilen vedrører, da lader det sig let ordne. Hvis I stiger op ad den stige der, vil I finde en bunke tomme sække på loftet som I kan strække Eder

på. Jeg vil blive hernede endnu en stund og tilberede mig en kage."

"Bliv I på vagt i to timer og væk mig så," svarede jeg, "så skal jeg holde vagt, mens I sover."

Han lagde hånden på sit sværdfæste som tegn på, at han ville være en trofast vagtmand.

Ikke fri for tunge anelser krøb jeg op på loftet, kastede mig på det simple leje og faldt snart i dyb, drømmeløs søvn, vugget af møllevingernes lave, stønnende knirken i vinden.

Jeg vågnede ved at høre skridt ved min side og fandt, at den lille skriver var kommet op og stod bøjet over mig. Jeg spurgte ham, om det allerede var tid til at stå op, hvortil han med mærkelig skælvende røst svarede, at jeg endnu havde en time igen, og at han var kommet op for at se, om der var noget, han kunne gøre for mig. Jeg var alt for træt til at lægge meget mærke til hans snigende opførsel og blege kinder, takkede ham derfor for opmærksomheden, vendte mig om på siden og var snart atter i dyb søvn.

Min næste opvågning var mere ublid og alvorlig. Der lød pludselig et stormløb af tunge fødder op ad stigen og en halv snes rødkjoler strømmede ind i rummet. Jeg sprang op og strakte i det samme hånden ud efter mit sværd, som jeg havde lagt ved siden, men det gode våben var borte. Det var blevet stjålet under min søvn.

Uden våben og overrumplet blev jeg slået ned og fanget på et øjeblik. En holdt sin pistol til min pande og svor, at han ville blæse hjernen ud på mig, hvis jeg gjorde en bevægelse, mens de andre surrede et langt reb om min krop og mine arme, så næppe Samson selv havde kunnet rive sig løs.

Da jeg forstod, at mine anstrengelser var aldeles frugtesløse, blev jeg liggende urørlig og ventede på, hvad der ville følge.

Hverken nu, dengang eller nogensinde har jeg lagt synderlig vægt på livet, mine kære børn; dengang langt mindre end nu, for enhver af Eder er fibre, der binder mig til denne Jord. Men når jeg tænker på alle de kære, der venter mig på den anden side, tror jeg ikke, at døden ville synes mig så hård selv nu. For en tom og håbløs tilværelse var vel ikke noget liv, men døden selv!

Da soldaterne havde bundet mine arme, trak de mig, som var jeg en høballe, ned ad stigen, til værelset nedenunder; også det var fyldt af dragoner. I den ene krog stod den usle skriver, et sandt billede på skræk og rædsel med klaprende tænder og skælvende knæ og kun forhindret i at synke om ved en kraftig korporals greb. To officerer stod foran ham.

Den ene af disse, en tætbygget, brun, lille herre, havde mørke, tindrende øjne og et årvågent udtryk; den anden var høj og slank med en lang, gylden moustache der hang halvvejs ned over hans skuldre. Den førstnævnte havde mit sværd i hånden og begge undersøgte klingen nysgerrigt.

"Dette er et godt stykke stål, Dick," sagde den mindste, satte odden mod stengulvet og bøjede klingen, indtil han nåede den med fæstet.

"Se hvilket spænd, når det springer tilbage! Ikke nogen smeds navn, men årstallet 1638 er stemplet på pladen. Hvor fik I det fra, mand?" spurgte han og fæstede sit skarpe blik på mig.

"Det var min fars, før det blev mit," svarede jeg.

"Da håber jeg, at han trak det for en bedre sag end hans søn," sagde den høje officer med et spottende smil.

"For en lige så god, men ikke bedre," svarede jeg. "Det sværd er altid trukket for engelskmænds frihed og rettigheder og mod kongers tyranni og præstevælde."

"Det var et stikord for et teater, Dick!" råbte den første. "Hvorledes var det nu det lød? Imod kongevælde og præsters tyranni! Jo, jo! Hvis det der blev smukt afleveret af Betterton lige ved lamperækken med den ene hånd på hjertet og den anden pegende mod himlen, indestår jeg for, at hele salen ville rejse sig."

"Højest sandsynligt," sagde den høje og snoede sin moustache. "Men vi har ingen tid til smukke taler. Hvad skal vi vel gøre med mandslingen?"

"Hæng ham!" svarede løjtnanten ligegyldigt.

"Nej, nej, Eders allernådigste Højvelærværdighed!" råbte mester Tetheridge, idet han pludselig vred sig ud af korporalens greb og kastede sig på gulvet for deres fødder. "Sagde jeg Eder ikke, hvor I skulle finde en af oprørernes ypperste krigere og medlem af Monmouths råd? Førte jeg ikke Eder til ham? Krøb jeg ikke endog op og tog hans sværd fra ham, for at ikke nogen af Hans Majestæts tjenere skulle komme til skade, når I tog ham? I vil visselig ikke handle så dårligt imod mig, som gjorde Eder disse tjenester! Har jeg ikke vist, at jeg talte sandhed? Er han ikke som jeg skildrede ham, en kæmpe af størrelse og vidunderlig styrke? Den hele hær kan med mig bevidne, at han alene var så god som hvilke som helst andre to tilsammen. Jeg har overleveret ham til Eder, visselig vil I lade mig gå!"

"Meget godt leveret! Forpestet brav!" råbte den lille løjtnant og klappede sagte i sine hænder. "Minespillet var stærkt og forræderiet klart fremstillet. Ah, korporal, vær så venlig at

træde lidt til side, nærmere kulisserne, tak! Nu Dick, nu er det din replik!"

"Nej, John, du er alt for absurd!" svarede kaptajnen utålmodigt. "Masken og koturnen er gode nok til sin tid; men du betragter spillet som virkelighed og virkeligheden som skuespil. Hvad denne snog sagde, er sandt. Vi må holde tro og love med ham, hvis vi ønsker, at andre skal angive flygtningene. Det er intet at gøre ved det."

"Jeg for min del hylder Jeddarts lov," svarede hans kammerat. "Jeg ville først hænge manden og derpå drøfte gyldigheden at vort løfte. Men drolen spidde mig, om jeg ønsker at pånøde nogen mine meninger."

"Nej, det går ikke an," sagde kaptajnen.

"Korporal, før I ham ned. Henderson, I går med! Tag dette harnisk og sværd fra ham, det havde taget sig lige godt ud på hans moder. Og hør her, korporal, nogle få drag af Eders stigbøjleremme over hans fede skuldre ville måske være nyttige og hjælpe ham til at mindes de kongelige dragoner."

Min falske kammerat blev sprællende og jamrende ført ud og snart efter meldte nogle gennemtrængende hyl, der blev svagere, efter som han flygtede fra sine plageånder, at vinket blev fulgt. De to officerer løb hen til det lille vindue i møllen og blev stående der og brølede af latter, og dragonerne, der kiggede over deres skuldre, kunne heller ikke holde deres munterhed tilbage. Heraf sluttede jeg, at det havde været et komisk skue at se mester Tetheridge jaget af frygt skubbe sin fede krop gennem hække og springe over grøfter.

"Og så var det den anden," sagde løjtnanten, idet han vendte sig fra vinduet og tørrede lattertårerne af sit ansigt. "Den bjælke

derhenne passer udmærket til vort formål. Hvor er bøddel Broderick, første eskadrons hængemester?"

"Her er jeg, min herre," svarede en træg, tykhovedet soldat og gik frem. "Her har jeg et tov med en rendeløkke."

"Så kast det over bjælken. Hvad fejler din hånd, din klodsede slyngel, siden du bærer den i bind?"

"Med Eders tilladelse, min herre," svarede manden, "det skriver sig fra en utaknemmelig, langøret presbyteriansk bondelømmel, som jeg hængte i Gommatch. Jeg gjorde, hvad jeg kunne, for ham. Hvis han var blevet hængt i Tyburn, kunne han ikke være blevet vist større opmærksomhed. Men da jeg rørte ved hans hals for at se efter, om alt var i orden, greb han til med sine tænder og bed et stort stykke af min tommelfinger."

"Det gør mig ondt for dig," sagde løjtnanten. "Du ved uden tvivl, at et menneskebid under sådanne omstændigheder er lige så farligt som en gal hunds; det kan godt være, at du begynder at knurre og gøre en skønne dag. Nej, bliv dog ikke bleg! Jeg har hørt, du prædiker om mod og tålmodighed for dine ofre. Du er da ikke bange for døden?"

"Nej, ikke for nogen kristen død, Eders Velbårenhed. Men ti shillings om ugen er næppe nok vederlag for at skulle få en sådan ende."

"Nej, alting er kun et tilfælde," indskød kaptajnen muntert. "Jeg har hørt, at en mand i slige tilfælde kan være så fra sig, at hans hæle trommer krigsmarch mod hans baghoved. Men det gør måske ikke så ondt, som det ser ud til. Imidlertid må du gøre dit arbejde."

Tre dragoner greb mig ved armene, men jeg rystede dem af mig så godt jeg kunne og gik, efter hvad jeg tror, med faste,

sikre skridt og frejdigt ansigt hen under tagbjælken, som svær og røgsværtet løb tværs igennem møllen fra den ene væg til den anden. Tovet blev kastet over den, og løkken lagt om min hals af bødlen, som tog sig vel i agt for at komme inden for mine tænders rækkevidde. Seks dragoner greb i den anden ende af tovet og stod rede til at svinge mig ind i evigheden.

Gennem hele mit eventyrlige liv har jeg aldrig været dødens tærskel nærmere end i det øjeblik, og dog erklærer jeg Eder, at så frygtelig som min stilling end var, kunne jeg alligevel i øjeblikket ikke tænke på noget alvorligere end gamle Solomon Sprents tatoverede arm og den kunstfærdige måde, hvorpå det røde var omslynget med blå.

Og dog var jeg lysvågen for alt, der foregik om mig. Hele optrinnet er præget tydeligt i min erindring. Det kølige stenlagte rum, dets eneste lille vindue, de to elegante, kække officerer, bunken af dragonernes våben i krogen, ja selv ærmet på den mand, som holdt mig – det grove, røde klæde, opslagene og messingknapperne.

"Vi må gøre vort arbejde ordentligt," bemærkede den høje officer og tog en notesbog op af lommen. "Oberst Sarsfield kunne måske ønske nøjagtige oplysninger. Lad mig se! Dette er den syttende, ikke sandt?"

"Fire på bondegården og fem ved korsvejen," svarede den anden og talte på fingrene. "Så var der ham, vi skød i hækken og den sårede, som nær havde frelst sig fra hængning ved at dø forinden, og de to i krattet under åsen, jeg kan ikke mindes flere, bortset fra ham, som vi hængte i Bridgewater straks efter slaget."

"Det er altid bedst at gøre det på en ordentlig måde," sagde kaptajnen og skrev i sin bog. "Det kan være godt nok for Kirke og hans folk, som selv er halvt maurere, at slagte og hænge folk uden forskel; men vi bør give dem et bedre eksempel. Hvad er dit navn, karl?"

"Mit navn er kaptajn Micah Clarke," svarede jeg.

De to officerer så på hinanden, og den mindste fløjtede.

"Det er netop manden," sagde han. "Det har vi for vore spørgsmål! Måtte jeg rådne, om jeg ikke allerede før frygtede, at det var ham. De sagde, at han havde kraftige lemmer."

"Sig mig karl, har I nogensinde kendt major Ogilvy af den blå kavalerigarde?" spurgte kaptajnen.

"Da jeg har haft den ære at tage ham til fange," svarede jeg, "og da han helt siden den tid har delt soldaterkost og kvarter med mig, tror jeg at kunne sige, at jeg kender ham."

"Løs strikken," sagde kaptajnen, og bødlen trak atter nølende løkken over mit hoved. "Unge mand, I må visselig være udset til noget stort, for I vil aldrig komme nærmere Eders grav, førend I virkelig bliver lagt i den. Denne major Ogilvy nærer stor interesse både for Eder og Eders sårede kammerat, som ligger i Bridgewater. Eders navn er blevet opgivet til alle kavaleriofficerer med påbud om at bringe Eder uskadt ind, hvis I blev taget til fange. Dog er det ikke mere end billigt at fortælle Eder, at omend majorens gode ord kan frelse Eder fra krigsret, vil det kun nytte lidet hos en civil dommer, som I dog til sidst vil blive fremstillet for."

"Jeg ønsker kun at dele lod og lykke med mine våbenbrødre," svarede jeg.

"Det var da en underlig tvær facon at tage sin redning på," råbte løjtnanten. "Den replik var kraftløs som marketendernes øl. Otway havde fået noget bedre ud af det. Er I ikke situationen voksen? Hvor er hun?"

"Hun? Hvem?" spurgte jeg.

"Hun! Hunnen! Kvinden. Eders hustru, kæreste, forlovede, hvad I selv vil!"

"Der findes ingen sådan," svarede jeg.

"Men hvad kan man vel gøre i et sådant tilfælde!" udbød han fortvivlet. "Nu skulle hun være kommet ind fra kulisserne og have kastet sig til Eders bryst. Jeg har set et sådant optrin indbringe tre fremkaldelser fra parterret. Her går meget godt stof til spilde i mangel af nogen til at sætte det i scene."

"Vi har andet at gøre, John!" udbød hans overordnede utålmodig. "Sergent Gredder, bring I sammen med to mand den fangne til Gommatch kirke! Det er på tide, at vi fortsætter vor vej, for inden mange timer vil mørket standse jagten."

Rytterne fik befaling til at stille op; de sprang ned på marken, hvor deres heste var tøjrede, og var snart færdig til at drage af. Den høje kaptajn red i spidsen og den teatergale løjtnant sluttede troppen.

Sergenten, til hvis varetægt jeg var blevet overladt – en stor, bredskuldret mand med mørk hud – gav ordre til, at min egen hest skulle føres frem, og hjalp mig til at stige op. Han tog dog først mine pistoler ud af hylstrene og hængte dem tillige med mit sværd over sin egen sadelknap.

"Skal jeg binde hans ben under hestens bug?" spurgte en af dragonerne.

"Nej, fyren har et ærligt ansigt," svarede sergenten. "Hvis han lover at være rolig, skal vi løse hans arme."

"Jeg har ingen tanke om at flygte," svarede jeg.

"Så løs hans arme. En tapper mand i ulykken kar altid min sympati; måtte jeg blive stum, om kan ikke har! Sergeant Gredder er mit navn, forhen af Mackays og nu af de kongelige – så hårdt kæmpende og dårligt lønnet en mand som nogen i Hans Majestæts tjeneste. Højre om og ned ad stien. I to rider på hver sin side og jeg bag! Vore karabiner har fængkrudt på, min ven, så det er bedst, I holder Eders ord!"

"Ja, det kan I stole på," sagde jeg.

"Eders kammerat spillede Eder et usselt puds," sagde sergenten. "Da han så, vi kom ridende ned ad vejen, kom han nemlig løbende over til os og købslog med kaptajnen om, at hans liv måtte blive sparet på den betingelse, at han skulle overlevere e i vore hænder, som han skildrede som den stovteste soldat i oprørernes hær. I har sandelig muskler og sener nok, om I end er alt for ung til at have set meget af krig."

"Dette er mit første felttog," svarede jeg.

"Og det bliver sandsynligvis Eders sidste," svarede han med en soldats åbenhed. "Jeg har hørt, at statsrådet tænker at statuere et sådant eksempel, at det skal tage modet fra whiggerne de første tyve år. De vil lade en advokat komme herved fra London, hvis paryk er mere at frygte end vore hjelme. Han kommer til at dræbe flere på en dag end en kavaleritrop klarer i en forfølgelse på ti mil. Min tro! Jeg så lige så gerne, at de overtog dette slagterarbejde straks. Se, de stakler i træet derovre. Det er dårligt år, når engelske egetræer bærer sådan frugt."

"Det er sandelig en dårlig tid," sagde jeg, "når mennesker, der kalder sig kristne, hævner sig således på stakkels troskyldige bønder, som ikke har fulgt andet end deres samvittighed. At anførerne og officererne må lide, er kun ret og billigt. Det var dem, der havde vundet i tilfælde af sejr, og derfor skulle bøde, når de har tabt. Men det skærer mig i hjertet at se disse fattige, gudfrygtige mennesker således mishandlet."

"Javist, der er meget sandt i det," sagde sergenten. "Havde det været disse snøvlende prædikanter, disse langhårede klokkefår, som har ført deres flok til Djævelen, ville det være noget andet. Hvorfor kan de ikke slutte sig til statskirken og lade folk være i fred? Den er god nok til kongen, så den må visselig være god nok for dem, eller er deres sjæle så fine, at de ikke kan mættes med samme kost, som enhver ærlig engelskmand trives på? Den almindelige vej til Himlen er dem for simpel. De må endelig bryde sig hver sin egen sti, og råbe ve over alle, som ikke følger dem."

"Nå," sagde jeg, "der er fromme mennesker af alle trosbekendelser. Hvis en mand lever et dydigt liv, hvad forskel gør da hans troslære?"

"Lad da mennesket beholde sin dyd i sit hjerte," svarede sergent Gredder. "Lad ham pakke den dybt ned i sin sjæls ransel. Jeg har mistanke til den slags gudsfrygt, som viser sig på overfladen, den snøvlende tale, det skulende blik, stønneriet og udråbene. Det ligner falske pengestykker, som ofte kendes på, at de er mere blanke og smukke end de ægte."

"En udmærket lignelse," sagde jeg. "Men hvoraf kommer det, sergent, at I har lagt så godt mærke til disse ting? Hvis de ikke

er meget bagtalt, så plejer de kongelige dragoner at tænke på ganske andre ting."

"Jeg har tjent i Mackays infanteri," svarede han kort.

"Jeg har hørt tale om ham," sagde jeg. "Han skal være en både from og begavet mand."

"Det er han i sandhed," udbrød sergent Gredder med varme. "Han er en alvorlig kriger til fingerspidserne, men med en helgens hjerte bag trøjen. Der var kun lidet brug for tampen i hans regiment, forsikrer jeg Eder; for der var ikke en eneste mand, som ikke langt mere end profossen frygtede sorgen i sin obersts øje."

Under hele vort lange ridt viste den værdige sergent sig at være en ægte lærling af den udmærkede oberst Mackay, i besiddelse af langt større dannelse end de fleste og et alvorligt, tænksomt syn på livet.

De to menige soldater red ved vor side så tavse som støtter, for i de dage vidste en dragon i almindelighed intet bedre at tale om end vin og kvinder og var tavs og forlegen, når noget andet blev bragt på bane.

Da vi omsider kom ridende ind i den lille landsby Gommatch, der ligger med udsigt over Sedgemoor-sletten, var det med gensidig sorg, at jeg skiltes fra min vogter.

Som en afskedsgunst bad jeg ham tage vare på Covenant for mig, idet jeg lovede at betale ham en vis sum om måneden for dens røgt og gav ham ret til at beholde hesten til sit eget brug, hvis jeg ikke skulle forlange den tilbage inden et år. Det væltede en byrde fra min sjæl, da jeg så min trofaste ven blive ført bort, mens den stirrede på mig, som om den ikke kunne forstå denne adskillelse. Nu kunne det gå som det ville med mig, jeg vidste

dog, at den var i en god mands varetægt; han ville sørge for, at den ikke led nogen mangel.

34. Solomon Sprent kommer

Gommatch kirke var en lille vedbendklædt bygning med firkantet normannisk tårn. Den lå midt i landsbyen af samme navn. Dens svære jernbeslåede egetræsporte og høje, smalle vinduer gjorde den vel skikket til det, den nu brugtes til. To kompagnier af Dumbartons infanteri var indkvarteret i landsbyen, under kommando af en tyk major, som jeg blev overleveret til af sergent Gredder, med en kort bemærkning om min tilfangetagelse og grunden til, at jeg ikke øjeblikkelig var blevet hængt.

Det var nu allerede sent på aften, men nogle få blafrende lamper, som hang spredt på væggene, kastede et utydeligt, blinkende lys over det hele. Der lå vel en hundrede fanger eller deromkring på stengulvet; mange af dem var sårede og flere af dem var øjensynlig i færd med at dø. De raske havde samlet sig i tavse, nedslagne grupper om deres lidende venner og gjorde alt, hvad de kunne, for at lindre deres smerter. Nogle havde endog taget størstedelen af deres klæder af for af dem at danne hovedpuder og madrasser for de sårede.

Her og der kunne man i de mørke kroge se knælende skikkelser, og den ensformige lyd af deres bønner lød gennem kirken, nu og da afbrudt af et støn eller en halvkvalt hoste fra en stakkels lidende, der kæmpede for at trække vejret. Det svage, gule lys, som faldt over de alvorlige, lidende ansigter og de lurvede, mørke skikkelser, ville været et passende emne for en af disse nederlandske malere, hvis værker jeg senere skulle få se i Haag.

Torsdag morgen, den tredje dag efter slaget, blev vi alle ført til Bridgewater, hvor vi resten af ugen blev holdt fængslede i St. Marys kirke, den samme, fra hvis tårn Monmouth og hans førere havde iagttaget de fjendtlige stillinger.

Jo mere vi hørte om slaget, både fra soldaterne og andre, desto klarere blev det godtgjort, at havde vi ikke haft det usædvanlige uheld at støde på grøften, ville der været al sandsynlighed for, at vort natlige overfald var lykkedes.

En general kan næppe gøre sig skyldig i flere fejlgreb, end Feversham havde gjort. Han ringeagtede sine modstandere og lagde sin lejr fuldstændig åben for ethvert angreb; da musketilden begyndte, sprang han op fra sin seng, men da han ikke kunne finde sin paryk, havde han famlet omkring i sit telt, mens slaget blev afgjort, og kom først frem, da det næsten var ovre.

Alle var enige om, at var ikke Bussex-rhinen blevet overset af vore vejvisere og forposter, ville vi have været mellem deres telte, før soldaterne var blevet kaldt til våben. Kun det, at vi ikke var forberedt på at slå bro over rhinen, og den næstkommanderendes rådsnarhed havde frelst den kongelige hær fra et nederlag, der sandsynligvis havde forandret hele felttogets udfald [Note 67](#). Næstkommanderende var John Churchill, senere bedre kendt under et højere navn [Note 68](#), både i Englands og Frankrigs historie.

Hvis da I, mine kære børn, skulle høre og læse, at Monmouths opstand blev let kuert, og at den var håbløs lige fra første stund, så kom i hu, at jeg, der var med, siger, at vægtskålene stod omtrent lige, og at denne håndfuld modige bønder med deres spyd og leer kun var en håndsbred fra at have

forandret hele Englands senere historie. Statsrådets raseri mod dem, efter at opstanden var ovre, havde sin grund i, at det vidste, hvor nær den havde været på at sejre.

Jeg ønsker ikke at fortælle meget om sejrherrenes grusomhed og umenneskelighed; for det er ikke godt for Eders unge øren at høre om så megen grumhed. Den uduelige general Feversham og den hensynsløse oberst Kirke har erhvervet sig selv et ry i vesten, der kun står tilbage for den ærkekæltrings, som kom efter dem [Note 69](#).

Hvad deres ofre angår, efter at de var hængt, parteret og mishandlet så djævelsk, som tænkes kunne, så levede deres navne i deres egne små landsbyer, hvor de blev holdtes i ære og blev overleveret fra slægt til slægt, som tapre, trofaste mænd, der var døde for en ædel sag.

Rejs nu til Milverton eller til Wiveliscombe, til Minehead, Calyford eller til en hvilken som helst anden landsby i Somersetshire, og I vil finde, at folk ikke har glemt dem, som de med stolthed kalder deres martyrer. Men hvor er nu Kirke og Feversham? Deres navne er bevaret, det er sandt, men kun som genstand for folkets had og forbandelser. Hvem indser ikke nu, at disse mænd ved at straffe andre, bragte en langt større straf over sig selv. Deres synd har i sandhed ramt dem selv.

De gjorde alt, hvad onde, hårdhjertede mennesker kunne gøre, idet de vel vidste, at sådanne gerninger var den koldhjertede, snæversynede hykler, der sad på tronen, velbehagelige. De forsøgte kun at vinde hans yndest, og de vandt den.

De hængte, skar ned og hængte op igen. Hver korsvej i Vestengland var mærket med rettersteder. Der fandtes ikke den

fornærmelse eller spot, der kunne gøre døden uudholdelig, som ikke blev udøvet mod disse tålmodige mennesker. Men det bliver med stolthed fortalt på deres fødesteder, at der fandtes ikke en blandt disse utallige ofre, søm ikke mødte sit endeligt med faste, tavse læber og med den erklæring, at hvis de kunne gøre det samme om igen, ville de med glæde gøre det.

Da der var gået et par uger, hørte vi om flygtningene. Monmouth var blevet fanget af Portmans gulkjoler, mens han forsøgte at nå New Forest, hvorfra han håbede at undkomme til fastlandet. Medtaget, ubarberet og skælvende blev han slæbt ud af en bønnemark, hvor han havde søgt tilflugt, og ført til Ringwood i Hampshire.

Sælsomme rygter nåede os om hans opførsel, rygter, der blev bragt til os gennem vore vogteres rå vittigheder. Nogle sagde, at han på sine knæ var krøbet de bondekarle i møde, der greb ham. Andre sagde, at han havde skrevet til kongen og tilbudt at gøre hvad som helst, endog at afsværge protestantismen, for at frelse sit hoved fra skafottet [Note 70](#).

Dengang lo vi ad sådanne historier og troede, at det kun var opspind af hans fjender. Da syntes det os utroligt, at han, hvis tilhængere stod så fast og loyalt om ham, og som havde hele verdens øjne fæstet på sig, skulle vise mindre mod end enhver lille tambur, som tripper frem i spidsen for regimentet på slagmarken.

Ak! Tiden viste, at disse historier virkelig var sande, og at der ikke fandtes noget dyb af skændsel, som denne ulykkelige mand ikke ville sænke sig ned i, i håb om endnu nogle års forlængelse af et liv, der havde voldt så megen ulykke for dem, der havde stolet på ham.

Om Saxon spurgtes der intet nyt, hverken godt eller ondt, hvilket fik mig til at håbe, at han havde fundet sig et skjulested. Reuben måtte endnu holde sengen og stod under major Ogilvys pleje og beskyttelse. Den ædle mand gæstede også mig ofte og gjorde meget for, at jeg skulle have det godt, indtil jeg lod ham forstå, at det var mig pinligt at behandles anderledes end de tapre folk, der havde delt felttogets farer med mig.

Han gjorde mig dog en stor tjeneste ved at skrive til min fader og underrette ham om, at jeg var frisk og rask og ikke i nogen overhængende fare. Som svar på dette brev fik jeg en lang, gudfrygtig skrivelse fra min fader, hvori han bad mig være ved godt mod og afskrev lange stykker af en prædiken om tålmod, holdt af den ærværdige Josiah Petersfield.

Min moder var meget bedrøvet over min farlige stilling – skrev han – men hun blev holdt oppe af sin tro på Forsynets styrelse. Han lagde en anvisning til major Ogilvy ved, og gav ham fuldmagt til at anvende summen på en hvilken som helst måde, jeg måtte foreslå.

Disse penge, tillige med den lille beholdning, som min moder havde syet ind i min krave, kom til uvurderlig nytte; for da fængselsfeberen brød ud iblandt os, var jeg i stand til at skaffe de syge en passende føde og ligeledes betale for lægehjælp, så sygdommen blev standset, før den fik tid til at sprede sig.

I begyndelsen af august blev vi flyttet fra Bridgewater til Taunton, hvor vi, sammen med flere hundrede andre, blev kastet i det samme uldvareskur, hvor vort regiment havde været indkvarteret ved felttogets begyndelse.

Vi vandt kun lidet ved byttet, når jeg undtager, at vore nye fangevogtere var mere mættede af grusomheder end de forrige og derfor mindre hensynsløse mod fangerne. Ikke alene blev det tilladt venner at besøge os, men vi kunne opnå at få bøger og papir mod en lille gave til vagthavende sergent. Vi blev derfor i stand til at tilbringe tiden nok så hyggeligt i den måned, som hengik indtil vort forhør.

En aften stod jeg magelig lænet med ryggen mod væggen, så op mod en smal stribe blå himmel, der lod sig se gennem det lille vindue, og tænkte mig tilbage til Havants bakker, da mit øre pludselig opfangede en stemme, som i sandhed bragte min tanke tilbage til mit Hampshire-hjem.

Hine dybe, hæse lyde, der nu og da voksede til vrede brøl, kunne ikke stamme fra nogen anden end min gode ven sømanden. Jeg gik hen til døren, hvorfra larmen kom, og al tvivl svandt, da jeg lyttede til samtalen.

"Vil ikke lade mig komme forbi, vil I ikke det?" råbte han. "Lad mig fortælle Eder, at jeg har holdt min kurs og fart, der hvor bedre mænd end I forlangte, at jeg skulle fire mærssejl. Jeg siger Eder, at jeg har selve admiralens tilladelse, og da stikker jeg ikke op for en lille rødmalet jolle, så styr af vejen fra min bov, ellers løber jeg Eder måske i sæk."

"Vi kender ikke til admiraler her," svarede vagthavende sergent. "Den tid, hvor man besøger fangerne, er forbi for i dag, og hvis du ikke skaffer dit grimme kadaver herfra, skal jeg måske prøve vægten af min hellebard på din ryg."

"Jeg har taget og givet hug, længe før man havde tænkt på dig, din landkrabbe," brølede gamle Solomon. "Jeg har ligget rånok mod rånok med De Ruyter selv, mens du lærte at patte,

men så gammel jeg end er, vil jeg kun lade dig vide, at det her skrog endnu ikke er kondemneret, og at jeg endnu er i stand til at veksle en bredside med hvilken som helst hummersvanset sørøver, der nogen sinde blev surret fast og fik de kongelige ruder hugget i sin ryg. Hvis jeg krydser tilbage til major Ogilvy og signaliserer ham den måde, jeg er blevet modtaget på, vil han gøre dit skind rødere, end din kjole nogen sinde har været!"

"Major Ogilvy!" råbte sergenten med langt mere ærbødig stemme. "Hvis I havde sagt, at I havde tilladelse fra major Ogilvy, havde det været noget ganske andet; men I vrøvlede om admiraler, kommandører og Gud ved hvad andet udenlandsk snak."

"Skam for dine forældre, at de har opdraget dig med så liden kendskab til kongens engelsk!" brummede Solomon. "Sandt at sige, min ven, forekommer det mig højst mærkværdigt, at søfolk skal have nødig at undervise folk i land om deres eget sprog; for af syv hundrede mand ombord i *Worcester*, den samme, som sank i bugten ved Funchal, var der ikke så meget som en krudtabe, der ikke forstod hvert eneste ord, jeg sagde, hvorimod jeg på landjorden finder mange træhoveder som dig, der lige så gerne kunne have været portugisere, efter det kendskab I har til det engelske sprog at dømme, og som glaner på mig som en skibsgris under en orkan, bare jeg spørger, hvad pejling han har, eller hvor mange glas der er gået."

"Hvem var det, I ville besøge?" spurgte den anden barsk. "I har en aldeles infernalsk lang tunge."

"Ja, og den er skarp også, når jeg taler med dumrianer," genmælede søulken. "Hvis jeg havde dig på min vagt, knægt, på et tre års togt, skulle jeg endnu gøre en mand af dig."

"Slip den gamle mand ind!" råbte sergenten rasende.

Sømanden kom humpende ind med hele sit bronzebrune ansigt oppustet og fordrejet, dels af glæde over sin sejr over sergenten, dels af en stor klump tobak, som det var hans vane at lægge op i kinden.

Da han en stund havde set sig rundt uden at få øje på mig, satte han hånden for munden og hujede mit navn ud sammen med en lang række ohøj'er, så det rungede gennem bygningen.

"Her er jeg, Solomon," sagde jeg og tog ham i skulderen.

"Gud velsigne dig, min dreng! Gud velsigne dig!" råbte han og knugede mine hænder. "Jeg så dig ikke, for mit bagbords øje er så tåget som en Newfoundlandsbanke, og har altid været det, siden lange Susanne fra Næsset kastede en halv pot brændevin i det i Tiger-værtshuset for næsten tredive år siden. Hvordan har du det? Er du helt allright i skrog og rig?"

"Jeg er så frisk som vel muligt," sagde jeg, "og har kun lidet at klage over."

"Intet af den stående rig skudt bort?" spurgte han. "Ingen spir knækkede? Ikke noget hul i vandlinjen? Er du hverken sprunget læk, kæntret eller entret?"

"Nej, ikke noget af alt det," svarede jeg og lo.

"Min tro, du er magrere end før og er blevet ti år ældre på to måneder. Du løb ud som den fineste, stolteste orlogsmand, der nogensinde lystrede ror, og nu ligner du det samme skib, efter at storm og kamp har taget glansen af malingen og revet vimplerne af gaflen. Men jeg er alligevel glad ved at se dig hel og uskadt på liv og lemmer."

"Jeg har set ting," sagde jeg, "som let kan gøre en mand ti år ældre."

"Ja, ja," svarede han med en hul stønnen og vuggede sit hoved fra den ene side til den anden. "Det var en aller helvedes affære. Men så hård stormbygen end er, kommer der altid stille bag efter, hvis du bare vil ride stormen af med ankeret dybt i Forsynets favn. Ak, min dreng, det er en god ankergrund! Men hvis jeg kender dig ret, sørger du mest over disse stakkels vrage rundt om dig og mindre over dig selv."

"Det er virkelig et tungt syn at se dem lide så tålmodigt uden at klage," sagde jeg, "og det for en sådan mands skyld!"

"Å ja, den kyllingehjertede landkrabbe?" råbte han og skar tænder.

"Hvorledes har min fader og moder det?" spurgte jeg, "og hvorledes gik det til, at du rejste så langt væk fra dit hjem?"

"Jo, jeg var snart kommet til at gnave mine egne kødben, hvis jeg skulle ligget længere i mine fortøjninger. Jeg kastede derfor los og lå bidevind nord til Salisbury, hvorfra jeg løb her ned for god vind. Din fader har det samme ansigt og passer sit arbejde som han plejer, skønt han bliver meget plaget af dommerne, som to gange har kommanderet ham op til Winchester for at lade sig undersøge, men de har fundet hans papirer i orden og derfor ikke kunnet gøre ham noget. Din moder, den stakkels sjæl, har kun lidt tid til at klage og sukke, for hos hende går pligten frem for alt, så om så skibet sank under hende, vædder jeg en søvladet galeon [Note 71](#) mod en appelsin på, at hun ville blive stående i sin kabys og sylte morgenfruer og ælte dej. De har grebet til bønner, som andre folk ville gribe til vin, og varmer dermed deres hjerter, når ulykkens vind blæser koldt. De blev glade, da de hørte, jeg ville rejse ned og besøge dig, og

jeg gav dem en sømands ord på, at jeg skulle få dig ud af jernene, hvis det lod sig gøre."

"Få mig ud, Solomon?" sagde jeg. "Nej, det kan der ikke blive tale om. Hvorledes skulle du kunne få mig ud?"

"Der er mange måder," sagde han, idet han sænkede sin stemme til en lav hvisken og nikkede med sit gråsprængte hoved, som en, der taler om noget, han har overvejet. "Der er nu for eksempel boring."

"Boring?"

"Javel, knægt! Da jeg var kvartermester på galejen *Providence*, under den anden hollandske krig, blev vi fanget mellem land i læ og Van Tromps eskadre; da vi så havde kæmpet, til hvert spir var skudt ned og spygatterne svømmede af blod, blev vi taget ved entring og sendt som fanger til Texel-floden. Vi blev lagt med håndjern på nede i agterlasten mellem rotter og bundvand, med skalkede luger og skildvagter over os. Men selv da kunne de ikke holde os, for jernene kom i drift og tømmermandsmaten Will Adams lavede hul mellem plankerne så fint, at skibet næsten sank, og i forvirringen overfaldt vi prisemandskabet, brugte vore håndjern til at slå med og fik atter skibet i vor magt. Men du smiler, som om du ikke tror, at sådan en plan går an her."

"Hvis dette uldvareskur var galejen *Providence* og Taunton-dalen den biscayiske bugt, kunne det måske forsøges," sagde jeg.

"Jeg er sandelig kommet ud af mit bestik", sagde han med rynket pande. "Men jeg har alligevel fundet på en anden udmærket plan, og det er at sprænge bygningen i luften."

"Sprænge den i luften?" spurgte jeg.

"Javist, med et par tønder krudt og en lang lunte kunne det lade sig gøre en hvilken som helst mørk nat. Hvor var vel da de vægge, der nu stænger Eder inde?"

"Hvor var vel da de folk, som nu er inden for de samme vægge?" spurgte jeg. "Ville du sprænge dem med?"

"Pesten tage det! Det glemte jeg!" råbte Solomon. "Nej, jeg overlader det til dig. Hvad har du at foreslå? Sig bare, hvad du vil, og du skal se, at med eller uden hjælpere skal jeg styre efter det, så længe dette gamle skrog lyster sit ror."

"Da, min kære, gamle ven," sagde jeg, "er det mit ønske, at du lader tingene gå sin egen gang og skynder dig tilbage til Havant med den besked fra mig til dem, jeg kender, at de må være ved godt mod og håbe det bedste. Hverken du eller noget andet menneske kan hjælpe mig nu, for jeg deler skæbne med disse stakkels folk og vil ikke forlade dem, om jeg kunne. Gør alt, hvad du kan for at opmuntre min moder og hils Zachariah Palmer. Dit besøg her har været en stor glæde for mig, og din tilbagekomst vil blive det samme for dem. Dermed gør du mig en større tjeneste end ved at blive her."

"Lad mig synke, om jeg synes om at gå tilbage uden at slå et slag først," brummede han. "Men hvis du selv ønsker det således, er det alligevel enden på den sag. Sig mig, knægt, har den overriggede, højbordede, sildevommede ven, du havde, spillet dig et eller andet falsk puds? For hvis han har det, ved evigheden, da skal, så gammel jeg er, min huggert gøre bekendtskab med det lange indlandsstegespid, han bærer ved siden. Jeg ved, hvor han har lagt op, godt fortøjet for og agter, lunt og hyggeligt, mens han venter på, at vinden skal vende."

"Hvad, Saxon," råbte jeg. "Ved du virkelig, hvor han er? For Guds skyld, tal sagte, for det gælder fem hundrede gode pund og en officersstilling for hvem som helst af disse soldater, der kunne gribe ham."

"Men det kan de dog næppe," sagde Solomon. "På min rejse hid søgte jeg tilfældigvis havn et sted, der kaldes Bruton, hvor der også er et værtshus, så godt som de fleste andre, hvor skipperen er et fruentimmer med et muntert blink i øjet og en glat tunge. Jeg sad just og drak mig et glas krydret øl, således som det er min vane at gøre omtrent ved seks glas på formiddagsvagten, da jeg får øje på en svær, lang kørekarl, som var i færd med at stuve en vogn med en ladning øltønder ude i gården. Ved nærmere eftersyn forekom det mig, at mandens næse, der mest ligner et albatrosnæb, og hans blanke øjne, hvor lågene kun er halvt rebede, var mig kendt; men da jeg hørte ham bande for sig selv på gammelt, godt hollandsk, stod hans galionsfigur meget klart for min erindring. Jeg løb ud i gården og lagde min hånd på hans skulder. Guds død, knægt! Du skulle have set, hvor han fo'r tilbage og spyttede mod mig som en vildkat, mens hvert hår på hans hoved stod ret i vejret. Han rev en kniv frem under sin bluse, for han tænkte uden tvivl, at jeg var en, der ville fortjene præmien ved at overlevere ham til rødkjolerne. Jeg sagde ham, at han kunne være tryk for mig, og spurgte, om han havde hørt, at du var taget til fange. Han svarede, at han vidste det, og at han ville være ansvarlig for, at intet ondt skulle times dig, skønt det sandt at sige forekom mig, at han havde nok i at få sine egne sejl bjerget, uden at han også skulle kunne lodse andre. Der forlod jeg ham, og der skal jeg vide at finde ham igen, hvis han har gjort dig noget ondt."

"Nej," svarede jeg. "Jeg er rigtig glad for, at han har fundet et tilflugtssted. Vi skiltes på grund af en meningsforskel, men jeg har ingen som helst grund til at klage over ham. Han har tvært imod på mange måder vist mig venlighed og velvilje."

"Han er så snu som en proviantskriver," sagde Solomon. "Så har jeg været hos Reuben Lockarby; han sender dig sine kærligste hilsener. Han må endnu holde køjen på grund af sit sår, men han nyder godt tilsyn. Major Ogilvy sagde, at han havde gjort så meget for ham, at han sandsynligvis bliver frikendt, så meget mere som han ikke deltog i slaget. Majoren tror, at dine egne udsigter til at blive benådet havde været bedre, hvis du ikke havde kæmpet så tappert; men du har vist dig som en meget farlig mand, især fordi de menige nærer stor kærlighed til dig."

Den gode, gamle sømand blev hos mig til langt ud på aftenen, lyttede til mine oplevelser og fortalte til gengæld om de dagligdags begivenheder i landsbyen, der altid har større værd for den, som er ude på rejse, end kejserdømmers fald eller trivsel.

Før han forlod mig, trak han en stor håndfuld sølvmønter op af sin lomme og gik rundt blandt fangerne, lyttede til deres ønsker og gjorde hvad han kunne for at lette deres angstelser med velment sømandssnak og et par pengestykker trykket i næven.

Der ligger et sprog i det venlige blik og den ærlige pande, som alle mennesker kan forstå, og omend sømandens tale lige så godt kunne have været græsk, efter alt hvad bønderne fra Somersetshire forstod af den, så trængte de sig dog om ham, da han gik, og nedbad velsignelser over hans hoved.

Det føltes for mig, som om han havde bragt et pust af sin egen helbredende, rene havluft ind i vort trange, uhyggelige fængsel og efterladt os så meget mere friske og sunde derved.

Sent i august begyndte dommerne på deres forbryderiske rejse, der skulle lægge så mange liv og hjem øde, og som, i de grevskaber de drog igennem, har efterladt sig et minde, der aldrig vil blegne, så længe en fader kan tale til sin søn. Vi hørte om det hver dag, for vore vogtere fandt behag i at fortælle om det, ledsaget af mangen en grim spøg, for at vi kunne vide, hvad der forestod os, og ikke miste noget af, hvad de kaldte forventningens nydelser.

I Winchester blev lady Alice Lisle, der æredes som en helgeninde, af overdommer Jeffreys dømt til at brændes levende, og kun hendes slægt og venners forbønner og ansøgninger fik ham til at indrømme hende den lille gunst, at han gav hende øksen i stedet for bålet. Det yndige hoved blev hugget af hendes legeme under hele folkets suk og gråd på byens torv.

I Dorchester gik slagteriet for sig i det store. Tre hundrede mennesker blev dømt til døden, og fire og halvfjerds blev virkelig henrettet, indtil selv den mest underdanige tory blandt godsejerne måtte klage over, at der allesteds hang menneskekroppe og dinglede.

Derfra drog dommerne til Exeter og derfra til Taunton, som de nåede den første uge i september, mere som rasende rovdyr, der har smagt blod og ikke kan styre deres trang efter mere, end som retfærdige mænd, der er kaldet til at skelne mellem de forskellige grader af brøde og til at finde den uskyldige og værgе ham mod uretfærdighed.

Der havde de en sjældent god mark til at øve deres grusomhed; for alene i Taunton lå et tusinde ulykkelige fanger, hvorefter mange kun var lidet i stand til at udtrykke deres tanker og så hæmmede af den dialekt, de talte, at de lige så gerne kunne været døvstumme, efter den mulighed, de havde til at kunne gøre dommer eller jury begribeligt, hvad de havde at fremføre.

Det var en mandag aften, at lorddommeren gjorde sit indtog. Fra et af vinduerne i det hus, hvor vi var låst inde, så jeg ham drage forbi.

Først kom dragonerne med deres faner og pauker, derpå retsbetjentene med deres hellebarder og bag dem en lang vognrække med lovens mere fornemme håndhævere. Sidst af alt, trukket af seks langhalede, flamske hopper, kom en stor åben karosse, rigt beslået med guld, hvori den æreløse dommer sad, hvilende på fløjlsputer, indsvøbt i en blodrød, lang fløjlskappe og med en svær, hvid paryk på hovedet, der var så lang, at den nåede ham til skuldrene.

Man siger, at han bar skarlagen for at sætte skræk i folks hjerter, og at det var af samme grund han altid lod sine retslokaler klæde med blodets farve. Hvad ham selv angår, så har det altid været skik og brug, siden hans ondskab blev kendt for alle mennesker, at afbilde ham som en mand, hvis ansigtstræk og udtryk var lige så afskyelige som den onde sjæl, der skjulte sig bag dem. Dette er ikke på nogen måde sandt. Tvært imod var han en mand, der i sine yngre dage må have været bemærkelsesværdig ved sin enestående skønhed [Note 72](#)).

Det er vistnok sandt, at han ikke efter årene at regne var nogen gammel mand, da jeg så ham, men tøjlesløshed og et

dårligt levnet havde sat deres spor på hans skikkelse, dog uden aldeles at have ødelagt trækkenes regelmæssige skønhed.

Han var mørk, og lignede mere en spanier end en engelskmand, med sorte øjne og olivenfarvet hud. Hans udtryk var højt og ædelt, men hans lidenskab vaktet så let, at den mindste modsigelse eller modstand kunne få ham til at rase som en gal mand med lynende øjne og fråde om munden.

Jeg har selv set ham med fråde om læberne og hele ansigtet fordrejet af lidenskab, ligesom en, der har den faldende syge. Men hans øvrige følelser var ikke mere tøjlede; jeg har hørt sige, at der skulle kun meget lidt til for at få ham til at græde og hulke, især når han fandt sig forurettet af nogen overmand.

Efter hvad jeg tror, må han have været et menneske med store anlæg både til godt og ondt; men ved at kæle for sine slette egenskaber og forsømme de gode havde han udviklet sig til at blive så nær en dæmon, som et menneske kan blive. Det må sandelig have været en slet regering, når en mand, der førte så ond og grim tale i sin mund, blev valgt til at holde retfærdighedens vægtskål i sin hånd.

Da han kørte forbi, gjorde en toryherre, der red ved siden af vognen, ham opmærksom på fangernes ansigter, der stirrede ud efter ham. Han så op mod dem med et hurtigt, ondskabsfuldt glimt af sine hvide tænder og lagde sig atter til rette på sine hynder.

Jeg lagde mærke til, at ikke en af mængden løftede på hatten, da han kørte forbi, og at selv de rå soldater syntes at se på ham halvt med skræk og halvt med afsky, ligesom en løve ville se på et afskyeligt, blodsugende snyltedyr, der havde suget sig fast i det bytte, som den selv har nedlagt.

35. Djævelen i paryk og kappe

Nedslagtningsarbejdet blev ikke opsat. Den samme aften blev de vældige galger opført udenfor værtshuset "Den hvide Hjort". Time efter time kunne vi høre hammerslag, og hvorledes bjælker blev savet over, afbrudt af råb fra det blandede kor af overdommerens følge, der svirede sammen med officererne af Tangiers regiment i den store sal, der vendte mod gaden.

Blandt fangerne blev natten tilbragt i bøn og påkaldelse. De mere frejdige trøstede deres svagere brødre og opmuntrede dem til at vise sig som mænd og gå døden i møde på en måde, som kunne være et mønster for en god protestant hele verden over.

De fleste puritanske præster var blevet hængt i al stilhed straks efter slaget, men der var nogle få igen, der holdt modet oppe blandt deres sognebørn og skulle følge dem på skafottet. Aldrig har jeg set noget så beundringsværdigt som den koldblodighed og glæde, hvormed disse stakkels mennesker imødeså deres skæbne. Deres mod på slagmarken blegnede i forhold til det, de viste i lovens mørke huler.

Så brød da morgenen frem. Der hørtes en sagte mumlen af bønner og påkaldelser til Gud om nåde fra læber, som endnu aldrig havde tryglet noget menneske om forbarmelse, – en morgen, som for mange af os skulle være den sidste, de tilbragte på denne jord.

Retsmødet skulle have begyndt klokken ni, men lordoverdommeren var ikke oplagt, da han havde været noget længe oppe med oberst Kirke. Klokken blev derfor næsten

elleve, før trompetere og herolder forkyndte, at han havde indtaget sit sæde.

Så blev en efter en af mine fangne krigsfæller ført frem, de mere fremtrædende først. De forlod os under håndslag og velsignelser, men vi hverken så eller hørte mere til dem, når undtages en stærk trommehvirvel nu og da; som vove fangevogtere fortalte, var denne påbudt for at overdøve de døendes sidste ord, så de ikke skulle øve nogen indflydelse på dem, som hørte dem.

Hele denne høstdag igennem gik det lange tog af martyrer med faste skridt og glade ansigter ud for at møde deres skæbne, indtil gardens rå soldater blev stående tavse og ærbødige over for et mod, som de ikke kunne undlade at se var større og ædlere end deres eget.

Man kan gerne sige, at de blev stedet til forhør, for det blev de virkelig; men ikke til, hvad vi engelskmænd mener med et forhør. Det bestod kun i at slæbes for en dommer og der blive skældt ud, før de slæbtes videre til galgen.

Retslokalet var den tornede sti, der førte til skafottet. Til hvad nytte var det vel at fremstille et vidne, når det blev overdøvet, forbandet og derefter truet af overdommeren, som brølede og svor, så de skrækslagne borgere ude på gaden kunne høre ham. Jeg har hørt sige af dem, som var der til stede den dag, at han rasede som en besat, og at hans sorte øjne funkledede med en sælsom, frygtelig glans, der næppe kunne kaldes menneskelig.

Juryen gyste for ham som for noget modbydeligt, når han vendte sit onde blik mod den. Jeg har hørt, at hans frygtelige alvor undertiden veg for en endnu mere afskrækkende

munterhed; da lænede han sig tilbage i dommersædet og lo, så tårerne trillede ned på hans hermelinskrave.

Næsten hundrede mennesker blev henrettet eller dømt til døden på hin åbningsdag.

Jeg havde ventet at blive råbt op blandt de første, og det var jeg også uden tvivl blevet, hvis ikke major Ogilvy havde gjort sin indflydelse gældende. Således som det nu var, gik den anden dag til ende, og jeg fandt mig fremdeles forbigået. På den tredje og fjerde dag indskrænkedes blodbadet noget, ikke på grund af nogen vågnende barmhjertighed hos dommeren, men fordi de mægtige toryer, der ejede den største del af egnen og var regeringens fornemste støtter, endnu havde en vis grad af medlidenhed, der oprørtes ved dette masse mord af forsvarsløse mænd.

Havde ikke disse herrer brugt hele vægten af deres indflydelse til at påvirke dommeren, nærer jeg ikke nogen tvivl om, at Jeffreys ville have hængt alle de elleve hundrede fanger, som dengang var indespærret i Taunton. Således som det nu var, faldt to hundrede og halvtreds mand for dette forbandede uhyres blodtørst.

På retsmødets ottende dag var der kun halvtreds af os tilbage i uldskuret. I de foregående par dage var fangerne blevet forhørt i flokke på ti eller tyve ad gangen, men nu blev vi alle sendte i én flok mellem væbnede mænd til rådhuset, hvor så mange, som kunne trykkes ind, blev sat i rad på anklagebænken, mens de øvrige blev trængt sammen i en flok midt i salen, ligesom kalve på et marked.

Dommeren lå lænet bagover i sin høje lænestol med en skarlagensfarvet tronhimmel over sig, mens to andre dommere

sad på hver sin side af ham i noget lavere stole. Til højre var juryens afdelte rum; den bestod af tolv omhyggeligt udvalgte mænd – toryer af den gamle skole – støtte opretholdere af læren om underkastelse og kongernes guddommelige rettigheder. Regeringen havde gjort sig megen umage for at finde netop disse mænd, og der var ikke en af dem, som ikke ville have dømt sin egen fader, hvis der bare havde været så meget som en mistanke om, at han var presbyterianer eller whig.

Midt foran dommeren var et bredt bord, betrukket med grønt klæde og overstrøet med papirer. På højre side af dette sad en lang række kongelige prokurører, mænd med hvasse høgeansigter, der hver holdt et ark papir i hånden, hvis indhold de atter og atter snusede igennem, som om de havde været lige så mange blodhunde i færd med at opsnuse det spor, de skulle jage os efter.

På den anden side af bordet sad en sagtmodig ung mand i silkekappe og paryk med nervøs og usikker holdning. Dette var den retslærde mester Helstrop, som regeringen at sin store godhed havde tilstået os som forsvarer, for at ingen skulle være så fræk at sige, at vi ikke havde været under retfærdigt forhør!

For øvrigt optoges retslokalet af dommerens tjenere og garnisonens soldater, der var gået herhen for deres fornøjelse, idet de så på det hele som en adspredelse og brølede af latter over Hans Herligheds frygtelige eder og rå spøgefuldheder.

Da skriveren havde remset sin sædvanlige lektie op: at vi, fangerne for skranken, havde uden gudsfrygt samlet os, ulovligt og forræderisk og så videre, gik lørddommeren i gang med at tage sagen i sin egen hånd, som han plejede at gøre.

"Jeg håber inderligt, at vi slipper vel ud herfra," udbrød han. "Jeg håber, at der ikke falder en Herrens straffedom over denne bygning! Var nogensinde før så megen ondskab indesluttet i et retslokale! Hvem har vel nogensinde før set en sådan række af skurkeansigter? Hvilken pøbel! Jeg ser en strikke rede til hver eneste af Eder! Frygter I ikke straffedommen? Er I da ikke bange for Helvedes ild? Du gråskæggede slyngel i kroen, hvoraf kommer det, at du ikke havde mere guds frygt, end at du greb til våben mod den allernådigste og højtelskede konge?"

"Jeg har fulgt min samvittigheds røst, mylord," svarede den ærværdige væver fra Wellington, som han talte til.

"Ha, din samvittighed!" hylede Jeffreys. "En skinhellig med samvittighed. Hvor var da din samvittighed for to måneder siden? Din skurk, din kæltring! Din samvittighed gør dig kun lille nytte, når du skal træde en dans i luften med et stramt tov om halsen. Fandtes der vel nogensinde før en sådan ondskab? Hvem har vel nogensinde hørt mage til frækhed! Og du, din store, tykke oprører derhenne, har du da ikke engang sømmelighed nok til at slå dit blik ned, men stirrer retfærdigheden i ansigtet, som om du var en hæderlig mand? Er du ikke ræd, karl? Ser du ikke, hvor døden er dig nær?"

"Jeg har set døden i øjnene uden frygt før nu, mylord," svarede jeg.

"O, du øgleæt!" råbte han og løftede sine hænder i vejret. "Den bedste af alle fædre, den nådigste hersker! – Pas vel på, at mine bemærkninger bliver ført ind i protokollen, skriver! – Den allertålmodigste af alle landsfædre! Men ulydige børn må, trods al ømhed, rises tilbage til lydigheden."

Her brød han af og lo som forstyrret.

"Kongen vil fri Eders kødelige forældre for al videre kamp med Eder. Hvis de havde ønsket at beholde Eder, måtte de have opdraget Eder bedre. Skurke! Vi skal være barmhjertige mod Eder – å, så barmhjertige, så barmhjertige! Hvor mange er der, betjent?"

"En og halvtreds, mylord!"

"O, topmål af nedrighed! En og halvtreds så farlige landstrygere, som nogensinde lå på rakkerkærren. O, for en fordærvelse vi her har for os! Hvem forsvarer skurkene?"

"Jeg er fangernes forsvarer, Eders Herlighed," svarede den unge retslærde.

"Mester Helstrop, mester Helstrop!" råbte Jeffreys og rystede sin svære paryk, så pudderet stod som en støvsky ud af den. "Jeg finder Eder i alle disse smudsige sager, mester Helstrop. I kunne snart komme i en tvivlsom stilling, mester Helstrop! Jeg synes undertiden, at jeg kan se Eder selv sidde på anklagebænken, mester Helstrop. I kunne selv komme til at behøve hjælp af Herren i den lange kjole, mester Helstrop. O, tag Eder i agt, tag Eder i agt!"

"Jeg er kaldet til dette af regeringen, Eders Herlighed," sagde advokaten med skælvende røst.

"Skal jeg da måtte tåle svar!" tordnede Jeffreys, mens hans sorte øjne brændte af dæmonisk raseri. "Skal jeg måtte tåle fornærmelser i mit eget retsmøde! Skal enhver femstyvers prokurator, der har en paryk og kappe, have lov at kaste sin udnævnelse i næsen på lorddommeren eller flyve i ansigtet på den højeste retfærdighed. O, mester Helstrop, jeg frygter for, at I snart rammes af en ulykke!"

"Jeg beder Eders Herlighed om tilgivelse!" råbte den stakkels retslærde, hvis ansigt var blevet lige så hvidt som hans beskikkelsesdokument.

"Tag vare på Eders ord og gerninger!" svarede Jeffreys med truende stemme. "Lad mig kun se, at I ikke er alt for nidkær i forsvaret af disse afskum. Hvad nu da? Hvad ønsker disse en og halvtreds slyngler at fremføre til deres forsvar? Hvorledes lyder deres løgne? Herrer af juryen, jeg heder, at I vil lægge mærke til disse en og halvtreds slagteransigter! Det er godt, at oberst Kirke har forsynet retten med tilstrækkelig vagt; for hverken domstolen eller kirken kan være tryk for dem."

"Fyrre af dem erkender sig skyldige i den anklage at have grebet til våben mod kongen," svarede vor advokat.

"Ha!" brølede dommeren. "Fandtes der vel nogen tid en så mageløs uforskammethed? Har man nogensinde før hørt en så forhærdet frækhed! Skyldig, sagde han! Har de udtrykt deres sønderknuselse over den synd mod den allertålmodigste og mest langmodige konge? – Før mine ord ind i protokollen, skriver!"

"De har nægtet at udtale nogen anger, Eders Herlighed," svarede vor advokat.

"Å, hvilke fadermordere! Å, hvilke skamløse skurke!" råbte dommeren. "Stil de fyrre på denne side af skranken! Å, mine herrer, har I nogensinde set en slig ophobning af forbrydelse? Se, hvorledes ondskab og synd tør stå med knejsende hoved! Forhærdede uhyrer! Men de andre elleve! Hvorledes kan de vente, at vi skal tro deres enestående løgn, deres åbenbare falskhed? Hvordan tør de byde retten dette?"

"Mylord, deres forsvar er endnu ikke fremført," stammede mester Helstrop.

"Jeg kan lugte en løgn, førend den er udtalt!" råbte dommeren uden på nogen måde at blive skamfuld. "Jeg læser den, så snart I har tænkt den færdig. Kom, kom, rettens tid er kostbar. Fremfør deres forsvar, eller sæt Eder ned og lad dommen falde."

"Disse mænd, mylord," sagde advokaten og skælvede, så pergamentet raslede i hans hånd. "Disse elleve mennesker, mylord –"

"Elleve djæвле, mylord," afbrød Jeffreys.

"De er uskyldige bønder, mylord, som elsker Gud og kongen og ikke på nogen som helst måde har blandet sig i oprøret. De er blevet slået hid fra deres hjem, mylord, ikke fordi de var mistænkte, men fordi de ikke kunne tilfredsstille visse menige soldaters begærlighed, der har plyndret i –"

"Å skam, skam!" brølede Jeffreys med tordenrøst. "Å, for en tredobbelt skam, mester Helstrop! Er I da ikke tilfreds med at understøtte oprørerne, siden I også skal bagtale kongens tropper? Hvilken verden vi lever i! Hvad er med et eneste ord disse skurkes forsvar?"

"Et alibi, Eders Herlighed."

"Ha, det er den sædvanlige påstand af enhver kæltring. Har de vidner?"

"Vi har en liste på fyrré vidner, Eders Herlighed, de venter nedenunder og mange er kommet langvejs fra med megen bekostning, gårdbrugere og husmænd, disse stakkels folks naboer, som har kendt dem godt og kan bevidne, hvad de har gjort."

"Husmænd og gårdbrugere!" skreg dommeren. "Da er de jo at samme menneskeklasse som disse. Ville I have, at vi skulle tro den ed, nogen har aflagt, der selv er whigger, presbyterianere, Somersetsshire-skinhellige, de anklagedes egne ølstuebrødre. Jeg lover for, at de har ordnet sagen sig imellem hyggeligt over et krus øl – hyggeligt, hyggeligt – de skurke!"

"Vil I ikke afhøre vidnerne, Eders Herlighed?" råbte vor advokat, hos hvem dette udbrud havde vakt noget harme og mandsmod.

"Ikke et ord, min mand," svarede Jeffreys. "Det er et stort spørgsmål, om det ikke er min pligt mod min gode herre kongen – indfør "gode herre", skriver – at sætte alle Eders vidner på anklagebænken som medhjælpere og medvidere i højforræderiet."

"Undskyld, Eders Herlighed," råbte en af de fangne. "Jeg har mr. Johnson fra Nether Storway, som er en god tory, og sognepræst Shepperton blandt mine vidner."

"Desto større skam for dem at optræde i en sådan sag," svarede Jeffreys. "Hvad skal vi vel sige, mine herrer jurymænd, når vi ser landets herremænd og statskirkens præster på denne måde understøtte oprør og forræderi? Verdens ende er visselig nær. Du må være en meget farlig og ondskabsfuld whig, der har kunnet lokke dem så langt fra deres pligt."

"Men hør mig, mylord!" råbte en af de elleve.

"Høre dig, din tudende hund?" skrålede dommeren. "Vi kan sandelig ikke høre nogen anden. Tror du, at du er kommet tilbage til din broderkreds, siden du tør hæve din stemme således? Hør mig, sagde han! Vi skal få lov at høre dig ved enden af et tov inden ret mange dage."

"Vi kan næppe tro, Eders Herlighed," sagde en af de kongelige advokater og sprang op, så det raslede i papirerne, "vi kan næppe tro, det er nødvendigt for staten at føre nogen anklage. Vi har allerede hørt hele historien om den fordømmelige, ugudelige opstand mange gange, igen og igen. De anklagede har for største delen bekendt deres skyld, og af dem, som nægter, er der ikke en eneste, som har givet os gyldig grund til at tro, at han var uskyldig i den onde forbrydelse, han var anklaget for. Herrerne i den lange kappe har derfor den bestemte formening, at juryen nu bør afsige sin kendelse over samtlige fanger."

"Som er –?" spurgte Jeffreys og så hen på juryens formand.

"Skyldig, Eders Herlighed," sagde han med et smil, mens de øvrige af juryen nikkede og lo til hinanden.

"Naturligvis, naturligvis! Skyldige som Judas Iskariot!" råbte dommeren og så med et glødende blik på den skare af bønder og borgere, som stod foran ham. "Bring dem lidt frem, betjent, så jeg bedre kan betragte dem. Å, I snedige ræve! Er I nu ikke i knibe? Er I ikke nu i klemmen? Hvorhen vil I nu fly? Ser I ikke Helvede åbne sig for Eders fødder? Hvad? Frygter I ikke? Å, stakket, stakket skal Eders frist blive!"

Manden syntes at være besat af selve Djævelen, for mens han talte, vred han sig i vanhellig latter og trommede på den røde pude foran sig. Jeg så rundt om mig på mine ulykkesfæller, men deres ansigter var alle, som de var hugget i marmor. Hvis han havde håbet at se et fugtigt øje eller en skælvende mund, blev denne glæde nægtet ham.

"Hvis jeg rådede selv," sagde han, "så var der ikke en eneste, der ikke skulle dingle for dette. Ja, hvis jeg rådede, skulle nogle

af dem, som påstår at tjene kongen med deres mund, mens de støtter oprørerne, og hvis nerver er for fine til dette værk, få grund til at huske retsmødet i Taunton. O, I allerhøjest utaknemmelige oprørere! Har I da ikke hørt, at Hans allermest blødhjertede og tilgivende Majestæt, den bedste af alle mennesker – før mine ord ind i protokollen, skriver! – ved den store og barmhjertige statsmand, lord Sunderlands mellemkomst – skriv det ned! – har haft medynk med jer? Kan end ikke dette smelte Eder? Gør det ikke Eder skamfulde? Jeg må erklære, når jeg tænker på, at –" her snappede han pludselig efter vejret og begyndte at hulke, mens tårerne randt ned over hans kinder – "når jeg tænker på dette, denne kristelige langmodighed, den ufattelige nåde, da leder det tanken i min sjæl hen på hin store dommer, for hvem vi alle – også jeg – engang må gøre regnskab. – Skal jeg gentage det, skriver, eller har I det?"

"Det er skrevet, Eders Herlighed."

"Så tilføj "Hulken" i margen, det skader ikke, at kongen får vor mening at vide om sådanne sager. Vid da, I allerfrækkeste og afskyeligste oprørere, at den samme gode fader, som I har trådt på, har stillet sig mellem Eder og de love, I krænkede. På hans befaling undgår I den straf, som I har gjort Eder fortjent til. Hvis I virkelig endnu kan bede, hvis Eders sjælefordærvende møder ikke har dræbt hver gnist af skamfølelse i Eder, så fald på knæ og opsend takkebønner, når jeg siger Eder, at han har besluttet at give Eder alle fuldstændig benådning."

Her rejste dommeren sig, som om han ville stige ned fra tribunen, og vi stirrede på hinanden i den yderste forbavselse over denne mindst ventede udgang af forhøret. Soldaterne og

advokaterne så lige så forbavsede ud, mens der løftede sig et råb af glæde og bifald fra de folk, der havde vovet sig inden for disse forbandede mure.

"Men denne benådning," blev Jeffreys ved og vendte sig med et ondt smil i sit ansigt, "er knyttet til visse betingelser og indskrænkninger. I skal alle bringes i lænker herfra til Poole, hvor I skal finde et skib, der venter Eder. Sammen med andre skal I anbringes i nævnte skibs last og overføres for kongens regning til plantagerne for der at sælges som slaver. Den gode Gud give Eder herrer, der ved flittigt brug af stok og pisk vil vide at blødgøre Eders forhærdede sjæle og bøje dem til det bedre."

Han ville atter trække sig tilbage, da en af advokaterne hviskede noget over til ham.

"Godt, fætter!" råbte dommeren. "Det havde jeg glemt! Bring fangerne tilbage, betjente! I troede måske, at jeg med plantagerne mente Hans Majestæts amerikanske besiddelser. Uheldigvis er der allerede for mange af Eders surdej i den egn. I ville der komme blandt venner, der måske ville bestyrke Eder i Eders ondskab og således sætte Eders salighed på spil. At sende Eder did ville kun være at lægge brand til ilden for dermed at håbe at kvæle luen. Med plantagerne mente jeg derfor Barbados og Vestindien, hvor I skal komme til at leve med andre slaver, hvis skind måske er sortere, men hvis sjæl jeg indestår for er hvidere end Eders."

Med denne slutningstale endte forhøret, og vi blev ført tilbage gennem de menneskefyldte gader til det fængsel, vi havde forladt. Idet vi førtes forbi, kunne vi se vore fordums

kammeraters legemer dingle i vinden på begge sider af gaden og deres hoveder stå grinende på spyd og stage.

Intet vildt land, midt i det hedenske Afrika, kan have frembudt et mere frygteligt syn end den gamle engelske by Taunton, mens Jeffreys og Kirke rådede der. Døden lå i luften og byens folk krøb stille omkring og turde næppe bære sorg for dem, de havde elsket og mistet, for at det ikke skulle regnes som forræderi.

Vi var næppe kommet tilbage til uldskuret, førend et par gardister med en sergent trådte ind som eskorte for en lang, bleg herre med fremstående tænder. Hans himmelblå kjole og hvide silkebukser, guldbesatte kårde og blanke skospænder fortalte, at han var en af de modeherrer fra London, som nysgerrighed eller griskhed havde ført til skuepladsen for opstanden. Han trippede frem på tæerne som en fransk dansemester, viftede sig med sit parfumerede lommeørklæde og indåndede aromatiske salte fra en blå lugteflaske, som han bar i venstre hånd.

"Sandt for Herren!" råbte han, "stanken af disse forbrydere kan standse ens åndedræt. Det kan det, sandt for Herren! Tvi mig, om jeg ville vove mig ind blandt dem, hvis jeg ikke altid havde været en forvoven djævel! Er her nogen fare for fængselsfeber, sergent?"

"De er alle så friske og raske, som man kan ønske, Eders Velbårenhed," svarede underofficeren med hånden til hatten.

"Hi, hi!" råbte modeherren med en skingrende diskantlatter. "Det er ikke ofte, at I har besøg af rangspersoner, skal jeg lovefor. Men det er forretninger, sergent. Forretninger! *Auri sacra fames*. I mindes, hvad Virgilius Maro siger sergent?"

"Har aldrig hørt den mand tale, min herre – i alt fald ikke, så vidt jeg kan huske, min herre," svarede sergenten.

"Hihi! Aldrig hørt ham tale? Hihi! Den vil gå hos Slaughter, sergent. Den vil få hele flokken hos Slaughter til at skoggerle. Spidde min sjæl! Men når jeg drister mig til at fortælle en historie, klager folk over, at de ikke bliver betjent, for opvarterne ler, så de ikke kan arbejde. Død og plage! Dette er da en højst lurvet og ugudelig forsamling. Lad musketererne stå i nærheden, sergent, så de ikke farer løs på mig!"

"Vi skal nok passe på, Eders Velbårenhed."

"Jeg har tilladelse til at tage en god halv snes af dem, og kaptajn Pogram har tilbudt mig tolv pund for hvert hoved. Men de må være stærke slyngler – stærke og kraftige – for der dør mange på rejsen, sergent, og klimaet skader dem også. Nå, her er da en, som jeg må have. Ja, i sandhed, det er en ung mand, som har liv og kraft i sig. Tag ham ud, sergent, tag ham ud!"

"Hans navn er Clarke," sagde sergenten. "Jeg har noteret ham."

"Hvis han er klokke, ønsker jeg bare en sognepræst efter samme målestok," råbte lapsen og lugtede til sin flaske. "Forstår I vittigheden, sergent? Hi hi! Er mine ord Eders simple sind for høje? Slå mig purpurrod! Men jeg er i ypperligt humør. Den mand der henne, med det brune ansigt, kan I også skrive ned. Og den unge mand ved hans side også. Skriv ham ned! Ha, han vinker med sin hånd mod mig! Stå fast, sergent! Ak, hvor er mit lugtesalt, hvad er det. Mand, hvad er det?"

"Undskyld, Eders Velbårenhed," sagde den unge bonde, "hvis det er sådan, at I har valgt mig til at være med i en afdeling,

håber jeg, at I vil tillade min gamle fader der henne at være med os."

"Pyt, pyt!" råbte lapsen, "der findes ikke fornuftig rimelighed i dig, sandelig om der findes. Hvem skulle vel have hørt så galt. Min blotte ære forbyder det! Hvorledes kunne jeg vel prakke en gammel mand på min ærlige ven, kaptajn Pogram? Fy, fy! Splitte mig på midten, om han ikke ville sige, at jeg havde narret ham! Ser I den frejdige karl med det røde hår, sergent? De sorte vil tro, han er i brand. De to dér og disse seks stovte slyngler – så har jeg dusinet fuldt."

"I har sandelig taget de bedste af flokken," sagde sergenten.

"Hi hi, pokker tage mig, har jeg ikke et sikkert blik for heste, mænd og kvinder! Jeg kan plukke de bedste ud af en flok så godt som nogen. Tolv gange tolv, næsten halvandet hundrede guldstykker, sergent, og det hele kostede bare et par ord, min ven, bare et par ord. Jeg sendte kun min frue, som er et pokkers smukt stykke kvindfolk, vel at mærke, og klæder sig *à la mode*, til min gode ven statssekretæren for at bede om nogle oprørere. "Hvor mange?" siger han. "Omkring en halv snes!" siger hun. Det hele var gjort med et par pennestrøg. For en pokkers dumrian hun var, som ikke bad om hundrede. Men hvad er dette, sergent? Hvad er dette?"

En lille stram mand med æblerundt ansigt, i ridekjole og høje støvler var kommet klirrende ind i uldvareskuret med megen myndighed og selvsikkerhed. Et vældigt, gammeldags sværd slæbte efter ham, og en ridepisk viftede i hans hånd.

"Morgen, sergent," sagde han mod høj, nedladende røst. "I har måske hørt mit navn? Jeg er den mester John Weston af Langmere House ved Dulverton, som har umaget sig meget for

kongens sag og i Underhuset blev nævnt af mr. Godolphin som en af statens lokale støttepiller. Således lød hans ord. Var de ikke smukke? Støttepiller, mærk Eder det vel. Lignelsen er den, at staten er et palads eller tempel, og de mest kongetro mænd er lige så mange støttepiller, hvoraf jeg var én. Jeg er en lokal støttepille. Jeg har modtaget en kongelig fuldmagt, sergent, til at vælge ti kraftige mænd blandt Eders fanger, som jeg må sælge til belønning for mine anstrengelser. Stil dem derfor op, for at jeg kan gøre mit udvalg!"

"Da er vi ude i samme ærinde, min herre," sagde manden fra London og bukkede med hånden på hjertet, indtil hans kårde pegede ret op mod taget. "Den velbårne George Dawnish til Eders tjeneste! Eders allerydmygeste og mest forbundne tjener, min herre. Står til Eders tjeneste på alle og enhver måde. Det er mig en sand fest og glæde, min herre, at gøre Eders udmærkede bekendtskab. Hm!"

Herremanden fra landet syntes at blive aldeles overvældet af denne byge af londonske talemåder.

"Å – hm – min herre! Ja, min herre!" sagde han og nikkede. "Glad over at træffe Eder, min herre! Pokkers glad! Men disse folk, sergent? Tiden iler, og i morgen er det Shepton Marked, jeg ville gerne se min gamle tyvepunds galt endnu engang, førend den bliver solgt. Her er en med kød på. Ham vil jeg have!"

"Himmel, men jeg er kommet Eder i forkøbet!" råbte hofmanden. "Splitte mig på midten, om det ikke virkelig gør mig ondt, men han er min."

"Så denne her da," sagde den anden og pegede med sin pisk.

"Han er også min. He – he – he! Lad mig piske, om ikke dette er alt for morsomt."

"Guds død! Hvor mange er Eders?" råbte godsejeren fra Dulverton.

"Et dusin. Hi – hi! Et fuldt dusin. Alle dem, som står på denne side. Spidde mig, men denne gang har jeg gjort det bedst! Den, som først kommer til mølle, – I kender det gamle ordsprog."

"Det er en stor skam!" råbte godsejeren vred. "En skam og skændsel. Vi skal kæmpe for kongen og vove vort skind, og så, når det hele er ovre, kommer der en drift opvartningslakajer og stjæler ens løn, førend de, som har gjort sig fortjent til det, har fået deres."

"Opvartningslakajer, min herre!" udbrød lapsen. "Guds død, min herre, dette går min ære vel nær! Jeg har set blod flyde, ja, gabende sår for mindre fornærmelser! Tag Eders ord tilbage, min herre, tag dem tilbage!"

"Af vejen, din udstillingsdukke!" råbte den anden med foragt. "I ligner alle de andre ådselsfugle, som samler sig, når kampen er ovre. Er I blevet omtalt i fuldtalligt parlamentsmøde? Er I en lokal støttepille? Af vejen, skrædderdukke!"

"Uforskammede bondeknold!" råbte lapsen. "Frække bondetølper! Den eneste lokale støttepille, I fortjente at gøre bekendtskab med, var kagstrygningspælen. Hr. sergent, se – han griber til sværdet! Stands ham, sergent, stands ham, ellers kunne jeg gøre ham skade!"

"Nej, mine herrer!" udbrød sergenten. "Denne trætte kan ikke fortsættes her. Vi kan ikke have slagsmål i fængslet. Men her

udenfor er en pæn, flad plads med så meget albuerum, som nogen herre kan ønske sig til et lille livtag."

Dette forslag syntes ikke at tiltale nogen af de to vrede herrer, som vedblev at måle deres sværds længde mod hinanden og love, at modparten skulle høre fra ham inden aften. Vor "ejerman", som jeg vel må kalde lapsen, tog omsider afsked, og efter at godsejeren havde valgt de næste ti, stampede han af med en hovmodig mine, mens han forbandede hofmændene og herrerne fra London, sergenten, fangerne og frem for alt regeringens utaknemmelighed, som havde givet ham så lille løn for hans anstrengelser.

Dette var kun det første af mange lignende optrin; for regeringen, der forsøgte at stille sine hjælpere tilfreds, havde lovet langt flere fanger væk, end der var til rådighed. Det gør mig ondt at måtte fortælle, at det ikke blot var mænd, men også engelske kvinder, endog adelige damer, som mødte op og vred deres hænder og jamrede sig, fordi de ikke kunne få nogle fattigfolk fra Somersetsshire til at sælge som slaver. Det blev virkelig kun med vanskelighed gjort dem klart, at deres fordring på regeringen ikke gav dem ret til at lade en hvilken som helst borger eller bonde pågribe, der kom forbi deres vej, og sende ham den lige vej til plantagerne.

Nu, mine kære børnebørn, har jeg aften efter aften i hele denne lange, kedelige vinter ført Eder tilbage til fortiden og ladet Eder se skuespil, hvori de optrædende alle for længst er under mulde. Måske lever her og der en eller anden gubbe, der som jeg selv kan mindes noget af det. Jeg har lagt mærke til, at du, Micah, hver morgen har nedskrevet det, jeg fortalte aftenen

før, på et papir. Det er godt, at du gør det, for dine egne børn og børnebørn vil måske gerne høre det og være stolt over, at en af deres forfædre var med i sådanne optrin.

Men nu kommer våren, og sneen ligger ikke længere på jorden. Og da er det bedre for Eder at tage Eder andet til end sidde og lytte til en gammel, snakkesalig mands historier. Nej, nej, I ryster på hovedet, men Eders unge lemmer trænger sandelig til at øves og styrkes og hærdes, hvilket aldrig kan opnås ved at sidde i ro foran ilden. Desuden nærmer min historie sig sin afslutning; for jeg har ikke tænkt at fortælle Eder mere denne gang end de oplevelser, der hang sammen med min deltagelse i opstanden i Vestengland.

Hvis slutningen har været sørgelig, og når ikke alt ender med kimende klokker og lykkelige par som i romanerne, må I laste historien for det og ikke mig. For sandheden er en streng herskerinde, og har man engang begyndt sin vej med hende ved siden, må man følge efter, om hun end går stik imod alle de regler og bestemmelser, som gerne ville forandre denne verdens tornekrat til en fin, klippet, hollandsk have for romanforfatterne. –

Tre dage efter forhøret blev vi stillet op på gaden foran slottet sammen med andre, der skulle dele vor skæbne, fra de øvrige fængsler. Vi blev opstillet fire og fire, og et tov holdt sammen på alle dem, der stod således samlet. Af sådanne klynger talte jeg halvtreds, så vi måtte altså være omtrent to hundrede. På begge sider af os red dragoner, foran og bag os gik to kompagnier musketerer, der skulle hindre ethvert forsøg på undsætning og flugt.

På denne måde drog vi ud den 10. september under byfolkenes tårer og klageråb. Der var mange, som her så sin søn eller broder drage bort til slaveri eller landflygtighed uden at kunne veksle et sidste ord eller favntag med ham. Flere af disse stakkels mennesker, vaklende gamle mænd og rynkede, skælvende kvinder slæbte sig mange mil efter os langs landevejen, indtil vor eskorte gjorde omkring og drev dem bort med forbandelser og slag af deres ladestokke.

Den dag drog vi gennem Yeovil og Sherbourne og den næste gennem North Downs, så langt som til Blandford, hvor vi blev drevet sammen som kvæg og skulle blive om natten. På den tredje dag fortsatte vi vor march gennem Wimbourne og en hel række at smukke Dorsetshire-landsbyer, for mange af os de sidste engelske landsbyer, som de skulle se i mange, lange år.

Sent ud på eftermiddagen kunne vi skelne master og ræer i Poole havn, og en time derefter var vi steget ned ad den stejle og ujævne sti, der fører ned til byen. Her blev vi stillet op på kajen langs den brede højriggede brig, som var udset til at føre os til trældom og slaveri. På hele denne march havde vi mødt den største velvilje fra den simple befolkning, der kom ud fra deres hytter med frugt og mælk, som de delte ud blandt os.

På andre steder var puritanske præster med fare for deres liv kommet ud til vejkannten og velsignede os, mens vi drog forbi, til trods for soldaternes rå eder og forbandelser.

Vi blev sendt ombord og ført under dæk af skibets styrmand, en høj sømand med rødt ansigt og ringe i ørene, mens kaptajnen stod og skrævede på kahytstaget med sin pibe i munden og talte os ved hjælp af en liste, som han holdt i hånden. Da han så bøndernes kraftige bygning og landlige

sundhed, som end ikke den lange fængsling havde kunnet nedbryde, strålede hans øjne, og han gned sine store, røde hænder mod hinanden i tilfredshed.

"Vis dem ned, Jem!" råbte han ustandselig til styrmanden. "Stuv dem godt, Jem! Der er godt herberge for en hertuginde dernede! Ja, Gud hjælpe mig, der er herberge for en prinsesse. Pak dem ned!"

En for en gik vi forbi den fornøjede kaptajn og ned ad den smalle stige, som førte til lasten. Her blev vi ledet langs en smal gang, hvor der var tømret båse, som stod rede til os. Efterhånden som hver mand kom til den bås, han skulle have, blev han skubbet ind i den af den stærke styrmand og sat fast med jernlænker om anklerne af den tjenstgørende matrosslutter. Det var blevet mørkt, før vi alle var lænket, men kaptajnen kom ned med en lygte for at se efter, om vi alle var godt sikret. Jeg kunne høre, hvorledes han og styrmanden takserede værdien for hver af os, og hvor meget de kunne opnå på Barbados' marked.

"Har du givet dem deres foder, Jem?" spurgte han og lyste med lygten ind i den ene bås efter den anden. "Har de alle fået deres ration?"

"Et rugbrød og en halv pot vand hver," svarede styrmanden.

"Passende for en prinsesse, så sandt hjælpe mig Gud!" råbte kaptajnen. "Se på ham her, Jem. Det er en kraftig slyngel. Se på hans svære hænder. Han kan arbejde i flere år på rismarken, før landhummerne æder ham."

"Ah, vi skal få høje bud af kolonisterne for denne last. Bevares, kaptajn, I har gjort en god handel! Guds dros! I har tjent godt på de londoner-dumrianer."

"Hvad er dette?" brølede kaptajnen. "Se her er en, som ikke har rørt sin ration. Hvad så, min gode mand? Er din mave for fin til at æde, hvad dine overmænd har fundet godt nok?"

"Jeg har ikke madlyst, min herre," svarede fangen.

"Jaså, du har altså nykker og griller! Du kan vælge og vrage! Jeg siger dig det, min gode mand, at du er min, helt og holdent med legeme og sjæl. Tolv gode guldstykker har jeg betalt for dig, og så skulle jeg måske høre, at du ikke vil æde? Begynd straks i dette øjeblik, din frække skurk, eller jeg skal lade dig surre til trianglen og lade dig piske."

"Se her er en anden," sagde en matros, "som sidder med hovedet på brystet og mangler både mod og mæle."

"Oprørske, genstridige hund!" råbte kaptajnen. "Hvad er det da, som fejler dig? Hvorfor sætter du et fjæs op som en assurandør i en orkan?"

"Undskyld, min herre," svarede fangen, "jeg tænkte kun på min gamle moder hjemme i Wellington, og hvem som skal underholde hende, når jeg er borte."

"Og hvad kommer det mig ved?" råbte den brutale sømand. "Hvorledes kan du komme frisk og frejdig til rejsens ende, hvis du vil sidde som en syg fugl på din pind? Le, mand, og vær lystig, ellers skal jeg give dig noget at græde over! Skam dig, din kyllingehjertede landkrabbe, flæbe og klynke som et nyafvænnet spædbarn! Har du ikke alt, hvad dit hjerte kan begære? Giv ham et drag af toviden, Jem, hver gang du ser ham sidde og surmule. Det er bare for at trodse os, han gør det."

"Undskyld, kaptajn," sagde en matros, som kom løbende ned stigen, "der er en fremmed herre på halvdækket, som vil tale

med Eder."

"Hvad slags mand, karl?"

"Han er vist en rangsperson, han fører et sprog, som var han skibets kaptajn. Bådsmanden kom til at rende ind i ham, og så bandede han så grueligt og så på os med øjne som en tigerkat, så Job Harrison siger, at vi har fået Djævelen selv ombord. Folkene holder ikke af hans udseende, kaptajn."

"Hvad i pestens navn kan det være for en starut," sagde skipperen. "Gå op, Jem, og sig ham, at jeg holder mandtal over min levende last, og at jeg snart skal komme op til ham."

"Men, Eders Velbårenhed! Der bliver sikkert nok ubehageligheder, hvis I ikke kommer op selv. Han fordømmer sig på, at han ikke vil tåle noget snak, men vil tale med Eder selv øjeblikkelig."

"Forbandet være hans blod, hvem han end er," gryntede sømanden. "Enhver er hane på sin mødding. Hvad er det vel, slynglen vil? Om han end var rigskansleren, skal jeg lade ham forstå, at jeg er selv herre på min egen skanse."

Fulgt af styrmanden og under mange fornærmede snøft gik kaptajnen op ad stigen og frem på dækket, idet de med megen støj lod de tunge luger falde til bag sig.

En eneste olielampe, der hang på en bjælke midt i gangen mellem båsene, var al den belysning, der var os undt. Ved dens dunkle, gule lys kunne vi se skibets svære træspanter, som buede sig op på begge sider og a forbundet af de store bjælker, dækket hvilede på. En forpestet lugt af det rådne bundvand forgiftede den knappe, indestængte luft. Nu og da kom der en rotte farende, sprang tværs over den lille lyskreds og forsvandt i mørket på den anden side.

Tunge åndedrag fra alle sider fortalte mig, at mine fæller var faldet i søvn, trætte af rejsen og deres lidelser. Fra tid til anden kunne jeg høre den uhyggelige raslen af jernlænkerne, eller hvorledes en og anden fo'r op af søvnen og trak vejret tungt, eller en stakkels bonde fra sin drøm om sit beskedne hjem i Mendips skove pludselig vågnede op og så den store, flydende ligkiste og mærkede fangeskibets forpestede luft.

Jeg lå længe vågen, fyldt af tanker om mig selv og de ynkverdige folk rundt om mig. Omsider havde dog vandets taktfaste skvulpen mod skibssiden og skibets bevægelser lullet mig i en søvn, som jeg pludselig blev vækket af ved et lysglimt lige i øjnene. Jeg satte mig op og fandt mig omgivet af nogle matroser samt en høj mand klædt i en stor hættekappe, der svingede en lygte over mig.

"Dette er manden," sagde han.

"Op, kammerat, du skal på dæk," sagde slutteren.

Med et par hammerslag befriede han mine fødder for jernene.

"Følg mig," sagde den høje ukendte og gik foran op ad stigen i lugen.

Det var himmelsk atter at komme ud i fri luft. Stjernerne strålede over os. Der blæste en frisk fralandsvind, som nynnede en hyggelig tone i riggen. Lige ved siden glimtede lysene i byen, gule og muntre. I baggrunden tittede månen op over Bournemouths bjerge.

"Denne vej, min herre," sagde en matros. "Ret agter og ned i selve kahytten, min herre."

Idet jeg fremdeles fulgte min fremmede vejviser, befandt jeg mig snart i briggens kahyt. Et firkantet, blankpoleret bord stod

midt i rummet med en skinnende hængelampe over.

Bag bordet i lampelyset sad kaptajnen med et ansigt, der lyste af grådighed og forventning. På bordet stod en romflaske, nogle glas, en tobakskasse, to lange piber og en lille bunke guldstykker.

"Mine hjerteligste lykønskninger, kaptajn Clarke," sagde skipperen og nikkede med sit runde, strittende hoved. "Modtag en ærlig sømands lykønskning! Det lader til, at vi alligevel ikke skal blive skibsfæller på denne tur."

"Kaptajn Micah Clarke skal gøre en anden rejse," sagde den fremmede.

Ved lyden af hans stemme fo'r jeg op i forbavselse.

"Gode Himmel!" råbte jeg, "Saxon!"

"I har truffet det," sagde han, kastede sin kappe til side og viste lykkeridderens velkendte ansigt og skikkelse. "Guds død, mand, siden I kunne hjælpe mig ud af Kanalen, kan jeg også sagtens hjælpe Eder ud af denne fordømte rottefælde, hvor jeg nu finder Eder. Lige for lige som vi siger ved det grønne bord. Jeg var sandt at sige lidt fortørnet, da vi skiltes, men jeg har nu alligevel haft Eder i tankerne."

"Tag plads og få et glas, kaptajn Clarke," sagde skipperen. "Guds dros! Jeg tænker, at I må vil være glad over at kunne løfte Eders hånd og væde halsen efter alt, hvad I har gået igennem."

Jeg satte mig ganske fortumlet ved bordet.

"Dette er mere, end jeg kan fatte," sagde jeg. "Hvad skal det sige, og hvorledes er det gået til?"

"For min del er sagen så klar som mit nathusglas," svarede sømanden. "Eders gode ven, oberst Saxon – for sådan hedder han jo – har tilbudt mig så meget for Eder, som jeg overhovedet

kunne håbe at få betalt for Eder i Vestindien. Split mig på midten! Jeg kan jo undertiden være noget ligefrem og kort for hovedet, men jeg har hjertet på rette sted. Nej, nej, jeg vil ikke sælge en mand, når jeg har lejlighed til at sætte ham i frihed, men enhver er jo sig selv nærmest, og det er dårlige tider."

"Så er jeg altså fri?" sagde jeg.

"I er fri," svarede han, "se, der ligger Eders løsepenge på bordet I kan gå, hvorhen I vil, undtagen på Englands jord, hvor I fremdeles er en dømt fredløs."

"Hvorledes har I kunnet gøre dette, Saxon?" spurgte jeg.

"Frygter I da ikke for Eders egen sikkerhed?"

"Ho, ho!" lo den gamle kriger. "Jeg er en fri mand, min dreng, og bryder mig ikke en døjt om spioner eller angivere. Hvem anden skulle jeg vel møde her en dag uden oberst Kirke? Ja, min dreng. Jeg traf ham på gaden og slog ham min hat i ansigtet. Skurken lagde hånden på sit sværdfæste, og jeg ville have trukket kården og sendt hans sjæl til Helvede, hvis ikke nogen var kommet imellem og havde skilt os ad. Jeg tager mig ikke af Jeffreyes eller nogen anden af dem mere end af asken fra min pibe. Jeg kan knipse med fingrene til dem når som helst, – sådan! De vil hellere se Decimus Saxons ryg end hans ansigt, siger jeg dig!"

"Men hvorledes er dette gået til?" spurgte jeg.

"Pyt! Det er ligetil nok, det er intet mysterium. Kloge gamle fugle går ikke på limpinden. Da jeg forlod Eder, drog jeg til et vist værtshus, hvor jeg kunne gøre regning på at finde en god ven. Der lå jeg en tid *en cachette*, som franskmændene siger, mens jeg udarbejdede en plan, som jeg havde i hovedet. Donnerwetter, men jeg blev skræmt af Eders gamle ven,

sømanden, der burde sælges som et skilderi; for han har kun ringe værdi som menneske. Godt, allerede tidligt begyndte jeg at tænke på Eders rejse til Badminton og hertugen af B. Vi skal ikke nævne navne; men I forstår, hvem jeg mener.

Til ham sendte jeg altså et bud, med den besked, at jeg havde foresat mig at opnå benådning ved at fortælle alt, hvad jeg vidste om hans dobbeltspil med kongen og oprørerne. Buddet blev sendt ham i al hemmelighed, og hans svar var, at jeg skulle møde ham et bestemt sted om natten.

Jeg sendte mit bud i stedet for mig selv, og han blev fundet næste morgen stiv og kold, med langt flere huller i sin vams, end skrædderen nogensinde havde sat der.

Derpå sendte jeg et nyt bud med stærkere krav og forlangende om en snarlig opgørelse.

Han spurgte da om mine betingelser.

Jeg forlangte benådning og en militskommando til mig selv. Til Eder penge nok til at komme i sikkerhed til et fremmed land, hvor I kunne studere den ædle våbenkunst videre.

Jeg fik begge dele, skønt det var som at trække tænder ud af hans mund. Han er almægtig ved hoffet just nu, og kongen tør ikke nægte ham noget. Jeg har fået min benådning og anførelsen over en hær i New England. Til Eder fik jeg to hundrede guldstykker, hvoraf de tredive er betalt kaptajnen der i løsepenge, mens tyve tilfalder mig i kommission for mine udlæg vedrørende sagen. I denne pose vil I finde de øvrige hundrede og halvtreds, hvoraf I må betale femten til de fiskere, der har lovet at føre Eder i sikkerhed over til Vliessingen."

Jeg var, som I vel kan forstå, mine kære børn, aldeles forstumlet over den pludselige og uventede forandring i min

skæbne. Da Saxon var holdt op at tale, var det, som jeg havde tabt vejret; jeg prøvede at fatte, hvad han havde sagt. Men der randt mig en tanke i minde, der isnede den glød af håb og lykke, som var blevet tændt hos mig ved tanken om min genvundne frihed. Min nærværelse havde været til trøst og husværelse for mine ulykkesfæller, ville det ikke være grusomt at forlade dem i deres nød? Der fandtes ikke en eneste af dem, som ikke kom til mig med, hvad der tyngede dem; og efter bedste fattige evne havde jeg altid hjulpet og trøstet dem. Hvorledes kunne jeg nu forlade dem?

"Jeg er Eder meget taknemmelig, Saxon," sagde jeg omsider – jeg talte langsomt, for ordene faldt tunge at udtale. "Men jeg frygter, at hele Eders møje har været til ingen nytte. Disse stakkels bønder har ingen at råde og hjælpe sig uden mig. De er så troskyldige som små børn og er lige så lidet skikkede til at blive sat i land i et fremmed land. Jeg kan ikke få det over mit hjerte at forlade dem!"

Saxon brast i latter og strakte sig bagover på bænken med hænderne i bukselommerne og de lange ben udstrakte.

"Det er for meget af det gode!" sagde han omsider. "Jeg indså nok, at jeg havde mange vanskeligheder at overvinde, men dog ikke denne. I er sandelig den mest egensindige mand, der nogensinde har spændt et harnisk på. I har altid en eller anden romantisk grund til at stejle eller slå op som en fyrig, halvtæmmet pony. Dog har jeg det håb, at jeg kan overvinde disse mærkværdige skrupler med en smule overtalelse."

"Hvad fangerne angår, kaptajn Clarke," indskød sømanden, "da skal jeg være så god som en fader for dem; så hjælpe mig, om jeg ikke skal, på en ærlig sømands ord! Hvis I skulle finde

for godt at lægge bare så meget som tyve guldstykker ud til deres trivsel, skal jeg sørge for, at deres kost bliver sådan, som næppe nogen af dem har været vant til ved deres eget bord. De skal få lov at komme på dæk også, nogle stykker ad gangen, og trække frisk luft et par timer daglig. Mere kan jeg ikke gøre."

"Et par ord med Eder oppe på dæk," sagde Saxon.

Han gik ud af kahytten, og jeg fulgte ham helt til den anden side af halvdækket, hvor vi blev stående lænet mod rælingen. Byens lys var et efter et blevet slukket, og det mørke hav slog nu mod en endnu mørkere strand.

"I behøver ikke at frygte for fangernes fremtid," sagde han sagte og hviskende. "De kommer slet ikke til Barbados, heller ikke skal denne iskolde skipper få lov at sælge dem, hvor sikker han end synes at være. Hvis han selv kommer helskindet ud af denne sag, er det mere, end jeg venter. Han har en mand ombord, som ikke vil vige mere tilbage for at hjælpe ham over skibssiden end jeg selv ville."

"Hvad mener I, Saxon?" sagde jeg.

"Har I nogensinde hørt om en mand ved navn Hector Marot?"

"Ja, visselig, ham kender jeg godt. Han var en landevejsrøver, men en brav, tapper mand, med et godt hjerte under en tyvs trøje."

"Just ham er det! Han er, som I siger, en tapper mand og en udmærket fægter; skønt efter hvad jeg har set af hans våbenbrug, er han meget svag i *stoccado*, måske lidt for afhængig af æggen og lægger for liden vægt på spidsen, hvori han ikke følger samme teori og praksis, som bruges af Europas bedste fægtere. Dog, lad det være som det være vil, folk har forskellige meninger i dette som i alt andet! Dog synes det mig,

som jeg hellere vil bæres død væk fra marken efter at have brugt mit våben efter kunstens regler end at gå uskadt bort efter at have brudt fægtekunstens love. Kvart, terts og stød til, siger jeg! Og pokker tage Eders *estramaconer* og *passadoer*."

"Men hvad er der med Marot?" spurgte jeg utålmodigt.

"Han er her ombord," sagde Saxon. "Det lader til, at han tog sig de grusomheder, der blev tilføjet bønderne og landsbyfolkene efter slaget ved Bridgewater meget nær. Da han er en mand med et noget heftigt og barsk sind, viste hans misbilligelse sig mere i gerning end i ord. Soldater fandtes her og der ud over egnen skudt og gennemboret uden noget spor af gerningsmanden. En halvt snes eller flere blev fundet på den måde. Og så begyndte folk at hviske imellem sig om, at landevejsrøveren Marot var manden, som gjorde det, og jagten begyndte at komme ham tæt ind på livet."

"Nå, og hvad så?" spurgte jeg; for Saxon var standset for at tænde sin pibe med fyrstøjet i den gamle messingdåse, som han havde brugt første gang jeg så ham.

Når jeg tænker tilbage på Saxon, ser jeg ham i almindelighed i det øjeblik, da den røde glød lyste hen på hans hårde, skarpe høgeansigt og viste de tusind små rynker, som alder, bekymringer og farer havde præget i hans brune, vejrbidte hud. Selv i mine drømme dukker ofte dette ansigt, omgivet af mørket, op for mig, og hans halvt lukkede, plirrende, spillende øjne ser på mig på hans egen måde sidelæns, indtil jeg sætter mig op og rækker min hånd ud i den tomme luft, mens jeg halvt venter at finde en anden tynd, senet hånd i den. I mange henseender var han et slet menneske, mine kære børn, grusom og listig, med få skrupler og lille samvittighed. Dog så

ejendommeligt er det menneskelige hjerte og så vanskeligt er det for os at råde over vore følelser, at jeg altid bliver varm om hjertet, når jeg tænker på ham, og de halvtreds år har snarere forøget end svækket den godhed, jeg føler for ham.

"Jeg havde hørt," sagde han, mens han langsomt blæste ud røgen fra sin pibe, "at Marot var en mand at denne sort. Lige så at han var så efterstræbt og indkredset, at han stod i fare for at blive fanget. Jeg opsøgte ham derfor og rådslog med ham. Det lod til, at hans hoppe var blevet dræbt ved et tilfældigt skud, og da han holdt meget af bæstet, gjorde denne tildragelse ham mere farlig og hensynsløs end nogensinde. Han havde ikke lyst, sagde han, til at blive ved med sin gamle håndtering. Kort og godt, han var moden til hvad som helst – det allerbedste stof, man kan få til et nyttigt værktøj. Jeg fandt ud af, at han i sin ungdom havde været til søs, og da jeg hørte dette, var min plan færdig på kortere tid, end et pistolskud lader sig affyre."

"Hvorledes det?" spurgte jeg. "Jeg svæver endnu i mørke."

"Nej, nu forstår I visselig det alt sammen. Det var Marots mål at narre sine forfølgere og gavne de overvundne. Hvorledes kunne han vel gøre dette bedre end ved at lade sig forhyre som matros på briggen *Dorothy Fox* og sejle væk fra England med den? Her er kun en besætning på tredive mand. Under dæk sidder omtrent to hundrede, der, så uerfarne de end er, ikke er nogens undermand i kamp, foruden at de har lært så megen orden og disciplin, som der er nødvendig i et sådant tilfælde. Marot behøver blot at gå ned til dem en mørk nat, slå jernene af deres ankler og udstyre dem med nogle håndspager eller kofilnagler. Ho-ho, Micah! Hvad synes I om den? Nybyggerne

kan selv få lov at grave deres plantager for al den hjælp, de skal få af vore vestlandsbønder denne gang."

"Det er i sandhed en vel overlagt plan," sagde jeg. "Det er en stor fejl, Saxon, at Eders forstand, der altid er så hurtigt rede til at finde udveje, ikke har fået sit rette virkefelt. Jeg ved, at I er en mand, der er vel så godt skikket til at kommandere en hær eller anføre et felttog som nogen anden, der har båret marskalstaven."

"Se der," hviskede Saxon og greb mig i armen. "Se der, hvor lyset fra månen falder på lugekanten! Ser I den lave, brede matros, som står alene med hagen mod brystet, fortabt i tanker? Det er Marot! Jeg siger Eder, at hvis jeg var kaptajn Pogram, ville jeg før have selve Djævelen med horn, hove og hale til førstestyrmand og køjekammerat end have denne mand ombord i mit skib. Sørg ikke over fangerne, Clarke, deres skæbne er sikker."

"Da står det kun tilbage for mig at takke Eder, Saxon," sagde jeg, "og modtage den redning, som I har skaffet mig."

"Talt som en mand," sagde han. "Er der noget, som jeg kan udrette for Eder i England? Skønt, ved den hellige messe, jeg har vel ikke så lang tid til overs selv. Som jeg hører, skal jeg nemlig være blevet betroet kommandoen over en ekspedition, der netop nu bliver udrustet mod indianerne, der skal have ødelagt vore kolonisters plantager. Det skal gøre godt atter at få lidt lønnende arbejde, for en krig som denne sidste så fri for kamp og plyndring har jeg aldrig set mage til. Jeg har på min ære knapt mærket sølv under mine fingre fra først af og til nu. Ikke engang for brandskatningen af London ville jeg gennemgå den på ny."

"Sir Gervas Jerome anbefalede en ven til min varetægt," bemærkede jeg. "Men jeg har allerede gjort de nødvendige skridt til opfyldelsen af hans ønske. Det er intet andet end at hilse alle venner i Havant med, at en konge, der har handlet så usselt mod sine undersåtter som vor, ikke har nogen udsigt til at kunne holde pladsen på Englands trone længe. Når han falder, kommer jeg tilbage, og det bliver måske, før folk venter det."

"Det, som er gået for sig i Vestengland, har rigtignok vakt megen uvilje til live ud over hele landet," sagde min kammerat. "Fra alle kanter hører jeg, at kongen og hans ministre er mere forhadte nu end før opstanden. Hvad nu, kaptajn Pogram, denne vej! Vi har ordnet sagen, og min ven er villig til at gå."

"Jeg troede han ville gå over stag," sagde kaptajnen, der kom ravende mod os i en gangart, der tydeligt viste, at han havde underholdt sig med romflasken i vort fravær. "Så hjælpe mig, troede jeg det. Men drolen splide mig, jeg undrer mig ikke over, at han betænkte sig to gange, før han forlod *Dorothy Fox*, for hun er godt nok udstyret for en prinsesse, hjælpe mig så sandt. Hvor er Eders båd?"

"Her langs siden," svarede Saxon, "min ven forener sig med mig i ønsket om, at I, kaptajn Pogram, må få en behagelig og lønnende rejse."

"Jeg er ham forbandet taknemmelig," sagde skipperen og løftede på sin trekantede hat.

"Ligeledes at I må nå Barbados i god behold."

"Ikke synderlig tvivl om det," genmælede kaptajn Pogram.

"Og at I må blive skilt ved Eders varer på en sådan måde, at I får noget vederlag for Eders humanitet og barmhjertighed."

"Nej, det var da sandelig smukt sagt!" råbte skipperen. "Jeg er Eders skyldner, min herre."

En fiskerkutter lå langs briggens side. Ved det svage lys fra lanterne kunne jeg se skikkelser på dens dæk og det store, brune sejl, der lå klar til at hejses. Jeg kravlede op på rælingen og satte foden i den rebstige, der førte ned på dens dæk.

"Farvel, Decimus!" sagde jeg.

"Farvel, min dreng, I har vel alle Eders guldstykker?"

"Jeg har dem."

"Så vil jeg give Eder endnu en gave. Den blev bragt mig af en sergent af det kongelige rytteri. Det er den ting, Micah, I nu skal skaffe Eder kost og logi, klæder og alt det andet, som I ønsker Eder. Det er det værktøj, hvormed en brav mand altid kan skaffe sig levebrød. Det er den kniv, hvormed I kan åbne Verdens østers. Se her, knægt, er Eders sværd."

"Det gamle sværd! Min fars sværd!" råbte jeg sjæleglad, da Saxon trak det frem under sin kappe og rakte mig den gamle, slidte læderskede med det svære messinghåndtag, som jeg kendte så godt.

"I er nu," sagde han, "en af lykkeriddernes gamle og ærværdige laug. Så længe tyrken endnu knurrer foran Wiens porte, er der altid arbejde at få for stærke arme og kække hjerter. I vil snart mærke, at der mellem disse vandrende kæmper, samlede fra alle lande og zoner, står engelskmænd højt i kurs. Jeg ved, at de ikke kommer til at stå lavere, når I kommer med i laget! Jeg ville gerne være rejst sammen med Eder, men jeg har løfte om stilling og løn andetsteds, som det ville være uklogt at gå glip af. Farvel, min dreng. Og gid lykken må følge Eder!"

Jeg trykkede den barske krigers hornagtige hånd og steg ned i fiskerkutteren. Tovet, som holdt os, blev kastet los, sejlet sat, og kutteren skummede afsted over bugten. Det gik ustandselig frem gennem mørket – et mørke, der syntes at være lige så ugennemtrængeligt som den fremtid, mit livs fartøj stævnede mod. Snart fortalte de lange dønninger mig, at vi var kommet uden for havnen og ud i åben sø. En spredt række af blinkende lys viste os endnu kysten.

Idet jeg kastede blikket tilbage, trak en sky netop bort fra månen, og jeg så de skarpe linjer af briggens rig tegne sig mod den grå himmel. Ved vantet stod veteranen. Han holdt sig med den ene hånd fast i et tov og vinkede efter mig til afsked og opmuntring med den anden.

En anden stor sky slukkede dette lys, så den magre, senestærke skikkelse blev det sidste, jeg så af mit kære fædreland i lange, tunge tider.

36. Afslutning på det hele

Og nu, mine kære børn, er fortællingen om vor fejltagelse ude; det var en ædel og god sag, men ikke desto mindre en fejltagelse. Endnu tre år behøvede England for at vågne, ryste lænkerne af sine frie lemmer og sende James med hans giftige tilhængere bort fra sin kyst som flygtninge, – ligesom jeg flygtede dengang. Vor fejl var, at vi var forud for vor tid.

Dog kom der snart dage, da folket begyndte at tænke med velvilje på de mænd, som havde kæmpet så kækt i Vestengland. Deres legemer blev da samlet fra mangan en rakkerkule eller øde hede og under hele folkets tavse sorg båret til de smukke landsbykirkegårde, som de selv ville have valgt sig til hvilested.

Der ligger de nu under klangen af de klokker, der kaldte dem til bøn fra barnsben af, under det græstæppe, de så ofte havde vandret over, i skyggen af de Mendip- og Quantock-bjerger, som de elskede så højt – der hviler nu disse brave folk i fred og ro, som trætte børn i deres moders skød. Hvil, hvil i fred!

Ikke et ord mere om mig selv, mine børn. Denne fortælling er allerede så spækket med Jeg'er, som om den skulle være en Argus [Note 73](#)), hvilket er en smule vittighed, som I måske ikke forstår. Jeg lovede at fortælle eventyret om krigen i Vestengland, det har I nu hørt, og jeg lader mig hverken lokke eller true til et eneste ord mere.

Å, I ved godt, hvor snakkesalig den gamle mand er, og hvis I først fik følge ham over til Vliessingen, så ville han derfra tage Eder med til Østrigs krige, til Wilhelm af Oraniens hof og til det

andet felttog i Vestengland, som fik et bedre udfald end det første.

Ud på græsvolden med Eder, I små skælme! Har I da ikke andre lemmer at opøve end Eders øren, siden I er så glade for at sidde rundt om bedstefaders stol? Hvis jeg lever til næste vinter og får fred for gigten, skal jeg måske igen tage den afbrudte tråd i min historie op.

Om de øvrige personer kan jeg kun fortælle så meget, som jeg selv ved. Nogle af dem gled helt ud af min synskreds. Om andre har jeg kun hørt uklare og ufuldstændige beretninger.

Opstandens ledere slap langt lettere end deres følgesvende, for de opdagede, at grådighedens lidenskab var endnu stærkere end grusomhedens. Grey, Buyse, Wade og flere med dem købte sig fri, ved at give afkald på alle deres ejendomme. Ferguson undslap. Monmouth blev halshugget på Tower Hill og viste i sin sidste stund en svag antydning til det mod, der af og til blussede op i hans vankelmødige sind, ligesom en gnist i en døende ild.

Min fader og moder nåede at opleve at se den protestantiske tro indtage sin rette plads endnu engang og England blive reformationens forkæmper på fastlandet. Tre år senere genfandt jeg dem i Havant, omtrent som jeg forlod dem, når undtages, at der var kommet sølvhår i min moders flettede, brune lokker, og at min faders svære skuldre var noget bøjet og hans pande furet af bekymringens linjer.

Hånd i hånd fulgtes de gennem livets rejse, puritaneren og statskirkekvinden, og jeg har aldrig mistet troen på, at den religiøse splittelse i England kan læges, for jeg har set, hvor let

det er for to mennesker at hylde hver sin bekendelse af ganske hjerte og dog bevare den stærkeste kærlighed og ærbødighed for hinanden indbyrdes.

Der kan komme en tid, da kirken og kapellet bliver ligesom en ældre og en yngre broder, som begge arbejder for samme mål og glæder sig ved den andens held. Lad ikke striden mellem dem føres med spyd og pistol, ikke med forhør og fængsel, men lad kappestriden dreje sig om, hvem af dem der kan leve det højeste liv, hvem af dem der kan tage det videste udsyn, hvem der kan opvise de bedst forsørgede fattige. Da skal deres kappestrid ikke være en forbandelse, men en velsignelse for dette vort kære England.

Reuben Lockarby lå syg flere måneder, men da han omsider blev frisk, ventede der ham en fuldstændig benådning, opnået ved major Ogilvys hjælp. En tid efter, da uroen havde lagt sig, ægtede han borgmester Timewells sønnedatter og lever endnu i Taunton som en velhavende og mægtig borgermand. For tredive år siden hørte jeg om en lille Micah Lockarby, og nu senere har jeg hørt om endnu en – søn af den første, der tegner til at blive så kækt et lidet rundhoved, som nogensinde gik efter trommens takt.

Om Saxon bar jeg hørt mere end en gang. Så godt udnyttede han sit tag over hertugen af Beaufort, at han ved hans indflydelse blev udnævnt til at stå i spidsen for en ekspedition, der udsendtes for at straffe de vilde stammer i Virginia, som havde øvet uhørte grusomheder mod vore nybyggere.

Der viste han, at han kunne lægge baghold for deres listigste baghold og overliste deres snedigste høvdinge i den grad, at

han har efterladt sig et stort navn blandt dem og erindres ved nogle indianske ord der betyder: "Den onde langben med rotteøjnene."

Da han omsider havde drevet stammerne langt ud i vildniset, blev der overdraget ham en strækning land som løn for hans tjenester, og der slog han sig ned. Han giftede sig og tilbragte resten af sine levedage med at dyrke tobak og oplære en lang række høje, magre, knokkelstærke børn i krigsvidenskaben.

Jeg har hørt sige, at der med tiden vil opstå et mægtigt folkeslag af vidunderlig kraft og størrelse på den anden side af havet. Hvis det går så, kan det nok hænde, at disse unge Saxoner eller deres børn har haft en finger med i spillet. Gud give, at de aldrig må forhærde deres hjerter mod denne lille ø, som er og altid må være deres folkeæts vugge.

Solomon Sprent giftede sig og levede endnu i mange år så lykkelig, som hans venner kunne ønske ham det. Jeg fik et brev fra ham, mens jeg var udenlands, hvori han fortalte, at skønt de kun var to skuder, da de sejlede ud på ægteskabets rejse, så havde de nu fået både en slup og en gig i kølvandet.

En vinteraften, da sneen lå højt, sendte Solomon bud efter min fader, der skyndte sig til hans hjem, han fandt den gamle sømand siddende i sin seng med en romflaske inden for rækkevidde, tobaksdåsen ved siden og en svær brun riffel hvilende på sine optrukne knæ. Han trak vejret tungt og så syg ud.

"Jeg har sprængt en planke og pejler ni fod vand i lasten," sagde han. "Det lækker hurtigere ind, end jeg kan lænse det ud."

Sandt at sige, min ven, så har jeg ikke været sødygtig i flere år, og derfor er det på tide at få lagt op."

Min fader rystede bedrøvet på hovedet, da han lagde mærke til det gråblege ansigt og det besværlige åndedræt.

"Hvorledes er det med din sjæl?" spurgte han.

"Å jo," sagde Solomon, "det er en ladning, som vi alle fører under dæk, omend vi ikke kan se den og ikke selv har stuvet den. Jeg har netop efterset afsejlingsordren her og ligeledes de ti krigsartikler; men jeg kan ikke indse, at jeg har styret så langt ud af min kurs, at jeg ikke tør håbe at komme i havn igen."

"Stol ikke på egen hjælp, men på Kristus," sagde min fader.

"Han er lodsens, naturligvis," svarede den gamle sømand.

"Dog har det været min sædvane, når jeg havde lods ombord i skibet, altid at holde mit eget luvart øje vel åbent, forstår I, og det vil jeg gøre denne gang også. Lodsens synes ikke værre om mig for det, og derfor så vil jeg selv kaste min lodline hele tiden, endskønt jeg hører, at Guds barmhjertigheds hav skal være bundløst. Sig mig, ven, tror I, at det selvsamme legeme, netop dette skrog, som jeg har her, atter vil opstå?"

"Således lærer vi det," svarede min fader.

"Jeg skal kende det igen blandt alle på de tatoverede figurer," sagde Solomon. "Jeg fik dem udført, mens jeg var med sir Christopher i Vestindien og vil nødig skilles fra dem. Hvad mig selv vedrører, så har jeg aldrig båret nag til nogen, ikke engang til de hollandske landkrabber, om jeg end har kæmpet i tre krige med dem og til trods for, at de har skudt det ene af mine spir væk – gid de var hængt! Hvis jeg har gennemhullet en del af dem, var det gjort uden ond vilje og på pligtens vegne. Jeg har drukket min part – nok til at rense mit bundvand, – men der er

ikke mange, som kan sige, at de har set min bovenrig i uorden, eller at jeg ikke har været manøvredygtig. Jeg fik aldrig hyre eller prisepenge, som ikke en fattig kammerat var velkommen til at dele med mig. Hvad småtøsene vedrører, er det bedre, jo mindre der bliver sagt om dem. Jeg har været et trofast følgeskib til min Phoebe, siden hun lovede at tage sine signaler af mig. Dette er mine papirer, alt i god og forsvarlig stand. Om jeg endnu i nat skal kaldes agter til lord-overadmiralen, så frygter jeg ikke for, at han skal lade mig belægge med jern; for omend jeg kun er en stakkels sømand, så har jeg dog hans løfte i denne bog her, og jeg frygter ikke for, at han skal tage sine ord tilbage."

Min fader blev siddende nogle timer hos den gamle mand og gjorde alt, hvad han kunne, for at glæde og trøste ham, for det var indlysende, at det gik hurtigt ned ad bakke med ham. Da han omsider forlod ham og hans trofaste hustru, greb han den brune, men kraftløse hånd, som lå på tæppet.

"Jeg skal snart se dig igen," sagde han.

"Javel! I Himlens havn," svarede den døende sømand.

Han fik ret; for da hans hustru bøjede sig over ham engang i de første morgentimer, så hun et lyst smil på hans garvede, vejrbidte ansigt. Han rejste sig op fra puden, førte hånden til panden, som orlogsfolk hilser, og sank så langsomt og fredeligt bagover i den dybe søvn, som først ophører, når der ingen nat er til.

I vil uden tvivl spørge mig, hvad der blev af Hector Marot og den mærkelige skibsladning, som sejlede ud fra Pooles havn. Der blev aldrig hørt et ord mere om dem, hvis man da ikke vil

regne det, som nogle måneder senere blev fortalt af kaptajn Elias Hopkins, føreren af bristolskibet *Caroline*, som en vejledning til deres skæbne.

Kaptajn Hopkins fortæller, at da han var på hjemrejse fra vore kolonier, mødtes han undervejs af tyk tåge og modvind lige ved de store torskebanker. En nat havde han netop lagt skibet underdrejet; tågen var så tæt, at han knapt kunne se sit eget mærk, da han oplevede noget højst sælsomt.

Mens han og nogle andre stod på dækket, hørte de til deres forbavselse et stort kor af mange stemmer, først fjernt og svagt, men som straks voksede i styrke og tog til, indtil det syntes at passere skibet i et stenkasts afstand, og så atter tog af og blev svagere, indtil det døde hen i det fjerne.

Nogle af mandskabet var tilbøjelige til at tilskrive den Onde selv dette; men som kaptajn Hopkins rigtigt sagde, det var dog underligt, at mørkets fyrste skulle vælge puritanersalmer til sine natlige øvelser, og endnu mere sælsomt, at beboerne af svovlpølen skulle synge i udpræget Somersetsshire-dialekt.

Jeg for min del har aldrig tvivlet på, at det virkelig var *Dorothy Fox*, som sejlede forbi dem i tågen, og at fangerne efter at have vundet deres frihed fejrede den på ægte puritansk vis. Om de blev drevet mod Labradors klippefulde kyst, eller de fandt sig et hjem i et øde land, hvor ingen kongelig grusomhed kunne nå dem, vil for alle tider forblive uopklaret.

Zachary Palmer levede endnu i mange år, før også han kaldtes til sine fædre. Han var og blev den milde, fromme landsbyfilosof. Bare tanken på ham er for mig som duften af violer; for hvis jeg i mit syn på livet og håb til fremtiden har lidt

andre meninger end min fars mørke, strenge lære, så kan jeg takke snedkerens vise ord og kærlige undervisning for det.

Hvis – som han plejede at sige – dogmerne er intet og gerningerne alt, kan hans udadlelige, pletfrie liv være et mønster for Eder og alle mennesker. Gid støvet må hvile let på ham!

Et ord endnu om en ven – den sidst nævnte, men ikke mindst kære. Da Wilhelm af Oranien havde siddet ti år på Englands trone, kunne man endnu på marken ved min fars hus se en høj, knokkelstærk hest, hvis grå hud havde fået hvide pletter. Og det blev altid lagt mærke til, at skulle soldaterne til eller fra Portsmouth forbi, og klangen af en trompet eller tromme nåede dens øren, så plejede den at rejse den gamle nakke, strække ud den gråsprængte hale og løfte sine stive knæ til en højtidelig og afmålt skridtgang.

Landsbyfolkene plejede gerne at standse og se på den gamle hest og dens mærkelige fagter. Og da var der altid stor sandsynlighed for, at en eller anden af dem ville fortælle de øvrige om, hvorledes denne gang havde båret en af deres egne landsbyfæller i krigen, og om hvorledes, da rytteren måtte flygte fra landet, en venlig sergent af kongens tropper havde bragt hans hest til hans fader herhjemme.

Således tilbragte Covenant de sidste dage af sit liv, som en virkelig veteran blandt heste, godt fodret, velpasset og måske meget henfalden til i hestesprog at fortælle de stakkels dumme bondeøg om de vidunderlige eventyr, den havde oplevet i Vestengland.

Appendix 1: Puritanernes had til lærdom

[Tilbage til kapitlet.](#)

Til trods for, at de blandt deres rækker havde så lærde videnskabsmænd som John Milton, oberst Hutchinson og flere andre, nærede de fleste independenter og anabaptister en fuldstændig mistro til al lærdom, hvilket bekræftes af skribenter af enhver observans.

Dr. South siger i sine prædikener:

"Al lærdom foragtedes, således at hos dem var de bedste prædikanter sådanne, som ikke kunne læse, og de bedste teologer sådanne, som ikke kunne skrive. De lagde så stor vægt på ånden, at mange af deres prædikanter ikke kunne sætter bogstaver sammen til ord. At være uvidende ansås for en særlig betingelse for at få åndens ledelse, mens det at være boglærd, som de kaldte det, næsten betød det samme som mangel på guds frygt. Ingen andre end håndværkere og arbejdere kunne få ånden over sig, og kun de blev regnet som Pauli disciple, der som han kunne arbejde med sine hænder og kunne gøre sin prædikestol selv, førend de talte fra den."

I en samling af "loyale ballader", trykt 1731, er den royalistiske skjald inde på samme emne:

Ned med universiteterne
og alle disse lærde mænd,
som disputerer fra katederne
og dyrets sprog kan tale end.
Doktorer vi på døren driver
og bøger samme vej vi hiver.
Når kundskab vel er sat på dør
da stiger vi, men ikke før!

[Tilbage til kapitlet.](#)

Appendix 2: Hesteudlejernes rettigheder.

[Tilbage til kapitel.](#)

Det vanskelige spørgsmål, der nævnes af Decimus Saxon vedrørende den andel i byttet, som tilkom den, der lånte krigeren sin hest, er ofte blevet drøftet af forfattere, der har skrevet om skik og brug i den tids krige. En autoritet siger om dette:

"I det øjeblik, da trompeten gav signal til slag, mødte chefen for en mindre afdeling spansk rytteri en af sine mænd, som klagede over, at han for nogle få dage siden havde mistet sin hest i kamp og derfor ikke kunne være med i det forestående slag. Chefen bød da, at han skulle stige op på en af hans egne heste og følge med ham. Soldaten satte sig op på hesten, og idet fjenden blev jaget på flugt, stødte han på selve anføreren over den fjendtlige hær, som han tog til fange. Derpå meldte han sagen for den spanske hærfører, som hos fangen fik tyve tusind guldstykker til hver af dem. Hestens ejer gjorde imidlertid påstand på en del af disse løsepenge, fordi soldaten havde siddet på hans hest under kampen og uden denne ikke havde kunnet være med i slaget. Petrinus Bellus bekræfter, at han i Bryssel deltog i den spanske konges råd og blev rådspurgt angående dette spørgsmål. Han udtalte da den mening, at der burde ydes hestens ejer, hvad der måtte anses for rimeligt; for dette ser soldaterne mest på, idet deres indre stridigheder

afgøres efter rimeligheds- og billighedshensyn. Ud fra dette synspunkt bestemmes også, hvem det er, som i tilfælde har at yde noget til en anden."

Det synes dog, som om sagen til slut gik hesteudlejereren imod.

[Tilbage til kapitel.](#)

Appendix 3: Timeglas på prædikestolen:

[Tilbage til kapitel.](#)

I hine dage var det skik og brug at have et timeglas stillet på den ene side af prædikestolen i en jernramme, synligt for hele menigheden. Det blev vendt straks eller, at dagens tekst var læst, og præsten ville få ord for at være en doven prædikant, hvis han ikke holdt ved, til sandet var løbet ned. Hvis han derimod overskred denne grænse, plejede hans tilhørere med gaben og suk at give til kende, at de allerede havde fået så megen åndsføde, som de kunne fordøje.

Sir Robert l'Estrange (*Fabler*, 2. del, Fabel 262) fortæller om en berygtet ordgyder, som allerede var halvvejs i det andet glas. Han blev endelig standset i flugten af en modig kirketjener, der rejste sig og gik med de ord: "Min herre, når I bliver færdig, er I gerne så god at lægge nøglen under dørmåtten."

[Tilbage til kapitel.](#)

Appendix 4: Spøgerierne i Lille Bartons gamle gæstgiveri.

[Tilbage til kapitel.](#)

Når borgmesteren i Taunton hentyder til trommeslageren fra Tedsworth, er denne fortælling formodentlig alt for vel kendt til at trænge til nogen nærmere forklaring. Spøgerierne i det gamle gæstgiveri i Barton, der foregik i 1677, var dengang endnu i frisk minde hos folk i Somersetsshire. En kort beretning hentet fra dokumenter fra de dage har måske endnu interesse.

"Den første aften, da jeg var der tilligemed Hugh Mellmore og Edward Smith, hørte de, at der ligesom blev vasket med vand over deres hoveder. Da de tog et lys og gik op ad trappen, blev der kastet en våd klud imod dem, men den faldt på trappen. De gik dog videre, og der blev kastet en klud til imod dem. Og da de kom op i kammeret, stod der en skål med vand, der så hvidt ud, ligesom efter brugen af sæbe. Den samme skål havde netop stået i køkkenet og kunne ikke være blevet båret did uden gennem det værelse, hvor de befandt sig. Det næste, som hændte, var en frygtelig støj oven på, ligesom tordenbrag; derefter hørte de en meget stærk kradsen rundt om sengen, og så blev der slået med en hammer mod sengegavlen, så at de to piger, som lå i sengen, råbte højt om hjælp. Så løb de op trappen, og der lå hammeren på sengen, og på sengegavlen var der næsten tusind mærker efter slag af hammeren. Pigerne

sagde, at de var blevet kradset og kildret af en hånd med ualmindelig lange negle.

Den næste aften, da James Sherring og Thomas Hillary var der, satte James Sherring sig ved kaminen for at ryge en pibe tobak. Han brugte tangen til at tage op et kul at tænde sin pibe med, og straks efter blev tangen trukket op ad trappen og kastet på sengen.

Den samme aften efterlod en af pigerne sine sko ved ilden og de blev bragt op på kammeret, og værtens sko kom ned i deres sted. Idet de derpå gik ovenpå, blev mange ting kastet mod dem i trappen, ting, som lige forud havde befundet sig nede i stuen, og da de gik ned trappen, blev værtens bukser kastet efter dem.

En anden aften kom en sadel ind i stuen fra en knage i gangen og hoppede rundt fra bord til bord. Den var dem meget plagsom, indtil de omsider brød den i små stykker og kastede den ud på landevejen.

Således blev spøgerierne ved i nogle uger. Med kradsen, banken, flytning af tunge genstande og mange andre besynderlige hændelser, som bekræftes af alle, som da var i landsbyen, indtil de omsider holdt lige så pludseligt op, som de var begyndt."

[Tilbage til kapitel.](#)

Appendix 5: Monmouths rejse gennem Vestengland

[Tilbage til kapitel.](#)

Under sit triumftog gennem de vestlige grevskaber nogle år før opstanden vovede Monmouth for første gang at bære Englands løver og Frankrigs liljer i sit våbenskjold uden bâton sinister (I heraldikken en skråbjælke, der betegner illegitim fødsel). En end mere betegnende kendsgerning er, at han vovede at helbrede for "kongens syge" (kirtelsyge, så kaldet, fordi Englands konger mentes at kunne læge den ved håndspålæggelse). Følgende brev, der tilhører dokumentsamlingen i British Museum, kan have interesse som et førstehånds vidnesbyrd om det heldige udfald ved hin anledning af denne mærkelige helbredelsesmåde:

"Hans Nåde, hertugen af Monmouth, hædret under sin rejse gennem det vestlige England på grund af en enestående helbredelse af kongens syge.

Meddelt i et brev fra Crewkhorn i Somersset af menighedens sognepræst og mange andre.

Vi, hvis navne her er undertegnede, bekræfter herved den underfulde helbredelse at en af denne bys piger, tyve år gammel og ved navn Elizabeth Parcel, datter af en fattig enke. I lange tider har hun lidt af den sørgelige kongens syge, der kaldes kirtelsygen og siges at være den allerværste sygdom. I ti eller tolv år havde hun haft fire rindende sår i sin højre hånd, et på indsiden og tre på bagsiden af hånden, ligeså to andre på

samme hånds arm, et over håndleddet og el andet ved albuen. Hun havde ligeledes i armhulen en svullen byld, hvorom doktoren sagde, at det var den, der skaffede væske til de nævnte seks sår. Hun havde også den samme plage på sit venstre øje, så hun var næsten blind.

Hendes moder, der havde opgivet håbet om at bevare hendes syn og ikke var således situeret, at hun kunne sende hende til London for at blive berørt af kongen, da hun var yderlig fattig og havde mange stakkels små børn, og nævnte pige ikke var i stand til at arbejde, søgte da lægerne om hjælp, og de arbejdede også med hende i nogen tid, men kunne intet godt gøre hende. Hun gik ligeledes omtrent elleve engelske mile til en syvende søn, men fremdeles forgæves. Intet håb var således tilbage, og hun kunne ingen anden forløsning vente end gravens.

Men da nu pigen var i den yderste vande, indgiver Herren, den store læge, hende, der fortvivlede i sin elendige, håbløse forfatning, hvad vej hun skulle tage, og hvad hun skulle gøre for at helbredes, hvilket var at gå og berøre hertugen af Monmouth. Pigen fortalte sin moder, at hvis hun blot kom til at røre ved hertugen, ville hun blive frisk. Hendes moder bebrejdede hende slige tåbelige indbildninger, men pigen bad uafladelig om at få lov at opsøge hertugen i Lockington, hvor han dengang opholdt sig hos mr. Speaks. "Visselig," sagde hun, "skal jeg blive helbredet, hvis jeg får lov at berøre ham." Hendes moder ænsede ikke hendes inderlige bønner og gjorde hende endog bebrejdelser for hendes påtrængenhed. Nogle få dage senere lagde pigen mærke til, at sir John Sydenham ville modtage hertugen ved White Lodge i Henton park, hvorfor hun sammen med mange af sine naboer gik til den nævnte park. Hun kom i

god betids og ventede hertugens komme. Så snart hun så hertugen, trængte hun sig ind blandt mængden og greb hans hånd, men han havde da handsker på og ligeledes hun for at tildække sårene. Hun gav sig dog ikke tilfreds med dette første forsøg, hvor det kun lykkedes at røre hans handske; hun ville også røre ved hans blotte hud, og ventede, til han kom tilbage. Således ventede den stakkels pige i håb blandet med frygt hans komme. Pludselig hørte hun, at han kom den vej, og for at være beredt rev hun sin handske af i en sådan hast, at denne, der hang fast i sårene, gik i stykker og tog endog huden med. Forsynet havde maget det således, at den øvre del al hertugens handske hang ned, så hans håndled delvis var blottet. Hun trængte sig frem og greb hans blottede håndled med sin syge hånd, idet hun råbte: "Gud velsigne Eders kongelige Højhed!" hvortil hertugen svarede: "Gud velsigne dig!" Pigen, der ikke var lidet altereret over sit held, kom nu og forsikrede sine venner, at hun skulle blive rask. Hun kom hjem til sin moder i stor glæde og fortalte hende, at hun havde berørt hertugens hånd. Da hendes moder hørte, hvad hun havde gjort, gik hun strengt i rette med hende og truede også med at prygle hende for der. Hun råbte da: "O, moder! jeg skal nu straks blive rask og læget for mine sår!" Og således som den almægtige Gud ville det, til alles forbavelse og overraskelse tørrede de seks sår hurtigt ind, øjet blev aldeles godt, og pigen havde godt helbred. Hvilket alt sammen er fortalt os af moderen, datteren og deres naboer, der kendte dem.

Henry Clark, sognepræst; James Bole, kaptajn osv., osv. —. De, som betvivler denne beretnings sandfærdighed, kan se

originalen, der er i de personers varetægt, der her er nævnt, på Amsterdam Kaffehus og Bartholomew Lane, Royal Exchange."

Til trods for den hele beretnings ukunstlede ordlyd, er der dog et anstrøg af menneskelig patos over den, der gør den værdig til her at gengives.

[Tilbage til kapitel.](#)

Appendix 6: Monmouths moders ægteskab og hans arveret til tronen

[Tilbage til kapitel.](#)

Sir Patrick Hume gengiver en samtale, som han havde med Monmouth før hans ekspedition. Han siger:

"Jeg spurgte, om han anså sig at være en legitim søn af afdøde kong Charles. Han svarede, at han gjorde det. Jeg spurgte derpå, om han var i stand til at fremlægge beviser for, at hans moder blev ægteviet med kong Charles, og om han tænkte at gøre fordring på kronen. Han svarede, at han nylig var blevet sat i stand til at bevise, at vielsen var forrettet, og hvis ikke visse personer, som han ville skaffe sig underretning om, nylig var døde, ville han endnu være i stand til at føre nævnte bevis. Det var dog ikke hans agt at kræve kongekronen, uden at han blev rådet dertil af dem, der skulle deltage i nationens befrielse."

Det må dog bemærkes, at i Monmouths udnævnelse til general, dateret april 1668, kaldes han "vor højst elskede og naturlige søn". Endvidere i udnævnelsen til guvernør i Hull april 1673 er han "vor højt elskede naturlige søn."

[Tilbage til kapitel.](#)

Appendix 7: Slaget ved Sedgemoor.

[Tilbage til kapitel.](#)

Man får et ganske interessant lille indblik i slaget ved at læse de to følgende breve, der er udstillet i det kongelige arkæologiske institut af pastor C. W. Bingham:

"Mandag, omtrent midt på
formiddagen, 6. juli 1685.

Til madam Caffin i Chettle House.

Mit kæreste væsen!

Oprørerne faldt over os denne morgenstund omtrent klokken et, mens vi var i vore telte i kongens Sedgemoor, med hele deres hær. Vi har dræbt og fanget mindst et tusind af dem. De er flygtet ind til Bridgewater. Det siges, at vi har taget alle deres kanoner og det er sikkert, at vi har taget de fleste om ikke alle. Vi har også taget en frakke med stjerner på. Den er stukket gennem ryggen. Her er dem, som tror, at den oprørske hertug havde den på, men de fleste siger, at en tjener bar den. Jeg ville ønske, at han var død, så det må være forbi med krigen. Her har vi den mening, at han aldrig mere vil få sine folk til at kæmpe. Jeg takker Gud, at jeg er aldeles frisk uden i mindste måde at være skadet, lige så vore venner fra Dorsetshire. Kære, lad Bidy få dette at vide ved første anledning. Jeg er din alene, kære! Tossey."

"Bridgewater 7. juli 1685.

Vi har nu aldeles adspredt Guds og kongens fjender og hører ikke om så meget som halvtreds oprørere samlede på et sted. Vi finder dem hver time i agre og grøfter. Williams, som var hertugens kammertjener, er fanget og giver en meget god skildring af hele affæren, som er for lang at nedskrive her. De sidste ord, som han sagde til ham, da hans ganske armé flygtede, var, at han var fortabt, og at han måtte bjerge sig selv. Vi tror, at vi i dag skal marchere med generalen til Wells på hans vej hjem. Han er nu to engelske mile fra lejren, så jeg er ikke aldeles sikker på, at han har bestemt sig til Wells. Lørdag, senest, kommer jeg sikkert hjem. Jeg ved sikkert, at min elskede Nan er glad, som hun har fået £ 500 for, at hendes Tossy har tjent kongen tro til krigens ende. Jeg er din, kære barn, til evighed."

[Tilbage til kapitel.](#)

Appendix 8: Lord Grey og rytteriet ved Sedgemoor.

[Tilbage til kapitel.](#)

Det er ikke mere end ret at fastslå, at Ferguson af mange ansås for at være en lige så dygtig kriger, som han var en ivrig fanatiker. Hans egen beskrivelse af Sedgemoorslaget er interessant, da den viser os deres tanker, der i første række led under nederlaget:

"Nu, foruden de to nævnte ryttertropper, hvis officerer, om de manglede overlegen dygtighed, dog besad tapperhed nok til at udrette noget for at hævde æren, hvis de ikke af mangel på vejviser havde mødt den ovennævnte hindring, var der ingen af vort rytteri, der angreb eller kom fjenden nær nok til at give eller modtage sår. En vis kaptajn Hacker havde ikke fået deres lejr i sigte, førend han skurkagtigen affyrede en pistol for at advare dem om vort komme, hvorpå han forlod sin kommando og red bort i største hast, for at nyde godt af den pardon, der i en proklamation af kongen var lovet alle dem, der ville vende tilbage til deres hjem i et sådant tilfælde. Dette forsvar fremførte han også ved det senere forhør, men blev svaret af Jeffreys, at han frem for alle andre fortjente at hænges, først for sit forræderi mod kongen og derefter for sit bedrag mod Monmouth! Og om end ingen anden af vore officerer opførte sig så kæltringeagtigt, var de dog unyttige og utjenlige, da de ikke en eneste gang forsøgte at storme, ja ikke engang at holde sine mænd samlede.

Og jeg tør påstå, at om end ikke vort rytteri havde affyret en pistol, men kun stået i position og derved gjort moralsk indtryk på fjenden, så ville vort fodfolk alene have vundet slaget og dagens triumf. Men vort rytteri, der stod spredt og uden disciplin og flygtede, hver gang en eskadron af fjendens rytteri under Oglethorpe nærmede sig, gav denne del af deres hær en stor fordel, for efter at de havde redet ud i marken, uden at anse det nødvendigt at anfælde dem, som egen frygt havde besejret, kunne deres kavaleri omsider falde vore bataljoner i ryggen og således fravryste dem den sejr, som de greb efter og allerede mestendels besad. Ej heller var den nævnte afdeling af deres rytteri flere end tre hundrede i det højeste, hvorimod vi havde kunnet stille mere end nok til med største lethed at kunne anfælde dem både i front og flanke, hvis de havde haft mod og en tapper eller duelig fører.

Alt dette kan jeg med desto større sikkerhed påstå, som jeg var en sørgende tilskuer. Jeg havde nemlig mod min sædvane skilt mig fra hertugens suite, der marcherede frem med fodfolket, og sluttet mig til rytteriet, fordi den første del af morgenens operationer ventedes af dette, der skulle storme og sprænge fjendens lejr. Hen imod den tid, da vore bataljoner skulle være arriveret, udrettede jeg alt, hvad jeg kunne, for jeg huggede ikke alene efter forskellige ryttere, der ville flygte, og anklagede deres kaptajner for pligtforsømmelse, men jeg talte med stor varme til mylord Grey, besvor ham at storme og ikke tillade, at den sejr, som vort fodfolk allerede for en del havde vundet, blev os berøvet.

Men i stedet for at lytte til mine ord, så handlede han som et uværdigt menneske og kujonagtig kryster, idet han ikke alene

forlod sin kommando og valpladsen, men red med største hast til hertugen, fortalte ham, at alt var tabt, og at det var på høje tid at frelse sig selv. Derved opnåede han, foruden al den anden skade, han havde gjort, at få nævnte ulykkelige og letbevægelige herre til at forlade sine bataljoner, mens de modigen kæmpede for et lykkeligt udfald af slaget. Og dette havde et særdeles uheldigt udfald, mens en vis person anstrengte sig at finde hertugen, for at bede ham selv at storme frem i spidsen for sine tropper. Dog tør jeg bevidne, at hvis hertugen blot havde haft to hundrede ryttere med gode heste, fuld udrustning, personligt mod og dygtige officerer, så var sejren blevet hans.

Dette indrømmes af vore fjender, der ofte bar tilstået, at de var rede til at flygte på grund af det indtryk vort fodfolk havde gjort på dem, hvis også vort rytteri havde udført deres gerning og ikke blot været frygtsomme tilskuere, indtil deres kavaleri vendte slagets udfald ved at falde vore bataljoner i ryggen. Ej heller var det de meniges fejl, for de havde haft mod at følge deres førere, men det var disses fejl, især mylord Greys; og hvis krysteragtighed kan regnes til forræderi, kan vi sikkert anklage ham for at have forrådt vor sag."

Dette er et uddrag af dr. Fergusons memoirer, citerede i "Komplotmageren Ferguson", et interessant værk af hans søn, der var advokat i Edinburgh.

[Tilbage til kapitel.](#)

Appendix 9: Om Monmouths opførsel efter tilfangetagelsen:

[Tilbage til kapitel.](#)

Følgende brev, skrevet af Monmouth til dronningen fra Tower, er betegnende for hans nedslagne sindsstemning:

"Madam!

Jeg ville ikke være så dristig at skrive til Eders Majestæt, førend jeg havde overbevist kongen om, hvor meget jeg afskyr alt, hvad jeg har gjort, og hvor inderlig jeg ønsker at leve for at tjene ham.

Jeg håber, madam, at hvad jeg i dag sagde kongen, vil bevise, hvor oprigtigt jeg mener det, og hvor jeg hader alle de mennesker, der har bragt mig til dette.

Da jeg havde gjort dette, madam, syntes jeg først at være i passende stand at bede om Eders mellemkomst, som jeg er overbevist om, at I aldrig fornægter den, der er i nød. Og jeg føler mig forvisset, madam, om Eders medynk, da jeg er blevet overtalt og lokket ind i hin afskyelige gerning.

Hvis jeg ønskede at leve, madam, kun for at beholde livet, ville jeg aldrig umage Eder, men det er for at have et liv, hvormed jeg kunne tjene kongen, hvilket jeg vel er i stand til og vil gøre mere, end ord kan udtrykke det.

Derfor, madam, af den årsag tager jeg mig den dristighed at anråbe Eder og bønfalde Eder om at træde imellem, for jeg ved forvist, madam, at kongen vil høre Eder.

Eders bøn kan aldrig blive nægtet. I særdeleshed når det er en bøn for et liv, der kun skal tjene kongen. Jeg håber, madam, at jeg ved kongens ædelmodige godhed og Eders forbøn vil kunne gøre mig håb om at få lov til at beholde et liv, der altid skal være tilbragt i at vise Eders Majestæt enhver form af taknemmelighed og i at tjene kongen som hans trofasteste undersåt.

Og altid skal jeg være Eders Majestæts mest pligtopfyldende og lydige tjener.

Monmouth.

[Tilbage til kapitel.](#)

Om "Micah Clarke"

Forfatter: Arthur Conan Doyle (1859-1930).

Org.udgave: Micah Clarke: *His Statement as made to his three grandchildren Joseph, Gervas and Reuben During the Hard Winter of 1734.* Longmans, Green & Co. London 1889.

Denne udgave baseret på: A. Conan Doyle: *Micah Clarke.* Historisk Roman. Autoriseret Oversættelse af Elisabeth Brochmann. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Kristiania 1905.

Oversætter: Elisabeth Brochmann (1858-1915).

Redaktion og dansk tilretning: Kim N. Jensen.

Forside: Efter illustration af H. R. Millar (1869-1940): "*Look over yonder and behold your king*".

ISBN 978-87-7628-206-6

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-455-9 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1:

Uniformitetsakten: En forordning om den engelske statskirkes indretning på dronning Elizabeth I.s tid. *Overs.anm.*

Note 2:

Gamle Noll: Øgenavn for Cromwell. Overs.*anm.*

Note 3:

Erastianisme: Læren om statens overhøjhed over kirken.

Overs.anm.

Note 4:

Kyrasser-Joe: På engelsk Ironside-Joe. Cromwells kyrasserer kaldtes Ironsides, der betyder både jernklædte og uovervindelige. *Overs.anm.*.

Note 5:

Arminianismen: Efter Arminius, død 1609, en modstander af calvinismen. *Overs.anm.*

Note 6:

Simoni: Handel med præstekald. *Overs.anm.*

Note 7:

Whigger: Det liberale parti i England. *Overs.anm.*

Note 8:

Transsubstantiationen: Forvandlingen af vinen og brødet
under nadveren *Overs.anm.*

Note 9:

Rundhoveder: Oliver Cromwells tilhængere, puritanerne.

Overs.anm.

Note 10:

Mumme: En slags hvedemalt-øl af høj styrke. *Overs.anm.*

Note 11:

Om puritanernes had til lærdom, se [Appendix 1](#).

Note 12:

Præstekongen Johannes: På engelsk *Prester John*, en sagnfigur fra det 12. århundrede, hersker over et imaginært kristent kejserrige et sted i "Indien". *Overs.anm.*

Note 13:

The Nab: Dengang navnet på en klippeknode, der stak op af havet ud for Portsmouth. Senere anvendt til placering af et udkigs- og fyrtårn kaldet "The Nab Tower". *Red.anm.*

Note 14:

Wessenburgs Pandourer: Ungarske soldater fra landsbyen
Pandur i østrigsk tjeneste. *Overs.anm.*

Note 15:

Dokumenta preciosa sed periculosa:: Latin for "værdifulde, men farlige dokumenter". *Overs.anm.*

Note 16:

Covenanten: Et i 1586 af de skotske protestanter stiftet forbund. *Overs.anm.*

Note 17:

Laodicea: De kristne i Laodicea, se Johannes Åbenbaring III, v. 14-16 (den danske bibelovers. fra 1931). *Overs./Red.anm.*

Note 18:

Give op: Sømandsudtryk for at mindske sejl. *Overs.anm.*

Note 19:

Ko/pram: Uoversætteligt ordspil: Pram hedder på engelsk "scow" og ligner i udtale "cow". *Overs.anm.*

Note 20:

An in bello dolo etc.: Mon det er tilladt at bruge svig i felten eller at lyve, når man blandt fjender. *Overs.anm.*

Note 21:

Kurérernes hurtighed: Det er vanskeligt for os i dampens og elektricitetens tid at forstå, hvor lang tid der krævedes til at sende et budskab i det syttende århundrede, selv hvor anledningen krævede den størst mulige hast.

Da således Monmouth landede i Lyme torsdag morgen den 11. juni, flygtede Lymes borgmester, Gregory Alford, øjeblikkelig til Honiton, hvorfra han sendte en kurér til statsrådet. Og dog nåede denne ikke London førend kl. 5 lørdag morgen den 13., skønt afstanden kun er lidt over 200 km. *Forf.anm.*

Note 22:

Aminadab: Davids anden broder, et navn, der brugtes hyppigt blandt Cromwells tilhængere. *Overs.anm.*

Note 23:

Skyde papegøjen: Ramme plet ved skiveskydning. *Overs.anm.*

Note 24:

Kløve tyrkerhovedet: Ved fægteøvelser. *Overs.anm.*

Note 25:

Tophet: Offersted i Jerusalem, hvor de ikke-kristne ofrede deres børn til Molok og Baal. I kristen mytologi ensbetydende med Helvede. *Red.anm.*.

Note 26:

Om hesteudlejerens rettigheder, se [Appendix 2](#).

Note 27:

Kvart, terts og sekund: Forskellige parader eller afværgemåder i fægtning. Red.anm.

Note 28:

Basset: Et venetiansk kortspil, som var meget populært i det 17. århundrede. *Overs.anm.*

Note 29:

Rosenobel: En under Edward II (1343-77) præget engelsk sølvmønt, på hvis sider en rose var præget. Lignende guldmønter prægedes også senere, især under Henry VIII.

Overs.anm.

Note 30:

Herne: Engelsk sagnfigur. *Overs.anm.*

Note 31:

Smellaby: Stinkenborg; smell=lugt. *Overs.anm.*

Note 32:

Anak: Hebraisk, navnet på en slægt af kæmper. *Overs.anm.*

Note 33:

El Cid: En berømt spansk nationalhelt. Han hed egentlig Rodrigo Ruy Diaz, greve af Vivar; maurerne kaldte ham El Cid (sid = arabisk for herre), hans landsmænd El Campeador, dvs. Feltherren. *Overs.anm.*

Note 34:

Custos rotulorum: Birkedommer eller foged. *Overs.anm.*

Note 35:

Udtale A for O: var en meget almindelig affektation blandt den tids modeherrer, hvilket man kan finde godtgjort i Vanbrugh's *Relapse*. Den berygtede Titus Oates drev dette til det meste outrerede i sine bestræbelser for at være moderne, og hans udråb "Oh, Lard! Oh, Lard" var en velkendt lyd i Westminster Hall i de dage, da Salamanca-doktoren stod i sin velmagt. *Forf. anm.*

Note 36:

Mall, Pontack, Cocatræet: Navne på en promenade og restaurationer i datidens London. *Overs.anm.*

Note 37:

Begynder med et D: Antagelig *Duchess*, hertuginde. *Overs.anm.*

Note 38:

Raison de plus: En årsag mere. *Overs.anm.*

Note 39:

Genferkappe: En mørk, vid præstekjole, som endnu bruges af den puritanske kirkes præster i England, og som først anlagdes af de reformerte præster i Geneve. *Overs.anm.*

Note 40:

Will fra Stratford: William Shakespeare var født i Stratford.

Overs.anm.

Note 41:

Om timeglas på prædikestolen, se [Appendix 3](#).

Note 42:

Restaurationen: Genoprettelsen af kongedømmet i England med Charles II.s tilbagekaldelse i året 1660. *Overs.anm.*

Note 43:

Andrea Ferrara: Et sværd, der har fået navn efter en berømt våbensmed i Venedig. *Overs.anm.*

Note 44:

Lebærere: For at undgå misforståelser her og i det følgende, bedes læseren erindre, at disse leer, som var meget store og kraftige og var fæstet til et seks fod langt skaft – ikke i vinkel som når de anvendes til høst – var virkelig farlige våben.

Overs.anm..

Note 45:

Skarlagens-kvinden: Se Johannes Åbenbaring kap. 17 v. 3-4: "Og den førte mig i Ånden ud i ørkenen. Der så jeg en kvinde sidde på et skarlagensrødt dyr, fuldt af bespottelige navne og med syv hoveder og ti horn." *Red.anm.*

Note 46:

Dyppestol: En slags stol, eller rettere bur, hvori man satte trættekære kvinder og dukkede dem under vand. Engelsk straf fra middelalderen. *Overs.anm.*

Note 47:

Oksehoved: En stor tønde, svarende til rummål ca. 225 liter i nutidigt mål. *Red.anm.*

Note 48:

Falkonetter og feltslanger: To slags små faststående kanoner.

Overs.anm.

Note 49:

Andrik: Eng. "drake", en lille kanontype. *Red.anm.*

Note 50:

Om spøgerierne i Little Burton, se [Appendix 4](#).

Note 51:

Appelsinpiger: Piger, der solgte appelsiner i mellemakterne i datidens teatre. De fungerede også som budbringere ved amourøse affærer mellem skuespillerinder og mænd blandt publikum. Her skal udtrykket formentlig opfattes bredt som "umoralske fruentimmer". *Red.anm.*

Note 52:

A Deo rex, a rege lex: Af Gud kongen, af kongen loven.

Overs.anm.

Note 53:

Om Monmouths rejse i de vestlige grevskaber, se [Appendix 5](#).

Note 54:

Uldsækken: Formandssædet i Parlamentets Underhus.

Overs.anm.

Note 55:

Pro libertate, osv: For vor frihed og religion. *Overs.anm.*

Note 56:

Kongens syge: Kirtelsyge, som hed sådan i England, da man mente, at de engelske konger kunne helbrede den ved håndspålæggelse. *Overs.anm.*

Note 57:

Behemot: Jobs Bog kap. 40, vers 10 ff. (den danske bibeludg. fra 1931). Behemot er oversat med flodhest, men bruges som metafor for noget overvældende stort og kraftigt. *Overs./Red. anm.*

Note 58:

Om Monmouths arveret til tronen, se [Appendix 6](#).

Note 59:

Krybe ind i klyset: Stige fra menig matros til søofficer.

Overs.anm.

Note 60:

Dragonøg:

Dragonerne, der i virkeligheden blot var beredne infanterister, var forsynet med langt dårligere dyr end det virkelige kavaleri. Af et brev fra Cromwell ("*Squire Correspondance*, 3. april 1643") kan man se, at en dragonhest værdsattes til tyve guldstykker, mens en virkelig kavalerihest ikke kunne fås for under tres. *Forf.anm.*

Note 61:

Mo'er Careys kyllinger: Sømandsbetegnelse for stormsvaen.

Red.anm.

Note 62:

Non civium, etc.: Den mand som er retskaffen, holder fast ved sit forsæt, han lader sig ikke bringe ud af fatning, om ophidsede medborgere byder ham at gøre det, som er ondt, eller tyrannen fæster sit truende blik på ham. *Overs.anm.*

Note 63:

Rhinen: Uoversætteligt ordspil. Den tyske flod *Rhine* udtales på samme måde som ordet *rhine*, dvs. vandløb eller grøft, på engelsk. *Overs.anm.*

Note 64:

Dette træk er historisk, og kan tjene til at vise, hvilken slags mænd Cromwells soldater var. *Forf. anm.*

Note 65:

Kirkes Lam: *Queen's Royal Regiment Tangier*, således kaldet efter deres anfører Percy Kirke (1646?-1691) og deres våbenmærke.

Red.anm.

Note 66:

Om Slaget ved Sedgmoor, se [Appendix 7](#).

Note 67:

Om Lord Grey og rytteriet ved Sedgmoor, se [Appendix 8](#).

Note 68:

John Churchill blev senere adlet under navn af hertug af Marlborough. *Red.anm.*

Note 69:

Den ærkekæltring, som kom efter dem: Dvs. dommer Jeffreys.

Overs.anm.

Note 70:

Om Monmouths opførsel efter tilfangetagelsen, se [Appendix 9](#)

Note 71:

Sølvladet galeon: De spanske skibe, der engang fo'r på Sydamerika og fragtede rigdomme hjem til Spanien.

Overs.anm.

Note 72:

Jeffreys' maleri i National Painting Gallery støtter i høj grad Micah Clarkes bemærkning. Han er den smukkeste mand i hele samlingen. *Forf. anm.*

Note 73:

Argus: På engelsk udtales I (jeg) som eye (øje) – der sigtes altså til Argus med de tusinde øjne. Uoversætteligt ordspil. *Overs. anm..*